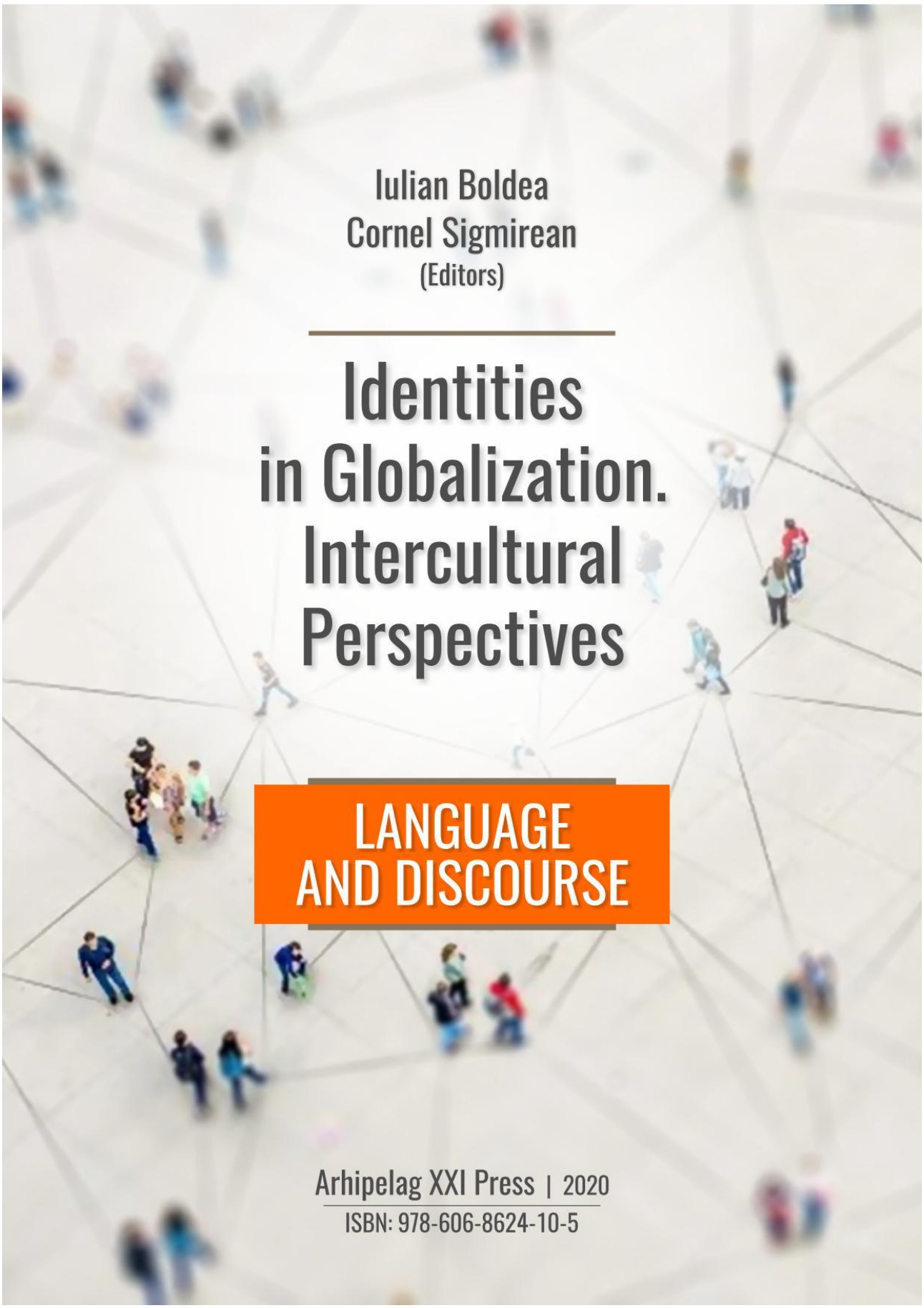

Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
(Editors)

Identities in Globalization. Intercultural Perspectives

LANGUAGE AND DISCOURSE

Arhipelag XXI Press | 2020
ISBN: 978-606-8624-10-5

Date:
23-24 May 2020

Location:
„DIMITRIE CANTEMIR" University, Tîrgu Mureș

IDENTITIES IN GLOBALISATION. INTERCULTURAL PERSPECTIVES
Section: Language and Discourse

ISBN: 978-606-8624-10-5

Edited by:
The Alpha Institute for Multicultural Studies
Moldovei Street, 8
540522, Tîrgu Mureș, România
Tel./fax: +40-744-511546
Email: iulian.boldea@gmail.com
Published by:
"Arhipelag XXI" Press, Tîrgu Mureş, 2020
Tîrgu Mureş, România
Email: tehnoredactare.gidni@gmail.com

Contents

ERROR ANALYSIS IN THE ACQUSITION OF ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Mihaela Badea

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești 8

ION D. SÎRBU, TEACHING THE ROMANIAN LANGUAGE

Ioan Dănilă

Assoc. Prof., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău 18

TERMINOLOGICAL ELEMENT: COMPOZANT UNIT OF MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" Institute of Romanian Philology, Ministry of Education, Culture and Research of The Republic of Moldova 24

THE APORETIC ABSENCE OF A NETWORK OF TRANSLATIONS AND THE INFINITE PLAGIARISM IN THE DIGITAL ERA

Georgiana Badea

Prof., PhD, West University of Timișoara 30

PRAGMALINGUISTIC ASPECTS OF THE FEMININE DISCOURSE (EXAMPLES IN ROMANIAN AND ITALIAN)

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 37

AUDIOVISUAL AND ADVERTISING DISCOURSE

Carmen Neamţu

Assoc. Prof., PhD, Hab. Dr., "Aurel Vlaicu" University of Arad 43

MARINA YAGUELLO – CONSIDERATIONS ON THE LANGUAGE

Dorina Chiș-Toia

Assoc. Prof., PhD, "Eftimie Murgu" University of Reșița 51

CORONAVIRUS AND THE LIGUISTIC LANDSCAPE IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION COMPETENCE IN ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Diana Boc-Sînmărghițan

Assoc. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy Timișoara 55

ASPECTS OF THE SYNTACTIC REALIZATION OF THE STIMULUS SEMANTIC ROLE. ROMANCE CONVERGENCE AND DIVERGENCE

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)

PhD Scientific Researcher III, „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 62

THE ZEUGMA AND THE CHIASMUS: TWO NOVEL FIGURES OF SPEECH

Inga Druță

Primary Researcher, PhD, Hab., Assoc. Prof., Institute of Romanian Philology B. P-Hasdeu, Moldova 73

BREXIT – A CATALYST FOR CONTEMPORARY ENGLISH VOCABULARY

Adina Oana Nicolae

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești 78

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE IN HANDLUNGSFELDERN. VERMITTLUNG UND REZEPTION

Maria-Elena Muscan

Assoc. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța 84

THE LANGUAGE AND NATIONAL IDENTITY - A CURRENT RESEARCH FROM THE PERSPECTIVE OF THE HUMBOLDTIAN THEORY

Oana Boc

Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca 90

WORD LEVEL PROBLEMS THAT ARISE WHEN TRANSLATING MEDICAL TERMS

Simona Nicoleta Staicu

Lecturer, PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara 97

APROPIEREA: INTERCULTURAL DIALOGUE AND MIGRATION

Carmen Burcea

Lecturer, PhD, University of Bucharest 104

TEACHING ACADEMIC VOCABULARY TO L2 LEARNERS

Ana Munteanu

Lecturer, PhD, Spiru Haret University 114

THE NICKNAME – AN EXPLANATORY MODEL

Cristina Furtună

Lecturer, PhD, "Valahia" University of Târgoviște 123

STRATEGIES FOR DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN TEACHING ROMANIAN AS SECOND LANGUAGE

Irina Dincă

Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara 127

ESP VOCABULARY: TRANSLATION AND DEVELOPMENT THROUGH BLENDED INSTRUCTION

Violeta Negrea

Assist. Prof., PhD, Academy of Economic Studies, Bucharest 132

THE IMPACT OF ENGLISH ON PROFESSIONAL SPOKEN INTERACTION. A CORPUS ANALYSIS

Cristina Andreea Stan

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 139

LEXICO-SEMANTIC FIELDS IN METEOROLOGICAL TERMINOLOGY

Alina-Florinela Dănilă

PhD Student, University of Craiova 148

THE LEXICAL RESOURCE NE- IN THE ROMANIAN LANGUAGE. BETWEEN UNIVERSAL AND INDIVIDUAL

Claudia Drăghici

PhD Student, University of Craiova 153

DISCOURSE ANALYSIS DIACHRONICALLY VIEWED

Silviu Nicolae Pîrîială

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 159

ENGLISH DATIVE CONFIGURATIONS. THE TO-DATIVE

Tania Zamfir

PhD Student, University of Bucharest 163

GREED IN PAREMIOLOGICAL LITERATURE

Anca-Giorgiana Manta (Panduru)

PhD Student, University of Craiova 173

CULTURAL UNIVERSALS. THE GOOD AND THE EVIL IN THE BOOK OF SOLOMON'S PROVERBS IN THE BIBLE AND IN OTHER PROVERBS

Daniela Ispas

PhD Student, University of Craiova 180

MILITARY VOCABULARY IN THE NOVEL RUSOAICA BY GIB I. MIHĂESCU

Loredana-Maria Ghioală

PhD Student, University of Craiova 187

MULTIPLE ETYMOLOGY LOANS IN G. CĂLINESCU'S CRITICAL WORK

Loredana Georgiana Popescu (Tomescu)

PhD Student, University of Craiova 192

ON PHRASEOLOGICAL UNITS

Mariana Matei (Buciu)

PhD Student, University of Craiova 199

THE CONVERSATIONAL MAXIMS IN THE NOVEL ÎMPĂRATUL NORILOR BY DUMITRU RADU POPESCU

Ana-Maria Nicolescu

PhD Student, University of Pitești 206

THE TYPOLOGY OF CONNECTORS IN DUMITRU RADU POPESCU'S *ÎMPĂRATUL NORILOR*

Ana-Maria Nicolescu

PhD Student, University of Pitești 210

ROMANIAN GRAMMAR BOOKS BETWEEN 1757 – 1789. A HISTORICAL PERSPECTIVE

Rucăreanu Alina Marieta

PhD Student, "Ovidius" University of Constanța 219

THE UNIVERSAL LANGUAGE OF SPORTS

Elena Isabelle Tița

PhD Student, University of Bucharest 227

REALITY AND FICTION, TEXT AND CONTEXT

Valentin Dragoș Biro

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 234

MEDICAL SYNONYMS AS A SOURCE OF TERMINOLOGICAL VARIATION

Viorica Costin

PhD Student, USMF "Nicolae Testemiţanu", "Dimitrie Cantemir" State University 244

LES EMPRUNTS LEXICAUX ANCIENS ET RÉCENTS DE L'ARABE ENTRÉS DANS LA LANGUE ROUMAINE VIA LE FRANÇAIS, L'ESPAGNOLE, L'ANGLAIS, LE NÉO-GREC, L'ITALIEN ETD'AUTRES LANGUES À TRAVERS LES SIÈCLES

Anca-Steliana Mirea

PhD Student, "Valahia" University of Târgoviște 249

LEXICO-SEMANTIC FIELDS SPECIFIC TO FOREST TERMINOLOGY

Simona Sandu (Pîrvulescu)

PhD Student, University of Craiova 255

TRANSLATING THE CULTURAL DIMENSION OF TEXTS. A FEW KEY CONCEPTS

Marinela Popovici

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava..... 260

THE SEMANTIC AND ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF THE LEXICAL-SEMANTIC FIELD OF INTELLECTUAL TRAITS

Cristina Negru

Scientific Researcher, "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" Institute of Romanian Philology 266

THE ECOLOGICAL TERMINOLOGY IN THE ROMANIAN LANGUAGE: DEFINITION AND HISTORY

Dorina Macovei

PhD., Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu Hasdeu" 275

THE AESTHETIC CATEGORIES OF THE METAPHOR IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Natalia Rotari

Scientific Researcher, Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" 279

LEXICAL ELEMENTS AND STRUCTURES USED IN THE ARCHIVE DOCUMENTS THAT ENHANCE THE RULERS' SENTENCES

Iustina Nica (Burci)

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova 287

INDICES OF THE DIAPHASIC VARIATION IN THE RSSM SOVIET PRESS

Liliana Botnaru

PhD student, Centre of Linguistics, Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" 295

WHEN HE WILL COME TO US IN TOO MANY FORMS (HOS. 6, 1-3): IMPLICATIONS FOR TRANSLATION

Constantin Răchită

Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 301

A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE ON PRISON AS "DIFFICULT TERRAIN"

Valentina Gabriela Hohotă

International Expert, Jiangxia University, Fujian, China 311

THE STRUCTURE OF THE SINGLE-MEMBER AND MULTIPLE-MEMBER TERMS IN THE FIELD OF THE ROMANIAN LIBRARY SCIENCE

Cristina Caterev

PhD., National Library of The Republic of Moldova 318

CULTURAL DIALOGUE IN TURKISH-GERMAN CINEMA

Cecilia-Iuliana Vârlan

Lecturer, PhD, ”Ovidius” University of Constanţa 337

INTEGRATED ACADEMIC STRATEGIES: WRITING, PROJECT WORK, AND STUDY SKILLS

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD, Department of Modern Languages,

University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania 341

READING COMPETENCE FOR TERTIARY STUDY SKILLS: COMPREHENSION FOR LEARNING AND DOWNPLAYING PROPAGANDA

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD, Department of Modern Languages,

University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania 356

ERROR ANALYSIS IN THE ACQUSITION OF ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Mihaela Badea
Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploieşti

Abstract: The purpose of the paper is to identify errors that foreign students make when learning Romanian as a foreign language, especially when dealing with writing, as well as the causes that lead to such errors, the main aim being that of mainly improving their writing and speaking skills in Romanian.

Keywords: error analysis, Romanian, teaching Romanian, language acquisition

Introduction

Romanian universities have a long tradition of educating foreign citizens. Before 1989, foreign citizens enrolled in studies in Romania were taught Romanian as a foreign language by small groups of people belonging to the Philology or Foreign Languages departments, some of them university staff and others, teachers of philological training, with the first degree in pre-academic education. After the establishment of the Preparatory Year by H.G. in 1990, the number of foreign students eager to study in our country has been growing and currently within the philological faculties there are either departments with teachers specialized in teaching Romanian as a foreign language, or groups within philological departments. The situation of foreign students is currently managed by the Ministry of National Education through a general directorate, consisting of a special

The Romanian Language Preparatory Program for Foreign Citizens aims at developing the linguistic communication skills in Romanian of the students enrolled in this program in order to train them professionally. The training and development of language skills in Romanian and the familiarization of students enrolled in the Romanian Language Preparatory Program for Foreign Citizens with elements of Romanian culture and civilization are done taking into account the principles of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR).

The program addresses foreign citizens who want to attend study or research programs (BA, BS, MA, MS, doctoral degrees, postgraduate specializations) within Romanian universities. In the context of globalization and multiculturalism, the acquisition of language skills in accordance with the CEFR is necessary, especially after Romania's accession to the European Union, in order to diversify and multiply study opportunities for both EU citizens and those who belong to non-EU states. This study program responds to the constant demand of foreign citizens to study or deepen the existing fields within Romanian universities, an aspect revealed by the numerous promotions that have graduated the Preparatory Year so far. Currently, most students studying the Preparatory Year in Romanian universities are from different parts of the world, therefore, their mother tongues are different, not to mention the fact that some of them have little knowledge of English, which is considered to be the support language in learning Romanian.

Theoretical background

Our approach is in line with the existing direction in the field of applied linguistics whose basic principles belong to contrastive analysis (CA). In *Linguistics across Culture*, Lado (1957) emphasized that the acquisition of a second language involves two mechanisms, namely, positive and negative language transfer. Thus, in his view, elements that are similar to the mother tongue are simple for the student (positive transfer), while elements that differ tend to be perceived as difficult, causing interference between the two languages, which becomes a source of errors (negative

transfer). Based on the same theory, some researchers claim that similarities between languages favor positive transfer, which is the case of students whose mother tongues are of Latin origin (Portuguese, Italian, Spanish, French), while differences generate negative transfer, as in the case of students whose mother tongues are Arabic, Turkmen, English, Vietnamese, Korean, etc.

Contrastive analysis (CA) was a starting point for the development of error analysis (EA) whose purpose was to identify and examine students' errors in learning a foreign language. Its role and importance for teaching a foreign language were emphasized by Corder (1987) in the following terms: the first refers to the teacher, suggesting that if he undertakes a systematic analysis, to observe how much the student has progressed and what else he needs to learn, and the second refers to the researcher, providing him with data and evidence about how the language is being learned or acquired, what strategies or procedures the student uses to discover the language. Thirdly, (and in a sense, this is the most important aspect) errors are indispensable even for the student, if we take into account the point of view supported by some linguists (Harmer , 2007 Scrivener, 2011), who consider errors to be a mechanism that the student uses to acquire the language.

Viewed from this angle, the major contribution of error analysis (EA) was the change in approach, from pedagogical to scientific, linguistic, in terms of errors not only as a result of language transfer, but also as a result of a variety of factors.

Richards (1990) extended Corder's theory, adding to interlinguistic/interference errors a new category that can be identified in the activity of learning a foreign language, namely intralingual and developmental errors, which belong to the acquisition process. While the objective of contrastive analysis (CA) was to explain the first category, error analysis (EA) aims to analyze and understand the causes that lead to the occurrence of the other categories. As not all the errors that students produce can be explained by contrastive analysis alone (AC), Richards' ideas aroused the interest of researchers in error analysis (EA).

In the field of applied linguistics, a clear distinction is made between errors (which are consistent and based on a poorly learned generalization) and mistakes (occasional, inconsistent escapes). However, when teachers encounter cases during a lesson, it is usually difficult to tell the difference with some degree of certainty. So, no rigorous distinction can be made between the two terms. Usually, language teachers intuitively perceive a mistake: something sounds or looks wrong. In fact, it can interfere with successful communication or simply cause a slight discomfort to the reader or listener. According to Selinker (1990), mistakes can be seen as an integral part of learning, namely a symptom of students' progress through an interlanguage that would be a way of getting closer to the target language. In Edge's opinion (1993), when teachers talk about mistakes, they usually refer to linguistic mistakes, and the author divides them into:

1) slips, which a student can self-correct. Teachers often call them errors caused by carelessness because, if students wrote the sentences and focus on the linguistic details, they could easily write them correctly;

2) mistakes, which a student cannot self-correct, but it is clear what form he wanted to use. Such mistakes are different for each student, or for the same student the ways of production are different. With mistakes like this, it is more difficult for the teacher to guess whether or not the student will be able to self-correct.

3) trials, in which case students have no idea how to structure what they want to write or say, and the intended meaning and structure are not clear to the teacher.

Parrot (1993) makes a clear distinction between errors (proof of students' developing competence in a foreign language and mistakes (generally unsystematic and not necessarily reflecting students' basic competence). The same distinction is made by Byrne (1993: 20): "When we see something wrong with a written work, we must first try to decide whether it is an error or a mistake." In general, students produce errors when they try to communicate something through the language they are learning. Mistakes, on the other hand, are escapees of certain kinds. Students have learned something, but they may have forgotten the rule temporarily, are tired or just careless.

A significant distinction between expressive and receptive errors was made by Hussain et al. (2013: 830) starting from the skills of producing written and oral messages (productive skills) and

those of receiving written and oral messages (receptive skills). We consider that the expressive term completes the distinctions mentioned above, because it also reflects the subjective part of the human personality. The process of learning a foreign language must be understood not only as a cognitive acquisition, but also as a result of several subjective factors involving imagination, talent and receptivity, which cannot always be objectively quantified.

Even if in practice it is sometimes difficult to decide whether something is a mistake or an error, it is important to try to keep in mind that student errors can help us in the teaching process and certainly in the process of implementing measures to remedy them.

Research Methodology

Error analysis (EA) was performed using the error manual (Dagneaux et al., 1996) which explains different codes, adapted to the needs of current research. The list of codes and the type of errors used by the error manual, together with the necessary adaptations for the analysis are presented in the table below:

Table 1.Error codes (adapted, Dagneaux et al., 1996)

Error code	Type of error
TO	**Type – orthography**
TM	**Type – morphological**
GA	**Grammar – article**
GN	**Grammar – noun**
GNG	Grammar – noun gender
GNN	Grammar – noun number
GNC	Grammar – noun case
GP	**Grammar – pronoun**
GPA	Grammar – pronoun in Accusative
GPD	Grammar – pronoun in Dative
GADJ	Grammar – adjective
GADJO	Grammar – adjective order
GADJN	Grammar – adjective noun
GADJG	Grammar – adjective gender
GADJC	Grammar – adjective comparative
GADJS	Grammar – adjective superlative
GADJP	Grammar – possessive adjective
GPRO	**Grammar – pronoun**
GPROPA	Grammar – personal pronoun in Accusative
GPROPD	Grammar – personal pronoun in Dative
GPRORA	Grammar – reflexive pronoun in Accusative
GPRORD	Grammar – reflexive pronoun in Dative
GV	**Grammar – verb**
GVN	Grammar – verb number
GVP	Grammar – verb person
GVC	Grammar – verb conjugation
GVT	Grammar – verb tense
GVM	Grammar – verb mood
GVD	Grammar – verb voice
GADV	**Grammar – adverb**
GADVO	Grammar – adverb order
GADVC	Grammar – adverb comparative
GADVCS	Grammar – adverb superlative
GCONJ	**Grammar – conjunction**
GCONJC	Grammar – coordinating conjunction
GCONJS	Grammar – subordinating conjunction
GPREP	**Grammar – preposition**
GPREPS	Grammar – simple preposition
GPREPC	Grammar – compound preposition
GPREPLOC	Grammar – prepositional phrase
V	**Vocabulary**
VPF	Vocabulary – false friends

VEL	Vocabulary – lexical phrase
VCG	Vocabulary – wrong words
VCL	Vocabulary – missing words
VOC	Vocabulary – word order
XVCG	Vocabulary – grammar confusion of grammatical category
XVGPREP	Vocabulary – grammar verb used with the wrong proposition
R	**Register**
S	**Style**

The data corpus provided a large range of errors, therefore statistic method were used in order to compare the types of errors produced by the foreign students in learning Romanian as a a foreign language.

Corpus Description

Regarding the corpus that will be analyzed, the following clarifications should be made: written messages produced by students enrolled at the Petroleum-Gas University of Ploiești within the Romanian Language Preparatory Program for Foreign Citizens in the academic year 2017 - 2018 were analyzed. Therefore, the data corpus that is analyzed is represented by written works of students of different origins from the following subjects: Practical course of Romanian language - level A2: oral and written communication, Practical course of Romanian language - level A2: writing and composition. The 2017-2018 corpus (C1) consists of the Turkmen sub-corpus (9 students), the Portuguese sub-corpus (9 students), the Bulgarian sub-corpus (7 students) and the French sub-corpus (3 students), taking into account the mother tongues of students enrolled in the preparatory year. The analyzed tests consist of descriptive and narrative compositions and grammar and vocabulary exercises/tasks; although the participants represent a heterogeneous group, the corpus is homogeneous in terms of the samples used in the analysis of students' errors.

Research Findings

As specified above, the analysis of errors and their classification, after their collection from texts written by students, were performed using the taxonomy of Dagneaux et al. (1996), adapted to the specifics of the Romanian language and the needs of current research. The analysis was based on Corder's studies in the field of EA, taking into account the following suggestions: establishing the corpus to be analyzed, its description, identifying errors, describing and explaining them, identifying possible causes that led to their production.

The was to collect errors and classify them based on Dušková's classification(1990), as well as of other linguists, using the following four types of causes that lead to their production: transfer (results from the influence of mother tongue and support language), intralingual (influenced by the Romanian language), developmental (reflecting strategies by which students acquire the Romanian language) and interlingual (caused by the influences between the languages that students know and the Romanian language). The research makes a clear distinction between intralingual and interlingual, as most foreign students, in addition to English as a support, also use other foreign languages: Turkmen students use knowledge of Russian and Turkish, for example.

Table 2 shows the total number of errors in the written texts and the grammar and vocabulary exercises that constituted the students' written tests at the end of the first semester. As seen, 61.80% of the total number of errors was identified in the written texts, and the remaining 38.20% in grammar and vocabulary exercises. The almost double number of errors in the written texts can be explained by the fact that in these the students had to compose/write a text of 120 words themselves, according to a given requirement.

Table 2. Total number of errors (A2 level) – main categories (general corpus)

Error code	*Written texts*		*Grammar and vocabulary tasks*	
	Number of errors	*Percent of errors*	*Number of errors*	*Percent of errors*
TO	140	8.37	220	15.24
TM	808	48.33	976	67.59
TV	596	35.65	248	17.17
R	82	4.90	0	0.00
S	46	2.75	0	0.00
Partial total	1672	100.00	1444	100.00
General total	3116			
Percentage	53.66		46.34	

For a clearer image of the errors produced by students in the two types of tasks they had to accomplish, they were graphically (Figures 1, 2) represented, taking into account the percentage of the error belonging to each general category.

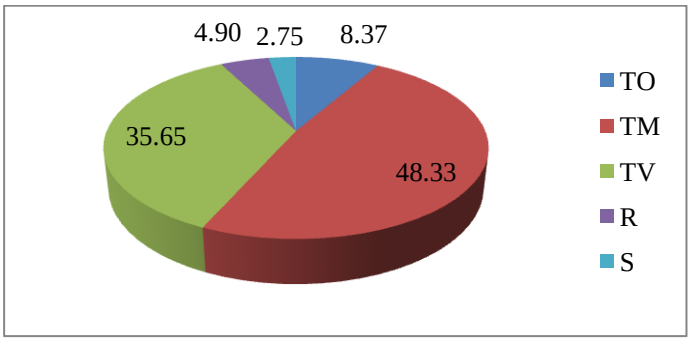

Figure 1. Students' errors in written texts

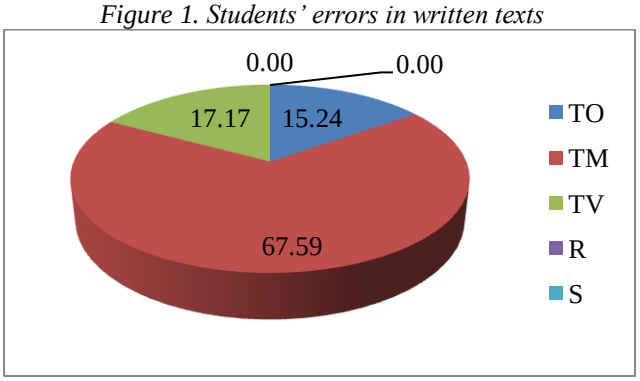

Figure 2. Students' errors in grammar and vocabulary exercises

Regarding the type of grammatical errors (as they represented the most, namely 48.33% in written texts, respectively 67.59% in grammar and vocabulary exercises), they were the first to be classified into categories and calculated numerically and in percent as seen in the table and figure below.

Table 3. Total number of grammar errors (A2 level) main categories (general corpus)

Error code	*Written texts*		*Grammar and vocabulary tasks*	
	Number of errors	Percentage of errors	Number of errors	Percentage of errors
GA	83	10.27	103	10.55
GS	159	19.68	177	18.14
GADJ	68	8.42	89	9.12

GPRO	58	7.18	99	10.14
GV	343	42.45	402	41.19
GADV	25	3.09	36	3.69
GCONJ	16	1.98	22	2.25
GPREP	56	6.93	48	4.92
Total	808	100.00	976	100.00

According to the findings, most errors were identified in the use of verbs (42,45% in written texts and 41,19% in grammar and vocabulary tasks) and nouns (19,68% - written texts, 18,14% - grammar and vocabulary tasks), other categories not being necessarily problematic to students,, as seen in Figures 3 and 4 below.

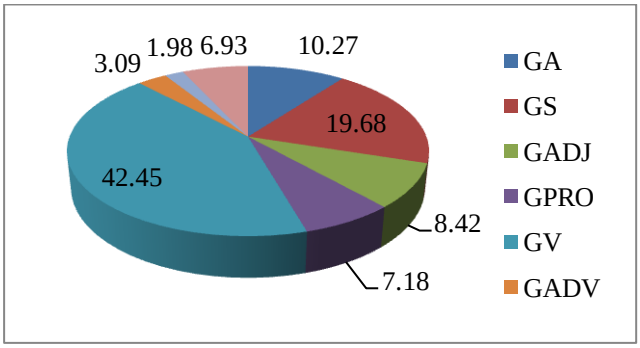

Figure 3. Grammar errors in written texts

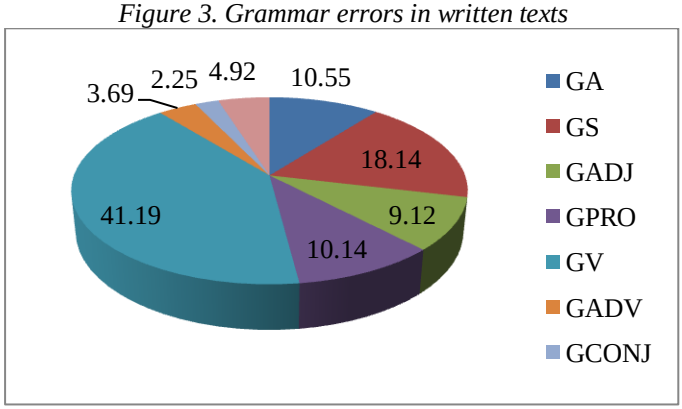

Figure 4. Grammar errors in grammar and vocabulary tasks

Continuing the analysis, the grammatical errors were divided into subcategories, in order to have a clearer picture of the types of errors produced by students, a situation presented in Table 4.

Table 4. Total number of grammar errors (A2 level) – subcategories (general corpus)

Error code	*Written texts*		*Grammar and vocabulary tasks*	
	Number of errors	Percentage of errors	Number of errors	Percentage of errors
GA	**83**		**103**	
GS	**159**		**177**	
GNG	48	30.19	55	31.07
GNN	83	52.20	96	54.24
GNC	28	17.61	26	14.69
GADJ	**68**		**89**	
GADJO	24	35.29	26	29.21
GADJN	11	16.18	12	13.48
GADJG	14	20.59	18	20.22
GADJC	7	10.29	11	12.36

GADJS	6	8.82	14	15.73
GADJP	6	8.82	8	8.99
GPRO	**58**		**99**	
GPROPA	16	27.59	21	21.21
GPROPD	23	39.66	41	41.41
GPRORA	7	12.07	13	13.13
GPRORD	12	20.69	24	24.24
GV	**343**		**402**	
GVN	59	17.20	70	17.41
GVP	52	15.16	61	15.17
GVC	98	28.57	112	27.86
GVT	72	20.99	82	20.40
GVM	53	15.45	61	15.17
GVD	9	2.62	16	3.98
GADV	**25**		**36**	
GADVO	4	16.00	7	19.44
GADVC	7	28.00	9	25.00
GADVCS	14	56.00	20	55.56
GCONJ	**16**		**22**	
GCONJC	6	37.5	7	31.82
GCONJS	10	62.5	15	68.18
GPREP	**56**		**48**	
GPREPS	31	55.36	28	58.33
GPREPC	19	33.93	14	29.17
GPREPLOC	6	10.71	6	12.50
Total	808		976	
Total general			1784	

Thus, regarding the morphological categories in Romanian, the situation is as follows:

- article - in both types of tasks, the percentages were approximately equal, being in the range of 10 - 11%.
- noun - the highest percentages of errors were identified in the case of the grammatical category of number (52.20% - written texts, 54.24% - grammar and vocabulary tasks) and gender (30.19% - written texts, 31.07% - grammar and vocabulary tasks). Regarding the category of case, the percentages were below 20%.
- adjective - the highest percentage of errors, was, surprisingly, in the case of the adjective position in Romanian (35.29% - written texts and 29.21% - grammar and vocabulary tasks), many students tending to place the adjective in front of the noun (the cause will be discussed below), followed, not surprisingly, by the gender and number of the adjective (gender: 20.59%, - written texts, 20.22% - grammar and vocabulary exercises, number: 16 , 18% - written texts, 13.48% - grammar and vocabulary exercises), because in Romanian the adjective is in agreement in gender and number with the noun, and the erroneous application of the rules for forming the gender and number of the noun in Romanian leads to error production when forming the adjective. Also, in the case of the degrees of comparison of the adjective, significant percentages were also identified, as seen in the table above.
- the pronoun represents the grammar category that generates big problems for foreign students, especially the unstressed forms and their use in the Accusative and Dative cases. Most errors produced by students (personal pronoun: 39.66% - written texts and 41.41% - grammar and vocabulary exercises, reflexive pronoun: 20.69% - written texts and

24.24% - grammar and vocabulary exercises) are in the use of personal and reflexive pronouns especially in the dative case.

- verb - the most significant percentages of errors were observed in the case of conjugations of verbs in Romanian, students making confusions between the four conjugations in Romanian. Thus, in the case of written texts the percentage of errors was 28.57%, and in the case of grammar and vocabulary exercises the percentage was 27.86%. Verb tenses, especially the present tense and the compound perfect tense were also sources of significant errors: 20.99% - written texts and 20.40% - grammar and vocabulary exercises, followed by moods (especially the conjunctive and conditional moods), as follows: 15.45% - written texts and 15.17% - grammar and vocabulary exercises. Also, the person and the number of the verb, especially in the indicative mood, the present tense, were generating errors: person - 15.16% - written texts and 15.17% - grammar and vocabulary exercises, number - 17.20% - written texts and 17.41% - grammar and vocabulary exercises).
- adverb - although in percentage the adverb did not raise big problems to foreign students (3.09% of the total number of grammatical errors), problems were identified especially in the case of its degrees of comparison (comparative: 28%, superlative: 56% - written texts; 25% - comparative, 55.56% - superlative in the case of grammar and vocabulary exercises).
- conjunction - did not generate a statistically significant percentage of errors, in general the subordinate conjunctions put students in difficulty.
- preposition - posed quite big problems to students, the percentage of errors being 6.93% of the total errors identified.

Following the error identification process, an inventory of the errors that occur most frequently was made, using the categories presented in Table 1. These errors were:

- errors in the use of articles: in Romanian there are in different forms of definite and indefinite articles, depending on gender, number and case; compared to the support language in which this diversity does not exist, this led to the following ungrammatical forms*: conferința nișteolegi al mei, băieți vin în parc, ani petrecuți în școală sunt frumoși, primăvara iarbă este verde.*
- errors in the use of nouns: difficulties in selecting the correct gender by counting and errors in the phonetic alternations between singular and plural: *un băiat – doi băiați, o cămașă – două cămașe, un mașină – doi mașini/două mașine, un magazin – două magazinuri.* The students also had difficulties in acquiring the genitive case in Romanian, a language in which is generally synthetic, being necessary certain endings that depend on the gender and number of the noun, producing forms such as: *casei fată, al lor băieții, a fata lor, a mașină lor.* Sometimes, due to the low level of support language, students made use of either their mother tongue (French, Spanish, Portuguese) or other known languages (Russian, especially students of Turkmen or Azerbaijani origin).
- errors in the use of adjectives: in Romanian, adjectives have more than one form depending on gender; Consequently, such errors were recorded:*bluze albi, mașini negri, cămașă roșu, tricouri galbeni, case roșe.*The degrees of comparison of adjectives (especially the superlative) led to the production of forms such as:*cel mai frumoși ani, cela mai frumoasă fată, cei mai mari mașini, cei mai frumoși flori.*
- errors in the use of pronouns: the difficulties in acquiring this part of speech were represented especially in the case of stressed and unstressed forms of personal and reflexive pronouns in different cases. Common mistakes were:*L-am dat prietenului un cadou, Mama a dat mie o carte, Mi place dansul, Lui spune adevărul, El aduce aminte.*
- errors in the use of verbs: in the case of the conjunctive mood, for example, students omitted the specific mark to/să, producing examples such as*: Vreau citesc, Dorim plecați, Poate plece;* inattention to the endings of the verb depending on the conjugation,

number and person led to forms such as*: cântez, intrez, cit, vinesc, ved, (eu) parc;* difficulties in reaching agreement between the past participle of the verb and the subject of the sentence *(Cartea a fost citit, Mașini sunt spălați, Florile sunt udatele*), in using the correct form of the auxiliary in the passive voice(*Fructele a fost adunate*, *Fructele va fi adunate, Mașinile este spălate)* and in making the distinction, in certain situations, when the past participle ends in *–s* instead of *–t.*

- errors in the use of adverbs: as in the case of the adjective, the superlative grade posed the most problems to foreign students, who produced forms such as*: Cântă cele mai bine, Alerg cea mai repede, Plâng cei mai tare.*
- errors in the use of prepositions: students know the meaning of prepositions when doing grammar exercises, but have difficulty in choosing appropriate preposition when producing written messages, where they have to use prepositions in certain given contexts. As a result, they produced forms such as*Mașina pleacă la stație, Noi ieșim la oraș, Voi plecați la primăvara de la România.*
- errors in the use of conjunctions: in general, the subordinate conjunctions were the ones that caused difficulties to foreign students, who produced statements such as:*El vine ca mă ajute, Nu au plecat pentru au pierdut avionul, Nu sunt bogați fiindcă toate indică acest lucru.*
- vocabulary errors: foreign students had problems created by confusing certain meanings of words in Romanian, omitting words and even borrowing meanings for words in the support language:*Colega noastră este embarasada (embarazada – sp), Situația este gravida. (grávida – port.), Noi am studiat la librărie (library – engl.), Ele au college inteligente. (college – engl.), Anii cheltuiți de tine la școală sunt cei mai buni din viața ta?(spend time/money – engl.).*
- spelling errors - generally in writing diacritics in Romanian, which can sometimes create confusions of meaning, or utterances such as*Vremia/vremea este frumoasă aici în România.. (время* - Russian, especially for Turkmen students*).*

Following the errors analyzed, it can be stated that, in terms of the causes of errors, foreign students inherently make analogies not only with the mother tongue, but also with the support language - English, which is an analytical language, compared to the Romanian language, which is a synthetic one; some students, especially those from Angola, Ivory Coast, Gabon, Cuba, Mexico, learn Romanian more easily than those from Turkmenistan and Arab countries, due to the fact that their mother tongues are of Latin origin, while in the case of other students we talk about languages of Slavic, Turkish, Arabic, etc. origin. However, most of the difficulties that students encounter when learning Romanian, regardless of their mother tongue, come from the fact that Romanian has an inflected character, which can bring to light several errors; therefore, it is necessary to spend more time learning the nominal categories and the verb in Romanian.

Conclusion

Error analysis provides useful clues regarding the staged acquisition of Romanian by foreign students, regardless of the level they reach in the study of this language. Our research on how they acquire Romanian as a foreign language had as a starting point the situation we faced in the past years, when it was observed that, in addition to the actual teaching, EA had an important role, the aim being to make them become more aware of the language acquisition process. We also took into account the fact that re-teaching some notions, insisting especially on the problematic aspects, can bring a series of advantages in the language learning process, as it allows teachers to constantly review the methods and materials used in teaching, adapting them to existing realities and student needs.

Moreover, students' errors and the causes that lead to their production should be identified by teachers on a regular basis through questioning, direct observation and action should be taken immediately. Similarly, during the teaching process of new language structures, all previously taught information should be used so that students have the chance to review it all the time and put

it into practice. Also, in teaching Romanian to foreigners, teachers should not insist mainly on grammar, because the main purpose of these students is to be able to communicate fluently when they start their studies after the preparatory year; teachers should use more activities aimed at developing the skills of producing written and oral messages, if possible by using authentic materials based on real-life communicative situations, but not omitting the development of receptive skills.

We hope that the present paper can be of real use to Romanian language teachers as a foreign language, providing them with a theoretical and practical framework in terms of the difficulties of expression of foreign students, a framework that will help them in the process of teaching, as well as with linguistic information that can support the deep understanding of the dynamics of the process of acquisition by foreigners, regardless of their country of origin.

BIBLIOGRAPHY

1. Byrne, D. (1994). *Teaching Writing.* Essex: Longman.
2. Corder, S.P. (1987). *Error analysis and interlanguage.* Oxford: Oxford University Press.
3. Dagneaux, E., Denness, S., Granger, S., Meunier, F. (1996). *Error Tagging Manual*, Version 1.1., Center for English Corpus Linguistics. Louvain-la-Neuve: Université Catholique de Louvain.
4. Duskova, L. (1990). "On Sources of Errors in Foreign Language Learning". In B. W. Robinett & J. Schachter (Eds.), *Second Language Learning: Contrastive Analysis, Error Analysis, and Related Aspects,* pp. 215-39. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
5. Edge, J. (1993). *Mistakes and Correction.* Essex: Longman.
6. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching.* Essex: Logman.
7. Hussain, Z., Hanif, M., Asif, S.I., Rehman, A.U. (2013). "An Error Analysis of L2 Writing at Higher Secondary Level in Multan, Pakistan", *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business,* 4, 11, pp. 828-44.
8. Lado, R. (1957). *Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics for Language Teachers.* Ann Arbor. MI. US: University of Michigan Press.
9. Parrott, M. (1993). *Tasks for Language Teachers.* Cambridge: Cambridge University Press.
10. Richards, J. C. (1990). *Error Analysis:Perspectives on Second Language Acquisition.* Essex: Longman Publishing Group.
11. Scrivener, J. (2011). *Learning Teaching*. Oxford: Macmillan Education.
12. Selinker, L. (1992). *Rediscovering Interlanguage*. London: Longman.

ION D. SÎRBU, TEACHING THE ROMANIAN LANGUAGE

Ioan Dănilă
Assoc. Prof., PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract: Our paper has as a starting point the confession of Ion D. Sîrbu, the playwright born in Petroşani, who urges his successors to identify him as a "European teaching Romanian". Ion D. Sîrbuis among the few artists and not only does he declare his undisputed love for his native tongue but also he finds it essential to respect its qualities and to contibute to preserve and enrich them. This theme has been frequently declared and the sincerity of his message has constantly been reflected in his work. We have efficiently tried to revive his way of respecting the Romanian language, on the occasion of his centenary, in 2019.

Keywords: centenary, European Romanian, literary confessions, the work as a document, respect

Petrilean prin naştere (1919), exilat în Craiova şi tânjind la un Bucureşti eliberator, Ion D. Sîrbu se declară „european cu limba de predare română. (Adjectivul calificativ „română" exprimă şi calificarea.) Nu a fost o vorbă de paradă (nu şi-ar fi îngăduit vreodată răstălmăcirea cuvintelor, cu atât mai mult când se referea la limba maternă), ci intenţia de dezmărginire a unei realităţi istorico-geografice, anticipând efectul de globalizare de astăzi. Cultul pentru limba română este unul organic, grefat pe privilegiata relaţie afectiv-intelectuală cu mentorul său, Lucian Blaga, cel care „credea cu toată fiinţa sa sublim-copilărească în autoritatea magic-metafizică a Limbii. Dacă cineva comitea o impietate sau o minciună, el exclama cu toată seriozitatea: «Vai, ce va zice Limba Română?» Nu o dată mi-a spus că un scriitor este o investiţie a Limbii acestui pământ şi că această zână măiastră are puterea să-ţi retragă la un moment dat girul său..."[1)] (Majusculele îi aparţin lui Ion D. Sîrbu.) Autorul „Poemelor luminii" observă că limba română şi-„a creat reflexivul unor verbe de obicei folosite doar la modul activ sau pasiv; de pildă: *a gândi* (forma «mă gândesc»), *a plânge* («mă plâng») şi *a râde* (forma «mă râd» sau «Ce te râzi, mă?»)"[2)].

Discipol al poetului-filosof („Mi-am dat doctoratul în '47, cu Lucian Blaga, D. D. Roşca şi Liviu Rusu" şi „am fost asistent pe lângă cel mai mare filosof al ţării"[3)]), Ion D. Sîrbu a preluat crezul acestuia, nuanţându-l: „Limba este întâiul mare poem al unui popor". A etichetat-o cu cele mai alese vocabule, a însoţit-o cu evlavie în laboratorul scriitoricesc şi a configurat o adevărată operă de promovare a valorilor semantice şi expresive deţinute de aceasta. Parcurgându-i referirile tematice, le asimilăm cu afirmaţiile lui Mihai Eminescu, ca aceasta: „Fiecare are nevoie de un tezaur sufletesc, de un razăm moral într-o lume a mizeriei şi durerii, şi acest tezaur i-l păstrează limba sa proprie"[4)].

„Slobod la limbă şi la condei"[5)], acest „Gulliver al cuvintelor"[6)] şi-a asigurat „un loc de frunte în galeria marilor creatori de stil din literatura română"[7)] primordial prin scrierile editoriale, dar şi prin opera publicistică. Istoricii presei literare româneşti îl înregistrează ca colaborator la două publicaţii, dar de primă mărime: „Ramuri" şi respectiv „Revista Cercului literar" de la Sibiu[8)].

La un an de la apariţia seriei noi a „Ramuri"-lor craiovene, Ion D. Sîrbu publică aici „Din însemnările unui secretar literar" (15 iun. 1965), în condiţiile în care „teatrul este slab reprezentat în paginile revistei"[9)] din prima ei serie. Dimpotrivă, seria nouă „şi-a onorat, de cele mai multe ori, menirile"[10)], de menţionat fiind „cronicile sau notele despre spectacolele cu piesele lui Ion D. Sîrbu pe scenele unor teatre din ţară, ca şi la Lodz, Pardubicze, Helsinki"[11)]. În ultimele decenii, revista a găzduit câteva articole centrate pe momentul Ion D. Sîrbu, semnate de Gheorghe Grigurcu (*Un exilat intern:Ion D. Sîrbu*), Alexandru Olaru (*Amintiri despre Gary. Ion D. Sîrbu – supravieţuirea prin operă*; ambele, în nr. 10-12/1996), Ioan Lascu (*Ion D. Sîrbu – un scriitor exilat* intra muros, 11/1997), Toma Grigorie (*Cu biciul stilului – metafora*, 5-6/1999), Marian Barbu (*Vocaţia*

profesorală, 9/1999), Ion Pătraşcu (*O discuţie cu Ion D. Sîrbu*, 12/1999), Marian-Victor Buciu (*Treisprezece ani de postumitate vie*, 7-8/2002). Înainte de 1990, Romulus Diaconescu a scris despre *Resursele comicului* (2/1986), iar Ovidiu Ghidirmic, despre *Puterea cuvântului* (10/1989).

De altfel, „Ramuri"-le craiovene îşi câştigaseră personalitatea încă de la prima serie. La un lustru, unul dintre fondatori nota: „Să nu uite nimeni însă că această grupare din jurul revistei *Ramuri* a dus aici, în acest oraş, o luptă, o straşnică luptă de prefacere"[12]. La opt decenii, redactorul-şef postdecembrist Marin Sorescu consemna: „Cum ne-am fript cu salturile noastre înainte atât de catastrofale, hai să facem întâi un mic salt înapoi. Să înnodăm firul cu cel al revistei *Ramuri* din momentul 1929"[13], de referinţă pentru publicaţia olteană[14].

Dintre lingvişti, este prezent în paginile Revistei Vasile Bogrea, care scrie despre „graiul ciobanilor" şi despre sufixe (ambele, în 1917), dar şi despre filologia română în ţările germanice şi în Franţa, respectiv despre lucrările lui Petre Cancel (în 1923). Revista îl aştepta cu o experienţă redacţională favorabilă: „În anii 1967-1968, apar în revista *Ramuri* o serie de articole consacrate cuvintelor reprezentat[iv]e în gândirea filozofică românească interbelică"[15]. Lucian Blaga, coordonatorul tezei de licenţă (*De la arhetipurile lui C. G. Jung, la categoriile abisale ale lui Blaga*), pare a sta la temelia silogismelor din câmpul comunicării verbale. A se compara: „Omul, silit prin propria sa constituţie spirituală să exprime lumea concretă exclusiv prin abstracţiuni, ceea ce solicită un proces infinit, îi creează un organ de redare indirectă, instantanee, a concretului: metafora. Metafora, în această formă a ei, încearcă să corecteze, cu un ocol, dar cu imediat efect, un neajuns constituţional al spiritului omenesc: dezacordul fatal dintre concret şi abstracţiune, dezacord care altfel n-ar putea să fie simetrizat decât în schimbul unui balast adjectival" (Lucian Blaga) cu această constatare: „Din ziua în care a apărut sintagma asta pleonastică «comunist de omenie» (o paradigmă absurdă în sine), a trebuit să înţelegem că substantivele pot fi ucise de adjectivele care le împodobesc" (Ion D. Sîrbu).

Cu Lucian Blaga se va întâlni în paginile „Revistei Cercului literar" din 1945, cu riscul de a fi numiţi „de unii, cu maliţie, «esteţii din Ardeal»"[16]. Va mai fi redactor la „Teatrul", iar în anii tulburi 1955-1956, secretar de redacţie la „Revista de pedagogie". Îl motivau certificatul de absolvire a Seminarului Pedagogic Universitar (Cluj, 1948) şi un factor geocultural: „Vin din Ardeal, o regiune pedagogică prin excelenţă"[17]. (Marian Barbu va vorbi despre „Vocaţia profesorală" a lui Ion D. Sîrbu, într-un articol publicat de „Ramuri", în 1999.) Craiova universitară s-ar fi mândrit cu un stat de plată în care să figureze Ion D. Sîrbu. De altminteri, încă din 1947, „Ramuri"-le au lansat propunerea ca Bănia să fie centru universitar. „Instituţia superioară de cultură ce ar urma să se înfiinţeze la Craiova – scria C. Rădulescu-Motru – constituie, prin urmare, o problemă de interes general românesc, nu de interes local oltenesc"[18]. Ovidiu Papadima invoca modelul intelectual al lui Titu Maiorescu (n. 1840, Craiova), care „în problema limbii [...] vedea rosturile mari ale istoriei şi funcţiei cuvântului, aşa cum le gândiseră filosofii de la Platon şi Aristotel până la Humboldt, filosofi pe care îi adâncise încă la perioada de formaţie" (*Ramuri*, nr. 5/1947, p. 37)[19]. O amintire a acelui moment de iniţiativă îi aparţine lui Tudor Arghezi[20].

Izgonit din Universitate pentru că nu a acceptat să-şi denunţe mentorul şi conducătorul ştiinţific – Lucian Blaga (ca în cazul Lenei Constante, care a refuzat minciuna în cazul anchetării lui Lucreţiu Pătrăşcanu) –, Ion D. Sîrbu ar fi meritat o catedră universitară[21]. Paradoxal, dar locul său de muncă – Teatrul Naţional – se afla la doi paşi de clădirea Universităţii. „Am făcut o treabă fantastică la Teatru"[22] – va mărturisi – şi „am fost, în 1947, cel mai tânăr conferenţiar universitar din ţară". A trecut prin Teatrul din Petroşani (şef de producţie), pentru ca în 1964 să ocupe postul de secretar literar la Teatrul Naţional din Craiova. S-a arătat interesat şi de teatrul studenţesc, pe care l-a comentat în paginile „Ramuri"-lor[23].

Retras *intra muros*, „în propria-i ţară"[24], mărturisind „intenţia de auto-exil"[25] şi prieten doar cu „domnişoara Olivetti" (maşina sa de scris), va deveni „un excepţional diarist, cu un spectacol de personalitate epistolară numaidecât raliabilă seriei Kogălniceanu – Alecsandri – Ion Ghica – Odobescu – Caragiale"[26]. În 1968, piesa „La o piatră de hotar" este distinsă cu Premiul „Vasile Alecsandri" şi publicată de Casa Centrală a Creaţiei Populare. (Coincidenţă: în 1968 se împlineau 150 de ani de la naşterea – în Bacău, la 14 iunie – a autorului „Chiriţelor".)

Pentru Ion D. Sîrbu, scrisul a fost aerul pe care-l respira, iar locul cuvântului în supliciul operei de artă este asociat când cu actul vizionar, când cu enigmatica pricepere a sculptorului de a elimina prisosul dintr-un bloc de piatră. „Dacă culorile sunt etape de suferinţă ale Luminii – se va confesa –, atunci cuvintele (verbele) sunt etape de suferinţă ale Adevărului."[27)] De aceea, scrie el în *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal,* „între mine şi cuvânt – când scriu, mai ales – nu are voie nimeni şi nimic să se interpună; între mine şi adevăr, bine, frumos, nu am nevoie de translator, ghizi sau gorile oficiale". În „Prolegomene" la „Elogiul sculpturii", omagiază fără rezerve străvechea artă: „La început a fost sculptorul. Pe urmă s-a născut cuvântul, pe urmă lumea. La bătrâneţe, Michelangelo l-a făcut şi pe Dumnezeu", sau: „A sculpta înseamnă a filosofa; fără cuvinte. Înseamnă a face poezii; fără cuvinte. Înseamnă a comunica totul; fără cuvinte", sau: „Dacă Blaga a putut să spună că poetul nu este un mânuitor, ci un mântuitor de cuvinte, să ni se permită parafraza: sculptorul este un mântuitor al materiei"[28)].

Declarându-se „un simplu soldat al limbii şi literelor române"[29)], adeziune onorată pentru totdeauna, nu se va sfii să asocieze două concepte majore: „Eu mi-am meritat şi ţara, şi Limba"[30)]. (Majuscula îi aparţine.) A pune mai presus limba decât ţara („Nu poţi fi toată ziua român; o oră-două pe zi, mai merge; în rest, eşti om ca toţi oamenii, nu?") e un canon asumat. „Să nu uit" – nota într-un memorator programatic –: a) „să respect limba ca să fiu iubit de ea, să o consider o supra-natură, inteligentă, pretenţioasă, severă; ea să fie şefa mea de cadre, ea să-mi verifice dosarul, căci orice scriitor nu este decât o investiţie a limbii poporului său"; b) „să rămân om de caracter, pentru că altfel şi limba, şi ochiul strămoşilor mă părăsesc sau, mai rău, mă duc în ispită, compromiţându-mă, devalorizându-mă pe nesimţite"; c) „să aud în ureche rostit fiecare cuvânt, aşa cum s-a rostit el singur în ziua genezei sale; să nu uit accentul logic, afectiv incantatoriu; fiecărui verb să-i asigur ambianţa logică şi muzicală la care are dreptul şi spre care tind sângele şi nervii mei"; d) „să nu uit, mai ales, că o idee neexprimată în cuvânt nu există; ceea ce îmi mişcă în cap nu e decât intenţie, nelinişte; abia în clipa în care am reuşit «în sfârşit s-o spun» îşi începe viaţa, creşterea şi descreşterea respectiva idee, iar un cuvânt netranspus în scris rămâne un foetus prenatal, o efemeridă a nopţii"[31)]. Salvarea vine din acelaşi câmp de interese altruiste: „Numai încrederea în Limbă, Bunătate şi Jertfă nu le-am pierdut. Prin ele, ca un copil, refac în fiecare zi jucăria asta care se cheamă SPERANŢĂ" (*Jurnalul...*).

Ameninţările limbii materne sunt multiple, între care „neologizarea limbii, echivalând-o cu descărcarea discursului"[32)], şi limba de lemn, care uzurpă proprietatea termenilor filozofici: „Limba noastră politică – constată Ion D. Sîrbu –, deocamdată, e derivată din monolog şi se menţine prin monolog. Utilizează, din cele 12 categorii kantiene, să zicem abia două-trei; sintactic, se mulţumeşte cu judecăţi afirmative, imperative", cauza fiind folosirea ei „prea mult spre a comunica de sus în jos, în loc să i se dea ocazia să devină un instrument al opiniilor şi inteligenţei active". Şi etimologia populară/atracţia paronimică produce prejudicii, dacă ar fi să vorbim doar de onomastică: „Numele meu este Dezideriu; toată viaţa am fost un doritor; nu de puţine ori numele acesta – în cazărmi sau puşcării – se scria, printr-o ironie transcendentală, «Derizoriu»". În 1983, nota în „Jurnal": „Limpi îmi aduce zilnic trufandalele unor cuvinte nou-născute. După deja clasicele «cumpărătivă» (în loc de *cooperativă*), «lăcrămaţie» (în loc de *reclamaţie*), în zilele trecute mi-a spus că «a căzut pe stradă şi a fost dus cu Salvarea la *re-laminare*» (*reanimare*). Astăzi mă informează că a apărut (în piaţă, bineînţeles), în loc de «teorie», varianta rurală a acesteia: «terorie». «De acum, toate cunoştinţele noastre *teroretice* vor trebui să fie aplicate şi în *praftică*!» Elevii pleacă pe ogoare «în aplecaţie». Babele din satul Olimpiei au făcut cerere să li se dea *dreptul la reculegere*, înţelegând prin asta dreptul de a merge în urma combinei şi a re-culege ceea ce a rămas necules"[33)].

Îl preocupă conceptul de eroare, pe care îl descompune într-o ierarhie polisemantică astfel: „eroare (penibil, caraghios) – greşeală (ridicol) – catastrofă (grotesc) – dezastru (jalnic)"[34)]. Ecuaţia trece în dramaturgie, deseori „aducând pe scenă o lume care se regăseşte din propriile erori"[35)]. (În postumitate, Ion D. Sîrbu a avut parte şi de unele erori bibliografice.[36)])

Pentru Ion D. Sîrbu, limba română este parte a fiinţei lui, încât adesea este „bântuit, ontologic, de angoasa dispariţiei limbii"[37)]. O mărturisise în ultima parte a vieţii: „Desigur, mor

multe lucruri în jurul meu: moare pământul, limba, ţărănimea, moare spiritul Fiinţei noastre”[38]. Dintre cei care şi-au dedicat viaţa nemuririi lui Gary sunt Dumitru Velea, preşedintele-fondator al Fundaţiei Culturale „Ion D. Sîrbu” Petroşani („Mai vechi decât muntele sunt mâna şi cuvântul de sub el”, scrie în poemul „Spre trestia verde”, dedicat „Lui Ion D. Sîrbu”, din „Banchetul” omagial) şi Ion Barbu, custodele Casei Memoriale din Petrila („Dacă fiecare om ar adopta un scriitor, am ajunge departe”[39]).

BIBLIOGRAPHY

1) Apud Iordan Datcu, *Ion D. Sîrbu şi Măria Sa Limba Română*, în „Pro Saeculum”, Focşani, anul XVII, nr. 1-2/2018, p. 87.

2) Ion D. Sîrbu, *Câte unele despre „râs-cu-plânsul” nostru valah*, în caietul-program la piesa „Nepoţii lui Plautus”/„Plautus şi fanfaronii”, Teatrul Dramatic „Bacovia”, Bacău, [1984], p. 5 (secretar literar, Carol Isac; directorul Teatrului, Stelian Preda).

3) Cf. „Îmi pare foarte rău că nu eu mi-am scris viaţa mea”, interviu cu Ion D. Sîrbu realizat de Al. Farcaş, în „Dilema veche”, anul XVI, nr. 813, 19 sept. 2019, p. V.

4) Mihai Eminescu, *Cugetări*, Bucureşti, Editura „Albatros”, 1979, p. 45.

5) Victor Bibicioiu, *Ion D. Sîrbu – scriitorul-cărturar* în „Ateneu”, Bacău, s.n., anul 25, nr. 7 (224), 1988, p. 12.

6) Carmen Firan, *Maşina de scris din „Lumea copiilor”*, în „Scrisul Românesc”, Craiova, s.n., anul XVII, nr. 8 (192), 2019, p. 13.

7) Antonio Patraş, *Ion D. Sîrbu, la centenar*, în „Convorbiri literare”, Iaşi, anul CLII, nr. 9 (285), 2019, p. 108.

8) Cf. Ion Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti (1790-2000)*, Bucureşti, Editura Institutului Cultural Român, 2004.

9) Florea Firan, *Presa literară craioveană*, Craiova, Ed. „Scrisul Românesc”, 2004, p. 112.

10) *Ibidem*, p. 259.

11) *Ibidem*, pp. 259-260. *Dicţionarul general al literaturii române, P-R* (Bucureşti, Editura „Univers enciclopedic”, 2006), sub semnătura lui V[alentin] T[aşcu], consemnează că în paginile Revistei „Ramuri” „de atenţie se bucură şi teatrul craiovean. Chiar dacă nu sunt prea numeroase, comentariile pe marginea fenomenului artistic compensează prin prestigiul semnatarilor: Petru Comarnescu, Lucian Pintilie, Ion D. Sârbu (*sic!*), Ion Zamfirescu”.

12) C. Ş. Făgeţel, în *Ramuri*, anul V, nr. 1/1910, apud „Presa literară românească”, ediţie de I. Hangiu, II (1901-1948), Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968, p. 123.

13) Cf. *Ramuri* 1/1990, apud I. Hangiu, „Presa românească de la începuturi până în prezent”, IV, 1989-2007, Bucureşti, Editura *comunicare.ro*, 2008, p. 189.

14) În acel an a apărut un „frumos şi curat almanah”, bine primit de publicul cultural antebelic. Referirea lui Marin Sorescu era şi la încheierea primei etape din istoria revistei (1904-1929), situată sub directa înrâurire a doctrinei promovate de Nicolae Iorga.

15) I. Hangiu, *Reviste şi curente în evoluţia literaturii române*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978, p. 249.

16) I. Negoiţescu, articol-program, apud *Presa literară românească*, ed. de I. Hangiu, II (1901-1948), *op. cit.*, p. 636.

17) Cf. „Îmi pare foarte rău că nu eu mi-am scris viaţa mea”, *op. cit.*, p. V.

18) Cf. Florea Firan, *op. cit.*, p. 144. Pledoarii asemănătoare au semnat Al. Dima („Universitatea craioveană – vis perpetuu sau realizare iminentă?”) şi pedagogul Ilie Popescu-Teiuşan („O Universitate la Craiova”).

19) *Ibidem*, p. 143. Anterior, Ovidiu Papadima dăduse un cuprinzător studiu tematic: „Din începuturile conştiinţei ştiinţifice la noi” (*Ramuri*, nr. 2/1947, p. 146), plasându-l ca predecesor pe Mihail Kogălniceanu, care la 16 oct. 1860 elaborează un raport către Al. I. Cuza, de înfiinţare a Universităţii din Iaşi.

20) „În lipsa unei universităţi craiovene al căreia proiect jerpelit cred că se găseşte în vreo arhivă oarecare, pe undeva, capitala Banilor a dat din când în când câte un poet ca Traian Demetrescu, Milcu şi ca Ciurezu [...]" (Tudor Arghezi, *Bine te-am găsit, Cărbuneşti...*, în „Ramuri", anul I, nr. 1, aug. 1964, apud I. Hangiu, *Presa românească...*, III (1945-1989), *op. cit.*, p. 326).

21) Am dat timpul înapoi şi am reconstituit episoade din propria studenţie craioveană: l-aş fi avut profesor de filozofie pe Ion D. Sîrbu, în anul I, l-aş fi căutat pentru a-l intervieva, măcar la gândul că petrileanul ar fi dorit să-l renege pe Petrini, eroul lui Marin Preda. Era atât de bine ascuns – aflu de la Carmen Firan că locuia în blocul de la „Lumea copiilor", adică în plin centru –, încât nu am ştiut niciodată de existenţa lui. „Am stat în banca mea", a mărturisit. Au fost „cei patru ani ai co-existenţei paşnice (1978-1981)" cu regimul (Clara Mareş, *Ion D. Sîrbu, în arhivele Securităţii*, în „Scrisul Românesc", *ed. cit.*, p. 19). Mai regret ratarea ocaziei de a-l fi abordat pe Toma Velici, prietenul devotat şi editorul lui Ion D. Sîrbu. Era linotipist la Întreprinderea Poligrafică „Oltenia" din Craiova, pe poarta căreia am intrat de câteva ori, trimis de redactorul-şef al revistei studenţeşti, Cristian Mirescu, pentru a da bunul de tipar (nu înainte de a scoate corectura, desigur). Aici am cunoscut tipografi care ştiau locul virgulei din bun-simţ şi nu din pregătire filologică.

22) „Îmi pare foarte rău...", *op. cit.*, p. V.

23) Cf. „*O, quae mutatio rerum!?* – însemnări despre un uitat început de teatru studenţesc", în „Ramuri", anul XXIII, nr. 5 (263), 15 mai 1986, p. 1. Spre 1980, filologii clasicişti craioveni au pus în scenă „Antigona", de Sofocle, tragedianul care a promovat rolul decorului şi al vestimentaţiei actorilor. Prin urmare, am împrumutat costume de la teatrul craiovean, iar la reprezentaţia de la Casa de Cultură a Studenţilor a asistat şi Al. Graur. (Dna prof. Lileta Donat, dirijoarea actului artistic, şi-a invitat fostul profesor de limbi clasice la Universitatea din Bucureşti.)

24) Adrian-Dinu Rachieru, *Ion D. Sîrbu, epistolier*, în „Contemporanul. Ideea europeană", anul XXX, nr. 1 (802), ian. 2019, p. 21.

25) Clara Mareş, *op. cit.*, p. 19.

26) Dan C. Mihăilescu, *Ion D. Sîrbu: un ghem de contrarii într-un dosar cât viaţa*, în „Dilema veche", nr. 418/16 febr. 2012, reprodus în „Dilema veche", anul XVI, nr. 813, *ed. cit.*, p. 2.

27) Apud Ion Munteanu, *Modernittea memorialisticii lui I. D. Sîrbu*, în „Scrisul Românesc", *ed. cit.*, p. 15.

28) Ion D. Sîrbu, *Elogiul sculpturii*, în „Ateneu", Bacău, s.n., anul VI, nr. 4 (57), apr. 1969, p. 14.

29) Apud Diana Blaga, *Pe urmele lui Ion D. Sîrbu*, în „Convorbiri literare", *ed. cit.*, p. 101.

30) Apud Toma Velici, *Ion D. Sîrbu. O viaţă, o prietenie*, în „Dilema veche", anul XVI, nr. 813, *ed. cit.*, p. 20.

31) Ion D. Sîrbu, *Să nu uit...*, în caietul-program la piesa „Nepoţii lui Plautus"/„Plautus şi fanfaronii", Bacău, p. 7. (Am păstrat acordul prin atracţie al predicatului cu subiectul, altul decât subiectul gramatical.)

32) Gabriel Coşoveanu, *I. D. Sîrbu, un simbol autohton controversabil, deci viu*, în „Scrisul Românesc", s.n., anul XVI, nr. 3 (187), martie 2019, p. 4.

33) Apud Mihai Iovănel, *Ion D. Sîrbu, de la A la Z*, în „Dilema veche", 19 sept. 2019, *ed. cit.*, p. III. (De remarcat prepoziţionalizarea „în zilele trecute", absentă în vorbirea curentă.)

34) Comentariul său la „Valoarea râsului" (1930), de Paul Zarifopol; manuscris reprodus de Geo Constantinescu în „Scrisul Românesc", 8/2019, *ed. cit.*, p. 20.

35) George Genoiu, *„A doua faţă a medaliei", de I. D. Sîrbu*, în „Ateneu", Bacău, s.n., anul X, nr. 12 (113), dec. 1973, p. 12.

36) I. C. Chiţimia, Al. Dima (coordonatori), *Literatura română. Dicţionar cronologic*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979; indicele de nume consemnează: „I. Sîrbu"

colaborează la „Iaşul literar”, din apr. 1954; în fapt, este vorba despre Ion Sîrbu (n. 1930, Cluj), critic şi istoric literar, redactor la „Iaşul literar” între 1951 şi 1955; Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coordonatori), *Dicţionarul scriitorilor români*, *R-Z*, Bucureşti, Ed. „Albatros”, 2002 – lipseşte anul naşterii: 1919; în alte lucrări, iniţiala prenumelui e diferită: „Sîrbu, L 368” şi se repetă confuzia cu universitarul ieşean: „I. Sîrbu, *Camil Petrescu*, 1973” – p. 368 (în fapt, autorul monografiei apărute la Editura „Junimea” în 1973 este Ion Sîrbu); din altele este omis Bacăul ca loc al montării operei dramaturgului; numele complet apare transcris când „I. D. Sîrbu”, când „Ion D. Sârbu”, iar preocupările de studiere a operei sale sunt cuprinse în „sârbologie”, dar exegeţii se numesc „sîrbologi”.

37) Ioan Lascu, *Ion D. Sîrbu, anecdoticul reflexiv*, în „Scrisul Românesc”, s.n, anul XVII, nr. 7 (191), 2019, p. 8.

38) Apud Toma Velici, *op. cit*.

39) Parafrază de Cristina Ştefan, în *Cel mai iubit dintre petrileni* – „Dilema veche”, nr. 813, *ed. cit*., p. II.

TERMINOLOGICAL ELEMENT: COMPOZANT UNIT OF MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu
Assoc. Prof., PhD, "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" Institute of Romanian Philology, Ministry of Education, Culture and Research of The Republic of Moldova

Abstract:At different levels of analysis, the medical terminology has a series of distinct characteristics: a) at morphological level: the presence of terminological elements (Greek-Latin lexical units, which initially had a full lexical signification, and at the moment are elements of a compound word) as composing units in the mechanism of medical terms formation; b) at lexical level: the predomination of medical terms composed through affixoidation, Latin loan words etc.; c) at semantic level: the semasiological approach generates the „reuse" of the words through association of new concepts, produces the „remodeling" and formation of new terms; d) at functional level: national/international dimensions in the formation, establishment and functioning of the medical terminology in the Romanian language.

Keywords: medicine, terminology, terminological element, affixoid.

Introducere. Necesitatea terminologică survine din nevoile sociale de a cunoaşte, de a recunoaşte şi de a manipula „lucrurile". Această regulă, raportată la practica limbajului, este valabilă pentru toate domeniile de activitate socială, fiecare dintre care cuprinde o multitudine de „lucruri" proprii, a căror cunoaştere formează terminologia unui domeniu de activitate.

În mare parte, unităţile terminologice se constituie din elemente preluate din lexiconul general internaţional. Preferinţa pentru termeni analizabili, predominarea unităţilor lexicale terminologice în ansamblul împrumuturilor lexicale, economia lingvistică etc. sunt tendinţe ale terminologiei medicale în limba română.

Aşadar, terminologia medicală reprezintă un câmp de cunoaştere suplimentară specializată. Unităţile lexicale, transpoziţionate în terminologie, sunt partajate în: a) unităţi lexicale autonome – termenii; b) unităţi lexicale neautonome – elementele terminologice.

Termenii medicali sunt *unităţiterminologice autonome* care aduc cunoştinţe suplimentare despre „lucrurile" medicale şi asigură comunicarea specializată în medicină; elementele terminologice sunt unităţi terminologice neautonome de origine greco-latină, care iniţial aveau un sens lexical plin, iar *in statu praesenti* sunt elemente de constituire a termenului medical.

Elementele savante greco-latine. În ultimele decenii, o avalanşă de compuse tematice, formate în baza elementelor savante greco-latine, a cuprins mai multe limbi.

În limba română, primul care anunţă această prezenţă lingvistică este savantul Sextil Puşcariu (1940). Lingvistul Iorgu Iordan (1956: 261), în *Limba română actuală*, menţiona: „Acestea sunt neologisme şi provin din latină sau din greaca veche. Ele există în toate limbile de cultură şi au, deci, un caracter internaţional".

Noţiunea de *element terminologic* este pusă în circulaţie de către Dimitrie Lotte (1931: 43): „o parte componentă minimă a termenului cu o semnificaţie terminologică pronunţată".

În viziunea lui Valentin Danilenko, *elementul terminologic* „include, pe principii de egalitate, baza derivativă, morfemul derivaţional, cuvântul în componenţa sintagmei terminologice, simbolurile, cifrele, semnele grafice incluse într-un tip aparte al simbolurilor cuvintelor" (Danilenko, 1977: 9).

Cercetătorul Vasile Melnic, definind *elementul terminologic*, se referă la „componente ale cuvintelor compuse care posedă sensuri stabile şi pot forma o serie de termeni cu acelaşi conţinut

sau nuanţe semantice" (Melnic, 2006: 13), menţionând *productivitatea* acestora în formarea termenilor.

În manualul *Limba latină şi bazele terminologiei medicale* (Mârza, 2006: 315), *elementul terminologic* este considerat „parte a cuvântului cu un sens specializat, care se repetă *regulat* într-o serie de termeni".

Valentina Novodranova, în *Bazele latineşti în terminologia medicală*, subliniază faptul că, în terminologie, formantul lexical constitutiv al termenului devine semnificativ el însuşi şi, în acest sens, dobândeşte statut de componentă derivaţională cu o semantică şi cu o structură distinctă. Trăsătura principală a elementului terminologic este exprimarea semnificaţiilor terminologice care, create în baza formanţilor pe care îi motivează, se abat, deviază de la acestea prin selectivitatea semnificaţiei, prin caracterul vădit uniform, prin gradul de abstractizare etc., iar esenţialul constă în considerarea elementului terminologic ca *marcator semantic şi structural deosebit în modelul derivaţional terminologic* (Novodranova, 1980: 33).

În structura morfematică a limbii, elementele terminologice sunt considerate afixoide, elemente de compunere provenite din unităţi autosemantice, care deţin o poziţie intermediară între rădăcină şi afix; statut ce permite beneficierea de caracteristici nominative şi structurale.

Termenul *afixoid* este propus de Nicolae Schanski, explicat ca fiind asemănător afixului tipic (*afixoid* = *afix* + *oid*cf.gr. *eidos* „în formă de, aspect, aparenţă") (Schanski, 1959: 135).

Remarcând caracterul clasificator al elementelor terminologice/ afixoide, Angela Bidu-Vrănceanu consideră inevitabilă delimitarea categoriilor noţionale ale lexicului medical şi se referă la „grupuri semantice maximal de vaste" (Bidu-Vrănceanu, 2000: 41-430), de o importanţă majoră în organizarea lexicului specializat. Cercetătoarea are în vizor elementele terminologice postpozitive/ sufixoidele.

a. Categoria stării fiziologice şi patologice: *-liză, -manie, -pexie, -fobie, -toză, -stază, -stenoză, -tomie, -tonie* etc.

b. Categoria proceselor: *-ită, -oză, -omă, -emie, -patie, -ragie* etc.

c. Categoria obiectelor: *-graf, - metru, -mer, -scop, -tom* etc.

d. Categoria ştiinţelor şi domeniilor: *-logie, -terapie, -iatrie* etc.

O altă clasificare o propun R. Beleaev şi M. Dokulina (*apud* Melnic, 2002: 20):

1. Elemente terminologice care indică trăsături, calităţi, proprietăţi specifice: *-stenie* „putere, forţă"; *-dinamie* „putere"; *-croie* „culoare" etc.
2. Elemente terminologice care denumesc procese, ocupaţii, îndeletniciri.

Cercetătorul Vasile Melnic delimitează şi categoria „substanţei", incluzând sufixoidele care îşi au originea în substantivele greceşti: *-cardie* „inimă", *-cel* „hernie", *-derm* „piele" etc.

În funcţie de structură, cercetătorul (*ibidem*:21) se referă la: a) rădăcini greceşti echivalente cu denumirile anatomice latineşti: < gr. *rhin* = < lat. *nasus* „nas"; < gr. *chel* = < lat. *labium* „buză" etc.; b) elemente terminologice finale (= postpozitive/ sufixoide) care indică anumite modificări patologice ale organelor şi ţesuturilor, intervenţii chirurgicale, metode de diagnosticare şi tratament etc.: *ectomie, necroză* etc.; c) „afixe identice cu rădăcinile elementelor greceşti": *a-/ an-* „negaţie, lipsă"; *de-* „depărtare"; *dis-* „dereglare"; *-om* „tumoare" etc.

Anterior s-a menţionat faptul că noţiunea de *element terminologic* se cere raportată la ***existenţa*** *în limbile savante a* ***unităţii lexicale autonome***, care *a posteriori* devine parte a unui cuvânt/ termen. Dar remarcăm prezenţa sufixelor, în special, în structura elementelor postpozitive/ sufixoide: < gr. *pathos* „boală" + *-ia* → < gr. *pathia* → sufixoidul *-patie* „boală, suferinţă"; < gr. *-skopia*< gr. *skopein* „a privi" + *-ia* → < gr. *scopia* → sufixoidul *-scopie* „observaţie", „examinare", „privire"; < gr. *pexis* „fixare" + -i*a* → < gr. *pexia*→ sufixoidul *-pexie* „fixare"etc. Unei derivări duble (prefixare/ sufixare) este supus elementul terminologic *-ectomie* =< gr. *ek* „în afară" + < gr. *tome* „tăiere"→ < *gr. ektome* + *-ia* → < gr. *ectomia* „excizie", „extirpare", „tăiere"; aceste elemente terminologice sunt viabile prin ambiţia lor de a se relexicaliza.

Valeriu Rusu, în capitolul *Origine şi sens evocat* (Rusu, 2013: 41-88),arată 2 177 de „rădăcină, prefix, sufix", utilizate în terminologia medicală. Lexicograful nu face diferenţa dintre elementele de compunere şi elementele de derivare, menţionând faptul că la începutul secolului al

XX-lea erau identificate 925 de elemente terminologice, care generau 3 700 de termeni medicali (*ibidem*: 32).

Florin Marcu (2013), în *Dicţionarul Actualizat deNeologisme*, include 1401 elemente de compunere şi 585 de variante ale acestora. Din totalul de 1401 (100%) elemente terminologice, 1165 (83,2%) de elemente şi 543 de variante formează terminologia medicală. Din 1165 (100%) de elemente terminologice/ afixoide-invariante, care formează sistemul terminologic medical, 806 (69,1%) sunt de origine greacă, 352 (30,3%) – de origine latină, 7(0,60%) – de alte origini, ceea ce demonstrează vitalitatea limbilor savante în mecanismul de constituire a terminologiei medicale.

Din 1165 (100%) de elemente terminologice-invariante, 1129 (96,9%) (inclusiv, 21 preluate din limba germană) sunt împrumuturi din limba franceză; 25 (2,14%) – din limba engleză; 11 (0,96%) – din limba italiană; 806 (69,1%) sunt de origine greacă; 352 (30,3%) – de origine latină;7 (0,60%) – de alte origini.

În sistemul morfematic, din totalul de 1165 (100%) de elemente terminologice-invariante, 826 (70,9%) deţin statut de prefixoide, 233 (20,0%) – de afixoide ambipoziţionale, 106 (9,1%) – de sufixoide.

Menţionăm prezenţa unor elemente terminologice în *Dicţionarul medical* de Valeriu Rusu şi absenţa acestora în *Dicţionarul Actualizat de Neologisme* de Florin Marcu; de exemplu, *absorb-; acant-; acetabul-* etc., fapt care relevă un proces continuu de afixoidare (*in statu nascendi*).

Elementele terminologice și relațiile semantice. Variabilitatea intre- /intradisciplinară, desemantizarea, existenţa dubletelor greco-latine etc. favorizează stabilirea unor relaţii semantice la nivel de elemente terminologice:

1) Relații de sinonimie:

a) Inversarea ordinii. Un afixoid uneori poate avea poziţie primă în raport cu alt afixoid, alteori – secundă, nealterând sensul cuvântului: *cardiotonic* = *tonicardiac* „medicament care stimulează activitatea inimii”. Deseori acest „joc” modifică semnificaţia termenului: *uremie* „prezenţa ureei în sânge” şi *hematurie* „prezenţa hematiilor în urină”.

b) Echivalenţa semantică între afixoide. Dubletele greco-latine. Existenţa dubletelor greco-latine favorizează stabilirea unor relaţii semantice de sinonimie între segmente lexicale aparte ale termenului medical, format prin juxtapunerea elementelor terminologice:

- Relaţii de sinonimie pentru elementul prim al cuvântului: *adipurie* (< lat. *adipis* „grăsime” + < gr. *ouron* „urină”) = *lipurie* (< gr. *lipos* „grăsime” + < gr. *ouron* „urină”); *angiografie = vasografie; galactoterapie = lactoterapie; histerografie = metrografie* etc.

Tot aici menţionăm relaţia de sinonimie pentru elemente preluate din limba română: *crioterapie = frigoterapie*; *nămoloterapie =fangoterapie* etc.

- Relaţii de sinonimie pentru elementul secund al cuvântului: *glosalgie* (< gr. *glossa*, „limbă” + < gr. *algos* „durere”) = *glosadenie* (< gr. *glossa* „limbă” + < gr. *dynia* „durere”); *hemoragie* (< gr. *haima* „sânge” + < gr. *rrhagia* „ruptură”) = *hemoree* (< gr. *haima* „sânge” + < gr. *rrhea* „scurgere”)relaţie sinonimică atestată, deocamdată, în limbajul medical.

c) Echivalenţă semantică între lexeme „savante” autonome. Uneori aceeaşi noţiune este denumită prin doi termeni: unul format din afixoide de origine latină, altul – de origine greacă. Astfel, „procesul de sângerare” în terminologia medicală este desemnat prin termenii *hemoragie* (origine greacă) şi *sangvinolenţă* (origine latină) „scurgere de sânge cauzată de ruperea unui vas sangvin”, termenii formând o relaţie de sinonimie relativ distinctă în uzul medical.

Elementele terminologice *hipno-* < gr. *hypnos* şi *somn(o)-*< lat. *somnus* au acelaşi sens „somn” şi se înscriu într-o relaţie de sinonimie: (medicamentul) *somnifer* „purtător de somn” sau *hipnotic* „raportat la somn”. Totuşi substituirea segmentului *somni-* din *somnifer* prin *hipno-* este inadmisibilă. Este vorba de incompatibilitate de origine: în cuvântul *somnifer* ambele elemente formative (*somnus* „somn” + *ferre* „a purta”) sunt de origine latină. Componentele dubletului< lat. *vita,ae, f* şi < gr. *bios* „viaţă” formează termeni care, de asemenea, se includ într-o relaţie sinonimică: *longevitate* (< lat. *longus, a, um* + < lat. *vita, ae, f* „viaţă lungă”) şi *macrobie* (< gr. *makros* + < gr. *bios* „viaţă mare”) „durată excepţională a vieţii unei fiinţe” etc. Această legitate însă nu este fără excepţii.

2) Relații de antonimie:

- La nivel de element terminologic prepozitiv/ prefixoid: *mizantrop* (< gr. *misein* „a urî" + < gr. *anthropos* „om") ≠ *filantrop* (< gr. *phylos* „prieten, iubitor" + < gr. *anthropos* „om"); *homeopatie* (< gr., „similar" + < gr. *patia* „boală") ≠ *alopatie* (< gr. *allo* „diferit" + < gr. *patia* „boală"); *autoplastie* ≠ *aloplastie*; *sanogen* ≠ *patogen* etc.
- La nivel de element terminologic postpozitiv/ sufixoid: în medicină, sunt utilizate frecvent antonimele *neofobie* (< gr. *neos* „nou" + < gr. *phobos* „teamă") „teama medicului în faţa noilor descoperiri în medicină (tratament nou, medicament nou etc.) ≠ *neofilie* (< gr. *neos* „nou" + < gr. *phylos* „prieten, iubitor") „ignorarea totală a tot ce a devenit tradiţional în medicină, axarea doar pe tratamente, preparate medicamentoase recent introduse pe piaţă").

3) Relații de omonimie:

a) variante omonimice care ţin de o invariantă: < gr. *autos*<*aut(o)*-[1] „singur, însuși": *autogen, autopsie, automedicaţie, autosugestie* etc. (medicină); *aut(o)*-[2] „automobil", „automat" (industrie tehnică, transport) etc.

b) omonime cu două sau mai multe invariante:

Celo-[1] < lat. *caelum* „nor": *celometru, celostat* etc. (meteorologie).

Celo-[2]< lat. *cellula* „cămăruţă": *celobioză* (biochimie), *celofan* (industria chimică), *celoblast* (botanică) etc.

Ceno-[1]< gr. *kenos* „gol": *cenofilcenofobie* etc. (medicină).

Ceno-[2]< gr. *kainos* „nou": *cenogeneză* (biologie, psihologie, medicină), *cenogenetic* (biogenetică, medicină).

Ceno-[3]< gr. *koinos* „comun": *cenobit* (*-bit* „a trăi") (religie), *cenologie* (biologie), *cenocarp* (botanică), *cenobitism* (sociopsihologie) etc.

4)Relații de paronimie:

a) paronimie pentru elementul prim al cuvântului:

- *nevrotomie* „secționare chirurgicală a unui nerv";
- *nefrotomie* „deschidere chirurgicală a rinichiului pentru îndepărtarea calculelor";

b) paronimie pentru elementul secund al cuvântului:

- *vasotomie*„secționare chirurgicală a vaselor deferente (< lat. *vas* „canal" + < gr. *tome* „tăiere");
- *vasectomie* „rezecție a canalelor deferente" (< lat. *vas* „canal" + < gr. *ektome* „excizie");

c) paronimie dictată de interfixe:

- *barometru* „instrument pentru măsurarea presiunii atmosferice";
- *barimetru* „instrument pentru determinarea intensităţii zgomotului";

d) paronimie împrumutată (generată de paronimia cuvintelor în limba de origine):

- < gr. *glossa* = < gr. *glotta* → *glosalgie* = *glotalgie*;

e) paronimie formată în structura internă a unui cuvânt (etimologii contradictorii): *pneumon* versus *pleumon.* Cuvântul *pneumon* sau *pleumo*n („plămân") provine de la verbul grecesc *pneo,* care semnifică „a sufla" sau „a respira". Acest verb îşi are originea în rădăcina indo-europeană *pleumon* („pulmon"), *pleu* semnifică „a înota"; *pleumon* sau *pneumon* sunt cuvinte care fac aluzie la ceva „care plutește pe apă, pe un lichid".

În textele greceşti antice deseori sunt atestate cuvintele *pneumon* sau *pleumon,pneumonis* sau *pleumonitis,* sau *pneumonica* cu sens de „inflamaţie a plămânilor".

Metafora este omniprezentă, fiind una dintre cele mai uzuale modalităţi de a modela realitatea, iar metaforizarea este un fenomen cognitiv, care implică mecanisme gnoseologice universale la nivel conceptual. Doina Butiurca, în studiul *Lingvistică şi terminologie. Hermeneutica metaforei în limbajele specializate* (Butiurca, 2015: 81-83), vorbind despre caracteristica „motivat" a termenilor-metafore, se referă la:

a)motivarea internă, a termenului (de natură diacronică, în special, motivarea prin modelatori semantici; de natură sincronică, motivarea paronimică, omonimică etc.);

b)motivarea externă, axată pe relaţia între **obiect semnificat** şi **formă semnificantă**.

Unul dintre tipurile de motivare externă este motivarea metasemică, care presupune estomparea sensului primar al cuvântului prin achiziţionarea de sensuri derivate.

Astfel, atestăm:

• **Metafora ornito-/ zoo-/morfică**: *coraco-* elem. „cioc de corb" (< gr. *korax, akos* „corb") – *coracobrahial* „(muşchi) întins de hipofiza coracoidă pe faţa internă a humerusului". *coracoclavicular* „(ligament) care uneşte hipofiza coracoidă a omoplatului cu clavicula"; *taur(o)-* elem. „taur" (< gr. *tauros*): *taurofobie* „teamă patologică de tauri" etc.

• **Metafora sacrală**: *cruci-* elem. „cruce" (< lat. *crux, crucis*): *cruciform* „care are forma unei cruci; în formă de cruce"; *demono-* elem. „demon" (< gr. *daimon* „zeu"): *demonofobie* „frică patologică de demoni" etc.

• **Metafora ambianţei şi a îndeletnicirilor**: *oic(o)-/ -óic* elem. „casă, locuinţă, mediu ambiant" (< gr. *oikos*): *oicofobie* „teamă morbidă de întoarcerea acasă după ieşirea din spital"; *etmo-* elem. „ciur, sită" (< gr. *ethmos*): *etmoid* (< gr. *ethmos* „ciur" + *eidos* „aspect") „os al craniului cu două orificii, care formează peretele nărilor"; *tehn(o)-,-téhnic(ă)/ -tehnie* elem. „artă, meserie", „tehnică, procedeu" (< gr. *tekhne*): *tehnopatie* „denumire generică dată bolilor profesionale" etc.

• **Metafora geomorfică:***geo-/ -géu* elem. „pământ, globul terestru" (< gr. *ge*): *geocancerologie* „disciplină care studiază interdependenţa dintre cancer şi modul de viaţă şi climă" etc.

Sunt atestate şi situaţii de interpretare eronată a elementelor terminologice: *spin*^{2}*(i)-* elem. „spin, ghimpe"(< lat. *spina*): *spinalgie* „durere a coloanei vertebrale". Confuzia e produsă de asemănarea fonică < lat. *spina* „spin" şi < lat. *spina* „coloană vertebrală".

Alte exemple: *timo*^{2}- elem. „valoare", „apreciere", „rang" (< gr. *time*): *timocit* „celulă de tip limfocit din timus", termen format din trunchierea cuvântului *timus*; *velo-* elem. „alergare", „iuţeală, viteză (< lat. *velox* „iute"): *velopalatin* „referitor la vălul palatului, la partea posterioară a cavităţii bucale"; în DAN este atestat *veli-* elem. „velum, văl membranos" (< lat. *velum*) etc.

Concluzii. Termenii medicali reflectă cunoaşterea, înţelegerea şi precizarea „lucrurilor" medicale şi a numelor lor. Terminologia medicală este constituită din unităţi terminologice care, la nivel de cunoaştere, sunt unităţi cognitive specializate; la nivel lingvistic, sunt unităţi lexicale specializate;la nivel funcţional, dispun de o arie funcţională specializată, exteriorizând „lucrurile" medicale. Elementele terminologice sunt unităţi terminologice neautonome de origine greco-latină care, iniţial, aveau un sens lexical plin, iar *in statu praesenti* sunt elemente de constituire a termenului medical; în structura morfematică a limbii, elementele terminologice sunt afixoide. Procesul de „creaţie" şi de „modelare" a terminologiei medicale favorizează stabilirea fenomenelor semantice (sinonimia, antonimia, omonimia, paronimia etc.) la nivel de unităţi terminologice compozante. Termenii medicali formaţi în baza elementelor greco-latine (prin afixoidare) sunt împrumuturi care se integrează uşor în limbile indo-europene, neutralizează parţial diferenţele interlingvistice, menţin originalitatea noţiunii şi deţin statutul de „internaţionalisme".

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela s.a., *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2000.

Butiurca, Doina, *Lingvistică şi terminologie. Hermeneutica metaforei în limbajele specializate*,Iaşi, Institutul European. 2015.

Danilenko, Valentin = Даниленко,Валентин,*Лексикаязыканауки. Терминология.* Автореф. дисс. на соиск. учен. степени д-ра филолог. Наук, Москва, АН СССР, Ин-т рус. языка, 1977.

Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Ministerului Învăţământ, 1956.

Lotte, Dimitrie = Лотте, Дмитрий, *Очередные задачи научно-технической терминологии*, Москва, Наука, 1931.

Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme*, Bucureşti, Editura *Saeculum* I. O., 2013.

Mârza, Eliza *et al.Limba latină şi bazele terminologiei medicale*, Chişinău, CEP Medicina, 2006.

Melnic, Vasile, *Terminologia clinică în limba latină*, Chişinău, Casa Limbii Române, 2002.

Novodranova, Valentina = Новодранова, Валентина, Латинские основы медицинской терминологии. Автореф. Москва: АНСССР, 1989.

Rusu, Valeriu, *Dicţionar medical*, ediţia a IV-a revizuită şi adăugită, Bucureşti, Editura medicală, 2013.

Schanski, Nicolae = Шанский, Николай,*Аффиксоиды в словообразовательной системе современного русского литературного языка*,în „Исследования по современному русскому языку", Москва, Изд-ство Москв. ун-та, 1970.

THE APORETIC ABSENCE OF A NETWORK OF TRANSLATIONS AND THE INFINITE PLAGIARISM IN THE DIGITAL ERA

Georgiana Badea
Prof., PhD, West University of Timișoara

Abstract: In this article, we aim to observe the "boomerang effect" from glyphs to emoticons, through which translation, a collateral casualty of a linguistic Big Bang, becomes the cause of the causes of an unlimited term effect: "communication without borders". However, as linguistic and semiotic codes have borders, limits and customs, (just like a piece of reality when it is described, drawn, painted or sung), as well as liberties. Having said all of that, the translators should be able to exercise their free will whether they are assisted by a computer or they post-edit a machine translation. New times, new methods and rules, new players. The life-long learning process brings about new and interchangeable roles of all important players in the educational process – especially in the context of the SARS-CoV-2 pandemics when the distance learning had to globalize. Any learning process, be it traditional or distance (e-learning), individual or collective, with or without a mentoris triggered by one aspect: the consent of the person who is educated. Surprising (or not?), the results seem to "plagiarize" the results of old methods.
Keywords: translation, computer-assisted translation, computer translation, post-editing, e-learning

„Un limbaj alcătuit din termeni proprii este un lucru rar, adesea vorbim fără proprietate, dar se înțelege ce spunem.” (Augustin1984, 63)

Introducere

Pagubă colaterală a unui Big Bang lingvistic, produs de o neînțelegerea babiloniană, traducerea a pus capăt cacofoniei lingvistice care a făcut să (se) piar(d)ă limba adamică, prima *lingua franca*, și a devenit cauza cauzelor unui efect pe termen nedeterminat: comunicare fără frontiere lingvistice, internautice. Lingvistice sau semiotice, codurile au frontiere, la fel și realitatea descrisă, desenată, pictată, cântată..., așa cum au și libertăți, iar utilizatorii, liber-arbitru (Cornea, 2002, 9). Înainte de instrumentalizarea și automatizarea traducerii, exploratori ai semnificațiilor, formatorii și studenții-traducători savurau împreună descoperirea „cuvintelor potrivite”. După democratizarea accesului la Internet, după globalizarea telepredării și extinderea semantică a socializării pedagogice, în care predomină contactul cu reprezentarea profesorilor și studenților reflectată de ecranul computerului, actorii procesului didactic – nu doar traductiv – mai împărtășesc, oare, lărgirea orizonturilor cognitive? ori călătoresc în vreo dimensiune altcumva fascinantă unde aprofundează sau doar încropesc un dialog despre (i)repetabila rețetă de traducere în Facebook-ătărie?

În contextul pandemic, programele de mentorat online nu se mai prezintă doar ca alternativă de predare; dimpotrivă, platformele educaționale (aplicațiile Google, Zoom, Cibsco etc.) au devenit modalități predilecte de predare la distanță sau *telepredare*, adoptate de instituții naționale și internaționale, guvernamentale și de învățământ. Plagiem, deci, comportamente multidecameronice ca să respectăm barierele sociale și să ne protejăm sănătatea. În acest context fără precedent spațiul virtual a devenit (a rămas?) singurul în care profesorii și studenții se pot întâlni și mixa metodele tradiționale de pregătire, laboratoarele virtuale și manualele online. Conjunctura creată de COVID-19a dictat regândirea tuturor activităților, de la informarea prin mass-media tradiționale sau digitale, la externalizarea și reexternalizarea ramurilor care alcătuiesc economia/piața globală și

economiile/pieţele naţionale,dar, mai ales, a impus şi reclamă redimensionarea fiinţei umane ca prestator-beneficiar de orice gen de servicii. Noii parametri se aplică în procesul didactic şi post-didactic, specialiştilor, aici traducătorilor.

Standardizată (ISO), post-editarea e hiperprizată, dat fiind că velocitatea traductivă umană este inferioară producerii automate a traducerii. Calitatea traducerii depinde, aşadar, de circumstanţele în care se efectuează actualmente explorarea semnificaţiilor şi descoperirea „cuvintele potrivite" şi în care se post-editează traducerea automată. Aceste circumstanţe ar permite traducerea şi în condiţiile cunoaşterii pasive a limbii străine dacă şi numai dacă se poate constata compensarea printr-o profundă cunoaştere activă a limbii materne. Alt context, alţi actori, aceeaşi întrebare: traducerea asistată de computer sau automată salvează comunicarea sau multiplică babilonia intercomprehensivă?

Revalidarea rolului profesorului de către platformele de telepredare

Scriere, rescriere, traducere, retraducere, generare automată – ca înainte, dar mai intens, parcă, după globalizarea digitalizării –, totul e, s-ar spune, traducere. (v. şi Nouss2012, 31). Sau e doar interpretare. Sau doar plagiere fără deliberare, fără premeditare. Daca pornim de la premisa cioraniană, conform căreia „a fi este un plagiat" (Cioran 1979, 1448), şi dacă vulgarizăm, atunci, a scrie despre experienţa trăită, privită etc. este un plagiat de gradul II, iar a o traduce, un plagiat de gradul III. Şi dacă nu este plagiat (şi nu e), atunci este o scriitură palimpsestică (adesea), un act voluntar de a certifica multiple scopuri în felurite moduri, provenind din întâlnirea mentalităţilor, din confluenţa (uneori anacronică) a perspectivelor diacronice, sincronice (Lungu-Badea 2010).

Programele de mentorat online, tutorialele care păreau că vor înlocui atât metodele tradiţionale de pregătire, cât şi manualele şi profesorii (nu doar) de traducere, şi-au dezvăluit relativ repede limitele tocmai în contextul pandemiei declanşată de coronavirusul SARS-CoV-2 care, paradoxal, au readus în prim-plan profesorul, chiar dacă nu în carne şi oase, ci prin prezenţa imperioasă pe platformele de telepredare, teleeducaţie.Generarea automată a traducerii este mai puţin cronofagă şi complet nonenergivoră în raport cu traducerea umană aservită cuvântului şi sintaxei. Neajunsurile primei par inferioare traducerii lexico-semantice. Astfel, nu doar convenabilă, ci mai ales necesară, post-editarea traducerii este într-o cursă contracronometru cu producerea automată a traducerii (TAC, TA) şi, se crede, sunt mici şansele de supravieţuire a post-editării, metonimie a traducătorului uman, întrucât timpul are altă valoare şi toată lumea este într-o competiţie, vrea să ajungă cineva, aici traducător, undeva, aici la o recunoaştere financiară. SARS-CoV-2 a schimbat datele şi percepţia despre activitatea de traducere. Pe de-o parte, s-a intensificat convingerea că traducătorul uman este pe cale de dispariţie şi, în faţa tsunami-ul de informaţii, efortul lui e donquijotesc. Pe de altă parte, traducătorul uman pare să-şi redobândească prestigiul, să integreze metodele variate, tradiţionale, internautice, colaborative, fiind solicitat să colaboreze cu alţi comunicatori pentru adepista diverse tipuri de *fake news* – o sarcină care nu revine decât subsidiar traducătorului – şi a stopa propagarea lor şi prin traducere. Pentru a post-edita TA şi/sau TAC, cunoaşterea pasivă a limbii străine este insuficientă, se cere compensată nu doar de o profundă cunoaştere a limbii materne – rămâne calul de bătaie –, ci de o conectarea la realitatea globală. Alt context, alţi actori, aceeaşi preocupare: controlarea şi revizuirea generării automate de texte traduse „plagiate", astfel încâtTac şi TA să salveze comunicarea, să diminueze multiplicare babiloniei intercomprehensive.

Oferta educaţională şi culturală a cunoscut o întorsătură oarecum aşteptată, dar nu atât de radicală ca în contextul pandemiei COVID 19 care a transformat resursele online şi digitale în instrumente ce au abolit frontiera, deja fragilizată, dintre virtual şi „in real life", dintre cursurile predate în amfiteatre/săli de curs şi şcoala/facultatea de-acasă, participarea la curs exclusiv prin Google meet, Google classroom, chat, blog, vlog etc. Instrumentele digitale au profitat de circumstanţele epidemiologice şi au forţat viitorul democratizării educative, culturale, sociale pătrunzândîn cotidianul fiecăruia dintre noi. Douămiiştii sunt primii care profită de resursele culturale digitalizate. Este firesc şi spaţiul universitar se arată nu doar propice, ci nevoit să se adapteze şi să le adopte, să le perfecţioneze şi să le rentabilizeze.

În traducere s-a tot vorbit despre traducător ca despre un *Janus bifrons, trifrons*. Denumirea e neschimbată, doar că o nouă interfață încearcă să se perenizeze și e de natură digitală.Dacă în anul 2020, un student se întreabă ce înseamnă *CIA*, se poticnește la transferul interlingual al unității de traducere „le jeu de *la carotte et le bâton* ” pe care îl restituie cu rezultate inferioare TAC, la fel pentru „traduction dans la langue *vulgaire*”, întrebarea care se conturează nu mai privește competența de traducere a studentului, nici eficacitatea lui – fiindcă soluțiile propuse par plagiat prin anticipare al soluțiilor obținute cu motoarele de traducere online cele mai utilizate –, ci vizează viitorul unor profesii: cea de formator și cea de traducător. Experimentul didactic implementat la nivel instituțional, din martie 2020, a arătat că distanțarea socială îngreunează comunicarea, mediată interlingvistic și/sau mediată doar de instrumentele de comunicare actuale. Mai mult decât până la data anterior menționată, am putut constata că rolul profesorului reprezintă un capital care a fost depreciat printr-o industrializare a procesului educativ de către universități a căror cursă pentru obținerea de fonduri și ranking-uri a intensificat racolarea studenților și, deci, a suprimat competitivitatea, a crescut permisivitatea față de cei recrutați, înscriși. Impasul ține de cogniție, de orizontul cultural, de bagajul cognitiv... De pildă,

– Ce este „Babel”?, întreabă un student. Chiar așa, ce e „Babel”? – se aude vocea profesorului din pătrățica care îi revine pe ecranul împărțit democratic cu participanții la curs.

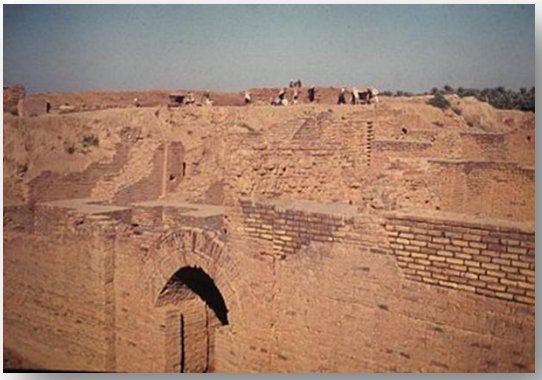

Candida întrebare pietrifică dialogul pe care distanțarea socială șiteleeducarea l-au strămutat în spațiul real virtual.Babel? Un turn, un mit, un program de traducere automată?Un toponim biblic, dar și toponime actuale. Un oraș biblic, Babilon, cu Babel, ale cărui ruine se găsesc în provincia irakiană *Babil*, o insulă australiană, un munte canadian (Muntele Babel, pe insula René-Levasseur, în rezervația Manicouagan). Desemnează și un *Big Bang* lingvistic pricinuitde neînțelegere dintre Dumnezeu și nesmeriții lui fiii ce căutau îndumnezeirea. Dintr-un șarivarilimbistic care a dezvăluit căși limba adamică are putințe limitate, s-a ivit traducerea, formă de comunicare protetică imperativă care compensează dificultățile de exprimare și/sau de înțelegere între vorbitori de nații diferite. Dacă Dumnezeu a făcut omul după chipul și asemănarea lui, nu e firesc ca omul să vrea egalitate de drepturi cu Creatorul? Tot așa, cel puțin uneori, traducătorul, dirijorul și regizorul vor chiar mai multă recunoaștere decât autorul, dramaturgul, compozitorul. Egali cu demiurgul. Prin cuvânt s-a făcut, tot prin cuvânt s-a desfăcut.Babel e și reper istoric, și subiect de inspirație pentru pictori, scriitori, poeți, cineaști, muzicieni, și metaforă, și o implicită analogie între incapacitatea omenirii de a comunica, precum și o sursă derivativă impresionantă: *babelizare, babelism, babilonie* etc.

– Și-atunci, *Turnul Babel* și *Babel* sunt sau nu sinonime? (Janus Janhus, nume fictiv).

– Primul evocă aspirația omului (putere supraestimată), al doilea, efectul produs de dărâmarea turnului (eșecul, tot dintr-o supraestimare a putinței), răspunde Doamna Heidi. De fapt, sintagma *Turnul Babel* se referă la încercarea de a construi numitul turn, fiindcă – dacă a existat (în mileniul III î. Hr.) – nu a existat niciodată altfel decât în mintea și intenția constructorilor. Este, deci, expresia solidarității, a aspirației omului de a-și depăși condiția. Dărâmarea lui, efectul Babel, mai certă decât scurta și incompleta lui existență, este o lecție despre desolidarizarea provocată.

Azi, dezbinarea în conglomerat e programată de ideologii cu țeluri diverse: încercarea de a crea o unică limbă de comunicare (Esperanto, *Globish*), o Europă unită… (D)Efecte ale unor ambiții re(a)duse la o realitate confuzională de variați factori politici, plurilingvism, multiculturalism etc.Ce babilonie!

COVID-19 obligă la oximoronică interacțiune monologată. Cadrul didactic nu renunță la tentativa de a face cursul interactiv. Prezentarea imaginilor în oglindă are ca scop exersarea verbalizării, o traducere semiotică și intralingvistică, o descriere a reprezentării mentalizate de fiecare participant la curs. O mostră de *interacțiune* respectuoasă a barierelor sociale: Homo Discretus. Ironia sorții. Nici un ecou, nici măcar musca. Greu trec clipele de parcă-s veacuri.

Nimeni nu-i să caute intertextualitatea, nici să rezoneze în ton cu întrebarea. Cadrul didactic este îndreptățit să condamne și eșecul la moarte, prin dublul său rol schizoidal. Totuși, fără să fie vorba despre un exercițiu de stil, reținem dialogul aporetic următor, cu imitarea structurală a dialogurilor pe care Istoria ni le oferă cu generozitate, doar pentru a trage învățămintele care se cuvin. Fiindcă/Dacă nu aprofundăm, plagiem existența, experiența și eșecurile trecutului (Pungă și Badea2018).

T. End Tios: Dvs. vorbiți și noi ascultăm, deci…Înțelegeți? Cursul ar putea să fie interactiv, nu ca un monolog.

Viitorul, „reinventare" a trecutului?
Turnul Babel, de Bruegel cel Bătrân, 1563, ulei pe lemn, Kunsthistorisches Museum Wien
Parlamentul EU Strasbourg

Dr. J. Kill: Ia, spuneți-mi, știți ce e o prelegere?

T. End Tios: Da.

Dr.J. Kill: Dar un monolog?

T. End Tios: Da.

Dr. J. Kill: Când se ține o prelegere sau o prelecție, cel care este îndreptățit să o facă nu vorbește pentru că are ceva de împărtășit ce nu este cunoscut celor care îl ascultă?

T. End Tios: Ba da.

Dr. J. Kill: Atunci, înseamnă că, de vreme ce nu cunoașteți toate faptele pe care le descriu vorbele pe care le auziți, lucrurile nu vă sunt cunoscute, acum le aflați, sunteți informați despre ceva ce vă este necunoscut.

T. End Tios (încuviință și de această dată, apoi nedumerit): Cum adică?

Dr. J. Kill: Înseamnă că dumneavoastră dacă recunoașteți cuvintele, auzindu-le, dar nu învățați nimic, e pentru că nu le înțelegeți în contextul enunțării, pe când cel care le înțelege învață!

T. End Tios: Ba învăț.

Dr. J. Kill: Atunci nu învățați lucruri neștiute, le stocați, le memorați, din moment ce doar le auziți, dar nu le înțelegeți

T. End Tios a încuviințat.

Dr. J. Kill: Se cuvine să învățați folosirea corectă a cuvintelor, nu doar a cuvintelor *prelegere*, *monolog*, *interacțiune*. Tocmai acest lucru vi l-am arătat. Dacă ar fi fost un curs monologat, v-aș fi creat prilejul întreruperii? Iar, dacă m-ați fi întrerupt din proprie inițiativă, v-aș fi lăsat răgazul pentru replică?

T. End Tios: Nu.

Dr. J. Kill: Aveți nevoie de cunoaștere prin spuse pentru a dobândi știința unui obiect, istoria traducerii, pentru ca, ulterior, să o folosiți pentru a practica traducerea, prin fapte. Și, ca să ajungeți la procesul de traducere, *a auzi* nu e de-ajuns, *a înțelege* doar vă ajută să învățați.

Doamna Heidi (asistenta sarcastică, cu ton cumpănit): Serios, acum, nu ați *auzit* repetatele întrebări ori invitațiile la discuții?

Alan Dalla (din altă dimensiune temporală): Cred că ne cam solicitați să ne punem – cum ziceați?! – „meningele la contribuție".

Doamna Heidi și. Dr. J. Kill se gândesc la elefantul budist: cap mare pentru a gândi profund, urechi mari pentru a capta cu sporită concentrare și atenție, gură mică pentru a vorbi puțin și a asculta mult. Doar o altă neînțelegere (nici biblică, nici camusiană).

Gândire analogică și plagiat, deci.

1. Semne, imagini, trădare. Cine se înșală?

De mai multă vreme, și mai acut din martie 2020, predarea a integrat imaginea ca fiind mai elocventă decât „o mie de cuvinte". O imagine sau 1001 cuvinte... Model de autoapărare intelectuală?Realitatea lingvistică, textuală și culturală suportă decupări și interpretări subiective, ieșite din perspective individuale și marcate de bagajul cognitiv al interpretului.Înțelegem, așadar, că figurile omofoniei funcționează ca un hiperonim pentru paronomază și aliterație. Deslușirea prezenței lor, jocurile de cuvinte, contextul și contextualizare vor permite evitarea capcanelor polisemiei ori a fortuitelor asemănări formale. Mirodenia pe care o numim *piper* nu este echivalentul lexical și traductiv pentru substantivul fr. *piper* – metonimic, de la Piper, „avion mic de observație", respectiv, „cimpoier". Ca întotdeauna, traducerea titlului și a textului (aici, *Le P-47 et le Piper Cub sont de sortie*) începe după citirea și înțelegerea lor (Lungu-Badea2010). Altfel,

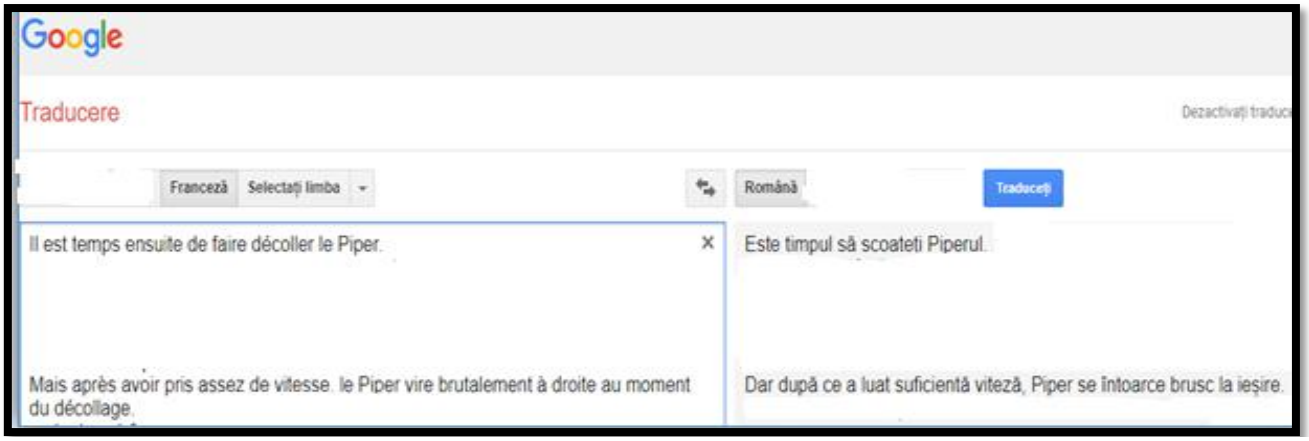
Google
Traducere
Franceză
Selectați limba
Română
Traduceți
Il est temps ensuite de faire décoller le Piper.
Este timpul să scoateți Piperul.
Mais après avoir pris assez de vitesse, le Piper vire brutalement à droite au moment du décollage.
Dar după ce a luat suficientă viteză, Piper se întoarce brusc la ieșire.

Z. Los (aprig): Ce e cu contextul ăsta? Aștept să învăț *clar* cum să traduc. Poate mai multe materiale video în care să ni se prezinte cum traduc alții ar face cursul mai dinamic…

Observăm că repetiția nu mai este mama învățăturii, că a fost detronată de contemplare. Apoi de imitare, de copierea fără fond a formei gesturilor celorlalți. Din traducere, lipsesc sarea și piperul. În rest **Google traducere** face tot mai bine.

René Magritte, *La trahison des images*, 1928–29.

Unele imagini au dobândit o „celebritate" certă șile sunt arhicunoscute studenților, consecință a supraîntrebuințării lor în diverse discipline din procesul didactic. Date fiind vizualizarea lor succesivă și recunoașterea semiotică, s-ar putea prezuma că situațiile de comunicare sunt în progresie. Totuși, atunci când depășesc etapa recunoașterii (i.e. auzire vs înțelegere), compilările imagistice și exegezele imitative utilizate de cadrele didactice au ecouri controversate. Adesea semnele și imaginile (ne) pot trăda, ne pot determina să trădăm. Să continuăm cu ficționalizarea procesului didactic cu „Aceasta nu e o pipă":

D. Stratul (contrariat) : Pictorul se înșală ! E clar că e o pipă!!

Dr. J. Kill (sublimând un zâmbet): Da și nu. Enunțul este adevărat. Într-adevăr, nu este obiectul denumit *pipă*, ci o reprezentare figurativă: o imagine (o reprezentare pictografică, respectiv fotografică, nu mentală) a unui obiect denumit *pipă*.

Alan Dalla (cu vehemență): Nu e o pipă, are dreptate pictorul, e un desen…

Dr. J. Kill (cu răbdare): Dacă eliminăm enunțul *Aceasta nu este o pipă*, la întrebarea „Ce reprezintă tabloul?", răspunsul nu este: o pipă?

Alan Dalla: Ba da.

Dr. J. Kill: Așadar realitatea reprezentată este o pipă, dar nu privim nu pipa ca obiect real, nu? Magritte ilustrează sciziunea dintre semn (cuvânt) și lucru (obiect). Traducerea titlului tabloului „Aceasta este imaginea unui pipe" este univocă. Mai, departe, în reprezentarea fotografică, avem sau nu o pipă? Se subînțelege că enunțurile și imaginile, în general, sunt caracterizate de reciprocitate reverențială: textul trimite la imagine și imaginea, la text…

Janus Janhus (apodictic): Sunt două pipe: una desenată, alta făcută din hârtie!

Doamna Heidi: Fumați? Da!? Ce bine! Veniți, vă rog, să trageți un fum!…O traducere intralingvistică sau o reformulare va elimina confuzia: „Aceasta *imagine de pipă* nu este o pipă *adevărată* (nu putem fuma cu ea)". Imaginea obiectului *pipă* are utilizări similare celor ale cuvântului *câine*: „Cuvântul *câine* nu mușcă." (William James). Iar, în cazul „pipei de hârtie", nu intervine metonimia, *pipă* pentru *SH*?

Janus Janhus: Ba da. Sherlock Holmes.

Echivocitatea răspunsurilorderivă din ambiguitatea semiotică și din tendința de a reduce (i.e. confunda) **reprezentarea** la prezentare. Imaginea pipei este un semn iconic care unește semnificantul și referentul, o emanare, o urmă a realului. **Aparenta contradicție dintre text și imaginea pictografică** (Magritte) sau **fotografică** (mai sus), la rândul ei o realitate fizică, referent, determină apelarea la semiotică.

Janus Janhus: Deci totul e traducere!

Să nu exagerăm, să nu relativizăm!Dificultatea de înțelegere, de traducere de azi, bagajul cognitiv de mâine. Să aplicăm, așadar, și în traducere principiul îndoielii augustiniene (*dubito, ergo sum*) sau principiul îndoielii carteziene (*cogito, ergo sum*). Ni se zdruncină certitudinea că totul se reduce la ceea ce știm? (Suciu și Badea 2018, Pungă și Badea 2018).

2. Efectul de bumerang

Facebook: un simulacre de communication?

Simulacrul este o reprezentare a originalului? Chiar și o temă de traducere din cotidianul extrem contemporan, nu doar studențesc face ca reacția să se lase așteptată, chiar și la adăpostul ecranelor care ne feresc de coronavirus. De fapt, ce înseamnă „simulacru"?Orice reprezentare presupune semne, întrucât cogniție imediată nu e… De pildă,

- Facebook există,
- Știu că există fiindcă sunt în fața computerului, cu aplicația deschisă,
- Percep, văd și utilizez Facebook,
    - Nu vreau, nici nu pot să neg existența Facebook,
    - e suficient să neg existența Facebook ca aplicația să înceteze să funcționeze, să existe?
- tot ce cred că știu de spre Facebook este posibil grație semnelor și instrumentelor care intermediază totul. (cf. Derrida1967),

însă nimeni nu îmi *răspunde* pe FB, dar în sala virtuală de curs (Google classroom), profesorul este la post. E simulacrul simulacrului o formă de plagiere?

Concluzie

Paradoxul loialității traductive, formulat de Scheleirmacher și atribuit lui Franz Rosenzweig (în Buber, Rosenzweig et alii, *Scripture and translation* [1927] apud în Ricoeur 2004, 41), reia arhicunoscute precepte evanghelice și susține că a traduce înseamnă să fii slugă la doi stăpâni (v. și Ortega y Gasset 1947). După Rosenzweig, „îl slujești pe străin în opera sa, dar și pe cititor în dorința de a și-o apropia" (în Ricoeur 2004, 41, 54). În această situație, traducătorultrebuie să învingă o dublă rezistență, și anume rezistența manifestată de cititor șirezistența dinspre partea limbii străinului (adică a limbii sursă):„Rezistența dinspre partea cititorului nu trebuie subestimată.

Pretenția la autosuficiență, refuzul medierii străinului au alimentat în secret nenumărate etnocentrisme lingvistice și, lucru și mai grav, nenumărate pretenții la hegemonie culturală […] Rezistențafață de lucrarea traducerii, ca echivalent al lucrării amintirii, nu este însă cu nimic mai mică nici dinspre partea limbii străinului." (Ricoeur2004, 55).

Însă, ca să conchidemsimplu,ilustrarea dialogată sau autoficțiunea este bazată pe fapte reale, numele persoanelor au fost schimbate pentru a li se proteja drepturile civile.

BIBLIOGRAPHY

Augustin, *Despre timp*, Cap. XX, în *Între Antichitate și Renaștere. Gândirea Evului mediu. De la începuturile patristice la Nicolaus Cusanus*, ediție îngrijită, traducere, note de Octavian Nestor, București, Editura Minerva, 1984.

Cornea, Andrei, *Cuvintelnic fără frontiere*, Iași, Polirom, 2002.

Cioran, Emil, *Ecartèlement*, Paris, Gallimard, 1979.

Derrida, Jaques, *Grammatologie*, Paris, Minuit, 1967.

Lungu-Badea, Georgiana, *Traduire les «effets d'évocation» des culturèmes: une aporie?* în „Des mots aux actes", 3/2010, p. 289-308.

Lungu-Badea, Georgiana, „Traduire la traductologie. Sur la légitimité de la méthode en traduction à l'époque du cyberespace" în *De la méthode en traduction et en traductologie*, G. Lungu-Badea (coord.), Timişoara, Eurostampa, 2013, p. 65-84.

Nouss, Alexis, Salah Basalamah, „Un bilan de 40 ans de traductologie". Entrevue avec Alexis Nouss. Propos recueillis par S. Basalamah în *Global Media Journal -- Édition canadienne*, Volume 5, Numéro 1/2012, p. 29-37.

Ortega y Gasset, José, *Miseria y esplendor de la traducción*, în „La Nación", Buenos Aires, mayo-junio, 1937, reimpresso în *Obras Completas: Tomo V (1933–1941)*. Madrid: *Revista de Occidente*, 1947, p. 427–448.

Pungă, Loredana, Badea, Georgiana I., „Lost in translation". On some English movie titles and posters and their French and Romanian equivalents, *SKASE Journal of Translation and Interpretation*, 2018, 11(1): 55-68.

Ricœur, Paul. *Sur la traduction*. Paris : Bayard, 2004.

Suciu, Lavinia, Badea, Georgiana I., „Reconstruirea sensului, între logica lingvistică și libertatea iconică. Constrângeri și dificultăți" în *Unitatea limbii și culturii române*, P. I. Otiman et alii (dir.), Timișoara, Academia Română -Filiala Timișoara, 2018, p. 886-897.

PRAGMALINGUISTIC ASPECTS OF THE FEMININE DISCOURSE (EXAMPLES IN ROMANIAN AND ITALIAN)

Mirela Aioane
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: In this article we are trying to point out certain features of the feminine discourse from a pragmalinguistic perspective. A present mass media cliché is preserving some feminine linguistic (and not only) characteristics which have been conveyed from one generation to another. Language, as a depository of some representation patterns of the real world, reflects the mindset of a certain historical period. Inside the collective memory, a well known cliché, observed in young girls education and acknowledged as prejudice, is the idea of women's fragility, cliché also applied to the manner in which women speak or should speak, in comparison with the linguistic norm represented by the masculine discourse. A widespread idea is that women speak much, maybe to conceal their affectivity or emotional side, by using a certain syntax which would implicitly prove their submissive character, the inferiority of women in comparison with men, this characteristic being conveyed and still present today, when women have already earned their active role in modern society.
We will further refer to the way women address, with examples from current language, in Romanian and Italian, we will also mention examples of women presence (age groups) in advertising discourse, and add a short commentary about paraverbal language use by women.

Keywords: feminine discourse, linguistic prejudice, behaviour prejudice, addressing, women in advertising, paraverbal language

Preliminarii În lucrarea noastră vom încerca să evidenţiem anumite trăsături specifice discursului feminin din perspectivă pragmalingvistică. Un automatism actual în mass media este conservarea unor caracteristici pragmaligvistice feminine, transmise din generaţie în generaţie. În memoria colectivă, un clişeu arhicunoscut, urmat şi în educaţia fetelor şi devenit prejudecată, este ideea de fragilitate a femeii, clişeu care se aplică şi manierei în care se exprimă sau trebuie să se exprime aceasta, prin raportare la norma lingvistică, reprezentată de discursul masculin. O idee larg răspândită şi îmbrăţişată de opinia publică este aceea că femeile vorbesc mult sau, dimpotrivă, tac, poate şi pentru a-şi ascunde afectivitatea, emotivitatea; persistă şi astăzi reguli restrictive pe care şi le impun singure, cum ar fi întrebuinţarea unui limbaj trivial, sau rostirea de expresii vulgare de către bărbaţi în faţa femeilor, denumit, sexul slab. De multe ori, femeile se autocenzurează singure, din teama de a nu fi ridiculizate sau ignorate, folosesc o anumită sintaxă, care ar demonstra caracterul supus, de subordonare şi, implicit, de inferioritate, a femeii faţă de bărbat, caracter transmis şi încă prezent astăzi, când femeia are, incontestabil, un rol activ în societatea modernă.

Exemplele pe care le vom oferi sunt extrase din limbajul curent în limbile română şi italiană; vom menţiona ipostaze ale prezenţei feminine (pe categorii de vârstă) în discursul publicitar şi, implicit, perpetuarea prejudecăţilor privind atitudinea femeii în societate şi la locul de muncă.

Limbajul feminin Actualmente, in societăţile occidentale mai ales, femeile au acces la discursul public, la literatură şi cultură, ocupă anumite poziţii în politică, însă se pune în continuare problema acceptării normelor tradiţionale masculine privind teme şi stiluri abordate. În anii '70 apare conceptul de "limbaj al femeilor" (women's language), lansat de Robin Lakoff[1], care a condus, implicit, la noţiunea de diferenţiere dintre cele două tipuri de discurs, masculin şi feminin, discursul sexist, accentuarea noţiunii de diferenţă de gen. Conceptul de „sexism lingvistic", „*gender*" a fost creat în anii 1960-1970 în Statele Unite în cadrul studiilor privind diferenţele de gen

[1]Robin, Lakoff, *Language and woman's place*, 1973, in Language in Society, 2, pp. 45-79

M/F în limbaj. Începea, așadar, o accentuată discriminare în modalitatea de reprezentare a femeii față de bărbat, prin intermediul limbajului[2].

Ne vom concentra interesul asupra comportamentului lingvistic al femeilor, care datorită educației, culturii, mentalităților perpetuate în timp, rezultă diferit de cel al bărbaților, indicând o poziție socială de subordonare, in fața dominației și puterii masculine. Modul în care se exprimă în general femeile reflectă maniera în care sunt educate încă din copilărie, prin toate mijloacele tehnologice moderne aflate astăzi la îndemână (massmedia, publicitate), care promovează norme sociale si, implicit, lingvistice, proprii unei subculturi. Așadar, fetele, în general, nu trebuie să se impună, sa-și susțină cu vehemență convingerile, ci să fie politicoase, reținute, maleabile, supuse. Despre reificarea femeii și reprezentarea ei prin lucruri, haine, incălțăminte, apariție fizică, piptănătură, aspect general, de multe ori prin raportare la bărbatul protector, de care are neapărat nevoie, fiind în general indicată ca fragilă, delicată, neajutorată, deși ocupă un post important într-o întreprindere, unitate de învățământ sau politică, am mai scris si multe alte studii au fost dedicate acestei problematici[3].

Într-un studiu de referință, *The Woman*, publicat în 1925, Otto Dane Jespersen[4], arată diferențele de vorbire dintre cele două genuri și marchează începutul analizelor lingvistice și comportamentale în acest domeniu. Este posibil ca și analiza lui Jespersen să fi fost bazată tot pe prejudecățile de gen existente în mentalul colectiv al vremii sale. Așadar, femeile sunt mai ezitante în vorbire decât bărbații, nu au aceeași autoritate, chiar emițând aceleași idei sau concepții; discursul lor este mult mai emotiv, încărcat de bunăvoință (abundă în interjecții și adjective); își aleg cu atenție cuvintele, în timp ce bărbații recurg des la trivialități. Sunt judecăți de valoare generale, dar transmit o serie de stereotipuri înrădăcinate în imaginarul colectiv. Astfel, chiar astăzi, într-un context social de ținută, cum ar fi, de exemplu, aula unei universități, în urma unui simplu sondaj de opinie, putem ajunge lesne la concluzia ca între doi conferențieri, bărbat versus femeie, care își prezintă o lucrare științifică, cu aceleași idei, dar exprimate poate ușor diferit, cea care este mai apreciată sau are mai mare valoare autoritară în fața unui public, de regulă tânăr, dar nu numai, este, cu siguranță expunerea masculină. Acest fapt apare confirmat și în cadrul simplelor prelegeri universitare, întotdeauna profesorul de sex masculin va fi privit cu mai mult respect, ca reprezentant al unei mai mari autorități în respectivul domeniu de studiu. Poate este o idee inculcată în mințile copiilor prin educație că femeia este un fel de mamă protectoare, iar bărbatul, un tată autoritar și de temut. Este o idee generalizatoare, care poate avea multe exceptii. Astăzi, cel puțin în anumite societăți, cu precădere cea românească, apare o diferențiere suplimentară de gen, cea de vârstă. Din pacate, vremurile pe care le trăim, de izolare și claustrare impusă insistent prin toate mijloacele media si repetată de nenumărate ori pe zi, persoanele de o anumită vârstă sunt stigmatizate. A numi public în mod repetat persoane în jurul vârstei de 60 de ani, *bătrânii* noștri, a amesteca într-o singură categorie de vârstă *bătrânii noștri: părinți, bunici*, deci, oameni care încă muncesc, introduși în aceeași categorie de vârstă cu persoane respectabile, pensionari venerabili de 75, 80, 90 de ani, este foarte periculos și duce la excluderea completă din societate a acestei categorii sociale, cu consecințe triste, nebănuite în viitor. Alături de diferențierea sexuală, vârsta constituie una din trăsăturile cele mai relevante în crearea unui stereotip, a unei prejudecăți asupra unei persoane și, cu atât mai mult asupra unei femei. Astfel, tinerii apar ca un amestec de caracteristici pozitive și negative; seniorii, în schimb, reprezintă un grup lipsit de privilegii; sunt considerați rigizi în gândire, orientați înspre trecut, fără viziune asupra viitorului, prea puțin înclinați spre inovație, încăpățânați, irascibili, supărăcioși, neadaptabili, victime ale nedreptăților,

[2] Apud Mirela, Aioane, *Stereotipul de gen. Note asupra sexismului lingvistic in limbile italiana si romana* **,** Tg. Mures, 2016, LDMD3, pp.506-519

[3]Cecilia Robustelli, cadru didactic la Universitatea din Modena, Italia, în martie 2013 pe site-ul Academiei della Crusca, postează un articol asupra reprezentării femeii prin limbaj, vine cu o recomandare: utilizarea în toate actele privind încadrareaîn muncă, a unui limbaj nediscriminatoriu – Directiva *Măsuri pentru actualizarea parității și a șanselor egale între bărbați și femei înadministrația publică* din 2007- *Misure per attuare parità e pari opportunità tra uomini e donne nelle amministrazioni pubbliche* del 2007), însă persistă rezistența în fața folosirii genului gramatical feminin pentru multe tipuri de profesii și funcții exercitate de femei, din diferite motive, cel mai adesea, culturale.

[4]Otto Dane Jespersen, *The Woman*, in Cameron, Deborah, *The Feminist Critique of Language*, London, pp 225-241

exigenți, doritori de atenție, obositori, un tot de caracteristici negative. Limbajul lor este mereu considerat învechit, prea căutat, greu de urmărit și ascultat. Dacă persoana în vârstă este de genul feminin, trăsăturile negative se amplifică: este catalogată plictisitoare, depășită. Din nefericire, toate aceste prejudecăți se reflectă și în domeniul profesional: un tânăr va fi mereu preferat unei persoane mai mature, chiar mult mai bine pregătită și calificată. În limba italiană există substantivul *anziano, a*, pentru a denumi o persoană în vârstă, alături de termenul mai puțin elegant, *vecchio, a*; în limba română, substantivul *bătrânii* corespunde italianului *i vecchi*. Cu cât înaintează în vârstă, seniorii se văd tot mai marginalizați și calificați ca incompetenți în muncă, atât în sistemul productiv, cât și în cel al propagării ideilor, uneori chiar ridiculizați, apelati cu titluri precum *tataie* și *mamaie,* de proveniență regională, muntenească. În societatea românească recentă, această categorie socială, cu precădere, de genul feminin, este interpretată ca obtuză, incapabilă, inadaptabilă noului. Femeile pot avea doar rolul unor bunicuțe uitate într-un colț de casă, eventual cu o carte de rugaciuni în mână, imagine stereotipată a bunicuței dintotdeauna, sau în bucătărie, unde vor continua să se ocupe de anumite treburi gospodărești și de hrana nepoților. Dacă ocupă încă funcții importante vor fi urmărite cu nerăbdare, fără a li se acorda prea mult credit și credibilitate. Deși astăzi stereotipurile discriminatorii pentru femei față de bărbați sunt încă foarte active, nu sunt admise deschis, însă societatea noastră rămâne în continuare predominant maschilistă și misogină. Într-o criză economică care se prefigurează în viitorul românesc imediat, femeile vor avea mai mult de suferit; își vor găsi mult mai greu un loc de muncă sau riscă să-l piardă pe cel pe care îl au, fiind preferați bărbații, care pun mai puține probleme sociale.

Orice stereotip are un numit grad de abstractizare și de distanțare de realitate, tinzând spre generalizare și spre simplificare, dar reflectă cu claritate asimetria între cele două genuri care continuă să caracterizeze societatea patriarhală. Maniera în care vorbesc femeile punctează rolul lor mai slab în societate și poziția lor de inferioritate față de sexul masculin. Dacă luăm ca exemplu discursul unui ministru femeie, ministrul muncii în funcție, Violeta Alexandru, constatăm că are un discurs extrem de stufos, cu o sintaxă greoaie, cu multe subordonate, cuvinte voit căutate, elevate, ocolește răspunsurile clare, denotă permanent nesiguranță, perpetuă cercetare a unei probleme căreia nu-i găsește rezolvare, repetă des *eu și colegii mei, așa cum a subliniat președintele,* pentru a întări ideea ca hotărârile nu-i aparțin, este foarte politicoasă cu toți jurnaliștii care o interoghează, nu are niciodată o atitudine fermă, apare mereu tristă, obosită și ștearsă, ca și cum ar căuta o anumită confirmare. Tonul vocii este mereu neutru, foarte calm, fără inflexiuni sonore, încât rezultatul final este deranjant. Din discursul doamnei ministru nimeni nu reușește să tragă o concluzie clară, ci publicul ascultător ajunge să o compătimească iritat.

Robin Lakoff, în studiul amintit mai sus, în 1973[5], a enumerat câteva din trăsăturile predominante ale discursului feminin: femeile folosesc dese forme de politețe (modul condițional în adresare: *ai vrea, te-ar deranja,* forma impersonală: *dacă nu te supără*); întrebări care oferă o alternativă: (v*rei să vii, nu-i așa sau ai altceva de făcut*?); utilizează multe adjective, respectă regulile gramaticale, sunt atente la formulări, dau citate, utilizeaza uneori intonația în conversație, folosesc adresarea indirectă, actele de vorbire indirecte (*de ce nu se deschide geamul, e cald*), își cer scuze mai des, folosesc construcții modale de tipul: *ar trebui, poate ar fi bine să* etc. Aș adăuga listei lui Lakoff faptul că în general femeile nu folosesc în limbaj cuvinte obscene[6], nu îndrăznesc să folosească adresarea familiară, pronumele personal de persoana a doua singular, TU, nici chiar in adresarea către persoane mult mai tinere, spre deosebire de bărbați, care sunt întotdeauna mai duri în limbaj și mult mai direcți în orice context conversațional și în orice mediu. Există și excepții: bărbați ezitanți care oferă alternative, care cer ceva prin intrebări indirecte, care fac uz de un ton scăzut și timid, atitudini care îi califică imediat ca persoane nesigure și neîncrezătoare în propriile forțe, prejudecăți care cu greu vor putea fi îndepărtate din mintea omenirii. O altă trăsătură a limbajului feminin este lipsa introducerii umorului, a glumelor, in discurs. Uneori unele femei

[5] Cfr. Corina, Ciubotaru, *Discursul feminin și cel masculin în analiza dialogului dintre Eugenia Vodă și Gabriel Liiceanu*, în Limba română vorbită actuală. Studiu lingvistic aplicat, Editura Universității „Al.I.Cuza”, Iași, 2012, pp.199-207

[6] În limba italiană se folosește sintagma *il sesso gentile*, în română, *sexul frumos.*

pentru a-şi ascunde anumite defecte fizice sau care nu corespund unor canoane de frumuseţe stabilite de sexul puternic se autorironizează, stârnind râsul. Este acesta, de exemplu, cazul actriţei şi scriitoarei Luciana Littizzetto, cunoscută apariţie săptămânală în emisiunea de pe canalul televiziunii italiene, Rai 2, *Che tempo che fa*, condusă de Fabio Fazio, în fiecare duminică seara. Luciana Littizzetto este şi autoarea unor cărţi umoristice, în care foloseşte un limbaj colocvial, familiar, plin de simbluri sexuale, foarte gustate de publicul larg, dar si de lingvişti. Astfel, fiind o doamnă de o anumită vârstă, se autoironizează referindu-se la fizicul personal, la aspectul general, la înălţimea ei etc, reuşind totuşi să nu cadă în vulgarităţi şi stârnind mereu râsul.[7] Sunt şi actriţe italiene (Paola Cortelesi, de exmplu) care recurg la acelaşi truc, ridiculizâdu-se singure, folosind un limbaj insinuant, presărat cu zâmbete, o voce caldă şi melodioasă, feminină, insistă asupra unor deficienţe fizice, ceea ce duce invariabil la deliciul publicului masculin; aşadar, deseori femeile perpetuează anumite stereotipuri negative despre sine din generaţie în generaţie, se complac în situaţia de obiect, admirat sau ridiculizat de celălalt gen.

Femeia şi publicitatea comercială[8]Publicitatea comercială se adresează anumitor grupuri sociale, astfel, factori ca vârsta, genul, categoria socială, regiunea geografică, deci, variaţia socială a limbajului pot influenţa folosirea limbii. Stereotipurile vehiculate de publicitate sunt descrieri generalizatoare, conduc deseori la particularităţi negative, fiind folosite de grupuri puternice faţă de alte grupuri mai slabe, utilizatorii ajung să ignore realităţile care nu corespund ideilor lor preconcepute. Limbajul are un rol determinant în cadrul sterotipizării, fiind o manieră rapidă şi eficientă de a emite idei şi judecăţi de cum sunt sau nu, oamenii. Publicitatea este o formă de comunicare specială, lipsită de obiectivitate, care îndeamnă spre consum, spre achiziţionarea unui produs, influenţarea gustului public, fiind obiect de studiu în disciplinele psihologice şi sociologice.[9]

În cartea *La pubblicità è femmina, ma il pubblicitario è maschio*, Milano, Sperling&Kupfer Editor, 2002, Daniela Brancati, autoarea, explică motivele pentru care acest titlu exprimă realitatea: femeia, de toate vârstele şi de toateprofesiile este protagonista marei majorităţi a reclamelor şi multe mesaje promoţionale pentru produse de uz comun îi sunt adresate. Publicitatea oferă publicului larg modele, prototipuri umane demne de a fi imitate, cu convingerea că vor primi aceleasi recompense, eventual, obiectul căruia i se face publicitate, dar, în acelaşi timp, predau stiluri de viaţă. Stereotipurile în publicitate sunt arme puternice, cu care se întăresc convingeri tradiţionale, seduc, atrag publicul, nu-l sperie şi nu-l îndepărtează, deoarece transmit idei deja prezente în opinia publică.

Deşi modelul modern acceptat astăzi în societate tinde spre ştergerea diferenţelor între comportamentele feminine şi cele masculine, stereotipurile negative sociale, conform cărora femeia ar fi inferioare bărbaţilor, continuă să fie prezente în comportamentul oamenilor în general. Femeia simbolizează puritatea, seducţia, păcatul, vraja; pe de altă parte, sunt deseori uzate ca accesorii sexuale în vânzarea anumitor produse: maşini, obicte casnice, mâncare pentru copii, dulciuri, ciocolată. Cum reclamele vor să şocheze publicul, în căutarea altor mijloace de atragere a atenţiei, şi fizicul bărbătesc este explorat, însă, în cele mai multe situaţii apare în ipostaze virile, dominante sau în mesaje contradictorii, improprii. Astfel, în anii ’70, o reclamă pentru Serviciul de Cosiliere britanic pe timpul sarcinii[10], înfăţişa un bărbat însărcinat, deci, un bărbat în condiţie de femeie. Atitudinea acestui bărbat este şi ea feminină: este mic de statură, pare neajutorat, părul negru, lins, pielea albă, netedă şi o privire speriată. Reclama a deranjat mult când a apărut şi pentru că, de obicei, femeile, conform prejudecăţilor înrădăcinate în mentalul colectiv de generaţii întregi, sunt cele care aspiră la trăsături masculine, nu invers. In cea mai mare parte din cazuri, bărbatul trebuie

[7]Luciana, Littizzetto, *Madama Sbatterfly*,Mondadori, Milano, 2012 şi *Rivergination*, Mondadori, Milano, 2006
[8]Cfr.Mirela, Aioane, *Il ruolo strumentale della donna nella pubblicità*, in Analele Universităţii Craiova, Editura Universitaria, 2013, pp 9-20 şi Mirela, Aioane, *Stereotipi di genere nella rappresentazione dei bambini nella pubblicità commerciale*, in Meridian critic, Stereotipii culturale şi lingvistice, Suceava, Editura Universităţii *Stefan cel Mare*, Suceava, 2016, pp 9-16 http: / meridiancritic.usv.ro
[9]Cfr. Angela, Goddard, *Limbajul publicităţii*, Iaşi, Polirom, 2002
[10]Angela, Goddard, op.cit., p.114

să fie activ, iar femeia, pasivă; el are grija de casă, el are soluțiile, iar ea îl admiră. Bineînțeles, acestea sunt prejudecăți deseori criticate prin diferite mijloace, dar adânc consolidate asupra rolurilor pe care trebuie să le îndeplinească femeile și bărbații în societate. Diferențele biologice provoacă diferențe emoționale și diferențe de gândire între cele două genuri.

Toate tipologiile de femei sunt prezente din abundență în publicitate: femei fatale, care prin poziții provocatoare transmit mesaje subliminale, cu conotații sexuale, femei îmbrăcate sumar sau imagini trunchiate, cu părți ale corpului feminin, folosite mai ales pentru comercializarea băuturilor alcoolice[11], mașinilor de lux, motocicletelor scumpe, dedicate cu succes unui public masculin de orice vârstă și din orice categorie socială. Femeia devine, în consecință, obiect, momeală, marfă, iar sexualitatea devine obiect de consum[12]; femeia mamă, careia i se adreseaza mare parte din mesajele publicitare, femeia preocupată de binele familiei si copiilor, de curățenia casei, de sănătatea tuturor, insistând o dată în plus, asupra rolului determinant pe care aceasta îl are acasă, impune modelele tradiționale de identificare a femeii. Alt tip de femeie este cel al bunicii, mereu frumoase și elegante, care știe trucuri în bucătărie, veșnic veselă și disponibilă, alături de nepoți hazlii și afectuoși; există și femeile rafinate, bogate, care reușesc în afaceri, deseori ridiculizate, prezentate prin îmbrăcămintea pe care o poartă, prin accesorii, bijuterii, snoabe, în fotografii care vizualizează proprietățile lor, aranjamentul caselor proprii, femeile atente la aspectul lor fizic, de cele mai multe ori actrite renumită sau chiar soții devenite faimoase prin raportare la soț, care determină publicul să se gândească tot la puterea financiară a bărbatului, a sportivilor de renume, cu precădere, fotbaliști, însă aceste cazuri sunt oarecum mai rare și despre ele se vorbește mai puțin. Este adevărat că tot mai des și corpul masculin este exploatat, bărbați în posturi provocatoare, senzuale pentru comercializarea unor produse cosmetice mai cu seama, care îl vor face și mai atrăgător și ispititor. Despre actorii folositi în reclame și produsele de lux pe care le prezintă, s-au realizat multe studii. Mai puțin s-a scris despre ceea ce femeile rostesc în mesajele publicitare în care apar. De cele mai multe ori femeile cer sfaturi, dialogheză ori între ele, ori adresându-se unei soacre, mame sau vânzătoare pentru a cumpăra cel mai bun produs pentru curățenie, baie, îngrijirea copilului sau hrana familiei, arătându-se mereu încântate, mulțumind politicos pentru răspunsurile primite. Femeia devine așadar, bază a comunicării, folosind un limbaj simplu pe care toată lumea îl înțelege. Alteori bărbații le dau sfaturi; recent, voci masculine fac reclamă unor vopsele de păr pentru femei sau unor absorbante, ceea ce poate la început a șocat, acum, pare ceva normal. Într-una din reclamele pentru pasta *Barilla, Dove c'è Barilla, c'è casa,* apare un tablou de familie mai puțin obișnuit, care iese din tiparele unei familii tradiționale: un bărbat, tatăl, alături de fiica sa la masă, mama fiind absentă din imagine, așadar, o familie modernă sau poate conduce la ideea că mama este la serviciu, în timp ce tatăl se ocupă, în timpul liber, de fiică, încercând să educe publicul tânăr, deși astăzi ideea de familie este foarte diferită de cea cu 30 de ani înainte și nu mai este privită ca un ideal în viață.

"L'immagine della donna usata in modo discriminatorio e sessista prende spunto dalle modelle nude e mute ritratte nella pubblicità"[13] .

François Brune arată în cartea sa, *Fericirea ca obligație*[14], după un sondaj realizat în Franța, în anul 1983, că un procent de 58% dintre francezi nu mai erau șocați când reclamele le înfățișau femei goale sau când femeile figurau lângă produse fără nicio legătură cu corpul uman, însă

[11] Cfr. Mirela, Aioane, *Pronumele alocutive în limbajul publicitar*, Iași, Universitas XXI, 2003, p.153: "*Prendimi, sarò la tua birra!", "Ia-mă, voi fi berea ta!",* slogan rostit de o voce feminină, iar imaginea arată o sticlă de bere, Lovengrube, lângă anumite părți atrăgătoare,voluptuoase ale corpului unei femei: sâni, gură, ca remediu, bere și femeie, pentru depresia unui bărbat trist, aflat aproape. Astfel femeia este anulată ca persoană, ca individualitate, transformată într-un obiect, iar produsul comercializat este umanizat. Astfel de reclame sunt foarte numeroase (la fel, publicitatea pentru berea *Budweisen*, o femeie nudă acoperită doar de eticheta etc), cu dedicație evident masculină.

[12]François, Brune, *Fericirea ca obligație,* București, Editura Trei, 2003, p.37

[13] Cfr Federica, Zanetti, *Gli stereotipi sessisti: provocazione o sopraffazione? La discriminazione di genere viene veicolata anche dalla pubblicità*, intervenție din 10 decembrie 2010, la Centrul culturale Crescere, Università di Bologna

Imaginea femeii folosite discriminatoriu și sexist pornește de la modelele mut portretizate în publicitate (trad.n.)

[14]François, Brune,op.cit,p.44

erotizarea intenționată și căutată a obiectului atrage mult public și, deci, vinde. Binecunoscuta reclamă la crema de ghete *Baranne* este emblematică. În reclama apare o femeie goală, se insistă asupra corpului feminin, ca în final, sa se ajungă la pantofi: Baranne, crema care are grijă de pielea pantofilor, și nu de pielea femeii din imagine. Astfel, femeia este pusă să recite formule care nu-i aparțin neapărat, dar care determină cumpărătorul de sex masculin să fie atent, să fie atras și, în final, sa cumpere, să consume; o altă reclamă renumită este cea pentru panouri solare, *Cauldon*, care înfățișează o femeie goală așezată pe un panou și căreia i se atribuie cuvintele: *Montami a costo zero!*, care folosindu-se și de polisemia verbului *montare,* atrage atenția publicului masculin și prin conotații sexuale.

Am prezentat doar câteva exemple de discriminare a femeii în publicitate, atât prin postura în care de obicei este prezentată, dar și prin cuvintele care i se atribuie. Societatea de astăzi continuă să fie maschilistă, misogină: puterea economică se identifică cu bărbatul, iar femeia continuă să fie identificată prin apariția ei fizică și prin limbajul reținut, seducător, plin de blândețe. O femeie de succes nu poate fi altfel decât frumoasă, elegantă, atrăgătoare, în niciun caz, mică de statură, bondoacă, grasă, iar publicitatea, ca orice mecanism de comunicare socială contribuie foarte mult la perpetuarea unei imagini și, implicit, a unui limbaj feminin stereotipat.

Bărbații și femeile sunt foarte diferiți și, deseori, într-o conversație se întâmlă să nu se înțeleagă. Își aleg diferit cuvintele, femeile tind să se explice, pentru a fi înțelese corect, având astfel un limbaj mai complicat, mai politicos. Diferențele biologice și fiziologice între cele două genuri provoacă și diferențe emotive și de limbaj, ceea ce nu exclude, însă ca uneori bărbații să recurgă la adoptarea unor forme de exprimare feminine, atitudine mult mai rară la femei, care ar fi imediat amendate de societate, în caz contrar.

S-a constatat, de asemenea, că femeile gesticulează mai mult când vorbesc, poate și din dorința de a se face mai bine înțelese.

Noi am oferit doar câteva exemple, insistând asupra prezenței femeii în publicitate, și a discursului său în acest domeniu, însă analiza poate fi extinsă și către alte situații de comunicare, de exemplu, jurnalism, interviuri, scriitura literară feminină și alte forme scrise sau oraleîn care femeia este prezentă prin imagine și limbaj.

BIBLIOGRAPHY

Brune, François, *Fericirea ca obligație*, București, Editura Trei, 2003

Ciubotaru, Corina, *Discursul feminin și cel masculin ilustrat în analiza dialogului dintre Eugenia Vodă și Gabriel Liiceanu*, in Limba vorbită actuală, Iași, Editura Universității "Al.I.Cuza", Iași, 2012, pp.199-207

Jespersen, Otto, Dane, *The Woman*, in Cameron, Deborah (ed), *The Feminist Critique of Language*, London, 1990 (1925) pp 225-241

Goddard, Angela, *Limbajul publicității,* Iași, Polirom, 2002

Lakoff, Robin, *Language and woman's place*, in Language in Society, 2, 1973, pp 45-79

treccani.it/lingua_it/speciale/femminile/Fresu

AUDIOVISUAL AND ADVERTISING DISCOURSE

Carmen Neamţu
Assoc. Prof., PhD, Hab. Dr., "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract:An examination of the advertising field brings together contributions of several disciplines. The diversity of opinions is motivated by the multitude of processes within the advertising rhetoric. The explanatory force of any work that has the advertising phenomenon in the center depends on its ability to define and integrate notions and concepts from different disciplines: stylistics, psychology, sociology, aesthetics, rhetoric etc.
Interpretations of advertising strategies have a strong subjective character. So I will start from theoretical considerations related to the audiovisual advertising, presenting also the latest trends in current media consumption.
For reasons of typographic space, in this paper I will only present ads from the point of view of the material support of the advertising message. I am interested in the media consumption on the TV segment and how the advertising discourse folds on this medium.

Keywords: audiovisual and advertising discourse, media consumption on TV segment

Audio-vizualul şi discursul publicitar. Consumul TV, în scădere dramatică în 2019

O examinare a domeniului publicităţii coalizează în jurul ei contribuţiile a mai multor discipline, încât efortul poate părea descurajant. Diversitatea opiniilor e motivată de multitudinea proceselor din cadrul retoricii publicitare. Forţa explicativă a oricărei lucrări care are în centru fenomenul publicitar depinde de capacitatea ei de a defini şi integra noţiuni şi concepte din discipline diferite: stilistică, psihologie, sociologie, estetică, retorică etc.

Interpretările strategiilor publicitare au un puternic caracter subiectiv. Voi porni de la câteva considerente teoretice legate de reclama din audiovizual, prezentând şi cele mai noi tendinţe în consumul media actual.

Tipologia reclamelor e variată datorită criteriilor multiple de clasificare. Astfel, în funcţie de produsulsau **s**erviciul promovat, distingem: *reclame primare*, cum ar fi cele pentru produse sau servicii generice, fără marcă (fructe, apă oxigenată, ace de siguranţă etc.) şi *reclame secundare*, pentru produse sau servicii de marcă (creme, farduri, ciorapi, bere, vopsea de păr etc.). După efectele pe care le produc asupra cumpărătorilor**,** reclamele sunt *cu acţiune directă asupra receptorilor* (vezi reclama directă prin poştă, cu număr de telefon şi/sau talon de comandă pentru răspuns imediat) şi *cu acţiune indirectă*, adică cu un rezultat ce se evaluează în timp (vezi, de exemplu, reclama cu mesaj ecologic).

Din raţiuni de spaţiu tipografic, în această lucrare voi departaja reclamele doar după suportul material al mesajului publicitar. Mă interesează consumul de media pe segmentul TV şi modul cum discursul publicitar se pliază pe acest suport. Astfel,reclamele pot fi: *reclame tipărite*(afişe, pliante, cataloage de produse, reclame de ziar, de revistă, de carte), *reclame imprimate pe diverse obiecte utile*(îmbrăcăminte, obiecte de birou, mijloace de transport), *reclame luminoase***,** *reclame audio-vizuale, reclame înscrise pe panouri stradale*şi *reclame realizate pe suporturi neconvenţionale* (pe baloane dirijabile, scrise cu fum colorat în aer etc.).

Conform statisticilor, reţinem doar 20% din ce auzim, 30% din ce vedem şi 50% din ce auzim şi vedem în acelaşi timp[1]. În aceste condiţii, reclama TV ar putea fi cel mai eficient tip de

1Timpul mediu de vizionare TV a depăşit 6 ore/zi, iar reclama ocupă între 10 şi 20 de minute/oră în programele televizate, Carmen Neamţu, *Reclame pe limbă. Publicitate şi ubicuitate,* Arad, Ed. Mirador, 2012, p.29.

mesaj publicitar, în condiţiile în care tot mai mulţi receptori preferă să-şi petreacă timpul liber în faţa televizorului. Reclama TV e ideală pentru producătorii şi distribuitorii de bunuri de larg consum, a căror clientelă e mai puţin individualizată. Problema cu care se confruntă reclamele TV este credibilitatea, telespectatorii interpretând reclamele ca pe structuri regizate, departe de realitate. În cadrul unui seminar introductiv de creaţie publicitară, la Catedra de Jurnalism şi Comunicare a universităţii daneze din Århus, profesorul ne spunea să pornim întotdeauna de la premisa că publicul e inteligent, are gust şi imaginaţie. „Ţineţi minte afirmaţia lui David Ogilvy, un creator temut de reclame, tocmai prin mesajul lor percutant în rândul publicului: *«Consumatorul nu este tâmpit, el este nevasta dumneavoastră».* Formula de redactare urmează tipicul mesajului publicitar consacrat: „*Spuneţi întâi ce aveţi de gând să spuneţi. Pe urmă spuneţi ce aveţi de spus şi apoi spuneţi ce aţi spus"*. Şi în cazul publicităţii TV, standardele discursului se menţin neschimbate: apelul la emoţional, informaţie oferită concis, clar, evitând aglomerările din discurs cu cifre sau alte elemente în plus, care să îngreuneze receptatea uşoară a mesajului.

Elementul care atrage receptorii e, în acest tip de reclamă, elementul vizual[2]: imaginea ce trebuie să provoace, să fie îndrăzneaţă, cuceritoare şi în acord cu textul reclamei. Maria Moldoveanu şi Dorina Miron vorbesc de „coordonarea elementelor vizuale cu cele auditive"[3] în redactarea reclamei, menţionând că Testul SRI Gallup pentru evaluarea spoturilor publicitare TV pe reţelele naţionale recomandă verificarea a patru componente-cheie ale reclamei: *elementul de grabber* – cel ce atrage atenţia receptorilor, *comunicabilitatea* (capacitatea de transmitere clară şi precisă a mesajului), *reacţia receptorilor la reclamă*ca expresie a credibilităţii mesajului şi *capacitatea reclamei de a genera asociaţii stimulative în mintea receptorilor şi de a produce o experienţă emoţională agreabilă.*

Normele internaţionale limitează, pe continentul european, procentul de minute publicitare la ora de program. Prin licenţa de funcţionare, posturile publice au dreptul la circa 6 minute într-o oră; posturile private împing spaţiul publicităţii la 14-16 minute[4], dar trebuie spus că pe teritoriul nord-american (SUA, Canada, Mexic), unde domneşte audiovizualul privat, procentul publicităţii este mai ridicat, atingând valori duble faţă de standardele europene.[5]

	Un post TV difuzează publicitate sub următoarele forme:		
Anunţul	*Spotul*	*Reportajul*	*Emisiunea*

2 „M*ulţi cititori de reclame*, opinează Courtland L. Bovee şi William F. Arens, în *Contemporary Advertising*, 2nd edition, Illinois, Irwin Homewood, 1986, p.293, *sunt atraşi prima dată de imagini, citesc titlul şi apoi restul textului. Dacă unul din aceste trei componente eşuează, efectul reclamei e în scădere considerabilă".* Vezi şi Carmen Neamtu, *Limbajul publicitar*, Arad, Ed. Mirador, 2002.

3Maria Moldoveanu, Dorina Miron, *Psihologia reclamei. Publicitatea în afaceri*, Bucureşti, Ed.Libra, 1995, p.82.

4Petrişor Obae, Paginademedia.ro din 18 februarie 2020, a făcut o estimare legată de încasările Pro TV din depăşirile de publicitate din luna decembrie 2019. În luna decembrie, Pro TV a reuşit, în timpul zilei, să depăşească cele 12 minute de publicitate în fiecare oră. În total, televiziunea a avut un record de şapte ore în plus, faţă de timpul legal, permis de legea audiovizualului. Au fost, notează cei de la paginademedia.ro, şapte ore pe Pro TV şi încă aproape nouă ore pe Pro Cinema, depăşirile de publicitate aducând cea mai mare amendă din istoria grupului Pro: 400.000 de lei (adică aproximativ 80.000 de euro). Împărţiţi între Pro TV şi Pro Cinema (fiecare 200.000). Depăşirile de publicitate s-au contabilizat în încasări în plus pentru cele două posturi de televiziune. Din estimările Paginademedia.ro, numai Pro TV a încasat din reclamele date în plus între 230.000 şi 260.000 de euro. Cifra este o estimare bazată pe audienţa postului de televiziune Pro TV în luna decembrie 2019.

5 Ion Bucheru, *Fenomenul televiziune. Limbajul imaginii. Publicistică. Producţie. ProgramareTV*, Bucureşti, Ed. Fundaţiei „România de Mâine", 1997, p. 337.

***publicitar* (text video-sincron, uneori însoţit de text subtitrat sau de imagine statică; text din *off*, adică citit din studio, pe imagine statică şi text scris supraimpresionat, conţinând cifre, adrese, denumiri, numere de telefon sau fax etc.)**	*(clipul) publicitar*, modalitate care cunoaşte o multitudine de forme ce se întind pe spaţii de emisie de la 10 secunde la 30-40 de secunde. Clipurile publicitare se difuzează fie în *calupuri publicitare* (cu o durată de 2-6 minute şi cuprinzând numai mesaje publicitare), fie *încorporate în alte tipuri de mesaje*, ştiri, emisiuni de divertisment etc. Publicitatea inserată poate fi plasată lângă genericele de început şi sfârşit ale filmelor (în argoul jurnaliştilor TV, publicitatea de acest fel e plasată în *coperţile mesajului artistic*[6]) sau în interiorul filmului, prin întreruperea acţiunii.	*publicitar*, emisiune publicistică promoţională pentru un produs, o firmă, o categorie de produse etc. Postul e obligat să menţioneze caracterul publicitar al reportajului, aşa cum presa scrisă nu publică astfel de materiale decât marcându-le cu litera *P* încercuită (**P** , iniţiala cuvântului *publicitate*).	*sponsorizată,* care face parte din programul postului TV, deci nu reprezintă comandă publicitară, dar ale cărei costuri sunt preluate, total sau parţial, de un agent economic în schimbul anunţării sponsorului (eventual cu minime detalii promoţionale prin text subtitrat, incluzând adresa, sigla, numărul de telefon şi fax). Sponsorul poate solicita (în schimbul unor facilităţi financiare) şi apariţia siglei proprii, inserate în imaginea emisiunii, pe parcursul desfăşurării ei.

De-a lungul anilor se constată o evoluţie a concepţiei spotului publicitar. Această evoluţie se caracterizează prin „înclinaţia de a detaşa conţinutul mesajului de produsul în sine. Se consideră de atunci că ceea ce este determinant pentru succesul comercial al unui produs, este puterea de evocare, forţa de sugestie a imaginilor care îi sunt asociate. Aceasta reprezintă, după o expresie folosită uneori, «plus-valoarea sa imaginară» (…) Publicitatea se sprijină de acum încolo, în mod sistematic, pe cercetări creative şi pe studii ce vizează să-şi ţintească din ce în ce mai bine discursul (...) Odată cu înmulţirea spoturilor şi a ecranelor publicitare (…) mesajele publicitare sunt mai scurte, net mai puţin sofisticate, mai sumar argumentative. Acest nou tip de spot rămâne centrat pe produs. El îi laudă calităţile tehnice. Nu imaginarul consumatorului este solicitat, ci preocupările sale practice, fără a face recurs, ca mai înainte, la implicit, la sugestie“.[7]

6 Ion Bucheru, op. cit., p.338.
7Guy Lochard, Henri Boyer, *Comunicarea mediatică*, Iaşi, Ed.Institutul european, 1998, p. 44-45.

Tot la capitolul reclamă televizată putem vorbi şi de *teletext*, ca suport pentru mesajul publicitar. Teletextul a fost conceput ca un ghid ce oferă informaţii diverse, reactualizate în mod regulat şi disponibile gratuit, în paginile căruia se pot intercala spoturi/mesaje scurte, publicitare. Pentru a accesa teletextul ai nevoie de un televizor prevăzut cu posibilităţi tehnice de teletext. Maria Moldoveanu şi Dorina Miron citează un sondaj care ne spune că, doar în 1995, în luna aprilie, în România, existau aproximativ 300.000 de televizoare prevăzute cu facilităţi speciale de teletext, ceea ce înseamnă că publicul potenţial al teletextului e mai numeros decât al oricărui cotidian de mare circulaţie. Mesajul reclamei de acest gen e static, neînsoţit de imagine în mişcare, salvat, totuşi, prin procedee de animaţie, ca în tabelul de aici.

Astăzi, odată cu televizoarele tot mai performante, teletextul este dat uitării, căci foarte puţini mai accesează paginile de acest gen ale televizoarelor. Aşa cum un public din ce în ce mai redus citeşte presa scrisă, tot aşa teletextul şi-a pierdut din consumatori, fiind considerat un mijloc perimat de transmitere a informaţiei. Procedeele de animaţie folosite de creatorii de publicitate pentru a-i capta pe receptori nu sunt sofisticate, tocmai pentru ca potenţialii cumpărători ai produselor să le reţină uşor. Animaţia e, deseori, prezentată cu ajutorul unor imagini esenţializate, care fac mai atractiv, mai viu mesajul cuprins în teletext. Iată doar câteva din imaginile ce însoţesc mesajele de acest tip.

După D. Bernstein reclamele pot fi departajate în două mari categorii: cele ce fac apel la raţiune (*reason ads)* şi cele care apelează la emoţii, la sentimentele consumatorului (*tickle ads).*[8]Ambele tipuri se folosesc de imagine, *un plus artistic pentru a mai masca activitatea lor mercantilă.*[9]

8 D. Bernstein, *Creative Advertising***,** London: Longman, 1974, p.118.
9H. Gauville citat de Armand Mattelart, *Advertising International. The Privatisation of Public Space*, London and New York, Routledge, 1991, p.143.

Consumul TV – în scădere: doar o treime dintre românii care au televizoare în casă îl mai deschid seara ca să vadă un program TV

Conform ultimelor măsurători publicate în România, românii stau din ce în ce mai puțin în fața televizoarelor. „În doar cinci ani, consumul de programe TV a scăzut dramatic", este concluzia la care au ajuns jurnaliștii de la Pagina de media, care prezintă succinct ultimele tendințe în consumul media de la noi în *prime-time*. Rezultatele analizei pe ultimii cinci ani le voi prezenta în continuare[10]:

„Luna ianuarie (care are, de obicei, unele dintre cele mai mari cote de consum TV) arată, în acest an, cu totul diferit față de acum cinci ani. (…) În serile de ianuarie, în Prime-Time, numărul românilor care se uitau la televizor se ducea, în 2016, spre 9,3 milioane. Cu alte cuvinte, 9,3 milioane de români era audiența însumată a canalelor de televiziune atunci, când încă nu erau pe piață nici Netflix, nici HBO GO, iar vloggerii abia își începeau postările pe youtube (mulți dintre ei încă nici nu erau «pe piață»). În ianuarie 2020, diferența este notabilă: în prima lună din acest an, erau în fața micilor ecrane 8,2 milioane de români, cu este un milion mai puțini decât în urmă cu cinci ani. Urmărind tendința, au fost scăderi continue. Față de anul trecut, diferența, în ianuarie, în Prime-Time, este de 500.000 de români. În procente, publicul total de TV din ianuarie 2020 înseamnă un rating de 34,1%, ceea ce înseamnă că o treime dintre românii care au televizoare în casă îl mai deschid seara ca să vadă un program TV".

Astfel, televiziunea a pierdut public, în luna ianuarie, și la orașe. În total, vorbim de 4,2 milioane de telespectatori la orașe, în Prime-Time, față de aproape cinci milioane în urmă cu cinci ani. În 2016, ratingul total la orașe era de aproape 51%. Acum a scăzut la aproape 47. Diferența nu pare mare, dar fiecare punct de rating înseamnă sute de mii telespectatori. De asemenea, măsurătorile arată că publicul tânăr se uită mai puțin la televizor. În ianuarie 2020, numărul celor între 18 și 49 de ani care se uitau seara la TV a fost de 1,45 milioane. În urmă cu cinci ani, în ianuarie, erau aproape 1,9 milioane de tineri în Prime-Time, cu aproape jumătate de milion mai mulți. Aproape 50% era ratingul total pe publicul tânăr în ianuarie, în Prime-Time. Acum a fost de 44%.

Tinerii stau două ore pe zi **la TV şi** cinci ore în online**.** Maturii - cinci ore la TV **și** două ore în online**.**[11]

Evoluția consumului TV în luna ianuarie, în ultimii cinci ani (nr. persoane/rtg%). Grafice cf. paginademedia.ro, Petrişor Obae, 7 februarie 2020:

LUNA	NATIONAL	URBAN	COMERCIAL
Ianuarie 2016	9.297.000 (39,5)	4.939.000 (50,7 rtg)	1.880.000 (49,6)
Ianuarie 2017	8.881.000 (40,2)	4.763.000 (49,5)	1.810.000 (48,9)
Ianuarie 2018	8.946.000 (38,6)	4.563.000 (50)	1.727.000 (47,3)
Ianuar	8.780.00	4.455.000	1.596.00

10www.paginademedia.ro/consumul-tv-scade-dramatic-peste-un-milion-de-romani-in-minus-la-tv-in-doar-cinci-ani, 7 februarie 2020.

11Astfel, conform celui mai recent studiu, noi, românii, avem o medie de cinci ore și jumătate pe zi în fața televizorului, față de vecinii bulgari, care sunt undeva la patru ore pe zi.

ie 2019	*0 (37,2)*	*(49,5)*	*0 (46,5)*
Ianuarie 2020	*8.232.000 (34,1)*	*4.202.000 (46,9)*	*1.446.000 0 (44.1)*

„Astfel, în intervalul de maximă audiență, scăderile de consum TV sunt de sute de mii de telespectatori, indiferent de target”, se arată în măsurătorile efectuate.

Evoluția consumului TV Total, în Prime-Time, în ultimii patru ani (nr. persoane/rtg%)

NUL	*NATIONAL*	*URBAN*	*COMERCIAL*
016	*7.984.000 (35,4)*	*4.389.000 (43,9 rtg)*	*1.661.000 (44,5)*
017	*7.629.000 (33,9)*	*4.103.000 (42,5)*	*1.531.000 (42,2)*
018	*7.674.000 (33)*	*4.024.000 (42,4)*	*1.460.000 (41,8)*
019	*7.532.000 (31,7)*	*3.914.000 (42,4)*	*40,9)*

Alexandra Iordăchescu, persoana care a coordonat studiul întocmit de „Starcom”[12], încearcă o explicaţie pentru diferenţele de consum măsurate între receptorii români.„Generaţiile tinere se uită aproximativ două ore pe zi la TV, dar stau aproximativ cinci ore în online. În schimb, generaţiile mai mature stau cinci ore la TV şi două ore în online”. Această schimbare a comportamentului de consum este cauza principală a scăderii consumului de televiziune. Există din ce în ce mai multe surse de conţinut, observă pertinent Iordăchescu, iar receptorii se pot duce în digital, unde avem platformele de VOD (Netflix, HBO). Astfel, există alternative care permit consumatorului multiple surse, nu doar clasicul TV. Practic, fiecare receptor își poate întocmi propria grilă TV prin accesul facil la un smart TV. „Ne așteptăm ca în următorii ani magazinele online să investească în publicitate masiv nu doar în perioada premergătoare Black Friday, în timp ce vor rămane pe TV, în continuare, categoriile clasice de clienți: Food, Farma, Retail”. Consumul de televiziune a scăzut, crede Iordăchescu, și pentru că, fața de acum patru ani, avem un salariu mediu care a crescut cu 40%, iar publicul își permite financiar modalități alternative de petrecere a timpului liber.

Publicitatea dictează comportamentul din mass-media

Aşa stând lucrurile la nivelul de audienţă, publicitatea pe TV devine „taxă de protecţie”, este de părere Cătălin Tolontan, coordinator editorial „Libertatea”[13].„O situaţie în care multe posturi TV, care încasează publicitate de la instituţiile Primăriei Capitalei, zugrăvesc o realitate care, spune jurnalistul, este diferită - în bine - de situaţia din teren”. Jurnalistul vorbeşte de un „blat” în care se prezintă doar lucrurile bune dintr-o instituţie şi mai puţin problemele reale: „Nu sunt împotriva publicităţii, nici a publicităţii pentru autorităţi, însă împotriva acestui fel de a consuma publicitatea este orice jurnalist", crede Tolontan, care e convins că „publicitatea a ajus să deformeze felul în care posturile TV prezintă realitatea”[14].

12Alexandra Iordăchescu, în dialog cu Petrişor Obae, Paginademedia.ro, 3 februarie 2020.

13„Reclamele Primăriei Capitalei, posturile de televiziune şi interesul public”, interviu Cătălin Tolontan, 16.122019, artic. de Petrişor Obae, paginademedia.ro.

14Freedom House a lansat oficial PressHub Market, un magazin online de publicitate pentru publicațiile indepedente și cele din presa locală, care vinde bannere, advertoriale sau proiecte editoriale către branduri și firme. Acum, shop-ul vinde publicitate pentru 27 de ziare și site-uri independente din 18 județe. Proiectul a fost finanțat de Google News Initiative, prin programul The Digital News Innovation Fund. De asemenea, este realizat în parteneriat cu Tree Works, o

Într-un interviu realizat, în 19 martie 2018, de Ruxandra Burcescu[15], Yoeri Albrecht, membru fondator al European Press Prize, directorul teatrului De Baile din Amsterdam şi membru al Consiliului European pentru Relaţii Internaţionale, vorbeşte despre ameninţările la care este supus jurnalismul azi: „Există multe capcane, desigur. Jurnaliştii pot fi cumpăraţi. Jurnaliştii pot fi împuşcaţi. Şi poţi manevra un ziar liber, astfel încât să îl scoţi din afacere, dacă îi iei clienţii publicitari. Pe urmă, avem problema giganţilor internetului care acaparează tot advertisingul. Google şi Facebook fac miliarde, nu plătesc taxe şi, până acum ceva vreme, toţi aceşti bani din publicitate mergeau către presa liberă. Acum nu, iar asta e o problemă majoră. Dar, desigur, mai este o problemă – jurnaliştii de investigaţie sunt omorâţi adesea. Unul în Malta, altul în Slovacia, recent. Credeam că lucrurile astea se practică în societăţi dictatoriale din Orientul Mijlociu sau în Filipine, dar nu, au ajuns în Europa, acum, la acest moment. Iar asta e încă un semn că trebuie să protejăm jurnaliştii. (…) O societate liberă şi democratică are patru coloane – alegeri libere, justiţie liberă, monopolul puterii armate exercitat de stat şi, bineînţeles, presa liberă. Iar aceste patru coloane sunt suficiente pentru o societate liberă şi democratică. Însă, dacă dărâmi o singură coloană, toată clădirea se va nărui. Dacă distrugi presa liberă, societatea se va nărui. Şi cred că suntem în punctul în care în unele ţări din Europa, presa liberă este aproape distrusă. Iar ăsta e un semnal extrem de negativ pentru viitorul acestor tari”.

Şi la nivelul presei locale, constatăm din plin cum publicitatea a ajuns să deformeze felul în care singurul post TV local din Arad, TV Arad, tratează realitatea politico-administrativă a urbei[16]. În cadrul emisiunii „Ghilea show”, în fiecare marţi, de la ora 21, emisiunea „În direct cu arădenii” oferă pseudointerviuri cu politicieni din administraţia judeţului Arad (primar, (vice)preşedinte de consiliu judeţean, fost primar, acum europarlamentar etc.). Emisiunea moderată de jurnalistul care e în acelaşi timp şi angajat la o instituţie subordonată administraţiei locale (Regia de apă-canal) este un lung monolog publicitar al invitatului, în care intervievatorul are doar rolul de a ridica mingi la fileu invitaţilor, fără a le adresa nicio întrebare incomodă. În aceste condiţii, produsul publicistic oferit este unul de slabă calitate, care îl descalifică pe jurnalist şi rolul său în informarea obiectivă, imparţială a publicului.

BIBLIOGRAPHY

Cărţi:

Bernstein, D., *Creative Advertising***,** London: Longman, 1974.

Bovee Courtland L., Arens, William F., *Contemporary Advertising*, 2nd edition, Illinois, Irwin Homewood, 1986.

Bucheru, Ion, *Fenomenul televiziune. Limbajul imaginii. Publicistică. Producţie. ProgramareTV*, Bucureşti, Ed. Fundaţiei „România de Mâine“, 1997.

Lochard, Guy, Boyer, Henri, *Comunicarea mediatică*, Iaşi, Ed.Institutul european, 1998.

Mattelart, Armand, *Advertising International. The Privatisation of Public Space*, London and New York, Routledge, 1991.

---

companie specializată în crearea de prezențe online și soluții web. „Libertatea editorială nu poate exista fără libertatea financiară. Avem colegi, precum Carmen Dumitrescu, de la Liber în Teleorman sau Sebastian Oancea de la Vrancea 24, care s-au trezit peste noapte că la ordin politic li s-a tăiat finanțarea de publicitate. PressHub market este o pârghie economică de care au nevoie publicațiile independente din rețeaua pressHUB”, a declarat Gabriel Baciu co-fondator al publicației independente InRoman.ro, care acoperă știri locale în județul Neamț. Astfel, companiile pot cumpăra expunere și publicitate pe site-urile, ziarele și publicațiile din rețeaua PressHub, printre care amintim Liber în Teleorman, Gazeta de Sud, Info Sud Est, Ziarul de Iași sau Bihoreanul.

15 **„Politicienii, Google şi Facebook - marile ameninţări ale presei. Yoeri Albrecht, European Press Prize: «Jurnaliştii pot fi cumpăraţi sau împuşcaţi. Poţi manevra un ziar liber, dacă îi iei clienţii publicitari»”, www.republica.ro**

16 Aceeaşi situaţie poate fi ascultată şi la Radio Arad, în emisiunea „Pulsul zilei”, care se difuzează şi în formatul TV, după ştirile orei 18, pe postul TV Arad. Atunci când invitaţi sunt politicieni liberali în funcţie, din administraţia Aradului, jurnalistul are aceeaşi grijă de a li se adresa atent, fără să îi supere în vreun fel cu întrebări care să îi pună în dificultate.

Moldoveanu, Maria, Miron, Dorina, *Psihologia reclamei. Publicitatea în afaceri*, Bucureşti, Ed.Libra, 1995, p.82.

Neamţu, Carmen, *Reclame pe limbă. Publicitate şi ubicuitate,* Arad, Ed. Mirador, 2012.

Neamţu, Carmen, *Limbajul publicitar,* Arad, Ed. Mirador, 2002.

Web:

„Reclamele Primăriei Capitalei, posturile de televiziune şi interesul public", interviu Cătălin Tolontan, 16.12.2019, artic. de Petrişor Obae, paginademedia.ro.

Alexandra Iordăchescu, în dialog cu Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 3 februarie 2020.

Obae, Petrişor, Paginademedia.ro, 18 februarie 2020.

www. paginademedia.ro/consumul-tv-scade-dramatic-peste-un-milion-de-romani-in-minus-la-tv-in-doar-cinci-ani, 7 februarie 2020.

www.republica.ro**,** „Politicienii, Google și Facebook - marile amenințări ale presei. Yoeri Albrecht, European Press Prize: «Jurnaliştii pot fi cumpăraţi sau împuşcaţi. Poţi manevra un ziar liber, dacă îi iei clienţii publicitari»".

MARINA YAGUELLO – CONSIDERATIONS ON THE LANGUAGE

Dorina Chiș-Toia
Assoc. Prof., PhD, "Eftimie Murgu" University of Reșița

Abstract: In this paper, we will approach some ideas expressed and supported by Marina Yaguello concerning the language. In some of her books, she states and clears up in a very quick and simple way, the questions the linguists are concerned with. In other books, she is very interested in the French vocabulary which seems to be conceived in order to be randomly read from any entry. Eventually she goes further by trying to answer a question: "is it enough to cancel all the racist or sexist terms in order to cancel the sexist or racial mentalities?"

Keywords: language, word, cultural identity, discourse, genre

Marina Yaguello est une linguiste française, professeur émérite a l'Université Paris VII. Agrégée d'anglais, de langue maternelle russe, elle travaille sur le français, l'anglais et le wolof.

En ce qui concerne les idées sur la langue, elle a écrit quelques articles qui nous ont retenu l'attention. Parmi eux, *Grandes et petites langues* ou langues répandues/rares, dans lequel elle affirme que ces qualificatifs ne s'appliquent pas aux langues elles-mêmes, mais «au nombre de gens qui les parlent et/ou à la valeur d'échange qu'elles représentent sur le marché de la communication», en offrant l'exemple suivant : «le russe est une „grande langue" par le nombre de locuteurs, c'est une „langue rare", c'est-à-dire une „petite langue" dans le système scolaire français»[1]. On doit retenir que l'important ce n'est pas le nombre total de locuteurs que leur répartition, tout comme, «pour qu'une langue se répande, il faut qu'il y ait dans un premier temps dispersion géographique des locuteurs natifs, suivie ou accompagnée d'une expansion économique et politique des mêmes populations»[2].

Yaguello exprime des idées très intéressantes sur *La langue maternelle*. Elle part de l'affirmation qu'une langue maternelle ne s'oublie jamais, affirmation qu'elle considère fausse, en argumentant : «Des millions d'individus de par le monde entier se trouvent dans une situation que l'on peut qualifier de „désarroi linguistique". Arrachés à leur terre natale, ils perdent progressivement la maîtrise de la langue maternelle (même lorsqu'ils constituent des groupes homogènes d'émigrés, *a fortiori* lorsqu'ils sont isolés) sans jamais acquérir parfaitement la langue du pays d'accueil»[3]. Il est également question d'âge : jeune, la langue seconde se substitue plus facilement à la langue maternelle, tandis qu'à une personne âgée la langue première résiste et la seconde se refuse à elle, déterminants étant les facteurs socioculturels.

En parlant strictement de la *langue française*, Marina Yaguello déclare que celle-ci est réputée claire et logique[4]. Claire veut dire la clarté de l'expression, c'est-à-dire de la parole d'un individu, et sans ambiguïté, effectuant des correspondances univoques entre les formes et les fonctions. Le français est caractérisé par l'ordre suivant: sujet, verbe, objet, ordre qui semble conforme à l'ordre naturel de la pensée. Il offre la possibilité de produire des énoncés de contenu

[1] Marina Yaguello, *Catalogue des idées reçues sur la langue*, Edition du Seuil, 1988, p. 27.
[2] *Ibidem.*
[3] *Ibidem*, p. 81-82.
[4] L'auteure fait appel aux paroles de la chanson d'Yves Duteil, la *Langue de chez nous*: «C'est une *langue belle* avec des *mots superbes*, qui *porte son histoire* à travers ses accents, où l'on sent *la musique* et le parfum des herbes, le fromage de chèvre et le pain de froment (…). C'est une langue belle et *à qui sait la défendre*, elle offre *les trésors de richesses infinies, les mots qui nous manquaient pour pouvoir nous comprendre et la force qu'il faut pour vivre en harmonie*, etc.». (*Ibidem*, p. 116 ; c'est l'auteure qui souligne les mots)

propositionnel identique mais de sens légèrement différent, par le changement de l'ordre des mots : «Vouloir à tout prix que certaines langues soient plus logiques que d'autres revient à nier l'unicité du langage humain par-delà la diversité des différentes langues naturelles. Il est probable – les recherches contemporaines vont dans ce sens – qu'une même organisation régit, en profondeur, toutes les langues humaines, si logique il y a, c'est d'une logique spécifiquement linguistique qu'il s'agit, et on doit la rechercher au fondement du langage lui-même»[5].

L'affirmation d'A. Martinet[6] : «On peut dire qu'une langue est difficile dans la mesure où il faut de longues années d'école avant que les natifs la manient à la satisfaction générale. En ce sens, le français est peut-être la langue la plus difficile du monde.» représente le point de départ dans l'essai de répondre à la question *Qu'est-ce qu'une langue difficile* ? Yaguello est d'accord avec l'affirmation, en partageant l'opinion plutôt positive et qui est «un motif de fierté» selon laquelle «Ah ! C'est que notre langue est difficile» sous-entend : «riche en subtilités et en nuances par rapport à d'autres langues plus simples». Elle conclut que la difficulté d'une langue est «relative à l'éloignement et à la différence des groupes linguistiques». Puisqu'il n'y a pas de critères de mesure objective de la difficulté d'une langue ou plutôt de sa complexité, il est difficile à répondre à une telle question.

Un article intéressant nous semble *Le sentiment de la langue*, dans lequel Marina Yaguello, en parlant du langage, considère qu'il constitue un univers à la fois familier et étrange : «*Familier*, parce que l'homme ne se conçoit pas autrement que comme sujet parlant ; *étrange*, parce que le langage nous offre aujourd'hui encore autant de mystères que de problèmes résolus». Elle formule une série de questions qui se trouvent à l'origine de mythes, comme celui de la langue adamique ou celui de la dispersion des langues à Babel, d'innombrables œuvres de réflexion philosophiques, de Platon à Rousseau en passant par Descartes, de théories fantasmatiques sur l'origine du langage, de créations chimériques de langues universelles[7] : D'où vient le langage ? Pourquoi prend-il la forme des langues différentes ? Pourquoi les langues changent-elles ? Les langues reflètent-elles une logique naturelle ? Quel est le secret du rapport entre la langue et la nature, entre la langue et la culture ? La langue est le bien commun de tous ; alors chacun se fait sa propre idée sur la langue, idée qui se traduit par de jugements de valeur que le linguiste professionnel les taxe d'idées reçues et des préjugés. De toute façon, c'est la diversité des langues qui naît le besoin de classer, de comparer et de hiérarchiser les langues selon le modèle des races, des peuples ou des individus. L'auteure considère que face à la langue le sujet parlant adopte trois types d'*attitudes* qui révèlent des idées reçues : « 1. *explicative*, conduisant à des rationalisations, à des tentatives de théorisation, ainsi par exemple sur l'adéquation du genre grammatical et du genre naturel, sur l'origine des mots et des langues etc. ; 2. *appréciative*, se traduisant par des jugements sur la beauté, la logique, la clarté, la simplicité de telle ou telle langue ; 3. *normative*, s'exprimant par l'opposition à toutes les formes de „corruption" de la langue».

C'est en faisant recours aux idées de Jean-Jacques Rousseau sur une langue naturelle et commune à tous les hommes que Yaguello commence son article *Entre la nature et la culture*[8]. Elle affirme qu'en réalité la langue «échappe à l'opposition nature/culture ou plutôt elle réalise la synthèse de la nature et de la culture, en tant que manifestation du langage». La nature n'offre pas aux hommes la langue, mais l'aptitude du langage, et la culture, la possibilité d'acquérir la langue qui caractérise celle-ci, l'homme n'ayant que peu de moyens d'agir sur sa langue ; une langue ne se gouverne pas par décret[9].

Identité linguistique, identité nationale, c'est le titre de l'article dans lequel Marina Yaguello présente la tendance à identifier les langues à des communautés géographiques et politiques aux contours bien définis. Dans ce sens, elle trouve que «L'adéquation entre langue et nation est de fait

[5] *Ibidem*, p. 119-126.
[6] Dans *Le français sans fard*, Paris, PUF, 1969, in Marina Yaguello, *op. cit*., p. 127.
[7] Marina Yaguello, *op. cit*, p. 11-12.
[8] «Toutes nos langues sont des ouvrages de l'art. On a longtemps cherché s'il y avait une langue naturelle et commune à tous les hommes. Sans doute, il y en a une, et c'est celle que les enfants parlent avant de parler.»
[9] Marina Yaguello, *op. cit*., p. 19-22.

une situation tout à fait exceptionnelle dans le monde. Cependant, il est vrai que l'unité linguistique a contribué dans bien des cas à forger l'unité nationale»[10]. En même temps, «l'institution d'une langue nationale unique est un enjeu majeur dans nombre d'états récemment constitués […] Cependant, cette unification reste un objectif impossible à atteindre dans bien des états pluriethniques. Une langue officielle, souvent une langue de colonisation, se superpose alors à un groupe de langues nationales choisies parmi les plus importantes». Quant au problème des minorités nationales, celui-ci est un problème quasi universel et « les zones frontalières sont toujours déchirées. L'Europe elle-même en est l'exemple le plus ancien et le plus frappant. Ainsi, par exemple, l'allemand (ou l'un de ses dialectes) est parlé par des groupes plus ou moins importants dans dix pays européens ; dans le même temps, la Roumanie n'enregistre pas moins de quatorze minorités linguistiques sur son territoire.»[11].

Des idées précieuses trouvons nous dans *L'arbre des langues*. On fait souvent l'analogie être vivant/être mort et langue vivante/langue morte, tout en concevant les relations entre langues sous la forme d'un arbre généalogique. Si à chaque instant des humains meurent, pendant que d'autres naissent, le destin de chacun restant individuel, on ne peut pas dire la même chose à propos des langues : «On ne peut pas dire qu'une langue qui meurt soit remplacée par une langue qui naît. Tout d'abord, une langue ne meurt – au sens où elle est rayée de la carte linguistique du monde – que lorsque meurent ses derniers locuteurs»[12]. A son avis, «une langue dure, perdure et évolue continuellement, sans qu'on puisse lui attribuer ni un début ni une fin, encore moins des frontières. C'est donc le même „être" qui indéfiniment se renouvelle ; il s'agit là aussi d'un continuum, dans le temps cette fois». Pour argumenter le phénomène de fragmentation dialectale, elle propose la situation suivante : «Si on prenait à titre expérimental cent locuteurs du français, d'âge, de milieu social et d'origine géographique identiques, c'est-à-dire parlant une variété du français aussi homogène que possible, et si on les enfermait par groupes de dix dans des îles désertes sans possibilité de communiquer entre eux, on observerait le développement de dix nouvelles variétés dialectales ; celles-ci seraient probablement mutuellement intelligibles pendant un certain temps, mais se différencieraient progressivement. C'est ce qui permet de représenter les familles de langues par des arborescences, ainsi par exemple la „famille indo-européenne" issue de la dispersion d'un peuple dont la localisation primitive est encore controversée et qui aurait parlé la proto-langue reconstruite au dix-neuvième siècle par rapprochement d'un grand nombre de langues parlées de l'Inde à l'Irlande»[13].

Quant à la pureté des langues, elle considère qu'il n'existe pas «de langues „pures" et de langues „impures". A des rares exceptions près (peuples isolés), toutes les langues subissent l'influence d'autres langues en contact avec elles. L'emprunt lexical en est la marque la plus spectaculaire, mais même en syntaxe et en phonétique on peut observer des influences, y compris dans les cas des langues assez éloignées génétiquement : on cite souvent l'exemple des langues balkaniques : le grec moderne, le roumain et le bulgare qui appartiennent pourtant à des branches différentes de l'arbre indo-europeen, ont vu se développer des traits syntaxiques communs»[14], pour conclure : «Les typologies linguistiques sont aujourd'hui remises en question. Trop de langues sont

[10]*Ibidem*, p. 49.
[11]*Ibidem*, p. 50-51.
[12]*Ibidem*, p. 54: L'anthropologue Théodora Kroeber a raconté de façon particulièrement émouvante sa rencontre au début du siècle (XX) avec Ishi, un Indien de Californie, dernier porteur de la langue de son ethnie décimée. On ajoute la situation du dialecte istro-roumain, en train de s'éteindre, mais le professeur des universités Vasile Frățilă, qui l'a longtemps étudié, s'exprime de la manière suivante: «Le dialecte istro-roumain ne se trouve pas dans un état de désagrégation rapide ; il s'emploie et s'emploiera activement encore longtemps en tant que langue locale et s'éteindra avec ses derniers porteurs de parole ou se maintiendra comme instrument de communication dans la mesure où des facteurs décisifs favorables agiront de manière convergente dans cette direction. Un tel facteur serait une politique culturelle appropriée pour la préservation de ce groupe ethnique grâce à des mesures combinées des autorités roumaines et croates.». Vasile Frățilă, *Probleme de dialectologie română*, Blaj, Editura Despărțământul „Timotei Cipariu", 2010, p. 211-212.
[13]Marina Yaguello, *op. cit*., p. 55-56.
[14]*Ibidem*, p. 58.

considérées comme inclassables selon ces critères, et la recherche s'oriente davantage vers les universaux de langage, c'est-à-dire le noyau commun à toutes les langues. A l'unicité fondamentale de la race humaine répond ainsi l'unicité fondamentale du langage humain».

Le génie de la langue essaie d'expliquer la notion de *génie*: «Au sein d'un groupe bilingue, il se produit généralement un va-et-vient d'une langue à l'autre qui fonde une connivence : le savoir partagé de deux sphères d'expérience qui privilégient chacune une langue. C'est cette spécificité que traduit l'expression „le génie de la langue". Chaque langue a son propre „génie", c'est-à-dire sa singularité»[15]. Cette singularité, cette spécificité de la langue impose des contraintes qui compliquent la tâche du traducteur, qui «doit compenser l'absence ou la présence de telle ou telle information qui véhicule la grammaire autant sinon plus que la non correspondance des inventaires lexicaux».

Si l'on parle du lexique d'une langue, il faut dire qu'un «lexique abondant est généralement considéré comme une richesse et on parle volontiers de langues riches et de langues pauvres. L'inventaire des mots français constitue le *Trésor de la langue française* auquel travaille depuis des décennies les lexicographes». *C'est pas dans le dictionnaire* est un article qui met en évidence la richesse d'une langue ou la pauvreté de celle-ci. De ce point de vue, la richesse ne représente pas l'abondance des signes, mais la flexibilité de ceux-ci, leur aptitude à construire des significations multiples : «Fondamentalement, toute langue répond aux besoins expressifs de ses locuteurs et les champs lexicaux sont plus ou moins développés en fonction des centres d'intérêt des communautés linguistiques. L'exemple classique en est la diversité des termes désignant la neige chez les Esquimaux, que rien ne saurait traduire dans nos langues»[16]. Une langue devient pauvre «lorsqu'elle cesse de créer au profit de l'emprunt massif à une langue parlée par un groupe plus puissant». Yaguello donne l'exemple des pays d'Afrique, mais aussi de France où «le recours au néologisme a été trop longtemps stigmatisé par les puristes». On estime que l'anglais est trois ou quatre fois plus riche en vocabulaire que le français pour plusieurs raisons : «les mots dialectaux ne sont pas stigmatisés dans les cultures anglo-saxonnes ; ils sont au contraire valorisés et recherchés par les écrivains ; par ailleurs, l'étendue des jargons techniques, une créativité plus grande s'ajoutent à un phénomène structurel déjà ancien : l'anglais a conservé en grand nombre des doublets, issus les uns du fond anglo-saxon et les autres du fond roman ou latin. Ces doublets n'appartiennent pas au même registre ; les mots romans ont tendance à être précieux ou recherchés et les mots du fond autochtone plus familiers». Elle conclut : «Une langue qui fonctionne est par là même une langue riche»[17].

En conclusion, Marina Yaguello s'appuie de manières différentes sur la langue, en essayant de définir, d'expliquer, d'exemplifier de différentes situations, structures, cas, syntagmes sur la langue en général, sur le français en particulier. N'oublions pas qu'elle est une des linguistes qui écrit aussi des livres dans lesquels elle essaie de répondre à plusieurs questions : comment les femmes parlent-elles ; comment se parlent-elles ; comment leur parle-t-on ; comment parle-t-on d'elles ; les femmes et les hommes parlent-ils la même langue ; quel rôle joue la métaphore sexuelle, les connotations dépréciatives, les insultes à caractère sexuel comme véhicules de l'idéologie sexiste. Mais de tout cela, dans un article à venir.

BIBLIOGRAPHY

Frățilă, Vasile, *Probleme de dialectologie română*, Blaj, Editura Despărțământul „Timotei Cipariu", 2010.

Yaguello, Marina, *Catalogue des idées reçues sur la langue*, Editions du Seuil, 1988.

Yaguello, Marina, *Le sexe des mots*, Belfond, 1989.

Yaguello, Marina, *Les mots et les femmes*, Petite bibliothèque Payot, 2006.

[15] *Ibidem*, p. 67.
[16] *Ibidem*, p. 89.
[17] *Ibidem*, p. 90.

CORONAVIRUS AND THE LIGUISTIC LANDSCAPE IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION COMPETENCE IN ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Diana Boc-Sînmărghiţan
Assoc. Prof., PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy Timişoara

Abstract: Isolated at home and assaulted with information competing in percentages and solutions based on scientific or empirical findings on the pandemic caused by the new coronavirus, we wake up articulating new phrases that come to define our vocabulary. In this context, Romanian that foreign students see around them, through the media, remains the only real contact they have with the language now. The present article aims to analyze the impact that the current linguistic landscape has on the learning of Romanian as a foreign language by medical students. The study shows how this literature can be used to support the acquisition of communication skills, the formation of critical thinking, and the (re)construction of a specific Romanian cultural background.

Keywords: Romanian, Linguistic Landscape, Medical Students

Izolaţi la domiciliu şi asaltaţi cu informaţii ce se întrec în procentaje şi soluţii bazate pe descoperiri ştiinţifice sau empirice privind pandemia provocată de noul *coronavirus*, ne trezim articulând sintagme noi ce ajung să ne definească vocabularul. De aici a pornit ideea articolului de faţă, dar şi din încercarea de a-i atrage pe studenţi, mereu prin intermediul unor informaţii de actualitate şi atractive, înspre cursul de limba română ca limbă străină, desfăşurat online în toată această perioadă. Noua experienţă, aceea de a sta în faţa unui calculator şi de a încerca să te faci înţeles, fără a avea feedbackul acela imediat pe care ţi-l oferă studentul din clasă prin răspunsul direct, acompaniat de mimica şi gestica de moment, toate acestea m-au determinat să fac apel la peisajul lingvistic din mediul virtual, la jocurile de cuvinte, la sintagmele metaforice, la paremiologie, atribute în care acesta abundă. Toate fac deliciul momentului, apropiindu-ne într-o dorinţă comună – să-l depăşim cât mai uşor! E în acest nivel lingvistic întreaga noastră identitate culturală. E felul în care societatea se vede pe sine însuşi.

În acest context, româna pe care studenţii străini *o văd* în jurul lor, prin intermediul media, rămâne singurul contact real pe care ei îl au cu limba acum. Prin urmare, articolul de faţă îşi propune să analizeze impactul pe care peisajul lingvistic[1] actual (cel din mediul virtual, în cazul de faţă) îl are asupra învăţării românei ca limbă străină de către studenţii medicinişti. Studiul face trimitere la această literatură şi arată beneficiul pe care îl aduce facilitând procesele de achiziţie şi de învăţare a limbii şi venind în sprijinul dobândirii unor abilităţi de comunicare, a formării unei gândiri critice, precum şi a (re)construirii unui bagaj cultural specific românesc.

Peisajul lingvistic interesează tot mai mult, fiind un domeniu de actualitate în onomastică, dar mai ales în socioligvistică unde e puternic înrădăcinat. Dacă materialul onomastic urmăreşte elemente de tradiţie şi de noutate (cf. Butnaru 2013) ori subliniază dimensiunea pragmatică a crematonimelor ca reprezentări ale globalizării (cf. Felecan 2011; Radu, Cotoc 2016) dovedind astfel complexitatea peisajului urbanonimic (cf. Rezeanu 2014), sociolingvistica, la rândul ei, studiază relaţiile dintre limbă, cultură şi societate (NODEX). Lucrările de referinţă ale acestei discipline tot mai mult fac trimitere la funcţia informaţională şi simbolică a inscripţiilor din spaţiile publice, reliefând mai ales rolul pe care ele îl joacă în devoalarea unor aspecte ce ţin de identitatea,

[1] Conceptul a apărut şi a fost dezvoltat de sociolingvişti din Quebec şi Israel care au analizat spaţiul real sau virtual mai ales din perspectiva comercială şi turistică. Cf. Bouchard, Maurais 2000, Bouchard Beauchamp-Achim 1980 (vezi Galopenţa 2013), pentru ca mai târziu Landry şi Bourhis (1997: 25) să-l definească: „Limbajul semnelor publice, panourilor, denumirilor străzilor, denumirilor comerciale, semnelor comerciale şi semnelor publice asupra clădirilor guvernamentale se combină pentru a forma peisajul lingvistic al unui teritoriu, al unei regiuni sau a unei aglomerări urbane, ... "

solidaritatea ori autoritatea grupărilor minoritare dintr-un spațiu multilingv. Voi face trimitere aici doar la limba română, a cărei prezență în peisajul lingvistic e analizată în astfel de spații, în special în relație cu maghiara în Transilvania (Dégi 2012, Tódor 2014, Laihonen, Tódor 2015, Biró 2016), rusa în Moldova (Muth 2012, 2014) sau italiana în Italia (Barni, Bagna 2010)[2].

Dacă perspectivele sociolingvistică și onomastică sunt, așa cum am dovedit-o, bine reprezentate, nu același lucru se poate spune despre cea pedagogică. Studiile care analizează modul prin care peisajul lingvistic poate fi folosit în predarea unei limbi nu sunt multe[3]. Într-un articol din 2008, Cenoz și Gorter (2008) examinează importanța peisajului lingvistic în achiziția unei limbi străine în special, în ceea ce privește dezvoltarea competenței pragmatice, a multicompetenței[4] și a deprinderilor de lectură multimodală (multimodal literacy)[5]. Pentru cel care învață o limbă străină, peisajul lingvistic devine un adevărat resort care, odată accesat, conștientizat și reiterat, îl va ajuta foarte repede să descopere sensurile cuvintelor necunoscute, dezvoltându-și astfel gândirea critică și competența de comunicare. Legătura dintre formă și conținut este percepută mult mai repede și bine dacă este mediată de imagine și de context, de ceea peisajul lingvistic devine util în primul rând pentru dezvoltarea abilităților lingvistice, mai ales lexicale, dar și gramaticale sau semantice. Dacă aceste competențe lingvistice vor fi dezvoltate cu precădere la cei cu un nivel de studiu debutant (A1-A2)[6], chiar mediu (B1), cei al căror nivel de studiu este B2 sau avansații (C1-C2) își vor spori competențele sociolingvistice, socioculturale și pragmatice.

Peisajul lingvistic din mediul virtual referitor la pandemia provocată de virusul CoViD-19 abundă în informaţii ştiinţifice, tehnice, de mare utilitate, concepute pe baza unor raţionamente logice, deductive şi bine argumentate. Funcția acestui limbaj științific e una referențială (cognitivă sau de cunoaștere). În egală măsură, însă, își fac loc și alte funcții ale unui limbajul figurativ, cea metalingvistică și conativă. Caracterul ludic, prin care se caracterizează acest tip de text, câștigă tot mai mult teren, iar motivele sunt lesne de înțeles. E autentic, simplu de accesat, foarte practic și se poate dovedi extrem de util în predarea românei ca limbă străină; e la un clik distanță și, cu un ghidaj corespunzător din partea profesorului, cel care studiază limba nu numai că își va îmbunătăți practica lingvistică, dar va fi capabil să înțeleagă mai bine stereotipurile, mentalitatea, identitatea socioculturală[7] a românilor în mijlocul cărora a ales să se formeze.

Dar, să vedem în mod concret care sunt competențele pe care le dezvoltă acest tip de învățare cum și cu ce materiale putem veni în sprijinul ei. Sunt doar câteva aspecte pe care mi-am propus să le dezvolt în cele ce urmează.

Că tot ceea ce e nou atrage, asta nu poate fi contestat! Învățarea se produce inconștient, din context, dacă ascultăm o conversație sau un discurs, dacă urmărim o emisiune sau citim ceva de interes pe un afiș, pe un pliant, pe un panou publicitar, iar efectul asupra vocabularului nu întârzie să apară, ajutând astfel la dezvoltarea competenței comunicative, a deprinderilor de lectură diferențiată, adaptată nevoii. În acest scop, profesorul poate propune o serie de activități, adaptate la nivelul de studiu, ce au ca reper textul „virusat" de CoViD-19.

Dezvoltarea competenței lingvistice

[2] Apud Huțanu, Radu-Pop 2018. Pentru extrapolare, vezi lucrarea Sandei Golopența, despre relația pe care migranții români o au cu limba lor maternă (Golopența 2013).

[3] În ultimul timp preocuparea pentru acest subiect înregistrează o creștere exponențială, atrăgând tot mai mulți cercetători. Vezi Idem, *Peisajul lingvistic urban și dezvoltarea competenței comunicative în limba română ca limba a doua,* studiu publicat în 2018 sau *Peisajul lingvistic și dezvoltarea competenței de comunicare în limba română ca limbă străină,* (Trebeș, Chiriac 2019).

[4] Ceea ce CECR numește „competență plurilingvă".

[5] Cenoz, Gorter 2008: 279-280.

[6] Nu e de mirare că, încă de la nivelurile A1-A2, descriptorii din Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi țin seama de textele ce se pot întâlni în spațiul public, în anunțuri, în afișe, în cataloage: A1: Je peux comprendre des noms familiers, des mots ainsi que des phrases très simples, par exemple dans des annonces, des affiches ou des catalogues.; A2: Je peux lire des textes courts très simples. Je peux trouver une information particulière prévisible dans des documents courants comme les publicités, les prospectus, les menus et les horaires et je peux comprendre des lettres personnelles courtes et simples (CECR 2001: 26).

[7] Vezi în acest sens, Malinowski, *Opening spaces of learning in the linguistic landscape*, p. 107.

Include cunoştinţele şi deprinderile lexicale, semantice, fonetice, sintactice, morfologice:

Competenţa lexicală

Puse într-un context sau însoţite de imagini, sensurile cuvintelor pot fi mai uşor deduse, astfel că peisajul lingvistic în discuţie aici poate fi folosit în special la introducerea unor termeni noi (de ex., sensul verbului *a rămâne* poate fi mai uşor reţinut făcându-se apel la următorul mesaj: *Albă ca Zăpada a rămas cu 6 pitici. Pe Hapciu l-au pus în carantină!* ☺ Iar imaginea este grăitoare în cazul verbului *a păstra*).

Competenţa semantică

Ambiguităţile semantice, jocurile de cuvinte, pot rămâne de nepătruns pentru un vorbitor nenativ care se întâlneşte cu ele în spaţiul public, explicate, discutate împreună, ele capătă sens devenind o modalitate practică şi atractivă prin care cursanţii îşi pot însuşi şi astfel folosi ulterior acest limbaj.

Electrician: Părerea mea e că la pandemia asta nu-i suficientă ***izolarea****, trebuie făcută şi împământarea!*☺

Dacă suntem ***izolaţi****, putem băga degetele-n priză?* ☺

Fericiţi cei cu WC-ul ***în fundul*** *curţii. 3-4 plimbări pe zi!* ☺

Chiar dacă, la fel ca şi în cazul elementelor lexicale, aceste texte pot fi folosite cu precădere pentru introducerea unor sensuri noi, ele pot fi folosite şi la verificarea înţelegerii sensului:

– *Iubito, ai zis că ştii să găteşti, dar habar nu ai!*

– *Dacă începi cu de-astea, următorul iaurt ţi-l* ***prăjeşti*** *singur!* ☺

Competenţa gramaticală

[8] Acest text vine şi cu o altă sarcină de lucru: corectarea mesajului scris, dovedind astfel cunoştinţe de ordin morfologic şi ortografic din partea studentului. Acest tip de exerciţiu e recurent în această practică.

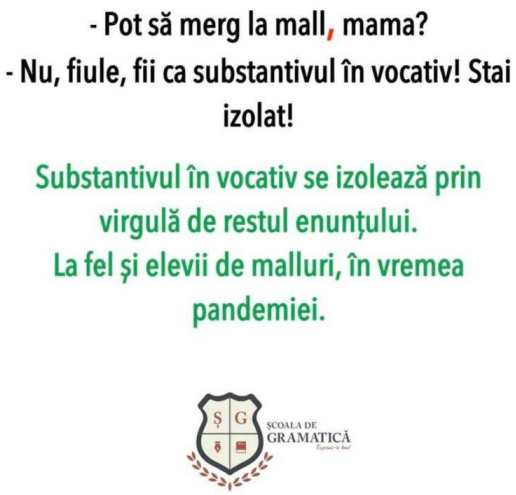
- Pot să merg la mall, mama?
- Nu, fiule, fii ca substantivul în vocativ! Stai izolat!
Substantivul în vocativ se izolează prin virgulă de restul enunțului.
La fel și elevii de malluri, în vremea pandemiei.
ȘG
SCOALA DE GRAMATICĂ

Reprezintă cunoașterea și înțelegerea resurselor gramaticale ale limbii și capacitatea de a le utiliza fără a fi memorate și reproduse ca atare.

Elemente gramaticale aparținând claselor închise pot fi ușor ilustrate de literatura în discuție aici:

- articolul hotărât și nehotărât

*Ieri frigider**ul** meu a înregistrat 976 de vizualizări.* ☺

*Mă uitam la **un** film când deodată actor**ul** a început să tușească. Am închis televizor**ul** imediat. Nu se știe niciodată.* ☺

- pronume și adjective pronominale

*Cunoaște **cineva** un frizer **care** tunde online zilele **astea**?* ☺

***Mi**-am ciocănit singură la ușă. Chiar **m**-am simțit mai bine știind că **cinevamă** caută!* ☺

*– **Tu** cum **îți** tratezi depresia?*

*– **Eu** nu **o** tratez, **a mea** e sănătoasă!* ☺

*Ce satisfacție o avea câinele văzându-**mă** că-**mi** pun **eu** botniță când ieșim afară!* ☺

- verbe auxiliare și modale

*În timp ce **tăiam** ceapa, **m-am uitat** și în portofel, **să nu plâng** de două ori.* ☺

- conjuncții și prepoziții

***Dacă** școlile vor fi închise prea mult timp, părinții vor găsi un vaccin **împotriva** Covid-19 **înaintea** medicilor.* ☺

Competența ortoepică și ortografică

Che, adesea ridică probleme în pronunție, astfel că, făcând apel la ocurența numelor românești ce se termină în acest grup de litere, de tipul *Iordache, Enache, Costache* și completând exemplul cu mesajul: *După ce trece* ***Virusache****, facem o petrecere mare cu macaroane, făină ulei, bulion și hârtie igienică*, cu siguranță va ajuta! ☺

Dezvoltarea competenței sociolingvistice

Mai ales pentru nivelul avansat, competența sociolingvistică trimite la cunoștințele și deprinderile necesare pentru a valorifica dimensiunea socială și patrimoniul cultural, ajutându-l astfel pe cel care studiază limba străină să înțeleagă mai bine modul de viață și mentalitatea poporului român. Prin dezvoltarea acestor abilități va fi capabil să îndeplinească sarcini și activități comunicative în diverse contexte ale vieții sociale, ținând cont de condițiile și constrângerile proprii acestor contexte.

Iată câteva texte ce fac deliciul acestei perioade și care evidențiază relațiile sociale, înțelepciunea populară ori doar diferențele de registru ale limbii române:

Acum, că ați văzut cum au reacționat oamenii la Coronavirus, înțelegeți de ce guvernele ne ascund existența extratereștrilor? ☺

Ungaria și-a închis de astăzi granițele, în sfârșit nu-i mai interesează Ardealul! ☺

Fuego și hitul verii: Dezinfectează, mamă, clanța! ☺

Nu vă temeți de corona dacă mai aveți rate la bancă, vor face totul să fim salvați! Cei care nu aveți, nu știu ce să zic! ☺

Oricum am da-o, sănătoși nu ieșim din asta. Dacă nu ieșim din casă, ne îmbolnăvim cu capul. Dacă ieșim, luăm virusul. ☺

Virusul asta... a început cu cei care mănâncă orez, apoi a trecut la cei cu paste. Credeți că o dă și pe mămăligă?
Dragi români, așa cum v-am promis, am învins pandemia!
Acum puteți ieși din nou din case!

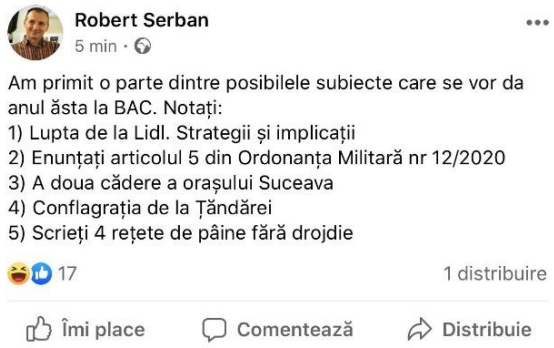
Robert Serban
5 min
Am primit o parte dintre posibilele subiecte care se vor da anul ăsta la BAC. Notați:
1) Lupta de la Lidl. Strategii și implicații
2) Enunțați articolul 5 din Ordonanța Militară nr 12/2020
3) A doua cădere a orașului Suceava
4) Conflagrația de la Țăndărei
5) Scrieți 4 rețete de pâine fără drojdie
17
1 distribuire
Îmi place
Comentează
Distribuie

Folosirea acestui material pentru facilitarea proceselor de achiziție și de învățare a limbii, va conduce la dezvoltarea competenței de comunicare a utilizatorului și își găsește aplicare în realizarea de activităţi comunicative variate[9] care implică **recepţia, producerea, interacţiunea,** dar și **medierea** (mai ales prin activități de traducere și interpretare), fiecare dintre aceste moduri de activitate putând fi realizate fie în formă orală, fie în forma scrisă, fie în ambele forme. O condiție esențială și extrem de importantă este ca obiectivele să fie extrem de clare, precise și să fie stabilite în raport cu nevoile și interesele studenților, dar și în acord cu particularitățile lor și cu mijloacele de care ei dispun. În cazul nostru, partenerii implicați în organizarea procesului de învățare a limbii române sunt studenții medicinişti și de aceea, pentru ei, acest peisaj lingvistic ce abundă în terminologie de specialitate medicală, cu atât mai mult este de interes.

În concluzie, peisajul lingvistic din mediul virtual, în care *coronavirusul* devine firul Ariadnei, nu trebuie ignorat, dimpotrivă el trebuie privit ca pe o oportunitate imensă pe care profesorul și studentul o au la dispoziție și pe care o pot accesa în orice moment. E simplu, practic, util. În plus, marele avantaj e cel de natură motivațională, consecință firească a faptului că materialul folosit în exercițiu este autentic tocmai pentru că face apel la stereotipurile culturale ale țării noastre, la elementele de tradiție românească. În plus, e amuzant, captivat, se folosește de imagine ajutându-l astfel pe cursant să descopere și să înțeleagă rapid sensurile necunoscute ale cuvintelor. Iată, așadar, atributele unei învățări pragmatice ce va putea asigura premisele unei mai bune comunicări interpersonale, dar și de grup în vederea îndeplinirii unor scopuri precise.

.

BIBLIOGRAPHY

[9] Aceste activități, construite anume în acest scop, vor ține seama de schema descriptivă a parametrilor, a categoriilor și a exemplelor prevăzute în *Cadrul european comun de referinţă pentru limbi* și vor face obiectul nostru de studiu într-un alt articol.

Butnaru, Daniela, *Tradiție și inovație în toponime. Hidronimimele*, 2013 disponibil online la http://www.diacronia.ro/en/indexing/details/V2525/pdf (accesat în mai 2020).

CECR 2001: *Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare*, disponibil online la https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/CEFR_moldave.pdf (accesat în iunie 2018).

Felecan, Oliviu, *Tipologia numelor de firme din spațiul public românesc actual*, în vol. Rodica Zafiu *et alii*, *Limba română: Ipostaze ale variației lingvistice. Actele celui de-al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română* (București, 3-4 decembrie 2010) (I) *Gramatică și fonologie. Lexic, semantică și terminologii. Istoria limbii române, dialectologie și filologie*, București, Editura Universității din București, 2011, p. 249-258.

Golopența, Sandală, *Relația migranților români cu limba lor maternă*, 2013, disponibil online la http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1279/pdf (accesat în mai 2020).

Huțanu, Monica, Radu-Pop, Anamaria, *Peisajul lingvistic urban și dezvoltarea competenței comunicative în limba română ca limba a doua*, Actele Conferinței Internaționale „Discurs polifonic în româna ca limbă străină", Casa Cărții de Știință, 2018, p. 112-119.

Landry, Roger; Bourhis, Richard, *Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study*, în „Journal of Language and Social Psychology", Vol. 16, No. 1, 1997, p. 23-49.

Malinowski, David, *Opening spaces of learning in the linguistic landscape*, în „Linguistic landscape", Vol. 1, No. 1-2, 2015, p. 95-113.

Radu, Anamaria; Cotoc, Alexandra, *Foreign chrematonyms in a globalised society. A case study*, în vol. Iulian Boldea, *Globalization and national identity. Studies on the strategies of intercultural dialogue. Language and discourse*, Târgu-Mureș, Arhipelag XXI Press, 2016 p. 111-123.

Rezeanu, Adrian, 2014, *Urbanonimele în structura Dicționarului toponimic al României. Muntenia, Limba Română*, LXIII, nr.3, 2014, p. 407-418.

Trebeș, Tatiana; Chiriac, Argentina, *Peisajul lingvistic și dezvoltarea competenței de comunicare în limba română ca limbă străină,* 8th International Conference: Synergies in Communication (SiC) Bucharest, Romania, 2019, p 174-180.

Corpus:

http://stiri.tvr.ro/haz-de-necaz-glume-in-mediul-online-despre-panica-generata-de-coronavirus_857161.html#view (accesat în mai 2020).

https://www.money.ro/haz-de-necaz-romanii-se-intrec-in-bancuri-cu-coronavirusul/ (accesat în mai 2020).

https://www.de-corina.ro/index.php/2020/04/01/umorul-rezista-umor-pe-facebook-pe-timp-de-corona/ (accesat în aprilie 2020).

https://www.revistabiz.ro/umorul-in-vremea-coronavirus/ (accesat în mai 2020).

https://www.mediafax.ro/stirile-zilei/avalansa-de-glume-si-meme-pe-seama-carantinei-cum-se-amuza-romanii-ca-sa-uite-de-coronavirus-foto-18993764 (accesat în mai 2020)

De-ale carantinei 1, 2, 3: https://www.youtube.com/watch?v=17RrnzizGY4&t=67s (accesat în mai 2020).

ASPECTS OF THE SYNTACTIC REALIZATION OF THE STIMULUS SEMANTIC ROLE. ROMANCE CONVERGENCE AND DIVERGENCE

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)
PhD Scientific Researcher III, „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: The present study displays the results of a comparative research in the Romance area (Romanian, French and Spanish) of the 'wonder' psych verbs (both active-transitive and passive-reflexive) (cf. rom. a [se] mira, fr. [s'] étonner and sp. extrañar[se] / asombrar[se]). We will focus on the clausal realization (as subject and prepositional object) of the Stimulus semantic role, tracing the main convergences of the active-transitive and passive-reflexive syntactic configurations in each of the languages investigated. We will consider the subject cross-linguistically, emphasizing the unity vs. disparity of the syntactic patterns according to ethnolinguistic group each of the language belongs.
Keywords: comparative Romance syntax, 'wonder' psych verbs, Stimulus θ-role, active-transitive matrix, passive-reflexive matrix, subject clause, prepositional object clause.

1. Precizări preliminare

Studiul de față reprezintă o cercetare comparativă în arie romanică (limbile română, franceză și spaniolă) cu privire la verbele psihologice (tipar activ-tranzitiv, dar și pasiv-reflexiv) care desemnează 'mirarea' (cf. rom. *a [se] mira*, fr. [s']*étonner* și sp. *extrañar*[*se*] / *asombrar*[*se*]). Atenția noastră va fi reținută de actualizarea sintactică a *rolului tematic stimulus*[1] ca structură

[1] Conceptul de 'rol tematic', desemnat prin sintagma *funcție semantică,* apare pentru prima dată la Fillmore (1968, 1970), care vorbește despre existența unui set de *relații profunde*, definibile prin diferențiere față de relațiile ce se pot identifica în structura sintactică de suprafață (în fapt, este vorba despre anumite *roluri semantice* atribuite nominalelor care reprezintă *argumentele* nucleului verbal). În acest context, orice verb este susceptibil de a fi descris în virtutea unei *matrice semantice*, definibile în funcție de numărul și de tipul funcțiilor semantice acceptate de cel dintâi, această structură cauzală profundă funcționând ca un criteriu de clasificare. Ulterior, conceptul a fost elaborat de o serie de cercetători, care au vorbit despre *rol tematic, valență semantică*, *caz profund, argument al nucleului verbal* sau *theta-rol* (pentru discuția aprofundată, v. Cook 1989: IX). Cât privește *stimulusul*, precizăm că utilizăm aici terminologia consacrată în studiile de specialitate dedicate câmpului verbelor psihologice, studii în care cauza responsabilă pentru declanșarea unei anumite stări psihologice este desemnată în termenii *stimulusului*, la antipod situându-se entitatea *experimentatoare* (v., de ex., Ruwet 1972, 1993; Belleti şi Rizzi 1988; Grimshaw 1990). Ambele concepte sunt, de fapt, validabile cu referire la subclasa verbelor psihologice *cauzative* sau *telice* (ilustrată și prin verbele considerate pentru discuția de față), definite prin opoziție cu verbele psihologice *de stare*, nondinamice,

complexă, în speță *propoziţională* (*i.e.* subiectivă și completivă prepoziţională). În această ordine de idei, ne propunem să urmărim principalele corespondențe între tiparul activ-tranzitiv şi cel pasiv-reflexiv, mai exact între *cadrele actanțiale* aferente celor două structuri, în fiecare dintre cele trei limbi romanice. În același timp, vom avea în vedere și o abordare *interlingvistică*, evidențierea gradului de *unitate / continuitate* (vs. *discontinuitate*) în arie romanică, în funcție de gruparea specifică a limbilor romanice considerate (la nivelul tiparelor activ-tranzitiv și pasiv-reflexiv) constituind un alt obiectiv al lucrării noastre.

2. Cadre actanțiale specifice

În demersul din această secțiune – demers reprezentând o abordare preponderent *intralingvistică*[2] – vom încerca să evidențiem o serie de similitudini, dar şi divergențe în ceea ce privește valorificarea unor conectori (comuni vs. specifici celor două tipare), gradul de recurență în fiecare dintre limbile romanice considerate, etapa actuală, a unui tipar sau a altuia (în speță, tiparul activ-tranzitiv, respectiv pasiv-reflexiv), precum şi posibilitatea de a admite unele raporturi de variație (literară) liberă între construcțiile respective. În acest sens, suportul investigației noastre a fost furnizat de numeroase contexte excerptate *online*, din pagini actuale de limba română, franceză și spaniolă[3].

2.1. Rom. *a* (*se*) *mira*

Analiza tiparelor în limitele cărora verbul *a (se) mira* guvernează o ***subordonată subiectivă*** (în tipar activ-tranzitiv) sau o ***completivă prepoziţională*** (în tipar pasiv-reflexiv) a relevat o *disponibilitate sintactică remarcabilă* a verbului *a* (*se*) *mira*. După toate probabilitățile însă, această disponibilitate este superioară în condițiile ocurenței verbului *a mira* în tipar pasiv-reflexiv (v., în acest sens, de pildă, frecvenţa [net] superioară a structurilor cu relatorii *cât de* şi *cum de* în tipar pasiv-reflexiv ș.a.).

Conjuncțiile ***că*** și ***să*** sunt conectori pe care i-am consemnat atât în tipar activ-tranzitiv, cât și pasiv-reflexiv. Mai mult, acești conectori prezintă, la nivelul ambelor structuri, ocurențe în tipare explicite (cu *verba sentiendi* / de cogniţie), dar și implicite, tipare pentru care putem admite un raport de variaţie liberă (cf. ***M-a mirat să constat că*** *aţi plecat* – ***M-a mirat că*** *aţi plecat*, respectiv

---

pornind de la realizarea sintactică distinctă a experimentatorului, un subiect în cazul verbelor de stare, respectiv un complement direct în cazul celei de a doua categorii (Pustejovsky 1991; Tenny 1994).

[2] Perspectiva propriu-zis comparativă / interlingvistică va putea fi aprofundată în ultima secțiune a studiului nostru, dedicată concluziilor.

[3] Nu vom reproduce aici aceste contexte, prezentate și discutate de noi în detaliu în Teleoacă, *Similitudini vs. divergențe*, subcapitolele **2.3.1.1.2.** și **2.4.2.2.2.**

M-am mirat să constat că *aţi plecat* – ***M-am mirat că*** *aţi plecat*). Așa cum am putut remarca, pornind de la enunțurile atestate *online*, concurența dintre tiparul explicit și cel implicit se soluționează, în cazul ambelor structuri (activ-tranzitivă, pasiv-reflexivă) în favoarea celui din urmă, aceasta, foarte probabil, în acord cu tendința enunţiatorului (actual) spre exprimarea brevilocventă. Un raport de variație (literară) liberă putem admite și în ceea ce privește cele două structuri, activă, respectiv pasiv-reflexivă: ***M-ar fi mirat*** *să vină şi el* – ***M-aş fi mirat*** *să vină şi el*. Trebuie spus însă că, deși enunțuri de genul celor menționate stabilesc fără îndoială o relație de variație liberă, chiar la nivelul românei literare (standard), totuși, cel mai probabil, vorbitorul actual va opta în favoarea tiparului pasiv-reflexiv (cf. ***M-aş fi mirat*** *să vină şi el*), având în vedere valorificarea superioară a acestui lexem în română ca verb reflexiv; în acest context structura pasiv-reflexivă a verbului *a mira* va reprezenta și unica opțiune lexicală (neconcurată de o alta) pentru actualizarea unui anumit conținut în tipar pasiv-reflexiv. Legat de acest ultim aspect, situația se particularizează prin raportare la tiparul activ corespunzător, care îi oferă enunțiatorului posibilitatea de a alege între mai multe structuri, mai exact între enunțuri în care prezintă ocurențe unele sinonime ale verbului *a mira*, în speță verbele *a uimi* și *a surprinde* (cf. ***M-ar fi mirat*** *să vină şi el* / ***M-ar fi surprins*** *să vină şi el* / ***M-ar fi uimit*** *să vină şi el* // v., prin comparație, ***M-aş fi mirat*** *să vină şi el* / ?***M-aş fi uimit***[4] *să vină şi el* / *****M-aş fi surprins*** *să vină şi el*). În conformitate cu aceste precizări, am putea conchide că enunțuri precum ***M-aş fi mirat*** *să vină şi el*, respectiv ***M-ar fi surprins*** *să vină şi el* reflectă, după toate probabilitățile, tiparele preferate și, în consecință, selectate de către enunțiatorul actual.

Cel puțin la prima vedere, am putea vorbi despre particularizarea structurilor conectoare care introduc o ***completivă prepoziţională*** prin faptul că acestea sunt precedate, într-o serie de cazuri, de prepoziția ***de***, deși uneori, mai exact în situaţii în care subtextul este unul exclamativ, aceste tipare se află în raport de variație liberă cu tiparele fără *de* (cf., de ex., *M-am mirat* ***de ce*** *pot face unii* – *M-am mirat* ***ce*** *pot face unii*). În schimb, un enunț de genul *M-am mirat* ***de ce*** *pot face unii* nu poate fi „transpus” în tiparul activ-tranzitiv corespunzător, în condițiile păstrării conectorului ***de*** *ce*: **M-a mirat* ***de ce*** *pot face unii* / (corect) *M-a mirat* ***ce*** *pot face unii*. Cel mai adesea însă, contextele în care *a se mira* se construiește cu ***de ce*** implică un subtext interogativ ca, de pildă, enunțul: *Ne-am mirat* ***de ce*** *toată lumea coboară la o anumită staţie* ↔ *Oare, de ce toată lumea coboară la o anumită staţie*? În astfel de cazuri, transpus în tiparul activ corespunzător, enunțul reprodus este validabil, inclusiv în condițiile păstrării conectorului ***de*** *ce*: cf. *Ne-a mirat* ***de ce*** *toată lumea coboară la o anumită staţie.* În consecință, putem admite un raport de variație liberă între cele două

[4] *A uimi* cunoaște utilizări pasiv-reflexive exclusiv în româna arhaică, respectiv în registre mai puțin îngrijite ale românei actuale (v. Teleoacă, *Similitudini vs. divergențe*, **1.3.5.2.2.**).

structuri: ***Ne-am mirat de ce*** *toată lumea coboară la o anumită staţie* şi ***Ne-a mirat de ce*** *toată lumea coboară la o anumită staţie*; ***Ne mirăm de ce*** *dorinţele nu se concretizează* şi ***Ne miră de ce*** *dorinţele nu se concretizează*. Această posibilitate de utilizare alternativă a celor două tipare (cu conectorul *de ce*) se pronunță, cel puțin în principiu, împotriva ideii de circumscriere strictă a tiparelor conectoare cu *de* (cf. *de ce*) față de structura pasiv-reflexivă. Totuşi, deşi teoretic aşa stau lucrurile, tiparele active cu *de ce* au fost consemnate de noi modest, chiar izolat în pagini de limba română actuală, de regulă în enunțuri interogative retorice. Aceasta înseamnă că, deși în principiu substituția respectivă este posibilă contextual, totuși, această posibilitate teoretică se verifică doar într-o măsură modestă în plan discursiv, enunțiatorul actual plasând, prin propriile opțiuni, tiparul cu ***de*** *ce* preponderent în aria structurii pasiv-reflexive. În virtutea unor considerente de acest gen se poate susţine, deci, *o anume specificitate a tiparelor cu* ***de ce*** (specificitate pe care o înțelegem în sensul circumscrierii fundamentale, dar nu exclusive, a acestui tipar față de structura pasiv-reflexivă a verbului *a mira*), selecţia fiind operată la nivel enunţiativ, mai exact în procesul discursiv propriu-zis. Pentru alte contexte (mult mai slab atestate), anume acelea care implică un subtext exclamativ (cf. și *supra*, observațiile noastre), disocierile se impun şi mai vizibil, de data aceasta, utilizarea alternativă a celor două tipare (activ și pasiv-reflexiv) fiind exclusă inclusiv din perspectivă teoretică / sistemică, şi nu doar limitată de opţiunile asociative ale vorbitorului actual de română. Cu alte cuvinte, astfel de contexte susțin pregnant valorificarea esențială a tiparelor cu ***de*** *ce* în cadru actanțial pasiv-reflexiv (cf. *Ne-am mirat* ***de ce*** *pot zice unii* / **Ne-a mirat* ***de ce*** *pot zice unii*). În favoarea aceleiași specificități pledează și raportul dintre tiparele pasiv-reflexive cu *de ce*, respectiv tiparele pasiv-reflexive cu *ce*. Astfel, în conformitate cu rezultatele investigației noastre, predomină net situaţiile discursive în care este exclusă utilizarea lui *ce* (pentru *de ce*), de fapt unicele cazuri în care *ce* se poate utiliza alternativ cu *de ce* fiind acelea în care avem a face cu un subtext exclamativ (cf. a) *Ne-am mirat* ***de ce*** *pot face* / *Ne-am mirat* ***ce*** *pot face*, dar b) *Ne-am mirat* ***de ce*** *nu a aterizat în Germania* / **Ne-am mirat* ***ce*** *nu a aterizat în Germania*[5]). Cum cazurile în care *a se mira* se utilizează cu sens interogativ (aceasta în acord cu semantica matricială care evocă „nedumerirea") prevalează în mod evident, rezultă că situaţiile în care *ce* îl poate substitui pe *de ce* sunt limitate.

Contextele în care completiva prepoziţională regizată de verbul *a se mira* este introdusă prin ***de cât*** sunt *strict specifice tiparului pasiv-reflexiv*, aspect explicabil prin aceea că acest tip de contexte

[5] Un astfel de enunţ nu poate fi validat, având în vedere că structura interogativă *directă* corespunzătoare implică utilizarea unui conector, în speţă *ce*, precedat de prepoziția *de* (cf. ***De ce*** *nu a aterizat în Germania*? / *****Ce*** *nu a aterizat în Germania*?). Astfel de situaţii discursive se definesc prin delimitare faţă de cazurile în care este implicat un subtext exclamativ (cf. *Ne-am mirat* ***ce*** *pot face* şi structura exclamativă *directă* ***Ce*** *mai pot face unii*!). În situaţii de acest gen însă, este posibilă utilizarea inclusiv a structurii conectoare cu *de* (cf. *de ce*), prepoziţia fiind justificabilă prin semantica intrinsecă a verbului de mirare (cf. *a se mira* ***de***).

implică în mod fundamental, chiar exclusiv, un subtext exclamativ (cf., de ex., *Ne-am mirat **de cât de** diferiţi suntem unul de celălalt* / **Ne-a mirat **de cât de** diferiţi suntem unul de celălalt*). Totuşi, nici în cazul tiparului pasiv-reflexiv nu este selectată foarte frecvent structura conectoare ***de** cât (de)*, cel mai adesea enunţiatorul actual optând – foarte probabil din motive de brevilocvență, dar și având în vedere faptul că tiparul cu *de* este perceput a fi mai greoi – pentru *cât (de)*; tiparul cu ***de** cât (de)* este însă admisibil din perspectiva normelor românei actuale (cf., de ex., *Ne-am mirat **cât** sunt **de** prolifici*, dar şi: *Ne-am mirat **de cât** sunt **de** prolifici; Ne mirăm **câtă** răbdare au*, dar şi: *Ne mirăm **de câtă** răbdare au* ş.a.). Deși structura conectoare care include prepoziția *de* este specifică în exclusivitate tiparului pasiv-reflexiv, totuși, în ambele cazuri (*i.e.* tipar pasiv-reflexiv, dar și activ-tranzitiv), *cât* (cu valoare adverbială) precedă cel mai adesea un adjectiv, definibil sintactic drept nume predicativ. În tipar pasiv-reflexiv însă, structurilor conectoare cu *cât* le este specific nu doar un grad mai mare de recurență, ci inclusiv o diversitate superioară (v. și cazurile în care *cât* are ca regent un substantiv sau un verb, precum și unele situaţii discursive în care *cât* prezintă valoare pronominală nedefinită).

Ultima observație formulată poate fi extrapolată și cu privire la adverbul relativ ***cum***, care introduce (mult) mai frecvent o completivă prepoziţională (vs. o subiectivă), îndeosebi în varianta ***cum de***. Recurența deosebită a acestei structuri conectoare (*i.e. cum de*) în tipar pasiv-reflexiv se explică foarte probabil prin opțiunea enunțiatorului pentru construcții cât mai concordante cu sensul profund interogativ-dubitativ al verbului *a **se** mira*, precum și cu valoarea intensivă a reflexivului dinamic. *Cum de* poate apărea însă și în tipare guvernate de verbul *a mira* activ-tranzitiv, prin urmare putându-se admite un raport de variație liberă între cele două enunțuri, activ și pasiv-reflexiv (cf., de ex., ***Ne-a mirat cum de** le-am dat patru goluri* – ***Ne-am mirat cum de** le-am dat*...), însă opţiunea enunţiatorului se va manifesta cel mai probabil (așa cum reiese inclusiv din exemplele excerptate *online*, din pagini de limba română actuală) în favoarea tiparului pasiv-reflexiv (cf. și *supra*, observațiile formulate cu privire la tiparele [implicând un subtext interogativ] cu *de ce*). Varianta ***de cum*** este absolut exclusă pentru utilizările activ-tranzitive ale verbului *a mira*, aceasta fiind atestată (mai degrabă) izolat în cazul tiparului pasiv-reflexiv, situație în care *de cum* marchează de regulă un conţinut exclamativ. Prin urmare, am putea spune că o oarecare relevanţă în sensul diferenţierii celor două tipare, activ-tranzitiv şi pasiv-reflexiv, prezintă și astfel de contexte (cf., de ex., *Mă miram **de cum** îi elogia pe aceşti poliţişti* / **Mă mira **de cum** îi elogia pe aceşti poliţişti*; v., în același sens, și tiparele exclamative cu *de ce*: *Ne-am mirat **de ce** pot face* / **Ne-a mirat **de ce** pot face*).

Tiparele active cu adverbul relativ ***când*** (implicând în mod constant un subtext noninterogativ, ca de altfel şi în cazul tiparului pasiv-reflexiv paralel) nu sunt ambigue din punct de vedere sintactic, structura subordonată (*i.e.* o subiectivă) fiind cerută de construcţia impersonală în care

este ocurent verbul psihologic de mirare (cf. ***Ne-a mirat*** *şi pe noi* ***când*** *am văzut că cei doi seamănă ca doi fraţi* [= *Ne-a mirat constatarea* ***asemănării*** *uluitoare*] – în variație liberă cu: ***Ne-am mirat*** *şi noi* ***când*** *am văzut că*[6]...).

Conjuncția atipică ***dacă*** este bine atestată atât în contexte active, cât şi pasiv-reflexive, în ambele tipare verbul de mirare (la condițional) fiind ocurent mai ales în formă negativă (cf., de ex., *Nu ne-ar mira* ***dacă***... – *Nu ne-am mira* ***dacă***...). Totuși, constatăm şi de această dată o diversitate superioară a tiparelor pasiv-reflexive (v., în acest sens, inclusiv o serie de enunțuri negative în care verbul de mirare apare la modul conjunctiv cu valoare de imperativ, respectiv unele contexte interogative / interogativ-retorice).

2.2. Fr. (*s'*)*étonner*

În ceea ce privește franceza, contextele excerptate *online* relevă o anumită uniformitate de distribuţie şi de valorificare a celor două tipare, activ-tranzitiv şi pasiv-reflexiv, deşi cu o uşoară înclinare a balanţei în favoarea tiparului pasiv-reflexiv, susținută, per ansamblu, de o diversitate structurală superioară, precum şi de o frecvență mai mare a tiparelor pasiv-reflexive (în cazul românei, aşa cum am arătat *supra*, **2.1.**, prevalarea utilizării pasiv-reflexive asupra celei activ-tranzitive era evidentă). Astfel, în tipar activ, o frecvenţă notabilă am consemnat în cazul subiectivelor (subordonate plasate postverbal) introduse prin conectorii *que*, *quand / lorsque* şi *si* (în timp ce *ce que*, *comment* şi *combien* apar [mult] mai puţin frecvent). În aceeaşi ordine de idei, *que*, *de ce que*, *pourquoi* şi *si*[7] sunt structuri conectoare bine şi foarte bine valorificate, în franceza actuală, în tipar pasiv-reflexiv, deşi unele dintre acestea (este cazul lui *de ce que*) sunt specifice cu precădere registrului familiar. În sensul valorificării relativ mai pregnante în limba actuală a tiparului pasiv-reflexiv, pledează (şi) utilizarea unor conectori neatestați de noi pentru tiparul activ, deşi, teoretic, unii dintre aceştia nu sunt excluşi (este cazul lui *pourquoi*). În schimb, majoritatea conectorilor consemnați pentru tiparul activ-tranzitiv au fost înregistrați de noi şi pentru tiparul pasiv-reflexiv (cf. *que*, *quand*, *si*, *comment*), în acest context, atestarea exclusiv în tipar activ a unor conectori neprezentând relevanță (propriu-zisă), dat fiind că, în astfel de cazuri, este vorba, de regulă, despre tipare cu apariție sporadică (v., în acest sens, fr. *ce que* [căruia, în tipar pasiv-reflexiv, îi corespunde de fapt *de ce que*, acesta din urmă fiind şi foarte bine atestat în franceza

[6] Un tipar mai complex, care implică o anume ambiguitate, în privința decodării în conformitate cu o lectură „argumentală" vs. „adjuncțială / circumstanțială" (pentru discuția detaliată, v. Teleoacă, *Simlitudini vs. divergențe*, **2.4.2.2.2.**).

[7] Relatorul *si* este relativ la fel de bine reprezentat în cele două tipare, cu precizarea că, dacă în tipar activ prevalează enunțurile (afirmative şi negative) cu condiționalul, tiparului pasiv-reflexiv îi sunt specifice enunțurile imperativ-negative şi interogative / interogativ-retorice.

actuală] și *combien*, ocurent în tipar pasiv-reflexiv exclusiv în structuri explicite, cu *verba sentiendi* / de cogniție). Valorificarea mai pregnantă a tiparului pasiv-reflexiv este susținută și prin atestarea superioară (comparativ cu tiparul activ-tranzitiv corespunzător) a structurii cu completivă prepoziţională marcată prin adverbul *comment* (deși, în ambele tipare, *comment* este ocurent mai ales la nivelul unor structuri explicite cu *verba sentiendi*). Ca și în cazul românei, cel puțin pentru o serie de situații, putem admite raporturi de variație (literară) liberă (v., de ex., ***Ça m'étonne que*** *tu fasses cela* – ***Je m'étonne que*** *tu fasses cela*; *Cela m'étonne de voir* ***comment...*** – *Je m'étonne de voir* ***comment...***; ***Cela*** *m'étonna beaucoup* ***quand*** *Maureen la déposa devant moi* – *Je m'étonnai beaucoup* ***quand*** *Maureen la déposa devant moi* ș.a.). Raporturi de variație liberă se pot admite inclusiv pentru o serie de tipare marcate prin *pourquoi* și *combien*, deși primul element conector a fost consemnat de noi exclusiv pentru enunțuri pasiv-reflexive, iar cel de-al doilea – exclusiv pentru contexte activ-tranzitive (cf., de ex., *Je m'étonne* ***pourquoi*** *tu es arrivé si tard* – *Ça m'étonne* ***pourquoi*** *tu es arrivé si tard*). Totuși, *pourquoi* rămâne un conector specific pentru tiparul pasiv-reflexiv, dovadă și opțiunile asociative la nivel discursiv / enunțiativ (cf. și *supra*, observațiile formulate pentru românescul *de ce*). Conectorii *ce que* și *de ce que* sunt strict circumscrişi utilizării active, respectiv reflexive a verbului *étonner*. În această perspectivă, vor putea fi validate enunțurile: *Ça m'étonne* ***ce que*** *tu m'a dit, Je m'étonne* ***de ce que*** *tu viens de me dire,* nu și: **Ça m'étonne* ***de ce que*** *tu m'a dit, *Je m'étonne* ***ce que*** *tu viens de me dire.*

2.2. Sp. *extrañar*(*se*) / *asombrar*(*se*)

După toate probabilităţile, discrepanţele de atestare (activ-tranzitiv / pasiv-reflexiv) sunt încă şi mai marcate în spaniolă, chiar luând ca termen de comparație româna. Este relevant în acest sens faptul că în sursele lexicografice ale limbii spaniole (v., de ex., DRAE) se precizează explicit faptul că verbul *extrañarse*, cu sensul circumscris ariei mirării, este utilizat mai ales ca verb reflexiv, o precizare similară nefigurând în dicţionarele limbii române cu privire la heteronimul *a* (*se*) *mira*. Aşa cum am avut ocazia de a constata cu prilejul cercetării întreprinse, acelaşi aspect este verificabil inclusiv la nivelul utilizării concrete, în limba actuală, a fiecăruia dintre cele două lexeme verbale. Astfel, per ansamblu, contextele activ-tranzitive nesatisfăcute de românescul *a mira* sunt inferioare numeric contextelor similare nesatisfăcute de spaniolul *extrañar*, ceea ce înseamnă că acesta din urmă ocupă, în calitate de verb (de mirare) activ-tranzitiv, o poziţie mai precară în sistemul limbii spaniole, prin comparaţie cu verbul din română; altfel spus, în cazul românei, discrepanţele dintre tiparul activ şi cel reflexiv nu sunt aşa de accentuate, prin urmare putându-se admite o neomogenitate mai puţin marcată. În sprijinul afirmaţiilor formulate vin inclusiv rezultatele analizei consacrate tiparelor cu subiect propoziţional, respectiv structurii propoziţionale paralele actualizate în tipar pasiv-reflexiv. Observaţia se susţine (mai ales) într-o dublă abordare comparativă, şi anume

nu doar prin raportare la heteronimele din română și din franceză, ci inclusiv la (cvasi)sinonimul *asombrar*. De fapt, singurele situații în care *extrañar* cunoaște ocurențe notabile în spaniola actuală sunt acelea în care verbul în discuție se asociază cu subiective introduse prin conjuncția *que*. Conectorii *lo que*, *porque* și *si* sunt mai puțin frecvent atestați, în timp ce alte tipare sunt fie modest reprezentate (v. tiparele cu *cuando* și *cómo*), fie doar sporadic (v. situaţiile în care subordonata subiectivă este introdusă prin structura '*lo* + adjectiv / adverb + *que*'). (Cu totul) altfel stau lucrurile în cazul tiparului pasiv-reflexiv, pentru care am consemnat un număr considerabil de structuri conectoare, frecvent valorificate în spaniola actuală (v., în acest sens, ***que***, ***de que***; '***al*** + infinitiv [verb *sentiendi* / de cogniţie] + ***que / de que / cómo...***'; ***cómo*** [precedat adesea de prepoziția *de* și, mai rar, de *por*]; ***por qué / de por qué, del porqué / de porqué*** și ***si***. Așa cum se poate constata, deși o serie de structuri conectoare sunt *comune* celor două tipare, cel puțin unele dintre acestea cunosc o frecvență (net) superioară în cazul tiparului pasiv-reflexiv; este vorba despre conectorii ***cómo*** (cf. și observațiile formulate cu privire la verbul din română), ***porque*** / ***por qué / de por qué***, respectiv ***si***. Și de această dată vom putea admite, cel puțin în principiu, un raport de variaţie liberă între o serie de enunţuri pasiv-reflexive, respectiv activ-tranzitive, deși, foarte probabil, opțiunea enunţiatorului actual va fi cel mai adesea în favoarea tiparului pasiv-reflexiv (cf., de ex., ***Se han extrañado que*** *Manuela Velasco no tuviera un papel de villana – Les* ***ha extrañado que*** *Manuela Velasco no tuviera un papel de villana; Y* ***no me extraño porque*** *tienen los peores arrocea – Y* ***no*** *me* ***extraña porque*** *tienen los peores arrocea;* ***Me extraño*** *enormemente* ***cómo*** *se manejan algunos directivos* [deşi, cel mai adesea, enunţiatorul va recurge la tiparul precedat de prepoziția *de* (/ *por*)] – *Me* ***extraña*** *enormemente* ***cómo*** *se manejan algunos directivos*; ***Nos extrañaríamos si*** *apareciera en una semifinal de Champions – Nos* ***extrañaría si*** *apareciera en una semifinal de Champions; Por eso* ***nos hemos extrañado cuando*** *uno de nuestros fotógrafos ha descubierto una unidad – Por eso nos* ***ha extrañado cuando*** *uno de nuestros fotógrafos ha descubierto una unidad* ş.a.). Alteori, variaţia liberă (activ-tranzitiv / pasiv-reflexiv) este posibilă, însă în condiţiile în care verbul de mirare selectează, în fiecare dintre cele două subordonate regizate (completivă prepoziţională, respectiv subiectivă), *conectori specifici*, adesea *variante particulare* ale unor structuri-invariante conectoare (cf., de ex., *Estos periodistas* ***se extrañaron de que*** *jamás se abriera expediente alguno – A estos periodistas les* ***extrañó que*** *jamás se abriera expediente alguno / *A estos periodistas les* ***extrañó de que*** *jamás se abriera expediente alguno*[8]; *Aún nos extrañamos* ***de cómo*** *tuvo tiempo para dormir – Aún nos extrañó* ***cómo*** *tuvo tiempo para dormir / *Aún nos extrañó* ***de cómo*** *tuvo*

[8] Structura conectoare *de que* „că", „să" este specifică tiparului pasiv-reflexiv, aceasta în condiţiile în care unicele tipare activ-tranzitive cu *de que* sunt acelea în care *de que* este precedat de *lo*, în astfel de situații ***lo*** *de que* evocând un subtext interogativ (cf. *lo de que* „de ce" **=** *porqué*, ca, de exemplu, în enunţul: *Me ha extrañado* ***lo de que*** *consumiesen menos* „M-a mirat / surprins *de ce* consumă mai puţin").

tiempo para dormir; Y luego nos extrañamos ***de por qué*** *todos se ríen de nosotros – Y luego nos extraña* ***por qué*** *todos se ríen de nosotros / *Y luego nos extraña* ***de por qué*** *todos se ríen de nosotros* ş.a.). Pentru astfel de cazuri vorbim, prin urmare, despre *contexte diagnostice specifice* verbului psihologic de mirare conjugat în paradigmă pasiv-reflexivă. Astfel, dacă verbul reflexiv poate guverna şi subordonate / completive prepoziţionale introduse prin conectori neprecedaţi de prepoziția *de* (în speță, *que, cómo* şi *por qué / porque*), în schimb acelaşi verb, în formă activ-tranzitivă, nu poate fi ocurent cu structuri conectoare precedate de prepoziția *de*. Strict specifice cadrului actanţial pasiv-reflexiv sunt şi tiparele cu *ante lo que*, respectiv cele cu *al / de + infinitiv + conjuncție / adverb relativ* (cf. *Nos extrañamos* ***ante lo que*** *no entendemos / *Nos extraña* ***ante lo que*** *no entendemos; Nos extrañamos* ***al ver que****... / *Nos extraña* ***al ver que****...*). Dintre conectorii specifici în exclusivitate tiparului activ-tranzitiv, se disting *lo que,* căruia, în tipar pasiv-reflexiv, nu-i corespunde ****de*** *lo que,* ci ***por*** *lo que* (cf. rom. *de ceea ce* şi fr. *de ce que*), şi *˙lo* + adjectiv / adverb + *que*' (căruia, în tipar pasiv-reflexiv, îi corespunde aceeași structură, precedată însă de prepoziția *de*): *Me ha extrañado* ***lo que*** *ha pasado hoy* (*/ *Me he extrañado* ***lo que*** *ha pasado hoy*) *– Me he extrañado* ***por lo que*** *ha pasado hoy; Siempre me ha extrañado* ***lo poco que*** *se ha usado la gran literatura chilena en el cine – Siempre me he extrañado* ***de lo poco que*** *se ha usado la gran literatura chilena en el cine*. În consecință, doar următorii conectorii („variante" fără prepoziția *de*) pot prezenta alternativ ocurențe în tiparul activ-tranzitiv și în cel pasiv-reflexiv: *que, si, cuando, cómo* și *porque*.

***

În ceea ce priveşte tiparul *propoziţional* (cu o *subiectivă*, respectiv o *completivă prepoziţională*) marcat [+ animat, +uman], acesta nu a fost consemnat deloc în cazul spaniolului *extrañar*(*se*). *A (se) mira* este atestat sporadic în ambele tipare[9], activ-tranzitiv şi pasiv-reflexiv, în timp ce heteronimul francez, *étonner*, prezintă ocurenţe de asemenea izolate, însă exclusiv în contexte activ-tranzitive. Rezultă per ansamblu opțiunea enunțiatorului actual în favoarea enunțurilor activ-tranzitve, în interiorul cărora stimulusul / agentul reprezintă o subiectivă. Distribuţia relativ diferită a celor două tipare, activ-tranzitiv şi pasiv-reflexiv, ar putea fi înţeleasă în condiţiile asimilării *animatului personal* cu ideea de *agentivitate*, exprimabilă sintactic la nivelul poziției de *subiect* (v. și Manea 2001: 12).

3. Concluzii

[9] Cf., de ex., *Ne mirăm* ***de oricine*** *trece pe la noi / Ne miră* ***oricine*** *trece pe la noi*.

Per ansamblu, se poate admite o *disponibilitate sintactică* notabilă (evidențiabilă la nivelul *conectorilor* care introduc subordonata guvernată de verbul de mirare, dar și având în vedere *frecvența*, într-o serie de cazuri, deosebită a tiparelor respective[10]) pentru toate cele trei lexeme verbale considerate în cercetarea noastră comparativă. Observația formulată este valabilă cu referire îndeosebi la tiparul *pasiv-reflexiv*, ceea ce echivalează cu a recunoaște prevalarea discursivă a contextelor în care rolul *stimulus* reprezintă sintactic o *completivă prepoziţională*[11]. Atestarea superioară a acestui tip de enunțuri se cuvine, desigur, a fi înțeleasă în relație cu poziția mai solidă pe care o deține, în sistemul lexico-gramatical al fiecăreia dintre cele trei limbi romanice, tiparul pasiv-reflexiv. Caracterizarea se impune mai ales pentru limbile română și spaniolă, în cazul acesteia din urmă inclusiv sursele lexicografice făcând precizări în același sens. Nu întotdeauna însă spaniola se grupează cu româna, o serie de situații ilustrând asocierea între cele două limbi romanice occidentale, franceza și spaniola. Astfel, atât în cazul tiparului activ-tranzitiv, cât și al celui pasiv-reflexiv, am constatat opțiunea românei mai degrabă în favoarea tiparelor *implicite* (aspect pus de noi în relație cu tendința către brevilocvență / economie lingvistică), respectiv opțiunea celorlalte două limbi în favoarea tiparului *explicit* (cu *verba sentiendi* și de cogniție), opțiune susceptibilă de a fi înțeleasă în perspectivă pragma-discursivă, dar și considerând o anumită tendință de *gramaticalizare* a structurii '(prepoziție) + infinitiv (verb *sentiendi* / de cogniție) + conjuncție / adverb relativ', în cele două limbi romanice occidentale. În această ordine de idei, gruparea francezei cu spaniola este susținută și în plan gramatical / morfologic, în condițiile în care tiparul explicit se actualizează în română prin apelul la conjunctiv, respectiv la infinitiv, în limbile franceză și spaniolă (aspect sugestiv în ultimă instanță pentru o particularitate *sistemică*). Însă, cel puțin în unele situații, chiar similitudinile dintre franceză și spaniolă sunt doar parțiale. De pildă, slaba atestare a tiparelor (activ-tranzitive) cu adverbele *comment* și *combien* este, de regulă, suplinită în franceză prin selectarea tiparului paralel explicit (cu verb *sentiendi* / de cogniție) în care este ocurent unul și același verb, anume *étonner* (cf., de ex., *Cela m'**étonne de voir comment / combien***...), în timp ce în spaniolă același aspect (v. tiparele construite cu *cuánto* și *cómo*) se soluționează prin opțiunea enunțiatorului în favoarea unui (cvasi)sinonim, în cazul de față verbul *asombrar* (cf. *Me asombra cuando*...). Prin urmare, vorbim, pe de o parte, despre predilecția pentru un tipar mai complex (cu justificări de natură [inclusiv] pragma-discursivă), pe de altă parte –

[10] Prin urmare, disponibilitatea sintactică se susține atât în plan *structural*, cât și *funcțional*.

[11] Facem abstracție aici de tiparul *propoziţional* (cu o *subiectivă*, respectiv o *completivă prepoziţională*) marcat [+ animat, +uman], irelevant din perspectiva discuției noastre, având în vedere, pe de o parte, atestarea extrem de modestă a unor astfel de structuri, pe de altă parte, definirea, sub aspectul *rolului tematic*, ca *agent*, iar nu ca *stimulus*, a respectivelor poziții sintactice.

despre o concurență specifică manifestată la nivelul unei paradigme sinonimice (în speță, cea a verbelor psihologice de mirare), soldată cu prevalarea discursivă a unuia / unora dintre membri.

Pentru fiecare dintre cele trei limbi romanice, am consemnat conectori comuni vs. specifici unui tipar sau altuia (în speță, tiparului activ, respectiv celui pasiv-reflexiv), precum și situații sugestive pentru raportul de variație (literară) liberă vs. contexte diagnostice particulare.

BIBLIOGRAFIE

Belletti, Adriana, Luigi Rizzi, 1988, "Psych-Verbs and theta-theory", în *Natural Language and Linguistic Theory*, 6, p. 291–352.

Cook, Walter Anthony, 1989, *Case Grammar Theory*, Washington D.C., Georgetown University Press.

Diccionario de la Real Academia Española, la 22.ª edición, Madrid, Editorial Espasa Calpe, 2001. *Online*: www.rae.es/recursos/diccionarios/drae [DRAE].

Fillmore, Charles, 1968, "The Case for Case", în Emmon Bach și Robert Harms (eds.), *Universals in Linguistic Theory*, New York, Holt, Rinehart and Winston, p. 1–90.

Fillmore, Charles, 1970, "Subjects, Speakers and Roles", în *The Ohio State Working Papers in Linguistics*, 4, p. 32–63.

Grimshaw, Jane, 1990, *Argument Structure*, Cambridge (Mass.), The MITPress.

Manea, Dana, 2001, *Structura semantico-sintactică a verbului românesc. Verbele psihologice*, Bucureşti, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti.

Pustejovsky, James, 1991, "The Generative Lexicon", în *Computational Linguistics*, Vol. 17, nr. 4, p. 409–441.

Ruwet, Nicolas, 1972, « À propos d'une classe de verbes psychologiques », în Nicolas Ruwet, *Théorie syntaxique et syntaxe du français*, Paris, Éditions du Seuil, p. 181–251.

Ruwet, Nicolas, 1993, « Les verbes dits psychologiques : trois théories et quelques questions », în *Recherches linguistiques de Vincennes*, nr. 22, p. 95–124.

Teleoacă, Dana-Luminița, *Verbele psihologice: similitudini vs. divergențe în context romanic. 'A (se) mira' în română, franceză și spaniolă* (lucrare sub tipar la Editura Universității din București) [*Similitudini vs. divergențe*].

Tenny, Carol, 1994, *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

THE ZEUGMA AND THE CHIASMUS: TWO NOVEL FIGURES OF SPEECH

Inga Druţă
Primary Researcher, PhD, Hab., Assoc. Prof., Institute of Romanian Philology B. P-Hasdeu, Moldova

Abstract:The paper analyzes two original style figures: zeugma, which consists in putting semantically contrasting elements on the same syntactic plane, and chiasm or reversion. The intention of the zeugma is often playful (close to that of the pun), the effect is often surprising. As in other puns, it relies on the reader's pleasure to discover, beyond the syntactic uniformity, the semantic reversal. Chiasm frequently appears in poetry, in journalistic titles and, more recently, in rap music texts.

Keywords: zeugma, chiasm, stylistics, style figure, Romanian language

Specifică oricărui text, dimensiunea stilistică se întemeiază şi pe preexistenţa unor *procedee stilistice*, care s-au constituit treptat, în istoria întrebuinţării limbii, într-un sistem prin care semnele lingvistice pot primi, în actualizarea lor în plan sintagmatic, anumite *mărci stilistice* (Irimia 1986: 19).

În funcţie de raportul *emiţător – referent – receptor*, procedeele stilistice, aceleaşi în esenţa lor abstractă (*elipsa, antiteza, paralelismul* etc.), sunt actualizate şi determină actualizarea diferită a semnelor lingvistice, descriind, prin aceasta, contexte stilistice diferite.

„Între context şi procedeele stilistice care-l condiţionează, susţine Dumitru Irimia, se desfăşoară un raport de interdependenţă în care îşi are originea variabilitatea valorilor stilistice generate prin marcarea stilistică a enunţului sintactic în procesul de actualizare concomitentă a sistemului limbii şi a sistemului de procedee stilistice" (ibidem), în timp ce „contextul, prin definiţie inseparabil de procedeele stilistice, este (…) variabil şi formează o serie de contraste cu procedeele stilistice succesive. Singură această variabilitate poate explica de ce o unitate lingvistică primeşte, îşi modifică sau pierde efectul său stilistic în funcţie de poziţia sa" (Riffaterre 1970: 64).

Analizând diverse procedee stilistice, Dumitru Irimia ajunge la concluzia că semnele lingvistice, în raport cu contextul, primesc în text *mărci stilistice explicite*. În acelaşi timp însă, întrebuinţate în mod consecvent pentru a exprima, concomitent cu un anumit conţinut semantic, şi atitudinea subiectului vorbitor (ironie, sarcasm, compasiune etc.), diferite unităţi lexicale poartă în ele înseşi, ca *mărci implicite*, anumite valori stilistice, care se actualizează odată cu semnele lingvistice înseşi, determinând dezvoltarea unei anumite identităţi stilistice a textului: *a se fandosi, găligan, loază, mişmaş, mârţoagă* etc. Un mare număr de semne lingvistice sunt purtătoare de mărci stilistice implicite prin sensurile lor figurate: *necioplit, gaiţă, a se gudura, încuiat* etc. (Irimia 1986: 20).

Din perspectiva enunţată, figurile de stil pe care le abordăm în lucrarea de faţă – **zeugma** şi **chiasmul** – constituie *mărci stilistice explicite*, întrucât generează efecte stilistice prin *poziţia unor unităţi lingvistice în context*, nu prin caracterul intrinsec al acestor unităţi.

În*Dicţionarul figurilor de stil*(1995) **zeugma** (gr. *zeugma* „legătură", „jug", „înjugare") este definită ca „figură care constă în folosirea unui segment de propoziţie sau de frază în poziţie incongruentă, gramatical sau chiar semantic, faţă de altul, prezent ori subînţeles, din acelaşi enunţ: «Iar Mihai Viteazul, după două ceasuri,/ *Nalţă-omânăstire* şi trei *parastasuri*» (G. Topîrceanu)". Semnificaţia principală atribuită de studiile de retorică zeugmei, ca figură de stil, e aceea de punere pe acelaşi plan sintactic a unor elemente contrastante semantic; zeugma (sau atelajul) este, cel mai adesea, o coordonare hibridă (Zafiu 2002).

În lucrarea *Diversitate stilistică în româna actuală*, Rodica Zafiu citează câteva exemple de zeugme, analizând caracteristicile acestora. În expresia *şi-a pierdut optimismul şi un portofel de*

piele, sunt asociate formal un element abstract (*optimismul*) și altul concret (*portofel de piele*), creându-se efectul de surpriză. Alte expresii reprezintă elemente aparținând unei locuțiuni și unei îmbinări libere de cuvinte, cum ar fi *și-a luat rămas-bun și pălăria*. Într-un apel la caritate înregistrat (sau inventat?) de Brunea-Fox (1979: 186): *Ajutați un invalid fără pensie, de două ori rănit, o dată la Mărășești și o dată la picior*, coordonarea e subliniată parodic.

Cercetătoarea constată că tradiția retorică, ca și în alte cazuri (anacolut, pleonasm, elipsă etc.), aplică aceeași denumire unor greșeli de construcție și figurii propriu-zise, definite prin intenție și prin efect, și ilustrează aserțiunea prin câteva exemple din publicistica actuală: „De multe ori, e greu să li se atribuie intenție stilistică unor construcții care rămân simple greșeli (explicabile poate printr-o tendință spre prețiozitate) precum «mustrări de conștiință și de opinie publică» (*Curierul național*, 30.12.1992), în care al doilea determinant nu poate fi legat sintactic de regentul său prin *de* (*mustrări de opinie publică!*) și nici nu poate fi coordonat cu primul determinant (așa cum «rochia verde a Mariei» nu poate deveni «rochia verde și a Mariei»)". Rodica Zafiu trece în revistă și alte exemple în care determinările asociate diferă prin tipul lor semantic, de calificare sau de identificare: „o serie de *analize minuțioase și la fața locului*" (*Zigzag*, 37, 1990, 12), „Revistă de cultură, civilizație, eveniment și performanță" (subtitlul revistei *Totuși iubirea*), precizând că „revistă de cultură" și „revistă de performanță" presupun tipuri diferite de apreciere, iar „revistă de eveniment" e o construcție total nefirească. În cazul micii publicități, cercetătoarea admite că presiunea economică explică asocierile de tip zeugmă: „S.C. Ozana SRL angajează vânzător-gestionar *cu experiență și mașină*" (*România liberă*, 959, 1993, 7). În alte cazuri, afirmă că intenția de a folosi figura este clară în enumerările ironice în care un element (de obicei ultimul) anulează valoarea pozitivă a celorlalți termeni cu care e coordonat: „Ne entuziasmase cu planul grandios al aprovizionării cu *tractoare, semințe și împrumuturi*" (*Cotidianul*, 258, 1992, 2); „s-a vorbit *mult, nuanțat și degeaba*" (*Expres*, 24, 1992, 13).

Spre deosebire de ziariști, pentru care zeugma este doar „o posibilitate retorică a limbajului cotidian, din care se poate obține orice: de la formulări forțate și ridicole, la întorsături ingenioase și spectaculoase" (Zafiu 2002), scriitorii apelează la răsturnările semantice oferite de zeugmă mizând pe plăcerea cititorului de a face descoperiri dincolo de uniformitatea sintactică. La această figură de stil (sau figură semantică) a apelat cu subtilitate neîntrecutul maestru Tudor Arghezi, în proza sa.

Am identificat cele mai multe exemple de zeugme în *Icoane de lemn* (1929), debutul lui Arghezi în proză, lucrare constituită din 73 de tablete, „o specie sintetică pe care Arghezi a inventat-o concentrând genurile literare (…) de la notația lirică la pamfletul atroce, la portrete, mici scene de viață culese îndeosebi din mediile marginale, desene în cărbune. Împreună, formează un vast tablou de un terifiant pitoresc al lumii bisericești și impun o tipologie memorabilă în nuanțe negative" (Eugen Simion, *Cuvânt-înainte* la Arghezi 2017a).

Scriitorul combină ironic elemente abstracte și elemente concrete: „În ceea ce-i privește, monahii au simțit întodeauna (sic!) influența dulce-binefăcătoare pentru creșterea bărbii, *contra mătreții și a melancoliei*" (Arghezi 2017a, *Icoane de lemn*, p. 13). Același procedeu se observă și în fraza: „Astăzi, când Sfânta Biserică s-a liniștit și nu mai e prigonită ca-n vremuri, ci *cu pace, cu buget, cu taxe și înțelegere*, propovăduiește Cuvântul…" (Arghezi 2017a, *Icoane de lemn*, p. 36). Asocierea *mătreață – melancolie*, *buget* și *taxe – pace* și *înțelegere* (elemente concrete versus elemente abstracte) produce cititorului un efect de surpriză.

Prin figura semantică discutată se pot asocia și lexeme cu sens propriu și figurat sau unități lingvistice care diferă prin sferele semantice și prin perspectivele diferite pe care le presupun, așa ca în fraza: „El a devenit în Cler o personalitate și a intrat în galeria culturală *cu o critică a lui Kant și cu un calendar de părete*" (Arghezi 2017a, *Icoane de lemn*, p. 26). Evident, *critica lui Kant* și *un calendar de părete* fac parte din sfere semantice diferite, de aceea efectul produs este de persiflare a personajului.

Intenția zeugmei poate fi și ludică, apropiată de cea a calamburului sau a altor jocuri de cuvinte. Se știe că Tudor Arghezi era încântat de „jucăriile de vorbe", astfel că mai creează una: „Într-un ungher, încolțise o femeie, și curcanul dete ocoale fustelor ei, *insistent și poligam*" (Arghezi 2017a, *Icoane de lemn*, p. 140).

În alte proze, Tudor Arghezi apelează sporadic la zeugmă (modelul asocierii elementelor din sfere semantice diferite): „…vom ține o ședință chiar în beciul caselor mele, *amenajat cu fotolii și cu un cerc cultural*" (Arghezi 2017a, *Tablete din Țara de Kuty*, p. 934); „Părintele Simion, provizorul internatului, un preot unit, *inspecta*, pe față și în secret, *tainele sufletului și cuferele* încuiate ale elevilor, cu un instinct detectiv pervers" (*Lina*, p. 401).

Un alt maestru al zeugmei este Ioan Groșan, în romanul *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*. Scriitorul asociază în mod inedit elemente din cadrul unor locuțiuni și îmbinări libere de cuvinte, surprinzând cititorul: „Cu glas scăzut, cuviincios, invitații *schimbau între eiimpresii, informații, solnițe, ardei iuți*" (p. 130); „Căpitanul Georgios, tremurând ca varga, *trase puntea, trase ancora și trase cu coada ochiului* spre necredincios" (p. 349).

În alte situații, Groșan combină meșteșugit lexeme diferențiate prin caracterul lor abstract, respectiv concret: „– Dar cred c-am vorbit prea mult, frați dragi – zise papa plecând sfielnic ochii –, răpindu-vă din timpul ce vi se cuvenea pentru odihnă, căci bănuiesc că nu v-a fost lesne să treceți, până s-ajungeți aici, atâtea *văi, coline, munți, țări, eresuri, sisteme*" (p. 324-325) sau prin câmpurile semantice și prin perspectivele diferite pe care le presupun: „Dar Broanteș nu-l auzea. Noaptea dormi greu, zvârcolindu-se și visând că era când Dante, când mitropolitul Dosoftei. Bâiguia prin somn, cerând mereu *apă și Cetatea Albă*" (p. 82); „Desena cu un bețigaș *triunghiuri, cerculețe, mulțimi vide, rățuști*" (p. 242); „Pe scurt, trebuia până-n zori să ies din palat și să mă duc unde-oi ști, că dimineața venea Sima-Vodă în locul meu și trebuiau să se schimbe *așternuturile, perdelele și câțiva boieri*" (p. 277); „*Igrasia, umezeala, condensul, inundarea subsolurilor, bulele papale* îi secerau pe capete [pe bătrâni la Veneția]" (p. 214).

Scriitorul asociază elemente eterogene: „E vremea cuvintelor de rezervă, a epitetelor scoase din pachețele mici de plastic, a verbelor care se conjugă numai la trecut, cu precădere la mai-mult-ca-perfect, a *propozițiilor simple formate dinsubiect, predicat și lector*" (p. 219); „(viziriul) – Știți voi câte rapoarte, câte misive, câte înscrisuri trebuie să citesc zilnic? Și dacă le-ați vedea cum sunt scrise! Când le citesc, am senzația că noi cucerim numai popoare indo-europene. Virgulele sunt puse aiurea, *subiectul se-acordă cu câte-un grup de boieri mai mari,* frazele sfârșesc invariabil cu apelul la mazilire" (p. 53); „– Departe de noi gândul că ați putea să dormiți sub cerul liber – răspunse cuviincios spătarul Vulture. – Totodată – urmă Barzovie –, m-aș îndoi eu însumi de propria înzestrare de domn dacă, nesimțitor din pricina rangului meu, aș lăsa-o afară pe această firavă domniță, *pradă țânțarilor și altor diverse averse posibile*" (p. 206). Astfel, intenția ludică a zeugmei este evidentă.

O altă figură de stil originală este **chiasmul** (< fr. *chiasme*< gr. *chiasmos,* încrucișare), definit în *Dicționarul de științe ale limbii* (2005) ca „figură sintactică realizată – în forma originară a chiasmului *simplu* – prin repetarea încrucișată a elementelor cu funcții corespunzătoare din grupul nominal sau verbal după schema AB – BA: *Matrem habemus, ignoramus patrem* (complement – predicat – predicat – complement); *Cine* ***se scoală de dimineață departe ajunge***(predicat – complement – complement – predicat)". În formele cu valoare poetică/retorică, chiasmul presupune și repetarea lexicală a cel puțin unuia dintre termenii simetriei, chiar în altă formă gramaticală sau derivată: *Eu* ***veneam*** *de sus, tu* ***veneai*** *de jos,/ Tu soseai din vieți, eu* ***veneam*** *din morți* (Tudor Arghezi).

Modelul sintactic se complică în formele de chiasm *complex* (numit și *antimetateză*), unde sunt puse în paralel aceleași elemente lexicale, dar cu funcțiile gramaticale inversate (după schema AB – B'A'); determinarea devine determinat și invers: *Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,/* ***Femeie între stele*** *și* ***stea între femei***(Mihai Eminescu); *Să faci* ***din viața mea un vis, din visul meu o viață***(Mihai Eminescu).

Mihaela Mancaș, în DSL 2005, precizează că una dintre funcțiile acestui paralelism cu termenii inversați este *ritmul* pe care construcția îl produce în frază, o ritmică echilibrată a expresiei: ***Visul*** *se face* ***lume, lumea*** *se face* ***vis***(Philippide). În poezie, chiasmul oferă în plus textului echilibrul și concentrarea, apropiate ca expresie de aforism: *Căci toți* ***se nasc spre a muri/*** *Și* ***mor spre a se naște*** (Mihai Eminescu); *Moartea succede vieții, viața succede la moarte* (Mihai Eminescu); *Unii****trăiesc ca să uite****, alții* ***uită ca să poată trăi*** (Nicolae Iorga).

Chiasmul e o figură a cărei funcţie cognitivă e subordonată unei funcţii informative şi argumentative forte. Însă această figură discursivă are şi potenţial focalizant, întrucât orientează discursul spre polii pe care-i pune în relief: *A fost **un joc al morţii** drumul meu?/ Dar **moartea să se joace** nu-i deprinsă* (Philippide).

În *Diversitate stilistică în româna actuală*, Rodica Zafiu abordează chiasmul în stilul publicistic și în publicitate și constată că în aceste domenii figura este destul de frecventă, constând cel mai adesea dintr-un grup nominal (format dintr-un substantiv-centru și dintr-un substantiv în genitiv cu rol de determinant) cu pozițiile și funcțiile componentelor sale schimbate între ele: „Politica democratizării, democratizarea politicii" (*Adevărul*, 50, 1990, 1); „Politica patronilor sau patronii politicii" (*România liberă*, 481, 1991, 2) etc. „Figura are caracter de joc de cuvinte, cu formă imediat perceptibilă și ușor de reprodus. Prea ușor, din păcate: tocmai pentru că mecanismul e simplu, crește riscul de a fi folosit formal, în cazuri în care relația e forțată și aproape lipsită de sens" (Zafiu 2002).

Cercetătoarea relevă că o reversiune bine construită este cea în care inversarea gramaticală și simetria formală stabilesc un raport neașteptat între cele două părți ale formulei. Abilitatea retorică constă în acest caz în a spune lucruri cât mai multe și cât mai diferite, cu aceleași cuvinte. Din această perspectivă, Rodica Zafiu analizează sloganul publicitar „Campionul imaginii oferă imaginea campioanei" (Philips) și consideră că, aici, reversiunea este motivată printr-o relație clară: „campionul imaginii" (firma în cauză) e mai întâi o entitate bine delimitată, diferită de „imaginea campioanei" (imaginea unei gimnaste celebre); prin paralelism se stabilește și echivalența între două performanțe (cea tehnologică și cea sportivă). Or, în unele titluri din presă cele două părți ale construcției (legate doar printr-o conjuncție – *și*, *sau* – ori pur și simplu juxtapuse) nu se individualizează. În titlurile „Onoarea justiției sau justiția onoarei" (*România liberă*, 1270, 1994, 16) și „Moțiunea revoluției și revoluția moțiunii" (*România liberă*, 1442, 1994, 3), nici sensul fiecărui al doilea element – „justiția onoarei", „revoluția moțiunii", nici relația dintre cele două părți nu se impun cu claritate la lectură. Figura devine un simplu mijloc de punere în valoare a primei sintagme, introducând însă – prin inversare – o doză de confuzie inutilă. În alte cazuri, chiasmul apare și într-o variantă gramaticală mai inventivă și mai greu de construit: în locul termenilor identici, se folosește un cuplu substantiv – adjectiv, din aceeași familie lexicală: „Corupția generală și generalul corupției" (*Tinerama*, 128, 1993, 8); „a fi în centrul Europei nu e totuna cu a fi în Europa Centrală" (*România liberă*, 1198, 1994, 2). În aceste construcții surpriza unei simetrii imperfecte este motivată semantic. În concluzie, cercetătoarea constată că „oricât ar fi de ingenioase reversiunile, utilizarea excesivă a tiparului lor sintactic produce însă până la urmă un efect de monotonie", iar tiparul s-a transformat în clișeu.

Venind dintr-o perioadă anterioară, în seria de exemple citate se înscrie și bine cunoscutul titlu „Poezia putrefacţiei sau putrefacţia poeziei", titlu al unui articol din *Scânteia* (1948), în care este desființat Tudor Arghezi, întreaga lui operă este terfelită, deoarece viziunea lui Arghezi despre viaţă şi scris venea în totală contradicţie cu convingerile regimului socialist impus de sovietici. Simetria părților componente – *poezia putrefacției* și *putrefacția poeziei* – amplifică sensul malefic al construcției.

Chiasmul este prezent și în stilul beletristic. La această figură sintactică apelează Tudor Arghezi: „*Boxul e viața* și *viața e boxul*" (Arghezi 2017a, *Tablete din Țara de Kuty*, p. 959). În acest caz, e vorba despre o simetrie perfectă a părților. Alte construcții sunt mai complexe, cu modificarea formelor gramaticale repetate: „Dar ce *am văzut* din toate la câte *m-am uitat*? *Mă uit* și *nu văd* și *văd fără să mă uit*" (Arghezi 2017b, *Ochii Maicii Domnului*, p. 35); „*Te înjur* ca *să plătești*, și *plătești* ca *să nu te înjur*. Asta e formula…" (*Lina*, p. 378). Procedeul urmărește amplificarea expresiei.

Și unii interpreți de muzică rap recurg la chiasm în textele lor: *Alcoolul este viața și viața e alcool* („Paraziții"); *Eram frate cu străinii, acum sunt străin cu frații* (Deliric); *Am visat că schimbăm lumea,/ Ne-a schimbat tot ea, e culmea* (Deliric).

Prin urmare, zeugma și chiasmul, două figuri inedite, reprezintă *mărci stilistice explicite*, întrucât generează efecte stilistice prin *poziția unor unități lingvistice în context*, nu prin caracterul intrinsec al acestor unități.

BIBLIOGRAPHY

Dragomirescu, Gheorghe, *Dicţionarul figurilor de stil*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1995.

Fontanier, Pierre, *Figurile limbajului*, trad. de Antonia Constantinescu, Bucureşti, Editura Univers, 1972.

Irimia, Dumitru, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.

Riffaterre, Michael, *Essais de stylistique structurale*, Paris, Flammarion, 1970.

Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, București, Editura Universității din București, 2002.

Surse

Arghezi 2017a = Tudor Arghezi, *Opere*. Vol. XI. *Proză*, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2017.

Arghezi 2017b = Tudor Arghezi, *Opere*. Vol. XII. *Proză*. Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2017.

Tudor Arghezi, *Lina*, Cluj-Napoca, Dacia, 1987.

Filip Brunea-Fox, *Reportajele mele. 1927–1938*, București, Editura Eminescu, 1979.

Ioan Groșan, *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*, ediția a IV-a, Polirom, Iași, 2012.

BREXIT – A CATALYST FOR CONTEMPORARY ENGLISH VOCABULARY

Adina Oana Nicolae
Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploieşti

Abstract:Brexit, the withdrawal of the United Kingdom from the European Union, both planned and enacted, has been acting as a catalyst for the development of the contemporary English lexicon. Such an unprecedented withdrawal has found contemporary English, a mother tongue language as well as a lingua franca, to be wanting in adequate, specific vocabulary terms and phrases that could keep up with the economic, political and social changes in Europe. The present article seeks to provide insights into various linguistic and conceptual mechanisms which have allowed language to face a lexical gap crisis and to activate a series of internal word formation processes, both highly productive ones (e.g. derivation and compounding) and formely minor patterns (e.g blending). The investigation of the morphological and semantic processes underlying a variety of currently high-profile lexical items is accompanied by a cognitive linguistic perspective, since metaphorization and analogy are given prominence as major tools that frequently pave the way for many more or less conventional coinages.

Keywords: Brexit, word formation, blending, metaphor, conventionality

Introduction

On January 1 1973 the United Kingdom adhered to the European Communities (the forerunner to the European Union) and 1 November 1993 saw the fulfillment of a united Europe project being born as a result of the Maastricht Treaty under the name of the European Union. Although at the time, Euro was introduced as the common currency in the EU, the UK opted out of the EMU (European Monetary Union). The UK held a EU member status until 31 January 2020, when it withdrew based on the 2016 referendum vote to leave and an withdrawal agreement. What happened between the times of accession and withdrawal is a debatable subject in contemporary history and can only be seen as an intricate, multifaceted process. One of the main lines of inquiry which can explain this process and its recent outcome is the fierce debate involving pro- and anti-European stances. Scholars have commented on dramatic swings between Euroscepticism (the wish to diminish the powers of the EU) and Europhilia (the wish to enhance the powers of the EU), but have noted an overall increase in Euroscepticism in the UK, which emerged publicly in a UK-wide referendum in June 2016. Since 52% of the votes cast were in favour of leaving, the British government formally announced the country's withdrawal in March 2017: that was the beginning of Brexit.

A landmark in contemporary history, Brexit is a major source of linguistic change and innovation in the British English vocabulary, which has been taken over by the rest of the English-speaking world. Speakers of English, whose lexicon is in the range of one million words, seem to be accustomed to a rate of about one thousand new widely spread words per year, although many more are created. When approaching linguistic change through time, linguists have also gained 'a more specific awareness of significant changes at particular times' (Singh 2015: 5). The most prolific minters of words are Shakespeare and John Milton, but more recently it has not been the genius writer, but the change in society (colonization, globalization, informatization, etc.) that has been a trigger of lexical enrichment into language. Brexit, an event which coalesces political, economic, social adjustments and shifts, is one of the most recent occurrences which fit a long-standing pattern of lexical innovation waves.

The realm of both lexicography and linguistics has been alert to the Brexit-themed lexical cornucopia (e.g. Buckledee 2018) and has reacted by incorporating the most prominent and frequent

lexical occurrences of various new terms and phrases and by drawing up vocabulary top charts and glossaries and phrasebooks, so that Brexit was chosen the word of the year for 2016 by Collins. It has also been suggested that the overabundance of Brexit terms making up a Brexit jargon causes confusion and contention, so demystification of terms is required.

The present paper focuses on the most relevant word-formation processes that have spawned Brexit-related terminology seeking not only to provide a derivational morphology perspective, but also to interconnect the word structure perspectives with a cognitive semantics framework. The examples have mainly been extracted from online news articles (e.g. in the *The Guardian, The Sun, The Irish Sun, The Independent*) and occasionally other online material such as blogs, famous quotes sites, etc.

Flourishing newly coined words and phrases are generated via a series of word formation mechanisms which have always been active in language to a greater or lesser extent, such as derivation, compounding, conversion and blending. However, building on the outcomes of these already productive mechanisms, speakers have extended the semantic utility of newbies by metaphorical thinking and collocational preferences, inserting them in cliché-ridden discourse. A survey of these mechanisms will be provided in what follows.

Blending

The birth date of the key word Brexit as recorded by the *Oxford English Dictionary* is 15 May 2012 and the birthplace is the following tweet: "Unless a clear view is pushed that Britain must lead in Europe at the very least to achieve the completion of the single market then the portmanteau for Greek euro exit might be followed by another sad word, Brexit". The message was authored by Peter Wilding, founder and director of the British Influence think tank which campaigned for the UK to remain in the EU in the 2016 referendum.

The English language owes the very portmanteau word Brexit to a formerly minor word formation process which consists in merging the parts of two words (in this case, the noun *Britain* or the adjective *British* + noun/verb *exit*). But Brexit, coined as early as 2012, and used as a noun or as a premodifier, has allowed further blending to generate *Bremain* (noun, *Brexit* + *remain*, the opposite of Brexit, since exit and remain are themselves antonyms), *Brexchosis* (noun, a portmanteau word coined by Boris Johnson from *Brexit* + *psychosis*, meaning a feeling of despair caused by the idea of Britain leaving the EU), *Braccident* (noun, *Brexit* + *accident*, the possibility of Brexit occurring by accident), *Brexiety* (noun, *Brexit* + *anxiety*, a state of anxiety about Brexit experienced by its opponents), *Brexodus* (noun, *Brexit* + *exodus*,the increased emigration of EU nationals from the UK), *Brexthrough* (noun, *Brexit* + *breakthrough*, sudden progress in UK-EU negotiations), *Brexpert* (noun, *Brexit* + *expert*, an expert on Brexit matters). There is a tongue-in-cheek blend in which Brexit is the second element to be clipped, i.e. *regrexit* (noun, *regret* + *Brexit*, a supposed regretting of the decision to vote for Brexit.

The component *Euro-* (clipped from *Europe/ European*) is seen in both noun (e.g. *Euroscepticism, Eurozone*) and adjectival (e.g. *Eurosceptic*) blends. A keen interest in language has given rise to the noun *Brexicon* (*Brexit* + *lexicon*, a glossary of Brexit-related terminology).

The element *remain* is involved in blends such as *Remainiac* (*remain* + *maniac*, a derogatory noun meaning one who complains about or rejects the outcome of the 2016 referendum on the UK's membership of the European Union) and *Remoaner* (*remainer* + *moaner*, an informal, disapproving noun with the same meaning as the previous one).

Another top Brexity newbie, according to *Collins Dictionary*, which has already documented the word lexicographically, is *flextension* (noun, *flexible* + *extension*, meaning an informal agreement to extend the time allowed for payment of a debt or completion of a contract, setting a new date that can be altered depending on future events).

Derivation

Starting from the portmanteau Brexit, derivation by means of the suffix *-eer* (meaning one that is concerned with, especially professionally) yields the agentive noun *Brexiteer* (someone in favour of Brexit); the suffix carries over an association with words which have a derogatory

meaning, e.g. *profiteer*, *racketeer*. An alternative suffixed word from the same base is Brexiter, still agentive, but lacking the pejorative overtone. The opposite noun is indebted to derivation as well, the base being *remain* and the agentive nominaliser *-er*: *remainers* (also capitalized, *Remainers*) are those people who voted against Brexit in the 2016 referendum.

Derivation by appending both the suffix -er and the prefix re- has given rise to *releaver* (also hyphenated, *re-leaver*, and submitted as such to Collins as new word suggestion), a category of pro-European voters who later felt the UK had to carry out the duty to leave.

Compounds

Compounding is an extremely prolific process in Brexit-related discourse. On the one hand, there are compounds which refer to more general political and economic measures, laws, transformations, new realities (e.g. *free trade, a tax/safe haven, open-door policy*, etc.), while most of them are only meaningful in the particular Brexit agreement framework (e.g. *Smart Border, Three Baskets, cliff edge, cherry-picking, no deal Brexit*, etc.)

The term Brexit is part of a series of compounds which are its hyponyms: *bespoke Brexit* (a Brexit agreement tailored for the UK and EU), *blind Brexit* (an agreement for the transition period with clearly-defined final terms yet to be defined), *hard Brexit* (a controversial term, generally meaning the UK leaving the EU's customs union and single market) , *clean Brexit* (a euphemistic synonym for hard Brexit favoured by Leavers), *soft Brexit* (Britain leaving the EU but maintaining access to the single market and not restricting freedom of movement of EU citizens), *no deal Brexit* (Brexit without any final agreement), *jobs-first Brexit* (a compound attributed to Jeremy Corbyn, who saw it as a version of Brexit worthwhile pursuing since it promises good jobs and real control to local communities).

The adjective hard has been transferred to the pair of binary opposites leavers and remainers to denote a radical school of thought - *hard leavers* and *hard remainers*. The complementarity of the pair has been broken by the advent of the category of *re-leavers*.

Colour coding generates other compounds: *green Brexit, white Brexit, grey Brexit, red, white and blue Brexit*, in which the colours remain faithful to their conventional symbolic associations (green – nature and growth, white – cleanliness and simplicity, grey – compromise and imprecision), whereas red, white and blue is a metonymic catchy coining for Great Britain's flag. A rather rare occurrence, white Brexit refers to a version of Brexit which involves retaining UK membership of the EU customs union and/or single market.

It is the speakers who launched or publicly used the colour collocations that offer contextual clues for a correct interpretation: 'we can recast our ambition for our country's environment, and the planet. In short, it means a Green Brexit' (the Environment Secretary, Michael Gove's speech, 21 July 2017); 'I'm interested in all these terms that have been identified – hard Brexit, soft Brexit, black Brexit, white Brexit, grey Brexit – and actually what we should be looking for is a red, white and blue Brexit' (Theresa May, 6 December 2016).

The verbs which refer to a citizen's options concerning Brexit represent binary terms: *to opt in/ to opt out*, and they launch the nominal compounds *opting-in/ opting-out*; previously, the terms *opt-outs* referred to a means of ensuring that when a given country does not wish to join the others in a particular field of EU policy, it can opt out.

Another series of co-hyponyms coined by compounding is built on the pattern [proper noun denoting a country + a noun such as *model* or *style*]: e.g. *Canada model, Norway model, Turkey model, Australia style*. Each of them refers to a particular agreement which is debated in connection with the Brexit deal. In addition, the *Canada plus model* stipulates more benefits than the Canada deal itself.

Acronymy and abbreviation

Brino became useful shorthand for 'Brexit in name only' and is attributed to Jacob Rees-Mogg, chair of the European Research Group of Conservative MPs, who resented the delay in leaving the EU.

FBPE is an informal, Twitter abbreviation for 'follow back, pro-EU', i.e. a certain type of obsessive remainer, while another colloquial abbreviation *BOB* ('bored of Brexit') occurs in social media messages.

Recategorization issues

The Brexit jargon invites speakers to reconsider category membership. *Frictionless trade* and *frictionless border* are two compounds which owe their existence to a metaphorical conceptualization of the abstract target (trade/border) in terms of a concrete object. From a linguistic point of view, *frictionless* is a non-gradable adjective, but it is turned, for practical reasons related to the realization that frictionless trade is next to impossible to achieve in full after Brexit, into*trade as frictionless as possible*, a formulation used by British ministers to mean the lowest level of customs controls, tariffs, quotas and restrictions that can be negotiated.

The two opposing variants *hard Brexit/ soft Brexit* are mapped on a scale which could allow for intermediate options (hence the gradability of the adjective in *a softer Brexit, the softest Brexit*) and eventually leads to the recategorization of the noun Brexit as countable in 'the softest of all Brexits' (Markus Gehring, 22 June 2017). Even the verb to Brexit ('then we Brexit', LCD Views, 11 January 2018) is to be found online, suggesting the speaker's attempt at filling a lexical gap.

Idiomatic and aphoristic reworkings

Speakers rely on rigid multiword expressions in English and revive them with application to the Brexit context. For example, the catchphrase 'Brexit means Brexit' was uttered by Theresa May two days before being appointed Prime Minister, at a rally of supporters in Birmingham on 11 July 2016; In her speech, she bet on straightforwardness and breviloquence ('Well, I couldn't be clearer. Brexit means Brexit. And we're going to make a success of it.') and this explains why the tautology made its way into the public discourse.

To have one's cake and eat it too, and *to eat one's cake and have it too* are idiomatic expressions that indicate the impossibility of having a dual benefit, simultaneously consuming something and still possessing it. Hence, the coinage *GB cannot have the EU-cake and eat it* points to the EU retaining all the benefits of EU membership but none of the duties. Once the proverb has been reworked and has caught the public eye, the noun Cakeism succeeds in pointing to a wish to enjoy two desirable but incompatible alternatives. In a similar vein, a disparaging attitude is seen also in *cherry-picking*, an analogy-based compound which describes the UK's wish to forge a 'deep and special partnership' with the EU so as to retain certain advantages of the Customs Union or Single Market.

Metaphorical mechanisms: cognitive semantics underpinnings

In conformity with the mainstream cognitive linguistics tenets, this paper assumes that 'linguistic structure is a direct reflex of cognition in the sense that a particular linguistic expression is associated with a particular way of conceptualizing a given situation' (Lee 2004:1). In particular, in the following special attention will be paid to metaphor (as defined and discussed in Lakoff and Johnson 1980), a fundamental property of all kinds of discourse, including every day, political and journalistic discourse. The construals of Brexit via metaphorical mappings will be discussed with a view to revealing some deep implications at the level of thought and speech.

While many compounds are indebted to cognitive metaphor, the cognitive mechanism which a metaphor supposes is able to support and make coherent entire pieces of public discourse. There are a number of scenarios that bring home, albeit preferentially, the projected or contemplated reality of Brexit, and by far the most conventional and repetitive one is that of the JOURNEY. Great Britain has made a choice (expressed in the 2016 referendum) to leave the EU, which was previously a CONTAINER for it (1). There are difficulties and consequences to this act of leaving (2) and there is the possibility to go back, hence the idea of keeping a bridge (in (3), the idiom *to burn one's bridges*, i.e. to make decisions that cannot be changed in the future, is supposedly of some assistance too).

(1) 'There will be no attempts to *remain inside* the EU, no attempts to *rejoin it by the back door*, and no second referendum. The country voted *to leave* the European Union, and as Prime Minister I will make sure that we *leave* the European Union.' (Theresa May, quoted by *The Sun*, 9 July 2016)

(2) 'No one will notice which bit of the hardship was caused by leaving the single market.' (James J Dart, Facebook message)

(3) 'If the goal is separation, why keep a bridge?' (*The Guardian*, 6 May 2020)

Leaving is not conceptualized as a straightforward, simple leaving, as it can be seen in (4):

(4) 'the tortuous process of leaving the EU' (7 November 2019)

Less conventionally, the UK is personified and its leaving is rendered as a flight for freedom:

(5) 'DUP leader Arlene Foster said yesterday her ten MPs could not vote for May's deal because it would "handcuff the UK to the EU, with the EU holding the keys".' (*The Irish Sun*, 11 November 2018)

Post-Brexit reality is thought of as two different vehicles following divergent paths:

(6) 'However painful or regrettable Brexit may be, it will not stop the E.U. as it moves to the future; we need to move forward.' (Jean-Claude Juncker)

The same JOURNEY scenario explains and accommodates collocations and compounds such as *the gateway to Europe, the road to Brexit, open door policy* and *cliff edge (*version of hard Brexit which envisages no "transition" or "implementation" period).

The alliance of two metaphors (BREXIT IS A STORY, BREXI IS A JOURNEY) explains the enhanced rhetorical effect of (7):

(7) The whole Brexit saga is, in my view, one big, terrifying leap in the dark. (Gina Miller)

The border issue which has been so intensely debated has benefitted from a few compounds that which either highlight the objectification of the border (e.g. hard border, soft border, frictionless border), or its personification (e.g. smart border):

(8) 'despite the unanimous desire for a soft border between Northern Ireland and the Irish Republic' (*The Guardian*, 20 Jul 2017)

Due to personification, the separation of GB and EU fits the DIVORCE pattern as well: The UK has chosen to leave and there will be a *divorce bill* to pay (money the UK agrees to pay to the EU as part of a Brexit deal):

(9) 'UK could pay £50bn Brexit divorce bill' (*The Guardian*, 29 Nov 2017)

WAR metaphors are particularly fit in situations involving conflicting attitudes and choices, and they have been noted to ramp up and inflame the opponents up to the point where the main UK political parties signed a pledge to use moderate language:

(10) 'Am I fighting a losing battle to use these military metaphors? Or should I stick to my guns?' (Boris Johnson)

(11) 'The Labour and the Tories are locked in a duel over Brexit that is like one of those arcane cycle races where the two riders start as slowly as possible.' (*The Guardian*, 8 February 2018)

(12) 'Leavers v remainers: how Britain's tribes compare' (*The Guardian*, 2 May 2019)

The terms in which the battle between opponents battles is framed suggests various kinds of war scenarios, either duel or more primitive fights, but (11) also captures the rivalry in terms of the SPORTS competitions, which the occurrences of the *level playing field* recall:

(13) 'Johnson denies going back on level playing field terms he agreed with EU last year' (*The Guardian*, 20 February 2020)

Novel metaphorical conceptualisations of Brexit are powerful, yet infrequent, ways of highlighting the mainstream perspectives on the event. A FIRE story line foregrounds the opportunity to start afresh, a DRINK scenario calls attention to the need to manifest celerity in

implementing Brexit, while the DISTRACTION mapping highlights the superfluousness and shallowness of the decision:

(14) In short, we know the house will be on fire later this year, so it is better to fan the flames than to save any of our existing stuff, because we want to build a new house and don't like our neighbours anyway. (*The Guardian*, 6 May 2020)

(15) Brexit is a fiery spirit, best downed in a single shot. Sipping is for wimps. Third, the UK gets what it wants by threatening to walk away. The EU will make concessions if Johnson looks wild enough to down the whole Brexit bottle. (*The Guardian*, 6 May 2020)

(16)Brexit continues to be an unwelcome, unnecessary and damaging distraction today. (*The Guardian*, 26 Apr 2020)

What a metaphorical pattern (e.g. BIRTH in (17) versus AMPUTATION in (18) and (19) below) succeeds in doing is putting a positive or negative gloss on the same event:

(17) 'there are a lot of Tories demanding a hard Brexit as they seek to cut the cord completely with Europe' (*The Irish Sun*, 11 November 2018)

(18) 'Brexit was a fantastic example of a nation shooting itself full in the face.' (Hugh Grant)

(19) 'to me, voting to leave was madness. My perspective was that it was cutting off your nose to spite your face.' (Charlie Brooker)

Conclusions

The story of the word Brexit is a rags-to-riches one: the blend was added to *The Oxford English Dictionary* in December 2016 as a result of lexical gap filling, but today it enjoys international use and fame. Brexit itself was an event with immense potential to enrich the English lexicon with a variety of words and phrases. Some were entirely fresh, others were already existing wordings that have gained prominence and wider recognition. Soundbites, buzzwords, doublespeak, catchphrases have made their way into the national conversation, influencing attitudes and actions by means of meaning construal. This paper has brought to the fore the most relevant morphological and semantic changes testifying that a discrete, yet bodacious process of lexical innovation is due to Brexit.

BIBLIOGRAPHY

*** *Cambridge Dictionary*. https://dictionary.cambridge.org/. Accessed 8th May 2020.

*** *Collins Online Dictionary*. https://www.collinsdictionary.com/. Accessed 8th May 2020.

*** *Macmillan Dictionary*. https://www.macmillandictionary.com/. Accessed 8th May 2020.

*** *Oxford English Dictionary*. https://www.oed.com/. Accessed 8th May 2020.

Buckledee, Steve. 2018. *The Language of Brexit: How Britain Talked Its Way Out of the European Union*. London Bloomsbury Publishing. [Computer file] Accessed 4th May 2020.

Brainy Quote. https://www.brainyquote.com/. Accessed 8th May 2020.

Lakoff, George, and Mark Johnson. 1980. *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.

LCD Views. 'Jobs first Brexit where the jobs go first and then we Brexit.' https://www.lcdviews.com/2018/01/11/jobs-first-brexit-where-jobs-go-first-and-then-we-brexit/. Accessed 8th May 2020.

Lee, David. 2004. *Cognitive linguistics: an introduction*. Melbourne: Oxford University Press.

Singh, Ishtla. 2015. *The History of English: A Student's Guide*. London: Routledge.

The Guardian. https://www.theguardian.com/international. Accessed 8th May 2020.

The Independent. https://www.independent.co.uk/. Accessed 8th May 2020.

The Irish Sun. https://www.thesun.ie/. Accessed 8th May 2020.

The Sun.https://www.thesun.co.uk/. Accessed 8th May 2020.

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE IN HANDLUNGSFELDERN. VERMITTLUNG UND REZEPTION

Maria-Elena Muscan
Assoc. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: As the learning process of German as a foreign language continues beyond level A1, a well-structured learning strategy had to be developed. This paper aims to present a learning field approach used as didactical fundament for action oriented learning courses. Communication being the most important goal of studying the German language, the following so called four strands are required: exploration of meaningful content, of linguistic forms, training of speech fluency and the meaningful output production.

Keywords: learning fields, action oriented learning, German as foreign language, foreign language acquisition, the four strands of language learning

Sprachwissenschaftler, Didaktiker und Lehrende beschäftigen sich in den letzten Jahren immer intensiver mit der Entwicklung und Vermittlung neuer Methoden für den Deutsch als Fremdsprache-Unterricht, um den Anforderungen einer stetig wachsenden Zielgruppe zu entsprechen. Die Gründe, die Lernende dazu bewegen, Deutsch zu lernen, sind sehr unterschiedlich, aber ihr Ziel ist das gleiche. Sie wollen möglichst schnell und gut eine Sprachkompetenz erreichen, die es ihnen erlaubt, im deutschsprachigen Raum Fuß zu fassen und zu arbeiten. Die Angebote der spezialisierten Verlage und der Sprachschulen sind so vielfältig, dass man Schwierigkeiten hat, das passende Kursformat und -material für die eigenen Bedürfnisse zu finden. Was jedoch die große Mehrheit dieser Angebote gemeinsam hat, sind die neuen didaktischen Ansätze, die das Sprachhandeln in den Mittelpunkt des Lehrens und Lernens setzt. Dabei wird die Sprache selbst als eine Form von Handeln betrachtet und damit einhergehend die Rezeption und Produktion von Texten sowie die Kommunikation in der Fremdsprache.

Die ca. 7,1 Milliarden Menschen, die derzeit die Erde bevölkern, sprechen insgesamt 7.102 Muttersprachen. Die meisten davon sind in Asien verbreitet, nämlich 2.301. Dicht dahinter folgt der afrikanische Kontinent mit 2.138 Sprachen. In Europa sind derzeit 286 Sprachen verzeichnet, allein in Deutschland 27. Darunter befinden sich auch Migrantensprachen wie Griechisch, Russisch, Spanisch oder Türkisch.[1] Im Unterschied dazu versteht man unter Deutsch als Fremdsprache (DaF) den Status der deutschen Sprache für alle Sprecher oder Lerner, deren Muttersprache nicht Deutsch ist:

> *DaF steht für „alle unterrichtspraktischen und wissenschaftlichen Aktivitäten, die sich mit der deutschen Sprache und Kultur der deutschsprachigen Länder […] beschäftigen. Im engeren Sinne spricht man von Deutsch als Fremdsprache, wenn die deutsche Sprache im Ausland erworben wird und nicht zum alltäglichen Gebrauch notwendig ist. Die Vermittlung der deutschen Sprache erfolgt dabei meist gesteuert, das heißt im Fremdsprachenunterricht.*[2]

Beim Erlernen des Deutschen als Fremdsprache stellt sich immer wieder auch die Frage, wie andere Fremdsprachen diesen Lernprozess unterstützen könnten. Oft sind Sprachpotenziale dem Einzelnen gar nicht bewusst, und Lernende neigen zu Übersetzungen, die aber meistens zu Kommunikationsstörungen führen. Rumänische Studierende bringen Sprachkompetenzen in

[1] https://www.phase-6.de/magazin/rubriken/fakten-der-sprache/wie-viele-sprachen-gibt-es-auf-der-welt/. Abgerufen am 14. März 2020.
[2] https://de.wikipedia.org/wiki/Deutsch_als_Fremdsprache. Abgerufen am 14. März 2020.

Englisch und den einzelnen Muttersprachen mit sich. Daher ist es für Lehrende wichtig zu eruieren, welche anderen Sprachen die Studierenden sprechen und verstehen, welche Sprachen sie in ihrer Umgebung hören, mit welchen Sprachen sie über die Medien in Kontakt sind, und zu guter Letzt, mit welchen Sprachen die Lernenden über ihre Lehrwerke oder Fachliteratur vertraut sind. Es heißt also Sprachen miteinander zu vergleichen, um vorhandene Sprachkenntnisse und -kompetenzen aufzugreifen und für das Erlernen des Deutschen auszunutzen.

Ein erster Ansatz für den Sprachvergleich ist die Sensibilisierung für die eigenen Sprachkenntnisse und –kompetenzen. Zahlreiche Fremdwörter und Lehnwörter demonstrieren, dass Sprachen nicht isoliert existieren. Wenn rumänische Student*innen merken, dass sie Wörter aus ihrer Muttersprache oder aus dem Englischen im Deutschen erkennen, dann wächst sowohl ihre Lernmotivation, ihr Lernrhythmus als auch ihr Selbstvertrauen.

Es hilft dabei sehr, wenn schon möglichst früh Sprachvergleiche erstellt werden können, und zwar als kleine Forschungsprojekte oder Hausarbeiten im ersten Studiensemester. In kleinen Arbeitsgruppen können Student*innen aufgefordert werden, einige Themenschwerpunkte zu recherchieren und zu dokumentieren. Dabei könnten folgende zur Auswahl angeboten werden:

- Grammatische Gemeinsamkeiten und Unterschiede zwischen dem Englischen und dem Deutschen,
- Grammatische Gemeinsamkeiten und Unterschiede zwischen dem Rumänischen und dem Deutschen,
- Gemeinsamkeiten und Unterschiede im Wortschatz zwischen dem Englischen und dem Deutschen,
- Gemeinsamkeiten und Unterschiede im Wortschatz zwischen dem Rumänischen und dem Deutschen.

Solche kleine Forschungsprojekte[3] sind aus der Aktions- und Unterrichtsforschung bekannt und beruhen auf die Erforschung der eigenen Praxis. Für Lehrende ist das selbstverständlich die Unterrichtspraxis, für Lernende die Lernpraxis. Die Mitglieder der Arbeitsgruppe erforschen im oben genannten Projekt in erster Linie die eigene Lernerfahrung, das eigene Wissen über Sprachstruktur und Sprachnorm in der Muttersprache (oder in einer schon bekannten Fremdsprache) und vergleichen diese dann mit der ersten und/oder der zweiten Fremdsprache. Dabei ist der Austausch untereinander von großer Bedeutung, das voneinander Lernen und die gesammelten Daten helfen zu verstehen, wie Sprache funktioniert und auch, welche „Instrumente“ für sprachliche Produktion in der Linguistik zur Verfügung stehen.

Im Hinblick auf den Sprachvergleich ist allerdings auf Interferenzfehler zu achten. Viele Lehrende bevorzugen daher als Präventionsmaßnahme, verwandte Sprachen (z.B. Englisch und Deutsch) nicht miteinander zu vergleichen. Meine eigene Lehrerfahrung hat unter anderem jedoch gezeigt, dass der positive Transfer viel größer als der negative ist, und daher ein bewusster Sprachvergleich sinnvoll ist.

Ein zweiter Ansatz für den Sprachvergleich ist die Aktivierung der Vorkenntnisse, das Zurückgreifen auf vorhandene Sprachenkenntnisse und Sprachlernerfahrungen. Argumente dafür geben Ballweg/Drumm[4] ausgehend von der Mehrsprachigkeitsdidaktik:

> *1) Lernende verarbeiten neue Informationen auf der Grundlage bestehenden Wissens. Vorwissen, besonders über die erste Fremdsprache und ihre Regelmäßigkeiten zu aktivieren und bewusst zu machen, unterstützt diesen Prozess.*
>
> *2) Lernende lernen auf der Grundlage ihrer Vorkenntnisse und Sprachlernerfahrungen, die durch das Lernen einer ersten Fremdsprache bereits umfassend sind, immer etwas anders. Wenn sie sich diese bewusst machen, lernen sie effektiver und selbstständiger.*

[3] Funk, H./Kuhn, Ch./Skiba, D./Spaniel-Weise, D./Wicke, R.E. (2014). *Aufgaben, Übungen, Interaktion*. Klett-Langenscheidt. München.

[4] Ballweg, Sandra/Drumm, Sandra et al. (2013). *Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch*? Klett-Langenscheidt. München. Seite 143.

3) Ähnlichkeiten zwischen Erstsprachen und Fremdsprachen sollte man nutzen, da sie das Lernen der Fremdsprache erleichtern und das Sprachbewusstsein schärfen können. Wissen über Unterschiede zwischen den vorhandenen Sprachen hilft Fehler zu vermeiden.

4) Lernende können Wissen über Sprache/n, Erfahrungen aus dem Unterricht/ aus dem Sprachlernprozess der ersten Fremdsprache übertragen und dadurch orientierter, leichter und schneller lernen.[5]

Das Erlernen des Deutschen fokussiert in erster Linie die Entwicklung der vier kommunikativen Grundkompetenzen: Lese- und Hör/Sehkompetenz, Schreib- und Sprechkompetenz. Darüber hinaus sind Wortschatztraining und Grammatikvermittlung wichtiger Bestandteil der Sprachaneignung, wobei die Grammatik als Mittel zum Zweck betrachtet wird.

Im Kontext der DaF-Didaktik ist die Klärung zweier Grammatiktypen wichtig, der Lernergrammatik (auch DaF-Grammatik), bzw. der wissenschaftlichen Grammatik. Die sogenannte DaF-Grammatik orientiert sich an jenen Aspekten der Grammatik-Theorie, die besonders häufig und relevant sind, oder die beim Lernen besondere Schwierigkeiten bereiten. Die Erläuterungen dieser Grammatik gehen immer von der Pragmatik der Sprecherintentionen aus. Konkret bedeutet das, der Sprecher/Schreiber wählt ausgehend von seiner kommunikativen Intention diejenigen Grammatik-Instrumente (neben Wortschatz, Phonetik oder Rechtschreibung), die er/sie zur Realisierung einer Sprachhandlung benötigt. Dazu verwenden Barkowski/Grommes die sehr treffende Metapher eines Werkzeugschranks, in deren Schubladen die sprachlichen Werkzeuge liegen: formelhafte Wendungen, flektierte und unflektierte Wörter, grammatische Regeln und Phonetik.[6]

Die Student*innen der Fachbereiche Deutsche Sprache und Literatur an rumänischen Universitäten haben in den letzten Jahren sowohl die Sprache als auch die Grammatik und Literatur des Deutschen erlernen und wissenschaftlich erforscht. Ihr Fremdsprachenunterricht wurde von den Dozent*innen sozusagen auf zwei Ebenen gestaltet, eine, in der sie die Sprache lernen und anwenden konnten, und die zweite Ebene, in der sie sich mit Sprache (z.B. in Grammatik-Vorlesungen und –seminaren) und deutschsprachige Literatur wissenschaftlich auseinandersetzten. Die Grammatik-Theorie wurde von den Studierenden selbst auch angewandt, sei es im Sinne der Sprachhandlung in einer Prüfung, in einer realen Situation (z.B. als Lehrende im Sekundarbereich) oder zur mündlichen oder schriftlichen Kommunikation über verschiedene Grammatik-Themen. Diese spezielle Kommunikation wird als Lernziel der Grammatik-Kurse betrachtet, als grammatische Kompetenz. Das Lernziel eines Grammatik-Kurses oder -Seminars besteht also darin, die Studierenden darauf vorzubereiten, die Sprache für die theoretische Beschreibung von Morphologie, Syntax, Phonetik oder Wortschatz selbstständig und niveaugerecht anzuwenden.

Die Auseinandersetzung mit der Sprache auf zwei parallelen Ebenen ist ein mühsames Unterfangen und benötigt eine ausgewogene Verteilung von Sprachlernaktivitäten und theoretischem Input, um eine angemessene sprachliche Handlungsfähigkeit zu gewährleisten. Äußerst hilfreich sind in dieser Hinsicht die Erkenntnisse aus der Unterrichtsforschung. Im letzten Jahrzehnt vertiefte sich immer stärker die Diskussion über sogenannte *Lernfelder*. Die Professoren Paul Nation und Jonathan Newton[7] haben verschiedene Studien zum Fremdsprachenunterricht ausgewertet und das Konzept der *four strands* (vier Lernfelder) etabliert, die zu einer aktiven Sprachverwendung der gelernten Sprache führten.

Das Lernfeldermodell hat als Grundlage die Auffassung, dass der Unterricht und alle darin enthaltenen Inhalte und Aktivitäten die vier Lernfelder abdecken. Die kommunikativen

---

[6] Barkowski/Grommes 2014:10 ff.

[7] Paul Nation ist emeritierter Professor an der School of Linguistics and Applied Language Studies (LALS) an der Victoria University of Wellington Neuseeland;
Jonathan Newton ist Professor an der School of Linguistics and Applied Language Studies (LALS) an der Victoria University of Wellington Neuseeland.

Fertigkeiten, der Wortschatz und die Grammatik werden folglich nicht als separate Komponenten des Spracherwerbs betrachtet, sondern werden in den vier Lernfeldern integriert.

Eine Synopse der Handlungsfelder auf dem B1-Niveau (s. dazu *Profile Deutsch*) ergibt auch eine spezifische strukturelle Konzeption des Grammatik-Kurses. Dabei wird auf die grammatische Progression der in der Sprachaneignung verwendeten Lehrwerke geachtet. Das Lernfeldermodell beschreibt eine Herangehensweise der Sprachvermittlung, die zu einer aktiven Verwendung der gelernten Sprache führt, unter Berücksichtigung folgender Felder: 1) das Lernen durch die Auseinandersetzung mit bedeutungsvollen Inhalten, 2) durch die Auseinandersetzung mit sprachlichen Formen, 3) durch das Training von Flüssigkeit im Sprechen, Schreiben, Hören, Lesen und Hör-Sehen sowie 4) durch die Produktion bedeutungsvollen Outputs.[8]

Für die vorliegende Arbeit betrachte ich das Lernfeld des sprachbezogenen Lernens als sehr wichtig, daher werde ich die anderen drei Lernfelder nicht näher erläutern. Für dieses Lernfeld liegt der Fokus auf der Arbeit mit den Strukturen der geschriebenen und gesprochenen Sprache unter Berücksichtigung der Aussprache, des Wortschatzes, des Satzbaus, der Redemittel, der Kohärenz, der Morphologie und der Syntax.

Ein erster Schritt besteht in der Festlegung des kommunikativen Lernziels, um danach die grammatischen Gebiete festzulegen, die thematisiert werden sollen. Vergangenheitsformen sind zum Beispiel erst dann wichtig, wenn über eigene vergangene Handlungen oder Erfahrungen berichtet werden soll. Dabei wird auch ein anderes Lernfeld integriert, nämlich das Lernen durch Arbeit mit bedeutungsvollen Inhalten, in der sich die Lernenden durch einen personalisierten Unterricht direkt angesprochen fühlen.

Die Begründung für das Vier-Lernfelder-Modell liegt im sogenannten *Time-on-Task-Prinzip.*[9] Das bedeutet, dass die Zeit, die im Unterricht zur Verfügung steht, darauf verwendet werden sollte, was die Studierenden später auch tatsächlich können sollen. Und das ist erstens die Sprachkompetenz und zweitens die Grammatik-Kompetenz. Das bedeutet auch, dass die Grammatik-Themen in einer zyklischen, progressiven Reihenfolge bearbeitet werden.

Eines der wichtigsten Materialien mit großem Referenzwert ist *Profile Deutsch*, das die handlungsorientierten Anforderungen der Niveaustufen des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens mit konkreten Beispielen beschreibt. Das Kapitel ‚Grammatik' enthält sowohl eine systematische als auch eine funktionale Grammatikbeschreibung, wobei die funktionale Grammatikbeschreibung wiederum drei Komponenten näher betrachtet: die Intentionen, die Relationen und die Textelemente. Dieses Instrument ermöglicht es jedem Lehrenden oder Lehrwerkautor, gezielt und niveaugerecht die deutsche Sprache zu vermitteln. Darüber hinaus kann es eine wichtige Orientierung für die inhaltliche Zusammensetzung von Grammatikkursen anbieten. Die bereits erwähnte Grammatikkompetenz sollte ebenfalls unter dem Gesichtspunkt des *Time-on-Task-Prinzips* erworben werden.

Im Folgenden werde ich anhand eines Beispiels aus der eigenen Grammatik-Kurs darstellen, wie sich das Lernfeld des sprachbezogenen Lernens unter Berücksichtigung des *Time-on-Task-Prinzips* realisieren lässt.

Als Sprachhandlung wähle ich die Argumentation durch Meinungsäußerung oder Wertung. Diese Sprachhandlung kann auf allen Niveaustufen realisiert werden, wenn deren Umsetzung angepasst wird. Auf A1-Niveau argumentiert man anhand von Deklarativsätzen: *Grammatik ist schwer* oder *Das Substantiv ist eine Wortart.* Man bedient sich dabei derselben morphologischen und syntaktischen Instrumente, die für das Erlernen der Sprache in sprachpraktischen Unterrichtsformen gelten. Ausgehend von einer bestimmten Redeintention werden bestimmte Wörter oder Redemittel gewählt, die in einem bestimmten Satzbau eingefügt werden. Ob der Lernende *Mein Name ist Ionescu* sagt, oder *Das Substantiv ist eine Wortart*, die Arbeit mit und über sprachlichen Formen ist in beiden Fällen gewährleistet. Auf A2-Niveau lernt man dann neue

[8] Funk, H./Kuhn, Ch./Skiba, D./Spaniel-Weise, D./Wicke, R.E. (2014). *Aufgaben, Übungen, Interaktion.* Klett-Langenscheidt. München.

[9] Nation, Paul/ Newton, Jonathan (2009). Teaching ESL/EFL listening and speaking. New York: Routledge/Taylor and Francis Group.

Formen für die Argumentation kennen, wie zum Beispiel den Objektsatz: *Ich denke, dass dieses Substantiv feminin ist.* Das B1-Niveau erweitert die Ausdrucksmöglichkeiten für die Argumentation mit dem *zu*-Infinitiv: *Ich habe versucht, das Substantiv zu analysieren*.

Betrachtet man den folgenden Auszug aus der Grammatikübersicht aus *Profile Deutsch* zum Thema Hauptsatz, wird sehr schnell klar, erstens, wie ein Lernender einen Hauptsatz bilden kann, und zweitens, wie er dieselben Mittel anwenden kann, um den Hauptsatz zu beschreiben. Sprachkompetenz wird folglich parallel zur Grammatikkompetenz erworben.

	A1	A2	B1	B2
Hauptsatz	*Ich suche die Bahnhofstraße.* (Deklarativsatz) *Wann sehen wir uns?* (W-Frage) *Sind Sie müde?* (Ja/Nein-Frage) *Fahr langsam!* (Imperativsatz)	*Streng dich an!* (Imperativsatz mit zweiteiligem Prädikat)	*(Einfach nicht zur Arbeit kommen.) Das geht doch nicht!* (Exklamativsatz)	*Wenn ich das gewusst hätte!* (Desiderativsatz)

Exemplarisch werde ich nun eine niveaugerechte Definition des Hauptsatzes vorstellen, und zwar:

- A1: Der Hauptsatz (*independent clause, propoziție principală*) hat eine vollständige Information. Er steht immer allein. Das konjugierte Verb steht auf Position 1 oder 2.
- A2: Der Hauptsatz ist ein vollständiger Satz und kann allein stehen. Die konjugierte Verbform ist an erster oder zweiter Stelle.
- B1/B2: Der Hauptsatz ist ein selbstständiger Satz, der allein oder als übergeordneter Satz in einem Satzgefüge stehen kann, wobei die finite Verbform entweder an erster oder an zweiter Stelle steht.
- C1/C2: *Der Hauptsatz ist in einem (komplexen) Satzgefüge derjenige Teilsatz, der strukturell selbstständig, d.h. nicht Satzglied eines übergeordneten Satzes ist. Als Aussage- und Ergänzungsfragesätze haben Hauptsätze Verb-Zweit-Stellung, als Entscheidungsfrage- und Aufforderungssätze Verb-Erst-Stellung.*[10]

Schlussfolgernd möchte ich den Grundsatz der Vermittlung und Rezeption des Deutschen zusammenfassen. Das Erlernen der Grammatik geht Hand in Hand mit dem Erlernen der Sprache selbst, folglich werden Grammatik- oder Literaturkompetenz parallel zur Sprachkompetenz erworben. Es gibt viele Modelle und Ansätze, die dieses Verfahren unterstützen und von denen das Lehren und Lernen gleichermaßen geprägt ist. Das Prinzip des Sprachvergleichs und das der Lernfelder kann grundlegend die Ziele des Spracherwerbs prägen. Zwei anfangs sehr verschiedene Bereiche, die Germanistik und der DaF-Bereich, können sich nicht länger ausschließen, sondern einen gemeinsamen Nenner finden, der es ermöglicht, wissenschaftliche Inhalte sogar mit einer geringen Sprachkompetenz zu erschließen.

BIBLIOGRAPHY

Ballweg, Sandra/Drumm, Sandra et al. (2013). *Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch?* München: Klett-Langenscheidt.

[10] Bußmann, Hadumod (1990). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Stuttgart: Kröner Verlag. Seite 302.

Barkowski, Hans/ Grommes, Patrick/ Lex, Beate/ Vicente, Sara et al. (2014): *Deutsch als fremde Sprache*. München: Klett-Langenscheidt.

Bußmann, Hadumod (1990). Lexikon der Sprachwissenschaft. Stuttgart: Kröner Verlag.

Funk, Hans/Koenig, Michael (1991): *Grammatik lehren und lernen*. Berlin, München etc.: Langenscheidt.

Funk, Hans/Kuhn, Christina/Skiba, Dirk/Spaniel-Weise, Dorothea/Wicke, Reiner E. (2014). *Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München: Klett-Langenscheidt.

Glaboniat, Manuela/ Müller, Martin/ Rusch, Paul/ Schmitz, Helen/ Wertenschlag, Lukas (2015): *Profile Deutsch. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen.* München: Klett-Langenscheidt..

Helbig, Gerhard/Buscha, Joachim (1998): *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Leipzig, Berlin u.a.: Langenscheidt.

Muscan, Maria-Elena (2019). *Der Weg zur Literatur führt über die Grammatik*. IN: Diversité et Identité Culturelle en Europe. Nr.16/2. Pag. 107-119. ISSN 2067-0931.

Nation, Paul/ Newton, Jonathan (2009). *Teaching ESL/EFL listening and speaking*. New York: Routledge/Taylor and Francis Group.

THE LANGUAGE AND NATIONAL IDENTITY - A CURRENT RESEARCH FROM THE PERSPECTIVE OF THE HUMBOLDTIAN THEORY

Oana Boc
Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:In the age of globalisation, the national identity manifested through language becomes an essential coordinate of politics in general and linguistic policy in particular. Each language represents an individuality within the spiritual treasure of humanity. The uniqueness of each language in this vast set of linguistic diversity is firstly revealed, as Humboldt stated, in the way in which each language provides a "worldview" to the community that speaks it. This concept of "worldview" becomes intelligible, in Humboldtian theory, through a more specific concept, that of "inner form", which regards precisely the different conceptualization of the world in and through language and which determines the spiritual individuality of each language. Many recent studies in the field of linguistics reveal a rediscovery of the work of W. von Humboldt, contemporary exegetes of the work of this profound thinker concluding that a reassessment of Humboldtian concepts and theory is necessary, an assumption of them from the perspective of understanding some aspects of the current world. Thus, the present paper aims to present some of these aspects regarding the relationship between language and national identity, as well as the openings offered by the Humboldtian theory for the understanding of certain current cultural aspects.

Keywords: language, national identity, alterity, worldview, multilingualism.

0. În epoca globalizării, identitatea naţională manifestată prin limbă devine o coordonată esenţială a politicii în general şi a politicii lingvistice în special. Fiecare limbă reprezintă o individualitate în tezaurul spiritual al umanităţii. Unicitatea fiecărei limbi în acest ansamblu vast al diversităţii lingvistice se relevă în primul rând, aşa cum afirma Humboldt, în modul fiecărei limbi de a oferi o „viziune despre lume" comunităţii care o vorbeşte. Acest concept de „viziune despre lume" devine inteligibil, în teoria humboldtiană, printr-un concept mai specific, cel de „formă internă", care vizează tocmai conceptualizarea diferită a lumii în şi prin limbă şi care determină individualitatea spirituală a fiecărei limbi. Multe studii recente în domeniul lingvisticii relevă o redescoperire a operei lui W. von Humboldt, iar exegeţii contemporani ai operei acestui profund gânditor ajung la concluzia că este necesară o (re)descoperire a conceptelor şi a teoriei humboldtiene, o asumare a lor, din perspectiva înţelegerii unor aspecte ale lumii actuale. Astfel, lucrarea de faţă urmăreşte să prezinte câteva dintre aceste aspecte referitoare la relaţia dintre limbă şi identitate naţională, precum şi deschiderile oferite de teoria humboldtiană spre înţelegerea unor aspecte culturale actuale.

1. Necesitatea (re)descoperirii operei humboldtiene

Exegeţii operei humboldtiene au remarcat faptul că Humboldt a rămas puţin cunoscut sau chiar necunoscut mai mult de un secol şi jumătate după moartea sa (în anul 1835)[1]. Însă, în ultimii

[1] Georges Mounin relevă faptul că Humboldt „s-a bucurat de o influenţă enomă în timpul vieţii sale" datorată nu doar „funcţiilor sale oficiale, relaţiilor sale în lumea culturii europene, eforturilor pe care le-a făcut ca om politic pentru a-i insera pe creatorii noii lingvistici în lumea universitară germană; dar şi strălucirii sale cu care punea în mişcare idei generale în afara micului univers prea închis al filologiei." Însă această influenţă „dispare odată cu el", iar explicaţia pe care istoricul francez o oferă acestui fapt vizează mai ales dificultatea înţelegerii gândirii lingvistice, dar şi a expresiei stilistice a lui Humboldt: „Analiza gândirii lingvistice a lui Humboldt a părut dificilă tuturor. Max Müller spunea că formulările lui Humboldt îi «dădeau impresia că umblă pe o mare de nori în mişcare». Bréal vorbea de «această inteligenţă vastă şi puternică ce ajungea uneori la obscuritate» (...) pe când Meillet găseşte la rândul său că «lectura [operei] lui Humboldt este adesea descurajantă." (Mounin 1999: 129-130). Tocmai de aceea, o carte recentă dedicată lui

30 de ani s-a remarcat o tendinţă de (re)descoperire a operei humboldtiene (prin organizarea de colocvii, prin dedicarea unor numere speciale ale unor reviste ştiinţifice, prin traduceri în mai multe limbi ale operei humboldtiene şi prin publicarea unor cărţi de exegeză), aşa cum remarcă Jean Quillien, într-o carte recentă (*L'image de Wilhelm von Humboldt dans la postérité*), în care sintetizează câteva dintre cele mai importante direcţii de valorificare a operei humboldtiene. (Quillien 2018). Totuşi, opera lui Humboldt reprezintă în continuare „un continent din care rămâne încă mult de defrişat". (trad.n.) (Quillien 2018:11).

Efortul înţelegerii în profunzime a ideilor humboldtiene este necesar în permanenţă, mai ales în epoca actuală a globalizării, în care se afirmă din ce în ce mai mult necesitatea menţinerii plurilingvismului şi a diversităţii culturale. Aşa cum precizează în mai multe studii[2] J. Trabant, unul dintre cei mai importanţi exegeţi ai operei humboldtiene, necesitatea asumării ideilor acestui mare gânditor se relevă mai ales din perspectiva faptului că „Humboldt este inamicul universalizării unei singure viziuni despre lume" şi, de asemenea, „al iacobinismului lingvistic care astăzi a devenit global" (Trabant 2014: 437). Răspunzând întrebării *Pourquoi Humboldt?* (*De ce Humboldt?*), care constituie chiar titlul unui articol al său, Trabant sintetizează coordonatele nevoii actuale de Humboldt: „Nu doar pentru a înţelege profunzimea antropologică a limbajului (...), ci şi pentru a protesta contra colonizării spiritului uman care ne ameninţă, contra monoteismului lingvistic. A-l gândi pe Humboldt astăzi (...) înseamnă a celebra raţionalitatea umană în totalitatea limbilor şi nu în universalizarea uneia, a celebra munca spiritului în diversitatea viziunilor sale despre lume." (trad. n.) (Trabant 2014: 437).

Aşadar, necesitatea cunoaşterii operei humboldtiene se relevă ca fiind una indispensabilă din perspectivă culturală, pe de o parte pentru a oferi un cadru conceptual ştiinţific incontestabil susţinerii diversităţii culturale şi lingvistice, iar pe de altă parte pentru a înţelege şi a preîntâmpina pericolul uniformizării lingvistice izvorât din raţiuni pur pragmatice.

2. Istoricitatea semnificatului în concepţia humboldtianăşi implicaţiile acestei răsturnări de perspectivă în înţelegerea individualităţii limbilor

Chiar dacă au mai existat precursori ai lui Humblodt[3] care au prefigurat, din diferite perspective, faptul că diversitatea limbilor nu se rezumă la diversitatea materială, formală (a semnificantelor), ci şi semnificaţiile cuvintelor (semnificatele) sunt specifice fiecărei limbi şi, astfel, sunt diferite în limbi diferite, W. von Humboldt este cel care a discutat amplu şi a impus în cercetarea lingvistică concepţia referitoare la istoricitatea semnificatului, adică laspecificitatea semnificatelor în fiecare limbă, şi prin aceasta, a deschis orizontul înţelegerii unicităţii, a individualităţii fiecărei limbi la un nivel mai profund, mai exact, la nivel semantic[4].

Aşa cum se consideră în general în istoria lingvisticii, Aristotel face pentru prima dată o distincţie clară între *forma cuvântului* şi *conţinutul cuvântului* şi în acelaşi timp afirmă relaţia indestructibilă şi intralingvistică dintre acestea (dintre semnificat şi semnificant, în temenii de mai târziu ai lui Saussure), ca relaţie constitutivă a semnului lingvistic, a cuvântului. Astfel, în *Despre interpretare*,Aristotel definea cuvântul tocmai prin această relaţie dintre formă şi conţinut: „Ceea ce există prin voce este un simbol pentru ceea ce se întâmplă în suflet". Meritul lui Aristotel este în primul rând acela că a definit pentru prima dată natura biplană a semnului lingvistic şi că a situat conţinutul (semnificaţia) cuvântului în interioritatea umană, în conştiinţă, în „suflet". Însă, aşa cum precizează Coşeriu în *Istoria filozofiei limbajului,* descoperirea lui Aristotel a fost una incompletă, deoarece „Aristotel nu a observat caracterul condiţionat istoric al semnificaţiei şi, prin aceasta, specific fiecărei limbi individuale. Lucrul acesta l-a făcut abia Wilhelm von Humboldt" (Coşeriu 2011:131). Mai exact, Aristotel considera că doar formele cuvintelor (semnificantele) sunt diferite

---

Humbold este intitulată sugestiv *Wilhelm von Humboldt cet illustre inconnu*(Mboumba Moulambou, 2017), chiar dacă, aşa cum remarca J. Quillien, acest fapt nu mai este chiar de actualitate (Quillien 2018).

[2] V. Trabant 2003, 2014, 2017.

[3] În acest sens, J. Trabant îi menţionează pe Bacon, Locke, Condillac, Leibniz (Trabant 2003: 158).

[4] „În lingvistică, afirmarea cea mai categorică a faptului că nu doar formele cuvintelor, ci şi conţinuturile acestora au un caracter specific fiecărei limbi în parte o găsim la Wilhelm von Humboldt, care afirmă cu obstinaţie că limbile se deosebesc între ele nu doar sub aspectul «formei externe», ci şi sub cel al «formei interne» (...)" (Coşeriu 2011: 139).

în limbi diferite, nu şi conţinuturile, semnificaţiile, care ar fi universale.[5] E. Coşeriu remarcă, de asemenea, faptul că „această opinie e răspândită până astăzi. Însă faptul că obiectele (sau stările de lucruri (...)) sunt, sub aspect obiectiv, aceleaşi pentru toţi nu înseamnă nicidecum că structurarea lingvistică a lumii ar trebui să fie aceeaşi peste tot." (Coşeriu 2011:131). Aşadar, acest fapt esenţial a fost afirmat mult mai târziu, de către Wilhelm von Humboldt, care a impus în lingvistică o nouă paradigmă de înţelegere a limbajului.

Pentru Humboldt, limba este o activitate a spiritului uman, un „proces în activitate", în permanentă devenire (enérgeia)[6] şi nu „produs mort", o entitate statică, imuabilă (*ergon*). De asemenea, în concepţie humboldtiană, limbajul uneşte o dimensiune spirituală (conceptul) cu o materie sonoră sensibilă, ambele reprezentând creaţii ale unei comunităţi lingvistice. Tocmai acest fapt constituie specificitatea semnului lingvistic (a cuvântului), respectiv, a limbajului omenesc, specificitate care a fost relevată plenar, ulterior, de către importanţi gânditori neohumboldtieni, ca de exemplu, în filosofie, de către Heidegger, pentru care limbajul este „casa fiinţei" sau de către filosoful culturii Ernst Cassirer în teoretizarea principiului simbolismului sau a conceptului de funcţie simbolică[7], esenţiale pentru înţelegerea fiinţei umane. De asemenea, lingvistul Eugeniu Coşeriu prin conceptul de funcţie semnificativă[8] refundamentează conceptul aristotelic de logos semantic (ca instituire de semnificaţii în conştiinţă)din perspectivă humboldtiană, recuperând, astfel, dimensiunea istoricităţii semnificatului (a individualităţii acestuia într-o limbă). Coşeriu consideră, în spirit humboldtian că finalitatea primordială, esenţială a limbajului este „creaţia de semnificate"[9], instituirea de conţinuturi semnificative, proprii unei comunităţi lingvistice.

Aşadar, semnificatul, definit de către Humboldt prin această dimensiune spirituală, conceptuală, reprezintă de fapt „forma internă" a limbii, care determină un mod de organizare particular, o „viziune despre lume" proprie fiecărei limbi. De fapt, ceea ce Humboldt afirma la nivel teoretic este experimentat de fiecare dintre noi atunci când învăţăm o limbă străină şi ne dăm seama că nu învăţăm doar şiruri de sunete pentru conţinuturi (semnificate) identice cu cele ale limbii noastre, ci învăţăm alte conţinuturi (alte semnificate) şi, în consecinţă, învăţăm să structurăm lumea într-un alt mod decât cel în care a structurat-o limba noastră maternă. Altfel spus, pătrundem într-un alt univers de semnificaţii, într-un alt spaţiu spiritual şi dobândim o altă/ o nouă „viziune despre lume". Tocmai în acest fapt constă individualitatea limbilor, din perspectivă semantică.

Vom urmări în continuare câteva aspecte care relevă această individualitate a limbilor - şi care implicit relevă relaţia dintre limbă şi identitatea naţională -, din perspectivă humboldtiană, prin prisma câtorva concepte şi idei esenţiale oferite de marele gânditor.

Se impune aici o precizare importantă. J. Dewitte identifică „un stil de gândire tipic humboldtian" reperabil în toate scriierile sale care „se articulează aproape mereu în cupluri de termeni opuşi, existând într-o relaţie mutuală": „raportul dintre gândire şi limbă, raportul dintre

[5]Coşeriu remarca faptul că Aristotel a limitat înţelegerea caracterului istoric al limbii la semnificante şi ilustrează prin următorul fragment al lui Aristotel, din *Despre interpretare*: „Şi după cum nu toţi deţin aceleaşi litere, tot aşa nici sunetele (formele cuvintelor) nu sunt la toţi aceleaşi. Ceea ce desemnează însă amândouă în primul rând, lucrurile şi copiile acestora, conţinuturile de conştiinţă, sunt la toţi aceleaşi" (Coşeriu 2011: 131).

[6]Pentru Humboldt „limba, înţeleasă în esenţa sa reală, este ceva în permanenţă şi în fiecare clipă trecător. Chiar şi păstrarea ei prin scris este întotdeauna doar o conservare incompletă, asemănătoare cu o mumie, care mai întâi cere, totuşi, să se încerce o concretizare a discursului viu. Ea însăşi nu este o operă (ergon), ci o activitate (enérgeia)" (Humboldt 1935/1984:27).

[7] A se vedea mai ales Cassirer 1994.

[8] Pentru o discuţie mai amplă asupra acestui important concept coşerian trimitem la Boc 2016.

[9]„Funcția semnificativă trebuie înțeleasă din punctul de vedere al limbajului ca *enérgeia*, altfel spus, ca activitate creatoare. De fapt, limbajul nu este, în primul rând, întrebuințare, ci creație de semnificate, și, de aceea, nu este nici o simplă producere de semne materiale pentru semnificații deja date, ci este creație de conținut și expresie în același timp. Dar creația de semnificate este cunoaștere și unirea lor cu un semnificant sau altul (...) este un mod de a le fixa și de a le face obiective"(Coșeriu 2009:47).

limba instituită şi vorbire sau raportul dintre individ şi limbajul comun. De asemenea, între naţiune şi limbă, între caracterul naţional şi caracterul limbii (...) raportul dintre particular şi universal (sau al totalităţii).” (trad.n.) (Dewitte în Humboldt 2018: 20).

Într-adevăr, în opera lui Humboldt pot fi identificate o serie de astfel de „cupluri”, însă nu între „termeni opuşi”, cum afirmă Dewitte. Consider că, mai degrabă, acestea reprezintă relaţii conceptuale duale în care componentele se pun în lumină reciproc şi nu pot fi inteligibile decât în şi prin această relaţie intrinsecă, reciproc întemeietoare, în şi prin această comuniune în care se află. O reţea conceptuală străbate şi unifică întreaga operă humboldtiană. Fiecare concept, fiecare sens deschide orizontul spre alte sensuri, spre alte concepte, care doar în această reţea complexă devin inteligibile şi se luminează reciproc. De aceea, aspectele la care mă voi referi în continuare trebuie să fie înţelese în cadrul şi din perspectiva acestui ansamblu vast, ca elemente complementare, care contribuie la articularea şi la complexitatea acestuia, şi nu ca elemente disparate, distincte, fapt care ar dezarticula ansamblul ideatic unitar.

3. Limba - necesitate spirituală a fiinţei umane

Pentru Humboldt, „Crearea limbii este o *necesitate internă*a omenirii, nu numai una *externă*pentru întreținerea relațiilor în comun, ci una existentă în însăşi natura omenirii, indispensabilă pentru dezvoltarea forțelor ei spirituale și pentru *dobândirea unei concepții despre lume* la care omul nu poate ajunge decât dacă aduce claritate și precizie în gândirea sa prin *gândirea în comun cu alții*.” (subl. n.) (Humboldt 1935/1984: 25).

Aşadar, Humboldt distinge foarte clar finalitatea internă, motivația primară, esențială a limbajului (ca *necesitate internă*a ființei umane) de întrebuințarea sa externă, adică de instrumentalitatea sau posibilitățile de folosire a limbajului, care relevă o necesitate externă, utilitară, pragmatică, de ordin secundar. Pentru Humboldt „crearea limbii” nu este motivată de scopul pragmatic, de „necesitatea externă” de a răspunde nevoilor de interacţiune practică ale omului, ci se relevă ca necesitate primordial-spirituală, intern-cognitivă a ființei umane, indispensabilă devenirii sale intelectuale. Limba reprezintă calea primordială care îi permite omului să înţeleagă lumea exterioară, să „dobândească o concepţie despre lume”, care, însă, nu este una solitară, ci se raportează în permanenţă la ceilalţi vorbitori ai comunităţii sale lingvistice[10], se instituie în mod necesar în dimensiunea alterităţii, a comuniunii cu ceilalţi, adică într-o anumită limbă particulară.

Iar faptul că limbajul reprezintă în primul rând, aşa cum afirmă Humboldt, o necesitate internă, spirituală a ființei umane se verifică și se actualizează nu doar la nivelul devenirii umanității, ci și la nivelul devenirii fiecărei individualități umane în parte. Limbajul ne structurează lumea, care altfel ar fi haotică, și, prin aceasta, limbajul reprezintă o cunoaștere, o ordonare a lumii prin conținuturile lingvistice ale limbii materne[11].

În acest sens, Humboldt consideră că miracolul originii limbilor se reiterează în fiecare ființă umană care învață să vorbească: „Miracolul originii limbilor nu poate fi niciodată explicat, dar într-o anumită măsură se reproduce în fiecare zi sub ochii noștri”, în fenomenul vorbirii limbii materne de către copil, fenomen care reprezintă „mai puţin o manieră de o învăța, cât de a o ghici și de a o crea”. (Humboldt 2018: 133). Astfel, Humboldt afirmă consubstanţialitatea acestor fenomene originare, al limbajului în sine şi al re-creării limbii într-o conştiinţă individuală, însă ambele stau sub semnul inefabilului, al inexplicabilului, care scapă raţiunii. Această perspectivă poate fi susţinută prin faptul că „miracolul” vorbirii transcende competenţele pur biologice (anatomice, fiziologice, care, evident, sunt explicate în profunzime astăzi, din perspectiva ştiinţei) şi se situează

[10] Coşeriu exprimă această idee humboldtiană prin conceptul de „subiect relativ”: subiectul creator de limbaj este “un subiect între subiecte”, definit prin alteritate. (Coşeriu, 1994: 162).

[11]Acest fapt este confirmat pe deplin prin experiențele de viață și mărturiile persoanelor nevăzătoare și fără auz, care reușesc totuși să învețe să vorbească, nu în perioada copilăriei timpurii, cum se întâmplă în mod obișnuit, ci la o vârstă când amintirile rămân conturate și pot releva aspecte importante din perspectiva lingvisticii. Mai exact, mărturiile lor oferă o imagine și un răspuns la întrebarea *cum ar fi lumea fără limbaj*, cum s-ar raporta ființa umană la lume și totodată reliefează importanța înțelegerii limbajului ca necesitate spirituală, internă a ființei umane, așa cum afirma Humboldt. Pentru o discuție mai amplă asupra acestui subiect vezi Boc 2019.

la nivelul creativităţii culturale, a cărei esenţă rămâne inefabilă şi astfel, imposibil de explicat. Creativitatea reprezintă, de fapt un act de libertate a spiritului, reiterat în orice manifestare a activităţii lingvistice. Ducând mai departe această idee humboldtiană, J. Dewitte remarca faptul că „«miracolul originii limbilor» nu se reiterează doar *în faţa noastră* de fiecare dată când un copil învaţă să vorbească: se reiterează *în noi* şi *prin noi* de fiecare dată când luăm cuvântul, când răspundem la o întrebare sau când scriem." (trad.n.) (Dewitte în Humboldt 2018: 138). Astfel, faptul primar, originar se reiterează mereu în noi şi prin noi, rămânând, totuşi, la fel de misterios, tocmai pentru că recunoaştem în fiecare act lingvistic manifestarea inefabilă a creativităţii care rămâne imposibil de explicat până la capăt.

4. Limba - viziune despre lume

Aşadar, pentru Humboldt, limba reprezintă o necesitate spirituală, mai ales deoarece „limba este organul formativ al ideii". (Humboldt 1935/1984: 30). Gândirea şi limba formează un tot inseparabil, iar gândirea nu există fără limbaj, fără dimensiunea conceptualului oferit prin limbă. Dar chiar această conceptualizare a lumii este diferită în limbi diferite.

Limbile nu se manifestă doar printr-un material sonor specific, ci, înainte de toate, articulează reprezentări semantice specifice, concepte (semnificate) proprii. Iar diferenţele dintre limbi se relevă în primul rând la acest nivel semantic, al *formei interne* a limbii, care instituie în conştiinţa vorbitorilor o *viziune despre lume*. Altfel spus, lumea este delimitată în esenţe, în mod diferit în fiecare limbă, iar aceste concepte nu se suprapun, nu sunt total echivalente în limbi diferite, chiar dacă se referă la acelaşi obiect al lumii extralingvistice. Astfel, Humboldt arată că, de exemplu, cuvântul latinesc *luna* şi cuvântul grecesc *mēn*, deşi se referă la acelaşi designat (astrul nocturn) nu reprezintă şi acelaşi concept, nu au acelaşi conţinut semantic: lat. *luna* captează în semnificat trăsătura de luminozitate, de strălucire, pe când gr. *mēn* conceptualizează în semnificat funcţia de măsurare a timpului. (apud Cassirer 1994: 188-189). De asemenea, acelaşi principiu al formei interne se actualizează şi în delimitările diferite ale unor esenţe ale lumii. Humboldt arată că nici în cazul obiectelor exterioare, concrete, perceptibile senzorial „cuvântul nu este echivalentul obiectului care se prezintă simţurilor, ci al interpretării care se dă acestui obiect" în şi prin limbă. (Humboldt 2008: 122). Această idee humboldtiană poate fi ilustrată prin numeroase exemple. Astfel, cuvântului *iepure* din limba română îi corespund în limba franceză două cuvinte, *lapin* şi *lièvre*, cuvinte care conceptualizează (captează în concept, în semnificat) trăsături diferite ale designatelor: trăsătura generică, dar şi pe cea de captivitate, faptul de a fi domestic, în cazul cuvântului *lapin* şi faptul de a trăi în libertate, în cazul cuvântului *lièvre* (cuvântul este definit astfel în Le Robert, 1991: „Mammifère rongeur, voisin du lapin, et qui vit en liberté"). Astfel, trăsătura captivitate vs. libertate este captată în concept, în semnificat şi pe baza acestui sem diferenţiator cele două cuvinte sunt în opoziţie funcţională în sistemul limbii franceze. De asemenea, sinonimele *pădure / codru / dumbravă* se disting şi au funcţie diferită în sistemul limbii române prin faptul că este captată şi conceptualizată la nivel semic temporalitatea, vechimea: *codrul* este o „pădure bătrână", în timp ce *dumbrava* este o „pădure tânără", iar *pădure* reprezintă termenul generic, nespecificat din această perspectivă. De asemenea, semnificatelor pur lingvistice li se asociază şi conotaţiile izvorâte din creaţiile culturale, spirituale ale comunităţii lingvistice, care configurează o dimensiune mai adâncă, inefabilă, a formei interne şi implicit a viziunii despre lume proprii acelei limbi. „Putem descompune conceptele, putem analiza cuvintele, atât cât este cu putinţă, dar astfel nu vom pătrunde mai adânc în misterul care învăluie legătura dintre gândire şi cuvânt" (Humboldt 2008: 197). Aşadar, acest concept humboldtian de *formă internă* conţine, dincolo de ceea ce poate fi analizabil (semic) şi încărcătura de inefabil a cuvintelor, intuită de vorbitori şi care determină un mod specific de a-şi imagina lumea, de a o simţi, de a o delimita şi de a se lăsa influenţaţi în crearea unui imaginar cultural colectiv (de exemplu, genul feminin al substantivului *moarte*, în limba română este relevant în crearea imaginii „doamnei cu coasa", fapt imposibil în comunităţile care vorbesc o limbă în care acest substantiv are genul masculin). De asemenea, această dimensiune inefabilă a formei interne este actualizată şi valorificată plenar în creaţia literară, unde, de asemenea, ca să reluăm exemplul, genul gramatical devine relevant metaforic pentru instituirea sensului poetic (în *Mioriţa,* moartea este „*o mândră crăiasă / a lumii mireasă*").

Forma internă reprezintă, aşadar, în concepţia humboldtiană „reflectarea în limbă a modului specific în care fiecare comunitate lingvistică percepe şi exprimă prin concepte realitatea extralingvistică. Ea reprezintă spiritul limbii condiţionat de spiritul comunităţii care o vorbeşte" (Humboldt 1935/1984: 30). Forma internă reprezintă o dimensiune a unicităţii limbii, care surprinde la nivel conceptual nuanţe semantice interiorizate în conştiinţa vorbitorilor şi determină pentru fiecare limbă un mod de organizare particular, o viziune despre lume, impregnată şi generată de ceea ce Humboldt numeşte „spirtul limbii" condiţionat de „spiritul comunităţii" care o vorbeşte:

„Particularitatea spirituală şi structura limbii unui popor sunt atât de intim contopite, încât dacă una ar fi cunoscută, cealaltă ar trebui să poată fi dedusă în întregime. [...] Limba este oarecum manifestarea exterioară a spiritului popoarelor; limba lor este spiritul lor şi spiritul lor este limba lor" (Humboldt 1935/1984: 26).

Astfel, fiecare limbă reprezintă o interpretare a lumii, marcată de unicitate în raport cu celelalte limbi. Iar acest fapt, al interpretării lumii prin prisma limbii, se realizează nu doar în momentul originar, al inventării cuvântului, ci în fiecare moment al re-creării limbii într-o conştiinţă individuală, moment care reiterează, de fapt, momentul creaţiei originare, deoarece fiecare copil care învaţă să vorbească, învaţă de fapt să structureze, să interpreteze lumea din perspectiva limbii sale materne, să o delimiteze în esenţe, aşa cum a delimitat-o limba sa maternă. Altfel spus, noi re-creăm în conştiința noastră conținuturi lingvistice, aşa cum au fost ele delimitate (şi fixate prin semnificante) în comunitatea lingvistică din care facem parte. Prin cuvintele limbii materne, reinstituim în conştiința noastră întrega lume şi ne putem referi, apoi, la aceasta. Limba mediază în permanenţă raportul nostru cu lumea. De fapt, semantismul limbii este acela care organizează, în mintea noastră, realitatea: „Omul trăieşte în primul rând împreună cu obiectele, mai mult încă, (...) el trăieşte cu obiectele percepute exclusiv în chipul în care i le prezintă limba." (Humboldt 2008: 95). Aşadar, ceea ce numim realitate nu e decât o proiectare a cuvintelor limbii asupra planului obiectelor. Noi nu ne raportăm la lume în mod imediat, ci întotdeauna prin medierea limbii, care ne oferă, în consecinţă o *viziune despre lume*. Această *viziune despre lume* relevă subiectivitatea limbii în conceptualizarea lumii, şi de asemenea, aşa cum am arătat, individualitatea, specificitatea fiecărei limbi situată, într-o primă aproximare, chiar la acest nivel semantic.

5. Concluzii

Aceste concepte humboldtiene de formă internă şi de viziune despre lume explicitează, de fapt, tocmai relaţia idestructibilă, până la identificare, pe care o postulează Humboldt între spiritul limbii şi spiritul naţiunii care o vorbeşte şi relevă relaţia intrinsecă dintre limbă şi identitatea naţională. Exprimarea prin concepte a lumii este unică, specifică fiecărei limbi, deoarece, fiecare limbă configurează un univers semantic unic, ireductibil în raport cu alte limbi şi „toate limbile împreună seamănă cu o prismă ale cărei feţe reflectă fiecare universul într-o culoare diferit nuanţată" (trad. n.) (Humboldt 2018: 76). Această metaforă humboldtiană a prismei face mai inteligibil faptul că fiecare limbă reprezintă o valoare culturală inestimabilă, care actualizează cel mai important tezaur spiritual al umanităţii: limbajul.

Aşadar, importanţa înţelegerii şi a asumării conceţiei humboldtiene se dovedeşte necesară în lumea contemporană, deoarece oferă cadrul profund şi adecvat înţelegerii unor aspecte care rămân mereu de actualitate şi care au implicaţii în politica lingvistică: importanţa plurilingvismului şi evitarea tendinţei de uniformizare lingvistică; excluderea evaluării axiologice a limbilor, deoarece limbile nu pot fi ierarhizate în inferioare şi superioare; respectarea drepturilor minorităţile lingvistice; necesitatea salvării unor limbi pe cale de dispariţie.

BIBLIOGRAPHY

Boc, Oana, 2016, „De la funcția semnificativă la finalitatea poetică", în Vîlcu, Dumitru-Cornel, Bojoga, Eugenia, Boc, Oana, (eds.), *Şcoala integralistă clujeană. Contribuţii. Volumul 1*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, p. 129-148.

Boc, Oana, 2019, "Language as a Symbolic and Creative Activity: The Case of Helen Keller", in *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue No. 18, Arhipelag XXI Press, p. 457-465.

Cassirer, Ernst, 1994, *Eseu despre om – O introducere în filozofia culturii umane,*Editura Humanitas, Bucureşti (traducere din limba engleză, de Constantin Coşman, *An essay on man – An introduction to a Philosophy of Human Culture*, New York, Editura Yale University Press, 1972).

Coşeriu, Eugen, 1994, *Prelegeri şi conferinţe*, supliment al „Anuarului de lingvistică şi teorie literară" al Institutului de Filologie Română „Al. Philippide", Iaşi, tom XXXIII, 1992-1993.

Coşeriu, Eugeniu, 2009, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală.* Antologie, argument, note, bibliografie și indici de Dorel Fînaru, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași.

Coşeriu, Eugeniu, 2011, *Istoria filozofiei limbajului. De la începuturi până la Rousseau*, traducere de Eugen Munteanu şi Mădălina Ungureanu, Editura Humanitas, Bucureşti.

Humboldt, Wilhelm von, 1935/1984, *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluß auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts, Berlin,* 1935, fragmente traduse în limba română în *Teorie și metodă în lingvistica din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea. Texte comentate*, Universitatea din București, p.24-35.

Humboldt, Wilhelm von, 2008, *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*, Editura Humanitas, București, traducere în limba română de Eugen Munteanu.

Humboldt, W. V., 2018, *Le prodige de l'origine des langues.Essai sur les langues du Nouveau Continent*, Présentation, notes et postface par Jacques Dewitte, Éditions Manucius, Paris.

Mounin, Georges, 1999, *Istoria lingvisticii*, traducere şi postfaţă de Constantin Dominte, Editura Paideia, Bucureşti.

Quillien, Jean, 2018, *L'image de Wilhelm von Humboldt dans la postérité*, Presses Universitaires du Septentrion, Villeneuve d'Ascq.

Trabant, Jürgen, 2003, « Quand l'Europe oublie Herder, Humboldt et les langues », *Revue germanique internationale*, 20, p. 153-165.

Trabant, Jürgen, 2017, « Babel ou le Pradis. L`Europe et ses langues » în: Étienne François / Thomas Serrier (Eds.): *Europa notre histoire*. Paris, Les Arènes, p. 887-899.

Trabant, Jürgen, 2014, « Pourquoi Humboldt? », Archaimbault, Sylvie/Fournier, Jean-Marie/Raby, Valérie (Hg.), *Penser l´histoire des savoirs linguistiques. Hommage á Sylvain Auroux*, Lyon: ENS Éditions, p. 573–585.

WORD LEVEL PROBLEMS THAT ARISE WHEN TRANSLATING MEDICAL TERMS

Simona Nicoleta Staicu
Lecturer, PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy, Timişoara

Abstract:When a translator has to contend with translating medical texts, he or she must translate special collocations, idiomatic expressions, connotation, register, style, structure, terminology and syntax in his/her quest for an accurate translation. For the purposes of this article, I'm going to delve into the particular problems that arise at the word level, as opposed to the levels of grammatical equivalence, textual equivalence and pragmatic equivalence.What sets medical translation apart from other technical translations in terms of difficulty is its multiple registers. In the field, many body parts and diseases have one name in a more elevated (medical) register and another in a lower (colloquial) register.

Keywords: target language, source language, medical register, equivalence, translation.

1. Viziune

Traducerea a fost definită de către cei mai mulţi cercetători, în general, drept procesul de înlocuire a unui text dintr-o limbă „sursă" cu un text corespunzător dintr-o altă limbă „de receptare/ ţintă", în condiţiile menţinerii neschimbate a conţinutului (Moldovan 2000, p. 5). Altfel spus, traducerea este o transpunere, cât mai exactă a „echivalentului cel mai apropiat de mesajul transferat dintr-o limbă în alta" (Lungu-Badea 2005, p. 14). Aşadar, în cazul traducerii avem de-a face cu două texte, dintre care textul sursă (TS), iar cel de-al doilea – textul tradus, sau textul ţintă (TŢ), care se creează pe baza celui dintâi şi se subordonează lui, cu condiţia menţinerii invariantei de conţinut.

Cercetările din ultima vreme (Gouadec 2002, 2007; Dimitriu 2002; Fischbach 1986; Munday 2008) situează teoria traducerii, ca disciplină de sine stătătoare, în cadrul lingvisticii aplicate, singura în măsură să pătrundă esenţa complexului proces de traducere, care în egală măsură presupune atât analiza textului - sursă în vederea desprinderii invariantei de conţinut, cât şi sinteza şi incorporarea acestei invariante în limba textului de receptare.

Situarea problematicii traducerii, din perspectivă lingvistică şi pragmatică, pe o bază exactă, ştiinţifică, a fost susţinută şi de reprezentanţii şcolii de traductologie din Leipzig[1].

Această perspectivă de abordare a traducerii ni se pare a fi mai potrivită şi din punctual de vedere al definirii traducerii textelor de specialitate, căci, pe de o parte, se are în vedere exactitatea transpunerii invariantei de conţinut din original, chiar şi cu unele modificări compensatorii, iar pe de altă parte se iau în consideraţie nu numai mijloacele lingvistice corespondente sau echivalente propriu-zise, ci şi situaţiile concrete la care se referă textul original, care în esenţă nu diferă de la o limbă la alta, dar care presupun modalităţi diferite de descriere a faptelor din textul-sursă, chiar dacă se menţine fidelitatea celor două texte în planul conţinutului. De exemplu, expresiile sau enunţurile româneşti din limbajul medical curent, ca *retina* ***interesează*** *vederea, miopiile oculare* ***traduc*** *un proces distrofic,* ***migrarea*** *chiagului,* ***abolirea*** *reflexelor* (cf. Corpus) şi multe altele sunt expresii specifice româneşti care nu îşi regăsesc echivalenţa perfectă într-un text tradus, dar astfel de expresii fără nicio dificultate pot fi perifrazate, compensate sau înlocuite cu altele specifice uzanţelor din registrul medical al oricărei limbi în care acestea se transpun.

[1] Vezi, în acest sens, lucrările lui Otto Kade, citate de Ioan Kohn în cartea sa *Virtuţile compensatorii ale limbii române în traducere,* Timişoara, Editura Facla, 1983, p. 14 - 84 [Kohn 1983: 14].

Traducerea este o activitate practică presupunând un act mental prin care se face o selecţie a unităţilor componente necesare pe baza confruntării celor două sisteme lingvistice. Aşadar activitatea de traducere este / trebuie să fie precedată de o amplă şi temeinică analiză contrastivă, prin care se pot pune în evidenţă atât asemănările cât şi deosebirile interlingvistice. Pe această cale se pot distinge elemente sistemice care pot coincide ca formă şi conţinut, ori numai ca şi conţinut. Vom exemplifica cu texte din limba engleză în traducere românească.

2. Echivalențe

Exactitatea unei traduceri depinde de mai mulţi factori. Ea este influenţată de existenţa unei relaţii adecvate între intenţia comunicativă şi textul ţintă, adică de identificarea unei finalităţi, a unui scop. Nu trebuie însă ignorată sau minimalizată raportarea la condiţiile de producere a sensului (intenţii, finalităţi), dar şi la condiţiile de receptare a sensului sau la situaţia traducerii (efecte şi reacţii dependente şi de bagajul cognitiv al receptorului, de orizontul de aşteptare, complementele cognitive etc.).

Evident sunt mult mai rare cazurile de coincidenţă şi formală şi semantică. În asemenea situaţii avem de-a face cu ceea ce numim "traduceri directe"sau"traduceriad literam". Acest tip de traducere este posibil când există o coincidenţă a conţinutului semnificativ şi a mijloacelor de expresie, dar şi o convergenţă, din punct de vedere stilistic, între cele două texte.

TS: *„After the oesophagus perforates the diaphragm it ends in the stomach, which serves as a temporary receptacle for food. The shape and position of the stomach are modified by changes within itself, and in the surrounding organs".* (cf. Corpus)

TȚ: *„După ce esofagul perforează diafragma, se termină în stomac, care serveşte ca rezervor temporar pentru mâncare. Forma şi poziţia stomacului sunt modificate de schimbările din interior şi de cele ale organelor învecinate".* (trad. stud.)

Pentru că forma şi conţinutul sunt indisociabile, în textele medicale ele pot prevala consecutiv.

Traducerea de tip „mot a mot", de regulă, din raţiuni lesne de înţeles, se întâlneşte mult mai des în traducerea textelor de specialitate, inclusiv în cele medicale, decât în textele beletristice.

TS: *„In depressive illness the preoccupation with pain may dominate the clinical picture so completely that the patient does not appear depressed and does not readily admit to feeling depressed".* (cf. Corpus)

TȚ: *„În boala depresivă preocuparea cu durerea poate domina tabloul clinic atât de complet încât pacientul nu pare depresiv şi nu admite imediat că se simte depresiv".* (trad. stud.)

Adesea, însă, traducătorul constată o "lacună lingvistică" (absenta unui element) în limba receptoare, pe care trebuie să o compenseze prin mijloace echivalente, astfel încât receptarea să fie în concordanţă cu conţinutul mesajului din original.

3. Divergențe. Soluții sugerate de studenții medicinişti

Datorită divergenţelor sistemice interlingvistice, unele efecte/nuanţe ale mesajului din textul-sursă nu pot fi redate cu fidelitate prin mijloace lingvistice echivalente, proprii. În astfel de situaţii se impune **„traducerea indirectă",**care cere din partea traducătorului abilitatea de a efectua o seamă de transformări – "transformări traducţionale" – prin care să ajungă la o versiune a textului tradus cât mai apropiată semantic şi cu o informaţie completă, absolut convergentă cu cea din original., dar cu respectarea riguroasă a normelor limbii receptoare.

Deşi nu poate fi vorba de o clasificare atotcuprinzătoare a acestor tipuri de transformări, datorită multitudinii de situaţii contextuale în care acestea se împletesc ori se completează reciproc, dintre procedeele corespunzătoare domeniului nostru de referinţă, le remarcăm pe următoarele: **traducerea antonimică, perifraza, transpoziţia, modulaţia, adaptarea şi compensarea**[2]. O parte din aceste procedee vor fi analizate în lucrarea de faţă.

[2] O prezentare mai amplă a acestor procedee de traducere indirectă, cu referire specială la traducerile beletristice, întâlnim în cartea lui Valentin Moldovan *Teoria traducerii artistice,* Timişoara, Editura Eurostampa, 2000, p.25-48. Problema transformărilor gramaticale şi lexicale în traducere a fost pe larg aprofundată într-o multitudine de lucrări

Traducerea antonimică presupune înlocuirea unui cuvânt din original cu antonimul său ori cu o construcţie antonimică, respectiv restructurarea enunţului original în transpunere printr-unul având o semnificaţie opusă, dar cu condiţia menţinerii neschimbate a conţinutului mesajului. În fapt acest procedeu implică şi o transformare a enunţului dintr-unul afirmativ într-unul negativ, sau invers. Exemplele noastre vor avea ca punct de plecare textul original din engleză.

Exemplificăm cu un scurt dialog dintre medic şi pacient din care rezultă o asemenea modificare formală cu menţinerea aceluiaşi conţinut.

Var. 1. D:*How about your weight; is it steady?*

P:*I've always been this slim.* (cf. Corpus)

Întrebarea doctorului poate fi tradusă fie folosind un adjectiv afirmativ, fie antonimul acestuia, dar prin negarea verbului.

D:- *Cum staţi cu greutatea corporală; este constantă?*

P:- *Am fost întotdeauna aşa slabă.* (trad. stud.)

Var. 2. D:- *Dar despre greutatea corporală ce ne puteţi spune; nu este oscilantă?*

P:- *Am fost întotdeauna aşa slabă.* (trad. stud.)

Răspunsul pacientului permite aceste două tipuri de întrebări. Astfel, studenţii străini au recurs la traducerea care se poate realiza fie folosind adjectivul „constantă", sau antonimul acestuia „oscilantă" (+ negaţie), cu referire la greutatea corporală, fără a denatura sub nici o formă răspunsul dat de pacient.

Perifraza sau traducerea unui cuvânt printr-o sintagmă sau printr-o propoziţie, este un procedeu de traducere indirectă dintr-o limbă străină în română foarte des întâlnit. Prin perifrază se precizează conţinutul conceptual al cuvântului din original. La perifrază se recurge, de regulă, atunci când în limba receptoare – româna, în cazul nostru – nu există mijloace de expresie analogice pentru redarea elementelor corespunzătoare. De exemplu, în engleză există construcţii medicale care în română nu au un echivalent perfect şi atunci se recurge la perifrază, adică la o sintagmă explicativă mai amplă, sau chiar la o propoziţie cu ajutorul căreia se explică noţiunea respectivă.

Descrierea, în traumatologie a unor picioare arcuite, strâmbe, se regăseşte în expresia englezească *bow legs*, a cărei traducere în limba română se redă printr-o sintagmă mai amplă *deformaţia picioarelor în forma literei O*, care evident explică pe deplin fenomenul medical.

În foarte multe cazuri cu ajutorul perifrazei se redau substantivele compuse medicale din limba engleză: *breathlessness* – dificultate în respiraţie (dispnee); *powerless* – lipsit de putere, de vlagă, slăbit; *over consciousness* – conştientizarea exagerată.

Alteori se întâlneşte fenomenul invers, şi anume, în textul tradus, printr-un singur cuvânt pot fi redate mai multe cuvinte, sintagme construcţii mai complexe, care semantic sunt echivalente celor din traducere. Acesta este un procedeu opus perifrazei, care presupune omiterea unor unităţi lexicale, considerate redundante pentru comunicare, şi se întâlneşte adesea în traducerile româneşti. În asemenea cazuri semnificaţia globală a unor sintagme mai dezvoltate din original poate rezulta din context fără dificultate şi fără ele.

D. -*What about your bowel movements?*

P. - *I have suffered from constipation from several months now.* (cf. Corpus)

D:- *Cum sunt scaunule?*

P:- *Sufăr de constipaţie de câteva luni.* (trad. stud.)

De cele mai multe ori medicul trebuie să decodeze limbajul folosit tocmai pentru a fi pe deplin înţeles de către pacienţii neiniţiaţi în terminologia medicală, transpunând anumiţi termeni în limbajul colocvial (proces de defecaţie = *scaun*).

D. -*Do you have to pass water more frequently than usual?*

P. - *Oh, yes. I even have to get up several times during the night to go to the bathroom.*(cf. Corpus)

D: -*Urinaţi mai des decât de obicei?*

---

apărute până în prezent. Vezi, de exemplu, T.R Levickaja, A.M. Fiterman, *Problemy perevoda,* Moscova, Izd-vo "Meždunarodnye otnošenija", 1976, p. 7-68.

P: - *O, da. Uneori trebuie să mă trezesc de mai multe ori în timpul nopţii pentru a merge la baie.* (trad. stud.)

Expresia englezească *to pass water* se traduce în limba română printr-un singur cuvânt, verbul, *a urina*, evitându-se astfel redundanţa în comunicare a întregii expresii medicale *a elimina apa*.

Transpoziţia constă în înlocuirea unor structuri gramaticale din textul original cu alt tip de structuri în traducere. De pildă, în locul unor verbe, în textul tradus pot să apară substantivele deverbale, în locul unor adjective, pot să apară substantive sau verbe[3].

În traducerea textelor medicale din engleză în română, se întâlnesc numeroase transpoziţii prin modificarea diverselor structuri gramaticale din textul sursă în cel tradus.

Adesea transpoziţia se combină cu perifraza, rezultând uneori deosebiri privind mărimea enunţurilor din original şi traducere. Următoarele exemple sunt foarte elocvente deoarece scot în evidenţă conlucrarea acestor două metode de traducere pentru redarea cât mai exactă a conţinutului textului original.

TS: *„Central to the theory behind acupuncture is the concept of the body as a self-healing, self-rectifying, dynamic whole, a network of interrelating and interacting energies".* (cf. Corpus)

Textul impune mai multe variante de traducere, din care am selectat două pe care le vom analiza ulterior:

TŢ: Var. 1 *„Referindu-ne la acupunctură, putem afirma că în centrul teoriei se află conceptul corpului uman având proprietăţi de autovindecare, autocorectare, fiind un tot dinamic, o reţea de energii interrelaţionale şi interactive".* (trad. stud.)

TŢ: Var. 2 *„În centrul teoriei despre acupunctură se găseşte conceptul corpului uman care se vindecă, se corectează de la sine, văzut fiind ca un tot dinamic, o reţea de energii care relaţionează şi comunică între ele".* (trad. stud.)

Perifraza, aşa cum se poate observa, este metoda cea mai des uzitată în traducerea medicală, din nevoia de a expune cu precizie mesajul transmis de textul sursă, traducătorul amplificându-l întocmai pentru a-l decoda cât mai exact pentru vorbitorii de limbă română. Ambele variante de traducere au un conţinut mai bogat de structuri gramaticale comparabil cu cel al textului original.

Prin transpoziţie, substantivele „self-healing", „self-rectifying" s-au tradus prin verbe „se vindecă, se corectează de la sine"; iar adjectivele „interrelating", „interacting" au fost redate de asemenea prin verbe „relaţionează, comunică între ele".

TS: *„The even distribution and flow of these energies maintains health, and through the insertion of needles acupuncture helps the body to correct itself by realigning and redirecting the energy".* (cf. Corpus)

TŢ: *„Chiar distribuţia şi fluxul acestor energii contribuie la menţinerea sănătăţii, iar inserând acele, acupunctura ajută organismul să se corecteze singur prin realinierea şi redirecţionarea energiei".* (trad. stud.)

Cu ajutorul transpoziţiei verbul „maintains" s-a transformat în textul tradus într-un substantiv „menţinerea", după ce prin perifrază a fost adăugată sintagma „contribuie la menţinerea", pentru a reîntregi contextual informaţia din textul sursă. Substantivul „insertion" a fost transpus printr-un gerunziu în textul tradus „inserând".

Modulaţia este un procedeu prin care traducătorul îşi construieşte textul plecând de la sensul întregului enunţ şi nu de la sensul diferitelor componente ale textului original. Prin modulaţie se redă acelaşi conţinut, dar considerat din unghiuri diferite, este o variaţie a comunicării prin schimbarea unghiului de vedere. Este cu precădere întâlnit în traducerile literare, în care apar mai multe transformări lexicale. La acest procedeu se recurge pentru evitarea îndepărtării prin

[3] Problema transformărilor de diferite tipuri – gramaticale, lexicale, stilistice şi derivaţionale – cu referire la limbile engleză şi rusă, este pe larg tratată de T.P. Levickaja şi A.M. Fiterman în cartea *Problemy perevoda (Probleme ale traducerii),* Moscova, Izd-vo "Meždunarodnye otnošenija", 1976, p. 7-68. Tot în această lucrare găsim o aprofundată analiză a cuvintelor care, în limbile confruntate, au o sferă semantică diferită (p.156-167).

mijloacele specifice de echivalare de care dispune limba ţintă, faţă de substanţa semantică a mesajului.

În cazul traducerilor de specialitate, acest procedeu se întâlneşte foarte rar, numai în cazul unor expresii – clişeu, de tipul *am făcut un stomac, furt sangvin, şea turcească, mers cosit, plămân de oţel, ochi de pisică, mâna care priveşte cu faţa sa palmară spre...* şi în multe alte sintagme cu caracter fix, idiomatic, specific limbajului medical de jargon românesc, sau în cazul eufemismelor medicale când se relatează bolnavului adevărul despre o afecţiune, boală.

Accentuarea, întâlnită cu precădere în traducerile literare, presupune utilizarea unui echivalent cu o forţă sugestivă mai mare, ori cu nuanţe semantice suplimentare, în măsură să precizeze cât mai bine noţiunea din original şi să o redea cu mai multă intensitate. Astfel, în traducere întâlnim echivalente cu o relevanţă mult mai mare decât corespondentele lor din original.

TS: *„The human body is equipped with a sophisticated defence system."* (cf. Corpus)

TŢ: *„Corpul uman este echipat cu un sistem de apărare extrem de complex."* (trad. stud.)

Adaptarea este aplicabilă atunci când o situaţie, o realitate socială etc., despre care se relatează în original nu există în limba în care se face traducerea şi care trebuie să fie redată printr-o altă situaţie pe care traducătorul o consideră drept echivalentă. Avem în vedere mai ales denumirea unor realităţi şi relaţii culturale ori sociale strict specifice unor anumite realităţi din cultură şi civilizaţie, care lipsesc la alte popoare, în alte arealuri lingvistice.

Anatomia ne oferă asemenea exemple în care termenii medicali din engleză trebuie adaptaţi la denumirile anatomice din limba română. Astfel, „knee-cap" sau „knee-pan" au echivalentul „rotulă"; „hollow of the knee" se traduce prin „fosa poplitee"; „shin-bone" este denumirea populară de „fluierul piciorului", cunoscută în anatomie ca „tibie"; „thigh-bone" este „osul coapsei" sau „femurul"; „collar-bone" se traduce prin „claviculă", iar „wind-pipe" are echivalentul „trahee".

De menţionat că aceste procedee de traducere, dintre care unele sunt mai mult sau mai puţin utilizate şi în traducerea textelor medicale, nu se aplică de cele mai multe ori în mod izolat, ci se combină unele cu altele, mai ales transpoziţia şi perifraza, modulaţia şi accentuarea.

Procedeul compensării în traducere se recomandă a fi utilizat atunci când traducătorul, din diferite motive (cunoaşterea lacunară a limbii în care traduce) nu poate transpune întreaga informaţie conţinută de un cuvânt din textul original. El compensează această pierdere utilizând un alt mijloc de expresie, de cele mai multe ori în alt segment al textului tradus. Prin compensaţie se reface aproape în totalitate informaţia din original. Acest procedeu este pe larg utilizat în traducerile literare, unde se pune acut problema echivalării TS şi TŢ din punctul de vedere al menţinerii expresivităţii[4].

Întrucât limbajul medical românesc s-a îmbogăţit cu multe împrumuturi, în special din limba engleză, nu se mai pune problema compensaţiilor în traduceri din această limbă, decât în foarte rare situaţii.

TS: *„The most striking external features of the blood is its well-known color, which is blood red, approaching to scarlet in the arteries, but of a dark red or crimson tint in the veins."* (cf. Corpus)

TŢ: *„Trăsătura externă cea mai evidentă a sângelui este culoarea, care este roşu sânge, mai deschis în artere, şi roşu închis în vene."* (trad. stud.)

Trebuie menţionat faptul că aceste traduceri aparţin studenţilor străini, din secţia română care se familiarizează cu limbajul medical, în primii doi ani şi care au destule lacune în exprimarea uzuală în limba română. Din exemplul anterior se poate observa omiterea traducerii nuanţelor de roşu (scarlet = roşu spre portocaliu, deschis; crimson = roşu spre vişiniu, închis), datorită necunoaşterii exacte a acestora, prin compensarea lor cu adjectivele *deschis*, respectiv *închis*, corect folosite de altfel.

4. To be continued

[4] Această teorie este amplu examinată de Ioan Kohn, în cartea sa *Virtuţile compensatorii ale limbii române în traducere*, Timişoara, editura Facla, 1983, 11-84.

Înlocuirea sau compensarea unui termen din original, care nu are o funcţie centrală în organizarea textului, poate fi fără niciun fel de consecinţe efectuată, căci, în ultimă instanţă, un text nu se traduce element cu element, ci textul în întregime. Chiar dacă sunt anumite cuvinte şi expresii în textul original, care nu pot fi traduse, nu se poate admite imposibilitatea traducerii chiar şi în astfel de situaţii. E drept pot exista segmente intraductibile într-un text oarecare, dar texte intraductibile nu există tocmai graţie virtuţilor compensatorii ale limbii receptoare.

Traducerea de specialitate este o subdiviziune a traducerii, care pretinde traducătorului competenţe specifice textelor abordate, o competenţă metodologică, dar şi tematică şi terminologică în domeniul jargoanelor profesionale, aşa cum traducătorului literar îi sunt specifice idiolectele autorilor şi sociolectele personajelor. Pentru traducerea textelor tehnice şi ştiinţifice traducătorul, în cazul nostru studentul străin trebuie să îşi însuşească informaţii şi cunoştinţe de specialitate. Textul de specialitate trimite la o realitate obiectivă şi are ca scop principal transmiterea unei informaţii care dă naştere, în general, unei singure interpretări, spre deosebire de textele literare, prin natura şi intenţia autorilor, plurivoce şi/sau echivoce. Accesibilitatea redusă a limbajului textelor ştiinţifice este dată de gradul de terminologizare: traducătorul nu este la fel de familiarizat cu limbajul de specialitate al textului sursă ca specialistul în domeniu. De aici şi necesitatea documentării terminologice (referitoare la forma şi echivalentele termenilor de specialitate), dar şi tematice (referitoare la conţinut, întrucât traducerea corectă fără înţelegerea TS este o întâmplare fericită, dar foarte rară).

BIBLIOGRAPHY

Fischbach, Henry, „Some Anatomical and Physiological Aspects of Medical Translation: Lexical equivalence, ubiquitous references and universality of subject minimaze misunderstanding and maximize transfer of meaning", în *META: Journal des traducteurs/ META: Translators' Journal*, Vol. 31, Nr. 1, Mars 1986, pp. 16-21.

Glendinning, Eric H., **Holmstrom**, Beverly A.S., *English in Medicine: A Course in Communication Skills*, Third Edition, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.

Gouadec, Daniel, *Translation as a Profession*, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins, 2007.

Jammal, Amal, „Une méthodologie de la traduction médicale", în *Meta*: *Journal des traducteurs/Meta : Translators' Journal*, vol. 44, nr. 2, 1999, pp. 217-237.

Janson Cohen, Barbara, *Medical Terminology: An Illustrated Guide*, Lippincott Williams & Wilkins, 2003.

Kohn, Ioan, *Virtuţile compensatorii ale limbii române în traducere*, Timişoara, Editura Facla, 1983.

Lungu-Badea, Georgiana, *Tendinţe în cercetarea traductologică*, Timişoara, Epistema, Editura Universităţii de Vest, 2005.

Moldovan, Valentin, *Teoria traducerii artistice*, Timişoara, Editura Eurostampa, 2000.

Munday, Jeremy, *Introducing Translation Studies Theories and Applications*, London/ New York, Routledge, 2008.

Staicu, Simona Nicoleta, *Aspecte ale limbajului medical românesc actual. Perspectivă sincronică: sistem și discurs*, Timișoara, Editura de Vest, 2016.

Staicu, Simona Nicoleta, *Analize morfo-lexicale in textul medical. Aplicații pentru cursul practic de limba română și limba engleză,* Timișoara, Editura de Vest, 2017.

Levickaja, TP., A.M. Fiterman, *Problemy perevoda (Probleme ale traducerii),* Moscova, Izd-vo "Meždunarodnye otnošenija", 1976.

CORPUS OF MEDICAL TEXTS:

Dobrovici, Viorica, **Bostaca**, Ioan, *English in Medicine. A Text Book for Doctors, Students in Medicine and Nurses*, Iasi, Polirom, 1999.

Glendinning, Eric H./Howard, Ron, *Professional English in Use. Medicine*, Cambridge University Press, Cambridge, 2007.

Glendinning, Eric H./Holmström, Beverly A. S., *English in Medicine*, 3rd edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2007.

Longo, D., A. **Fauci**, D. **Kasper**, S. **Hauser**, L. **Jameso**n, J. **Loscalzo**, *HARRISON's Principles of Internal Medicine*, 17th Edition, Vol. I, McGraw-Hill Professional, 2008.

Sîrbu, Elena, *Kinetoterapia în afecţiunile reumatologice*, Timişoara, Editura Eurobit, 2007.

Sîrbu, Elena, *Contribuţii la studiul neurorecuperării în accidentul vascular cerebral ischemic*, Timişoara, Editura Eurobit, 2008.

*** *Dorland's Illustrated Medical Dictionary*, 30th Edition, Philadelphia, Saunders, 2003.

*** *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, 7th Revised Edition, Hornby, A. S., Oxford University Press, 2007.

Martin, Elizabeth A., *Oxford Dicţionar de Medicină*, Ed. a 6-a, Bucureşti, Editura BIC ALL, 2005.

Rusu, Valeriu, *Dicţionar Medical*, Bucureşti, Editura Medicală, 2007.

ABBREVIATIONS

Corpus = Corpus de texte medicale
D = doctor
P = pacient
TS = text sursa
TȚ = text țintă
trad. stud. = traducerea studenților

«CERCANÍAS»: INTERCULTURAL DIALOGUE AND MIGRATION

Carmen Burcea
Lecturer, PhD, University of Bucharest

Abstract: The present work focuses on the migrant experience of the Romanian writer Marin Mălaicu-Hondrari and his novel with autobiographical tints – «Apropierea»/ «Cercanías». It is a reflection on the status of the immigrant and in the same time on the role played by language and literature, when integrating into the host society and the new linguistic-cultural system. The glosses on the margin of this novel, which is part of the migrant literature and intersects with the author's biography, provide an approach to the multiple links established between the migratory phenomenon and the learning of a foreign language. The social context and the learning process of Spanish as L2 is highlighted here. «Cercanías» reveals migration as a portal to another language and another culture. Consequently, it emphasizes a key aspect in Adrian's odyssey, the protagonist of the novel and Mălaicu-Hondrari's alter ego: the spiritual fulfillment he achieves by entering the new linguistic and cultural community.

Keywords: Romanian immigration in Spain, sociolinguistic integration, learner autonomy, intercultural communication skills, linguistic and cultural hybridization

1. INTRODUCCIÓN

Tras el colapso del comunismo y el fin de la guerra fría (1989), los rumanos volvieron a figurar como protagonistas en el escenario marcado por la globalización y el consiguiente incremento de los flujos migratorios internacionales. Los datos son estremecedores: un 20% adoptaron la migración como «estrategia de vida» (Sandu, 2007). Sólo en el 2007, año de la integración de Rumanía en la Unión Europea, más de medio millón de rumanos dejaron el país para dirigirse principalmente hacia España e Italia. El 1 de enero de 2008, los rumanos formaban ya la comunidad más numerosa de extranjeros pertenecientes a la UE-27 residentes en España (INE, 2008), una primacía que seguían conservando una década más tarde (INE, 2018).

Más allá de las frías estadísticas y de las férvidas tertulias políticas y mediáticas, la figura del inmigrante rumano en España ha sido reflejada y matizada artísticamente durante este arco temporal. Verbigracia, es preciso evocar en este contexto por lo menos la película *El sudor de los ruiseñores* (1998) de Juan Manuel Cotelo, y la novela *No me cuentes tu vida* (2012) de Luis García Montero. Una imagen poética sobre la migración y sus corolarios, bastante rebuscada y rebosante de referencias literarias, plantea también la novela de Marín Mălaicu-Hondrari: *Cercanías*.

Tema de debate imprescindible en las cumbres internacionales, la migración se ha convertido asimismo en uno de los *topos* literarios. Términos como «literatura migrante», «literatura de la migración», «literatura intercultural» se acuñaron para describir propiamente las obras literarias escritas por inmigrantes que relatan dicha experiencia a nivel personal, cultural y social, muchas veces en las lenguas oficiales del país de acogida. La contextualización histórico-sociológica del relato testimonial se demuestra de gran alcance al ir desentrañando no tanto las causas, los retos, los éxitos o los fracasos, cuanto los trastornos psicológicos y las metamorfosis identitarias que llevan consigo el fenómeno migratorio, contemplado desde una perspectiva lingüística y cultural. *Cercanías* se enmarcaría justamente en esta tipología de «escritura fronteriza» que se despliega entre aquí y allá, entre ficción y biografía, entre confines culturales e idiomáticos que se van diluyendo.

2. MARÍN MĂLAICU-HONDRARI Y *CERCANÍAS*

Marín Mălaicu-Hondrari nació en Sângeorz-Băi, en la comarca de Bistrița-Năsăud, en 1971. Es el lugar donde descubrió el placer de leer y trabajó un tiempo como minero, el lugar al que vuelve siempre, después de un prolongado desarraigo o un continuo vagar por varias metrópolis. Desde el año 2017, año en el que recibió el título de ciudadano de honor de su urbe natal, organiza aquí el Campamento de Literatura – un proyecto ideado y realizado junto a los amigos Dan Coman y Florin Ioan Partene, a los que convirtió en héroes literarios precisamente en la novela *Cercanías*.

Debutó con los 33 años, con el volumen de poesía *El vuelo de la mujer sobre el hombre* (Eikon, 2004) – galardonado con el Premio de Debut por la Unión de Escritores de Rumanía, sección de Cluj; luego, publicó el volumen de prosa *El libro de todas las intenciones* (Cartea Românească, 2006); en 2010, publicó *Cercanías* (Cartea Românească), novela traducida al castellano por la entusiasta Elena Borrás García (Traspiés, 2015), y fuente de inspiración del guión de la película que el renombrado director de cine Tudor Giurgiu estrenó recientemente (*Parking*, 2019); siguió con *El francotirador* (Polirom, 2013), y *La guerra mundial de los fumadores* (Polirom, 2015). Además de dedicarse al arte de escribir, Marín Mălaicu-Hondrari se dedicó a traducir obras de autores como Mario Vargas Llosa, Julio Cortázar, Roberto Bolaño, Care Santos. Tanto su literatura como sus traducciones se relacionan íntimamente con España y el español. Marín Mălaicu-Hondrari vivió cinco años en España, desde el año 2002 hasta el año 2007, y este periodo se configura en su bio-bibliografía como un punto cardinal.

Cercanías relata su experiencia migratoria en España. Es una historia sobre el laborioso proceso de aprendizaje de una lengua extranjera, sobre la integración en otra cultura, sobre la interculturalidad como efecto de la migración, fenómeno que supone muchos desafíos tanto para los inmigrantes como para las sociedades receptoras.

La historia de migración e inclusión en el país de destino a través de la lengua y de la literatura es el hilo conductor de esta novela polifónica, narrada por varias voces en monólogo, que cuentan la vida de un grupo de poetas rumanos, con sus odiseas y sus amores y desamores. La historia de Adrián, el protagonista de la novela, se entrelaza con otras historias, breves relatos contados en primera persona por un personaje-narrador con voz y perspectiva distintas (Adrián Petru, María, Vanessa, Dan Parfenie, Lidia, Dana). Adrián es el que logra amalgamar las historias que plasman la novela, urdiéndose en torno a él la trama épica.

Adrián es un ciudadano del mundo, un cosmopolita del siglo XXI, un siglo en el que las fronteras se vuelven «líquidas» (Bauman, 2004). Zigzaguea entre Rumanía y España; entre el norte (Asturias) y el sur (Córdoba) de España; entre la condición precaria del inmigrante (vigilante nocturno, recolector de aceitunas, chofer) y el ideal del intelectual (poeta errante por España para aprender la lengua de Cortázar). Es un balanceo incesante de cercanías y lejanías, un vagar repleto de significados espirituales, y la gente que conoce, unida a los contextos de comunicación que surgen a lo largo de su trayecto – todo eso forja paulatinamente su carácter, su identidad y su conciencia artística.

Adrián es un forastero, un peón más en la economía sumergida en España, allí donde vive un amor furtivo con María – cantante en un grupo rock y escultora, española y, además, casada. Pero más allá de esta condición, más allá de esta mezcla entre novela de emigración y novela de amor, *Cercanías* es una novela sobre la lengua y la literatura, sobre los resortes íntimos – mentales y espirituales – que brotan de esta experiencia.

Adrián es un bohemio que moldea su propio universo libresco, que vive intensamente en el mundo de las letras. Es un autodidacta en cuanto al aprendizaje del español, escoge de manera sabia sus lecturas y anhela traducir a los autores cuya literatura la descubre con voluptuosidad. Este sería el argumento de la novela *Cercanías,* una novela que deja vislumbrar múltiples vínculos con la biografía del autor.

3. BIOGRAFÍA COMO FUENTE LITERARIA

La aventura ibérica ha sellado tajantemente la vida y la literatura de Marín Mălaicu-Hondrari, revelándose como un manantial que rocía su obra. Él mismo confiesa que si hubiera eludido dicha etapa su literatura habría sido más pobre en cuanto a los recursos estilísticos y a la trama. En sus libros se refleja patentemente el encuentro con la lengua y la literatura española, con España, y con Andalucía de modo particular. *Cercanías* aún más se nutre de esta experiencia que ha sellado un vínculo inquebrantable en su conciencia. Más de una vez, Marín Mălaicu-Hondrari compendió dicha vivencia y destacó la relevancia de su estancia en España. A modo de ejemplo, en una trasmisión radiofónica, la define como "trascendental". En cuanto a las razones que le alentaron a emigrar a España afirma:

> Me sentía desdichado, me ahogaba en Rumanía, me precipitaba en el vacío, tenía que cambiar algo. Desconocía el español – lo poco que sabía era por medio de las telenovelas y *hola* (…) Sin embargo anhelaba aprender el español. Soñaba con leer a Cortázar, a Borges, a Sábato en su idioma original. Era como un sueño de adolescente tardío. Dejaba atrás un mundo libresco e imaginé que me iba a adentrar en otro mundo libresco, pero aún más maravilloso (Radio România Cultural, 2017 – *traducción propia*).

Pronto, se dio cuenta de que la realidad era bien distinta, y que había que enfrentar ciertos retos:

> El choque cultural – refiere Marín Mălaicu-Hondrari – fue tan fuerte que me aplastó. No escribí nada durante un año. En cambio leía mucho y procuraba aprender el idioma. Me sentía frustrado al no poder comunicar con la gente (Radio România Cultural, 2017 – *traducción propia*).

De su aislamiento inicial, físico y lingüístico a la vez, sale ganando:

> Aproveché la soledad. No hablaba con rumanos y tuve que aprender el español. Creo que tal vez sea el mejor método. Aprendí hablar tal como escuchaba hablar, de un modo no extremadamente correcto (Radio România Cultural, 2017 – *traducción propia*).

Aun superando exitosamente las dificultades inherentes a la integración lingüística y social, al final, opta para la vuelta:

> Luego, en 2007, – recuerda Mălaicu-Hondrari – volví a Rumanía. Tenía nostalgia de Rumanía y de escribir en rumano (Radio România Cultural, 2017 – *traducción propia*).

Sobre la novela que mejor refleja su etapa española declara:

> *Cercanías* expresa lo que viví allí, en España. De hecho, es una novela sobre distancias, sobre lejanías. La cercanía se cumple a través de la literatura. Hay un puente literario que vincula los seres (Radio România Cultural, 2017 – *traducción propia*).

Entre la ida y la vuelta, Marín Mălaicu-Hondrari experimenta por lo tanto un cambio radical: aprende a desenvolverse en el nuevo entorno cultural, se enriquece espiritualmente, revalida su propia identidad y acaba convirtiéndose en un mediador entre las dos culturas.

4. "UN RUMBO FIJO": APRENDER EL ESPAÑOL

Marín Mălaicu-Hondrari llegó a España en 2002, en Córdoba. Sin hablar español, sin papeles, y sin recursos. Allí, en el Polígono Industrial de La Torrecilla, encontró a Rafael Ayuso Escobar, un concesionario de coches, y la amistad entablada entre ellos acabó en una novela – *Cercanías* (2010) – y en una película – *Parking* (2019). Empezó a trabajar como vigilante nocturno y convirtió una caravana en su casa. A la hora de juzgar su éxito cabe subrayar este aspecto: los vínculos profesionales y personales, a la vez, con miembros de la nueva cultura. Hasta el punto que al pensar

en Córdoba piensa en Rafael Ayuso y "no en los lugares icónicos" – según confiesa Hondrari (Radio Cadena Ser, 2017). No menos significativa se revela su confesión en cuanto a la meta que se puso al esbozar el proyecto migratorio:

> (…) a diferencia de otros emigrantes que aspiran a alcanzar la estabilidad a través de la compra de una casa o un coche, yo no tenía un rumbo fijo, o quizá sí – quería aprender español (Radio Cadena Ser, 2017).

Marín Mălaicu-Hondrari pone de relieve en esta entrevista, y en varias otras, unos cuantos aspectos:

- En primer lugar, su disposición psicológica ante el proceso de aprendizaje del español, la permeabilidad de su ego a fin de integrarse en la nueva comunidad de habla. Al valorar su éxito cabe tener en cuenta la dimensión afectiva del aprendizaje, la propensión hacia la nueva cultura, que se revela como elemento clave.
- Luego, el contexto de aprendizaje y adquisición del español. Al emigrar, se sitúa en un contexto de inmersión, en un entorno natural de la lengua, en un contexto sociolingüístico no formal, en interacción no mediata con hablantes nativos, y en situaciones de la vida cotidiana.
- Y, por fin, la influencia del entorno social. Al no estar rodeado por rumanohablantes, se convirtió en interlocutor predilecto de un español:

> A veces, de noche, venía y se sentaba en una mecedora y charlábamos, porque se sentía machacado. Se estaba divorciando, su padre había fallecido, y el negocio tampoco le iba bien. Con él aprendí el español – apunta Hondrari (Radu, 2013 – *traducción propia*).

Los factores intrínsecos (la motivación, la actitud positiva, los valores que anhela alcanzar) y los factores extrínsecos (la relación que entabla con hispanohablantes, el «saber ser») se dan la mano y le aseguran la adquisición de E/LE. El contacto lingüístico directo – aunque al principio marcado por gestos que iban a suplantar la escasez lexical (incisos aclaratorios, transferencias lingüísticas, calcos semánticos, alternancia de códigos, etcétera) – es el que logra derribar paulatinamente los muros que se interponen entre los dos.

La inmersión lingüística, la disposición a comunicarse sobre asuntos terrenales, íntimos, en tono desenfadado, es la que genera un clima propicio para el aprendizaje, la que desmantela las preconcepciones, disipa la ansiedad y fomenta, en última instancia, la confianza – una especie de argamasa, esencial a la hora de construir puentes de comunicación. Los dos interlocutores se dejan involucrados en una relación mutua y llegan de esta forma a compartir valores, ideas, sentimientos y a experimentar empatía. La interacción verbal, cara a cara, les facilita la expresión y la comprensión (García, 2002).

La lengua desempeña por tanto un papel importante en la cohesión y la inclusión social, y su adquisición se convierte en un «capital simbólico» (Bourdieu, 2008). Es precisamente esta la idea que Marín Mălaicu-Hondrari enfatiza en la novela *Cercanías*, procurando una clave de lectura positiva del fenómeno de la migración, no obstante las inherentes vicisitudes materiales que implica. El mutuo conocimiento se revela aquí como el mejor método para desmontar suspicacias, tanto en el campo de los españoles como en el de los inmigrantes, y dar paso a la integración sociolingüística (véanse los conceptos implicados en dicho proceso en Moreno Fernández, 2009).

5. LENGUA Y MIGRACIÓN

Sin abandonar los patrones de su cultura de origen, sin descartar sus anteriores referentes culturales que configuran las señas de su identidad, Adrián – el protagonista de *Cercanías* – se abre camino hacia la aculturación y agrega nuevos referentes. Nunca cesa de recordar su procedencia. La ciudad de Năsăud, el río Someş, la región de Transilvania son recurrentes, siempre que quiera

adecuarse al nuevo contexto. Hasta en momentos de los más insólitos, se revela la existencia de un mapa mental bien entrañada en su ser. De muestra, valdría esta cita:

> Me extraviaba. Daba vueltas y más vueltas al mapa. No me atrevía a pedirle a nadie que me orientara. Cuando encontré el Guadalquivir, me alegré tanto como si hubiera encontrado el río de mi pueblo, el Somes (*Cercanías*: 21).

La conciencia del escritor migrante se proyecta entre el pasado, con toda su carga identitaria, y el presente todavía en construcción. El suyo no es un proceso lineal, sino un devenir con altibajos, con fases de acercamiento y alejamiento entre ambas culturas (Rodrigo Alsina, 1997). De la euforia que le alienta antes de emigrar, Adrián pasa a la anomia, para luego recobrar parte de su actitud inicial y, finalmente, asimilar la nueva cultura.

Al principio, su aprendizaje es más bien heurístico, experiencial, mediante la observación y las analogías que su idioma nativo le permite establecer. Luego, complementa la adquisición de L2 con el autodidactismo. Adrián se convierte en protagonista del proceso de aprendizaje. A medida que avanza este proceso, reflexiona sobre la forma en que aprende, «aprende a aprender», alcanza la autonomía y, sobre todo, consigue la autoestima y la seguridad a la hora de interactuar con nativos españoles.

Adrián organiza por su cuenta los pasos del proceso de aprendizaje, establece una verdadera hoja de ruta y dispone de un repertorio de estrategias de aprendizaje del español como segunda lengua:

- desarrolla paralelamente actividades de comprensión auditiva (escucha los programas de las emisoras de radio españolas, por ejemplo) y de comprensión escrita (se dedica a leer novelas escritas en castellano por puro placer);
- procede a la elección de los materiales didácticos apropiados a sus fines (recurre principalmente a los diccionarios, a los tratados de gramática, pero sobre todo a la lectura de textos literarios en castellano);
- por último, aunque no por ello menos importante, practica varias destrezas lingüísticas (la expresión y comprensión oral) sin desarrollar sentimientos negativos o ansiedad.

Adrián adopta el método tradicional, también conocido como método de gramática y traducción, sin descartar el método estructuralista, que da prioridad a la adquisición de las destrezas orales. Logra conciliar por lo tanto dos conceptos aparentemente dicotómicos, o sea la *adquisición* de L2 (en un contexto natural de comunicación con hablantes nativos) y el *aprendizaje* (como resultado de un proceso intencional) (Baralo, 1995).

De forma recurrente, se recuerda el interés que presta a la gramática española: "estaba ensimismado en la gramática del español"; o "(…) hablábamos en susurros. De música, de literatura, de la gramática española" (*Cercanías*: 24; 61). Luego, opta por la literatura como estrategia clave para el aprendizaje del español, siendo dicha estrategia en plena consonancia con su personalidad, con sus afinidades, siendo la que más le motiva. Es una afición que comparte a veces con la amada María: "Cada vez que nos veíamos llevaba en el bolso libros que me leía, en rumano, en español, daba igual" (*Cercanías*: 81).

La afición por la literatura y la lectura asidua en la lengua meta le ayudan a enriquecer su léxico (Krashen, 1989), y subsecuentemente a entender la otra cultura. Los textos literarios le permiten trabajar todas las destrezas comunicativas: lingüística, discursiva y sociolingüística. Es así como logra desarrollar su capacidad para diferenciar significados connotativos y denotativos, registros lingüísticos y situaciones de uso; adquirir conocimientos sobre la realidad española y sus expresiones culturales.

Tras recorrer todas estas fases de aprendizaje, Adrián adquiere «competencia comunicativa intercultural» (Instituto Cervantes, 2002) y llega a conocer la gran cultural, con *C* mayúscula (las obras maestras de la literatura de habla hispana, en su caso) y la cultura no oficial, con *c* minúscula (las tradiciones y los modos de vida cotidiana de la comunidad de acogida). De tal forma, se revalida la estrecha relación de la cultura con la lengua:

> Las varias comunidades idiomáticas deben ser consideradas también como *comunidades culturales,* ya que a cada una de ellas corresponde un determinado grado y un determinado patrimonio de cultura, que de algún modo se refleja infaliblemente en la lengua (Coşeriu, 1986: 62).

No obstante, *Cercanías* ilustra unos cuantos desafíos que conlleva la experiencia migrante. Lo primero que percibe el pícaro moderno Adrián, una vez llegado en España, es la falta de horizonte en el mercado laboral y la precariedad de la existencia del migrante. Lo subraya decididamente en el siguiente párrafo:

> Rafael llamó a sus conocidos. Hablaba de mí como de alguien al que se le da bien todo. Sus esfuerzos no fueron en balde, al final alguien de cerca de Toledo me necesitaba para la vendimia (…) El propietario del viñedo me dijo que pagaba 45 euros al día, se trabajaba de ocho de la mañana a siete de la tarde, con una hora de descanso para comer. La comida me la compraba yo. De esos 45 euros, al final me retenían tres al día para el alquiler (…) Tenía un armario de hierro y una cama en una casa fea, con habitaciones que parecían graneros. Dormíamos 23 personas en la misma casa, nueve en la habitación en la que dormía yo. La cocina y el baño eran comunes, una situación que provocaba bastantes conflictos. Intentaba mantenerme al margen, comer alimentos fríos, ducharme el primero o el último. De los 23, ninguno era español. Muchos colombianos, rumanos y ucranianos (…) Después de los dos primeros días, la espalda me dolía a morir. No era el único que se quejaba de dolor de espalda. Nos infundíamos ánimos diciendo que era más difícil hasta que uno se acostumbraba, pero pasaban los días y noche tras noche no sentía la espalda, o cuando la sentía me parecía que ardía. Por la mañana me levantaba con tal dolor que parecía como si toda la noche me hubieran golpeado con un martillo en el lomo y en las articulaciones y hubiera intentado arrancarme los músculos de los huesos (*Cercanías*: 47-48)

Sería este un pedazo del cuadro clásico del así llamado «síndrome de Ulises» (Achotegui, 2009), del estrés que padece el inmigrante que ha de emprender un camino plagado de malestares e incertidumbres – sin contrato ni beneficios sociales, afanando para subsistir, llevando una vida paupérrima, y padeciendo dolores físicos y soledad interior.

La periferia se resalta como espacio predilecto de la migración, así como la excentricidad del inmigrante y su enajenación. Frustrado y vulnerable al principio, ensimismado y bien alejado del centro, Adrián experimenta el temor de aproximarse al centro, dejando percibir su malestar social y su ambientación en un «espacio del anonimato» (Auge, 1993):

> Se habían cumplido tres meses de mi llegada a España. Un balance hecho con prisas era el siguiente: tenía trabajo, había aprendido español, había aprendido a conducir, tenía de comer y dónde dormir, pero no había ahorrado ni un duro. Y, muy importante, no había escrito una línea. Todavía me sentía en otro mundo, todavía no me había atrevido a mostrarme de día, me decía que sufría de complejo de Drácula, al fin y al cabo venía de Transilvania, de la falda del monte (*Cercanías:* 27).

El primer paso para traspasar las barreras espaciales y comunicacionales, para franquear los límites simbólicos que lo aislaban del *otro* y los recelos que supuestamente hubieran podido irrumpir en tal encuentro, lo hace "un domingo por la mañana":

> Después Rafael se cansó de traerme tabaco, pan, refrescos, café, alimentos, y o bien se dejaba una cosa, o se dejaba otra. Así que un domingo por la mañana, salí por la puerta de la empresa y eché a andar, al azar. Era como un niño que aprende a andar, como un convaleciente que no sabe si lanzarse por completo o actuar con prudencia. Pasaba por las calles de Córdoba, la lejana y sola, y precisamente ésa era mi unión con la ciudad: yo también estaba lejos y solo (*Cercanías*: 27)

Cercanías plantea asimismo una sagaz reflexión sobre la relación lengua-migración y señala distintas fases de la comunicación intercultural (Oliveras, 2000). Al principio, Adrián se limita a la comunicación no verbal:

> Cuando llegué a España, no sabía decir más que *hola.* Decía *hola* y levantaba la mano, saludando (…) El Polígono Industrial Torrecilla impresionaba por el enorme número de concesionarios de coches. Mercedes-Benz, Rover, John Deere, Toyota, Lancia, Ford, Seat, Volvo, Mazda. Todo deslumbrante tras

> los escaparates iluminados impecablemente. Y yo llevaba conmigo un papelito en el que se leía *busco trabajo* (*Cercanías:* 20).

De tal modo solventa las carencias de la comunicación verbal, la ausencia de los conocimientos previos. Un acto de habla como saludarse y presentarse se ve suplantado por la comunicación cinésica y un anuncio escrito. Al interactuar con hablantes nativos, experimenta por lo tanto el choque cultural (Oberg, 1960) con sus vertientes: afectivo – la ansiedad, la inseguridad; y cognitivo – un conflicto entre su saber y los valores o los significados de la nueva cultura. Surge luego la motivación – elemento clave en el aprendizaje de una lengua extranjera: aprender a leer en castellano.

> Mi hermana me había advertido que no dependiera de nadie, que no me fuera a España, pero mi inocencia era inmensa y quería leer en su lengua original a Borges, García Márquez y Cortázar. No sabía qué me depararían los días, pero sabía que tenía que llegar a Andalucía, a esa Córdoba lejana y sola, como dice Lorca (*Cercanías:* 20).

Después de un periodo de titubeo en el que recurre a la *lingua franca*, a la mezcolanza de los códigos *(code mixing),* para suplir las deficiencias lingüísticas, empieza a chapurrear en español, a defenderse en español:

> Por las mañanas dormía o hacía planes y por las tardes y noches aprendía español. En España se habla español, me había dicho Rafael harto de mis anglicismos (*Cercanías*: 24).

Gracias a sus lecturas y a su dedicación, al dialogo entablado con hispanohablantes, Adrián vence el miedo a hablar en la lengua meta, consigue hablar el castellano con soltura y cobra confianza en sí mismo. De esta forma ingresa en la España plural, marcada por la heterogeneidad lingüística, por la coexistencia de varias lenguas y variantes hibridas, junto a los dialectos y a los idiolectos regionales. Él mismo advierte la compleja realidad a la que se adecúa: "En la mesa se hablaba español, inglés, francés, *spanglish*, catalán, gallego" (*Cercanías:* 59). En dicho contexto lingüístico, procede a la alternancia de código – o sea, al empleo alternativo de dos lenguas en un discurso, según el interlocutor. En otro momento, sin embargo, a pesar de la competencia lingüística adquirida, advierte el efecto de torre de Babel plasmado por el multilingüismo y la multiculturalidad:

> Aguanté la recogida de la uva hasta el último día. Cogí el dinero, pagué el alquiler y me subí en el primer autobús que iba hacia Toledo. Tenía algunos libros en un bolso, había tirado todo lo demás a la basura. Me sentía como si hubiera escapado de la cárcel. En Toledo alquilé una habitación en una pensión. Me había ganado sobradamente un baño solo para mí, una cama en la que no se sentara nadie más que yo, sábanas limpias y silencio, sobre todo silencio. Me había saturado del ruso de los ucranianos, del español de los colombianos, del rumano de los rumanos y del español de los españoles (*Cercanías:* 49).

Advierte asimismo, en un dialogo con la amada María, las consecuencias del bilingüismo, o sea la hibridez lingüística y la doble identidad:

> Ya entonces le decía que había oído por la radio que las personas que piensan a diario en una lengua y utilizan otra... pues bien, esas personas con el tiempo se vuelven neuróticas. Lo más raro es que, contestó él, si estoy en España pienso en rumano y me expreso en español, pero si estoy en Rumanía pienso en español y me expreso en rumano (*Cercanías:* 70).

Consigue, por lo tanto, la habilidad para comunicarse de forma independiente y alternar las dos lenguas, pero su lengua materna está imbuida por el saber adquirido en España y viceversa. Adrián atraviesa un proceso de mestizaje cultural y, al cabo de su etapa española, se convierte en un *rumañol* más, uno más de los que "en su afán de integrarse renuncian a tanto de su propia cultura, que dejan de ser completamente rumanos sin llegar a ser del todo españoles" (Pop, 2013).

Es así como se explica el hecho de que llega a experimentar en España una especie de *glocalización* (Magallón, 2008), al colocar en su nuevo contexto diversos vínculos con su región de

origen. En su caravana, allí donde nutre constantemente su adicción a la literatura, Adrián traslada parte de su Rumanía: unos libros, un programa radiofónico, unos recuerdos amontonados y unas saltuarias conversaciones telefónicas con sus familiares. No se desprende de sus raíces o de ciertos tópicos rumanos, sino que los reubica dentro del cuadro global en el que vive – un aspecto que no pasa desapercibido por María:

> Cuando entré por primera vez en su caravana me dijo: *¡Bienvenida a Rumanía!* Puede que dijera esto por los libros en rumano que había en una estantería encima de la cama, o por una radio vieja que emitía un programa en una lengua tan extranjera que solo podía ser rumana (…) No hice más que sentarme en la cama y decir es bonita Rumanía, me gusta. Él se disculpó por la densidad de habitantes por metro cuadrado y sonrió. Después tuvo que marcharse a otra Rumanía, mucho más grande y más lejana y no supe más de él (*Cercanías*: 162)

En fin, Adrián llega a experimentar luego el sentimiento paradójico, de desubicación, la sensación de que ya no pertenece a ninguno de los dos espacios culturales, procediendo a un reajuste de su conciencia identitaria, y asumiendo una identidad transcultural:

> Envejezco, le dije, no sé cuánto voy a poder seguir llevando la vida que llevo ahora. La mayoría de las veces ya no sé por qué estoy en un sitio, qué lengua tengo que hablar. En todas partes hay una especie de niebla (*Cercanías*: 146).

En su caso, la hibridez aplaca la dicotomía aquí *versus* allá y la alteridad, dejando espacio a una identidad imbricada, plural, transfronteriza. Es este el leitmotiv en el que se hace hincapié en la novela *Cercanías*.

A MODO DE CONCLUSIÓN

Cercanías descarta los estereotipos, mitiga las discrepancias, suprime las distancias, y subraya que la condición esencial para lograr todo esto es la comunicación directa, no mediata, el aprendizaje de la lengua, el profundo conocimiento de la nueva cultura. La experiencia migratoria de Adrián se demuestra un viaje iniciático, espiritual, en el que cruza no solo fronteras geográficas, sino también barreras lingüísticas y culturales. Sale del país, afronta todas las vicisitudes que suponen el desarraigo, supera toda una serie de pruebas, y acaba aprendiendo – «aprende *a aprender, a hacer, a ser*» (Consejo de Europa, 2001).

En el intersticio hispánico, entre la ida y la vuelta, Adrián escribe su nueva identidad cultural en una especie de palimpsesto. Aunque desde el punto de vista material fracasa, espiritualmente Adrián alcanza su meta: consigue aprender el español. Aunque al principio se limitaba a la comunicación no verbal, desconociendo el idioma, acaba leyendo en original a Roberto Bolaño, Julio Cortázar, Mario Vargas Llosa, Federico García Lorca, etcétera. Biografía y mundo ficticio se yuxtaponen así en los puntos clave, Marín Mălaicu-Hondrari convirtiéndose en uno de los más dinámicos traductores de la literatura española e hispanoamericana en el panorama cultural rumano.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

LIBROS

Libros con autor único

Achotegui, Joseba (2009). *El Síndrome de Ulises. Síndrome del inmigrante con estrés crónico y múltiple.* Barcelona: El mundo de la mente.

Augé, Marc (1993). *Los no lugares: espacios de anonimato: una antropología de la sobremodernidad.* Barcelona: Gedisa.

Bauman, Zygmunt (2004). *Modernidad líquida.* Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica.

Bourdieu, Pierre (2008). *¿Qué significa hablar? Economía de los intercambios lingüísticos.* Madrid: Ediciones Akal.

Coşeriu, Eugen (1986). *Introducción a la lingüística*. Madrid: Gredos.

Mălaicu Hondrari, Marín (2015). *Cercanías*. Traducción por Elena Borrás García. Granada: Ediciones Traspiés.

Oliveras, Àngels (2000). *Hacia la competencia intercultural en el aprendizaje de una lengua extranjera. Estudio del choque cultural y los malentendidos.* Madrid: Edinumen.

Libros editados

Consejo de Europa (2001). *Marco Común Europeo de Referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza*, Madrid: MECD, Anaya, Instituto Cervantes. http://cvc.cervantes.es/obref/marco/.

Instituto Cervantes (2002). *Marco de referencia europeo para el aprendizaje, la enseñanza y la evaluación de lenguas*. Madrid: Instituto Cervantes, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, Anaya. Edición electrónica en el Centro Virtual Cervantes. Disponible en https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/marco/cvc_mer.pdf.

Capítulos de libros

García Santa-Cecilia, Álvaro (2002). Bases comunes para una Europa plurilingüe. Marco común europeo de referencia para las lenguas (pp. 13-34), en *El Español en el Mundo. Anuario del Instituto Cervantes*. Barcelona.

ARTÍCULOS

Arnold Morgan, Jane (2015). La dimensión afectiva en el aprendizaje de ELE. Disponible en https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones_centros/PDF/rabat_2015/03_arnold.pdf

Baralo, Marta (1995). Adquisición y/o aprendizaje del español/LE, *Actas VI Congreso Internacional de la ASELE*. Disponible en https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/06/06_0062.pdf

INE. Instituto Nacional de Estadística (2008). Disponible en https://www.ine.es/prensa/np503.pdf; (2018), disponible en https://www.ine.es/prensa/cp_j2018_p.pdf

Krashen, S. (1989). We acquire vocabulary and spelling by reading: Additional evidence for the input hypothesis, *Modern Language Journal*, *73*, 440-464.

Magallón, Raúl (2008). Entrevista a Ulrich Beck. Globalidad y Cosmopolitismo, *Revista Internacional de Sociología*, LXVI, *49*, 219-224.

Moreno Fernández, Francisco (2009). Integración sociolingüística en contextos de inmigración: marco epistemológico para su estudio en España, *Lengua y migración*, *1*, 121-156.

Oberg, Kalervo (1960). Culture shock: adjustment to new cultural environments, *Practical Anthropology*, *7*, 177-182.

Pop, Cristina (2013). Rumañoles en Madrid, *El País*, 9/09/2013. Disponible en https://elpais.com/ccaa/2013/09/08/madrid/1378656667_361180.html.

Radu, Dia (2013). Interviu cu Marín Mălaicu Hondrari, *Formula As*, 1087. Disponible en http://www.formula-as.ro/2013/1087/planete-culturale-30/Marín-malaicu-hondrari-literatura-amplifica-viata-o-face-mai-intensa-cu-bunele-si-cu-relele-ei-16893

Rodrigo Alsina, M. (1997). Elementos para una comunicación intercultural, *Revista CIDOB d'Afers Internacionals, 36*, 11-21.

Sandu, Dumitru (2007). La emergente migración transnacional en las aldeas de Rumanía, *Migraciones*, *21*, 77-112.

RADIO ONLINE

Radio Cadena Ser. José María Martín (2017). *Una amistad de película: Rafael Ayuso y Marín Malaicu*, 07/11/2017. Disponible en https://cadenaser.com/emisora/2017/11/07/radio_cordoba/1510071013_402620.html

Radio România Cultural. Georgeta Drăghici (2017). *Născut în România*, 22/08/2017. Disponible en https: //radioromaniacultural.ro/azi-la-radio-romania-cultural-nascut-in-romania-Marín-malaicu-hondrari/

PELÍCULAS

Giurgiu, Tudor (2019). *Parking*. Guión: Tudor Giurgiu & Marín Mălaicu-Hondrari. Protagonistas: Mihai Smarandache, Belén Cuesta, Ariadna Gil, Luis Bermejo. Coproducción Rumanía, España, Republica Checa.

TEACHING ACADEMIC VOCABULARY TO L2 LEARNERS

Ana Munteanu
Lecturer, PhD, Spiru Haret University

Abstract: This paper comes out of our experience of teaching English courses to the students enrolled at Spiru Haret University to study Management and Law in Brasov. During two academic years we carried out some research on what students need most for learning English and, surprisingly or not, vocabulary is very important. We have structured this paper in three sections: theoretical background, case study and conclusion. The main idea of our study is not new nowadays, but we are sure it supports the assertion that vocabulary, academic vocabulary in our case, is crucial in second language learning process.

Keywords: academic vocabulary, L2 learners, second language learning/teaching process, vocabulary teaching/learning strategies, word lists

Introduction

The main idea of our study is not new nowadays, but we are sure it supports the assertion that vocabulary, academic vocabulary in our case, is vital in second language learning process. This paper comes out of our experience of teaching English courses to the students enrolled at *Spiru Haret* University to study Management and Law in Brasov. For their future career, English is vital as it can help them have a better job than those who do not know English. For some students English is crucial for their further academic study as they want to study abroad and they should understand lectures, write essays and reports and discuss on specific topics. We are certain that knowing English means that academic vocabulary plays a major role in their study at this stage as communication cannot take place without a wide range of words used to convey precise meaning. Or, as Marlise Horst (2019) says, knowing vocabulary is important and class time spent on teaching and learning it is time well spent because, in the end, language learners are empowered by knowing vocabulary. Negrea (2019, p. 110) also agrees that 'applied vocabulary comprehension is essentially a core component of the professional knowledge development and its critical transfer. It makes students access their background knowledge, understand and express professional ideas, communicate effectively, and facilitate learning new concepts. Students' word knowledge is strongly linked to their reading comprehension capacity, to their understanding new ideas and concepts, and obviously, to their professional expectations.'

All in all, new or old, we wanted to find out the needs of the XXIst century university students: do they find learning academic vocabulary important? How much time do they spend on learning grammar v. learning vocabulary 'at home'? What learning strategies do they use to learn vocabulary? Last, but not least, we asked for feedback on the vocabulary teaching strategies we employed during the course.

Theoretical background

After reading a lot of definitions of academic vocabulary, the one that we are going to refer to in our paper is the one that combines two aspects: the former refers to words that are less familiar, words traditionally used in academic dialogue and texts; the latter encompasses words that are vital to understanding the concepts of specialized contents, having low-frequency use and being usually limited to specific knowledge domains, law and management in our case.

We carried out some research on what students needed most for learning English and, surprisingly or not, vocabulary was very important for them. We say 'surprisingly' because some

years ago, at the beginning of 1990s, as students, we were told not to teach words in isolation. Instead, we were told that context was extremely important and, probably, the only efficient way for pupils/students to learn a lot of vocabulary. In fact, vocabulary was something that should not have been really taught. The stress should have been on the four skills: reading, listening, speaking and writing. Reading K. Folse's *Vocabulary Myths* we were amazed to find such sentences: 'we were told that all you had to do was provide comprehensible input and as a result, the new language would somehow magically fall into place. Students were told to read for "gist," to listen for the overall idea, and not to worry about "the details" too much' (Folse, 2004, p. v). Yes, we were very surprised to find that the same ideas were shared not only in Romania, but elsewhere. Back then we did not question what we were being taught, although we thought that we, the ones from the Eastern part of Europe, were somehow behind the rest of the world. Then, we read that it was only the mid-1990s when 'research on second language vocabulary issues such as student needs, teaching techniques, learner strategies, and incidental learning' started being done to a great extent (Folse, 2004, p. v).

On the other hand, it is 'not surprisingly' due to the many articles and books (on vocabulary) that have been published especially since late 1990's and the beginning of the 2000s. They – we will mention just a small part of them – are about paradigms of vocabulary development (Laufer 1998, Meara 2002, Schmitt 1998), the distinction between knowing and using vocabulary (Henriksen 1999, Read & Chapelle 2001), testing vocabulary knowledge (Bogaards 2000, Laufer & Nation 1999, Read 2000, Zhang and Koda 2017), importance of word frequency in vocabulary learning (Coxhead 2000, Nation 2001), learning new words / new meanings of already known words (Bogaards 2001), selection, acquisition, and testing vocabulary (Bogaards and Laufer, Eds., 2004), teaching and learning vocabulary (Folse 2004, Horst 2019,Saunders 2013, Savignon 2002, Schmitt 2000).

Needs analysis has known several interpretations since the early days of English for Specific Purposes (ESP), from simply assessing the learners' communicative needs and the techniques of achieving specific teaching objectives to collecting information about learners (why they study, what for, how, their learning background and expectations, current skills etc) and defining the target situation and environment of studying ESP or all of them, something very complex, as Dudley-Evans and St John (1998) understand it. For the purpose of this study, we chose one of the five broad areas defined by Dudley-Evans and St John (1998), the one including present situation analysis for identifying learners' current language use. In Stern's words (1992), we looked at the 'linguistic knowledge teaching objective' of ESP, which refers to language analysis and awareness of the systematic aspects of language. We could not agree more with Marlise Horst (2019) who, in her latest book, outlines and values a principled, frequency-informed approach for prioritizing words to teach based on learners' needs.

Another thing we should look at in this part of the paper is vocabulary learning/teaching strategies. Especially ESP students should be aware of the importance of vocabulary learning strategies (VLS) as knowing nine out of ten words in a specialized text (on a legal topic, for example) might not be sufficient to guess the meaning of the unknown word. Of course, teachers should help learners as much as possible and train them to use VLS appropriately. There are many strategies to choose from as many researchers, methodologists and teachers have constantly developed VLS since the first application of language strategies to vocabulary learning. Moreover, nowadays there are several specially designed strategies to learn vocabulary. We will mention some of the possible VLS that can be used in teaching ESP vocabulary: giving synonyms and/or antonyms, giving a full definition, providing another example situation, giving one or two example sentences, giving the corresponding translation of the word into the students' native language, organizing words by categories, by topic or by word families.

Schmitt (1997) divides strategies according to metacognitive, cognitive, memory and social/affective principles. He also talks about determination strategies, which are used when learners meet a new word and use their existing knowledge of the target language, other additional cues and reference materials to determine the meaning of the new word. Furthermore, he divides

strategies according to the stages of vocabulary learning: strategies used to initial discovery of words and consolidation strategies used to remember words. Thus, there are different strategies for the initial stage of vocabulary learning: guessing from context, asking the teacher, using monolingual/bilingual dictionaries, and analyzing the part of speech. Written and oral repetition of words may also be used in this stage although they are memory strategies which 'relate new material to existing knowledge' (Schmitt 1997, p. 205).

Vocabulary teaching has changed over time from the Grammar Translation period (extensively used throughout the world from 1840s to 1940s), when mainly the definition of a word and its etymological roots were studied and vocabulary learning meant reading bilingual lists and memorizing the words in them, to the audio-lingual method, when spoken language was favoured and vocabulary was the by-product taught through certain sentence patterns and through repetition and drill tasks, to the Natural Method, which believed that the L2 could be learnt without L1 through extensive input of L2 and always demonstrating what was said through movement.In 1957 Noam Chomsky published his *Syntactic Structures* and since then his views have changed the way vocabulary has been taught because he put greater emphasis on the communicational aspect of language rather than its structures.The communicative language teaching method (has its roots in the 1970s) focuses on learners being able to convey meaning in L2 – and vocabulary carries that meaning –, while teachers provide communicational situations and help students achieve the language competence they need for their communicational needs.Since 1970s, and especially since 1990s, vocabulary has risen to be the focus point of language learning and teaching research as has been mentioned in the present study and can be seen from the number of studies carried out in the field of linguistics.To sum up, vocabulary teaching strategies (VTS) are similar, in part, to VLS and include: pronouncing; translating; immediately repeating and then rehearsing vocabulary later; brainstorming; defining meaning; giving synonyms / antonyms; grouping words into word families; mind mapping; characterising through example; connecting the meaning to real objects or phenomena; using vocabulary in sentences; semantic analysis; using dictionaries; giving collocations; creating opportunities for practicing the use of words in an authentic context; checking the meaning of words; using vocabulary in multiple different task types both orally and in writing.

Folse (2004) concedes that many words can be acquired via comprehensible input, especially when the first language and the second language have many cognates. However, simple exposure to the second language does not work as effortlessly for much vocabulary. Thus, one conclusion of the research that Folse (2004) analyses is that vocabulary needs to be explicitly taught and learned as it will not develop quickly enough through simple exposure to written or spoken language. One way of helping students learn vocabulary as fast and as well as possible is using word lists. Some say that using word lists is old-fashioned, totally unnecessary, and unproductive. Despite this, nowadays, more and more teachers are using them. For example, Oxford learner's word lists, such as Oxford 3000, Oxford 5000, Oxford Phrase Lists, Oxford Phrasal Academic Lexicon are available and easy to access and can be used by teachers during classes and can also be accessed directly by students for self-study. Using the Oxford lists helped us and our students focus on the words that could bring our learners the greatest returns.

A case study

The idea of this research began to form in our mind when our students asked us how they can learn English faster as they claimed that during the English classes they had before starting our courses the stress laid, in general, on the four skills, but mainly on reading and listening. In those courses they were encouraged to read for gist, to skim and/or scan a text, to listen for the overall idea etc. and not to think too much about the words they did not understand. The purpose seemed to be to do the exercises and get a good mark. Step by step, as they grew older (and wiser) and started to pay attention to how they learn, they became aware of the fact that, although they could tackle the task, they could not really understand the meaning of the extract/text/dialogue. Some of the students really asked me if there was something wrong with learning words.

Research methodology

The purpose of this experiment was: to find out what the respondents in our study focus on while learning English and what vocabulary learning strategies they employ.

The data for this study were collected through questionnaires.

Our study had two parts: the former used a questionnaire three times during a semester – immediately after the two tests passed by students during the semester, after each 4 units of the course, and after the final semestral exam – that's twelve times during two academic years. The data collected in this part showed us what our students focus on while learning English; the latter used a questionnaire at the end of the academic year, i.e. we used it twice during two academic years. This piece of research concentrated on the vocabulary learning strategies used by our L2 learners.

The overall number of participants was 200 university students, aged 20 to 54. Half of them were studying for a degree in Law and the other half for a degree in Management. All of them were full-time students in their first year when we carried out the research. During year 1, there were four groups: Li1 and Mi1, intermediate learners' groups, and La1 and Ma1, advanced learners' groups, with 25 students each. During the second year of our research, there were also four groups: Li2 and Mi2, intermediate learners' groups, and La2 and Ma2, advanced learners' groups, with 25 students each.

Survey, data analysis and results

Part 1: All the 200 students received a questionnaire with four questions three times during a semester, immediately after the two tests passed by students during the semester, after each 4 units of the English course, and after the final semestral English exam. The first test (T1) was oral, the second test (T2) was written, while the final exam (T3) was both oral and written. The aim of these questions was to learn what our students focus on while learning English 'at home', i.e. not in the classroom during the English course.

Q1: What did you spend more time on while learning English for T1 / T2 / T3?

A1: grammar; vocabulary; pronunciation and spelling.

Q2: How much time did you spend on grammar while preparing for T1 / T2 / T3?

A2: less than an hour; between 1 hour and 4 hours; more than 4 hours.

Q3: How much time did you spend on vocabulary while preparing for T1 / T2 / T3?

A3: less than an hour; between 1 hour and 4 hours; more than 4 hours.

Q4: How much time did you spend on pronunciation and spelling while preparing for T1 / T2 / T3?

A4: less than an hour; between 1 hour and 4 hours; more than 4 hours.

We will briefly summarise the results of the data analysis and show a chart only for the average of the three tests as we do not have space to show them for every and each test. Thus, 28% of the 200 students prepared for T1, an oral test, paying more attention to grammar, 68.5% spent more time on vocabulary and only 3% on pronunciation and spelling. For T2, a written test, learners spent more time on: vocabulary – 61%, grammar – 35%, and pronunciation and spelling – 4%. For T3, a test with two parts: oral and written, students spent more time on vocabulary – 55%, then on grammar – 35%, and only 4% on pronunciation and spelling. The average of these results can be seen in Chart 1: 34.84% represents the average of the 200 learners who spent time on grammar while learning English 'at home' for their tests, 61.5% spent time on vocabulary and only 3.66% on pronunciation and spelling.

Chart 1: What learners spent more time on while learning English 'at home' for tests

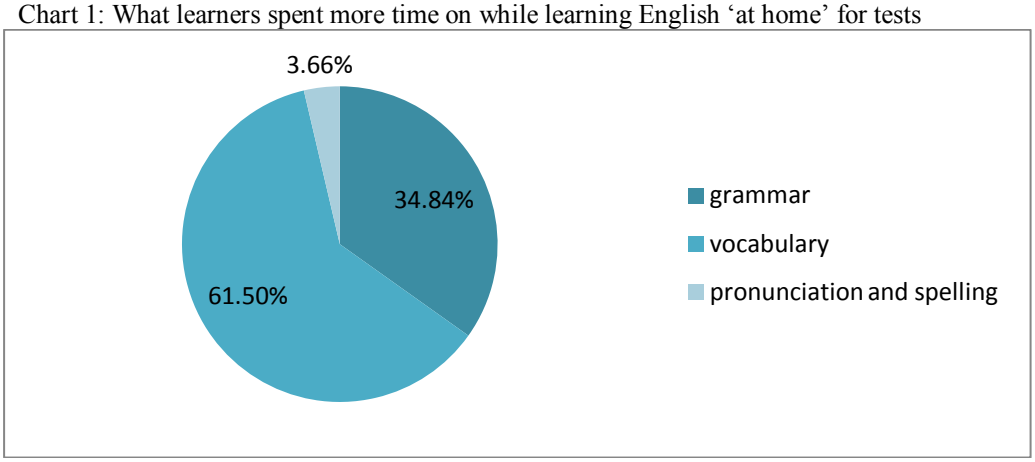

In fact, analysing the data of the survey, we found out that the highest percentage of students focusing on vocabulary was in group La2 for T1: 80% and the lowest percentage of learners spending time on vocabulary was in group Mi1: 44% for T3. However, on average for all three tests, groups La1 and Ma2 had an average of 69.33% at the category of spending time on learning vocabulary 'at home' as the highest score while group Mi1 had 53.3%, the lowest score. But the lowest average of learning vocabulary is still higher than the higher average of learning grammar for all three tests: 40% for each of the groups Mi1 and Mi2.

In conclusion, learners spent more time on learning vocabulary than grammar or pronunciation and spelling.

This result is also supported by the answers to questions 2, 3 and 4.

Chart 2 shows the results of the data gathered from question 3, time spent on vocabulary while preparing for all the tests: if only 17.83% learnt on average less than an hour, 82.17% learnt more than an hour. In fact, more than half of the students learnt more than an hour for each test: an average of 72% for the first test, 68% for T2 and 76% for T3.

Chart 2: Time spent on vocabulary while learning English for all tests

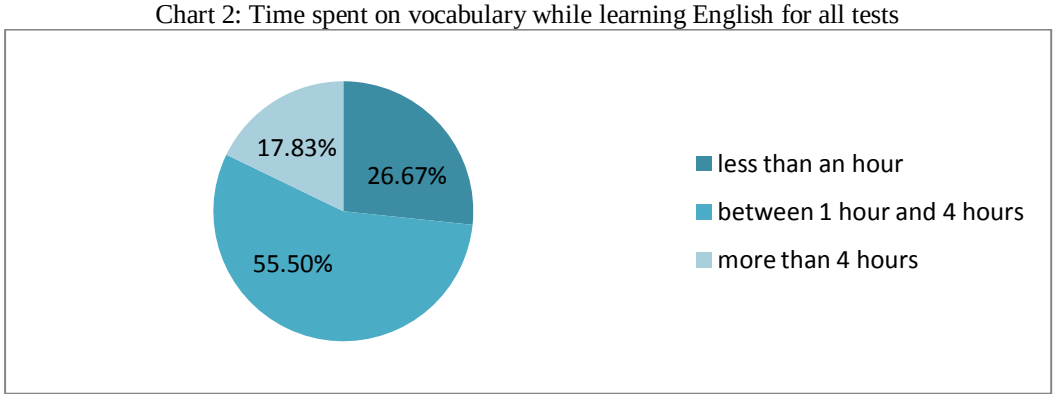

Taken separately, the results for T1 show that 56.5 % of the 200 students spent less than an hour on grammar, 24% on vocabulary ad 96% on pronunciation and spelling; 36 % of them spent between 1 hour and 4 hours on grammar, 66% on vocabulary and 4% on pronunciation and spelling; 7.5% of them spent more than 4 hours on grammar, 10% on vocabulary and 0% on pronunciation and spelling. For T2, 33.5 % of the 200 students spent less than an hour on grammar, 26.5% on vocabulary ad 95% on pronunciation and spelling; 52 % of them spent between 1 hour and 4 hours on grammar, 47.5% on vocabulary and 5% on pronunciation and spelling; 14.5% of them spent more than 4 hours on grammar, 26% on vocabulary and 0% on pronunciation and spelling. For T3, 45 % of the 200 students spent less than an hour on grammar, 29.5% on vocabulary ad 87.5% on pronunciation and spelling; 43.5 % of them spent between 1 hour and 4 hours on grammar, 53% on vocabulary and 12% on pronunciation and spelling; 11.5% of them

spent more than 4 hours on grammar, 17.5% on vocabulary and 0.5% on pronunciation and spelling.

In Chart 3 we gathered the data collected from the answers to the last three questions, which had in common the periods of time students had to choose from when saying how much time they spent on learning grammar, vocabulary and pronunciation and spelling for all the tests. As the outcome of this part of the survey shows, the 200 learners spent different amounts of time while learning English 'at home' for all the tests. The average of the 200 students who learnt for all three tests spending between 1 hour and 4 hours on vocabulary was 55.5%, on grammar 43.83% and on pronunciation and spelling 7%; 17.83% spent more than 4 hours on vocabulary 'at home' on average for all tests, 11.17% on grammar and 0.17% on pronunciation and spelling. Thus, the average time spent on learning vocabulary 'at home' more than an hour for all tests is 73.33% and it is higher than the average time spent on grammar more than an hour for all tests: 55%.

Chart 3: The average time students spent on grammar, vocabulary and pronunciation and spelling while learning English 'at home' for all three tests

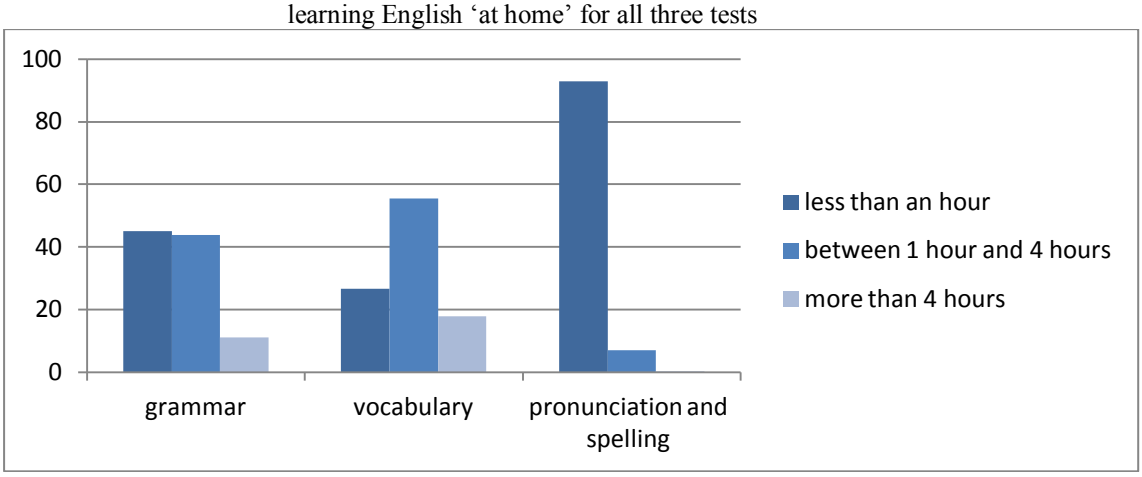

Part 2: All the 200 students received a questionnaire with 2 questions at the end of the academic year. The purpose of these questions was to learn what VLS our students use and focus on while learning English. This part of our research was also thought of due to Liu's research (2010) on the pattern of English vocabulary learning strategies used by the non-English major students in Chinese Independent Colleges. We also thought we could draw some important conclusions regarding teaching/learning vocabulary.

Q1: Rank the following VLS for the meaning of a new word from 1 the most used by you to 15 the least used by you while learning English.

Q2: Rank the following VLS for consolidating the meaning(s) of words already met from 1 the most used by you to 15 the least used by you while learning English.

Table 1 shows the order of the VLS for the meaning of a new word ranked by all the participants as they use them: 1 is the most used, while 15 is the least used.

Table 1: Vocabulary learning strategies most used for the meaning of a new word

VLS most used for the meaning of a new word	**Rank**
Asking teacher for a full definition in L2	1
Asking teacher for another example situation	2
Asking teacher for Romanian translation	3
Asking teacher for synonyms and/or antonyms	4
Guessing from the context	5
Asking teacher for partnerships/collocations/idioms	6
Using a bilingual dictionary	7
Resorting to a dictionary after guessing the meaning of a word	8
Using a monolingual dictionary	9
Finding synonyms and/or antonyms in dictionaries	10

Using word lists	11
Organizing words by categories, by topic or by word families	12
Asking classmates for the meaning of a word	13
Analyzing the part of speech	14
Analyzing affix and word root	15

The first four strategies used by learners for finding the meaning of a new word are based on teacher. Students avoid using strategies asking them to analyze the word.

Table 2 presents the order of the vocabulary learning strategies used by all students for consolidating the meaning(s) of words already met: rank 1 is the most used by learners, while rank 15 is the least used.

Table 2: Vocabulary learning strategies most used for consolidating the meaning of words

VLS for consolidating the meaning of words	**Rank**
Reviewing vocabulary regularly	1
Rereading the texts from the textbook	2
Consolidating vocabulary by translation	3
Making sentences with the new words	4
Reading the new words aloud and writing them down when studying	5
Keeping words in a notebook	6
Using word lists	7
Organizing words by categories, by topic or by word families	8
Learning partnerships/collocations/idioms with the new words	9
Finding synonyms and/or antonyms of the new words	10
Learning the spelling of the new words	11
Connecting the new words to personal experience	12
Doing word tests by yourself	13
Deepening the understanding of and enhancing vocabulary by extensive reading	14
Analyzing affix and word root of the new words	15

Discussing the results

Similar to many works written by specialists especially since late 1990's and the beginning of the 2000s (see the theoretical background of our paper), one of the findings of this study is the learners' need to spend time on vocabulary. In this case, students spent constantly more time on learning vocabulary than grammar, no matter if the test was oral, written or both, if the test was during the semester or at the end of the course, if the students were from the Law Programme or from the Management one or if the students were intermediate or advanced English learners.

We introduced academic and domain-specific vocabulary by using it in context, that is by reading a text or listening to a dialogue and by involving students in a conversation, because it seems that 'for vocabulary building purposes, texts – whether spoken or written – have enormous advantages. [...] The fact that words are in context increases the chances of learners appreciating not only their meaning but their typical environments, such as their associated collocations or grammatical structures' (Thornbury 2002, p. 53). Most of the materials used during the courses were directly related to the students' main subjects or future professions thus integrating 'the learning of language with the learning of some other content, often academic subject matter' (Larsen-Freeman, 2000, p.137). In addition, we used Oxford learner's word lists as they can be easily accessed during classes and from home. Theoretically, ESP learners move words from receptive to productive vocabulary fairly quickly because they have a communicative gap they need to fill. In practice, teachers should ensure that these target words are revisited in future classes to check if they have been retained. Recycling vocabulary as much as possible and doing this in a variety of contexts is part of responsible teaching.

This part of the study focused on VLS and how students perceive them; however, VTS are also important as they draw learners' attention on vocabulary and they can even affect students' choice of VLS. As many teachers, methodologists, researchers who say that learning must be explicit, we also believe that and do it. Thus, we used several methods in order to clarify the

meaning(s) of a new term: giving synonyms and/or antonyms, giving a full definition, providing another example situation, giving one or two example sentences, giving the corresponding translation of the word into the students' native language. A variety of vocabulary exercises was provided in order to optimize vocabulary learning. During classes we also talked about VLS and their importance so students could have tools to help them learn English.

The first four strategies used by learners for finding the meaning of a new word have the teacher in the centre, which may be explained by the students' age, i.e. they went to school and high school during the communism epoch or immediately after its end, meaning they learnt in teacher-centred environments. Although students have access to internet and they can use online dictionaries at any time during the lessons, the teacher is usually asked to help them understand the meaning of a new word as it may be faster. In the third position in the students' preferences, the teacher was asked to translate the new word. It is true that L1 translations are fast, easily understood by students, and make possible the transfer of all knowledge a student has of the L1 word (collocations, associations, etc) onto the L2 equivalent (Schmitt, 2000). And some say that this is the reason why L1 equivalents are dangerous: characteristics of the L1 word are transferred where it is not appropriate. However, when students must learn domain-specific vocabulary, sometimes, translation is acceptable.

Conclusions

The results of the analysis helped us identify the students' needs in terms of what they focus on while learning English and their deficiencies in the area of learning vocabulary.

Vocabulary is really important in language learning and it should be covered in ESP classes through explicit instruction and classroom activities. Our students are more highly engaged in studying English if they understood the purpose of doing so. Strategy training should include explicit instruction, individual goal setting, evaluation of progress, and development of VLS. As Negrea (2019, p. 112) says, 'the applied language teacher and his student will need to develop adequate techniques and strategies to improve vocabulary comprehension which is a core component of the professional knowledge development and its critical transfer.'

The results of our research show that the 200 students spent invariably more time on learning vocabulary than on anything else while learning English, which can be called an active attitude about English vocabulary learning.

The lexical approach may be more suitable in teaching ESP than other approaches as vocabulary is more complex and requires more attention and time to study it because it involves low-frequency words. Anyway, teachers should help students become independent learners, showing them and explaining the VLS that can be used to learn academic vocabulary and ESP words.

BIBLIOGRAPHY

Bogaards, P., Laufer, B. (2004) (eds.). *Vocabulary in a second language*: *Selection, acquisition, and testing*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Bogaards, P. (2001). Lexical units and the learning of foreign language vocabulary. In *Studies in Second Language Acquisition* 23, 321–343.

Bogaards, P. (2000). Testing L2 vocabulary knowledge: the case of the Euralex French Tests. In *Applied Linguistics*, 21, 490–516.

Coxhead, A. (2000). A new Academic Word List. *TESOL Quarterly*, 34, 213–238.

Dudley-Evans, T., St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach.* Cambridge: Cambridge University Press.

Folse, K. S. (2004). *Vocabulary Myths.Applying Second Language Research to Classroom Teaching*. Michigan.

Henriksen, B. (1999). Three dimensions of vocabulary development. In *Studies in Second Language Acquisition* 21, 303–317.

Horst, M. (2019). *Focus on vocabulary learning.* Oxford: Oxford University Press.

Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*, 2nd edition. Oxford: Oxford University Press.

Laufer, B. Nation, P. (1999). A vocabulary-size test of controlled productive ability. In *Language Testing* 16, 33–51.

Laufer, B. (1998). The development of passive and active vocabulary in a second language: Same or different? In *Applied Linguistic*, 19(2), 255–271.

Liu, Z. (2010). A study on English vocabulary learning strategies for non-English majors in independent college. In *Cross-cultural communication* 6 (4), 152-164.

Meara, P. (2002). The rediscovery of vocabulary. In *Second Language Research*, 18 (4), 393–407.

Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Negrea, V. (2019). Fostering New Business English Teaching Strategies: A Romanian English Case Study. In Boldea, I., Sigmirean C. (eds) *Identity and Dialogue in the Era of Globalization*. Târgu-Mureș: Arhipelag XXI Press, 109-113.

Read, J., Chapelle, C. A. (2001). A framework for second language vocabulary assessment. In *Language Testing*, 18, 1–32.

Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.

Saunders, J. M. (2013). Vocabulary study strategies: Prevalence among L2 learners. In *Polyglossia*, 25, 19–26.

Savignon, S. J. (2002). Communicative language teaching: Linguistic theory and classroom practice. In S. J. Savignon (ed.), *Interpreting communicative language teaching: Contexts and concerns in teacher education* (p. 1–28). London, UK: Yale University Press.

Schmitt, N. (2008). Instructed second language vocabulary learning. In *Language Teaching Research*, 12(3), 329–363.

Schmitt, N.(2000). *Vocabulary in language teaching.* Cambridge: Cambridge University Press.

Schmitt, N. (1998). Tracking the incremental acquisition of second language vocabulary: A longitudinal study. In *Language Learning* 48, 281–317.

Schmitt, N. (1997) Vocabulary learning strategies. In Schmitt, N. and McCarthy, M. (eds.) *Vocabulary: Description, acquisition and pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press, 199-227.

Stern, H. H. (1992). *Issues and options in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Thornbury, S. (2002). *How to Teach Vocabulary*, London: Pearson Education Limited.

Zhang, D., Koda, K. (2017). Assessing L2 vocabulary depth with word associates format tests: issues,findings, and suggestions. In *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education* 2.

THE NICKNAME – AN EXPLANATORY MODEL

Cristina Furtună
Lecturer, PhD, "Valahia" University of Târgovişte

Abstract: Nicknames are part of the folk denomination system. They are meant, first of all, to individualize or remove homonymy from the official onomastics and, secondly, to satirize.
A certain physical or mental feature, an occurrence, a habit, a word more often used may become a nickname. Created spontaneously and accidentally and not determined by objective causes, the nicknames belong to the precious corpus of human spirituality and are a proof of a people's sense of observation and humour, of their way of living, thinking and especially of expressing themselves so suggestively and densely. They are models of metaphoric concision and innovation and symbols of those particular individuals.
This article aims to investigate nicknames and surnames from a theoretical perspective, with examples from various regions of the country.

Keywords: metaphor, surname, folk denomination system.

"The material unity of the world, the dialectical interweavement of the various forms of movement, their sometimes isomorphic structure make the modelling process possible"[1]. A category of nicknames that "have become symbols of individuals themselves"[2] may be viewed as a model of the individual bearing a nickname, in that a certain matching between them is also established based on the information obtained by researching the nickname, on the correspondence between the nickname and the nickname bearer, providing data on the latter. Such category is the nickname-metaphor, which results from shortening a comparison between the nickname bearers and a phenomenon or an object existing outside them. The authenticity of knowledge provided by a micromodel-nickname can by no means attain the rigorous correspondence offered by a mathematical model, all the more so as the informant's explanations may be often uncertain.

Still, considering what is false and what is possible in the explanations provided, the functions of metaphorical micromodelling are analogous to more important functions characterizing the modelling process in general: the representation of the same original model through several models, the condensation of several originals or of several sides of the original into one single model, the absolutization of a more important aspect, the explanatory, dynamic and semiotic function of models.

The various nicknames attributed to the same individual are simultaneous micromodels of the same original. Modelling by the nickname-metaphor can be concomitant. It occurs because each of its sides requires special modelling, which usually misses other sides; also, the same side or aspect may require several modellings carried out in terms of the most varied fields.

"The dynamism of the nicknaming process enables the different nicknames to simultaneously model the same side, the same aspect of an individual's mind"[3].

A single micromodel can represent different originals. It is possible to establish a model based on the various originals. Similarly, different individuals with different features, inhabitants of various places may be called by the same nickname. "The systematic tracking of the migration of

[1]Solomon, Marcus; Edmond Nicolau; Sorin Stati. *Introducere în lingvistică matematică*. Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1966, cap. III, p. 93.
[2]Al. Cristureanu. Supranumele locuitorilor din satul Răchita. In *Cercetări de Lingvistică* VI, 1961, nr. 2, p. 406.
[3]*Studiişicercetări de onomastică*.Cluj: Ed. Academiei RSR, 1969, p. 52.

such nicknames would indeed be a very important issue requiring", as Aurelia Stan[4] puts it, "a special methodology of statistical-geographical linguistics"[5].

The same micromodel simultaneously shapes different sides of the original. The fact that different models can be shaped by the same model is also reflected by the concomitantly possible plurality of explanations given to a nickname.

The dynamic character of the micromodel manifests itself by the adjustment of the nickname's meanings to the individual who is nicknamed. The nickname-metaphor is a micromodel dynamic in nature. This dynamic feature is particularly shown by the "explanations" given to nicknames. The nickname is able not only to synthesize and systematize familiar relationships, but also to discover new sides and ways of manifestation of the nicknamed person, sometimes even sides that are inexistent or incompatible with previous explanations.

The dynamic character of the micromodel also manifests itself in the adjustment of the nicknamed individual's traits to the nickname given. The disproportion between the features of the person bearing the nickname and the nickname given may be compensated by another way. It is not the nickname's meanings that are adjusted according to the individual's features, but the other way round, the nickname bearer receives certain qualities, flaws, happenings.

Folk etymology is explicable by the semiotic function of nicknames. The semiotic function of the nickname often explains the semantic changes because the nickname may be regarded as a name for a name, hence an element of the third signalling system. As any name, as any linguistic sign, it is achieved in terms of both meaning and expression. When the meanings of nicknames are adjusted to the nicknamed person' features, the dynamism of this micromodel manifests itself semantically. But the dynamism specific to models may bring about changes in the nickname structure not only in terms of meaning, but also in terms of expression.

The gnoseological function of nicknames. The metaphorical nicknames are explanatory micromodels rather than gnoseological micromodels. Like the slang – also used in familiar relationships and with reservations towards a stranger –, they often undergo a voluntary artificial change.

The sensitizing-explanatory function. Metaphor-nicknames are explanatory micromodelspar excellence. They are simple enough to be quickly understood. The tendency of concretizing, the simplification of skeuomorphic elements reaches the degree of depersonification. At the same time, they are complex enough to record and condense precisely what seems to be significant in the nicknamed individual. They have the particularity of sensitizing, of turning latent features into a manifest element and, because of that, they occupy an intermediate place between material and ideal models.

In conclusion, it is precisely this dynamic explanatory function, associated with the semiotic one, that activates and enhances the pressure exerted on nicknames by the semantic system, which, in extreme situations, even modifies the sonant body of the nickname.

Surname - Nicknames

The nickname is defined as "the surname given, usually derisively, to a person, particularly in relation to their external appearance, psyche or activity"[6].

The practice of giving nicknames has been known since the antiquity and implied the designation of an individual by a word related in some way to their personality, to a quality or a success or it referred to a flaw, a wrong or dishonest action.

The distinction between *nickname* and*surname* has been increasingly made lately. "If the nickname given by someone to an individual is also repeated by others when referring to the same individual, it becomes a surname"[7].

[4]Aurelia Stan. Cu privire la metoda culegerii numelor de persoane. In: *Cercetări de Lingvistică*, X, 1965, p. 171.
[5]Ibidem, p. 171.
[6]Christian Ionescu. *Dicţionar de onomastică.*Bucureşti: Ed. Elion, 2001, p. 411.
[7]Aureliu Candrea. *Poreclele la români*. Bucuresci: EdituraLibrărieiSocec, 1895, p. 8.

The surname – the unofficial name of an individual, which can be multiple and variable in time; in terms of the denominative function, the surname can be classified as:

a) *individual* – applied in order to individualize a person;

b) *group or collective* – applied to individualize a group of people united on the basis of family relationships or others.

In terms of the origin, the surname can be classified as:

a) *anthroponymic* –based on a person's name (patronymic, matronymic): *Turcu, Târlea, Burcea.*

b) *toponymic* – based on a place name (toponym): *Cocioabă* ('hovel'), *Verdeață* ('pot-herb')

c) *appellative* – based on a common word or combination of such words: names of trades (Ciubotarul 'shoemaker', Clopotarul 'bell ringer'); professions: *Popa* ('priest'), *Călugăru* (monk); functions: *Spătaru* ('spatharius'), *Merceologu* ('commodities expert'), *Cârciumaru* ('tavern keeper'); social status: *Boieru* ('boyar'); kinship: *Copil* ('child'), *Mucea* ('snotnose'); age: *Bătrânu* ('old man'), *Uncheșu* ('uncle'); physical features: *Lungu* ('big guy'), *Chioru* ('one-eyed'), *Cocoșatu* ('hunchback'); mental traits: *Zbârcea, Diliu* ('nutty'); linguistic characteristics: *Peltic* ('lisper'), *Cârnu* ('snub-nosed').

Appellative surnames may be attributed with descriptive or ironic intention (nickname).

Nicknames may become a fixture, functioning as family names, when there is no coherent and permanent system of family names and especially when name changing is not restricted by laws.

An old kind of nicknames is that encountered in fairy tales; others have somehow become words of the ordinary language and are used as occasional epithets. Many nicknames are family names because man is either compared to an animal or he had in some way something to do with the animal.

"Names of colours or certain behavioural features also become nicknames, possibly formulated as slogans. Some other times a phrase frequently used by the speaker becomes a nickname"[8].

Most anthroponyms are words from the current vocabulary of the language spoken by a particular ethnic community, are what is designated by the Latin term "cognomina", namely "nicknames"[9].

In time, these nicknames became authentic by leaving aside the name proper for the sake of simplification and also because the nickname was linguistically more expressive and more "personal", as it belonged to a single individual. The appearance of nicknames is not difficult to explain. When they point to a physical or mental feature of the bearers, the situation is clear: Chiorpec, Duhu. Things are also pretty clear when the nicknames are names of animals: Bălan. But it is hard to say how someone came to be called: Ciubuc, Clopotarul etc.

A Colombian linguist has examined a very large number of "cognomina" frequently used in his country and grouped them according to their starting point. They also correspond to the situation in our language.

"First, nine large groups: 1)fauna; 2)flora; 3)animal realm; 4)geographical terms; 5)celestial bodies and atmospheric phenomena; 6)time; 7)geometric shapes; 8)colours; 9)man, his relationships and works. Then, the constituent elements of each of these classes are analyzed, as follows: 1)family names, parts of animal body, places where animals live; 2)names of plants, parts of plants, characteristics of fruit, plants, plant groups; 3)various minerals, the place of their extraction, water in its various natural or those created by man in order to use it; 4)geographic terms, topography, physiography, population; 5)a few celestial bodies, some stars and comets; 6)seasons, months and days; 7)large, thick squares, circles; 8)colours that make up the solar spectrum, white, black, gold, chestnut etc.; 9)parts of the human body, physical, moral and temperamental flaws, qualities, kinship, states of mind; love and kindness; good manners; ethnic and local origin; terms belonging

[8]DoinaGrecu. Despre supranumele din comuna Brezovia.Supranume provenite din nume de familie, prenume şi hipocoristice.In: *Cercetări de Lingvistică*, VII, 1962, p. 54.

[9]Iorgu Iordan. *Dicţionar al numelor de familie româneşti*.Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, p. 14.

to the art of war; economic terms; titles and social hierarchy; jobs, occupations etc.; clothing, food, household items; various tools; religion, faith; physical and moral aspect"[10].

Apart from the "nicknames" that have become anthroponyms, which are extremely numerous, and from biblical and calendar names, which are also to be found in great number (with or without derivative suffixes, as in the case of "nicknames" for that matter), we may say that the other Romanian family names are mostly of Greek and Slavic origin. Unlike the Greek ones, which are widespread throughout old Romania, the Slavic ones, also present everywhere, belong to several Slavic languages. Just like the Greek ones, the Bulgarian are to be encountered in many regions of the country. Quantitatively speaking, they are followed by the Ukrainian (mixed with the Russian), restricted to Moldavia, particularly its northern part. Serbian anthroponyms, present mainly in Banat and the western part of Oltenia, are few in number. Across the mountains, the Hungarian ones are more numerous. The Transylvanian Saxon ones there are similar in number to the Serbian.

We shall further give some examples from the village of Perşinari, Dâmboviţa County: *Făcăleţ* ('rolling pin'), *Călugăru* ('monk'), *Râmă* ('earthworm'), *Carton* ('paperboard'), *Jumară* ('pork scrap'), *Cilicu* ('steel'), *Gărgăriţă* ('ladybug'), *Verdeaţa* ('pot-herb'), *Boţogan, Pufu* ('fluff'), *Ursulică* ('little bear'), *Vulpe* ('fox'), *Cuţitaş* ('small knife'), *Turca* ('the Turk'), *Balbanciu, Răstolea, Pricorici, Burduş, Drugă, Ţârlea, Burcea, Ciorobleagă, Mărfaru*[11] etc. and from the commune of Băleni: *Cucu* ('cuckoo'), *Vrabie* ('sparrow'), *Herete* ('harrier'), *Puică* ('pullet'), *Cocoşilă* ('hunchback'), *Pietroi* ('large stone'), *Balamuc* ('bughouse'), *Piftie* ('aspic'), *Oţet* ('vinegar'), *Limbutu* ('gabbler'), *Dascălu* ('master'), *Mişţate, Bojog, Plâvan, Cocoace* ('cake'), *Buric* ('belly button'), *Nasote* ('big nose'), *Broscuţa* ('little frog'), *Clopoţica* ('bell'), *Măslină* ('olive'), *Copac* ('tree')etc[12].

BIBLIOGRAPHY

1. Candrea, Aureliu. *Poreclele la români*. Bucuresci: Editura Librăriei Socec, 1895.
2. Cristureanu, Al. Supranumele locuitorilor din satul Răchita. În *Cercetări de Lingvistică* VI, 1961, nr. 2, p. 406.
3. Grecu, Doina. Despre supranumele din comuna Brezovia. Supranume provenite din nume de familie, prenume şi hipocoristice. In: *Cercetări de Lingvistică*, VII, 1962, p. 54.
4. Ionescu, Christian. *Dicţionar de onomastică.* Bucureşti: Ed. Elion, 2001, p. 411.
5. Iordan, Iorgu. *Dicţionar al numelor de familie româneşti*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
6. Petrişor, Florica. *Nume de familie din satul Perşinari*. Târgovişte: Editura Bibliotheca, p. 14.
7. Solomon, Marcus; Edmond Nicolau; Sorin Stati. *Introducere în lingvistică matematică*. Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1966, cap. III, p. 93.
8. Stan, Aurelia. Cu privire la metoda culegerii numelor de persoane. In: *Cercetări de Lingvistică*, X, 1965, p. 171.
9. *Studii şi cercetări de onomastică*. Cluj: Ed. Academiei RSR, 1969, p. 52.
10. Tomescu Victoria. Porecle și supranume din satul Băleni, județul Dâmbovița. In: *Trivium*, Nr. 1-2 (10-13)/ 2007, pp. 161-162.

[10]Iorgu Iordan. *Dicţionar al numelor de familie româneşti*.Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, p. 14.
[11]Florica, Petrişor. *Nume de familie din satul Perşinari*. Târgovişte: Editura Bibliotheca, , p. 14.
[12]Victoria Tomescu. Porecle și supranume din satul Băleni, județul Dâmbovița. In: *Trivium*, Nr. 1-2 (10-13)/ 2007, p. 161-162.

STRATEGIES FOR DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN TEACHING ROMANIAN AS SECOND LANGUAGE

Irina Dincă
Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara

Abstract: This paper proposes a series of strategies for developing the lexical competence from the perspective of their integration in the process of teaching Romanian as a foreign / second language. The methodological premises of this approach are offered by different studies of applied linguistics regarding different strategies for teaching vocabulary, developing lexical competence and organizing the mental dictionary, understood not only as a simple collection of words, but as a dynamic storage and organization of lexical information that is activated in the communication process. Strategies for developing lexical competence refer to the gradual selection of lexemes and to the gradual introduction of new elements according to their levels of complexity and abstraction, as well as to their occurrence in concrete communication situations. At the same time, the formation of lexical competence is not dichotomously separated from the development of grammatical competence, but the two processes are interdependent. Thus, lexical competence involves the integration of lexical elements in the grammatical classes (noun, adjective, verb, etc.) and in the corresponding inflectional paradigms, as well as the recognition of the morphosyntactic differences of the components belonging to specific word families. In addition to this, strategies for developing lexical competence also involve a gradual transition from passive reception to productive use of vocabulary, stimulating the conscious and active assimilation of the Romanian language by foreign students.

Keywords: Romanian as Second Language, Teaching Vocabulary, Lexical Competence, Lexical Knowledge, Mental Dictionary

Prezenta lucrare propune o serie de strategii de dezvoltare a competenței lexicale din perspectiva integrării lor în procesul de predare a românei ca limbă străină/ secundă. Premisele metodologice ale acestei abordări sunt oferite de diferite studii de lingvistică aplicată consacrate strategiilor de predare a vocabularului, de dezvoltare a competenței lexicale și de organizare a *dicționarului mental*, înțeles nu doar ca o simplă colecție de cuvinte, ci ca un sistem dinamic de stocare și organizare a informațiilor lexicale ce se actualizează în procesul de comunicare. Strategiile de dezvoltare a competenței lexicale vizează selectarea treptată a unor lexeme și gradarea introducerii elementelor noi în funcție de nivelul lor de complexitate și de abstractizare, precum și de ocurența lor în situații concrete de comunicare. Totodată, formarea competenței lexicale nu este separată dihotomic de dezvoltarea competenței gramaticale, ci cele două procese se află în interdependență. Astfel, competența lexicală presupune integrarea elementelor lexicale în clasele gramaticale (substantiv, adjectiv, verb etc.) și în paradigmele flexionare corespunzătoare, precum și recunoașterea diferențelor morfosintactice ale componentelor ce intră în alcătuirea unor familii de cuvinte. În plus, strategiile de dezvoltare a competenței lexicale implică și asigurarea unei treceri progresive dinspre receptarea pasivă spre valorificarea productivă a vocabularului, stimulând asimilarea conştientă şi activă a limbii române de către studenţii străini.

Asimilarea vocabularului este relaționată în *Cadrul comun de referință pentru limbi* (CECRL, 2003: 87) cu competența lexicală, definită drept „cunoașterea și stăpânirea vocabularului unei limbi". Elementele vocabularului ce se cer cunoscute și stăpânite cuprind nu doar *cuvinte izolate* (și acestea, cu spectrul lor polisemantic), ci și *îmbinări de cuvinte și locuțiuni*, mai exact *saluturi, expresii frazeologice, proverbe, metafore opace, procedee de insistență, îmbinări de cuvinte stabile, colocații* etc. (*Ibidem*: 87-88). Pe lângă această descriere a elementelor ce cuprind

vocabularul, se propun două criterii de apreciere a însușirii vocabularului, și anume volumul vocabularului și gradul de stăpânire a lui, fiecare fiind asociat cu o scară de descriptori specifici fiecărui nivel lingvistic, ce la A1 la C2. În ceea ce privește volumul vocabularului, acesta se extinde gradat, de la „un repertoriu elementar de cuvinte izolate și expresii" care poate fi activat în situații concrete de comunicare (A1) sau pentru a răspunde nevoilor elementare (A2) la o plajă lexicală mai extinsă care oferă posibilitatea de a aborda aspecte tot mai variate din viața cotidiană (B1) și la „o gamă bogată de vocabular" nu doar din sfera personală de interes, ci abordând o problematică mai generală (B2) (*Ibidem*: 88). Cât despre cel de-al doilea criteriu, cel al stăpânirii vocabularului, acesta este luat în considerare în scara de descriptori începând cu nivelul A2, care presupune utilizarea unui „repertoriu restrâns" în corelație cu „nevoi cotidiene concrete" (*Ibidem*: 89). De abia la nivelul B1 este posibilă „o bună stăpânire a vocabularului elementar" (*Ibidem*), cu posibile erori când se face trecerea dinspre simplu spre complex și dinspre particular spre general. Doar la nivelul B2 „exactitatea vocabularului este în general la nivel înalt" (*Ibidem*), fără a putea evita însă unele formulări confuze sau selectarea improprie a unor termeni. Competența lexicală se construiește astfel ca o acumulare treptată de informații lexicale care îmbogățesc volumul vocabularului și ca dobândire a unor abilități de utilizare a acestora în situații de comunicare din ce în ce mai variate și mai complexe.

Volumul complementar la CECRL din 2018 îmbogățește, aprofundează și nuanțează viziunea propusă inițial, privind dobândirea competenței lexicale ca un proces care antrenează un repertoriu dinamic de elemente lexicale actualizate în comunicare, în strânsă legătură cu celelalte straturi ale limbii (fonologic, ortografic, morfologic, sintactic, pragmatic). Se are în vedere o echilibrare treptată a extinderii și aprofundării vocabularului. Astfel, la primele niveluri de competență lingvistică ieșirea din zona de confort a unui repertoriu limitat implică o diminuare a controlului asupra preciziei și acurateței termenilor folosiți. Pe măsură ce se face trecerea spre nivelurile superioare de competență lingvistică, lărgirea *repertoriului* prin acumulare cantitativă este dublată de o aprofundare a acestuia printr-o sporire calitativă a cunoașterii termenilor și o creștere a *controlului asupra vocabularului*. Controlul vocabularului este definit drept „abilitatea de a alege expresia potrivită din repertoriu" (CEFR-Companion, 2018: 134), iar pe măsură ce competența lexicală se dezvoltă și repertoriul vocabularului se lărgește, se produce o structurare de adâncime a acestuia printr-o stăpânire mai precisă a asociațiilor posibile și o decupare mai exactă a sensurile adecvate în context din spectrul polisemic al cuvintelor.

Viziunea din CECRL (2003) și din volumul complementar din 2018 integrează competența lexicală în modelul holistic al competenței generale de comunicare. În viziunea tradițională, predarea și asimilarea vocabularului a cunoscut un interes mai scăzut decât studiul strategiilor de predare a structurilor gramaticale, de pildă. Cu toate acestea, în ultimele decenii, pe fondul unor cercetări de neurolingvistică prin care au fost readuse în atenție mecanismele de organizare mentală ce survin în procesele de învățare a unei limbi noi, rolul competenței lexicale a fost reconsiderat. O contribuție importantă în acest sens îi revine lui W. J. M. Levelt, care în 1989 formulează „ipoteza lexicală", potrivit căreia „lexicul este un mediator esențial între conceptualizare și codarea gramaticală și fonologică" (Levelt, apud Gass, Selinker, 2008: 450). Conform acestui model, elementul lexical este punctul de pornire care atrage după sine activarea proprietăților sintactice, morfologice și fonologice ale expresiei lingvistice (*Ibidem*), răsturnând concepția tradițională potrivit căreia structurile gramaticale sunt cele pe care se grefează cunoștințele lexicale. Această schimbare de perspectivă este sintetizată plastic de Jeffrey L. Elman, care surprinde înlocuirea percepției cuvintelor „ca simplă carnație care dă viață structurilor gramaticale" cu cea în care fondul lexical este „osatura" care conține implicit și inseparabil tiparele gramaticale (Elman, 2009: 548). Se remarcă astfel „o tendință de estompare a distincției dintre lexic și gramatică" (Singleton, 1999: 19), acestea fiind privite într-o continuă interacțiune, dezvoltarea competenței lexicale sincronizându-se cu formarea competenței gramaticale.

În viziunea tradițională, problemele de gramatică și elementele noi de vocabular sunt separate artificial în procesul de predare a românei ca limbă străină/ secundă. Pentru o dezvoltare adecvată a competenței lexicale, este necesară corelarea elementelor din repertoriul lexical cu

paradigmele gramaticale implicite. Nu este suficientă doar memorarea în forma generică, de dicționar, a cuvintelor, cuprinse în liste de unități lexicale asociate de obicei unui câmp semantic sau unei arii tematice (alimentație, îmbrăcăminte, locuință, timp liber etc.). Este esențială punerea în contexte cât mai variate a elementelor lexicale nou introduse în repertoriu, pe această cale producându-se și o familiarizare cu sensurile lor contextuale, dar și cu formele lor flexionare, cu structurile sintactice în care se integrează, cu alternanțele fonetice și cu componența ortografică. Așadar, cunoașterea unui cuvânt presupune mai mult decât o simplă definire a termenului, fiind un proces de asimilare graduală, prin integrarea progresivă în contexte din ce în ce mai complexe, cu un grad de dificultate din ce în ce mai mare, atât din punct de vedere semantic, cât și din perspectivă morfologică și sintactică. Chiar termenii din vocabularul elementar pot fi asimilați în diferite grade de complexitate, la un nivel superficial fiind accesibile doar sensurile denotative, asociate experienței imediate. De pildă, cuvintele ce denumesc părțile corpului sunt integrate în repertoriul lexical de bază încă de la nivelul A1, dar cunoașterea lor se aprofundează pe parcurs, pe măsură ce se asimilează întreaga paradigmă flexionară, se accesează și sensurile conotative, se asociază cu alte elemente lexicale în structuri stabile, se conștientizează valorile pragmatice pe care le dobândesc.

Dezvoltarea graduală a competenței lexicale este susținută de formarea complementară a competenței gramaticale, de asimilarea activă a unor structuri morfo-sintactice ale limbii române. Este important să existe un echilibru între nivelul de complexitate a repertoriului lexical propus și gradul de dificultate a cunoștințelor gramaticale transmise. În elaborarea itemilor care exersează și testează competența lexicală, am urmărit astfel o armonizare între „întinderea" (*breadth*) și „profunzimea" (*depth*) cunoașterii vocabularului (Gass, Selinker, 2008: 454). Prima dimensiune, cea a extinderii progresive a vocabularului, este dificil de cuantificat, întrucât numărul elementelor ce alcătuiesc vocabularul însușit la diversele niveluri de competență lingvistică este greu de estimat, iar evaluarea exhaustivă a întinderii repertoriului lexical individual este imposibilă. În plus, selectarea cuvintelor și expresiilor corespunzătoare descriptorilor din CECRL pentru diferite niveluri lingvistice este flexibilă, întrucât repertoriul lexical propus studenților fluctuează în funcție de distanța lingvistică și culturală între L1 și L2 sau de domeniile de interes ale studenților.

Au existat diferite maniere de a testa strict întinderea vocabularului, precum testele pentru stabilirea nivelului vocabularului elaborate de I. S. P. Nation (1990) sau Paul Meara (1996). Testele lui I. S. P. Nation urmăresc o formulă ce implică nu doar recunoașterea cuvintelor dintr-o listă de cuvinte, ci și asocierea lor cu sensurile lor denotative, iar selectarea unităților lexicale testate se face în funcție de frecvența cu care sunt utilizate în limbă. Metoda este eficientă pentru a testa asimilarea unui *repertoriu* limitat, dar devine problematică dacă propune criterii de estimare a numărului de cuvinte asimilate și de atingere a pragurilor de 3000 sau 5000 de cuvinte. Pentru limba română ca limbă străină/ secundă, un astfel de instrument de testare ar fi foarte util, cu toate că există posibilitatea ca rezultatele să fie influențate de competența plurilingvă a studenților, care ar putea recunoaște cuvinte puțin frecvente, dar cu forme lingvistice similare în L2 și L1 sau altă limbă cunoscută. Listele de cuvinte ale lui Paul Meara, pe de altă parte, se axează exclusiv pe recunoașterea formei cuvintelor, fără a testa și asimilarea semantismului lor, cerința fiind bifarea elementelor lexicale cunoscute dintr-un set de cuvinte reale, amestecate cu „cuvinte" inexistente în limbă. Și această tehnică de verificare a întinderii vocabularului este problematică în cazul unei posibile adaptări la evaluarea volumului vocabularului asimilat în învățarea RLS, întrucât expunerea studenților la „cuvinte" inexistente în limba română ar constitui un factor generator de confuzii, cu atât mai mult cu cât unii studenți se confruntă cu dificultăți în recunoașterea și reproducerea unor cuvinte într-o formă corectă din punct de vedere fonologic sau ortografic.

Pe lângă stabilirea întinderii *repertoriului lexical*, este esențială elaborarea unor strategii și tehnici de *aprofundare a cunoașterii vocabularului*. Profunzimea cunoașterii vocabularului subsumează o serie de abilități lexicale, precum captarea nuanțelor conotative ale cuvintelor, sesizarea valorilor lor metaforice, capacitatea de a face trecerea de sensul literal la cel figurat (competența metaforică). Pe de altă parte, cuvântul nu mai este privit izolat, ci integrat în structuri lexicale, în asocieri mai mult sau mai puțin stabile, în unități frazeologice (competența idiomatică). Implicit, cuvintele se pliază pe constrângerile impuse de structurile și regulile gramaticale, de

paradigmele flexionare și de tiparele sintactice în care sunt inserate (competența gramaticală). De asemenea, cuvintele sunt integrate în contexte variate, dobândesc funcționalitate pragmatică și nuanțe specifice sub aspect cultural (competența pragmatică și interculturală).

O modalitate de estimare a nivelului de *profunzime* a vocabularului este propusă de Paribakht and Wesche (1993: 15), sub forma unei scări cu cinci trepte: nerecunoașterea cuvântului, recunoașterea formei, fără cunoașterea sensului, recunoașterea formei și aproximarea sensului, cunoașterea cuvântului și a sensului, capacitatea de construi o propoziție care să cuprindă cuvântul respectiv. Acest demers de asimilare aprofundată a cuvintelor este un traseu viabil ce poate fi adaptat la predarea vocabularului limbii române ca limbă străină/ secundă, de la etapa receptivă, de comprehensiune la cea productivă, de utilizare creativă. În aceeași direcție se construiește și modelul propus de I. S. P. Nation (2006: 147), care propune trei trepte de aprofundare, de la *observarea* (*noticing*) unui cuvânt (cu activarea sensului de dicționar și a celui contextual) la *regăsirea* (*retrieving*) unui cuvânt (sub două forme: fie recunoașterea formei în receptare și actualizarea sensului, fie căutarea în *repertoriu* a cuvântului adecvat pentru a exprima un anumit sens, în activitatea de producere) și la *utilizarea generativă* (*using generatively*) a unui cuvânt (construirea unui context în care este integrat cuvântul). Acest parcurs poate fi foarte util în conceperea unor program elaborat de dezvoltare progresivă a competenței lexicale în predarea românei ca limbă străină/ secundă, care să mizeze pe reluarea și aprofundarea treptată a unor elemente lexicale și integrarea lor în contexte din ce în ce mai complexe, pe măsură ce vocabularul se extinde atât pe orizontală, prin cumulul de noi cuvinte în *repertoriu*, cât și pe verticală, prin aprofundarea cunoașterii acestora.

Aprofundarea vocabularului presupune nu doar asimilarea unor unități lexicale izolate, ci și o bună relaționare a acestora într-o rețea de asocieri cât mai diversificate, precum structurarea lexemelor în familii de cuvinte, structuri stabile sau combinări lexicale creative. În acest sens, Paul Meara propune „organizarea lexicală", ca „o dimensiune importantă a competenței lexicale" și ca un criteriu important de departajare a nivelurilor de competență lingvistică (Meara, 1996: 12). În acest fel, se face trecerea spre o viziune holistică asupra vocabularului, întrucât „organizarea este o proprietate a vocabularului ca întreg, nu doar o caracteristică a cuvintelor individuale" (*Ibidem*) care îl compun. Această viziune dinamică asupra vocabularului se apropie de reconfigurarea modelului de înțelegere a dicționarului mental (*mental dictionary* sau *mental lexicon*), în consonanță cu ultimele cercetări din neurolingvistică. După cum relevă Lucilene Bender de Sousa și Rosângela Gabriel (2015), de la lansarea acestui concept, în 1961, și până în prezent, dicționarul mental a fost înțeles ca o organizare a cunoștințelor lexicale sub forma clasică a unor liste de cuvinte, sub forma modulară a unor compartimente distincte pentru componenta fonologică, ortografică, gramaticală, semantică sau sub forma integrată unei rețele prin care toate aceste elemente sunt interconectate. *Dicționarul mental* se configurează astfel ca „o rețea de relații distribuită non-arbitrar între forme fonologice, utilizări funcționale, tipare gramaticale sau tipuri contextuale" (Fortescue, 2009: 4), în care elementele lexicale sunt organizate în multiplele niveluri ale procesului de comunicare. Cuvintele sunt nodurile care „conțin informație fonologică, ortografică, semantică, sintactică și pragmatică, iar dicționarul mental, la rândul său, este integratorul acestor niveluri informaționale" (Sousa, Gabriel, 2015: 355).

În concluzie, dezvoltarea *dicționarului mental* al studenților se dovedește a fi obiectivul central al predării românei ca limbă străină/ secundă, întrucât acesta implică o conlucrare a tuturor competențelor pe care le antrenează competența lexicală. Strategiile de dezvoltare a competenței lexicale vizează astfel elaborarea unui plan atent etapizat de introducere treptată a unor lexeme, ținând cont de descriptorii specifici fiecărui nivel lingvistic din CECRL. Acesta presupune o regândire a ceea ce înseamnă asimilarea aprofundată a cuvintelor: capacitatea de a recunoaște și de a reproduce forma lor fonologică și ortografică, precum și abilitatea de a conștientiza și valorifica funcționalitatea lor morfosintactică, semantică și pragmatică.

BIBLIOGRAPHY

CECRL (2003): *** *Cadrul european comun de referinţă pentru limbi. Învăţare. Predare. Evaluare* (CECRL), Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată şi revizuită de George Moldovanu, Chișinău, Tipografia Centrală.

CEFR-Companion (2018): *** *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment: Companion Volume with New Descriptors*, Strasbourg, Language Policy Programme, Education Policy Division, Education Department, Council of Europe.

ELMAN, Jeffrey L. (2009): *On the meaning of words and dinosaur bones: lexical knowledge without a lexicon*, „Cognitive Science", Volume 33, Issue 4, p. 547-582.

FORTESCUE, Michael (2009): *A Neural Network Model of Lexical Organisation*, London, New York, Continuum International Publishing Group.

GASS, Susan M., SELINKER, Larry (2008): *Second language acquisition. An introductory course*, (third edition), Routledge.

MEARA, Paul (1996): *The dimensions of lexical competence*, in *Performance and Competence in Second Language Acquisition*, volume edited by G Brown, K Malmkjaer and J Williams, Cambridge, Cambridge University Press, p. 35-53.

NATION, I. S. P. (1990): *Teaching & Learning Vocabulary*, Boston, Heinle.

NATION, I. S. P. (2006): *Teaching and explaining vocabulary*, in Readings in Methodology. A collection of articles on the teaching of English as a foreign language, p. 144-151, https://btk.ppke.hu/uploads/articles/671983/file/Somogyi-Toth2006%20Readings.pdf

PARIBAKHT, T. Sima, WESCHE, Marjorie Bingham (1993): *Reading Comprehension and Second Language Development in a Comprehension-Based ESL Program*, „TESL Canada Journal", Vol. 11, nr. 1, p. 9-29.

SINGLETON, David (1999): *Exloring the Second Language Mental Lexicon*, Edited by Michael H. Long and Jack C. Richards, Cambridge, Cambridge University Press.

SOUSA, L. B., GABRIEL, R. (2015), *Does the mental lexicon exist?*, „Revista de Estudos da Linguagem", Belo Horizonte, Vol. 23, Nr. 2, p. 335-361.

ESP VOCABULARY: TRANSLATION AND DEVELOPMENT THROUGH BLENDED INSTRUCTION

Violeta Negrea
Assist. Prof., PhD, Academy of Economic Studies, Bucharest

Abstract:ESP vocabulary instruction can augment language potential of active knowledge transfer and knowledge development aiming at the development of professional skills. Our article spotlights the didactic potentiality of blended instruction of ESP vocabulary to build up further knowledge progress through an active technical management of applied texts. Our case study explores and suggests an intensive and extensive blended learning vocabulary teaching and learning framework through complex use of translation and language exposure/use. The qualitative analysis of the applied vocabulary acquisition through blended teaching and learning targets the asset of applied language instruction for the training of the professionals, and it vows, explicitly, for the improvement of Romanian students capacity to transfer and develop knowledge actively, and produce professional accurate expertise. The case study sample focuses on financial English.

Keywords: ESP vocabulary, translation approach, blended instruction, professional training, knowledge transfer and development

Theoretical insights

The effectiveness of specific language teaching and learning plays an important role in the development of the student language skills and cognition capacity aiming at explicit education for professional and social goals. The new culture of teaching and learning (Brown, 2011) has been recently prompted by the COVID 19 forced reclusion and social distance rules, locking up students and teachers in a virtual academic environment of the new collection of knowledge. It is self-evident that the harsh experience of the pandemic, the third wave of the large scale developments of institutional technology overwhelmingly rapid comes up as a compelling instructional tool.

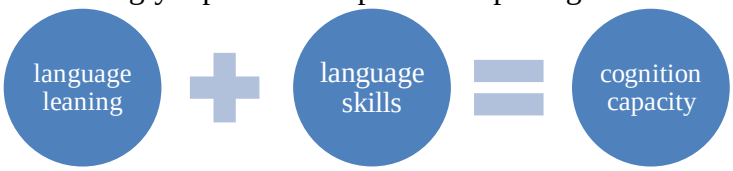

The reference to the language class experience with the students in economics derives from the enforced need of the modern-day communication technology which made and will make ESP classes develop in a highly technical way from now on. The practical research outcome acknowledges that the linguistic competence indicators (reading and listening comprehension, speaking and writing) are more and more widely opened to the new blended learning theory and practice that help learners use their second language appropriately in a growing technical world. Recent class experience brings forward our case-study research on blended instruction which corresponds to the inherent language teaching/learning approach suggested by recent literature in the domain. (Dede, 2009) The implications go well beyond the surface conclusion: institutions of higher education and their students are powerfully committed to the new literacy styles emerging from upcoming conditions and need which lead to brand-new creation, sharing, and mastery of knowledge. (*ibidem*, p.20)

The results of our specific pedagogical investigation promote translation and blended instruction technology as critically explicit comprehension and interpretation tools aiming at raising students' language acquisition capacity, proper meaning comprehension, knowledge transfer and

employment. The receptive and productive steps of the language instruction and learning process are detailed plainly through a qualitative approach, since it goes for the study of context-dependent factors analysis which is subject to theoretical and practical investigation.

We refer to the language class experience with the students in economics and we focus on specific blended learning vocabulary strategies aiming at developing self-learning capacity even at advanced levels (Lewis, 1993; Young-Davy, 2014)

Our blended learning class research is limited to the experience of applied English for economics at academic level and it supports the vitality and relevance of technology in language teaching as a means to improve specific comprehension and productive language skills.

Translation and interpretation as vocabulary blended instruction strategy

Translation is not a separate activity from language learning, but an intrinsic part of it. The class experience and the applied linguistic research has demonstrated that second language text comprehension and independent use is inherently correlated to native language use which makes translation an inevitable component of teaching/learning strategies. (Thiery&Wu, 2007; D'Amore, 2015)

The results of our research bring forward the actuality of translation in language teaching and its rehabilitation (Cook, 2010; Niamh&Bruen: 2014) in terms of blended learning, considering that language acquisition is, in fact, translation. We support the return to the effectiveness of bilingual teaching and the new vocabulary acquisition through contrastive analysis and translation activities in text-based communicative lessons (Laufer & Girsai: 2008:694-716) and its enhanced effectiveness through blended instruction. Our translation and applied vocabulary learning and development approach is on-line focused and compared to the traditional face-to-face instruction, visual material, paper-based assessments (Stacey and Mackey, 2009) as the unparalleled access to the skyrocketing internet language learning resources enhance translation pedagogy to complex opportunities, "rather than a ratio of delivery modalities." (Dziuban, Hartman and Moskal; 2004.

The following diagram aims the systematic re-thinking and up-dating the relationship between pedagogical approach and technology resulting in amazing language learning and knowledge development outcome.

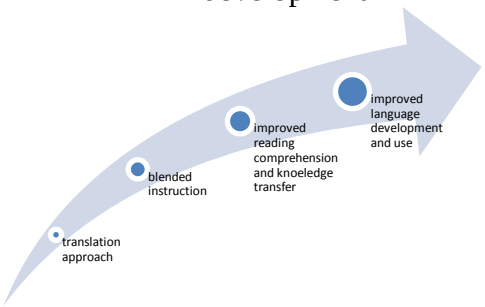

Figure 1. The process of improved learning outcome through pedagogical and technological approach

The students' occasional inability to transfer knowledge already learnt in their native Romanian into English, makes professional concepts, and even general vocabulary, work for their inefficient professional training. The chain process of reading comprehension, knowledge transfer and critical thinking is closely confined to the students' ability to find the appropriate Romanian equivalent into English. The following vocabulary translation case study shows the role of language training for the students in economics.

Teaching vocabulary translation - case-study

It is the out-put of the language faculty which plays the role of conjoining information so that professional cognition development can be associated with expressions and sentences to generate input for further conceptual language out-put. Language, by virtue of its role in producing cycles of new thought-contents is the main source of cognitive flexibility and adaptability which makes our species so distinctive. Our newly and forced blended class experience provides research sources for the development of the applied vocabulary comprehension as an essential component of the students professional skills. It is to mention that applied language skills help students understand

and express professional ideas, communicate effectively, and facilitate new concepts learning . Students' specific vocabulary knowledge and understanding is strongly linked to their professional and social accomplishment expectations. If students do not adequately and steadily grow their vocabulary through native and foreign language acquisition, their qualified professional cognition competency will be dramatically affected (Chall & Jacobs, 2003) as language development is a *sine guenon* condition for the acquisition of their professional critical skills. The following diagram shows synthetically our approach on the process of specific vocabulary development and its role to the learners' professional skills development through language learning mirrored by our research. We chose to make this possible through blended teaching and learning which makes use of translation as a pedagogical instrument.

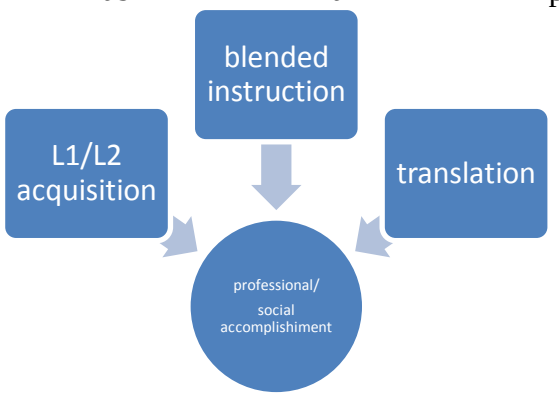

Figure 2. The direct relationship between native and foreign language knowledge, translation and critical knowledge development and transfer which result into professional and social performance and accomplishment

Our local-sized research focuses on the functional vocabulary acquisition which is associated to the first year students in finance and banking in the Academy of Economic Studies in Bucharest. The investigation is limited to the assessment of both English and Romanian language experiences and their consequences in terms of reading comprehension, knowledge transfer and critical thinking training based on translation, as a student-centered language instruction activity. Our translation task aims at:

- developing reading comprehension
- vocabulary knowledge and building
- accurate knowledge transfer
- creative/critical improvement of cognition

The following Romanian text dedicated to translation task is selected from "Debit and Credit" unit, which is dedicated to the applied English class of the students in Insurance, finance, banking and stock exchange faculty in the Academy for Economic Studies, Bucharest.

The case-study shows the Romanian student need to understand the detailed meaning of applied vocabulary in his/her mother tongue to make it easily and effectively correspond into the target foreign language, the English. The following short English text sample is appropriately comprehended if a linguistic parallel between English and Romanian can be drawn based on translation teaching strategy.

English	Romanian
Ledger in these times, read like narratives with dates and descriptions of trades. Tradesmen and merchants would employ bookkeepers to keep records of what they owed and who owed them. Up until the late 1400s, this information was still arranged in a single-entry bookkeeping. In the 15th century, the Italian monk Luca Pacioli laid the	In vremea aceea, registrele contabile se citeau ca o narațiune a informațiilor și descrierii tranzacțiilor. Comercianții și negustorii angajau contabili care să le țină evidența sumelor pe care le datorau și a celor pe care le aveau de încasat. Spre spre sfârșitul anilor 1400, această infomație era încă orgnizată în partidă simplă. In secolul al 15-lea, călugărul Italian, Luca Pacioli, a elaborat

groundwork for modern accounting system and published a textbook in 1494 showing the benefits of a double-entry system for bookkeeping.	fundamentele contabilității moderne despre care a publicat o carte în 1494 care arăta avantajele înregistrării contabile în partidă dublă.

The didactic approach presented encourages a three step lesson plan:

- comprehension monitoring
- metacognition
- graphic and semantic organizing

The focus is limited to specific vocabulary items that currently create confusion in terms of parallel comprehension and knowledge transfer. It is the case of "tradesman" and "merchant "that provide distinct explicit cultural information on their definition through language analysis. The case study suggests that specific dictionary terms are not satisfactory for the use of professional developing students.

We suggest that the critical linguistic analysis of the two English/Romanian words will consider comprehension monitoring in terms of word content historical evolution and contextual occurrence that enable students comprehend and use them appropriately in different professional contexts and concept vocabulary combinations. The synergic terminology analysis suggested combines:

- etymological, historical and cultural context meaning
- word family development
- terminological combinations leading to new concepts comprehension and use

The needed contextualization will make the two terms comply with the differences between the two languages evolution in terms of historical and cultural background meanings, as it follows:

tradesman	dealer in goods; 1590s, from genitive of trade (n.) + man (n.). https://www.etymonline.com/search?q=tradesman A man who practices a manual trade: meseriaș; specialist A man who is a merchant man engaged in trade, esp. retail dealing https://www.thefreedictionary.com/tradesman
merchant	"one engaged in the business of buying commercial commodities and selling them again for profit," early 13c., marchaunt (late 12c. as a surname), from Anglo-French marchaunt "merchant, shopkeeper" (Old French marcheant, Modern French marchand), from Vulgar Latin *mercatantem (nominative *mercatans) "a buyer," present participle of *mercatare, frequentative of Latin mercari "to trade, traffic, deal in" (see market (n.). Meaning "fellow, chap" is from 1540s; with a specific qualifier, and suggesting someone who deals in it (such as **speed merchant** "one who enjoys fast driving," by 1914) https://www.etymonline.com/word/merchant

It is the internet source that the family word can be accurately analyzed and developed into compehsive diagrams, like the following one, which brings far more dictionary explantions than the one that can be achieved in a face-to-face English class. The following on-line diagram can be easily compared to the limited time and resouce face to face instruction capabilities.

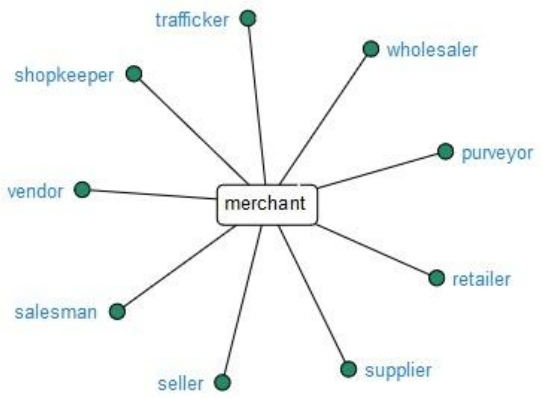

https://www.freethesaurus.com/merchant

The sample of the following contextual "trader" term family provides complex translation opportunities. They are highly recommended for the applied vocabulary acquisition which can emprove not only reading comprehension skills, but also their knowledge transfer and critcally and get them ready for their career.

https://www.freethesaurus.com/Trader

The students are stimulated to futher independent language research and analysis by specialized dictionaries as it follows:

https://www.thefreedictionary.com/tradesman

The development of term explanation according to their contextual affiliation will contribute to their professional area understanding and use: the legal, the financial dictionaries provide students with

- independent and proficient comprehension capacity to complex professional informational texts

- clear up and interpret meanings of unknown and multiple-meaning terms and phrases by using context clues, analyzing meaningful word parts, and consulting general and specialized reference materials
- understand figurative language, word relationships, and nuances in word meanings

Translation tasks and practice will make students track terms and word parts offline and online visual diagrams, worksheets, and graphic organizers to visualize the relationship between words and store new vocabulary and meaning and contextualizing.

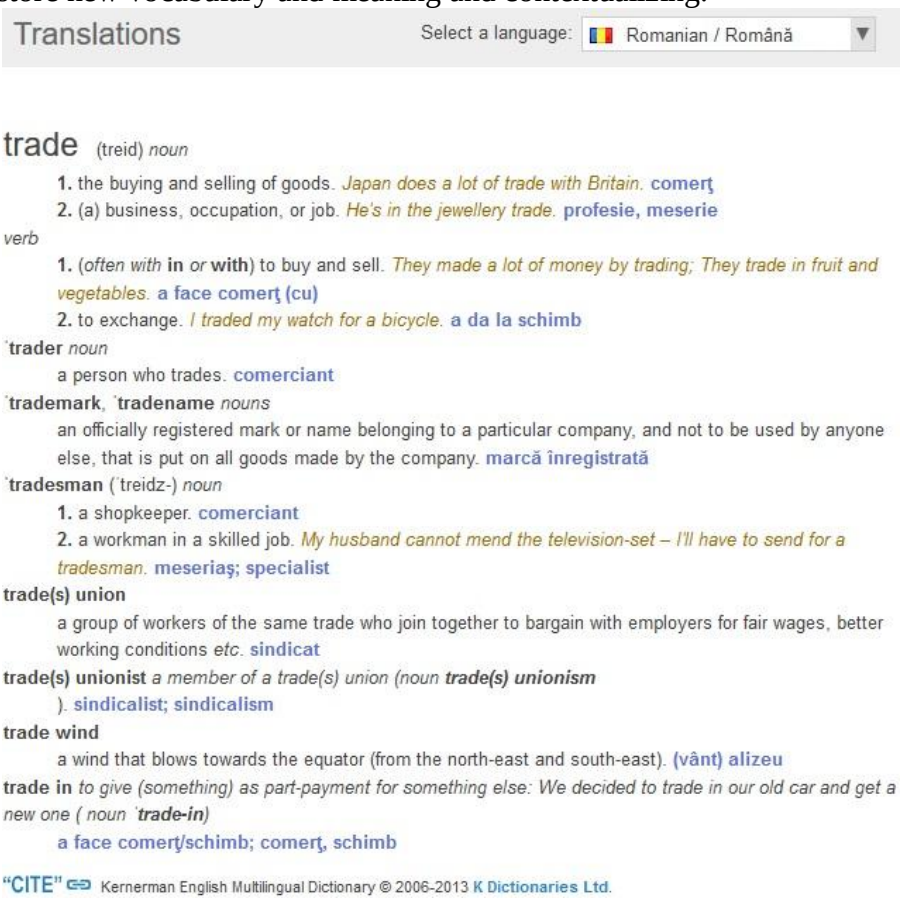

Translations Select a language: Romanian / Română

trade (treid) *noun*

1. the buying and selling of goods. *Japan does a lot of trade with Britain.* **comerţ**
2. (a) business, occupation, or job. *He's in the jewellery trade.* **profesie, meserie**

verb

1. (*often with* **in** *or* **with**) to buy and sell. *They made a lot of money by trading; They trade in fruit and vegetables.* **a face comerţ (cu)**
2. to exchange. *I traded my watch for a bicycle.* **a da la schimb**

ˈtrader *noun*
a person who trades. **comerciant**

ˈtrademark, **ˈtradename** *nouns*
an officially registered mark or name belonging to a particular company, and not to be used by anyone else, that is put on all goods made by the company. **marcă înregistrată**

ˈtradesman (ˈtreidz-) *noun*

1. a shopkeeper. **comerciant**
2. a workman in a skilled job. *My husband cannot mend the television-set – I'll have to send for a tradesman.* **meseriaş; specialist**

trade(s) union
a group of workers of the same trade who join together to bargain with employers for fair wages, better working conditions *etc.* **sindicat**

trade(s) unionist *a member of a trade(s) union (noun* ***trade(s) unionism***). **sindicalist; sindicalism**

trade wind
a wind that blows towards the equator (from the north-east and south-east). **(vânt) alizeu**

trade in *to give (something) as part-payment for something else: We decided to trade in our old car and get a new one (noun* ***ˈtrade-in****)*
a face comerţ/schimb; comerţ, schimb

"CITE" Kernerman English Multilingual Dictionary © 2006-2013 K Dictionaries Ltd.

The exuberant language resources on the internet call for further language analysis to make it manageable for instruction. Translation assignments aiming at the students' comprehension capacity and knowledge transfer from Romanian into English and back can use blended learning technology open for a convenient workload for the students.

Blended instruction focus on systematic and consistent translation approach improves the students' capacity to develop language skills and critical thinking in both their native and secondary language. It is the teacher responsibility to find ways to make them work intensively on their language proficiency in terms of their professional application domain. Translation tasks assist the students in improving their knowledge of the foreign language through reading comprehension exercises, contrastive analysis, and reflection on written texts. (D'Amore, 2015)

The evaluation of the student performance in problem-solving tasks at the Academy of Economic Studies in Bucharest through explicit vocabulary instruction demonstrated the validity of pedagogical translation in applied English for finance as a means to improve reading skills and knowledge transfer from L1 to L2 and back and consolidate productive language skills.

Conclusion

The growing challenges of the nowadays extensive blended learning makes English language teaching reconsider "natural" methods and admit translation as an effective and necessary teaching instrument. The class experience and the applied linguistic research has demonstrated that second language comprehension and independent use is inherently correlated to native language use which makes translation an inevitable component of teaching/learning strategies.

Our small sized class research has grown from the need to find updated language instruction solutions which led to the reconsideration of translation in terms of blended instruction corresponding to the new technology tools. The face-to-face text-book, as a sole source of language skills development and knowledge transfer is ready to be switched off and replaced by immersive flexible learning experiences which make students centrally focused in language learning process. Teaching ability is called to a higher engagement in moderating translation options and opening new threads of forums to customize and adapt to the students language development needs and characteristics. The association with pedagogical translation will make blended learning not only an instruction tool option, but a new and highly challenging one, not only for teachers and students, but for institutions as well.

BIBLIOGRAPHY

Chall, J. S., & Jacobs, V. A. (2003). Poor children's fourth-grade slump. American Educator, 27

Brown, M. (2011). Learning analytics: The coming third wave. *EDUCAUSE Learning Initiative Brief*, 1-4.

Cook, G. (2010) Translation in Language Teaching: An Argument for Reassessment. Oxford:

Oxford University Press.

D'Amore, Ana Maria (2015) The Role of Translation in Language Teaching: Back to GT in ELT?

in Handbook of Research on Teaching Methods in Language Translation and Interpretation, (Eds)Cui &Zhao, IGI Global

Dede, C. (2009). Immersive Interfaces for Engagement and Learning. Science, 323, 66-69.

Dziuban C., Hartman J. and Moskal P. (2004)"Blended Learning" EDUCAUSE, vol 2004, issue 7

Laufer, Batia; Nani Girsai: (2008): Form-focused Instruction in Second Language Vocabulary Learning: A Case for Contrastive Analysis and Translation, *Applied Linguistics*, Volume 29, Issue 4, December 2008, Pages 694–716, https://doi.org/10.1093/applin/amn018

Lewis, M. (1993). *The lexical approach: The state of ELT and the way forward*. Hove, England: Language Teaching Publications

Niamh, Kelly; Jennifer Bruen (2014) Translation as a pedagogical tool in the foreign language classroom: A qualitative study of attitudes and behaviors, In Language teaching research 19 (2) https://www.researchgate.net/publication/274496636_Translation_as_a_pedagogical_tool_in_the_foreign_language_classroom_A_qualitative_study_of_attitudes_and_behaviours [accessed Aug 14 2019].

Young-Davy, Belinda (2014) Explicit Vocabulary Instruction (26-31), Ortesol Journal, vol. 31, Portland, Hapi Press

Stacey, E., Mackey, J. (2009) Researching blended learning practices for teachers' professional learning.Taipei, Taiwan: Quality Education Symposium 2009: Education and Research, 12-13 Jun 2009

Thierry, Guillaume; Yan Jing Wu (2007) Brain potential reveal unconscious translation during foreign-language comprehension In Proceedings of the National Academy of Sciences 104(30):12530

THE IMPACT OF ENGLISH ON PROFESSIONAL SPOKEN INTERACTION. A CORPUS ANALYSIS

Cristina Andreea Stan
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Based on two comparable corpora of spoken interaction CIVMP[1] and ITICMC[2], on the idea that in the past hundred years, the way in which researchers conceive communication has changed because their interest has shifted from language seen as a system of signs coordinated by rules to language seen as a dialogue coordinated by principles, on previous scientific research in this field and on empirical research as well, this paper aims at outlining the impact that English borrowings has had on professional spoken interaction by analyzing the lexeme OK in an attempt to see whether the Romanian discourse marker has preserved or enriched its uses and functions in this type of discourse as opposed to the ones it has in its original language English, in all genres. In other words, by analyzing a single lexeme, I have tried to give a reliable picture of the permanent contact between English, the language of globalization and Romanian.

Keywords: globalization, language, discourse markers, sociocultural practices, dialogic interaction

As Robertson[3] says, globalization can be described as being "the compression of the world and the intensification of the consciousness of the world as a whole". On the other hand, with an emphasis on historical side, James[4] mentions that "globalization is the extension of social relations across world-space, in terms of the historically variable ways it has been practiced and socially understood through changing world-time". Moreover, it is significant to point out that before stating the two definitions presented above, Giddens[5] thinks that this process "can thus be defined as the intensification of worldwide social relations which link distant localities in such a way that local happenings are shaped by events occurring many miles away and vice versa". According to what I have presented above, it is obvious the fact that globalization is a very complex phenomenon which inspired many competing definitions and interpretations because it has the power to refer in the same time to economic, linguistic, social, political, cultural and even educational aspects. It is also important to highlight that at the base, as recorded in the Longman dictionary, globalization is an economic process, "if a company, industry or economy is globalized, it has business activities all over the world"[6], a process which has two fundamental activities: interaction and integration. In addition, the idea according to which globalization is at the base an economic process, is supported by the fact that etymologically, the lexeme *globalization* comes from the word *globalize* and it refers to the emergence of an international network of economic system and by the fact that is the result of human innovation and tehnological process. Despite the complexity of the phenomenon in

[1]Gheorghe, Mihaela (coordonator), Stanca, Măda, Săftoiu, Marian, *Comunicarea la locul de muncă. Corpus de interacțiune verbală în mediul profesional*, Editura Universității Transilvania, Braşov, 2009 = **[CIVMP]**.
[2]Copescu, Liliana, Chefneux, Gabriela, *Institutional Talk and Intercultural Communication in Multinational Companies. Corpus of Spoken Interactions in English*, Editura Universității Transilvania, Braşov, 2008 = **[ITICMC]**.
[3] Robertson, Roland, Globalization: Social Theory and Global Culture, Sage Publications, London, Newbury Park, New Delhi, 1992.
[4] James, Paul, *Arguing Globalizations: Propositions Towards an Investigation of Global Formation* in *Globalizations*, Vol II, No 2, 2005, p 193-209.
[5] Giddens, Anthony, *The Consequences of Modernity*, Polity Press, Cambridge, 1990.
[6] Summers, Della, Mayor, Michael, Bullon, Stephen, Adrian- Vallance, Evadne, Cleveland-Marwick, Karen, Fox, Chris, Manning, Elizabeth, Murphy, Michael, Stark, Martin, et alii, *Longman Exams Dictionary For upper intermediate – advanced learners*, Pearson Education Limited, 2006.

question on which I insisted through those mentioned above, many researchers have chosen to focus on a single aspect of globalization, such as, *the linguistic aspect*. Consequently, this aspect is actually the one that will be treated in this paper. In other words, this paper aims to consider the role of the English language in the process of globalization, insisting mainly on the influence of this language on the Romanian language. As I have already mentioned, despite the fact that globalization is seen above all as an economic phenomenon, it has also a fundamental role in the reconsideration of privileged languages. Actually, globalization is not only about society, networks, culture, politics and economy, but it is essentially about thinking about a language and using a language. Howsoever, it is known that today English has the power that French once had, when it was the language of worldwide diplomacy. Also, in order to achieve true and complete globalization, it is vital to eliminate linguistic barriers and try to develop a universal standard according to which everyone could communicate at the same level of understanding. Thanks to the two fundamental characteristics of the English language namely its hypercentral position and its international use, this language serves as a lingua franca in many different contexts, contexts which imply an indivisible connection with the professional environment: academia, tourism, science etc. In addition, important to underline is the fact that people who are looking for a job and know English can find a job faster and they who already work and know English are privileged because, having this linguistic competence, they are better seen and better paid. In general, almost anywhere in the world, communication skills in English such as: speaking, writing, reading, listening and understanding English have become vital skills of the modern life, skills which can be easily compared to the ability to use a computer or to drive a car. Seeing the language as an absolutely necessary tool in professional spoken interaction, namely in every major development that is integrated and discussed under the umbrella term of globalization, it is essential to underline that English is becoming the language of the global era. As specified, there is no need to mention in an obvious way that language is very important because it functions as a tool to communicate and plays a critical role especially over the last thirty years when the process of globalization has been functioning as a springboard in the rise of English from the status of international language to the status of a truly global one, probably spoken and used more broadly than any other language in world history.

In the Age of Globalization, the era in which this process is directly reflected in the professional environment, the communication skills in English of the Romanian speakers are seen as a must, especially for those who are part of the upper layer of society. Based on the fact that English has a privileged status in the context of a large linguistic diversity, Romanian language is currently experiencing a phenomenon of intense influence from English language, very important remaining to mention that, being very complex and multifaceted, this influence acted not only at the level of the language, but also at the economical, social and cultural levels. As a result, the phenomenon of English influencing Romanian reaches unpredictable levels, judging for instance by the impact of English in Romanian terminologies used in the workplace: *manager*, *leader*, *group leader*, *meeting*, *brainstorming* (a word used for instance in education as a teaching method), *teamwork*, *team building*, *workshop* etc. All in all, the borrowing process of English terms in Romanian is a dynamic one and it has seen a significant increase especially after 1989. As time went on, globalization has changed a lot of things and there are benefits to this, but also disadvantages. Starting with the advantages, many researchers have comment on the linguistic aspect of globalization, as well as on the influence of English on Romanian, some of them believing that linguistic globalization is not a destructive process. Anyway, researchers who consider the linguistic phenomenon of globalization as being something that brings benefits or at least as a phenomenon which is normal and neutral mention that the identity of the Romanian language is given fundamentally by its grammatical structure of Latin origin. Consequently, the English words only serve to refresh and enrich the Romanian vocabulary. Moreover, these researchers permanently try to point out that this process should not be seen in a negative sense, but on the contrary, as a positive phenomenon because, all of us live in the era of freedom: freedom of expression, freedom to communicate, to express opinions and as a consequence, the influence of English on Romanian,

far from endangering the identity of Romanian language, it brings a spirit of renewal. In addition, it could be mentioned that, in the era of globalization, everything happens with the help of English and Romanian language has been helped to synchronize with all developments, being always in actuality. More than that, Romanian language updates and upgrades itself continuously, keeping pace with time and the rapid progress of humanity in this era. To conclude, these researchers advocate the thesis that the native speakers of Romanian have to do with a normal phenomenon in the process of continuous becoming of a language.

On the other hand, some researchers and academics are fearful that this intense process of English influence could alter the identity of the Romanian language and the linguistic consciousness of the speakers. For instance, there are languages which are strongly rooted in the mentality, culture and civilization and as a result, these languages are more resistant to the external factors and influences. One of these languages in French, the language of a great culture and civilization. Nevertheless, the most common attitude in the reception of this phenomenon is a critic one because linguists and some academics consider this phenomenon an aggression against Romanian. In addition, they argue that the Romanian language has to maintain its vitality, its expressivity and last, but not least, its linguistic savor. Moreover, they add that this process brings lexical excesses, many English words being exaggeratedly and improperly adopted and used. Therefore, the complex influence exerted by English on Romanian is seen by some researchers and academics as a threat which refers to the adoption of more and more English words that can gradually alter the profile and the identity of Romanian. Because there must be a resort that triggered this process, it could be mentioned that English has easily entered the territory of the Romanian language by its studying in school and through movies, music, radio, TV etc. Besides, the fall of communism and the linguistic, ideological and cultural barriers, English finds a fertile territory in the Romanian space. However, we have to notice that the adaption of English as a communication instrument in professional spoken interaction has been made on two levels: at the formal level, in the administrative, economic, social, cultural, media, scientific, medical, technical and educational fields and at the informal level in everyday activities and private life. The fact that English has entered the everyday language explains the power and the magnitude of this influence. The use of English words by Romanian native speakers in professional spoken interaction and in everyday talk is fundamentally a problem of language option which can be intrinsic or extrinsic. If someone wants to say *cool* instead of *excelent*, *perfect* or *tare*, *ok* instead of *bine* or *în regulă*, then, the speker is free to do so. This is also explained by the fact that the use of neologisms is a matter of stylistics of communication. To conclude this idea, the language contact occurs when spekers, through obligation or choice come in contact with one another.

Based on two comparable corpora of spoken interaction CIVMP [7]and ITICMC[8] and on the main idea that in the past hundred years, the way in which researchers conceive communication has changed because their interest has shifted from language seen as a system of signs coordinated by rules to language seen as a dialogue coordinated by principles, this paper analyzes the ability of speakers to control their behaviour, actions and attitudes in the process of communication, in an attempt to demonstrate that language is an instrument of doing things. What they say and the way in which they say may affect other people and even themselves. By placing emphasis on language as a cultural resource, it could be interesting to study the communication in the professional environment, by observing that speakers seem to constantly adapt to the conditions imposed by the context of an interaction and to the social, ideological and cultural requirements. Thus, this analysis highlights that language, a very complex communicative system, is used by people who need to adapt, according to their needs and purposes to the real-life situations, such as their own job. At a macro-social level or even individual level, borrowings could be seen as a result of the role of English has gained in many professional fields of activity, especially in business and economics

[7] Gheorghe, Mihaela (coordonator), Stanca, Măda, Săftoiu, Marian, *Comunicarea la locul de muncă. Corpus de interacțiune verbală în mediul profesional*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2009. [CIVMP].

[8] Copescu, Liliana, Chefneux, Gabriela, *Institutional Talk and Intercultural Communication in Multinational Companies. Corpus of Spoken Interactions in English*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2008. [ITICMC].

(ITICMC), fields in which topics are frequently discussed in this language and many of the individuals engaged in these fields have to be English proficient.Nowadays, having English skills is treated as being a necessity in business.

Pragmatically, as well as from a discourse analysis point of view, it is significant to add the idea according to which the English influence on Romanian language has been very intensive over the last 30 years with borrowings ranging from nouns to verbs and even discourse markers. Based on the same two comparable corpora ITICMC[9] and CIVMP[10], this paper analyzes the Romanian OK in professional spoken interaction, an English borrowing, in an attempt to see whether the Romanian discourse marker has preserved or enriched its uses and functions in this type of discourse as opposed to the ones it has in its original language English, in all genres. Also, to be able to have an overview, this paper analyzes the word *ok* used in English within verbal interactions in the professional environment. The presentation is dedicated to a very attentive analysis of the uses and functions it has in the Romanian and English professional discourse. Following Schiffrin [11], I began my inquiry by paying attention to its distribution in discourse. Thus, in the corpora I have analyzed, *OK* has the following pragmatic functions:

- **To mark the agreement**[12]
  - "Dragoș. [...] Începem cu tine? / […] Do you start?
    Alex. Da. / Yes.
    Dragoș. ***Ochei***. Hai. Poftim. / OK. Come on. Here you are." (Training course) (CIVMP 180).
  - "F1. R5 with you?
    R5. Yes.
    R2. Yes.
    F1. *Ok*. Good. This call is a bit special because we have a new attending called F2, I propose that first we do a tour of the table if I can call it table [laughter]. Then your turn, it's all you ok? And then we'll go to the [unclear] *ok*? So that we know a little bit more who's who. *Ok*? Can we get started? *Ok*?
    R1. ***Ok***." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 26).
  - "F1. […] So if you have preferences to be put to work on some stuff please let me know. I will try to arrange the planning to take your wish into account no guarantee I can do it but we can try. *Ok*?
    R5. ***Ok***." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 31).
  - "R2. *Ok* so I can call you after this meeting.
    F1. Maybe just after this one I will probably have a meeting with V and P
    R2. ***Ok***
    F1. Just the two I am doing them myself when I'm back.
    R2. ***Ok***, that's very good.
    F1. *Ok*.
    R2. Yeah, thanks.
    F1. *Ok*, R2? "
    R2. *Ok*, thanks." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 36).
- **To mark the apparent agreement**[13]

[9] Copescu, Liliana, Chefneux, Gabriela, *Institutional Talk and Intercultural Communication in Multinational Companies. Corpus of Spoken Interactions in English*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2008. **[ITICMC]**.

[10] Gheorghe, Mihaela (coordonator), Stanca, Măda, Săftoiu, Marian, *Comunicarea la locul de muncă. Corpus de interacțiune verbală în mediul profesional*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2009. **[CIVMP]**.

[11] Schiffrin, Deborah, *Discourse Markers*, Cambridge University Press, 1987.

[12] The idea according to which, ***ok***, as a discourse marker has, in most of the cases, the function of marking an agreement is confirmed by the Romanian and English passages extracted from the two corpora of professional spoken interaction ITICMC and CIVMP. Thus, it can be stated that, according to the analysis that I have done, ***ok*** occurs with a very high frequency in professional spoken interaction, the predominant function being to mark an agreement.

[13] The function of marking an apparent agreement refers to the ironic hue that can be associated with the interlocutor's response or with the uncertainty with which the receiver offers the answer. More than that, the interlocutor, despite the

- "Ana. […] dacă vorbesc cu madam de la resurse umane care era printre doctoranzi doamna [prenume și nume] de la București este mai singură […] singura care e mai… / if I speak with the woman from human resources who was among the PhD students, Mrs. [first name, surname] from Bucharest, she is the only one […] the only one who is…
  Ramona. ***Ochei.*** / OK." (Clarification of statements) (CIVMP 126).
- "R1. *Ok* so no pieces
  F1. Nothing special there. It's all in your hand
  R1. ***Ok*** [laughter]" (Face-to-face work meeting) (ITICMC 39).
- "R1. I am not happy but what I have to do. [laughter]
  F1. Just to keep you busy, eh?
  R1. I should drink a beer [laughter]
  F1. ***Ok***. " (Face-to-face work meeting) (ITICMC 40).

To mark the phatic confirmation:[14]

- "Cristina. Un referat să mă apuc să-l citesc ce-a făcut / an essay I need to start reading what he has done
  Nela. Să mergem pe ideea de originalitate […] / Let's be original
  Ochei chiar și un proiect legat de imaginea școlii / OK, even a project related to the school image […]" (Council meeting. Opening of the sitting) (CIVMP 68).
- "R4. Hi, I'm R4 I joined the company from first of January last year, I'm also from the beginning in CAT team, I work with IO features here also a bit of over-connectors and in N solutions also and automation
  F2. Oh ***ok***
  R4. R2 and R5 are the two first who joined the structure team
  F2. ***Ok***, ***ok***
  R4. And before I worked to several companies, three companies, in websites and web application mostly
  F1. ***Ok***, thank you." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 28).
- "F1. SNBA I think it's an AB2 kit model, and there is in the class that I used to up component, remove component, repair component
  R3. ***Ok***
  F1. To restart there normally you should be able to find all the codes you need to switch [unclear]
  R3. *Ok.* I will have a look there then" (Face-to-face work meeting) (ITICMC 41).

to begin an utterance[15]

- "Ina. ***Ochei***, hai să deschidem prima dată și să ne concetrăm pe această coloană / OK, let's open it first and to focus on the first column [...]" (Analysis and evaluation) (CIVMP 154).
- "R4. ***Ok***,I'll start I'm R4 so I'm working for the support for connectors, so as the name is describes it's a basic component which help the user to pick a support for the orb supports for the connector. […]" (Face-to-face work meeting) (ITICMC 33-34).
- "R1. Hello, I'm R1. We knew in Belgium last year in December
  F1. Yeah, *ok*, yeah?

---

fact that does not agree with what the transmitter says, he/she can say ***ok***, being constrained by certain circumstances or by the whole context of the communication. As such, in these situations we can talk about *an apparent agreement marked by* ***ok***.

[14]*Phatic confirmation*, as defined in **DEXI**, refers to a function of the language through which the contact between the partners of the communication act is established or maintained without transmitting anything. In other words, ***ok*** is inserted in speech to show that the interlocutor is attentive and he understands what the transmitter mentioned.

[15] About the position in which ***ok*** appears and about one of the most important functions it can have, it should be mentioned that this discourse marker is often used in initial positions, thus marking the beginning of an assertion and ensuring the coherence and the cohesion of the speech, in other words, having an essential role in structuring the discursive ideas.

F2. Oh, *ok*.
R1. ***Ok***, so I think we know some words about.
F2. *Ok*." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 29).

- "F1. ***Ok***, I don't know [unclear] a bit there
R5. ***Ok***, so I will see if
F1. Once you get an application from M you have to [unclear]
R5. Yes, but I have talked to S today and I told him that I might have still work for today and
F1. Is it *ok* for you?
R5. Yes." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 37-38).

- **to close an utterance**[16]

- "Dragoș. […] și ultimul lucru pe care îl vom învăța noi de la dumneavoastră probabil că ăsta este. ***Ochei.*** / and the last thing we are going to learn from you is probably this one. OK."(Training course) (CIVMP 178).
- "R2. Hi, I'm R2 I came last year in may at XXX no experience in CAE I just have eight months in microcontroller programming and that's all.
F1. Yeah, ***ok***, yeah "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 28).
- "R5. And previously, I worked mostly for seven years for a company which was involved in a different type of software mostly data transfer over satellite, streaming, high transfer and multicasting.
F1. ***Ok***. Thank you R5." (Face-to-face work meeting) (ITICMC 27).
- "R4. I was a little bit new in C plus plus when I joined the company
F1. C plus plus
F2. Oh. ***Ok***. Thanks"(Face-to-face work meeting) (ITICMC 28).

- **Being repeated, *ok*can emphasize the fact that whether or not the speaker really agrees with something, he/she wants to end the conversation as soon as possible, without focusing too much on the subject**[17]

- "R4. R2 and R5 are the two first who joined the structure team
F2. ***Ok***, ***ok*** "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 28).
- "F2. *Ok*
F1. That's always good to know.
R3. Yeah
F1. So who'll start?
R3. *Ok*
F1. Thank you very much
R?. ***Ok***, ***ok*** "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 33).
- "F1. Then you take out the basic connections, and put the two pieces, but you have to create the n-type of the connections too, and the basic will be derived from it. And the dumper will be derived by it, and the spring will be derived from it, and so on.
R4. ***Ok***, ***ok*** "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 35).

- **To ask for an answer, confirmation, clarification or agreement** [18]

- "F1. There's no different topics or others we will explore for five B. ***Ok***?
R5. *Ok*. "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 31).
- "F1. And then you have all the coordinates to be discussed. ***Ok***?

[16] By carefully analyzing the two corpora, it could be observed that ***ok*** rarely appears in the final position, thus marking the end of an assertion. Thereby, it can be stated that the speakers have a tendency to place this discourse marker at the beginning of the assertions and not at the end of them.

[17] In other words, when the conversation is about to end, when there is no time to speak, when the speakers are no longer patient or even when they are not interested in the topic in discussion, they demonstrate all the above mentioned by doubling the word ***ok***.

[18] When the speakers need confirmation or approval from the communication partner they ask:"***ok"?***, situations in which ***ok*** can be replaced with:"***yes?", "sure?", "it's fine?", " it's good?"***

R1. *Ok* for the old test objects we have to convert, to use the

F1. I propose that we that we keep the [unclear] and then see next week what is the benefit of the new one produced by M ***ok***?

R1. *Ok* "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 32).

- "F1. The complete planning, the requirements so we will go into details into all requirement [unclear] to make sure the understanding is the same for everybody, ***ok***? And we will have some kind of training sessions, or technical sessions in the Thursday, so I repeat we'll have some sessions of the new infrastructure that M is just putting into place to developing the old box for [unclear] ring-cell ***ok***? "(Face-to-face work meeting) (ITICMC 31).

From the examples above, it could be concluded that speakers seem to constantly adapt to the conditions imposed by the interactional, social, ideological and cultural requirements of the context, as shown by Măda (2009)[19]. Moreover, Romanian OK seems to have developed a wide range of uses and function, thus being no longer felt as a foreign element, or at least not very often.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", coordonator Guțu Romalo, Valeria, *Gramatica limbii române II. Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.

Avram, Mioara, *Anglicismele în limba română actuală*, Editura Academiei Române, București, 1997.

Ciobanu, Georgeta, *Anglicismele în limba română*, Editura Amphora, Timișoara, 1996.

Crystal, David, *The Cambridge Encyclopedia*, Cambridge University Press, Cambridge, 1991.

Crystal, David, *English as a global language*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

Dragoș, Elena, *Introducere în pragmatică*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2000.

Fraser, B., *Pragmatic Markers* în *Pragmatics*, Vol 6, No 2, International Pragmatics Association, 1996, pp 167-190.

Gheorghe, Mihaela, *Comunicarea la locul de muncă. Schiță de tipologie a textelor redactate în mediul profesional românesc*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2009.

Ghiga, Georgeta, *Crossing borders. Elements of intercultural communication*, Editura Printech, București, 2009.

Ghiga, Georgeta, *Elemente fatice ale comunicării în româna vorbită*, Editura Alcris – M94, București, 1999.

Ghiga, Georgeta, *Oral and written business communication*, Editura Printech, 2009.

Giddens, Anthony, *The Consequences of Modernity*, Polity Press, Cambridge, 1990.

Guțu Romalo, Valeria, *Obiectiv și subiectiv în evoluția limbii române*, Conferințele Academiei Române, Ciclul *Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor*, Editura Academiei Române, București, 1999.

Görlach, Manfred, *English in Europe*, Oxford University Press Inc., New York, 2002.

Hoarță Cărăușu, Luminița, *Elemente de analiză a structurii conversației*, Editura Tehnică, Științifică și Didactică Cermi, Iași, 2003.

Hoarță Cărăușu, Luminița, *Lingvistică pragmatică*, Editura Cermi, Iași, 1999.

Hoarță Cărăușu, Luminița, *Teorii și practici ale comunicării*, Editura Cermi, Iași, 2008.

Hoarță Cărăușu, Luminița, *Pragmalingvistică. Concepte și taxinomii*, Editura Cermi, Iași, 2004.

Levinson, Stephan C., *Pragmatics*, Cambridge University Press, 1983.

[19] Stanca, Măda, *Comunicarea în mediul profesional românesc*, Editura Universității Transilvania din Braşov, 2009.

Manolescu, Zoia, *The English Element in Contemporary Romanian*, Conspress, București, 1999.

Niculescu-Gorpin, Anabella-Gloria, *Influențe cultural-lingvistice asupra evoluției recente a limbii române în context european și mondial*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, Colecția AULA MAGNA, București, 2013.

Pușcariu, Sextil, *Limba română,* vol. I *Privire generală*, Editura Minerva, București, 1976.

Robertson, Roland, *Globalization: Social Theory and Global Culture*, Sage Publications, London, Newbury Park, New Delhi, 1992.

Schiffrin, Deborah, *Discourse Markers*, Cambridge University Press, 1987.

Stanca, Măda, *Comunicarea în mediul profesional românesc*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2009.

Stoichițoiu Ichim, Adriana, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, Editura Universității din București, 2006.

Stoichițoiu Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura Bic All, București, 2005.

Ștefănescu, Ariadna, *Conectori pragmatici*, Editura Universității din București, 2007.

Zafiu, Rodica, *Diversitatea stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, 2001.

Corpora

Copescu, Liliana, Chefneux, Gabriela, *Institutional Talk and Intercultural Communication in Multinational Companies. Corpus of Spoken Interactions in English*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2008 = [**ITICMC**].

Gheorghe, Mihaela (coordonator), Stanca, Măda, Săftoiu, Marian, *Comunicarea la locul de muncă. Corpus de interacțiune verbală în mediul profesional*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2009 = [**CIVMP**].

Dictionaries

Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005. =[**DOOM**].

Ciobanu, Elena, Păun, Maria, Popescu-Marin, Magdalena, Ștefănescu-Goangă, Zizi, *Dicționar explicativ al limbii române și enciclopedic de nume proprii*, Editura Corint, București, 2009 = [**DEEX**].

Dima, Eugenia (coordinator științific), Cobeț, Doina, Manea, Laura, Dănilă, Elena, Dima, Gabriela E., Dănilă, Andrei, Botoșineanu, Luminița, *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, Editura ARC & GUNIVAS, Geneva, 2007 = [**DEXI**].

Marcu, Florin, *Noul Dicționar de Neologisme,* Editura Academiei Române, București, 1997 = [**NDN**].

Moeschler, Jcques, Reboul, Anne Reboul, Dicționar enciclopedic de pragmatică ,coordonarea traducerii: Vlad, Carmen, Pop, Liana, Editura Echinox, Cluj, 1999.

Summers, Della, Mayor, Michael, Bullon, Stephen, Adrian- Vallance, Evadne, Cleveland-Marwick, Karen, Fox, Chris, Manning, Elizabeth, Murphy, Michael, Stark, Martin, et alii *Longman Exams Dictionary For upper intermediate – advanced learners*, Pearson Education Limited, 2006.

Internet resources

[https://www.ukessays.com/essays/english-language/globalization-is-building-bridges-english-language-essay.php] [accessed 24. 03. 2020].

[https://www.open.edu/openlearn/history-the-arts/culture/english-language/globalisation-and-the-english-language] [accessed 24.03.2020].

B. Kumaravadivelu, *Cultural globalization and language education*, Yale University, 2008. [https://books.google.ro/books?hl=ro&lr=&id=U6wgt0BebAC&oi=fnd&pg=PR11&dq=LANGUAGE+GLOBALIZATION&ots=NNJRPhhUMg&sig=agXhXnEgmm219zjtzff4nUUp3uY&redir_esc=y#v=onepage&q=LANGUAGE%20GLOBALIZATION&f=false] [accessed 24. 03. 2020].

Block, David, *Globalization and language teaching*, in *Elt Journal*, 2004. [https://www.academia.edu/5820356/] [accessed 24. 03. 2020].

Buzea, Oana , *English influence over the Romanian language* în *Multilingvism, contrastivitate și comunicare interculturală prin prisma lingvisticii*, 2017, pp 161-166. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/161_166_English%20Influences%20over%20the%20Romanian%20Language.pdf] [accessed 24. 03. 2020].

Chirilă, Camelia, *The impact of English borrowings on the Romanian economic language*, 2014. [http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A14543/pdf] [accessed 24. 03. 2020].

Donici, Mihaela Cristina, *Anglicismele în limba română*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010. [http://bibliotecascolara.ro/Mihaela_Donici/partial%20Anglicismele_in_limba_romana-MIhaela_Donici.pdf] [accessed 04. 03. 2020].

Ionică, Laura, *English vs. Romanian – Lexical and grammatical areas* în *Studii de gramatică contrastivă*, 2010. [http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A24015/pdf] [accessed 24. 03. 2020].

Ivan, Sorin, *The Anglicization of the Romanian language in the globalization era. A threat to the identity of the language or a normal phenomenon in its evolution?* în *Studii și cercetări filologice. Seria Limbi Străine Aplicate*, Nr 12, 2013, pp 209-219. [http://scf-lsa.info/wp-content/uploads/2017/04/25-IVAN-Sorin.pdf] [accessed 24. 03. 2020].

James, Paul, *Arguing Globalizations: Propositions Towards an Investigation of Global Formation* in *Globalizations*, Vol II, No 2, 2005, p193-209. [https://www.researchgate.net/publication/233428640] [accessed 24. 03. 2020].

Prozar-Barbalat, Liliana, *The influence of English language on the Romanian and French languages*,în *Journal of Social science. Philology and linguistics*, Vol I, no. 1, 2018, pp 30-33. [http://repository.utm.md/handle/5014/36] [accessed 24. 03. 2020].

Vătămanu, Carmen,*Prieteni falşi şi împrumuturi în limba engleză*în *Revista Academiei Forțelor Terestre*[http://www.actrus.ro/reviste/1_2006_ro/a11.pdf] [accessed 04. 03. 2020].

LEXICO-SEMANTIC FIELDS IN METEOROLOGICAL TERMINOLOGY

Alina-Florinela Dănilă
PhD Student, University of Craiova

Abstract: A natural consequence of the continuous process of modernization of our society is the constant development of all scientific areas, in order to be able to keep up with international innovations. This study aims to highlight the lexico-sematic fields created around the large family of meteorological terminology, the key lexemes in establishing these lexico-semantic fields, so as to reflect the increased mobility of the terms that make up the complex field of meteorology.

Keywords: terminology, meteorology, lexico-semantic field, context, use

Introducere

Din vremuri de mult apuse, omenirea a fost constant preocupată să definească şi să explice fenomenele naturii, observând continuu influenţa majoră pe care factorii naturali şi vremea o exercită asupra mediului lor de viaţă. Aşadar, a luat naştere şi s-a dezvoltat *terminologiameteorologică*.

Un moment de importaţă covârşitoare în dezvoltarea ştiinţei terminologice l-a constituit, către mijlocul secolului al XX-lea, lansarea tezei privind complexitatea semantică a termenului,înţeles ca unitate specifică, apartenentă la două sisteme: la cel al limbii şi la sistemul terminologic al unui domeniu specific. Clasicul ştiinţei terminologice A. Reformatski scria că terminologia este „slugă la doi stăpâni: a sistemului lexical şi a sistemului de noţiuni ştiinţifice”.[1]

Pe măsura evoluţiei ştiinţei meteorologice, terminologia ei s-a fixat, stabilitatea depinzând de volumul de comunicare, îmbogăţindu-şi lexicul specific în ritmul alert impus de explozia tehnologică din a doua jumătate a secolului XX. Odată cu popularizarea ei, termenii trec în domeniul public şi pot deveni elemente ala vocabularului uzual.

Meteorologia, privită în ansamblul său, este un vast domeniu de cercetare, reprezentând, în uzul comun, „ramura geofizicii care se ocupă cu studiul proprietăţilor atmosferei şi cu fenomenele care au loc în aceasta” (DEX:768). Lucrarea de specialitate, DE[2], defineşte conceptul de *meteorologie* astfel:„Ştiinţa care studiază proprietăţile atmosferei şi fenomenele care se petrec în cadrul acesteia”. Prima definiţie este uzuală, spre deosebire de definiţia specializată, în care apare o referire mai clară la conceptul de meteorologie, prin sintagme care evidenţiază domeniile implicate şi scot în relief caracterul interdisciplinar al domeniului, astfel că putem observa o „migrare” a termenului dinpre general, concret spre complex, spre particularitatea termenului într-un domeniu de referinţă.

În peisajul lingvistic românesc, au fost publicate în ultima perioadă lucrări deosebit de valoroase, ce oferă o analiza detaliată, bine documentată a terminologiei meteorologice, accentuând aici valoarea şi complexitatea deosebită a demersului cercetătorilor de a edidenţia o terminologie aflată în plin proces de dezvoltare.Terminologia meteorologică reprezintă obiectul de interes numeroşi lingvişti, amintind-o aici pe Cristina Florescu, editoarea unui amplu volum intitulat

[1] Reformatski, 1994: 216.
[2]DE - *Dicţionar Enciclopedic*, autor Marcel D. Popa, Alexandru Stănciulescu, Gabriel Florin Matei, Anicuţa Tudor, Carmen Zgavărdici, Rodica Chiriacescu.

Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular), lucrare consultată orientativ în vederea realizării lucrării de faţă.[3]

Inventarul de termeni meteorologici s-a răspândit cu uşurinţă atât în uzul comun, cât şi în limbajul de specialitate; de asemenea, termenii meteorologici sunt întrebuinţaţi în limbajul literar, dar şi în mass media cu sens figurat, fapt ce ilustrează „mobilitatea mare a vocabularului[4], „migrarea termenilor fie dintr-un limbaj specializat în alt limbaj specializat, fie dinspre limbaj specializat spre limbajul comun sau invers, cu accent pe existenţa nucleului lexical comun”[5].

Analiza corpusului

În lucrarea de faţă ne-am îndreptat atenţia asupra câmpurilor semantice ce se stabilesc între termenii meteorologici, oferind spre exemplificare câmpunerile semantice create în jurul a două lexeme cheie, *precipitaţiile* şi *calamităţile naturale,* corpusul supus analizei fiind astfel format din termenii asociaţi acestor termeni generici. În cadrul analizei, am pornit de la modul în care sunt definiţi termenii în dicţionarul de uz general (DEX), marcarea lor diastratică în DEX, spre a ajunge apoi să observăm modul în care aceşti termeni sunt difuzaţi în uzul comun.

Câmpul semnatic.Preliminarii teoretice

Un câmp lexical presupune existenţa unor raporturi la nivel semantic între cuvinte ca elemente individuale ale limbii, raporturi prin care lexicul unei limbi este organizat în categorii care acoperă o arie semantică unitară, bazată pe o interdependenţă a semnificaţiei elementelor ce o compun[6].

Expresia câmp semantic a fost introdusă de G. Ipsen, în 1932[7], iar teoria câmpurilor semantice, propusă de J. Trier, ţine de prima jumatate a secolului al XX-lea. Trier[8] defineşte câmpul semantic drept un ansamblu de relaţii între cuvinte care au semnificaţie în virtutea acestor relaţii, ca urmare, o semnificaţie exista numai în cadrul unui câmp. Fiecare câmp semantic formează, împreuna cu altele, un câmp mai întins şi aşa mai departe, pâna se ajunge la ansamblul general al lexicului limbii, câmpul semantic cel mai vast, acesta având aspectul unei combinaţii de subsisteme, fără goluri sau suprapuneri.

O reevaluare şi o reinterpretare a teoriei câmpurilor lexicale a realizat renumitul lingvist Eugeniu Coşeriu. Pornind de la ideea că structura vocabularului nu poate fi cunoscută în proporţie absolută, E. Coşeriu ajunge la concluzia că delimitarea câmpului sau a subansamblului lexico-semantic prezinta interes teoretic şi practic. Criteriul de delimitare este de natură semantică. „Termenii unui subansamblu sunt reuniţi pe baza unor proprietăţi semantice commune”[9]. Astfel, câmpul lexico-semantic este considerat drept o „categorie ce are la baza relaţiile semantice dintre cuvinte. Pe baza trasăturilor semantice comune, pe baza apropierii obiectelor din realitate pe care le denumesc, cuvintele dintr-o limba sunt grupate în cadrul unui câmp lexico-semantic”[10]. În opinia lui Eugeniu Coşeriu, „câmpul este o structura paradigmatică care constă din unităţi lexicale (lexeme), care îşi împart o zonă de semnificaţie comună şi care se află unele cu altele în opoziţie nemijlocită”[11].

Termenii *subansamblu lexico-semantic* şi *câmp* sunt (cvasi) sinonimi. Utilizarea celui dintâi prezintă un avantaj terminologic, sugerând apartenenţa şi subordonarea lui faţă de ansamblul vocabularului unei limbi; pe de alta parte, el cadrează cu condiţiile definiţiei unei paradigme lexico-semantice[12].

---

[3] Florescu, Cristina (edit.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular)*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2015.
[4] Bidu-Vrănceanu (coord.), 2000 : 2.
[5] Bidu-Vrănceanu (coord.), 2000: 2-4.
[6] Apud Moscal, 2013: 21-24.
[7] Gunther Ipsen, 1932, *Der neue Sprachbegriff*: 73-74, apud Moscal, 2013:24.
[8] Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes*:6 („Cuvântul are sens doar ca parte a întregului; prin urmare semnificaţia există numai în câmp), apud Moscal, 2013:24.
[9] Coşeriu, 1974:31-32.
[10] Idem, Ibidem.
[11] Coşeriu, 1974:34.
[12] Apud Bahnaru, 2011:99.

Constituirea câmpurilor lexico-semantice din cadrul terminologiei mediului are un rol fundamental în înțelegerea sensului fiecărui termen. Elementele unui câmp se constituie în opoziții, iar stabilirea acestora se realizează prin compararea termenilor și reperarea semelor diferențiatoare. Fiecare termen se constituie dintr-o sumă de seme, iar apartenența la un câmp semantic este determinată de existența a cel puțin un sem comun.

În delimitarea câmpurilor lexico-semantice din cadrul terminologiei meteorologice, este important să specificăm faptul că aceasta se ,,clădește" cu ajutorul a numeroase domenii care interrelaționează și formează un tot unitar, *meteorologia*. Drept urmare, vom considera domeniul meteorologic, pe care îl considerăm punctul de plecare în analiza noastră, macrosistemul ce va fi divizat la rândul său în numeroase câmpuri lexico-semantice (microsisteme), dintre care analizăm: câmpul lexico-semantic al precipitațiilor și al calamităților naturale.

Câmpul lexico-semantic al precipitaţiilor

Vom oferi spre exemplificare câmpul lexico-semantic/microsistemul precipitațiilor, pornind demersul analizei noastre de la însăși definiția termenului concept, *precipitație*: ,,vapori de apă condensați care cad din atmosferă pe suprafața Pământului"(DEX:839); definiția din dicționarul de uz general ne ajută să identificăm semul distinctiv, în cazul nostru +apă, +terestru(suprafața pământului), care va reprezenta nucleul în jurul cărora se vor aduna termenii din această ,,familie": *aversă,* s.f.<fr.averse, ,,ploaie torențială de scurtă durată"(DEX:77) *burniță,* s.f, ,,ploaie măruntă și deasă, adesea însoțită de ceață"(DEX:120), *brumă,* s.f<lat.bruma, ,,cristale de zăpadă care se formează noaptea (în anotimpurile de tranziție) prin înghețarea vaporilor de apă din atmosferă și care se depun pe plante, pe sol, pe obiecte"(DEX:114), *ceață,* s.f<lat.caecia, ,,particule de apă rezultate din vaporizarea apei de pe pământ, aflate în suspensie în atmosferă, la suprafața solului, și care îngreunează vizibilitatea; negură, pâclă"(DEX:158) g*rindină,* s.f<E:ml grando-inis, ,,precipitație atmosferică alcătuită din particule de gheață care au formă de pietricele", *polei,* s.n., ,,strat subțire de gheață, continuu și neted, care acoperă uneori porțiuni din suprafața solului, arborii sau obiectele care se află în aer liber și care este format prin înghețarea apei provenite din ploaie sau din topirea zăpezii"(DEX:817), *ploaie,*s.f<lat.pluvia, ,, precipitație atmosferică sub formă de picături de apă provenite din condensarea vaporilor din atmosferă"(DEX:809), *rouă,* s.f.<lat.ros, roris, ,,picături de apă care acoperă dimineața suprafața pământului, obiectele de pe sol, vegetația etc., formate prin condensarea vaporilor de apă din atmosferă în momentul în care temperatura scade până la punctul la care vaporii ajung la saturație"(DEX:936), *ninsoare,* s.f., ,,faptul de a ninge, cădere a zăpezii"(DEX:695), *omăt,* s.n<sl.ometu, ,,(pop.) nea, zăpadă" (DEX: 718), *fulguială,*s.f., ,,ninsoare cu fulgi rari"(DEX:403), *zăpadă*, s.f., ,,precipitație atmosferică solidă, sub formă de fulgi albi, alcătuiți din cristale de apă înghețată; strat provenit din aglomerarea acestor fulgi, când temperatura solului este sub 0°C"(DEX:1181).

Câmpul lexico-semantic al calamităţilor naturale

Vom porni şi de această data de la definiţia sintagmei cheie, *calamitate naturală*, care ne va ajuta să identificăm particularitatea în jurul căreia vor ,,gravita" membrii acestei ,, reţele semantice". Astfel, sintagma *calamitate naturală* este definită drept ,,nenorocire mare, dezastru provocat de obicei de un fenomen natural, care lovește o colectivitate" (DEX: 345); definiția din dicționarul de uz general ne ajută să identificăm semul distinctiv, în cazul de față +dezastru/daună, +terestru(suprafața pământului), care va reprezenta nucleul în jurul cărora se vor aduna termenii din această ,,familie", termeni grupaţi la rândul lor în unităţi simple şi sintagme:

a) unităţi simple desemnate prin substantive comune: *ciclon*, s.n.<fr. cyclone, ,,vânt puternic, cu deplasarea aerului în spirală, însoțit de ploi torențiale și de descărcări electrice, specific regiunilor tropicale" (DEX:367), *cutremur*, s.n., ,,mișcare puternică și bruscă, verticală, orizontală sau de torsiune a scoarţei Pământului, provocată fie de dislocări subterane, de erupții vulcanice etc., fie de forţele mareice, ciocnirea unor meteoriți cu Pământul"(DEX:392), secetă, s.f.< lat. siccita, ,,insuficiență a umidității solului și a atmosferei față de valorile minimale necesare creșterii și dezvoltării normale a plantelor

(cultivate)"(DEX:1087), *taifun*, s.n<germ. taifun, ,, vânt foarte puternic, cu furtună și cu vârtejuri, care ia naștere în partea de apus a Oceanului Pacific și se manifestă mai ales în estul Asiei și în estul Americii de Nord" (DEX:1135), *tornadă*, s.f.<fr.tornade, ,,furtună violentă (în formă de vârtej), care afectează regiuni întinse; vârtej de vânt devastator cu o arie restrânsă, adesea însoțit de ploi torențiale" (DEX:1178), *inundație*, s.f.<lat. inundation, -onis, ,,acoperire a unei porțiuni de uscat cu o mare cantitate de apă, provenită din ploi, revărsarea apelor"(DEX:678), *uragan*, s.n.<fr. ouragan, ,,vânt puternic cu acțiuni distrugătoare, uneori însoțit de ploi torențiale"(DEX:666), *hurican*, s.n.<fr.hurricane, ,,furtună violentă care bântuie în insulele Antile" (DEX:), *furtună*, s.f.<ngr.furtuna, ,,perturbare atmosferică violentă, care generează vânturi puternice și precipitații, adesea în rafale, însoțite de descărcări electrice" (DEX:534);

b) Sintagmele au o structură diferită:

1.Sintagme bimembre: substantiv + determinant: *erupții vulcanice*.

2.Sintagme trimembre: substantiv + prepoziție + determinant: *alunecări de teren*.

Ceea ce putem remarca aici este faptul că definițiile din lucrarea lexicografică, DEX, oferite acestor termeni ,,încetățenesc" microsistemul celor două câmpuri lexico-sematice, cel al precipitațiilor şi cel al calamităţilor naturale, pe baza semului distinctiv expus anterior, care facilitează gruparea acestor lexeme într-un câmp lexico-semantic, care va fi inclus ulterior într-un domeniu de referință, numit generic de către noi, *meteorologie*.

Concluzii

Lucrarea de față a avut drept scop reliefarea trăsăturilor câmpurilor lexico-semantice formate în cadrul terminologiei meteorologice, exemplificând două ,,microsisteme semantice" de referinţă pentru acest domeniu vast, *precipitaţiile* şi *calamităţile naturale*. Termenii care fac obiectul acestor câmpuri lexico-semantice îi regăsim larg difuzaţi în uzul comun actual.Numărul însemnat de termeni şi sintagme create în cadrul acestor ,,ramuri" denotă că terminologia meteorologică, desprinsă la rându-i din terminologia mediului, este în plin proces de dezvoltare și de utilizare, constituirea acestui sistem terminologic apelând la toate procedeele de îmbogățire a vocabularului.

BIBLIOGRAPHY

Bahnaru, Vasile, Conceptul de câmp semantic în lexicologia modernă (Cu referire specială la studiile lui Eugeniu Coșeriu), în Anuarul de lingvistică şi istorie literară, Tom. LI, 2011.

Bidu-Vrănceanu, Angela. coord., *Lexic comun, lexic specializat*, București, Editura Universităţii din București, 2000.

Coșeriu, Eugeniu, *Linguistics and Semantics*, în „Current Trends in Linguistics", 12, Den Haag, 1974.

DE=Dicţionar enciclopedic, Popa, Marcel, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996

DEX= Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

Florescu, Cristina (edit.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular)*, Editura Universităţii ,,Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2015.

Ipsen, Gunther, *Der neue Sprachbegriff*, în „Wortfeldforschung. Zur Geschichte und Theorie des sprachlichen Feldes", Darmstadt, Hrsg. von Lothar Schmidt, Wissenschaftiche Buchgesellschaft, 1932.

Moscal, Dinu, *Teoria câmpurilor lexicale, Cu aplicație la terminologia populară a formelor de relief pozitiv*, Iași, Editura Universității ,,Alexandru Ioan Cuza", 2013.

Reformatski A. A., *O necotorâh voprosah terminologhii* // Hrestomatia, Moskva, 1994.

Trier, Jost, *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes. Von den Anfängen bis zum Beginn des 13. Jahrhunderts*, Heidelberg, Zweite Auflage, Carl Winter Universitätsverlag,

1932.

THE LEXICAL RESOURCE NE- IN THE ROMANIAN LANGUAGE. BETWEEN UNIVERSAL AND INDIVIDUAL

Claudia Drăghici
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Our research analyzes the extent to which the innovative character of modern poetry depends on the lexical resources selected by the writer (especially in the area of word formation), focusing on the derivation with the prefix ne-*in postwar Romanian poetry. In order to identify the relevant formations in the poetry, we have set some theoretical landmarks, which could explain the naturalness of a unique derivative and its expressive potential, despite the easy decoding and, at the same time, the predictable emergence of current derivatives: universal - individual; type - system - norm - speech; social norm - academic norm; convergence - linguistic variation; standard language - poetic language(s), constraint - linguistic freedom. The natural intelligibility of an individual poetic derivative can rely precisely on the universal character of this linguistic resource, mainly visible if we perceive it as a characteristic of many natural languages. The unique derivatives in the area of "poetic" speech highlight the potential character of the system, even if, although acceptable, they are not enshrined by the social norm or by the academic norm.*

Keywords: linguistic universals, lexical innovation, word formation, prefix, postwar Romanian poetry

Cercetarea noastră intenționează să urmărească, în condițiile particularităților actului de creație, în ce măsură depinde caracterul inovator al poeziei moderne de resursele lexicale selectate de scriitor (în special în zona *formării cuvintelor*), focalizându-ne asupra derivării cu prefixul *ne-*în poezia română postbelică.

Pentru identificarea în poezii a formațiilor relevante am selectat câteva repere teoretice, care ar putea explica firescul unui derivat inedit și potențialul expresiv al acestuia, în pofida ușurinței în decodare și, totodată, apariția previzibilă a unor derivate curente: universal – individual; tip – sistem – normă – vorbire; normă socială – normă academică; convergență – variație lingvistică; limbaj standard – limbaj(e) poetic(e), constrângere – libertate lingvistică.

Microsistemele lexicale constituite din unități contradictorii ca semnificație par a avea un caracter universal, ca rezultat al experimentării, al conceptualizării și denominării de către vorbitori a unor realități obiective ce nu se pot defini decât din punct de vedere relativ, opozitiv ori negativ în raport cu un reper. Astfel, conceptul și semnificația *întuneric* există numai în mod negativ, ca absență a luminii. Această opoziție ontică se regăsește în lexic, fie ca un microinventar închis la extreme, disponibil în perechi de lexeme diferite (*curat – murdar*), fie ca o resursă deschisă, latentă sau performată (*curat – necurat*). O apariție individuală precum **nelumină* ar fi pe deplin justificată din această perspectivă.

Inteligibilitatea naturală a unui derivat poetic individual se poate întemeia tocmai pe caracterul *universal* al acestei resurse lingvistice, caracter vizibil mai ales dacă o privim ca pe o trăsătură *tipică* multor limbi naturale. Derivatele inedite din zona *vorbirii* „poetice" scot la lumină caracterul potențial al *sistemului*, chiar dacă, deși acceptabile, nu sunt consacrate de norma socială și nici consfințite de *norma* academică. Funcția acestor derivate „negative" trebuie privită în interiorul limbajului poetic, configurat cu o anumită *libertate*, și mai puțin raportată la *constrângerile* limbii standard, în condițiile în care, în etapa actuală a limbilor moderne, creațiile artistice par să influențeze din ce în ce mai puțin dezvoltarea limbii naționale în comparație cu inovații publicistice ori colocviale.

Interesul nostru este îndreptat atât asupra analizei prefixului *ne-* în structuri obișnuite, cât și asupra aplicării prefixului, în condiții neacceptate de limba standard, unor cuvinte aparent fără potențial expresiv. Astfel se obțin termeni noi în urma unui proces de derivare după reguli proprii unui sistem poetic. De pildă, la Nichita Stănescu: *necuvinte*, *nefoc*, *nepiatră*, *nefrumos*, *neauzul*, *netreaz* ș.a. Aceste derivate au un sens figurat inedit, dar ușor de decodat, la un nivel minimal al înțelegerii textului, prin semnificația comună a lexemului de bază și prin competența comună a derivării de antonime contradictorii cu aceeași bază.

Vom supune unui demers analitic prefixul *ne-* urmărind analiza formală diacronică și sincronică, evidențiind structura lexicală a derivatului (prefixul + tema cuvântului de bază). Astfel, principalele concepte pe care le-am folosit în descriere sunt: formație analizabilă/ semianalizabilă, tipologia prefixului, analiza etimologică a prefixului, originea temelor, conceptul de valoare semantică, repartiția stilistică a derivatului, observația etc.

Nichita Stănescu folosește prefixul negativ *ne-* în afara condițiilor impuse de limba română literară, formând adjective, substantive, participii adjectivale, verbe, adverbe: „În afară, absenți,/ orizontului coasta/ de vid, de *nealbastru/ de nemare*, *de nepește/ de nepiatră*, *de neprieten/ de nefiresc*, *de nefirește*" (*Spunere*, vol. *Oul și sfera*), „Lor le-a fost frig, au pătimit,/ au mers prin zăpadă, prin noroi,/ au murit și s-au *nemurit*" (*Din nou, noi*, vol. *În dulcele stil clasic*),„Ai *nemurit* dintele/ dar nu și mușcătura" (*Certarea lui Euclid*, vol. *Laus Ptolemaei*), „Invizibilul organ,/ cel fără nume fiind,/ *neauzul*, *nevăzul*,/ *nemirosul*, *negustul*, *nepipăitul*" (*Elegia a zecea*, vol. *11 elegii*), *Necuvintele* etc.

Pentru toate categoriile de formații s-au luat în considerare numai cuvintele în care prezența prefixului *ne-* se recunoaște prin raportarea la un cuvânt de bază (simplu, derivat sau compus) existent în limba română. Astfel, formațiile sunt integral *analizabile*, în structura lor recunoscându-se atât prefixul *ne-*, cât și cuvântul de bază.

Vom cerceta în continuare aspecte diacronice și sincronice ale prefixului *ne-*, urmărind în analiză și alte valori ale acestuia.

1. Prefixul *ne-* are următoarele variante regionale: *nă-* (*năfericat* s.v. *neferecat*, *nătot* s.v. *netot* în DLR); în limba literară *nă-* apare numai în cuvinte devenite neanalizabile: *nătărău*; o altă variantă este prefixul *ni-* (*nicredință* s.v. *necredință* în DLR) și rar prefixul *nea-* (*neabun* s.v. *nebun*, în DLR)[1].

Prefixul *ne-* este de regulă neaccentuat.

2. Formațiile cu prefixul *ne-* sunt:

a) *adjective*, analizabile în raport cu

- un <u>adjectiv</u>:*netreaz*, *neud*, *nefrumos*, *nedivin* , *nealbastru*, *nepașnic*, *nelumească*, *nevârstnic*, *triunghiular*;

- <u>formații participiale</u>: *nezburat*, *necălătorită*, *neoprit*, *neînnegrită*, *netrezite*, *neîntâmplată*, *neuscată*, *nenuntită*, *nevânat*, *nezămislit*, *neprelinse*, *neîntâmplate*, *necreată*, *nefăcută*, *neîncepută*, *nenăscuți*;

- <u>adverb</u>: *neîndeajuns*;

b) *substantive*, analizabile în raport cu

- un <u>substantiv</u> (inclusiv infinitivul lung și derivate regresive): *necuvinte*, *nefoc*, *nepește*, *nepiatră*, *nemare*, *neiubire*, *neprieten*, *neauzul*, *negustul*, *nemirosul*, *nevăzul*;

- <u>participiu substantivizat</u>: *neiubiți*, *nesfârșituri*, *necuprins*, *nefăcutului*, *nevăzului*, *nesomn*;

c) *verbe* analizabile în raport cu un <u>verb</u>: *ai nemurit*, *s-au nemurit*;

d) *adverbe*, analizabile în raport cu un <u>adverb</u>:*nefiresc*, *nefirește*;

e) *numerale*, analizabile în raport cu un <u>numeral</u>: *neamândurora.*

Prefixul *ne-* este un *prefix nominal* deoarece numărul verbelor, adverbelor, pronumelor și conjuncțiilor formate este redus. În cadrul categoriei numelui, în limbajul obișnuit predomină

[1] Acad. Alexandru Graur, Mioara Avram (ed.), 1978, *Formarea cuvintelor în limba română IIPrefixele*, București, EARSR, p.161.

adjectivele; în schimb în limbajul poetic stănescian predomină substantivele derivate datorită expresivității stilistice.

3. Prefixul *ne-* are valoare negativă exprimând opoziția, lipsa, insuficiența, inferioritatea calitativă în limbajul obișnuit. În poezia lui Nichita Stănescu, acest fenomen lingvistic particular, nonconformist de formare a cuvintelor nu este „de a propune un conținut semantic contrar celui cunoscut, ci de a vida cuvântul de conținut”[2].

De remarcat reflexivul *s-au nemurit* care are sensul de „au devenit nemuritori”[3], fiind printre puținele derivate în care este sugerată negația propriu-zisă.

Totuși derivate cu prefixul *ne-*formate de poeți precum Florența Albu, Ion Gheorghe, Mihai Negulescu sau Grigore Hagiu respectă, poate nu în totalitate, rigorile limbii literare în privința sensului. Câteva exemple: „Trunchiuri crescute cine știe cum/ Din mila *și nemila* pietrei” (Florența Albu, *Muntele setei*),„fătul *nefăt*/strigă și plânge”, „Se-auzea plânsul de rudă/ de *nerudă*”, „plânsul de frate/ de *nefrate*” (Ion Gheorghe, *Pasărea măiastră*, vol. *Zoosophia*) sau *netimp*, *nenaștere* la Grigore Hagiu; *neveche*, *neaproape*, *nenume*, *nesfânt* la Ion Gheorghe; *neumbriri*, *neuitare*, *neodihnă*, *nedor* la Mihai Negulescu, creațiile pendulând între originalitate sau moda acelor timpuri (anii ‘60)[4].

Crearea ori selectarea formației „negative” în opoziție cu forma nemarcată, pozitivă creează un contrast semantic: „zimții albi ai cu leneșe tincturi/ ai unei *nevizibile* structuri/ de roți și pârghii” (Șt. A. Doinaș, *Fii liniștit*), „văzduhul *nevârstnic*” (Șt. A. Doinaș, *Ninsoarea*), „negre garoafă de lumină *nelumească*” (Șt. A. Doinaș), „veste *nelumească*” (I. Alexandru, *Aș fi țărână*), extază *nelumească*” (I. Alexandru, *Umbră*), „*nepașnicul* prinț al candorii” (C. Baltag, *Răsfrângere de dragoste*), „triunghiuri *netriunghiulare*” (N. Stănescu, *Morții*), „înaltă, *nedistinctă* de vorbire” (N. Stănescu, *Schimbarea*), „zeu nedivin” (N. Stănescu, *Mă fac nevăzut*). Se remarcă preferința pentru prefixul *ne-* în defavoarea altor prefixe negative: *anti-*, *in-*, *an-*, *non-*. Dacă ultimele formații negative adjectivale sunt formate de la adjective, următoarele formații negative adjectivale sunt formate de la participii: „Lumină *necreată*” (I. Alexandru, *Cântec de toamnă*), „Lumină *nefăcută*”(I. Alexandru, *Dispariție*), „vânatul *nevânat*” (O. Genaru, *Dacica*), „timpul *neoprit*/ oprit” (G. Hagiu, *La baza lunii*), „punctul vulnerabil *nenăscut*” (G. Hagiu, *Punctul vulnerabil*), „*netrezitele* ramuri”, „un timp *nenăscut*” (C. Baltag, *Răsfrângere*), „amintire *neîntâmplată*” (C. Baltag, *Fiul văzului*), „prinsele și *neprelinsele* chei” (H. Bădescu, *De profondis*), „ aripă de tril *nenăscut*” (H. Bădescu, *Pe un fir de iarbă*), „liniște *neîncepută*” (A. Blandiana, *Rugăciune*), „plecările *neîntâmplate*” (A. Dumbrăveanu, *Pe cursul târziu al nopții*), „ținutul unui timp *nezămislit* (A. Dumbrăveanu, *Cu vărsta țărânii*), „această dulce carne, *nenuntită*” (Șt. A Doinaș, *Oedip și Sfinxul*), „o mare *neînghețată*, *neînnegrită*”, (N. Stănescu, *A treia elegie*), „*nezburată* aripă” (N. Stănescu, *Elegia oului, a noua*), „limbă *neuscată*” (N. Stănescu, *Axios, Axios!*), „întâmplările *neîntâmplate*”, „*nenăscuții* oameni”, „*nenăscuții* câini”, „copac *nenăscut*”(N. Stănescu, *Cântec*), „cal *nenăscut*” (N. Stănescu, *Idolii ierbii*), „*nenăscutele* priveliști” (N. Stănescu, *A șaptea elegie*), „amorțitele minții/ ale încă *nenăscutului* zeu” (N. Stănescu, *Depărtarea*), „trupurile *nenăscute*” (N. Stănescu, *Miraj*). Observăm o preferință pentru formația lexicală *nenăscut*, în special la N. Stănescu.

De observat și adjectivul prin conversiune *neîndeajuns* „cuvântul *neîndeajuns*” (M. Ciobanu, *Elegie*) care are la bază un adverb, dar și formația negativă „*neamândurora*” „ora/ *neamândurora*” (N. Stănescu, *Cântec*) care are la bază un numeral, ambele fiind considerate creații inedite chiar și pentru prefixul negativ *ne-*, atât de productiv.

O interpretare inedită oferă Ecaterina Mihăilă[5] (1984: 334) care sugerează o „dramă gnoseologică” a poeziei moderne în care cele două tipuri de cunoaștere poetică și științifică interferează într-o lume imaginară în care poeticul se află în disoluție. Astfel varianta plăcută a

[2] Ștefan Augustin Doinaș (1980), *Lectura poeziei*, București, Editura Cartea Românească, pp. 200-202.
[3] Ecaterina Mihăilă (1992), *Limbajul ca obiect al poeziei la Nichita Stănescu*,I, în SCL, XLIII, nr.6, pp. 545-557.
[4] Andrei Nestorescu (1969), *Originalitate sau „modă” stilistică*, în LR XV, nr. 3, pp. 231-233.
[5]Ecaterina Mihăilă (1984), *Formațiile negative cu prefixul* ne- *din cadrul grupului nominal în poezia română actuală*, SCL, XXXV, nr. 4, p. 334.

cunoașterii științifice se combină cu cea gravă a cunoașterii poetice. Rezultatul creează repere paradoxale care stimulează actualul lector: formații negative care au la bază un substantiv abstract deverbal, altele care au la bază un participiu substantivizat: „treptele *nemișcării*" (M. Ivănescu, *Jocuri*), „*neîntâmplări* de tinerețe" „îndoliatul lapte/ al sânului *Neclipei*" (C. Baltag, *Monada*), „viteza *nesomnului*"(C. Baltag, *Dialog de piatră*), „*Neștirea* izbânzii", „nebunul cu a sa *neturmă*/ de capre negre" (I. Alexandru, *Întoarcerea poetului*), „icoana *neuitării*" (I. Alexandru, *Imnul Imnului*), „*neîntocmirea* zorilor" (I. Alexandru, *Hagia Sophia*), „Marele *Necuprins*" (I. Alexandru, *Pustia umblătoare*), „Valurile orbitoare/ *Nefăcutului* născut" (I. Alexandru, *Veghe*), liră de *neliră*" (I. Alexandru, *Zeii*), „starea de limită și *nevedere*" (Constanța Buzea, *Martor*), „aroma de fragi și *nelucrare*" (Șt. A Doinaș, *Uzurpatoarea*), „*necontinuare*/ de-a fi perpetuul copil" (N. Stănescu, *Greața*), „o *nenumărare* de ceruri albastre" (N. Stănescu, *Colindă de iarnă*), „Înfățișare la *neiubiți*" (N. Stănescu, *Înfățișare la neiubiți*). Se creează impresia că ceea ce se neagă „nu sunt proprietățile obiectelor, ci obiectele însele."[6]

4. Prefixul românesc *ne-* este de origine slavă[7]. Prefixul a pătruns în română într-o epocă anterioară despărțirii dialectelor deoarece îl întâlnim și în aromână (Cf. arom. *niputeare*).

5. Derivarea cu *ne-* constituie un sistem deschis, temele la care se atașează acest prefix sunt de origini diferite. Astfel sunt prezente toate categoriile de cuvinte din vocabularul românesc, moștenite sau împrumutate. Observăm că bazele sunt în majoritate de origine latină: *gust*,*văz* (derivate regresiv), *auz* (derivate regresiv), *mare* (*s.*), *cuvinte*, *piatră*, *pește*, *foc*, *firesc* (a fi), *albastru*, *frumos*, *divin*, (*a*) *muri*, *ud*, (a) *naște*, *zbor* (derivat regresiv), *pace*, *lume*, *negru*,(*a*) *usca*,(*a*) *vâna*,(*a se*) *întâmpla*,(*a*) *crea*,(*a*) *face*,(*a*) *începe*,(*a*) *uita*, *liră*,(*a*) *lucra*, *gheață*, *linge*, *somn*; puține de origine slavă*: pipăit*, *prieten*, *iubire*, (*a*) *zămisli*, *vârstă*, *treaz*, și *miros* (derivat regresiv) din neogreacă[8].

6. Prefixul *ne-* este productiv în toate stilurile limbii, în toate perioadele istorice și în toate regiunile țării[9]. Construcțiile spontane nu țin seamă de restricțiile gramaticale, astfel prefixul *ne-* poate fi atașat oricărui cuvânt, creându-se opoziția dintre termenul nemarcat/ pozitiv și cel „negativ".

7. Productivitatea prefixului reiese din faptul că se poate lega cu ușurință atât la teme vechi, cât și la teme neologice, unde poate înlocui un prefix neologic împrumutat recent (de exemplu pe *in-*). Astfel, prefixul *ne-* se poate atașa atât unor derivate dintr-o familie lexicală prin crearea în mod independent a unor cuvinte noi, cât și unor cuvinte-bază: *piatră – nepiatră*, *foc – nefoc*. Prin acest procedeu Nichita Stănescu urmărește „deturnarea cuvintelor de la sensul lor firesc"[10].

Am încercat să disociem implicația semantică a cuvintelor de formarea lexicală a acestora, fiind convinși că mesajul poeziei poate avea conotații fascinante chiar când în acest scop sunt utilizate mijloace lingvistice elementare.

Cuvintele textului poetic capătă valoare prin prezența unor „corespondențe translingvistice"[11] prin care poți înțelege textul. Astfel un cuvânt-temă poate genera un sens nou, autonom față de sensul obișnuit, cuvintele nou formate constituind o „modalitate de negare", de anulare a semnificațiilor limbajului denotativ: *nezburat*, *nepește*. În poezia stănesciană întâlnim „obiectele inanimate ca pe niște prezențe personalizate"[12]: *nepiatră*, *nefoc*, *neauzul*, *nemirosul*, *nepipăitul* etc. Întâlnim o aglomerare de formații negative în fragmentul din poezia *Spunere* de N Stănescu: „orizontului coasta/ de vid, de nealbastru/ de nemare, de nepește/ de nepiatră, de neprieten/ de nefiresc, de nefirește" care se explică prin interferență semantică: *vid* se opune lui *nealbastru*, *nemare* lui *nepește*, *neprieten* cu *nepiatră* formează o aliterație etc.

---

[6] Ecaterina Mihăilă, *op. cit.*, p. 341.
[7] Acad. Alexandru Graur, Mioara Avram (ed.), *op. cit.*, p. 165.
[8] Alexandru Ciorănescu (2007), *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O.
[9]Acad. Alexandru Graur, Mioara Avram (ed.), *op. cit.*, p. 167.
[10] Oana Sitaru (1999), *Structuri recurente în poezia lui Nichita Stănescu*,în „Limba Română", XLVIII, nr.1-2, pp. 137-138.
[11] Paula Diaconescu (1975), *Comunicarea prin „necuvinte"*,în SCL, XXVI, nr. 5, p. 485.
[12] Oana Chelaru-Murăruș (1999), *Particularități sintactico-stilistice ale construirii obiectului direct în lirica lui Nichita Stănescu*,în„Limba Română", XLVIII, nr. 1-2, p. 30.

Creațiile se justifică poate prin „tendința modernă de realizare a conciziei maxime a expresiei”[13] (*neauz, nemurit* sunt mai concise decât oricare alt echivalent) sau, poate, prin „procedeul plasticizării contrastelor”[14] (opoziția *frumos* și *urât* are un sens obișnuit față de *frumos* și *nefrumos*, *ud* și *neud*).

Sensul negativ al unui cuvânt este mai expresiv decât sensul pozitiv al acestuia: zburat – *nezburat*, murit – *nemurit*, structurile poetice dovedindu-se originale tocmai prin combinațiile lexicale simple.

Prin crearea unui material nou, *necuvintele*, Nichita Stănescu atinge „starea de necuvânt”[15], stare la care orice poet aspiră, acea stare când „nu se mai simte nevoia ca *ceva* să se exprime prin *altceva*, când autonomia semnificantului, ca și a semnificatului sunt totale”[16], nemaifiind nevoie de nesfârșite interpretări ale raportului inedit între cele planuri (conținut și expresie).

Cuvintele prefixate cu *ne-* în poezia română postbelică se justifică poate printr-o înnoire a limbajului artistic, poeții recurgând și la alte mijloace de expresie prin ceea ce am putea numi *jocul cu afixele*, ambiguitatea metaforică lăsând locul aluziei sau analogiei lexicale.

BIBLIOGRAPHY

Acad. Graur, Alexandru, Mioara Avram (red.) (1978), *Formarea cuvintelor în limba română* , Prefixele,II, București, EARSR.

Botnaru, Liliana, *Varietăţile de limbă: factori şi criterii de clasificare*, în ”Philologia”, LX (1-2), Secțiunea Sociolingvistică, Chișinău, Academia de Științe a Moldovei, 2018, p. 23-29.

Chelaru-Murăruș, Oana (1999), *Particularități sintactico-stilistice ale construirii obiectului direct în lirica lui Nichita Stănescu*,în„Limba Română”, XLVIII, nr. 1-2.

Ciorănescu, Alexandru (2007), *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O, ediția a IV-a (ediția originală *Diccionario etimológico rumano* (1958), La Laguna, Universidad de La Laguna).

Diaconescu, Paula (1975), *Comunicarea prin „necuvinte*”,în SCL, XXVI, nr. 5.

Doinaș, Ștefan Augustin (1980), *Lectura poeziei*, București, Editura Cartea Românească.

Eugeniu Coseriu (1987), *Universaliile limbajului (şi celelalte)*, în „Dacoromania”, serie nouă, VII-VIII, 2002-2003, Cluj-Napoca, p. 15-45 (Text preluat din Eugeniu Coseriu, *Gramática, semántica, universales. Estudios de lingüistica funcional*, Madrid, Gredis, 1987, p. 148-205).

Fînaru, Dorel (2014), *Universaliile limbajului*, în „Meridian critic”. Annals „Ştefan cel Mare” University of Suceava. Philology Series, vol. 22, nr. 1, p. 159-171.

Haspelmath, Martin (2018), *Explaining grammatical coding asymmetries: Form-frequency correspondences and predictability*, https://ling.auf.net/lingbuzz/ 004531.

Ledgeway, Adam (2016), *Limitele teoriei şi variaţiei lingvistice: Cazul limbii române*, în „Analele Universității din București, Limba și literatura română”, vol. LXV, p. 33-60.

Mihăilă, Ecaterina (1992), *Limbajul ca obiect al poeziei la Nichita Stănescu*,I, în SCL, XLIII, nr. 6.

Mihăilă, Ecaterina (1984), *Formațiile negative cu prefixul* ne- *din cadrul grupului nominal în poezia română actuală*, SCL, XXXV, nr. 4.

Mincu, Marin (1998), *Poezia română actuală, II*,Constanța, Editura Pontica.

Nestorescu, Andrei (1969), *Originalitate sau „modă” stilistică*, în „Limba Română” XV, nr. 3.

Sitaru, Oana (1999), *Structuri recurente în poezia lui Nichita Stănescu*,în „Limba Română”, XLVIII, nr. 1-2.

Lista volumelor de poezii:

Albu, Florența (1969), *Poeme*, București, EPL.

[13] Andrei Nestorescu, *op. cit.*, p. 277
[14] *Ibid.*
[15] Marin Mincu (1998), *Poezia română actuală, II*,Constanța, Editura Pontica, p. 1001.
[16] *Ibid.*

Alexandru, Ion (1973), *Imnele bucuriei*, București, Editura Cartea Românească.
Alexandru, Ion (1978), *Imnele Transilvaniei*,București, Editura Cartea Românească.
Bădescu, H. (1971), *Marile Eleasii*, Cluj, Editura Dacia.
Baltag, Cezar (1980), *Poeme*, București, Editura Eminescu.
Blandiana, Ana (1974), *Poezii*, București, Editura Cartea Românească.
Buzea, Constanța (1968), *Norii*, București, Editura pentru Literatură.
Ciobanu, M. (1979), *Patimile*, București, Editura Cartea Românească.
Doinaș, Ștefan Augustin, (1979) , *Poezii*, București, Editura Eminescu.
Dumbrăveanu, A. (1979), *Poeme*, București, Editura Albatros.
Genaru, Ovidiu (1969), *Țara lui π*, București, Editura Tineretului.
Gheorghe, Ion (1967), *ZOOSOPHIA*, București, Editura Tineretului.
Hagiu, Grigore (1967), *De dragoste de țară*, București, Editura Tineretului.
Ivănescu, Mircea (1968), *Versuri*, București, Editura pentru Literatură.
Negulescu, Mihai (1967), *Ceramică regăsită*, București, Editura Tineretului.
Stănescu, Nichita (2005), *Opera Magna*, Vol I și II, București, Editura Semne.

DISCOURSE ANALYSIS DIACHRONICALLY VIEWED

Silviu Nicolae Pîrîială
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The aim of this paper is to present some of the most relevant approaches to discourse analysis by highlighting the main theories and concepts that ensure the specificity of this field of study. Discourse analysis is interdisciplinary in nature and it has applications in various fields ranging from philosophy to semiotics to sociology to anthropology to psychology and so on. Its interdisciplinary character becomes its most distinctive feature and it marks the evolution of research in this field characterized by mobility and diversity.

Keywords: discourse analysis, language, text, discourse, interdisciplinarity

Discourse plays different roles in different social contexts and it may acquire contrasting meanings when it occurs in various situations. Discourse analysis offers a better understanding of the way in which social order is reflected and configured. Discourse thus becomes an element that creates and is created by the social practices of this world. Reconstructing the history of discourse analysis raises important difficulties because of its trans- and interdisciplinary character. Discourse analysis attracted multidisciplinary attention that focused on different aspects of discourse and has developed into a variety of approaches that were motivated by a wide diversity of interests and orientations.

The variety of definitions given to the concept of discourse reflect the diversity of meanings acquired by discourse analysis. Harris (1952) was the first linguist to refer to discourse analysis, claiming that discourse was the next level in a hierarchy of morphemes, clauses and sentences. He considered that what opposed discourse to a random sequence of sentence was precisely the fact that it has a structure, a pattern by which segments of the discourse occur and recur relative to each other. Teun van Dijk (1985: 2) defines discourse analysis as "the study of real language use, by real speakers in real situations". From this point of view, discourse analysis must have a considerable contribution to solving the major problems of society as the study of interlocutors' interaction and the efficiency of the messages regarding the context could bring light into the expectations and interests of the participants of the speech exchange (Rovența-Frumușani 2005: 17).Its goal is to solve the problem of discourse interpretation or finding a proper meaning to it. It is obvious that the status of the one who delivers a speech, the theme that he uses and the style of the presentation are important elements in analyzing language use. Brown and Yule (1983: 1) consider that discourse analysis is "the analysis of language use", Bhatia (2013: 34) as a study of language use beyond the sentence boundaries, while Stubbs (1983: 1) defines discourse analysis as the study of "the organization of language above the sentence or above the clause and therefore the study of larger linguistic units, such as conversational exchanges or written texts".

Considering the variety of definitions given to the concept of discourse, discourse analysis can be conceived in various ways: as a general approach, as a research method, as a mixture of research methods or as a field of research. The most influential approaches refer to the relationship between discourse, text and language use, the discourse seen as communicative intention or as the general field of verbal interaction. Regarding the relationship between discourse, text and language use, the object of discourse analysis becomes the characteristics of the text (coherence, cohesion, acceptability, intentionality) and the way these are changed through linguistic structures. As communicative intention, discourse is dissociated from the text and discourse analysis attempts to

determine what the author does in and through the text and how the message is understood by the reader or hearer. As verbal intention, discourse analysis focuses on the negotiation of meaning and the way discourse creates reality.

During the middle of the nineteenth century, the main tendencies that enacted discourse analysis as an established field of research were: the ethnography of communication, ethnomethodology, the theory of enunciation and text linguistics (Rovența-Frumușani 2005: 7). The multidisciplinary character of the field of discourse is reflected in the theories and concepts used to articulate language with social, psychological and cultural factors in order to produce and decipher its meaning.

According to Schiffrin (2003: 1) all the definitions of discourse can be grouped into three main categories: discourse is anything beyond the sentence; language in use; a broader range of social practice that includes non-linguistic and non-specific instances of language. Therefore, the study of discourse must be done within a context, in an attempt to find the hidden motivations behind a written or spoken text. Moreover, Schiffrin singles out six approaches that are considered dominant in the study of the use of language for social, expressive and referential purposes:

1. speech act theory- studies how words are used not only to present information, but also to carry out actions.
2. pragmatics – an analytical approach which involves contextual considerations;
3. ethnomethodology- is concerned primarily with discovering the underlying processes which speakers of a language use in order to produce and interpret communicative experiences;
4. interactional sociolinguistics- the object of study is the interactive construction and organization of discourse describing it as social interaction;
5. the ethnography of communication- the analysis of language in use in its cultural setting;
6. variation analysis - the study of the way language varies in communities of speakers, focusing on the interaction of social factors and linguistic structures.

Despite the multitude of approaches, discourse analysis finds its unity and consistency in the existence of certain points that the constituent disciplines have in common: discourse is seen as a collective construction; the presence of social and cultural norms which determine the roles and the relationships among participants, as well as the content of the messages; the social and interactive character of the language (Rovența-Frumușani 2005: 9). McCarthy (1991: 7) considers that the multidisciplinary approach finds "its unity in the description of language above the sentence and a concern with the contexts and cultural influences that affect language in use". Furthermore, in a brief historical overview, he specifies the following main contributors to discourse analysis research:

1. Harris's (1952) work on text structure

Zellig Harris's article Discourse Analysis (1952) establishes the term discourse analysis to refer to research on the discourse. Harris was interested in the distribution of linguistic elements in extended texts and the links between the text and its social situation; he sought a method to discover some global structure that characterizes the whole discourse or large sections of it.

2. Semiotics and the French structuralist approach to the study of narrative
3. Dell Hymes's studies of speech in its social setting

Dell Hymes provided a sociological perspective upon the study of speech in its social setting. According to Hymes (cited in Brown and Yule 1983: 38), any speech event contains specific components and their analysis can influence the identification of meaning in a specific discourse. These components are grouped under the name "speaking" and they refer to: the setting- the time, place, physical circumstancesand psychological setting or scene; participants- speaker, addressor, hearer and addressee; the ends- purpose, outcomes and goals; act sequence- message contend and message form; keys- way in which something is said; instrumentalities- channels and forms; norms- norms of interaction and interpretation; genres- categories of communication.

4. Austin, Searle and Grice's interest in the social nature of speech

The speech-act theory introduced by J.L. Austin and further developed by J.R. Searle was regarded as a way of better understanding human communication. Words not only communicate information, but are also equivalent to actions. Speech acts are related to other speech acts with a wider discourse context.

5. Pragmatics and its focus on meaning in context

6. M.A.K. Halliday's functional approach to language;

British discourse analysis was greatly influenced by Halliday's work who emphasized the social functions of language and the thematic and informational structure of speech and writing. He identified three functions: the ideational function- "the use of language to inform" (1973: 37); the interpersonal function- "the use of language to express social and personal relations, including all forms of the speaker's intrusion into the speech situation and the speech act"(1973: 41); the textual function- "fills the requirement that language should be operationally relevant- that it should have texture, in real contexts of situation, that distinguishes a living message from a mere entry in a grammar or dictionary" (1973: 42).

7. Ethnomethodology

Ethnomethodology examines types of speech events such as storytelling, greeting rituals and verbal duels in different cultural and social settings. In "Studies in Ethnomethodology" (1967), Garfinkel describes the procedures through which the members of a society handle the problems that appear in daily communication. "Ethnomethodological studies analyze everyday activities as members' methods for making those same activities visibly-rational and-reportable-for-all-practical-purposes, i.e., 'accountable,' as organizations of commonplace everyday activities." (Garfinkel 1967: VII).

8. The study developed by Sinclair and Coulthard

They developed a model for the description of teacher-pupil talk, based on a hierarchy of discourse units.

9. Conversation analysis

In conversation analysis, the emphasis is on the close observation of the participants' behaviour in talk and on patterns which recur over a wide range of natural data. It examines the way in which people make sense of everyday life and how conversation happens. The work of Goffman, Sacks, Schegloff and Jefferson is important in the study of conversational norms, turn taking and other aspects of spoken interaction (McCarthy 1991: 6).

10. William Labov's analysis of oral storytelling as part of narrative discourse analysis

Labov (1972) argues that fundamental narrative structures are obvious in spoken narratives of personal experience. His description of the structure of spoken narratives had a major contribution to the field of discourse analysis. Labov's model of narrative analysis is based on his belief that "one cannot understand the development of a language change apart from the social life of the community in which it occurs" (1972: 3). He considered that a fully-formed oral narrative has six parts: abstract- a brief summary of the events; orientation- regarding the setting of the story: time, place and situation; complication- temporal sequence of events; evaluation- the narrator's attitude towards the story; resolution- the protagonist's approach to crisis; coda- the relevance of the story by connecting it with everyday life.

11. Halliday & Hasan's work on written discourse and Van Dijk's interest in internal textual connectedness

Halliday focused on the structural analysis of the text, while Van Dijk, as a representative of critical discourse analysis, uses various social theories in an attempt to analyse the complex relationship between language and ideology in various contexts.

12. The Prague School of linguistics and its focus on the relationship between grammar and discourse

Prague linguists studied language by focusing on its function and on the functionality of elements of language. They defined language as a functional system of communication means and studied it in terms of its structure. This approach had in regard the function of language in the act of communication and the role of language in society. In the study of language, external factors such

as political, social and geographical ones were taken into consideration. The Prague scholars stressed the importance of the social functions of the language.

Discourse is language use, whether spoken or written, seen as a type of social practice. It is language reflecting social order, but also language shaping social order, moral behaviour, skills and competences. Moreover, it shapes the individuals' interaction with society, becoming an essential concept for understanding society, as well as for understanding language itself. Discourse analysis is composed of a wide variety of sub-disciplines, each approach adding new dimensions to linguistic analysis, going beyond the sentence and seeking to reveal the regularities of the context of language use. The analysis of the discourse attempts to understand the interactions in society, by trying to identify and analyse the rules used by individuals, the relationship between linguistic regularities, meanings and finality.

BIBLIOGRAPHY

1. BHATIA, V.K., 2013, *Analyzing Genre: Language Use in Professional Settings*, Routledge Taylor and Francis Group

2. BROWN, G., YULE, G., 1983, *Discourse analysis*, Cambridge University Press.

3. DIJK, T.A. Van, 1985, Handbook of discourse analysis, London, Academic Press

4. GARFINKEL, Harold, 1967, Studies in Ethnomethodology, Prentice-Hall,

5. HARRIS, Z. S., 1952, *Discourse Analysis* in *Language*, V. 28, 1-30

6. HALLIDAY, M.A.K., 1973,*Explorations in the functions of language*, London, Edward Arnold

7. LABOV, William, 1972, *Sociolinguistic Patterns*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press

8. MCCARTHY, M., 1991, *Discourse analysis for language teachers*, Cambridge, Cambridge University Press

9. ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, 2005, *Analiza discursului: ipoteze și ipostaze*, București, Tritonic

10. SCHIFFRIN, D., 2003, *Approaches to Discourse*, Blackwell Publishing

11. STUBBS, M., 1983, *Discourse analysis: The sociolinguistic analysis of natural language*. Chicago, Chicago University Press

ENGLISH DATIVE CONFIGURATIONS. THE TO-DATIVE

Tania Zamfir
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Over the past two decades, within the minimalist framework, the dative alternation has been thoroughly researched and thus, two types of accounts have emerged. Starting from the two syntactic patterns involed in the alternation- the Double object construction (DOC) and the Prepositional Dative construction (PDC), I will comment on the two different accounts to the English Dative alternation, that is the derivational account (Larson (1988), Ormazabal &Romero (2010), MacDonald (2015) a.o) and the non-derivational account (Kayne (1984), Pesetsky (1995)), Harley (2002), Bruening (2010, 2014) a.o). The aim is to favor the derivational account where the double object construction is derivationally related to the to-construction.

Key words: ditransitives, dative alternation, *to*-dative, double object construction, derivational account

1. Introduction

1.1. The Dative alternation: a bird's eye view

An important issue within the literature on ditransitives is related to the English dative alternation which has been widely researched over the past few decades. Firstly, the dative alternation involves two syntactic structures, namely the *Double Object Construction* (DOC) and the *Prepositional Dative Construction* (PDC); for the DOC the Goal and the Theme are NPs which appear in the order V-Goal-Theme, while for the PDC the Goal is an NP which follows the Theme where the order is V-Theme-Goal (see 1(a,b) below).

(1) a. Double object construction
Tim gave Max the ball.
b. Prepositional dative construction
Tim gave the ball to Max.

Within the minimalist framework, two types of accounts of the dative alternation have emerged: the *non-derivational* account, also known as the alternative projection account (Marantz (1995), Pesetsky (1995), Harley (2005), Diaconescu &Rivero (2007), Bruening (2014) a.o) is founded on the very idea that the two structures are fully independent, thus in complementary distribution. By way of contrast, the *derivational* account (Larson (1990), Bresnan& Nikitina (2009), Ormazabal &Romero (2010), MacDonald (2015) a.o) holds that that one of the two

constructions is derived from the other. In trying to identify which of the two syntactic structures is base generated and which is derived via movement or transformation, two accounts have been established. Some support the view that (i) the DOC is derived from the PD (Larson 1988, 1990, den Dikken 1995, Ormazabal & Romero 2010, 2012 a.o.), while others claim that (ii) the PD is derived from the DOC (Dryer 1987, Aoun & Li 1989 a.o.)

So far, we have briefly seen that the alternation has been offered two opposing views. Let us pass on to the main characteristics and drawbacks of the two accounts. I will argue throughout the paper that the two constructions are derivationally related and that they are basically synonyms.

2. The non-derivational vs. derivational account

2.1 The non-derivational account

One important advocate of the non-derivational account is Pesetsky (1995) who addresses the source of case and argues that it is impossible to assign Case to two DPs by a single occurrence of V. In light of this, he argues that DOCs contain a null Case-assigning element named G for "Goal" responsible for Case on the second object; the first object would be Case marked by V, as it has previously been proposed. In other words, both the DOC and the *to*-construction contain a "goal" preposition; however, in the DOC the DP is introduced by a null preposition called G for "Goal" similar to the *to*-dative construction which is introduced by an overt *to* (see (2a,b) below):

(2) a. Double object construction

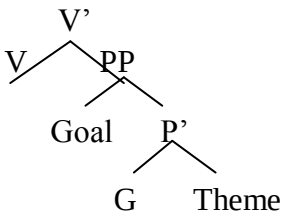

b. *to*- dative construction

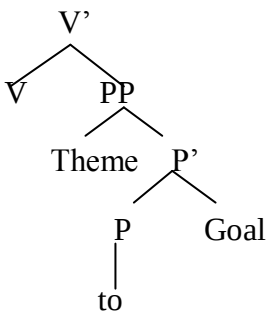

Pesetsky (op cit) notes that the null morpheme G is incorporated into the verb as shown in (3) below. He further argues in favor of two *give*- verbs associated with the two structures; for DOC *give* contains the zero G element while the *to*-dative is introduced by an overt *to* (see (4a,b) below):

(3)

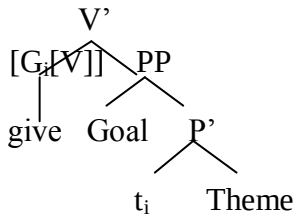

(4) a. give$_1$ [G[V]]: double object construction
b. give$_2$ [V]: to-dative construction

As noted by Pesetsky (op cit), the two structures differ in terms of selection of distinct prepositional complements. In the PDC the PP is headed by an overt *to*, with the Theme in its specifier and the Goal in its complement. By way of contrast, in the DOC the PP is headed by a null, affixal P called *G* with the Theme in its complement and the Goal in its specifier, where G must raise by head-movement and affix to the V *give*.

Another argument used in favor of the non-derivational approach is that of nominalizations. Following Myers's generalization (1984) as illustrated in (5) below, the author argues that the double object verb cannot be nominalized as it is a zero derived word which contains the null morpheme G. In contrast, the dative construction verb allows nominalizations for it does not contain a zero-morpheme G that attaches to it along the derivation. Let us consider Myers's generalization (1984) first:

(5) Myers's generalization (1984)

Zero derived words do not permit the affixation of further derivational morphemes.

Thus, following Myer's generalization (1984) if a DOC requires an affixal preposition G, the affixation of G does not allow further derivation. Now, consider the examples below where in (6a-c) the double object verb cannot be nominalized while in (7a-c) the dative construction allows nominalizations.

(6) a. present Mary the volleyball
b.* the presentation of Mary of the volleyball
c. *Mary's presentation of the volleyball
(7) a. present the volleyball to Mary
b. the presentation of the volleyball to Mary

c. the volleyball's presentation to Mary

In sum, Pesetsky's analysis solves the problem of case by arguing that the second object in a DOC is a DP introduced by a phonetically null abstract element named G for "Goal", similar to the second object in a PDC, introduced by an overt *to*. Similarly, it solves the problem of nominalizations following Myer's generalization (1984) by arguing that double object constructions fail to nominalize because of the empty element G, in contrast to prepositional datives which allow nominalizations.

Furthermore, Bruening (2010, 2014) favors a non derivational analysis based on Appl(icative) heads. Drawing on the influential work of Marantz (1993) he argues that the two syntactic patterns have distinct underlying structures. In the double object construction the goal NP is introduced by an Appl(icative) head that comes between the lexical V and Voice, where the former introduces the Theme and the latter introduces the external argument (see (8) below). By way of contrast, the *prepositional dative construction* lacks Appl and the Theme is the specifier of a PP that is headed by the P *to* (see (9) below).

(8) Sonia gave the children waffles.

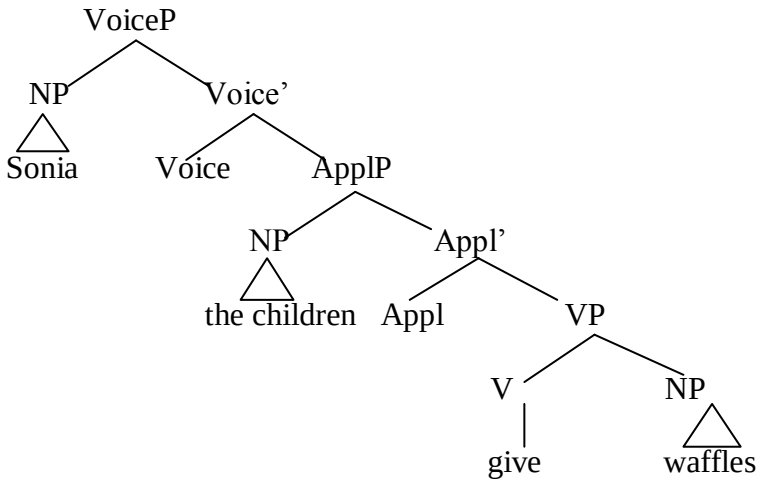

(9) Sonia gave waffles to the children.

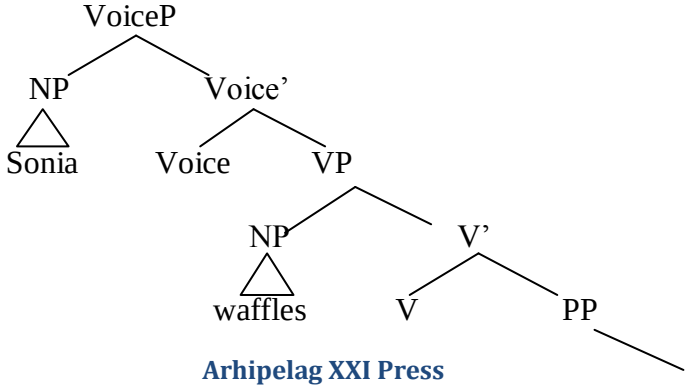

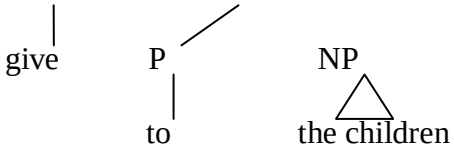

Furthermore, arguing in favor of a non-derivational account, Bruening (op cit) brings evidence from three asymmetries: *quantifier scope*, *nominalizations* and *the idiom asymmetry*. Firstly, one major difference between DOCs and PDCs is that the former constructions "disallow inverse scope of the second object over the first" (Bruening 2010:525, in line with Larson 1990). In the double object construction (see (10a) below), the first NP m-commands the second, therefore the second will not be able to cross over to take scope. By way of contrast, in the prepositional dative construction (see (10b) below), the first object and the PP m-command each other, thus either can move to take higher scope.

(10) a. John gave a child every candy. (*every candy* cannot distribute over *a child*)
b. John gave a candy to every child. (*every child* can distribute *over a candy*)

Another argument which supports the non-derivational account comes from nominalizations. Following Pesetsky (1995), Bruening (op cit) notes that as compared to prepositional datives, double object constructions do not allow nominalizations where the first NP is the possessor or it is introduced by *of*; compare (11a-d) with (12a,b) below.

(11) a. *the present of Michael (of) a vinyl
b. *Michael's present of the book by his father
c. *the sale of them (of) an old TV
d. *their sale of an old TV by this salesman
(12) a. the present of a vinyl to Michael
b. the sale of an old TV to them

One possible explanation for this asymmetry, lies in the very idea that DOCs have a null morpheme, Appl(icative) which combines with the V, thus preventing derivation through the affixation process. In contrast PDCs do not have an Appl(icative) and nominalizations can occur.

In addition, a third asymmetry which favors the *non-derivational account* comes from the existing and non-existing classes of idiomatic expressions. Bruening (2010) develops a theory of idiom formation and argues that English exhibits six logically classes of idioms which involve a ditransitive verb and one of its internal arguments; four classes exhibit fixed patterns, while two alternate between the two frames and one class is nonexistent.

What the above accounts indicate is that the two syntactic structures are fully independent, relying on different functional heads. While Pesetsky's analysis brings into discussion the problem

of case which he solves by positing for DOC a null case assigning element responsible for case on the second object, Bruening's analysis is based on Appl heads; thus, in the DOC the goal NP is introduced by an Appli(cative) head, that comes between the lexical V and Voice while the PDC lacks Appl and the Theme is the specifier of a PP that is headed by the P *to*. Both analyses tackle the problem of nominalizations and argue that as compared to prepositional datives, double object constructions do not allow nominalizations.

In what follows, I will turn to the derivational account which I too adopt, by introducing and discussing two approaches: Larson (1988) and Ormazabal and Romero (2010) which have brought an important contribution to the study of the alternation.

2.2. The derivational account

Larson (1988), following Chomsky (1955/1975), dismisses the non-derivational account and argues that DOCs are syntactically derived from PDCs via "passivisation" of the lower VP shell. The author proposes a dative VP-shell structure where the theme (NP_1) is generated on the left of the V-goal (to NP_2) constituent, and the verb and theme is derived via head movement; the theme occurs in the specifier of the VP and the PP is the complement of the verb. The theme asymmetrically c-commands the goal PP and the goal forms a constituent with the verb.

(13) John sent a letter to Mary.

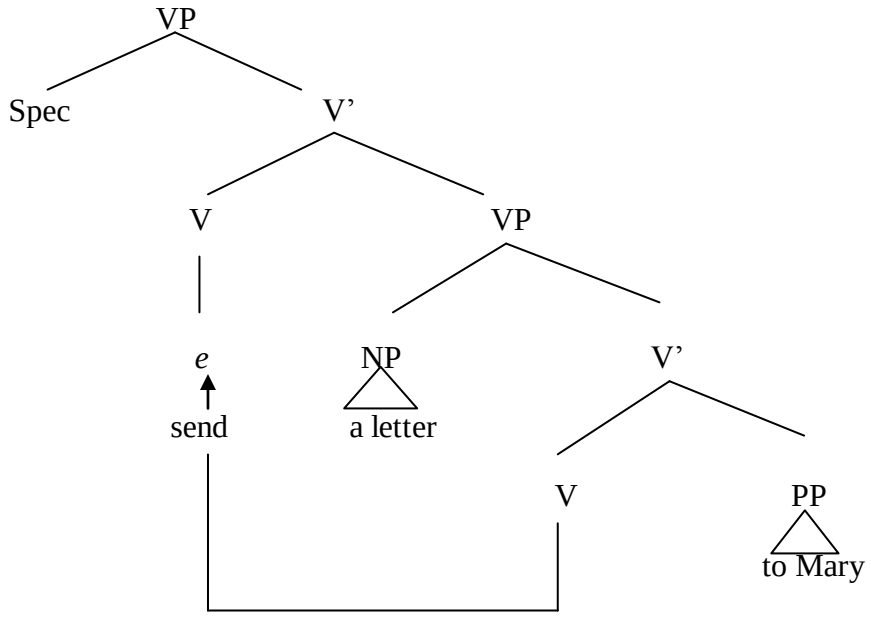

The double object construction is derived via "passivization" of the lower VP shell promoting the goal argument to the specifier position as illustrated in the example below (cf. Larson 1988: 353):

(14) John sent Mary a letter.

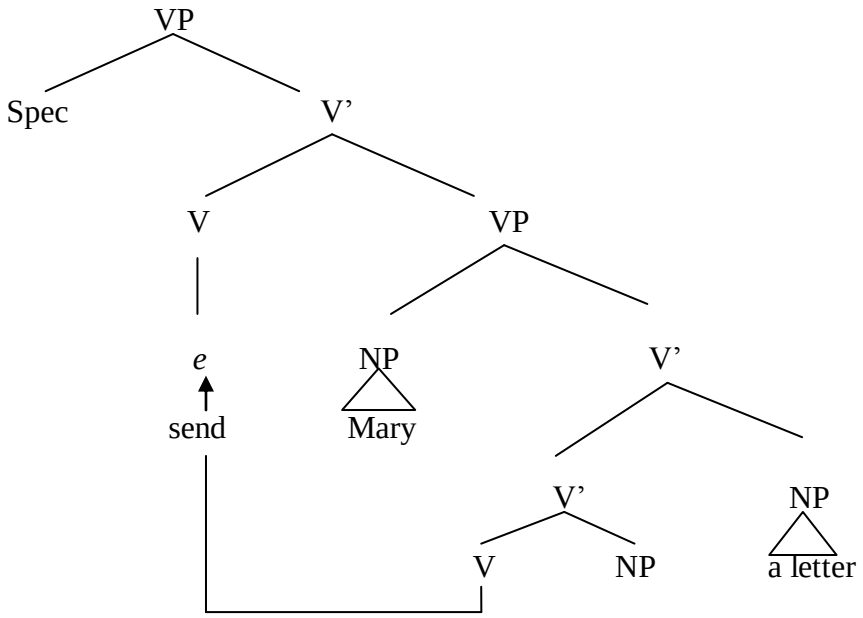

As suggested, the asymmetries of DOCs can be explained through a derivational approach where the Goal c-commands the Theme at the s-structure.

Distancing themselves from the classical approaches (Baker (1988) and Larson (1988)) which argue that the DOC is derived from the PD, Ormazabal &Romero (2010) propose a clearer picture of the derivational approach to datives. The authors argue that the structural alternation is given by Preposition Appl(icative) incorporation and Case/Agreement considerations.

Ormazabal &Romero (op cit) argue that what distinguishes between the two derivations is that at some point along the derivation, there is the possibility of incorporating the prepositional element. In other words, the DOC resembles the PDC construction, with the difference being the incorporation of the Appl head which is "the source of the structural and Case/agreement particuliarities" (2010:2).

Furthermore, drawing on the influential work of Bresnan &Nikkitina (2003) and Rappaport Hovav& Levin (2008) the authors argue that the reported semantic differences between the two structures arise from the lexical properties of the verbs or from pragmatic factors. In light of this, one first argument is (a) the ability of verbs to appear in both DOCs and PDCs in the absence of a particular reading. Thus, verbs denoting acts of giving (*give*, *lend* etc.) and verbs of communication (*tell*, *teach*, etc.) which show syntactic alternation, lack the caused motion meaning which is attributed to the PP structure; however, *give* for instance can occur in both the DOC and the PDC even if it lacks a caused motion meaning and it only involves transfer of possession. Similarly,

verbs of sending, verbs of ballistic motion express change of location in both syntactic structures, a property that the alternative approach fails to capture. Moreover, the altenative approach fails to explain (b) the co-occurrence of two different meanings (caused motion and caused possession) in the same syntactic pattern (see (15) below), in line with Ormazabal &Romero (op cit).

(15) His mother sent him (POSSESSOR) a parcel to Bucharest (GOAL).

Proponents of the non-derivational approach argue that the DOC construction shows an inference of successful transfer as compared to the PDC where it is absent. The authors, following Rappaporth Hovav& Levin (2008), notice that (c) the inference of successful transfer is determined by the lexical properties of the V and/or pragmatic factors and not by the syntactic structure. Let us consider, verbs showing acts of giving (*give*, *lend* etc) which entail successful transfer in both syntactic patterns (see (16a,b) below). However, verbs of future having (*offer*, *promise* etc.) fail to entail successful transfer in both patterns (17a,b). Last but not least, the (d) alternations in idiomatic patterns also prove the non-derivational approach faulty, as idioms associated to the DOC can also be found in the *to* construction (18a,b) (the examples are adapted from Ormazabal &Romero, 2010).

(16) a. Father gave/lent Paul one of his favorite fountain pens.
b. Father gave/lent one of his favorite fountain pens to Paul.
(17) a. Father offered first aid to the injured old man, but he refused it.
b. Father offered the injured old man first aid, but he refused it.
(18) a. give (somebody) a black eye vs. give a black eye to (somebody)
b. give (somebody) the cold shoulder vs. give the cold shoulder to (somebody)

What these examples indicate is that the semantic differences between the two syntactic structures are independent of the structures themselves. Let us remember that Rappaport Hovav& Levin (2008) argue in favor of a *projectionist approach* which hypothesizes that the semantics of ditransitives is in accord with the alternation. Thus fixed goal idioms (*send (somebody) to the showers*) cannot occur in DOCs due to the fact that they exhibit an abstract caused motion event schema which is incompatible with the double object constructions, a view challenged by Ormazabal &Romero, who notes that applicative constructions are compatible with this schema. Ramchand's (2008) *constructionalist approach*, on the other hand, emphasizes the idea that the possession relation in DOC is derivative but fails to give a complex picture.

In sum, the authors propose a unified analysis of the DOC and PDC at the level of argument structure; the incorporation of P is the source of both structural and case differences. While in the prepositional dative construction the Case triggering element and the Theme is the same, in the

dative construction, the Case triggering element and the Theme are distinct; properties related to □-configurations target the Theme while properties related to Case target the applied DP.

2. Conclusions

To conclude, I take the derivational account to best illustrate the nature of the two syntactic frames involved in the dative alternation. In line with the advocates of the derivational account presented above, among others (Larson 1988, Larson and Harada 2009, Ormazabal and Romero 2010 and MacDonald 2015), I argue in favor of the derivational account where the double object construction is derivationally related to the *to*-construction.

References:

Baker, M., 1988, "*Theta Theory and the Syntax of Applicatives in Chichewa*." Natural Language and Linguistic Theory 6: 353–389.

Bresnan, J., and Nikitina, T., 2009, "The Gradience of the Dative Alternation." In Linda Ann Uyechi and Lian-Hee Wee, eds., *Reality Exploration and Discovery: Pattern Interaction in Language and Life*, Stanford: CSLI Publications, pp. 161–184.

Bruening, B., 2010b, "Double Object Constructions Disguised as Prepositional Datives." *Linguistic Inquiry* 41: 287–305.

Bruening, B., 2014, "Precede-and-Command Revisited." *Language* 90: 342–388.

Diaconescu, C. R., & Rivero, M.L., 2007, "An applicative analysis of double object constructions in Romanian", *Probus*, 7, 5-30.

Dikken, M. den, 1995,. "Verb (Projection) Raising, scope, and uniform phrase structure". In J. Beckman (ed.), *Proceedings of NELS 25*, Vol. I. Amherst: GLSA. 15 pp.

Harley, H., 2002, Possession and the double object construction. *In Linguistic Variation Yearbook* 2, 29-68, Amsterdam: John Benjamins

Larson, R.K., 1988, "On the double object construction", *Linguistic Inquiry*, 19, 335- 391

MacDonald, J., 2015, "A Movement Analysis of some Double Object Constructions". In U. Steindl et al. (eds). *Proceedings of the 32nd West Coast Conference on Formal Linguistics*, Sommerville, MA, Cascadilla Proceedings Project, 276-285.

Marantz, A., 1993, "Implications of Asymmetries in Double Object Constructions." In Sam A. Mchombo, ed., *Theoretical Aspects of Bantu Grammar*, Stanford: CSLI Publications, pp. 113–150.

Ormazabal, J., J. Romero, 2012, "PPs without Disguises: Reply to Bruening", *Linguistic Inquiry*, 43, 2, 455- 474

Ormazabal, J., J. Romero, 2010, "The derivation of dative alternations" in M.Duguine, S.Huidobro & N. Madariaga (eds), *Argument Structure and Syntactic Relations from a Crosslinguistic Perspective* , Amsterdam, John Benjamins

Pesetsky, D., 1995, *Zero Syntax: Experiencers and Cascades*, Cambidge, MA, MIT Press

Ramchand, G., 2008, *Verb meaning and the lexico, A first phase syntax*, Cambridge, Cambridge University Press

Rappaport Hovav, M., B.Levin, 2008, "The English Dative alternation: The case for verb sensitivity", *Journal of Linguistics*, 44, 129-167

GREED IN PAREMIOLOGICAL LITERATURE

Anca-Giorgiana Manta (Panduru)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Proverbs are generally based on social and moral realities specific to each people. Greed has characterized shortcomings of individuals / collectivities since ancient times, the paremiological units in which it is found illustrating circumstances we can relate to anywhere and anytime. While analyzing this concept in the proverbs in the two volumes by Iuliu A. Zanne, one can notice that greed inventories different ways of representation.

Keywords: greed, paremiology, proverbs, shortcoming, comparison

1. Despre paremiologie

Termenul *parimie*[1] (var. *paremie*) provine din grecescul *paroimia* (παροιμία), însemnând ,,proverb, maximă, pildă, învățătură"[2] și stă la baza noțiunii de *paremiologie* - ,,disciplină care se ocupă cu studiul și culegerea proverbelor; (colectiv) totalitatea proverbelor dintr-o limbă". Astfel, formată etimologic din gr. *paroimia* (proverb) și *logos* (cuvânt, știință), *paremiologia* a fost edificată ca știință în secolul al XX-lea, obiectul de studiu fiind paremiile (originea, caracteristicile, taxonomiile etc.), iar *paremiografia* – știința care se ocupă cu sistematizarea paremiilor, cu activitatea de culegere a proverbelor și de redactare a culegerilor.

În linii mari, parimiile sunt definite ca ,,aprecieri universal morale, etice care reflectă, legiferează nescris morala, etica umană, în general umanitatea. Dar obiectul lor este nu numai omul cu calitățile sale fizice, lumea sa interioară, morală, spirituală etc., ci și lumea înconjurătoare (fenomenologia naturală) și umană, socială, pe care creatorul popular o reprezintă obiectiv (realist) sau / și imaginar. Acesta este specificul axiologic al paremiilor"[3].

Încercările de a defini proverbele se constituie în trei direcții principale: *direcția literar-folcloristică* – se referă la încadrarea proverbului într-un gen sau specie literară; *direcția lingvistică* – vizează caracteristicile de expresie ale proverbului; *direcția logică* – are în vedere statutul logico-semantic al proverbului și încadrarea sa într-un anumit tip de propoziție logică[4].

Chiar dacă nu s-a ajuns la o definiție exhaustivă, încercările făcute au reușit să identifice anumite trăsături caracteristice importante ale proverbului: el este un *enunț lingvistic*, pentru că îndeplinește toate condițiile specifice acestuia (este o secvență fonică, limitată prin pauze și caracterizată printr-un contur intonațional și care poartă o anumită informație semantică[5]); proverbul are la bază o structură logico-semantică particulară, fixă, orice modificarea a acesteia (permutări, substituiri etc.) făcând ca enunțul respectiv să nu mai fie recunoscut ca proverb. De exemplu, ,,Nu lasă mâna ce-i văd ochii" (Zanne X 2004: 8966[6]); ,,Are să zică pântecele ca-nnebunit gura" (Zanne X 2004: 9092); ,,Cel lacom, ca musca, când își vâră tot capul în miere, acolo și-l lasă" (Zanne IX 2004: 1501); proverbul este o expresie recurentă (o ,,izolare"), apariția sa în discurs fiind marcată prin elemente segmentale specializate sau prin procedee suprasegmentale: pauze

[1] în $DOOM_2$, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010, p. 574, este înregistrat ca învechit: !*parimie(înv.)*.
[2] Etimologiile sunt menționate după *DEX, ediția a II-a*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.
[3] Grigore Botezatu, Andrei Hâncu, *Dicționar de proverbe și zicători românești*, București-Chișinău, Editura Litera Internațional, 2001, p. 7.
[4] Cezar Tabarcea, *Poetica proverbului*, București, Editura Minerva, 1982, p. 71.
[5] Valeria Guțu-Romalo, *Sintaxa limbii române: probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973, p. 29.
[6] Unitățile paremiologice prezentate în acest studiu sunt excerptate din colecția lui Zanne (2004).

semnificative, intonații specifice; proverbul se referă metaforic la o situație concretă sau transpusă într-un enunț lingvistic.

Luând în considerare trăsăturile de mai sus, Cezar Tabarcea propune o definiție operațională a proverbului: „Proverbul este un enunț lingvistic cu o structură logico-semantică fixă, care întrerupe discursul în care este înglobat pentru a se referi metaforic la o situație care determină enunțarea acestuia sau la un segment al discursului”.[7]

Proverbele poartă amprenta colectivităților din cele mai vechi timpuri (milenare), fiind caracterizate ca expresii impersonale de mare vechime, înzestrate cu autoritate (primele forme de conduită ale popoarelor) și purtătoare de înțelepciune („fructul experienței popoarelor”)[8].

În cadrul paremiologiei, a fost integrată și o specie înrudită cu proverbul – *zicătoarea* („predicate logice metaforizate”, exprimând un fals logic, fapt ce le conferă o semnificație puternică[9]). Termenul de *proverb* își are originea în latinescul *proverbium*, iar cel de *zicătoare* vine de la verbul *a zice* (lat. *dicere*). De menționat și seria de termeni colaterali, în mare parte sinonimi, consemnați de Grigore Botezatu și Andrei Hîncu în *Prefață* la *Dicționar de proverbe și zicători românești*[10]: pe de o parte, *zicală* (consemnează la un nivel mai general proverbele și zicătorile, ca specii luate împreună), *vorbe / voroave*, *vorbe vechi*, *vorbe cu tâlc*, *vorbe proaste* (adică *simple, din popor*), *cuvinte adevărate*; pe de altă parte, *maximă*, *sentință*, *aforism*, *adagiu*, *povățuire*, *asemănare*, *idiotism* - referindu-se la exprimări scurte, compacte, cu sens figurat, destinat conduitei etice, morale; lista poate fi completată și cu alte denumiri autohtone ca: *vorba ăluia*, *vorbe din bătrâni* etc.

2. Culegători de proverbe: Iuliu A. Zanne

Fără îndoială, cel mai însemnat culegător de proverbe și zicători rămâne, în literatura noastră, Iuliu A. Zanne, care a încercat să cuprindă exhaustiv materialul paremiologic în colecția sa capitală alcătuită din zece volume și intitulată sugestiv *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia. Proverbe, zicători, povăţuiri, cuvinte adevărate, asemănări, idiotisme şi cimilituri, cu un glosar român-francez.*

Născut la 11 iulie 1855, în localitatea Bursa din Turcia, savantul Iuliu A. Zanne are un profil național și cultural impresionant. Tatăl său, Alexandru Zanne, a participat activ la mișcarea pașoptistă, fiind exilat în Turcia. Fiul a urmat cursurile Școlii Centrale de Ingineri din Paris, finalizate în 1880. A fost angajat ca inginer de căi ferate la „Serviciul de poduri și șosele” și ca subdirector la Serviciul tehnic al Primăriei Capitalei[11]. Dar cel mai important aspect ce trebuie amintit este legătura sa cu marea personalitate, enciclopedistul Bogdan Petriceicu Hasdeu, cel care i-a deschis calea spre studiul bogăției limbii române. Astfel, Iuliu A. Zanne caută glosarele vechi, precum „Condica Limbei Române” a vornicului Iordache Golescu (1768-1848) și, ajutat de colaboratori dezinteresați și cu bunăvoință, alcătuiește lucrarea sa monumentală, de 7.000 de pagini. După studiul altui mare folclorist, Ovidiu Bârlea[12], lucrarea ar cuprinde, în volumele I-VII, 18.940 de tipuri de proverbe, la care se adaugă 4.500 de tipuri incluse în volumele IX și X. La acestea se adaugă cele 16.350 de tipuri cuprinse în culegerea veche a lui Iordache Golescu. Proverbele, zicătorile, povățuirile, cuvintele adevărate, asemănările, idiotismele și cimiliturile operei lui Iuliu Zanne au rămas până astăzi neîntrecute, cuprinzând înțelepciunea și măiestria exprimării țăranului român din vremurile de altădată.

Această capodoperă este și o pagină memorabilă de istorie a mentalităților poporului român, de-a lungul timpului. Între anii 1895-1903, Iuliu Zanne a tipărit cele zece volume ale *Proverbelor românilor*, fiind până astăzi singura operă completă de paremiologie românească. În conținutul volumelor sale regăsim reproducerea manuscrisului lui Iordache Golescu, *Pilde, povățuiri, cuvinte*

[7] Cezar Tabarcea, *lucr. cit.*, p. 84.
[8] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 242.
[9] Idem, *ibidem*, p. 249.
[10] Grigore Botezatu, Andrei Hîncu, *lucr. cit.*, p. 9.
[11] vezi *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei, 1979, p. 933-934.
[12] Ovidiu Bîrlea, *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974.

adevărate şi poveşti, proverbele şi zicătorile din *Povestea vorbei* a lui Anton Pann, dar şi un bogat material adunat şi clasificat de autor.

Valorificând această operă, ne îmbogăţim mintea şi vocabularul, prin cunoaşterea şi folosirea acestui tezaur al culturii populare. Toţi cei care au scris despre această lucrare au numit-o *monumentală* nu doar datorită proporţiilor ei impunătoare, ci şi a muncii celui ce a realizat-o. În 1974, acelaşi Ovidiu Bârlea făcea precizarea: „...e monumentală nu atât prin dimensiunile celor zece volume masive, cât prin efortul uriaş cheltuit în extragerea, colecţionarea şi clasificarea proverbelor şi zicătorilor”[13].

Cadrul de referinţă al tezei îl constituie folclorul, cu accent pe proverbe şi zicători, deoarece paremiologia a furnizat şi furnizează subiecte importante de limbă, constituind un fond inepuizabil.

3. Lăcomia

Proverbele înglobează o serie de norme şi valori sociale. Importanţa discernământului şi a prevederii este sugestiv exprimată în multe proverbe ce evidenţiază înţelepciunea practică. Mai mult decât atât, ele reprezintă adevărate arhive ale stereotipurilor comportamentale, redate şi transmise din generaţie în generaţie.

Astfel, unul dintre cele mai întâlnite şi mai blamate vicii este lăcomia. Problematica lăcomiei nu este un simplă sau lipsită de ambiguitate, având multiple dimensiuni.

În DEX este înregistrată următoarea definiţie: *lăcomíe, lăcomii* (s. f.), „poftă pe care o are cineva de a mânca sau de a bea mult; fig. dorinţă necumpătată de câştig, de avere etc.; aviditate. * loc. adv. *cu lăcomie* = lacom (lacom + suf. –ie)”.

Cuvântul înregistrează şi o serie sinonimică bogată: *aviditate, apetit, concupiscenţă, cupiditate, insaţiabilitate, insaţietate, jinduire, lăcomire, mercantilism, nesaţiabilitate, nesaţiu (*pop. *nesaţ), poftă, rapacitate, râmneală (reg.), râvnă, poftă,sete de câştig, venalitate, voracitate* etc.

Din punct de vedere moral (religios), lăcomia este unul dintre cele şapte păcate capitale descrise în Biblie: „El le-a mai zis: «Ce iese din om, aceea spurcă pe om. Căci dinăuntru, din inima oamenilor, ies gândurile rele, precurviile, curviile, uciderile, furtişagurile, lăcomiile, vicelşugurile, înşelăciunile, faptele de ruşine, ochiul rău, hula, trufia, nebunia. Toate aceste lucruri rele ies dinlăuntru, şi spurcă pe om» (Marcu 7, 20-24)[14]”. De asemenea, este surpinsă şi în ultima din cele zece porunci (chiar dacă nu e numită direct): „Să nu pofteşti casa aproapelui tău; să nu pofteşti nevasta aproapelui tău, nici robul lui, nici roaba lui, nici boul lui, nici măgarul lui, nici vreun alt lucru, care este al aproapelui tău.” (Exod 20, 16-17)[15]

Prin urmare, lăcomia este un păcat capital, pentru că manifestă o dorinţă dezordonată de a câştiga tot mai mult, fără o reală necesitate. În sens biblic, lăcomia este dorinţa exagerată de a obţine şi deţine bunuri materiale şi astfel stă la baza tuturor păcatelor. Prin intermediul bogăţiei, omul câştigă posibilitatea de a înfăptui orice păcat pentru a-şi satisfacă toate dorinţele şi plăcerile păcătoase.

De-a lungul secolelor, accentul s-a mutat de la un viciu la altul, reflectând fluctuaţia valorilor etice ale societăţii (colectivităţii); Evul Mediu a constituit momentul când cele şapte păcate (printre care şi lăcomia) s-au constituit într-un adevărat *ghid* pentru un mod de viaţă ce tindea spre perfecţiune morală[16]: „Dintre toate pasiunile care îl colorează, documentele nu vorbesc de obicei decât despre două: cupiditatea şi agresivitatea. Cine n-a rămas adeseori uimit văzând violenţa şi stăruinţa aproape de neînţeles cu care sar în ochi, din documentele judiciare ale vremii, lăcomia de

[13] Ovidiu Bîrlea, *Lucr. cit.*, p. 325.

[14] Citatele biblice din cadrul acestui articol sunt extrase din *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*. Traducere de ieromonahul Dumitru Cornilescu, 1921 A.D., Societatea Biblică Română, 2014.

[15] În Biblie lăcomia este un subiect destul de des abordat; în traducerea română făcută de preotul Dumitru Cornilescu, la o simplă căutare, putem găsi menţionat acest termen de peste 40 de ori, fără a lua în consideraţie sinonimele sau contextele în care nu este numit direct. Această analiză nu face, însă, obiectul studiului nostru de faţă.

[16] Vezi Siegfried Wenzel, *The Seven Deadly Sins: Some Problems of Research*, în „Speculum”, XLIII, 1-22, 1968, p. 12-13: ”*What significance did The Seven Deadly Sins really have in medieval culture?... One soon realizes that the scheme served primarily a very practical purpose, that it did not so much furnish theoretical insight into human behavior as provide a guide for a life directed toward moral perfection”.*

bani, pofta de ceartă, setea de răzbunare? Doar în legătură cu atmosfera pasională generală, care învăpăia viaţa în toate domeniile, aceste trăsături devin pentru noi plauzibile şi explicabile. (...) Pretutindeni răsună, în literatura şi cronicile epocii, de la proverb până la tratatul evlavios, ura violentă împotriva bogaţilor, plângerea cu privire la cupiditatea celor mari. Pare uneori ca un vag presentiment al luptei de clasă, exprimat cu mijloacele indignării morale, în acest domeniu, atât documentele, cât şi izvoarele narative, ne pot da o viziune asupra modului de viaţă al acelei epoci, căci în toate dosarele judiciare se reflectă cea mai nerușinată cupiditate."[17]

Ceea ce face din lăcomie un păcat, nu este atât faptul că omul arată o preocupare specială pentru bani şi pentru lucrurile materiale, ci faptul că le dă o valoare exagerată, devenind pentru el o adevărată obsesie, un viciu.

În psihologie, conceptul de *lăcomie* a devenit subiect de cercetare relativ recent, începând cu secolul al XX-lea, nefiind încă explorat în toate dimensiunile sale[18]. În câmpurile de cercetare psihologică, termenul definește un concept generalizat pentru a descrie și caracteriza motivația, emoțiile, experiențele, reacția defensivă a unei persoane în ceea ce privește atitudinea față de valorile materiale.

Alfred Adler, medic psihiatru austriac, fondator al școlii de psihologie individuală, plasează lăcomia / avariția între cele cinci trăsături de caracter de natură agresivă (alături de vanitate / ambiție, gelozie, invidie și ură): „înrudită strâns cu invidia şi de cele mai multe ori asociată cu ea este avariţia. Nu ne gândim doar la acele forme de zgârcenie care se limitează la adunarea de bani, ci la acea formă generală care, în esenţă, se exprimă în faptul că cineva nu este preocupat să-i facă altuia vreo bucurie, că pregetă să se jertfească pentru colectivitate sau pentru o anumită persoană, că ridică în jurul său un fel de zid, numai pentru a fi sigur de bietele sale comori. Recunoaştem aici cu uşurinţă afinitatea cu ambiţia şi cu vanitatea, pe de o parte, precum şi cu invidia, pe de altă parte".[19]

4. Lăcomia în proverbe: modalități de reprezentare

Proverbele și zicătorile, ca specii moralizatoare, plasează în prim-plan esențele spirituale ale omului, iar aprecierile despre lăcomie sunt exprimate în diverse moduri.

Analizând corpusul de proverbe selectat din volumele VII și IX ale lui Zanne, observăm ca trăsături distinctive capacitatea acestora de a crea comparații, precum și rolul moralizator, prin raportare la obiceiurile, apucăturile, acțiunile umane care vizează lăcomia. Acest viciu, considerat de religia creștină un păcat capital, distruge nu doar echilibrul moral, ci și pe cel fizic (sănătatea) și social (relațiile dintre oameni, diferențe sociale). Prin urmare, majoritatea proverbelor referitoare la lăcomie au rolul de a sancționa drastic pe purtătorii acestui defect prin exemple și ascoieri semantice edificatoare.

La început, omul nu se percepea pe sine ca ceva aparte de natură, de fenomenologia ei însufleţită (actanţi zoomorfi) şi neînsufleţită (inanimată). De exemplu, în viziunea sa, animalele vorbeau, simțeau, doreau etc., astfel că adesea acestea devin principalii agenți ai paremiilor ce țin de metehne moral-etice, cum este și lăcomia. Astfel, câmpul lexico-semantic al actanților zoomorfici ilustrativi pentru noțiunea de lăcomie este reprezentat prin comparația cu termeni care denumesc diferite viețuitoare:

- lupul: *Înghite ca lupul, nemestecat*. (Zanne IX, 533); *Lacomul niciodată se satură, că ca lupul flămânzește, de aceea la hărăpiri pururea gândește*. (Zanne IX, 1497); *Lacomul, ca lupul, orice găsește, înghite*. (Zanne IX, 1498); *Mănâncă ca lupii*. (Zanne IX, 2023); *Ca lupul nesățios*. (Zanne IX, 2103); *Ca lupul, ce nu se satură cu o mică îmbucătură*. (Zanne IX, 2970); *Ca lupul, ce cu cât mai mult mănâncă îi e foame, că înghite nemestecat*. (Zanne IX, 3412); *Ca un lup flămând, ce când găsește vreun vânat, ca un turbat aleargă după el*. (Zanne IX, 3513); *Ca lupii, când răpesc*

[17] Johan Huizinga, *Amurgul Evului Mediu*, București, Editura Humanitas, 2002, p. 7-8, 17 (având la bază lucrarea cu același nume, apărută în anul 1919).
[18] Vezi Hanna Shamilievna Koval, *Greed as a property of personality: the age aspect*, în „Psihologie – revistă științifico-practică", nr. 1-2 (34), 2019, p. 77-89.
[19] Alfred Adler, *Cunoașterea omului. Traducere, studiu introductiv și note de dr. Leonard Gavriliu*, Editura Iri, 1996, p. 217-218 (Traducere după volumul Alfred Adler, *Menschenkentnnis*, Rascher Verlag, Fischer Bucherci. Zurich, 1966).

și fug cu mieii în gură. (Zanne IX, 3577); *Răpitorul ca lupul, și când doarme, gândul lui la răpiri își are*. (Zanne IX, 3581); *I-a intrat lupul în mațe*. (Zanne IX, 8116); *Lăcomia te aseamănă cu lupul, ce nemestecat înghite*. (Zanne VIII, 6478).

Lupul este un culturem / simbol întâlnit în foarte multe configurații semantice, o analiză interesantă a termenului făcând-o Dmitrij Dobrovol'skij și Elisabeth Piirainen din perspectiva Teoriei Limbajului Figurativ Convențional[20]. Astfel, cei doi lingviști stabilesc disocierea între *funcțiile iconice* (focalizează un aspect, o proprietate a „obiectului" lup) și cele *simbolice* (folosesc obiectul pentru a simboliza niște aspecte general-umane). Acestea din urmă conduc, de fapt, la trăsăturile „intrinseci" ale lupului, care, prin intermediul anumitor caracteristici (reale sau presupuse) ale acestuia evidențiază semnificatele sale idioculturale caracteristice în viziunea unei anumite colectivități; printre acestea și lăcomia, văzută ca o consecință a animalității lupului, ca „dat" al Firii.[21]

O altă serie de proverbe actanțiale evidențiază această tară umană prin accentuarea acțiunilor specifice subiectului (animal / pasăre):

- câinele: *Lacomul, ca câinele, ce-a pierdut bucătura din gură pentru cea mai mare pe care a văzut-o în apă*. (Zanne IX, 1495); *Nesățioșii la răpiri, ca câinii la mortăciuni*. (Zanne IX, 3579).
- lipitoarea: *Nesățiosul, ca lipitoarea, până nu se îndoapă, nu zice: «Ajunge!»* (Zanne IX, 2105); *Suge ca o lipitoare*. (Zanne IX, 2908); *Ca lipitoarea, ce după ce se satură, cade jos*. (Zanne IX, 2969); *Buzele cele dulci, ca lipitoarea te sug*. (Zanne IX, 3776);
- corbul / croncanul: *Ca corbii la ochi aleargă*. (Zanne IX, 276); *Ca croncanul mănâncă*. (Zanne IX, 7849);
- boul: *Ca un bou sănătos, când bea apă din fântână, soarbe ca o tulumbă*. (Zanne IX, 3716);
- leul: *Ca leul, când mănâncă, nici oase, nici mațe lasă*. (Zanne IX, 2010);
- musca: *Cel lacom, ca musca, când își vâră tot capul în miere, acolo și-l lasă*. (Zanne IX, 1501);
- pisica: *Cei lacomi, ca pisica, ce nu se satură, când la pilă lingea, până ce s-a isprăvit toată a ei limbă*. (Zanne IX, 1500);
- porcul: *Ca porcul pe ghindă se puse să mănânce*. (Zanne IX, 2015);
- vițelul: *Ca viței, ce se hrănesc pentru junghiere*. (Zanne IX, 3573).

O categorie aparte o constituie și unitățile paremiologice care au ca protagonist viciul propriu-zis, *lăcomia*, în varii ipostaze:

- lăcomia de mâncare / băutură: *Lăcomia la mâncare pântecele ți-l umflă tare, boală îți aduce mare*. (Zanne VIII, 6462); *Lăcomia pofta pântecelui, greșeala cea dintâi la care Adam a îndrăznit și noi ne-am topit*. (Zanne VIII, 6477); *Lăcomia te aseamănă cu lupul ce nemestecat înghite*. (Zanne VIII, 6478); *Lăcomia te face să trăiești numai ca să mănânci ca dobitoacele*. (Zanne VIII, 6479); *Cu înfrânare la mâncare și băuturi, lăcomia se biruiește și sănătatea se întemeiază*. (Zanne VIII, 6456);
- lăcomia de avere: *Lăcomia la avere saț n-are nicicum, vere*. (Zanne VIII, 6471); *Lăcomia ne silește ziua noaptea s-alergăm și pe cele mai mari ape să ne cufundăm*. (Zanne VIII, 6473);
- lăcomia ca „boală", cu influențe / consecințe negative asupra fizicului și psihicului uman, în special prin asociere cu alte vicii: *Lăcomia cu mult mai mult decât foamea omoară la oameni*. (Zanne VIII, 6460); *Lăcomia mare să ți-o stăpânești, ca să nu te îmbolnăvești și trupește, și sufletește*. (Zanne VIII, 6461); *Lăcomia cu cât mai mare, cu atât necazuri mai mari ți-aduce*. (Zanne VIII, 6468); *Lăcomia cu nesațul te îndoapă până crapi. Vezi să nu o pați*. (Zanne VIII, 6469); *Lăcomia când se pornește, viața ne-o istovește*. (Zanne VIII, 6470); *Lăcomia ne înșală și mintea ne-o deșală*. (Zanne VIII, 6472); *Lăcomie mare, pedeapsă mare*. (Zanne VIII, 6484); *Fugi*

[20] Vezi Dmitrij Dobrovol, Elisabeth Piirainen, *Figurative Language. Cross-cultural and Cross-linguistic Perspective*, Amsterdam, Elsevier, 2005, apud Simina Terian, *Semnificații idioculturale ale termenului «lup» în proverbele românești din culegerea lui Iuliu A. Zanne*, în The Proceedings of *Communication, Context, Interdisciplinarity* Congress, vol. I, 2010, p. 378-388.
[21] Simina Terian, *lucr. cit.*, p. 385.

de lăcomie, că lăcomia mintea ți-o întunecă, sângele-ți strică, lumina ți-o depărtează, viața ți-o scurtează. (Zanne VIII, 6488); *Deprinde-te a stăpâni lăcomia, somnul, desfrânarea și mânia, ca să scapi de mari necazuri*. (Zanne VIII, 6494).

- lăcomia ca element perturbator al relațiilor sociale și normelor etice ale colectivității în general: *Unde vezi lăcomie, acolo cei răi și cei asupritori chinuiesc și necinstesc pe cei buni și înțelepți*. (Zanne VIII, 6454); *Unde multă lăcomie, acolo fără de măsură dăjdiile ne înconjoară*. (Zanne VIII, 6455); *Lăcomia pierde omenia*. (Zanne VIII, 6475); *Lăcomia celor mari necazuri ne aduce mari*. (Zanne VIII, 6481); *Lăcomia celor mari noroade fericite la cea mai proastă stare le trimite*. (Zanne VIII, 6482); *Lăcomia de avere, de slavă și de cinste ne desparte de părinți, de frați și de prieteni. Departe de ea, ca să fii în casa ta*. (Zanne VIII, 6483); *Marea lăcomie, departe de dreptate*. (Zanne VIII, 6485); *Din marea lăcomie gâlceavă și bătălie*. (Zanne VIII, 6492); *Unde nesațul și lăcomia împreună legiuiesc și singure ele poruncesc, acolo vezi pe uliție strigând: «Cine dă mai mult?», că slujbele cu toba acolo se vând*. (Zanne VIII, 6495).

De remarcat și proverbele referitoare la purtătorul acestui viciu introduse prin pronume (cu structurile de tipul *cel ce* în care primul pronume este deicticul propriu-zis, iar cel de-al doilea realizează un fel de ,,adaptare" a proverbului la situație[22]) sau adverbe cu rol de generalizare: *Cel ce mulge fără milă*. (Zanne IX, 1906); *Ca cel flămând la masă, nici oase pe taler nu lasă*. (Zanne IX, 2017); *Ca cel ce vine de la câmp ș-așteaptă cu poftă mare la masă bună mâncare*. (Zanne IX, 2018); *Ca cel ce dumică, înghite până a nu mânca*. (Zanne IX, 2019); *Ca celui ce-i curg balele de mare poftă*. (Zanne IX, 2336); Ca când toarnă cu vadra. (Zanne IX, 3266); *Cel ce se hrănește de la cel sărac, ca și când i-ar lua bucătura din gură*. (Zanne IX, 3576).

5. Concluzii

Tezaurul de înțelepciune populară datează de când omul și va dăinui cât omenirea. Autorul anonim a creat cu măiestrie proverbe și zicători izvorâte din experiența de zi cu zi, din situațiile cu care s-a confruntat, din cotidianul aparent banal căruia a reușit să-i confere valoare gnomică universal-valabilă. Elementele cadrului natural (în special ființele necuvântătoare) au constituit în conștiința sa exemple cu ajutorul cărora a găsit un mod eficient de ilustra, de a critica / satiriza și de a încerca să îndrepte vicii și defecte omenești care au consecințe negative asupra purtătorului, în particular, și asupra colectivității / societății, în general. Un loc aparte îl ocupă lăcomia, păcat capital, deoarece generează alte păcate precum invidia, hoția, beția, înșelătoria, minciuna ș.a. Prin proverbe edificatoare în ceea ce privește acest viciu, literatura populară constituie un izvor neprețuit atât din punct de vedere etic, dar și lingvistic, generând fapte de limbă inedite și surpinzătoare.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române. Ediția a II-a*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române. Ediția a II-a*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Adler, Alfred, *Cunoașterea omului. Traducere, studiu introductiv şi note de dr. Leonard Gavriliu*, Editura Iri, 1996.

Bîrlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974.

Botezatu, Grigore, Hâncu, Andrei, *Dicționar de proverbe și zicători românești*, București-Chișinău, Editura Litera Internațional, 2001.

Guțu-Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române: probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.

Huizinga, Johan, *Amurgul Evului Mediu*, București, Editura Humanitas, 2002.

[22] Cezar Tabarcea, *Lucr. cit.*, p. 242.

Koval, Hanna Shamilievna, *Greed as a property of personality: the age aspect*, în ,,Psihologie – revistă științifico-practică", nr. 1-2 (34), 2019.

Pop, Mihai, Ruxăndoiu, Pavel, *Folclor literar românesc*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.

Tabarcea, Cezar, *Poetica proverbului*, București, Editura Minerva, 1982.

Terian, Simina, *Semnificații idioculturale ale termenului «lup» în proverbele românești din culegerea lui Iuliu A. Zanne*, în "The Proceedings of *Communication, Context, Interdisciplinarity* Congress", vol. I, 2010, p. 378-388.

Wenzel, Siegfried, *The Seven Deadly Sins: Some Problems of Research*, în ,,Speculum", XLIII, 1-22, 1968, p. 12-13, accesat online https://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.2307/2854796.

Zanne, Iuliu A., *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia*, vol. VIII-IX, Bucureşti, Editura Scara, 2004.

***, *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*. Traducere de ieromonahul Dumitru Cornilescu, 1921 A.D., Societatea Biblică Română, 2014.

*** *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei, 1979.

CULTURAL UNIVERSALS. THE GOOD AND THE EVIL IN THE BOOK OF SOLOMON'S PROVERBS IN THE BIBLE AND IN OTHER PROVERBS

Daniela Ispas
PhD Student, University of Craiova

*Abstract: Our study focuses on clarifying the notions of **good** and **evil**, whose definitions are analyzed and compared. Starting from various lexicographic sources, we have highlighted the polysemanticism of the terms. The multiple meanings are exemplified by quotations from "Solomon's Proverbs" in the Bible. For a comparison, we have extended the examples with other Romanian or foreign proverbs.*

Keywords: good, evil, context, pragmatic function, meaning

0. Introducere

La întrebările: *Ce este binele?, Ce este răul?* au încercat să răspundă de-a lungul timpului mulți filosofi, teologi și alți oameni. În studiul de față ne propunem evidențierea sensurilor termenilor de *bine* și de *rău*, reliefând ipostazele în care aceștia se pot afla, inclusiv prin conversiune. Vom pune în valoare multitudinea de întrebuințări ale celor două cuvinte, prin analiza contextuală.[1]

Corpusul pentru ilustrarea universaliilor conceptuale *Bine* și *Rău* l-am selectat din cartea *Pildele lui Solomon* din Biblie, ediția 1988 și 2005, și din alte maxime și proverbe cuprinse în *Dicționarul bunei-cuviințe*. Definițiile celor doi termeni vor fi evidențiate doar din câteva dicționare, studiul nefiind exhaustiv, căci nu cuprinde definițiile filosofice ale noțiunilor în discuție.

„Universaliile culturalear instaura convergențe lingvistice inclusiv în domeniul religiei."[2] Universaliile conceptuale reprezintă o metodă de studiere a semnificației cuvintelor în diferite limbi. Binele și răul servesc ca fundament al judecății morale a oamenilor de pretutindeni. Despre bine și despre rău a scris și înțeleptul Solomon, iar cuvintele lui au rămas consemnate în Scriptură.

1. Contextul scrierii cărții *Pildele lui Solomon*

Pildele lui Solomon (Proverbele lui Solomon) reprezintă una din cele trei cărți de înțelepciune, didactice ale Vechiului Testament, alături de *Cartea lui Iov* și *Ecclesiastul*. Este considerată și o carte poetică. A fost alcătuită în jurul anului 931 î. H. de către Solomon, care este menționat drept autor la începutul fiecăreia din cele trei secțiuni ale ei (1,1; 10,1; 25,1). Ceilalți doi autori sunt Agur, fiul lui Iache (cap 30), și mama împăratului Lemuel, care lasă unele proverbe fiului său (cap31). Capitolele 25-29 ale cărții au fost culese mai târziu de Ezechia și adăugate cărții lui Solomon.

Solomon a fost autorul a 3000 de proverbe și a 1005 cântări.[3] Un proverb este un discurs de înțelepciune redus la o singură frază. Multe proverbe fac referire la înțelepciune, la distincția dintre bine și rău. Acestea îndeamnă la meditație, căci uneori cugetările exprimă puncte de vedere diferite.

[1] Vocabula *bine* în româna contemporană a fost analizată anterior de Ilona Bădescu și de Alice Ionescu, care au avut drept corpus romanele câtorva autori români. Vezi *Analele Universității din Craiova*, Seria Științe Filologice, Langues et littératures romanes, 2016: 140-157.
[2] Fînaru 2014: 160
[3] 3 Regi 4,32

„Grecescul *paroimíai* = „proverbe“ e traducerea, potrivit limbajului biblic, a ebraicului *mişle* (pluralul substantivului *maşal*) care devine în Vulgata *proverbiae* (pluralul lui *proverbium*), termen ce va fi adoptat în principalele limbi europene. ”[4]

2. Etica și cele zece porunci

Etica este disciplina teoretică ce studiază fie precumpănitor ideile de bine, rău, datorie, dreptate etc. (acestea sunt denumite, în genere, etici filosofice), fie atitudinile, caracterele, datinile, adică moralitatea oamenilor.

Destui filosofi disting etica de morală, în acest fel: morala se referă la comportamentul uman văzut prin prisma valorilor (de bine şi rău, drept-nedrept etc.), iar etica se referă la studiul a tot ceea ce intră în această arie a valorilor şi normelor morale în acţiune. „Etica sau filozofia morală înseamnă cercetarea felului în care trăim, *a binelui și a răului*, a ceea ce este corect și greșit și a principiilor moralității.”[5]

Înțelepciunea este disciplina aplicării adevărului în viața noastră, în lumina experienței. Tipul de înțelepciune care predomină în cartea *Pildelor* este denumit înțelepciune gnomică. De multe ori se folosește un limbaj figurat, alegoric, încărcat de simboluri. Dacă un proverb pune probleme, atunci contextul global este crucial pentru interpretare. Valorile morale se bazează pe cele zece porunci. *Pildele* prezintă în mod constant un puternic contrast între viața înțeleptului și viața nebunului, cu alte cuvinte între bine și rău.

3. Definiția binelui

În uzul curent, la nivelul dicționarelor, *bine* este un concept definit astfel: „I. adv. 1. În mod prielnic 2. În concordanță cu regulile eticii sociale, în mod cuviincios 3. Deplin, în întregime II. s.n.1. ceea ce este util, favorabil, prielnic 2. Ceea ce corespunde cu morala, ceea ce este recomandabil din punct de vedere etic 3.(fil.; art.) Obiectul moralei ca știință –lat. *bene* (sensul II.3, calc după gr. agathos, germ. Das Gut)”(DEX 2016: 114). *Micul dicționar academic* enumeră foarte multe sensuri pentru cuvântul *bine*, unele dintre ele regăsindu-se în exemplele date. *Le petit Larousse* definește astfel *binele*: „1. Bien –adv. (lat. bene) conformément à l`idée qu'on se fait du bien, de la perfection ; de manière satisfaisant; 2. Bien –adj. invar. conforme à l`idée qu'on se fait du bien, de la perfection ; satisfaisant; Bien n.m. I.1. ce qui est conforme à un idéal, à la morale, à la justice 2. (philos.) (le bien) ce qui fonde absolument toute valeur II.1. ce qui est utile, avantageux pour, correspond à l`intérêt de (qqn) II.2.le bien commun : l`intérêt général III. (souvent au pl.) 1. Ce qu'on possède 2. Écon. toute chose créée par le travail et correspondant à un besoin de la société 3. Hist. Biens nationaux” (*Le Petit Larousse 1993:* 139, 140).

În *Dicţionarul biblic* accentul este pus pe sensurile vechi, făcându-se referire la noțiunea de *bine*, prezentă în ambele testamente. „În Vechiul Testament, cuvântul *bine* traduce doi termeni ebraici care sunt folosiți de peste 600 de ori: a. Yatabh, care înseamnă *a fi bun, a face binele, a fi mulțumit, a plăcea*. b. *Tobh* definește persoane, obiecte, cuvinte care dau naștere unor senzații plăcute sau unor bucurii deosebite. În Noul Testament, *bine* este folosit îndeosebi în expresii ca: *a face binele* și redă patru cuvinte grecești diferite: *agathon, agathopoieo, Kalon* și *kalopoieo*. Binele este un privilegiu divin: Dumnezeu este singurul bun și singurul bine.”[6] În *Dicționarul religios,* pe lângă sensurile enumerate în DEX 2016, apare următoarea definiție: „ (Bis.) Rezultatul acțiunii lui Dumnezeu în actele Sale față de oameni, reflex al harului Său; lucrare îndumnezeitoare care vine în om din binele ultim, suprem, care este Dumnezeu.”[7]

a. Bine – adverb

Studiind contextele, putem verifica identitatea sau non-identitatea de sens a două sau a mai multor unități. Prin analiza contextuală a unităților lexicale determinăm posibilitățile combinatorii.

[4] https://intelepciunea.omu.ro/proverbele-lui-solomon-80/
[5] Mclnerney 1992: 13
[6] *Dicţionar biblic* 1995 Editura Stephanus: 166
[7] Stoian 1994: 50

Aplicând principiile semanticii lexicale paradigmatice, evidențiem sensul cuvintelor. Adverbul este o clasă de cuvinte neflexibile, care funcționează ca determinativ al verbului, al adjectivului sau al altui adverb.

Bine – adverb autonom sintactic, neanalizabil

- Adverbul ca adjunct

Adverbul circumstanțial *bine* indică modul desfășurării procesului exprimat de verb.

„Considerarea sensurilor cuvintelor polisemantice în relația dintre ele înseamnă diferențierea (dezambiguizarea) sensurilor."[8]

Sensurile adverbului *bine* în context, identificate în exemplele alese, sunt următoarele:

(1) Pilde 4,4 El mă învăța atunci și-mi zicea: Păstrează *bine* în inima ta cuvintele mele, păzește învățăturile mele și vei trăi! (Biblia 2005) / *bine* „ cu grijă / cu atenție".

(2) Pilde 11,10 Când le merge *bine* celor neprihăniți, toată cetatea se bucură și, când pier cei răi, toți strigă de veselie (Biblia 2005). / *a-i merge bine* „a prospera"

(3) Pilde 11,17 Omul milostiv își face *bine* sufletului său, pe când cel fără milă își chinuiește trupul său.[9] / *își face bine* „își ajută"

(4) Pilde 14,15 Omul lesne crezător crede orice vorbă, dar omul chibzuit ia seama *bine* cum merge (Biblia 2005). / *ia seama bine* „observă"

(5) Pilde 19,10 Nu-i stă *bine* celui fără minte să trăiască în desfătări, cu atât mai puțin unui rob să conducă peste căpetenii. / *nu-i stă bine* „nu i se potrivește"

(6) Pilde 24,25 Dar celor ce îl ceartă cum se cuvine le merge *bine* și peste ei vine binecuvântarea și fericirea. / *a-i merge bine* „a prospera"

Alte sensuri ale adverbului *bine* sunt: „cu blândețe, cu atenție" (Pilde 27,23); „în mod favorabil" (Pilde 31,23).

- Adverbul - centru de grup

Adverbul *bine,* care se încadrează în clasa semantică a modalizatorilor, poate fi regentcând primește ca adjunct o propoziție conjuncțională, *bine* funcționând în această situație ca predicat adverbial. Modalizatorii apreciativi *bine, rău* selectează conjuncțiile *că* sau *să*.

(7) Pilde 12,9 *Mai bine* să fii într-o stare smerită... (Biblia 2005); Pilde 16,19 *Mai bine* să fii smerit cu cei smeriți... / *mai bine* „mult și prielnic"

(8) Pilde 17,26 Nu este *bine* să osândești pe cel neprihănit la o gloabă… (Biblia 2005). / *(nu) este bine* „(nu) este în concordanță cu regulile eticii sociale, în mod cuviincios"

Uneori, subordonata cerută de expresia verbală impersonală *(nu) e bine* este introdusă prin conjuncția compusă *ca…să*: Pilde 24,23: Nu e *bine* ca la judecată să cauți…

b. Binele –substantiv

Prin articulare sau prin plasarea în contexte specifice (determinarea adjectivală –binele uitat), adverbul își schimbă clasa morfologică, devenind substantiv. Substantivul *binele* este obținut prin conversiune din adverbul *bine*. Caracteristici morfosintactice: *Binele* este un substantiv abstract, iar în general abstractele sunt defective de număr. „În raport cu categoria de număr, unele substantive abstracte sunt nonnumărabile în toate utilizările lor."[10] Substantivul *binele* admite cuantificarea nedefinită, realizată prin determinative de tipul *atâta, destul, mult: atâta bine, destul bine, mult bine*.

(9) Ce va rămâne din trecerea noastră pe pământ, decât puținul *bine* pe care l-am putut realiza? (DBC: 54) / *bine* „ceea ce este util, favorabil"

Cuantificarea negativă se realizează prin *niciun*: *niciun bine*. „Nu e posibilă înlocuirea în context a cuantificatorului *niciun* cu gruparea *un singur*, care exprimă unicitatea."[11]

(10) *Niciun bine* fără osteneală (DBC: 49).

[8] Bidu-Vrănceanu; Forăscu 1988: 22
[9] Când nu este specificat, înseamnă că citatul este din Biblia ediția 1988.
[10] Guțu Romalo (coord.) 2005: 103
[11] Ibidem: 104

Substantivul *binele* nu admite cuantificarea prin numerale cardinale şi nici prin adjective nehotărâte cu valoare distributivă, de tipul *fiecare, oricare*. Nu se combină, de regulă, cu articolul nedefinit, dar poate apărea însoţit de acesta atunci când există un determinativ (*un mare bine*), articolul neavând însă rol de individualizare. În cartea *Pilde* nu apare niciodată în această situaţie. Am selectat un exemplu din DBC:

(11) Când faci *un bine*, ia aminte pentru cine te osteneşti, să nu fie un nemernic şi să-ţi răsplătească binele cu răul. (DBC: 51)/ *un bine* „o binefacere"

Conform *Gramaticii limbii române* (2005), mărcile substantivării sunt:

- compatibilitatea cu afixe flexionare de tip substantival, şi anume cu articolele:

(12) Aruncă *binele* tău în dreapta şi în stânga, şi la nevoie ai să-l găseşti (DBC:49).

Binele „agreabilul, frumosul"

- Compatibilitatea cu poziţiile sintactice ale substantivului:

- atribut substantival genitival

(13) Pilde 2,9 …vei înţelege potecile *binelui*; DBC:51 Nerecunoaşterea *binelui* este pricina pentru care se fac greşeli. (Kant, *Critica raţiunii*, în DBC: 52).

-atribut substantival prepoziţional

(14) Pilde 12,2 Omul *de bine* capătă bunăvoinţa Domnului. (Biblia 2005)

Om de bine „om care ajută pe cei din jur"

(15) Pentru facerea *de bine*; fie cât de mică, mult, mult să mulţumeşti, ca şi altădată să mai dobândeşti. (DBC: 49)

-subiect

(16) *Binele* este de aur. El este rar, dar nu se va întuneca. (S.Butler- DBC: 50)

- nume predicativ

(17) Pilde 11,23 Dorinţa celor drepţi este *bine*.

-complement prepoziţional

(18) Pilde 17,13 Cel ce răsplăteşte cu rău *pentru bine* nu va vedea…

- complement direct

(19) Pilde13,2 Din rodul gurii sale omul mănâncă *binele*; Grăbeşte-te să faci *binele* cât poţi, căci nu ai putinţa să-l faci oricând (proverb arab, DBC: 49).

- Funcţia semantică denominativă (proprie substantivului).

Mărcile sintactico-semantice sunt obligatorii şi suficiente.Mărcile de tip afixal pot lipsi.

(20) Pilde 3,27 Nu zăbovi a face *bine* celui ce are nevoie, când ai putinţa să-l ajuţi.

În general, substantivul *binele* are sensul de „ceea ce corespunde cu morala, ceea ce este recomandabil din punct de vedere etic".

4. Definiţia răului

În uzul curent, la nivelul dicţionarelor, *rău* este un concept definit astfel: „I. adj. Care are însuşiri negative; lipsit de calităţi pozitive 2. Care nu-şi îndeplineşte îndatoririle morale şi sociale legate de o anumită circumstanţă 3.Neconform cu regulile morale etc. II. adj. Care nu are calităţile proprii destinaţiei III.(despre meseriaşi, artişti etc.) Neîndemânatic, incapabil IV. Adj. Nesatisfăcător V. Adv. 1. Aşa cum nu trebuie, nepotrivit 2. Neplăcut 3. Incomod, neconfortabil 4. Neplăcut 5. Neconform cu părerile, cu gusturile cuiva 6. Puternic VI. s.n. 1. Ceea ce aduce nemulţumire; neplăcere; pricină de nefericire 2. Ceea ce nu e recomandabil din punct de vedere moral –lat. *reus* (DEX 2016: 1015). *Le petit Larousse* defineşte astfel *răul*: „Mal n.m. (lat. malum) 1. Ce qui est contraire au bien, à la vertu, ce qui est condamné par la morale 2. Ce qui est susceptible de nuire, de faire souffrir 3. Souffrance physique 4. Souffrance morale 5. Peine, travail; Mal adv. (lat. male) 1. D` une manière mauvaise 2. Etre bien mal, au plus mal : être très malade 3. Etre mal avec qqn" (*Le Petit Larousse*: 623).

Dicţionarul Biblic defineşte *răul* astfel: „Răul (În ebr. Ra; gr. Kakos, poneros, phaulos) are o semnificaţie mai largă decât păcatul. Este în principiu ceea ce este neplăcut, dezagreabil, supărător. Cuvântul uneşte fapta rea şi consecinţele ei. O mare parte a răului fizic se datorează

răului moral."[12] *Dicționarul religios* indică pentru *rău*, printre alte sensuri, înțelesul următor: „Actul de răzvrătire împotriva lui Dumnezeu și de negare a Lui; răutate."[13]

Termenul *rău* poate fi adjectiv, adverb sau substantiv.

a. Rău –adjectiv

Rău, în calitate de adjectiv calificativ, poate fi poziționat atât după regentul substantival, cât și înaintea acestuia, pentru obținerea de efecte stilistice. Adjectivul *rău* poate primi grade de intensitate. „Dependența sintactică față de substantiv se produce direct, în cadrul grupului nominal, sau prin intermediul unui verb, în cadrul grupului verbal, și se manifestă prin repetarea informației gramaticale asociate substantivului."[14] Adjectivele calificative au posibilitatea de a-și asocia adjuncți, adică de a fi centru de grup sintactic.

-Adjectivul - adjunct

Adjectivul participă ca atribut în grupul nominal și ca predicativ în grupul verbal.

(21) Pilde 13,17 Un sol *rău* cade în nenorocire, dar un sol credincios aduce tămăduire. (Biblia 2005). În ediția 1988, în loc de *rău* este scris termenul *ticălos*./ Pilde 20,8 Un rege …deosebește cu ochii lui orice faptă *rea*./ De omul *rău* și diavolul se ferește (proverb albanez – DBC: 279). În cazurile date, adjectivul a determinat de fiecare dată un singur adjectiv, deși este posibil ca, uneori, să determine mai multe substantive.

Adjectivul ca predicativ în grupul verbal:

(22) Pilde 13,20 … cel ce se întovărășește cu cei nebuni se face *rău*.

În exemplele date, când *rău* este adjectiv, însușirea este asociată omului și atunci are sensul de „care are însușiri negative; care nu-și îndeplinește îndatoririle morale și sociale", sau faptelor omului și are înțelesul de „nedrept, vinovat".

Adjectivul poate determina și un substitut al substantivului. Adjectivul poate deveni centru atunci când este termen regent pentru unul sau mai mulți adjuncți.

b. Rău – adverb

„O particularitate a limbii române constă în conversiunea în adverb a formei de masculin singular a adjectivului."[15] În această situație se află și cuvântul *rău* folosit ca adverb.

(23) Pilde 11,15 Celui ce se pune chezaș pentru un străin *îi merge rău*.

a-i merge rău (cuiva) „a avea o viață grea"

(24) Pilde 12,20 Înșelăciunea este în inima celor ce gândesc *rău*, iar bucuria pentru cei ce dau sfaturi de pace. / *rău* „așa cum nu trebuie; greșit"

(25) Pilde 20,25 O cursă este pentru om să afierosească Domnului ceva în grabă și după ce a făgăduit *să-i părărău*. / *a-i părea rău* (locuțiune verbală) „a regreta"

(26) Să nu faci *rău* vreodată în viața nimănui (DBC: 281). / *rău* „așa cum nu trebuie"

Adverbul *rău* poate apărea repetat în proverbe: (27) *Rău* faci, *rău* găsești (DBC: 279). *A face rău* „a produce cuiva o senzație neplăcută"

c. Răul – substantiv

Conversiunea adjectivului în substantiv e deosebit de productivă. Procedeele prin care se poate realiza schimbarea valorii adjectivale în cea substantivală sunt următoarele:

- Articularea cu articol hotărât

(28) Pilde 3,29 Nu pune la cale *răul* împotriva aproapelui tău./*Răul* care ne iese din gură adesea ne cade în sân (G. Herbert DBC: 281). În ultimul caz, cuvântul *răul* este regent pentru o subordonată. În exemplele anterioare, substantivul *răul* are sensul de „păcatul; ceea ce nu e recomandabil din punct de vedere moral".

(29) Pilde 27,12 Omul chibzuit vede *răul* și se ascunde. (Biblia 2005). În ediția din 1988, termenul *răul* este înlocuit cu sinonimul *nenorocirea*./ Să nu te bucuri de *răul* altuia (DBC: 279)./ *răul* „necazul, nenorocirea"

[12] *Dicționar Biblic* Editura Cartea Creștină 1995: 1110-1111
[13] Stoian 1994: 287
[14] Guțu Romalo (coord.) 2005: 141
[15] Ibidem: 603

- Articularea cu articol nehotărât
- Prezența formantului *cel, cea, cei, cele* în fața adjectivului, care îl corelează anaforic cu un substantiv. Când regentul generic e doar presupus, gruparea funcționează ca un substantiv determinat definit.

(30) Pilde 2,12…vei fi izbăvit de calea *celui rău*.../ Adesea *cei răi* se trădează singuri. (Gresset, *Mincinosul*, în DBC: 281) /Pilde 5,22 *Cel rău* este prins în înseși nelegiuirile lui și este apucat de legăturile păcatului lui. (Biblia 2005). *Cel rău* este tradus în Biblia din 1988 prin *cel fără de lege*. În exemplele de mai sus, *cel rău* semnifică „ființă rea cu cineva".

(31) Pilde 10,24 *Celui rău*, de ce se teme, aceea i se întâmplă (Biblia 2005). / *cel rău* „nelegiuitul"

(32) Pilde 11,5…*cel rău* cade prin însăși răutatea lui (Biblia 2005). / Pilde 28,15 Leu care răcnește și urs flămând este *cel rău* care stăpânește peste un popor sărac. Așadar, *cel rău* înseamnă acea persoană imperfectă, care poate fi o pricină de nefericire și care nu respectă regulile morale.

- Asocierea cu un cuvânt din clasa determinanților

(33) *Cel mai mare rău*, nu când omul năpăstuiește, ci când nu se osândește, cel ce năpăstuiește (DBC: 280). / *rău* „nedreptate"

(34) Pilde 3,15 *Niciun rău* nu i se poate împotrivi (priceperii)./ *rău* „lucru neplăcut"

(35) Pilde 3,30 Nu te certa cu nimeni fără pricină, de vreme ce nu ți-a făcut *niciun rău*. / *rău* „neajuns"

- Plasarea adjectivelor precedate de prepoziții în context substantival

(36) Pilde 1,16 Căci picioarele lor aleargă numai *la rău*, iar ei zoresc să verse sânge./ Pilde 3,7 …Fugi *de rău*. În contextele anterioare, *rău* are sensul de „păcat, răutate".

Concluzii

Binele și *răul* sunt elemente de vocabular care reflectă concepte fundamentale cu care operează filosofia, religia și alte domenii, concepte la care oamenii se raportează adesea. Se observă frecvența celor doi termeni, *bine* și *rău*, în cartea *Pildele lui Solomon*, cuvinte care în diverse contexte capătă sensuri diferite. Conform gramaticii limbii române, *bine* poate fi atât adverb, cât și substantiv, prin conversiune. Mai rar, poate căpăta și alte valori morfologice. *Rău* poate fi adjectiv, adverb sau substantiv. Au fost evidențiate sensurile cuvintelor analizate în context. În general, versetele biblice analizate, precum și celelalte proverbe la care s-a făcut referire, au o structură simplă și clară.

Noțiuni aparent simple, *binele* și *răul* își dovedesc complexitatea la o analiză mai profundă. Termenii studiați, de etimologie latină, nu au fost evidențiați în toate exemplele posibile întâlnite în textul biblic studiat –*Pildele lui Solomon*, ci doar au fost evidențiate ipostazele în care aceștia apar. Textul biblic fiind tradus în română, s-a tradus de fapt sensul și nu neapărat semnificația.

Din punct de vedere semantic, se remarcă faptul că cei doi termeni - *bine* și *rău* – sunt polisemantici, sensul acestora fiind stabilit în funcție de contextul imediat. De obicei, în exemplele oferite, cele două cuvinte sunt folosite cu sens propriu. Mijloacele folosite, scopul emițătorului, împrejurările în care s-a rostit discursul determină sensul complet al oricăror noțiuni, inclusiv al celor analizate. De menționat că cele două cuvinte intră în numeroase locuțiuni și expresii, făcând parte din vocabularul fundamental al limbii române. Dicționarele mai înregistrează și un sens familiar sau ironic pentru cuvântul *bine*, dar nu a fost folosit astfel în materialul cercetat. Semnalăm faptul că de la cuvintele *bine* și *rău* se pot forma cuvinte noi prin derivare și/ sau compunere, unii dintre acești termeni fiind întâlniți și în textul analizat.

Din punct de vedere pragmatic, discursul religios are valoare imperativă-descriptivă. Există strategii persuasive în textele studiate, acțiunea comunicativă fiind orientată către un anumit scop, urmărindu-se influențarea auditoriului în alegerea binelui și evitarea răului. Textul biblic comunică valori în scris. Se remarcă finalitatea pragmatică a mesajului biblic, deoarece acesta încearcă să modifice modul de a gândi și de a acționa al cititorilor/ ascultătorilor. Proverbele, inclusiv cele care au tema binelui și a răului, nu trebuie judecate la suprafață, trebuie pătruns în adâncimea sensurilor. La orice sfat trebuie să meditezi.

În concluzie, comportamentul indivizilor poate fi schimbat prin intermediul actelor de comunicare. Pentru a se ajunge la persuasiune este nevoie de înțelegerea sensului textului/ discursului.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, Institutul de Lingvistică. *Micul dicționar academic*. ediția a II-a. (2010). București: Editura Univers Enciclopedic.

Bidu-Vrănceanu, Angela; Forăscu, Narcisa. (1988). *Cuvinte și sensuri*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

DEX= Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti". *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. a 2-a, rev. (2016). București: Editura Univers Enciclopedic Gold.

Dicționar biblic. Vol.1. (1995). București: Editura Stephanus.

Dicționar biblic. (1995). Oradea: Editura Cartea Creștină.

Fînaru, Dorel. (2014). *Universaliile limbajului*. Editura Universității din Suceava.

Guțu-Romalo, Valeria (coord.). (2005). *Gramatica limbii române*. vol.1, București: Editura Academiei Române.

Le Petit Larousse. Dictionnaire encyclopédique. (1993). Paris.

Mclnerney, K. Peter. (1992). *Introducere în filozofie*. București: Editura Lider.

Stoian, M. Ion. *Dicționar religios*. ed. a II-a. (1994). București: Editura Garamond.

SITES https://intelepciunea.omu.ro/proverbele-lui-solomon-80/ (accesat 24.02.2020)

SURSE

Biblia sau Sfînta Scriptură. 1988. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și a Noului Testament. 2005. București: Editura Societății Biblice Interconfesionale din România.

DBC= *Dicționar al bunei-cuviințe*. 1973. București: Editura Albatros.

MILITARY VOCABULARY IN THE NOVEL RUSOAICA BY GIB I. MIHĂESCU

Loredana-Maria Ghioală
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The article presents an applicative study analyzing the military vocabulary in the novel Rusoaica/ 'The Russian woman' by Gib I. Mihăescu. The variety of the military vocabulary highlights a background characterizing the interwar confession novel of psychological analysis, in which war is still a reality. The analysis underpins the semantic, lexical and etymological aspects of the military terms specific to the interwar literary language, as well as the author's talent to equally cultivate the short story and the novel.

Keywords: analysis, military vocabulary, semantics, meaning, literary language

1. Perioada interbelică a reprezentat pentru literatura română *epoca de aur*, în care climatul social instabil și tensionat a determinat o transformare remarcabilă a cadrului vieții intelectuale. Asistăm la o evoluție spirituală prin care „literatura română atinge un nivel european, putând fi comparată cu oricare mare literatură constituită”[1].

În proza românească interbelică, se remarcă dezvoltarea romanului „care devine [...] un gen autonom, proteic, sincron cu dezvoltarea sa în plan mondial”[2]. Drept urmare, prozatorii români acordă o atenție deosebită analizelor inconștientului, publicând numeroase opere axate pe frământările și problemele individului.

Gib I. Mihăescu, prozator și romancier interbelic, prin romanul de analiză psihologică *Rusoaica* (1933) reconstituie într-o manieră realistă și confesivă „viața rudimentară, plină de peripeții și eroism, pândită de moarte și amenințată de ratare prin izolare sau inactivitate, a unui sector de pază la granița basarabeană, unde războiul este încă o realitate [...]”[3]. Deși în numeroase lucrări de critică literară, romanul *Rusoaica* este considerat psihologic, criticul Nicolae Manolescu apreciază că este singurul acceptabil și „greșit interpretat de critica epocii în care a apărut ca un roman psihologic”[4] și „în fond este un tipic roman romanesc, conform formulei lui Albert Thibaudet, avându-și originile în romanul englezesc de aventuri combinat cu acela erotic francez”[5].

2. Analiza urmărește prezentarea lexicului militar în romanul realist, de analiză psihologică din perioada interbelică. În cadrul analizei, pe lângă termenii științifici, am prezentat și elemente comune specifice romanului de război. Am avut în vedere o analiză terminologică, care vizează observațiile semantice, lexicale și etimologice, cercetând principalele dicționare generale ale limbii române, DEX-ul și MDA-ul. Cercetarea corpusului din romanul *Rusoaica* de Gib I. Mihăescu însumează 43 de unități lexicale și sintagme specializate.

2.1. În funcție de semnificația lor, termenii militari desemnează:

a. Arme: *baionetă, carabină, revolver*:„Aveam cu mine toate trei *revolverele* și de data asta mai luasem și *carabina* și *baioneta* pe deasupra.” (p. 117), *grenadă*: „Și cei care vor fi prinși că au întrebuințat *grenadele* și munițiile statului, [...], vor trage grele consecințe...” (p. 53);

b. Grade și funcții militare: *aghiotant*:„Era socotit de toți *aghiotantul* meu și mâna mea dreaptă.” (p. 21), *caporal*: „– Bine, mă leat, flăcău ce te găsești tu, *caporal* în armataromână [...] am să propun să te degradeze în fața întregului regiment...” (p. 78), *căpitan*: „– E gata, domnule *căpitan*! Strigă din cadrul ușei, țeapăn ca o alcătuire mecanică, ordonanța, salutând cu mișcări

[1]Piru, 1981: p. 278.
[2]Voia, 2007: p. 41.
[3]Constantinescu, 1977: p. 187.
[4]Manolescu, 2008: p. 771.
[5]*Ibidem*, p. 771.

cadențate de articulații[...].” (p. 10), *colonel*:„Unele sectoare, a declarat domnul *colonel*, nu se îndeletnicesc decât cu prinsul peștilor, în loc cu al spionilor și al contrabandiștilor care-și fac de cap.” (p. 53), *comandant*:„Accentuez: ușoară! Imită Iliad în derâdere pe *comandantul* său.” (p. 147), *grănicer*: „În schimb, *grănicerul* roșu devenea tot mai nervos cu cât se prelungea tăcerea.” (p. 19), *husar*: „[...] de parcă în patul de scânduri și-ar fi găsit loc de culcuș tot polcul de *husari* ce va fi fost comandat pe vremuri, cu strălucire, ca veritabil colonel.” (p. 120), *jandarm*:„Acolo l-au luat în primire *jandarmii* și ăștia nu știu de glumă.” (p. 107), *locotenent*:„Soldații îi spuneau pur și simplu: bordeiul domnului *locotenent*.” (p. 21),*maior*: „Dac-o fi *maiorul*, îmi mai făceam eu inimă bună, îl îmbăt și-i fac cadou toate sticlele pe care le am.” (p. 144), *militar*:„[...] și ca *un militar* adevărat ce se simțea, prefera să păstreze mutenia cea mai desăvârșită.” (p. 52), *ofițer*: „Și pentru a-mi stimula mulțumirea, amintirea îmi alerga necontenit și acum la *ofițerii*, tovarăși de petreceri, de care tocmai mă despărțisem.” (p. 10), *ordonanță*:„Strigă din cadrul ușei, țeapăn ca o alcătuire mecanică, *ordonanța*, salutând cu mișcări cadențate de articulații[...].” (p. 10), *plutonier*:„Eu nu avusesm decât să imprim aceste mișcări plutonelor mele: cei doi *plutonieri* le prinseră și acum ei manevrau de minune.” (p. 20), *polcovnic*:„Găsirăm aci economiile lui gaspadin *polcovnic* în dolari americani.” (p. 121), *santinelă*:„[...] după ce privi iarăși neliniștită la *santinelă*, arătă spre baraca mea de scânduri [...].” (p. 91),*sergent*: „– Primești s-o însoțești supravegheat de *un sergent*?” (p. 149), *soldat*: „[...] mă făcu să mă dezinteresez aproape complet de dânșii și să-i las pe mâna *soldaților*.” (p. 17), *vagmistru*: „A zis că nu stă de vorbă cu niște soldățoi și niște... *vagmiștri*... așa-i zice ea lui domn plutonier Gârneață... cum ar fi pe rusește.” (p. 36);

c. Unități și subunități militare: *batalion*: „Și m-am bucurat cu atât mai mult, cu cât vedeam mutra plouată a camarazilor mei de *batalion* [...].” (p. 7),*detașament*:„Când mi s-a dat ordin să trec cu *detașamentul* de pază pe Nistru, am salutat cu multă bucurie această noutate.” (p. 7),*patrulă*: „Spre flancurile sectorului dam drumul doar la cei cu urechea fină și cu pas de copoi, ale căror raite prin posturile apropiate și printre *patrule* nu mai conteneau.” (p. 20), *pluton*:„Eu nu avusesem decât să imprim aceste mișcări *plutonelor* mele: cei doi plutonieri le prinseră și acum ei manevrau de minune.” (p. 20), *polc*:„[...] de parcă în patul de scânduri și-ar fi găsit loc de culcuș tot *polcul* de husari ce va fi fost comandat pe vremuri, cu strălucire, ca veritabil colonel.” (p. 120), *regiment*: „[...] am să propun să te degradeze în fața întregului *regiment*...” (p. 78);

d. Acțiuni și tactici militare: *(a) degrada*: „– Bine, mă leat, flăcău ce te găsești tu, [...] am să propun *să* te *degradeze* în fața întregului regiment...” (p. 78), *manevră, marș*:„Altele și altele, mii de picioare în *marșuri* contrarii de trupe în *manevre*.” (p. 139);

e. Construcții cu destinație militară: *cazarmă*: „Însă, înainte de a mă duce la *cazarmă*, mă îndreptai spre poștă [...].” (p. 8);

f. Nume generice:*armată*: „– Bine, mă leat, flăcău ce te găsești tu, caporal în *armata* română [...] am să propun să te degradeze în fața întregului regiment [...].” (p. 78),*comandament*: „Aici, deși ne simțim la zeci de verste de *comandament*, instinctiv, când gluma ni-i mai îndrăzneață, ochii ni se îndreaptă spre orificiile bine înfundate ale încăperii.” (p. 53), *epolet*:„[...] îmi atraseră atenția asupra îmbrăcămintei domnului colonel, care, oricât de lipsită de *epoleți* și de galoane, contrasta într-un chip săritor în ochi cu starea jalnică a claselor sociale din care făcea parte [...].” (p. 119), *flanc*:„Spre *flancuril*e sectorului dam drumul doar la cei cu urechea fină și cu pas de copoi [...].” (p. 20), *galon*: „[...] îmbrăcămintei domnului colonel, care, oricât de lipsită de epoleți și de *galoane*, contrasta într-un chip săritor în ochi cu starea jalnică a claselor sociale din care făcea parte [...].” (p. 119),*memoriu*: „Greșeala ți se scuză: neobservarea strictă a ordinelor mele va avea totuși o ușoară influență asupra *memoriului* d-tale.” (p. 147), *muniție*:„Și cei care vor fi prinși că au întrebuințat grenadele și *munițiile* statului, pentru prinderea șalăilor și-a crapilor, vor trage grele consecințe...” (p. 53), *permisie*: „Dacă dumneavoastră îmi acordați *o permisie*, chiar îndată voi introduce formele de cununie [...].” (p. 147), *popotă*:„La ultima masă luată la *popotă* împreună, ei studiaseră harta statului major [...].” (p. 10), *post*:„Spre flancurile sectorului dam drumul doar la cei cu urechea fină și cu pas de copoi, ale căror raite prin *posturile* apropiate și printre patrule nu mai conteneau.” (p. 20), *sector*:„*Sectorul* meu fu hotărât, cu totul izolat, destul de departe, și în dreapta și în stânga și în

spate, de sate ori locuințe omenești [...].” (p. 9),*tranșee*: „Dădurăm de-un adevărat *tranșeu* [...].” (p. 197),*trupă*:„Altele și altele, mii de picioare în marșuri contrarii de *trupe* în manevre.” (p. 139).

2. 2. Din punct de vedere semantic, termeni militari sunt:

a.monosemantici: *aghiotant* s. m. (Cf. rus. *adiutant*), *caporal* s. m. (< fr. *caporal*), *colonel* s. m. (< fr. *colonel*), *grănicer* s. m. (*graniță* + suf. *-ar*), *husar* s. m. (< magh. *huszár*), *jandarm* s. m. (< fr. *gendarme*), *maior* s. m. (< rus. *maĭor*, germ. *Major*), *militar* s. m. (< fr. *militaire*, lat. *militaris*, germ. *Militär*),*muniție* s. f. (< germ. *Munition*, lat. *munitio*, fr. *munition*), *permisie* s. f. (< fr. *permission*, lat. *permissio*),*polc* s. n. (< ucr., rus. *polk*), *popotă* s. f. (< fr. *popote*), *santinelă* s. f. (< fr. *sentinelle*), *vagmistru* s. m. (< rus. *vahmistr*, ger. *Wachtmeister*);

b. polisemantici: *armată* s. f. (< it. *armata*), *baionetă* s. f. (< fr. *baïonnette*), *batalion* s. n. (< pol. *batalion*, rus. *batalion*. Cf. it. *battaglione*, fr. *bataillon*), *carabină* s. n. (< fr. *carabine*),*cazarmă* s. f. (< rus. *kazarma*), *căpitan* s. m. (< it. *capitano*, rus. *kapitan*. Cf. magh. *kapitány*), *comandament* s. n. (< fr. *commandement*), *comandant* s. m. (< fr. *commandant*), *(a) degrada* vb. (< fr. *degrader*, lat. *degradare*), *detașament* s. n. (< fr. *détachement*),*epolet* s. n. (< fr. *épaulette*), *flanc* s. n. (< fr. *flanc*), *galon* s. n. (< fr. *galon*), *grenadă* s. f. (< fr. *grenade*),*locotenent* s. m. (< it. *locotenente*), *manevră* s. f. (< fr. *manoeuvre*), *marș* s. n. (< fr. *marche*, germ. *Marsch*),*memoriu* s. n. (< lat. *memorium*, fr. *mémoire*),*ofițer* s. m. (< pol. *oficer*, rus. *ofițer*, fr. *officier*, ger. *Offizier*), *ordonanță* s. f. (< fr. *ordonnance*), *patrulă* s. f. (< germ. *Patrulle*), *pluton* s. n. (< fr. *peloton*, it. *plotone*), *plutonier* s. m. (*pluton* + *-ier*), *polcovnic* s. n. (< ucr., rus. *polkovnik*), *post* s. n. (< fr. *poste*), *regiment* s. n. (< fr. *régiment*, germ. *Regiment*), *revolver* s. n. (< fr. *revolver*, germ. *Revolver*), *sector* s. n. (< fr. *secteur*, lat. *sector*, *-oris*), *sergent* s. m. (< fr. *sergent*), *soldat* s. m. (< fr. *soldat*, it. *soldato*, germ. *Soldat*), *tranșee* s. f. (< fr. *tranchée*).

2. 3. Din punct de vedere terminologic, o parte din termenii militari analizați sunt caracterizați de interdisciplinaritate:

căpitan:

LM „grad de ofițer superior locotenentului și inferior maiorului” (DEX, p. 174);

LSI (Marină) „*Căpitan-locotenent* = grad corespunzător căpitanului din armata de uscat sau de aviație”, „*Căpitan de rangul întâi* (sau *al doilea, al treilea*) = grad corespunzător colonelului (sau locotenent-colonelului, maiorului)”, (Urmat uneori de determinările «de vas», «de șlep», «de remorcher») „comandant al unei nave militare, comerciale sau de pasageri”, „*Căpitan de port* = persoană însărcinată cu conducerea activității unui port sau a unui oficiu portuar” (DEX, p. 174);

(Istorie) „persoană care comanda o oștire sau o parte a ei” (DEX, p. 174);

(Sport) „sportiv desemnat să reprezinte și să conducă în timpul unei competiții echipa din care face parte” (DEX, p. 174).

comandament:

LM „organ de conducere a unei (mari) unități sau a unei instituții militare”, „*Comandament suprem* = cel mai înalt organ de conducere a armatei unui stat sau a unui grup de state în timp de război”, „loc unde este instalat acest organ de conducere” (DEX, p. 227);

LSI (Juridic) „act prin care începe executarea silită imobiliară a unui debitor” (DEX, p. 227).

manevră:

LM (De obicei la plural) „deplasare organizată și rapidă a unor unități militare pentru a lovi pe adversar sau pentru a respinge lovitura lui”, „pregătire tactică a unei armate sau a unei flote, în condiții asemănătoare cu cele de război” (DEX, p. 678);

LSI (Medicină) „totalitatea mișcărilor executate, după un plan dinainte stabilit, în cursul unei intervenții”, „*Manevră obstetricală*” (DEX, p. 678).

marș:

LM „mers, deplasare a unei unități militare sau a unui grup organizat (într-o anumită formație)” (DEX, p. 684);

LSI (Sport) „probă atletică de mers rapid pe distanțe lungi” (DEX, p. 684);

(Muzică) „compoziție muzicală puternic ritmată, care adesea reglează cadența pasului unei formații, a unui cortegiu etc.” (DEX, p. 684);

(Literatură) „compoziție literară în versuri, scrisă spre a fi cântată pe o arie de marș”(DEX, p. 684).

memoriu:

LM (În vechea organizare a armatei) „dosar personal al unui ofițer sau al unui subofițer” (DEX, p. 705);

LSI (Literatură) (La plural) „lucrare beletristică cu caracter evocator, conținând însemnări asupra evenimentelor petrecute în timpul vieții autorului (și la care el a luat parte)” (DEX, p. 705).

ordonanță:

LM (În vechea armată) „soldat în serviciul personal al unui ofițer” (DEX, p. 826);

LSI (Politică) „*Ordonanță prezidențială* = hotărâre judecătorească dată în proceduri cu caracter urgent”, „*Ordonanță de urgență* = hotărâre guvernamentală luată în absența Parlamentului, cu putere de lege și care poate fi confirmată sau infirmată ulterior de Parlament” (DEX, p. 826);

(Juridic) „dispoziție scrisă emisă de o autoritate administrativă, judecătorească etc.” (DEX, p. 826);

(Arhitectură) „dispunere, aranjare generală a elementelor componente ale unei fațade” (DEX, p. 826).

revolver:

LM „armă de foc cu repetiție, portativă, de dimensiuni mici, care se mânuiește cu o singură mână” (MDA, p. 1050);

LSI (Mecanică) „ciocan pneumatic”, „*Strung-revolver* = strung echipat cu mai multe unelte care lucrează succesiv și care servește la prelucrarea în serie a pieselor de formă complicată” (MDA, p. 1050).

sector:

LM „zonă de acțiune a unei unități militare” (DEX, p. 1101);

LSI (Matematică) „porțiune dintr-un plan limitată de două drepte concurente și de arcul unei curbe cuprins între cele două drepte; mulțimea punctelor din interiorul unei sfere, situată în interiorul conului având ca bază un cerc mic al sferei, iar ca vârf centrul sferei” (DEX, p. 1101);

(Tehnică) „organ de mașină în formă de cerc, de roată (dințată)” (DEX, p. 1101).

2. 4. Consultând DEX-ul și MDA-ul, au fost identificate următoarele elemente lexicale marcate diastratic: *cazarmă* (MDA), *(a) degrada* (DEX, MDA), *flanc* (DEX, MDA), *memoriu* (MDA), *ordonanță* (MDA), *permisie* (MDA), *tranșee* (MDA).

3. În funcție de semnificația lor, termenii analizați desemnează arme, funcții și grade militare, unități și subunități militare, construcții cu destinație militară, acțiuni și tactici militare, dar și nume generice.

Din punct de vedere semantic, se remarcă prezența termenilor monosemantici (13 ocurențe) și polisemantici (30 de ocurențe). Toți termenii militari au fost folosiți în context cu sensul propriu. O parte din termenii polisemantici analizați prezintă conexiuni cu cel puțin un domeniu, fiind prezentă interdisciplinaritatea. Lexicul militar include termeni pe care îi întâlnim în: sport, domeniul juridic, medicină, muzică, marină, domeniul tehnic, arhitectură, matematică, politică, mecanică, literatură, istorie.

Toți termenii au fost definiți pe baza dicționarelor, menționate anterior, înregistrându-se sensurile și sintagmele specializate interdisciplinare, punându-se în evidență limbajele specializate între care există interferențe. Unii termeni analizați alcătuiesc sintagme în domeniile lexicului științific interdisciplinar, ipostază în care sensul este precis, univoc, monoreferențial.

Conform DEX-ului și MDA-ului, foarte puțini termeni militari sunt marcați diastratic, iar alții pot fi atribuiți, cu ușurință, domeniului prin definiție.

Din punct de vedere etimologic, termenii militari sunt împrumuturi. Împrumuturile din limba franceză și cele cu etimologie multiplă sunt numeroase, în raport cu cele din limba latină, italiană, germană, maghiară, poloneză, ucraineană și rusă. Întâlnim și două creații interne.

Termenii militari au fost identificați în romanul *Rusoaica* de Gib I. Mihăescu, deoarece acesta a fost influențat, după propria mărturisire, de povestea unui prieten, ofițer de grăniceri la un

detașament de pază, despre tragica aventură a unei tinere care a trecut ilegal frontiera, dispărând în apele Nistrului. Aceste aspecte reies atât din tematica romanului, cât şi din lexicul militar utilizat în cadrul acestuia.

BIBLIOGRAPHY

Constantinescu, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*, București, Editura Minerva, 1977.

DEX = Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

MDA = Academia Română, *Mic dicționar academic*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Piru, Al., *Istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981.

Voia, Vasile, *Proza românească în perioada interbelică*, Volumul I, București, Editura Palimpsest, 2007.

SURSE

Mihăescu, Gib, I., *Rusoaica*, București, Editura Minerva, 1990.

MULTIPLE ETYMOLOGY LOANS IN G. CĂLINESCU'S CRITICAL WORK

Loredana Georgiana Popescu (Tomescu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The vocabulary of the Romanian language has undergone a process of modernizing the lexis through loans used by Romanian writers in their works, one of them being G. Călinescu. The writer contributed to the development of the Romanian language vocabulary by resorting to Romance loans, mostly multiple etymology loans. The analysis represents an applicative study that focuses on the multiple etymology loans in the critical work of G. Călinescu.

Keywords: loan, vocabulary, analysis, multiple etymology, Romance element

Introducere

În cultura română s-a pus cu insistență problema modernizării lexicului, începând din secolul al XVIII-lea și mai ales în secolul al XIX-lea, *prin import lexical masiv din latină și din limbile romanice, în primul rând din franceză, în multe cazuri, neologismele latino-romanice au înlocuit în uz termenul vechi și popular.*[1]

Lexicul limbii române își modifică și își modernizează structura prin împrumuturi din alte limbi. Pentru a fi preluat un cuvânt dintr-o limbă este necesar ca cele două limbi să intre în contact, fie prin amestecul populațiilor, prin vecinătatea geografică, fie prin legături de ordin economic, cultural sau politic.

Împrumutul este mijlocul extern de îmbogățire a vocabularului, *proces de încorporare a unui element lingvistic dintr-un idiom în altul.*[2]

După cum afirmă Liviu Groza, *împrumutul lexical se realizează cu un material lingvistic exclusiv din alte limbi, care, odată asimilat, nu implică și schimbarea fizionomiei limbii receptoare*.[3]

Modernizarea lexicului românesc s-a datorat, în mare măsură, scriitorilor români, ce aveau studii de limbi străine. Dintre aceștia, un rol important îi revine lui G. Călinescu

Lucrarea are la bază un studiu aplicativ, ce urmărește împrumuturile cu etimologie multiplă, utilizate de G. Călinescu în operele sale critice: *Impresii asupra literaturii spaniole*, *Gr. M. Alexandrescu*,*Opera lui Mihai Eminescu*, vol.I, *Opera lui Mihai Eminescu*, vol.II, *Scriitori străini*,*Studii și conferințe*,*Ion Creangă. Viața și opera*, *Ion Creangă. Viața și opera*, *Viața lui Mihai Eminescu*, *Ulysse*, *Vasile Alecsandri*. Pentru analiza împrumuturilor cu etimologie multiplă am consultat două dintre cele mai importante dicționare ale limbii române: DEX și MDA. Datorită culturii sale, G. Călinescu s-a remarcat și prin contribuția sa în ceea ce privește modernizarea limbii române prin împrumuturile romanice.

Pe langă limba latină, limba franceză este una dintre cele mai importante influențe, exercitate asupra limbii române. Astfel, datorită influențelor exercitate simultan asupra limbii române de către alte limbi cu care a intrat în contact, au dat naștere la apariția unor împrumuturi similare.

I.Din punct de vedere etimologic, împrumuturile analizate au etimologie multiplă

abunda, fr.abonder, lat. abundare: „... în mijlocul unei vegetații în care *abundă* salciile și salcîmii". (VME, p.12); *abuziv*, fr.abusiv, lat. abusivus: „... zeii ... apar ca niște zmei *abuzivi*, invidioși, ambițioși, vindicativi, adulteri..." (SS, p.127); *adulter*, fr adultère, it. adultero, lat.

[1] ELR, 2001, p.371.
[2] DȘL, 1997.
[3] Groza, 2012, p.153.

adulterium: „Iată o invitație brutală la *adulter*... „(GMA, p.162), „... zeii, ... apar ca... zmei...adulteri...” (SS, p.127)

afinitate, fr. affinité, lat. affinitas-atis: „... fură în stare să facă o elecțiune în conformitate cu *afinitatea* intimă dintre ei.” (SS, p.392); „... legat prin cine știe ce *afinitate* cu acesta”. (GMA, p.23)

anonim, fr. anonyme, lat. anonimus: „... manuscrisele vestite de o <persoană cumsecade> dar *anonimă*…”. (OP, p. 156); *anticipa*, fr. anticiper, lat. Anticipare:„ Povestirea idilei *anticipează* Scrisoarea IV…” (OP, p.84); *aplică*, fr. appliquer, lat. applicare: „Clasicul *aplică* reguli ...” (ILS, p.26); *apogeu*, fr. apogée, lat. apogeus: „Antichitatea în *apogeul* său ni se înfățișează ca o societate tipic democratică...” (SS, p.710); *apoteoză*, fr. apothéose, lat. apotheosis: „Clasicul face *apoteoza* omului...” (ILS, p.23); *aptitudine*, fr. aptitude, lat. aptitudo-inis: „Eminovici n-avea încredere în *aptitudinile* la învățătură ale lui Mihai...” (VME, p.67); *arogant*, fr. arrogant (MDA), fr. arrogant, lat. arrogans-tis (DEX): „Romanticul e sau un grande de España *arogant* sau un plebeu amar și pamfletar.” (ILS, p.21); *asista*, lat. assistere, fr. assister: „Poetul simți un fel de sfială de *a asista*... la o formalitate...” (GMA, p.90); *auster*, fr. austere, lat. austerus: „... darurile, făcute unui om *auster*, nu erau fără condiții orale.” (GMA, p.14); *calitate*, fr. qualité, lat. qualitas-atis: *„Calitatea* cunoștințelor istorice ale lui Eminescu se poate defini cu un exemplu...” (OP1, p.496); *candelabru*, fr. candélabre, lat. candelabrum: „... numeroasele lumînări aprinse în *candelabre*...” (VME, p.12); *caritate*, fr.charité, lat. charitas-tem: „Anticii n-au cunoscut *caritatea* în sens creștin față de impotent.” (ILS, p.23); *concluzie*, fr conclusion, lat conclusio-onis: „... o formalitate a cărei *concluzie* era că nu mai este alienat...” (GMA, p.90): „Atunci și *concluzia* e clară ca și simplul fapt psihic.” (SS, p. 306); *confuzie*, fr. confusion, lat. confusio-onis: „... de nu e la mijloc o *confuzie* cu Niță...” (GMA, p.12); *contempla*, fr. contempler, it. contemplare: „Victor Hugo... *contempla*... figurile grandioase...” (GMA, p.141), „... ar fi *contemplat* îndelung...” (VME, p.3); *contingență*, fr. contingence, lat. contingentia: „Dela aceste distincții principiale putem trece la o definire mai amănunțită a noțiunilor de clasicism, romantism și baroc, ca tipuri universale, desprinse de *contingențele* istorice.” (ILS, p.16); *convenție*, fr. convention, lat. conventio-onis: „Numele proprii nu sînt prea revelatoare, fiind de *convenție*.” (GMA, p.39); *conversație*, fr. convértation, lat. conversatio-onis: „Clasicul e social, sociabil, caută comerțul, *conversația.”* (ILS, p.22); *curiozitate*, fr. curiosité, lat. curiositas, it. curiosita: „... merse îndată din *curiozitate* sau din ostentație prin oras.” (GMA, p.27); *debil*, fr. débile, lat. debilis: „Era *debil* și delicat... scria versurile...” (SS, p.132); *declama*, fr.déclamer, lat. declamare: „Tînărul *declamă* boierului stihuitor Ceasornicul îndreptat și alte poezii ale aceluia.” (GMA, p.22); *delir*, fr. délir, lat. delirum: „Intră în ea un *delir* de ochi beat de transparențe și lumini...” (OP2, p.274); *demisie*, fr. demission, it. dimissione: „Căpitan în *demisie* ... era numit... subprefect...” (VME, p.33); *descripție*, fr. description, lat descriptio-onis: „Din schița de mai sus, ... și cu folosirea *descripției* iernii... a ieșit acea La aniversară...” (OP1, p.245); *dignitate*, fr. dignité, lat. dignitas: „Glasul din anul 1840 este al unui om plin de *dignitate*...” (GMA, p.166); *discordie*, lat. discordia, it. discordia: „Cu Popor, Eminescu avea și alt măr de *discordie*.” (VME, p.245); *discriminare*, fr. discrimination, lat. discriminatio-onis: „Continuând *discriminările* putem să ne punem întrebarea de ce națiune este clasicul.” (ILS, p.22); *Distincție*, lat. distinctio-oni, fr. distinction: „... făcînd o *distincție* între femina și donna, femeia și stăpînă...” (SS, p.184); *divagație*, fr. divagation, lat. divagation-onis: „Acest spirit de ascensiune și de *divagație* în pădure îl va împrumuta Petrarca...” (SS, p.91), „... *divagația* filozofantă se mai domolise...” (OP1, p.102); *divinitate*, fr. divinité, lat. divinitas-atis: „Ca *divinitățile* din sîngele lui Uranus... natura geologică și umană iese din sîngele și carnea Pămîntului...” (OP1, p.12); *doct*, fr. docte, lat. doctus: „...nu putea fi decît un cărturar... solemn și *doct*...” (OP1, p.157); *dualitate*, fr. dualité, lat. dualitas: „... artistica prezentare a unei *dualități* insolubile.” (SS, p.748); *elogiu*, fr. éloge, it. elogio, lat. elogium: „... blestemul... devenind un adevărat *elogiu* al neantului...” (OP1, p.56); *emigra*, fr. émigrer, lat. emigrare: „Un oarecare membru al familiei *ar fi emigrat* acolo...” (VME, p.3); *enigmatic*, fr. énigmatique, lat. enigmaticus. „... ne este de pe acum prezentat, în ciuda datelor *enigmatice*...” (VME, p.102); *ereditate*, fr. hérédité, lat. hereditas-atis: „Așezarea monografiei Mușatinilor în ciclu de tragedie, în temeiul *eredității* vărsării de sînge, poate fi vădită și din analiza proiectelor eminesciene ...” (OP1, p.92)

examina, fr. examiner, lat. examinare: „Critica ... *examinează* în ce măsură a fost imitat modelul...” (ILS, p.27); *exhibiție,* fr. exhibition, lat. exhibitio-onis: „În general, Horațiu e în contra artei goale, de pură verbalitate sau de *exhibiție*.” (SS, p.101); *familiaritate*, fr. familiarité, lat. familiaritas-atis „... la întoarcerea în țară, nu avea o exagerată *familiaritate.”* (VME, p.192); *fanatic*, fr. fanatique, lat. fanaticus: „Inima *fanatică* ... trebuie să fi zvîcnit cu putere ...” (VME, p.114); *fetidă*[4], fr. fétide, lat. foetidus; „Bucătăria e *fetidă*, afumată, plină de sînge și oase.” (SS, p.172); *frigiditate,* fr. frigidité, lat. frigiditas-atis: „... pare a semăna prin longevitate și *frigiditate* față de familie cu tatăl său.” (VME, p.33); *glorifica*, fr. glorifier, lat. glorificare: „Eminescu și-a *glorificat*... sofaua roșie ...” (VME, p.128); *grandios*, fr. grandiose, it. grandioso: „... contempla cu admirație figurile *grandioase* ...” (GMA, p.141); *hibrid,* fr. hybbride, lat. hibridus: „Însă Horațiu nu respinge produsul semnificativ al imaginației ci *hibridul*, ...” (SS, p.99); *identitate*, fr. identité, lat. identitas-atis: „... a explica literar migrația sufletului, *identitatea* în pluralitate ...” (OP1, p.214); *impasibilitate*, fr. impassibilité, lat. impassibilitas: „Este explicabilă relativa *impasibilitate* și placiditate a clasicului, consecință a temperaturii sale normale.” (ILS, p.20); *imită*, fr. imiter, lat. imitari: „Clasicul *imită* modelele.” (ILS, p.26); *implacabil,* fr. implacable, it. implacabile, lat. implacabilis: „La poarta ... casei stă un *implacabil* janitor, portar sclav ...” (SS, p.116); *impotent,* fr. impotent, lat. impotens: „Anticii n-au cunoscut caritatea în sens creștin față de *impotent*.” (ILS, pag.23); *impresie,* lat. impression-onis, fr. impression: „... el a compus sub *impresia* evenimentelor de la 1870-1871...” (OP1, p.46); *impulsiv*, fr. impulsif, it. impulsivo:„E doar un *impulsiv* ...” (SS, p.313); *impuritate,* fr. impureté, lat. impuritas-atis, it. impurita:„... *impurități* pe care nu căuta să le înlăture cu perica ...” (VME, p.93): „... și urechea rămîne cîteodată jignită *de impuritatea* vocabularului.” (GMA, p.109); *indiferență*, fr.indifférence, lat. indifferentia: „Am vorbit de *indiferența* ... clasicului...” (ILS, p.23); *indigență*[5], fr. indigence, lat. indigentia: „... era la poet o intuiție ... iar nu o simplă *indigență*.” (VME, p.127); *inefabil*, fr. ineffabile, lat ineffabilis: „Așa scrie Sainte-Beuve, definind perifrastic, *inefabilul*.” (SS, p.365), „Frumusețea ... este definită printr-un *inefabil*, ce nume n-are ...” (GMA, p.151); *inerent*, fr. inhérent, lat. inhaerens-ntis: „...e o față *inerentă* clasicismului.” (ILS, p.23), „... există la Grigore Alexandrescu ofițer și un entuziasm ... pentru expoziția de frumusețe virișă, *inerentă*...” (GMA, p.141); *inerție,* fr. inertie, lat. inertia: „Materia are *inerția* (nemișcarea sau starea în loc)...” (OP1, p.467); *inextricabil,* fr. inextricable, lat, inextricabilis: „Omul înfundat într-un loc cu vegetația *inextricabilă,* aude ... sunetul ...” (OP2, p.259); *infructuos*, fr. infructeux, lat. infructuosus: „O încercare de a-i decima prin foamete a rămas *infructuoasă* ...” (VME, p.215); *ingenuu*, fr. ingénu, it. ingenus, lat. ingenuus: „... acest Catul modern, mai elegiac și mai *ingenuu*.” (SS, p.364); *insensibilitate,* fr. insensibilité, lat insensibilitas-atis: „Am vorbit de indiferența, de relativa *insensibilitate* a clasicului, am zice, de lipsa lui de caritate...” (ILS, p.23); *instabilitate,* lat. instabilitas-atis, fr. instabilité: „Ei intră ... întîmpinînd toate mizeriile *instabilității*.” (OP1, p. VI); *intenție,* fr. intention, lat intentio-onis: „Și altă însemnare arată *intenția* de a deosebi zece momente de la Dragoș ...” (OP1, p.92); *interdicție,* fr. interdiction, lat. interdictio-onis: „... persoanele care au cerut punerea sa sub *interdicție* ...” (GMA, p.90); *inutilitate*, fr. inutilité, lat. inutilitas-atis: „Revoluționarul avea să moară cu viziunea amară a *inutilității* sforțărilor lui ...” (OP1, p.148); „Mureșan renunță la viața activă, constatînd *inutilitatea* virtuții ...” (OP1, p.52); *invazie*, fr. invasion, lat. invasio: „... în afară de noțiunea de *invazie,* nimic coerent istoric nu se află în acest poem ...” (OP1, p.502); *irascibil*, fr. irascibile, lat. irascibilis: „... divulgînd la toți taina protectorului *irascibil* ...” (GMA, p.23); *irefutabil*, fr. irréfutable, lat. irrefutabilis: „Pentru epoca vieneză rămîne limpede și *irefutabilă* presupunerea că Eminescu nu avea bacalaureatul ...” (VME, p.136); *iritație*, fr. irritation, lat. irritatio: „Limba pe care o vorbea Slavici și simpatia lui pentru Austria produceau *iritație* și dispreț în Eminescu...” (VME, p.148); *juvenil,* fr. juvénile, lat. juvenilis: „Era un poet care credea în seriozitatea dragostei *juvenile*...” (SS, p.113); *longevitate*, fr. longévité, lat. longaevitas-atis: „... părea a semăna prin *longevitate*... cu tatăl sau ...”. (VME, p.33); *lugubră,* fr. lugubre, lat. lugubris: „Născociră o sperietoare *lugubră* ...”

[4] Conform MDA, cuvântul este atestat de G. Călinescu. (miros puternic și respingător)
[5] Conform MDA, cuvântul a fost atestat de G. Călinescu. (sărăcie)

(VME, p.63); *maliție*, fr. malice, lat. malitia: „Perfid înseamnă necredincios cu plăcere, cu aroganță, cu *maliție*." (SS, p.399), „... simbolizează ... pedanteria și *maliția* ..." (OP2, p.370); *maliție*s, fr. malicieux, lat. malitiosus: „... poetul, *maliție*s, presupune că mica dimensiune a ferestrelor, prin raport la pereți, s-ar putea explica prin ..." (GMA, p.192); *masiv*, fr. massifi, germ. massiv: „... el ne privește din fotografie cu un cap *masiv*..." (VME, p.16); *mizer*, lat. miser-a, it. misero: „În această societate veselă și *mizeră* a mai stat Eminescu ..." (VME, p.109); *modestie*, lat. modestia, it. modestia, fr. modestie: „... credeam însă cu *modestie*..." (VME, p.118); *moralmente*, fr. moralment, it. moralmente: „... din care mai bine zis fu *moralmente* izgonit ..." (GMA, p.26); *noblețe*, fr. noblesse, it. noblezza: „... făcînd parte însă din înalta *noblețe* bucovineană ..." (VME, p.216), „... sărăcia ... pare răscumpărată de o veche *noblețe* ...". (OP1, p.157); *nubilă*, fr. nubile, lat. nubilis: „... la țară, unde la 13 ani o fată este *nubilă*." (IC, p.31); *onorific*, fr. honorifique, lat. honorificus-a-um: „... ocup și un post *onorific* foarte important...". (GMA, p.90), „... poetul fusese numit iarăși membru *onorific* ...". (GMA, p.90); *ostentație*, fr. ostentation, lat. ostentatio-onis: „... merse îndată din curiozitate sau din *ostentație* prin oraș ...". (GMA, P.27); *palid*, lat. pallidus, it. pallido: „Era un om tînăr ... sub o frunte lată și *palidă*". (GMA, p.79); *patetic*, fr. pathétique, germ. pathetisch: „Apoi sunt schemele *patetice*, melancolice...". (SS, p.383): *percepție*, lat. perceptio-onis, fr. perception: „Petrarca are *percepția* artistică a altitudinii ...". (GMA, p.110); *pesimist*, fr. pessimiste, germ. pessimiste: „... naționalist ca student dar *pesimist* mai documentat, redevine curînd biograful Mușatinilor ...". (OP1, p.157); *pluraliatate*, lat. pluralitas-atis, fr. pluralité: „... a explica ... identitatea în *pluralitate* ...". (OP1, p.214); *prevaricațiune*, fr. prévarication, lat. praevarication-onis: „... candidatul face ... critica propriilor lui vicii ... *prevaricațiunea* ...". (GMA, p.204); *prezident*, fr. président, lat. praesidens-ntis: „Numit *prezident* la tribunalul Dîmbovița ...". (GMA, p.11); *reputație*, fr. répudia, lat. reputatio-onis: „Era magistrat cu *reputația* de integritate". (GMA, p.10); *revelator*, révélateur, lat. revelatorius-a-um: „Numele proprii nu sînt prea *revelatoare*...". (GMA, p.39); *scrupulozitate*, fr. scrupulosité, lat. scupulositas: *„Scrupulozitatea* care destăinuie în Eminescu pe marele poet l-a lăsat însă în viața practică om fără apărare". (VME, p.208), „... punea în aceste vizite *scrupulozitatea* și setea de informație". (VME, p.146); *sedentar*, fr. sédentaire, lat. sedentarius: „... Alecsandrescu, care a fost întotdeauna un *sedentar*...". (GMA, p.23); *sobrietate*, fr. sobriété, lat. sobrietas: „... *sobrietatea* ... colegilor ardeleni ... trebuie să-l fi chinuit adesea ...". (VME, p.93); *subit*, fr. subit, lat. subitus: „... nu dragostea așa de *subită* fu pricina acestor generozități ...". (GMA, p.14); *subjecțiune*, fr. subjection, germ. subjektion, lat subiectio: „... nu vede altă soluție imediată, spre a scăpa de *subjecțiunea* față de un mare boier-moșier ...". (OP1, p.VI); *vaticinație*, fr. vaticination, lat. vaticinatio: „O formă de compoziție abstractă ... este *vaticinația* ..." (GMA, p.169); *violență*, fr. violence, lat. violentia, it. violenza: „Această *violență*, amestecată cu groaza caracteristică meditațiilor nocturne, dă poeziei erotice a lui Grigore Alecsandrescu o întunecare terifică..." (GMA, p.162); *volubilitate*, fr. volubilité, lat. volubilitas: „Toate scrierile de acum sînt tari ... de o mare *volubilitate* verbală". (OP1, p.331); *voluptate*, fr. volupté, lat. voluptas: *„Voluptatea* și prietenia sînt ... unite în sentimentul iubirii ..." .(GMA, p.163).

II. Din punct de vedere semantic, următoarele împrumuturi sunt:

a. monosemantice: *amoniu, a anticipa, aptitudine, auster, candelabru, cenzură, a contempla, debil, a declama, demisie, descripție, dignitate, discordie, divagație, doct, domiciliu, dualitate, elogiu, a emigra, enigmatic, exhibiție, familist, fetidă, frigiditate, a glorifica, grandios, implacabil, impresie, impulsiv, indigență, inefabil, inerent, inextricabil, infructuos, instabilitate, intenție, inutilitate, irascibil, irefutabil, juvenil, maliție*s, *modestie, moralmente, nubilă, palidă, patetic, percepție, pluralitate, prezident, onest, onorific, ostentație, labilitate, longevitate, lugubră, scrupulozitate, sedentar, subit, subjecțiune, vaticinație, violență.*

b. polisemantice: *a abunda, 1. A fi, a se găsi din belșug, în mare cantitate; a prisosi. 2. A avea, a conține; a folosi din belșug; abuziv,1. Exagerat, excesiv. 2. (Despre acțiunile omului) Arbitrar, ilegal; (despre oameni) care comite un abuz (1), care abuzează de puterea sa; adulter, 1. Adj. (Despre soți) Care a încălcat fidelitatea conjugală. 2. S. n. Infracțiune care constă în încălcarea fidelității conjugale de către unul dintre soți; afinitate, 1. Potrivire între oameni sau*

între manifestările lor, datorită asemănării spirituale. 2. (Chim.) Proprietate a două substanțe de a se combina. 3. Proprietate a unui material textil de a se vopsi cu un anumit colorant. 4. (Jur.) Legătură de rudenie creată prin căsătorie între unul dintre soți și rudele celuilalt soț; apogeu,*1. Punct culminant în dezvoltarea unui fenomen, a unei acțiuni etc. 2. Punctul cel mai depărtat de Pământ la care se află un astru pe orbita sa;* a asista, *1. Intranz. A fi de față, a lua parte (la...). 2. Tranz. A sta lângă cineva pentru a-l ajuta, pentru a-l apăra;* auspiciu,*1. (În Antichitatea romană) Prevestire făcută de auguri (1);* augur *(2). ◊ Expr. Sub cele mai bune auspicii = în împrejurări extrem de favorabile. 2. (În expr.) Sub auspiciile cuiva = sub patronajul, sub protecția cuiva;* calitate, *1. Totalitatea însușirilor și laturilor esențiale în virtutea cărora un lucru este ceea ce este, deosebindu-se de celelalte lucruri. 2. Însușire (bună sau rea), fel de a fi (bun sau rău);* p. restr. *caracteristică pozitivă, însușire bună. ◊ Loc. adj. De calitate = de calitate bună, de valoare. 3. Poziție, situație, titlu care conferă un drept. ◊ Loc. conj. În calitate de... = cu dreptul de..., fiind... 4. (La jocul de șah) Diferență de valoare între un turn și un nebun sau un cal;* concluzie, *1. Încheiere a unui șir de judecăți; gândire dedusă dintr-o serie de argumente sau constatări. Judecată nouă care rezultă din alte judecăți date și al cărei adevăr depinde de adevărul judecăților date. 2. Ultima parte a unei expuneri sau a unei lucrări, care cuprinde rezultatele finale. ◊ Expr. A trage concluziile = a rezuma ideile emise de participanți în* cadrul unei dezbateri *și a arăta consecințele care se impun în legătură cu problemele dezbătute. 3. (Mat.) Judecată care confirmă datele unei teoreme pe baza demonstrației. 4. (Jur., la pl.) Expunerile părților și ale procurorului într-un* process;confuzie, *1. Faptul de a confunda; încurcătură; lipsă de orientare (în diverse probleme). ◊ Confuzie mintală = stare patologică ce se caracterizează prin tulburări de percepție, orientare, raționament, memorie etc. 2. (Jur.; în forma* confuziune) *Stingere a unei obligații prin întrunirea, în aceeași persoană, a calităților de creditor și debitor;* convenție, *1. Înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme sau la anumite obiective. (Jur.) Contract; denumire dată unor tratate internaționale. (În artă) Înțelegere tacită de a admite unele procedee sau ficțiuni. 2. (La pl.) Deprinderi stabilite prin tradiție;* curiozitate, *1. Dorință de a cunoaște (amănunțit) ceva nou sau neobișnuit; manifestare a interesului pentru un lucru deosebit. Indiscreție. 2. Caracterul ciudat al unui lucru sau al unei ființe; (concr.) lucru interesant care se întâlnește rar; ciudățenie, raritate;* delir, *1. Tulburare a conștiinței, manifestată prin halucinații, aiurări, iluzii etc., întâlnită în unele boli mintale, în stări febrile etc. 2. Fig. Stare de exaltare, de extaz, de frenezie; entuziasm excesiv;* distincție,*1. Deosebire, diferență. A face distincție. Fără distincție. 2. Finețe, eleganță în înfățișare și comportări. 3. Decorație sau titlu care se acordă unei persoane pentru merite deosebite;* divinitate,*1. Dumnezeu, zeu. 2. Esență divină; dumnezeire;* ereditate,*1. Însușire a viețuitoarelor de a transmite urmașilor caracterele genetice specifice fiecărei specii. 2. (Jur.) Moștenire,* succesiune. *3. Proprietate a unui lucru sau a unui fenomen de a depinde de acțiunile momentane, precum și de stările succesive anterioare;* fanatic,*1. Adj., s. m. și f. (Om) dominat de* fanatism. *2. Adj. (Despre manifestările oamenilor) Care exprimă, trădează fanatism;* hibrid, *1. S. m., adj. (Organism) provenit din încrucișarea a doi indivizi de specii, de soiuri, de genuri sau de rase diferite. 2. Adj. Fig. (Despre realizări, idei, fapte) Alcătuit din elemente disparate; lipsit de armonie;* identitate,*1. Faptul de a fi identic cu sine însuși. Principiul identității = principiu fundamental al gândirii care impune ca formele logice să păstreze unul și același sens în decursul aceleiași operații. Asemănare, similitudine perfectă. 2. Ansamblu de date prin care se identifică o persoană. 3. (Mat.) Relație de egalitate în care intervin elemente variabile, adevărată pentru orice valori ale acestor elemente;* impuritate, *Lipsă de puritate, de curățenie. Stare a unui mediu cu toxicitate ridicată, cu microbi etc. 2. Corp sau substanță străină care se găsește în masa altui corp sau a unui material;* inerție,*1. (Fiz.) Proprietate a corpurilor de a-și păstra starea de repaus sau de mișcare în care se află atât timp cât nu sunt supuse acțiunii unei forțe exterioare. 2. Proprietate a unui sistem fizico-chimic sau tehnic de a reacționa slab sau cu întârziere la acțiunea factorilor externi. 3. Fig. Tendința unei persoane sau a unei colectivități de a rămâne în repaus, în inactivitate; lipsă de energie, indolență, apatie. 4. (Med.; în sintagma) Inerție uterină = lipsă de contracție și retractare a mușchiului uterin după naștere;* ingenuu, *1. Adj. Care vădește simplitate,*

naturalețe împletită cu sinceritate și cu naivitate, plin de ingenuitate; candid. 2. S. f. Rol, personaj, eroină care reprezintă o fată inocentă, pură, candidă; p. ext. persoană ingenuă; ingrat, 1. Adj., s. m. și f. (Persoană) care nu-și manifestă recunoștința pentru serviciile și avantajele primite, (om) nerecunoscător. 2. Adj. Fig. Care nu răsplătește, nu satisface, nu corespunde eforturilor făcute; care produce mai puțin decât trebuie; dezavantajos; p. ext. anevoios, greu; interdicție, 1. Prevedere legală prin care se interzice săvârșirea anumitor fapte sau acte. 2. Măsură legală sau judecătorească aplicată unui răufăcător sau unui alienat mintal, care constă în interzicerea exercitării anumitor acte juridice. 3. Stare în care se află aceste personae; invazie,1. Intrare neașteptată, năvălire a unei armate inamice într-o țară (cu scopul de a o cuceri, de a o subjuga); cotropire, invadare; p. ext. năvălire, venire neașteptată și în număr mare a cuiva sau a ceva într-un anumit loc. 2. Apariție rapidă și masivă, cu caracter de calamitate, într-o regiune, a unor specii de plante sau de animale dăunătoare sau parazite. 3. (Med.) Stadiu în evoluția ciclică a unei boli infecțioase, care durează de la apariția primelor semne de boală până la instalarea fenomenelor clinice caracteristice; iritație, 1. Stare de enervare, de surescitare nervoasă; iritare. 2. Congestie ușoară sau inflamație (dureroasă) a unui organ, a pielii; maliție,1. Înclinarea de a fi malițios; răutate, malițiozitate. 2. Vorbă, atitudine, glumă răutăcioasă; masiv, 1. Care se prezintă ca o masă unitară și compactă. (Despre obiecte) Care este format dintr-un material compact, fără goluri; plin; p. ext. greu. 2. (Despre ființe, construcții etc.) Mare, solid, voluminos, greu; p. ext. impunător, impresionant (prin dimensiuni). 3. Care este sau se produce în cantități mari, pe scară întinsă; amplu. II. S. n. 1. Unitate de relief formată dintr-un grup de munți sau de dealuri (reunite în jurul unui vârf); p. restr. munte. 2. Arboret în care coroanele arborilor se ating. Grupare de arbori, de arbuști sau de plante de același fel (făcută pentru a produce anumite efecte decorative). 3. P. anal. Bloc de beton sau de zidărie de dimensiuni mari, de care se leagă sau care susține o construcție. Masă mare de material solid; grămadă mare; morman. Partea cea mai compactă, cea mai mare, cea mai importantă dintr-un întreg; mizeră,1. Adj., s. m. și f. (Om) care se află într-o situație (materială) foarte proastă; (om) sărman, nenorocit. 2. Adj. (Despre starea, mediul în care se află ființele, obiectele etc.) Care denotă o situație foarte proastă; p. ext. sărăcăcios; noblețe,1. Calitatea de nobil (II); rangul sau titlul de nobil; nobilime (2), nobilitate (1). 2. (Rar) Nobilime (1). 3. Atitudine, însușire morală superioară; caracter nobil (I 1); nobilitate (2). 4. Distincție, eleganță; pesimist, 1. S. m. și f. Persoană predispusă la pesimism; adept al pesimismului filosofic. 2. Adj. Care manifestă pesimism, care se bazează pe pesimism; care aderă la pessimism; revelator, 1. Adj. Care dezvăluie, descoperă sau duce la descoperirea unui adevăr ascuns, a unui secret. 2. S. n. Soluție folosită în tehnica fotografierii pentru developare; sobrietate,1. Însușirea de a fi sobru; simplitate, concizie, austeritate (în aspect, în felul de a fi). 2. Cumpătare, moderație în felul de a mânca, de a bea, de a se îmbrăca; volubilitate, 1. Ușurință de a vorbi mult și repede; locvacitate. Spontaneitate; promptitudine. 2. Proprietate a unor plante de a-și înfășura tulpina în jurul unui arac, al unei sfori; voluptate, 1. Plăcere mare a simțurilor, a trupului. 2. Desfătare sufletească; încântare, satisfacție.

Etimologia multiplă arată că împrumuturile exemplificate fac parte din aria romanică, extinsă în țările europene, într-o perioadă de utilizare intensă și de studiu a scriitorilor români.

Modernizarea vocabularului românesc prin adaptarea neologismelor și-a făcut simțită prezența nu numai în scrierile literare, ci și în lucrări științifice și în toate compartimentele vieții culturale.

Din punct de vedere semantic, sunt folosite atât împrumuturi monosemantice, cât și polisemantice.

Din punct de vedere morfologic, predomină clasa substantivelor, verbele, adjectivele și adverbele fiind mai puțin numeroase.

Având ca specializare franceză-filosofie, G. Călinescu a studiat limbi ca: latină, franceză, italiană, obținând licența în italiană și secundar franceză-română, dar a învățat singur, apoi, și spaniolă, germană, engleză, rusă. Astfel, se poate remarca rolul său în modernizarea lexicului românesc.

BIBLIOGRAPHY

Groza, Liviu, *Elemente de lexicologie*, ediția a doua revăzută și adăugită, București, Editura Universității din București, 2012.

DEX, Academia Română, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan-Alexandru Rosetti, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

DȘL (*Dicționar general de științe. Științe ale limbii*), Bidu-Vrânceanu Angela, Călărașu Cristina, Ionescu Ruxăndoiu Liliana, Mancaș Mihaela, Pană Dindelegan Gabriela, Editura Științifică, București, 1997.

ELR, Academia Română, *Enciclopedia limbii române*, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

MDA, Academia Română, *Micul dicționar academic*, ediția a doua, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

SURSE:

Călinescu, G., *Impresii asupra literaturii spaniole*, București, Fundația regală pentru literatură și artă , 1946.

Călinescu, G., *Gr. M. Alexandrescu*, București, Editura pentru literatură, 1962.

Călinescu, G., *Opera lui Mihai Eminescu*, vol.I, București, Editura pentru literatură, 1967.

Călinescu, G., *Opera lui Mihai Eminescu*, vol.II, București, Editura pentru literatură, 1970.

Călinescu, G., *Scriitori străini*, București, Editura pentru literatură universală, 1967.

Călinescu, G., *Studii și conferințe*, București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1956.

Călinescu, G., *Ion Creangă. Viața și opera*, București, Editura pentru literatură, 1966.

Călinescu, G., *Ion Creangă. Viața și opera*, București, Editura Minerva, 1989.

Călinescu, G., *Viața lui Mihai Eminescu*, București, Editura Minerva, 1983.

Călinescu, G., *Ulysse*, București, Editura pentru literatură, 1967.

Călinescu, G., *Vasile Alecsandri*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1965.

ON PHRASEOLOGICAL UNITS

Mariana Matei (Buciu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract:Popular language means substandard and connotation, being preferred in literary texts, which thus gain authenticity and picturesque. An important component of popular language consists of phraseological units, linguistic marks which involve attitudinal and affective reactions and represent an important stylistic– expressive stratum of orality. The most important sources of modern phraseology are borrowings and loan translations according to foreign models and the creative power of our language, namely phraseological derivation or metaphorization. Unlike the free combinations of words, phraseological units get recognition by use and are seen as distinct groups, because the elements composing them have become a whole in time. Our aim is a definition and classification of phraseological units, according to the expressiveness criterion and the semantic criterion, as well as an application of theoretical notions to the text of the short story "Ofilire"/ 'Withering' by Liviu Rebreanu, in order to illustrate the close relationship established between the expressiveness of phraseological units and the approached topic.

Keywords: substandard, expressiveness, phraseological unit, classification, metaphorization

1. Introducere

Limbajul popular este registrul stilistic principal ce definește *oralitatea substandard* sau *oralitatea primară*. Din categoria *substandardului* mai fac parte limbajul *colocvial, familiar, argotic și regional*. Termenul *substandard* a fost introdus în lingvistică de către cercetătorul Klaus Bochmann (*Limba română*: *istorie, variante, conflicte, o privire din afară,* 2004*)*. Ținând cont de statutul neoficial, informal al acestuia, el îl definește drept negativ, necaracteristic standardului, specific categoriilor sociale inferioare, dar folosit în limba vorbită a păturilor sociale superioare, fiind predominant oral, regional[1]. Dumitru Irimia (*Introducere în stilistică,* 1999), mergând pe linia lui Walter Ong (*Orality and Literacy*: *The Technologizing of the Word*, 1982) arată că *oralitatea primară* sau *originală (substandardul)* este caracterizată printr-un grad înalt de omogenitate stilistică în interiorul *limbajului popular,* pe când oralitatea *secundară* sau *derivată* (*limbajul conversațional neutru* și *discursul*, adică *standardul)* este caracterizată prin reducerea omogenității stilistice[2]. Așadar, *limbajul popular*, cu expresivitatea sa majoră, dar lentă, întrunește toate aspectele oralului, care nu țin de „literar", de „standard". Pe de altă parte, „popular" înseamnă și conotativ, o întrunire a tuturor manifestărilor de limbaj care țin de spiritul național al unei limbi în evoluție.

Între elementele care alcătuiesc limbajul *popular – colocvial − familiar* se numără și **unitățile frazeologice**. Acestea sunt mărci lingvistice care presupun reacții atitudinale și afective, reprezentând un strat stilistico − expresiv important al *oralității*. *Limbajul popular*, în general, și *unitățile frazeologice*, în special, au trezit, de-a lungul timpului, interesul unui număr însemnat de cercetători străini și români. Acestea sunt preferate de scriitori în operele lor literare, care câștigă, astfel, în autenticitate și originalitate. Deși la nivel frazeologic există un număr foarte mic de trăsături intrinsec orale, efectul de oralitate rezultă din asocieri contextuale, din prezența mărcilor

[1]Bochmann, 2004: 151.

[2]Irimia,1999, 121: „Întrebuinţarea orală a limbii române desfăşoară un registru stilistic generat, pe de o parte, de distincţia*oralitateoriginară / primară – oralitate derivată*, pe de alta de principiile funcţionale care guvernează universul semantic al textului şi, prin aceasta, însăşi comunicarea lingvistică. *Oralitatea originară* – grad maxim de omogenitate stilistică în interiorul limbajului popular. *Oralitatea derivată* – reducerea omogenităţii stilistice datorită naturii sale de actualizator pe cale orală a limbii literare (scrise) într-un raport variind în funcţie de factori extralingvistici (tipul şi nivelul de instrucţieşi cultură ale protagoniştilor comunicării), care determină introducerea de elemente şi structuri lingvistice corespunzător acestui raport".

stilistice ale elementelor populare, familiare sau argotice, extrem de expresive. Deseori într-un context standard sau solemn, se folosesc în mod intenționat mărci frazeologice și sociolingvistice pentru crearea efectelor de oralitate pitorească.

În cele ce urmează, ne propunem definirea conceptului de unitate frazeologică, evidențierea surselor frazeologiei, clasificarea unităților frazeologice și aplicarea noțiunilor pe o nuvelă realist-obiectivă a scriitorului Liviu Rebreanu.

2. Unitățile frazeologice. Definiție și clasificare

Unitățile frazeologice reprezintă obiectul de studiu al **frazeologiei**. Ele sunt îmbinări constante de cuvinte sau grupuri sintactice stabile cu sens unitar și folosire îndelungată (sintagme stabile, unități sintagmatice sau grupuri frazeologice, numite și frazeologisme.)[3]. Termenul de *unitate frazeologică* a fost folosit pentru prima dată de Charles Bally (în *Precís de stylistique*, Genève, 1905, capitolul „La phraséologie"). A fost apoi utilizat de lingviștii ruși, ca *frazeologhism*, termen pe care l-a preluat și limba română. Au scris studii și lucrări despre frazeologie Iorgu Iordan (*Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor"*, 1948), Florica Dumitrescu (*Locuțiunile verbale în limba română*, 1958), Gheorghe Bulgăr (*Despre structura lingvistică și stilistică a locuțiunilor românești*, 1971), Ioana Boroianu (*Conceptul de unitate frazeologică: tipuri de unități frazeologice*, 1974), Stelian Dumistrăcel (*Lexic românesc. Cuvinte. Metafore. Expresii*, 1980), Mioara Avram (*Cultivarea limbii și frazeologia*, 1981), Teodor Hristea (*Frazeologia și importanța ei pentru studiul limbii române,*1984), Cristinel Munteanu (*Sinonimia frazeologică în limba română din perspectiva lingvisticii integrale*, 2007) etc. Unii dintre aceștia, precum Ion Coteanu, nu găsesc nicio diferență între categoriile de unități frazeologice[4], pe când alții, precum Florica Dumitrescu, insistă pe deosebirea dintre acestea[5].

Spre deosebire de îmbinările libere de cuvinte (create de orice vorbitor în cursul exprimării), **unitățile frazeologice** există deja în limbă, sunt consacrate prin uz și sunt simțite ca grupuri distincte, pentru că elementele care le alcătuiesc s-au sudat în timp. Astfel, structuri precum *apă minerală*, *apă de toaletă* sau *apă oxigenată* sunt unități frazeologice, pe când *apă rece*, *apă curată* sau *apă caldă* sunt îmbinări libere de cuvinte[6].

Cele mai importante **surse ale frazeologiei** moderne sunt *împrumuturile* și *calcurile* după modele străine, dar și forța creatoare a limbii noastre (creațiile interne), respectiv *derivarea frazeologică* (*aducere aminte*, *cronicar literar*) sau cele care apar prin *metaforizare* (*aurul negru*, *ferestrele sufletului* = „ochii", *a-i sări inima din loc*, *a trage cu coada ochiului*, *te miri ce*, *a o face de oaie* etc.[7]Deși unele îmbinări libere de cuvinte pot reprezenta realități percepute și ele ca o unitate (*stăpân al casei* sau *examen de sfârșit de an*)[8], acestea nu sunt unități frazeologice, din cauza frecvenței lor scăzute în utilizare.

În *DEX*, *frazeologia* este definită ca totalitate a îmbinărilor frazeologice specifice unei limbi, ca disciplină distinctă a lingvisticii care studiază unitățile frazeologice din limbă, ca mod propriu de construire a frazelor. Termenul este înregistrat și cu sensuri figurate, respectiv „vorbărie fără conținut", „pălăvrăgeală"[9]. În *DȘL,* aceasta este definită ca disciplina care studiază unitățile frazeologice dintr-o limbă și rolul lor în modernizarea acesteia[10]. Deși unii cercetători o subordonează lexicologiei sau sintaxei, subliniem faptul că frazeologia este o disciplină distinctă a

[3] Hristea, 1984: 138.
[4] *Vezi* Coteanu, 1982: 99.
[5] *Vezi* Florica Dumitrescu, 1958: 62.
[6] Hristea, 1984: 139.
[7] Irina Condrea, 2008: 56, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.
[8] Hristea, 1984: 139.
[9] Academia Română, 2009: 413.
[10] Angela Bidu-Vrânceanu *et alli*, 1997: 153: 1„Disciplină lingvistică în curs de constituire care se ocupă cu studiul unităţilor frazeologice dintr-o limbă sau dintr-un grup de limbi (apariţia şi originea acestora, uzul în comunicarea curentă ori în stilurile/limbajele specializate, familiile frazeologice, rolul unităţilor frazeologice în modernizarea limbii literare). 2. Ansamblul unităţilor frazeologice dintr-o limbă dată".

lingvisticii și, mai ales, una net diferită de sintaxă. Ea se apropie totuși de lexicologie prin categoria locuțiunilor, care au sens unitar, ca și cuvintele.

Frazeologismele existente în limba română se clasifică după **criterii** precum expresivitatea și criteriul semantic. Din perspectiva **expresivității** au fost identificate două mari categorii de frazeologisme: **expresiile frazeologice**și **structurile paremiologice, aforistice** și **clișeele. Expresiile frazeologice**, îmbinările de cuvinte cu caracter sudat, pot fi: **idiomatice**, care aparțin numai limbii române și al căror sens poate fi dedus din suma sensurilor termenilor care le compun (*a se face oale și ulcele, a-și aprinde paie-n cap, a spăla putina*); **locuțiuni** (*a sta de vorbă, a da în clocot, a cădea pe gânduri, a-și aduce aminte, a băga de seamă, nod în papură, punct de vedere etc*.); **frazeologisme cu sens conotativ,** metaforic (*a fi ochi și urechi, inimă de aur, a fi mâna dreaptă a cuiva, câtă frunză și iarbă, a se zbătea ca peștele pe uscat*).

O altă clasificare a frazeologismelor vizează **criteriul semantic**. Se disting astfel: frazeologisme construite pe comparații (*prost ca noaptea*); frazeologisme construite pe baza metaforei (*a-și pune pofta-n cui, pestriț la mațe*); frazeologisme construite pe sinonimie (*claie peste grămadă, în fel și chip*); frazeologisme construite pe antonimie (*du-te vino, negru pe alb*); frazeologisme construite pe bază de tautologii *(în vecii vecilor,lasă-mă sa te las*); frazeologisme ironice (*fruntea cozii*), frazeologisme structuri ritmate (*calea-valea, harcea-parcea*); frazeologisme bazate pe paralelism sintactic (*la plăcinte înainte, la război înapoi*)[11].

2.1. Expresiile frazeologice

Expresiile idiomatice sunt grupurile de cuvinte cu sens figurat, imposibil de tradus *ad-litteram* în alte limbi și cu o mare încărcătură expresivă, precum următoarele: *a bate apa în piuă, a da sfară în țară, a strica orzul pe gâște, a-și pune pofta în cui* etc.[12] În cazul traducerii unor expresii idiomatice dintr-o limbă în alta, se impune ca aceasta să fie tradusă tot printr-o expresie idiomatică. De exemplu, expresia idiomatică românească *a nu- i fi boii acasă* sau *a nu fi în apele sale* se traduce în limba franceză printr-o expresie cu același sens *ne pas être dans son assiette* (literal *a nu fi în farfuria sa*)[13]. Cu cât o grupare stabilă de cuvinte este mai expresivă, generatoare de efecte stilistice și cu o încărcătură afectivă mai mare, cu atât este considerată *expresie*[14]. Sunt expresii *a-i lipsi o doagă, a face zile fripte cuiva, a tăia frunze la câini, a face pe cineva cu ou și cu oțet*.

Când expresivitatea a dispărut complet și grupul frazeologic a devenit sudat, împietrit, acesta este o **locuțiune**. Un interes deosebit se acordă locuțiunilor de intensitate, definite drept ,,colocații stabile de termeni, dintre care unul adaugă celuilalt un sens superlativ”[15] (*îndrăgostit lulea, singur cuc, sărat ocnă, alb colilie*). Din punct de vedere funcțional, *lulea, cuc, ocnă* sau *colilie* sunt morfeme mult mai expresive decât adverbul *foarte*. *Locuțiunile* există la nivelul tuturor părților de vorbire, cu excepția articolului. O mare parte din locuțiunile substantivale și adjectivale provin din cele verbale, prin utilizarea procedeului *derivării frazeologice*: *băgare de seamă* (din *a băga de seamă*), *dare în primire*(din *a da în primire*), *întors pe dos* ,,supărat” (din *a întoarce pe dos*). Majoritatea *expresiilor* și a *locuțiunilor* au caracter popular[16] și sunt adaptate contextului sau modificate stilistic. În cazul unora, caracterul concret al metaforei, care le stă la bază, contrastează cu contextul standard, oficial. Dintre locuțiunile pronominale și adverbiale nehotărâte cunoscute, de exemplu, extrem de expresive sunt cele construite cu *tu* generic: *te miri cine, te miri ce, te miri cum. Tu* generic nu se referă la indivizi, ci la grupuri, la colectivități. Include locutorul, pe când construcțiile impersonale cu marca *se* îl exclud. *Tu* generic apare frecvent și în construcțiile paremiologice (*ai carte, ai parte*), în traduceri și în prelucrări religioase, în citate și în parafraze[17].

[11] *Idem, ibidem*: 115, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.
[12] Hristea, 1984: 143.
[13] *Idem, ibidem.*
[14] Hristea, 1984, 142.
[15] *Vezi* Ioana Boroianu, 1974: 245.
[16] Rodica Zafiu, 2002: 417:„Sunt legate de inventarul imagistic rural și de lexicul tradițional”.
[17] Rodica Zafiu, 2003: 7.

Tu generic apare și în expresiile cu funcție discursiv − pragmatică (*ce să vezi? mai știi? du-te vino)* sau în structurile aspectuale de intensificare (*și dă-i și luptă* sau *mergi și mergi)*, care aparțin, de asemenea, nivelului frazeologic. Tot frazeologisme sunt și **comparațiile stereotipe**[18] de tipul *galben ca ceara, ieftin ca braga* etc.

2.2. Structurile paremiologice, aforistice și clișeele

Structurile paremiologice, aforistice și **clișeele** (secvențe verbale fixe de largă circulație) se împart în: *proverbe și zicători;* ,,expresii înaripate", citate celebre sau cuvinte ,,călătoare", adică *frazeologisme aforistice* preluate din cultura antică greco-latină sau creștină (*călcâiul lui Ahile, arca lui Noe, patul lui Procust, oul lui Columb, nodul gordian, lacrimi de crocodil, calul troian etc*); *sloganuri, perifraze* și *clișee de exprimare***,** care evidențiază realități ale lumii contemporane precum: *fabrica viselor* (= Hollywood), *pământul făgăduinței* (= Israelul)[19]. Dintre formulele cu caracter convențional și internațional apărute în diverse limbi de cultură și de civilizație sunt foarte cunoscute: *artă pentru artă, răul secolului, turn de fildeș, mărul discordiei, fata morgana, porumbelul păcii, tale quale, rara avis, ad calendasgraecas*[20]. Există și lingviști care nu sunt de acord cu includerea proverbelor și a zicătorilor în categoria frazeologismelor, considerându-le unități frastice, adică fraze complete, deși foarte scurte și lapidare[21].

Structurile paremiologice aparțin limbajului popular și categoriei *brevilocvenței,* ca procedeu preferat al oralității. Ele atenuează redarea prea categorică sau crudă, uneori, a unor realități, care, astfel, sunt mai blânde. Forme fixe fiind, fac parte din categoria automatismelor vorbirii și ale scrierii, care sporesc expresivitatea unui enunț, dându-i și caracter de șablon, astfel că proverbul este perceput de unii ca un clișeu rigid, ce trădează lipsa de imaginație[22]. În ciuda acestor opinii, mari scriitori români consideră că proverbele românești par desprinse din conversația spirituală a unor ,,zei rustici", iar nu a unor țărani[23]. Alții susțin că unele proverbe celebre au statut de text în text, constituind o formă de intertextualitate[24] sau că reprezintă aspecte ale stilului gnomic[25]. Au caracter aforistic, iar în vorbire se recunosc datorită schimbării intonației. Vorbitorul, în mod voit, își părăsește vocea și împrumută o alta pentru a rosti proverbul, perceput ca un cod particular, intercalat în mesajele locutorilor[26]. Enumerăm astfel o serie de proverbe și zicători românești de o mare expresivitate precum: *omul sfințește locul, găsise un sat fără câini și se plimba fără băț, paza bună trece primejdia rea, ce ți-e scris în frunte ți-e pus, așchia nu sare departe de trunchi, leneșul mai mult aleargă etc*.

Structurile fixe sau **clișeele lingvistice** sunt rezultatul unor stereotipii ale exprimării. Deși clișeele lingvistice reprezintă o componentă negativă a comunicării ce duce la formulări stereotipe, anoste, monotone, ele sunt mărci evidente ale oralității. În situațiile în care un clișeu devine exagerat în folosire, ca un tic, uneori, se nasc și formulări rizibile[27]. Clișeele lingvistice întâlnite cel mai des sunt: *în principal, din start, la ora actuală, pe parcurs, pe mai departe, orașul de la malul mării, creator de frumos* (pentru artist) etc., precum și structurile idiomatice de tipul *doar-doar, și mai și.* Rezultat al unei mode sau obișnuințe, clișeele dau exprimării un caracter stereotip, artificios, incorect uneori[28], dar și familiar, alteori, acesta nefiind, neapărat, un lucru negativ.

---

[18] Hristea, 1984: 146.
[19] Irina Condrea, 2008: 115, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.
[20] Hristea, 1984: 144.
[21] *Idem, ibidem*: 146.
[22] Irina Condrea, 2008: 120, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.
[23] *Vezi* Dumistrăcel, 1980: 10. Autorul face referire la Blaga care afirma că proverbele populare ,, prin finețea lor par cuvinte dintr-o conversație spirituală ce are loc mai mult între zei rustici decât între țărani".
[24] *Apud* Irina Condrea, 2008: 120, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019, vezi Cornea, 1998: 85.
[25] *Apud idem, ibidem,* vezi Irimia, 1999:132.
[26] *Apud idem, ibidem,* vezi Greimas, 1975:318.
[27] Valeria Guțu Romalo, 2000: 206.
[28] *Idem, ibidem*: 208-209.

Tot de nivelul frazeologic țin și **structurile ritmice**, bazate pe repetiție, percepute ca elemente de oralitate utilizate pentru a fluidiza exprimarea și pentru ieșirea din monotonie, precum locuțiunile: *din vreme-n vreme, nici prea-prea, nici foarte-foarte, care mai de care, vrute și nevrute, verzi și uscate.* Unele structuri ritmice pot fi create și prin repetarea unor forme diminutivale în scop expresiv: *singuri-singurei, adevărul gol-goluț*. Stări de intensitate create tot prin procedeul repetiției unor lexeme pot fi exprimate prin structurile: *a întreba din om în om, vai de mine și de mine*. Exprimarea stărilor afective și a unor conotații pozitive realizate, de asemenea, prin repetiție este posibilă la nivelul sintagmelor: *Doamne-doamne, repede-repejor, fuga-fuguța*. Structurile tautologice intră și ele în categoria construcțiilor ritmate și sunt utilizate în limbajul popular: *de urat v-am mai ura, de vorbit am tot vorbit*[29].

3. Unități frazeologice în nuvela *Ofilire* de Liviu Rebreanu

Ne propunem, în continuare, să identificăm unele categorii de **unități frazeologice** în nuvela realistă ,,Ofilire" de Liviu Rebreanu, cu scopul de a ilustra modul în care frazeologismele revigorează narațiunea, precum și relația strânsă care se stabilește între expresivitatea acestora și tematica abordată, în stilul sobru, obiectiv și marcat de oralitate al scriitorului.

Narațiunea presărată, pe alocuri, cu unități frazeologice se construiește în jurul acestora, pe care, datorită expresivității lor, le percepem ca o axă stilistică, ce ne conduce progresiv și sigur la drama fundamentală a tinerei de șaptesprezece ani, victimă a propriei naivități, a dragostei, a încălcării normelor etice, dar și a convențiilor sociale. Ceea ce șochează, în primul rând, este faptul paradoxal că, deși numele tinerei, Saveta, este un derivat de la numele biblic Elisabeta (care în limba ebraică înseamnă imn de slavă și mulțumire față de Dumnezeu), eroina a încălcat legile morale, scrise și nescrise, comițând cel mai mare dintre păcatele omenești, sinuciderea. Este probabil un alt mod al lui Rebreanu de a sugera ironia amară a destinului orb, care guvernează viața personajelor sale. Prezența **clișeelor lingvistice** *de o vreme încoace, într-un târziu, de bună seamă* (12) sugerează faptul că astfel de drame, precum cea a Savetei, sunt extrem de frecvente în lumea satului, dintotdeauna.

Locuțiunile și expresiile sunt cele mai numeroase**,** iar acest fapt nu este deloc întâmplător, certe fiind bogăția semantică și încărcătura lor expresivă. Locuțiunea substantivală *poftă de viață* (16) este, poate, singura mai luminoasă din întregul text, în contextul suferințelor eroinei, exprimând starea ei de bine la vederea aceluia pe care îl iubea necondiționat. De fapt, **locuțiunile** evidențiază o primă etapă a zbuciumului sufletesc al fetei, de la amintirile dragi ale începutului iubirii, la suferința cruntă din cauza indiferenței ulterioare a feciorului de preot, totul culminând cu reproșurile mamei. Sugestive sunt locuțiunile verbale *a dat bineț*e(,,a saluta")- ,,ea i-a dat bineț*e* cum se cuvine"(14), *stătu pe gânduri* (12), *îi părea rău* (14), *a lăsa în pace pe cineva* (15), *a-și aduce aminte*- ,,își aduse aminte cum o ocolește acum"(16), *a da față*- ,,să mai dea o dată față cu dânsul (16), *a lua seama* - ,,Ia seama, fato, ia seama!" (15); locuțiunea verbală de intensitate *se cătrăni foc*(12); locuțiunile adjectivale - (oameni) *fără milă* (15), (a nu fi) *în stare* - ,,n-a fost în stare să puie mâna pe clanță"(16), locuțiuni adverbiale - *pe-a furișul* (varianta regională)- ,,lacrimile o prididiră pe-a furișul" (12), *în gura mare* - ,,să strige în gura mare" (16).

Frazeologismele construite prin metaforizare, **expresiile idiomatice** folosite de scriitor sugerează al doilea nivel, apogeul, punctul culminant al suferinței: *să-i scoață nălucirile din cap* (12), *i se îngreunează mintea, îi lâncezește sufletul* (13), *din creștet până-n tălpi* (13), *îi furnică în urechi un gând* (13), *i se înfige o săgeată otrăvită în inimă* (13), *o muncește gândul* (13), *sângele îi clocotește în vine* (13), *Te-a bătut Dumnezeu (13), nu i-a stat gura nicio clipă* 14), *și-i sta tare bine așa* (14), *să nu-mi faci rușine* (15), *să nu-ți mai aud nici de nume* (15). **Structura ritmică**, cu iz de imprecație, venită chiar din partea propriei mame, *să te duci încotro te-or duce ochii* (15), este stimulul exterior, care îi întărește hotărârea sinuciderii.

[29] Irina Condrea, 2008: 95, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.

Pe de altă parte, **comparațiile stereotipe** sugerează ireparabilul, definitivul, sfârșitul, dar și ideea că viața merge mai departe, chiar dacă un om sau altul o părăsește: *o gură ca meliță* (12), *a se zbătea ca peștele* (13), *moale ca mătasa* (14), *pere mărunte și galbene ca turta de ceară* (15), *tremura ca varga de mesteacăn* (15), *îi mângâia sufletul ca o sărutare de mamă* (15), *s-a topit ca o floare neudată* (16), *soarele se grăbește cu pași de uriaș spre sfințitul roșu ca sângele* (17), *un moșneag alb ca oaia* (17), *e galbenă ca frunza veștedă de frăgar* (17), *luna zâmbește ca un om nepăsător și se ascunde la spatele unui nor* (17). Analizând ponderea și expresivitatea tuturor acestor unități frazeologice întâlnite în nuvela lui Rebreanu, observăm amestecul frapant de duioșie și de lirism cu dramatismul conflictului și cu sobrietatea narării, în conturarea unei atmosfere tulburătoare prin tragismul ei, tipice universului artistic al scriitorului.

4. Concluzii

Unitățile frazeologice identificate în textul nuvelei lui Rebreanu au o pondere și o semnificație importante în structura limbii utilizate de narator și de personaje, fiind mărturii complexe ale unui anumit mod de a gândi și de a se exprima, tipic țărănesc, dar și tipic uman. Notația frazeologismelor lui Liviu Rebreanu este, de cele mai multe ori, sobră, aspră și banală, acestea fiind construite pe baza unor comparații la fel de banale, stereotipe, care includ elemente ale organicului, ale regnului vegetal, animal sau uman lipsit de umanitate. Termenii care compun unitățile frazeologice bazate pe comparație sau pe metaforă sunt termeni concreți care aduc împreună cuvinte populare din câmpul semantic al naturii (*frăgar, sfințit*), al gospodăriei țărănești (*mătasă, vargă, meliță*) sau al stărilor sufletești-limită (*nălucire, a se cătrăni, a-i furnica, a lâncezi, a sugruma, a se zbătea etc.*). Expresiile și locuțiunile din nuvela lui Rebreanu sună uneorisec, asemenea unei liste de inventar sau unui proces-verbal. De fapt, stilul său, în ansamblu, este unul, ,,fără stil, fără strălucire", anticalofil, dar autentic și expresiv, și datorită nivelului frazeologic al limbii, căci datorită îmbinărilor inedite dintre termenii lor, frazeologismele din nuvela *Ofilire* conturează, lent dar sigur, sensuri conotative, plasticizează idei din sfera ,,durerosului" și a ,,însingurării" și imprimă comunicării note aparte, de o gravă și rece solemnitate. În mod paradoxal, aceste tipare, deși fixe, au multiple și nebănuite valori expresive. Prin expresiile și unitățile frazeologice utilizate, Rebreanu creează artistic o lume pierdută sub povara eticului, dar salvată de tărâmul inefabil al esteticului, limba utilizată de el reprezentând un moment distinct în evoluția limbii române literare, dar și a limbii literaturii artistice.

Așadar, unitățile frazeologice au un statut aparte în cadrul limbajului popular, dar și în limbajul artistic, pe care îl inspiră, fiind un izvor nesecat de expresivitate și o marcă importantă a oralității stilului scriitorului. Prin specificul construcției lor solidare, prin contextul și prin armonia sensului constituită înlăuntrul lor, unitățile frazeologice vor transmite întotdeauna mai multe înțelesuri și subînțelesuri decât o fac în mod obișnuit solitarele cuvinte.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a 2-a, București, Grup Editorial Univers Enciclopedic Gold, 2009.

Bidu-Vrânceanu, Angela *et alli.*, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.

Bochmann, Klaus, *Limba română: istorie, variante, conflicte, o privire din afară*, Chișinău, Editura Cartdidact, 2004.

Boroianu, Ioana, *Conceptul de unitate frazeologică: tipuri de unități frazeologice* în L.L. nr 2, 1974, p. 242- 247.

Condrea, Irina, *Curs de stilistică*, Chișinău, USM, 2008, https://ro.scribd.com/document/398895588/Irina-Condrea-Curs-de-stilistic%C4%83-pdf, accesat 5.XI.2019.

Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Albatros, 1982.

Dumitrescu, Florica, *Locuțiunile verbale în limba română*, București, Editura Academiei, 1958.

Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșeală*, București, Editura Humanitas Educațional, 2000.

Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română, București*, Editura Albatros, 1984.

Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom, 1999, https://ro.scribd.com/doc/226443526/Dumitru-Irimia-Introducere-in-Stilistica, accesat 27.XI.2018.

Rebreanu, Liviu, *Opere1*. *Nuvele*.Ediție îngrijită de Niculae Gheran. București, Editura pentru Literatură, 1968.

Zafiu, Rodica, *Mărci ale oralității în limbajul jurnalistic actual* , în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale,* București, Editura Universității București, 2002, p.399- 429.

Zafiu, Rodica, *TU generic în limba română actuală*, București, Editura Universității București, 2003, https://www.academia.edu/6148226/_Tu_generic_%C3%AEn_limba_rom%C3%A2n%C4%83_actual%C4%83, accesat 19.09.2019.

THE CONVERSATIONAL MAXIMS IN THE NOVEL ÎMPĂRATUL NORILOR BY DUMITRU RADU POPESCU

Ana-Maria Nicolescu
PhD Student, University of Pitești

Abstract: The purpose of this paper is to exemplify the four conversational maxims defined by Grice: the maxim of quantity, the maxim of quality, the maxim of manner, the maxim of relation. The starting point is represented by the novel Împăratul norilor, a novel in which we can easily observe the violation of the principles imposed by the English philosopher of language.

Keywords: dialogue, maxim, implicature, message, communication.

Comunicarea este un act complex, care a suscitat mereu interesul cercetătorilor. Pentru a schematiza semnificația sa, putem spune că ea implică prezența unui emițător, a unui receptor și a unui mesaj. Emițătorul transmite receptorului mesajul, scopul principal fiind acela de a produce transformări asupra universului său cognitiv, psihologic sau social. Receptorul trece mesajul prin filtrul comprehensiunii sale, putând sau nu să ofere la rândul său un răspuns emițătorului. De unde se poate ușor observa că aceste două roluri, de emițător și de receptor sau interșanjabile. Așadar, comunicarea nu este doar simpla transmitere a unui conținut, indiferent de valoarea sau de statutul lui, ci trebuie să aibă în vedere persuadarea ilocutorului, definirea unui câmp comun de cunoștințe și valori, astfel încât actul emiterii de informații să-și atingă scopul.[1]

Pentru a ajunge la îndeplinirea acestui scop, mesajul nu trebuie să fie doar corect din punct de vedere semantic și sintactic, cu o coeziune și o claritate a elementelor constituente, ci trebuie să aibă activă și componenta pragmatică, prin uzitarea de conectori pragmatici, de strategii care să faciliteze schimbarea scontată asupra ilocutorului. Fie că vorbim despre un discurs scris sau despre un discurs oral, devine evident faptul că fiecare frază care îl compune include sensuri ascunse, numite sensuri ale vorbitorului. Sensul vorbitorului este un sens nonnatural sau convențional, implicat, în contrast cu sensul natural al unui enunț.

Acest sens al vorbitorului, implicatural, nonvericondițional a suscitat interesul lui H. P. Grice, teoria sa fiind publicată în eseurile: *Utterer's Meaning, Sentence Meaning and Word Meaning* (1968), *Logic and Coversation* (1975), *Further Notes on Logic and Conversation* (1978) și *Presuppositions and Conversational Implicature* (1981). Grice a reușit astfel să provească dincolo de planul semantic al enunțului și să analizeze sensurile acestuia din punctul de vedere al actelor de vorbire, prin reliefarea semnificațiilor implicațiilor pragmatice. În centrul analizei sale, va sta intenția comunicativă a vorbitorului, recunoscută de interlocutor, care înseamnă că vorbitorul comunică mai mult decât este cuprins în structura frazelor pe care le adresează, sensurile mesajului său găsindu-se dincolo de structura semantico-sintatctică a enunțului rostit.

În lucrarea *Conectori pragmatici,* Ariadna Ștefănescu definește astfel teoria lui Grice și principiile care stau la baza intenției comunicative: *abordarea griceeană vrea să explice sensul propoziției în termenii sensului vorbitorului și să explice sensul vorbitorului în termeni de intenții, cu mențiunea că prin sensul propoziției nu se înțelege numai sensul compozițional, ci și sensul ei comtextual și cel inferențial.*[2] Așadar, la Grice vorbitorul are o intenție reflexivă, ce se manifestă prin înțelegerea mutuală a emițătorului cu receptorul, astfel încât cei doi să aibă contextul prin care

[1] Cf. REBOUL, Anne, MOESCHLER, Jacques, Pragmatica discursului, Iași, Institutul European, 2010.
[2] ȘTEFĂNESCU, Ariadna, Conectori pragmatici, București, Editura Universității din București, 2007, p. 222.

să decodeze mesajul transmis. Ea ține de o cunoaștere reciprocă și de împărtășirea unui set comun de valori și cunoștințe, care să faciliteze actul comunicațional. Pentru Grice, fiecare enunț este capabil să producă sensuri naturale, dar și sensuri nenaturale, transmise indirect și care poartă numele de implicata acelui enunț. Implicata unui enunț care este, în același timp, intenționată și indirectă poartă numele de implicatură. Implicatura este deci o inferență pragmatică intenționată ce se definește raportându-ne la principiul cooperării conversaționale și la maximele conversaționale.[3]

Maximele conversaționale funcționează asemenea constrângerilor gramaticale. Ele îi ghidează pe participanții la comunicare să organizeze și să interpreteze, în mod corect și conform scopului pe care vor să-l atingă, mesajul emis și recepționat. Într-un act comunicațional coerent, coeziv și bine structurat, maximele conversaționale nu pot fi separate de principiul cooperării. Dacă cele două nu funcționează sau există momente în care se produc rupturi, atunci actul conversațional devine neclar, conduce la conflicte verbale, iar mesajul ajunge să fie pierdut sau divagat de la forma lui inițială.

Maximele enunțate de Grice sunt următoarele: maxima cantității- se referă la cantitatea de informație necesară schimbului curent de replici; Maxima Calității- se referă la dezideratul de a comunica informații adevărate; Maxima Relației sau a Relevanței- vorbește despre necesitatea de a fi relevant în comunicare; Maxima Modului sau a Manierei- mesajul transmis trebuie să fie clar, neambiguu, concis și ordonat. Într-o primă fază a analizei lor, Grice vorbea despre universalitatea acestor maxime, însă, ulterior, a observat că această universalitate nu putea fi dovedită în orice situație de comunicare. Astfel, maximele puteau fi încălcate pe rând sau chiar mai multe, pe parcursul unui act de comunicare, existând posibilitatea ca actul comunicațional să nu fie îngreunat.

Dacă toate maximele sunt respectate, putem vorbi de o comunicare ideală, aproape perfectă, al unei cooperări raționale între emițător și receptor. Interesant este faptul că maximele lui Grice au mai primit reformulări și completări, cea mai cunoscută completare fiind cea realizată de Leech, în 1980, care adaugă o nouă maximă, cea a politeții, care ajunge să contracareze toate cele patru maxime griceene. Prin respectarea maximei politeții, se putea ajunge la încălcarea celorlalte maxime, întrucât, nu de puține ori, pentru a face ca un act comunicațional să fie politicos, participanții pot alege să nu fie nici relevanți, nici manierați, transmițând informațiile sub orice formă a calității, doar pentru a respecta maxima politeții.

Maximele comunicării și principiul cooperării stau la baza explicării implicaturilor. *Implicaturile sunt sensuri care nu modifică valoarea de adevăr a propoziției, care activează în momentul în care aceasta este receptată și interpretată.*[4]În funcție de poziția pe care emițătorul și receptorul o manifestă față de maximă, avem posibilitatea de a stabili inferențețe prezente la nivelul enunțului. Există astfel trei atitudini față de maxime: încălcarea maximei, respingerea maximei și supralicitarea ei. Implicaturile comunicaționale se află la baza sensului unei fraze sau al conținutului total al unui enunț, alcătuit, conform teoriei lui Grice, din: ce a vrut să se spună, ce a fost spus și ce este implicat. Această a treia componentă cuprinde, la rândul său, alte trei subcategorii: ce este convențional implicat; ce este nonconvențional implicat și ce a fost presupus. Subcategoria *ce este nonconvențional implicat* implică, în mod direct, ce este conversațional implicat. La acest ultim nivel, ajungem să întâlnim implicaturile conversaționale particularizate și implicaturile conversaționale generalizate.

Implicaturile convenționale apar ca fiind inferențe introduse prin anumiți conectori pragmatici sau de anumite construcții sintactice, de tipul lui *totuși, de asemenea, cu alte cuvinte, prin urmare, doar.*

Implicaturile convenționale standard și implicaturile conversaționale particularizate țin de aspectele nonvericondiționale ale sensului, derivarea lor fiind dependentă de principiile conversaționale. Implicaturile conversaționale standard apar atunci când maximele sunt respectate, pe când implicaturile conversaționale particularizate se manifestă atunci când una sau mai multe maxime sunt supralicitate.

[3] Cf. GRICE, Paul, Logic and conversation, 1975, https://www.ucl.ac.uk/ls/studypacks/Grice-Logic.pdf.
[4] ȘTEFĂNESCU, Ariadna, *op. cit.*, p. 226.

Întâlnim, aşadar, implicaturi conversaţionale standard derivate din Maxima Calităţii. Această maximă impune constrângerea că emiţătorul cunoaşte sau poate verifica prin dovezi aserţiunea făcută. Lor li se adaugă implicaturile conversaţionale standard derivate din Maxima Cantităţii, atunci când sunt prezente, în cadrul enunţului, adverbe de tipul *doar, numai, decât, exact, tot;* implicaturi conversaţionale standard derivate din Maxima Relevanţei şi implicaturile conversaţionale standard derivate din Maxima Manierei. Această ultimă implicatură conversaţională ţine de prezenţa unui *şi* cu valoarea cauzală sau care poate fi înlocuit prin *şi apoi*.

Implicaturile conversaţionale particularizate sunt generate de lovirea a două maxime sau de încălcarea voită a unei maxime conversaţionale, pentru a demonstra importanţa alteia în contextul unei situaţii specifice de comunicare. Cu toate acestea, principiul cooperării conversaţionale este respectat. Ele sunt numite şi implicaturi nestandard sau implicaturi de supralicitare, revelarea lor făcându-se prin plasarea enuţului în context. Numai în acest fel receptorul îşi poate da seama care maxime au fost încălcate, pentru ca alte maxime să fie supralicitate în cadrul enunţului.

Pentru a exemplifica aceste implicaturi conversaţionale particularizate, vom supune analizei un fragment din romanul *Împăratul norilor*, scris de Dumitru Radu Popescu.

R1: *"Ei, Manoilescule, cum ai dormit? Prost, se vede pe ochii tăi, ai şi pielea vânătă, ca de ţigan... Eşti tu dat cu smoală şi slab ca un şarpe, arăţi a baragladină trăită în secetă, cu urzici, dar când nu dormi eşti de-a dreptul oribil. Ce mai e nou, n-ai mai descoperit nici un vampir, nici un bandit care suge sângele poporului, nici un criminal pe post de profesor universitar?"*

R2: *"Ce-s glumele astea acre aşa de dimineaţă?"*

R3: *"Vorbesc serios, nu eşti tu omul care cunoşti totul mai înainte cu o secundă decât alţii?"*

R4: *"Ai aflat că te-am înjurat?"*

R5: *"A, nu, nu e o înjurătură, e o părere de-a ta, de ce-ţi consideri părerea o înjurătură?"*

R6: *"E drept, dar aşa se zice când te pronunţi mai critic despre un coleg, că-l înjuri şi că urmăreşti ştie cine ce, să-i iei locul."*

R7: *"În cazul meu, nu e cazul, nu sunt prea sus, poate vrei să mă elimini şi să-ţi aduci vreun prietenaş..."*

R8: *"Nu depinde de mine, dragă... Hai, vrei să ne-mpăcăm?"*

R9: *"Păi, ne-am certat, Manoilescule? Tu ai zis că sunt caraghios tot răscolind în lăturile satului Pătârlagele, eu nu ţi-am răspuns, deci nu ne-am certat şi n-are rost să ne-mpăcăm niciodată, tu crezi altceva decât cred eu în multe, tu o să te mai împaci cu cine te-ai împăcat şi-ai fost prieten... Eu mă ocup de murdării, n-am cazuri excepţionale şi nici nu mă interesează."*

R10: *"Este clar c-au fost câteva crime inexplicabile în ultima vreme, la rând, care..."*

R11: *"Foarte clar."*

R12: *"Şi care să fie cauzele?"*

R13: *"Vântul."* [5]

Fragmentul reprodus prezintă un dialog purtat între Manoilescu şi unul dintre personajele romanului, fiind construit prin schimbul permanent de replici. Locutorul emite unul sau mai multe enunţuri, iar interlocutorul îi oferă fie o simplă replică, fie un răspuns, în situţia în care emiţătorul produce un enunţ cu valoare interogativă. Întrebarea pe care ne-o putem pune este dacă cei doi participanţi la actul de comunicare ajung să respecte principiul cooperării despre care ne vorbea Grice şi maximele formulate de acesta.

Prima replică a dialogului aparţine personajului anonim, conţinând o întrebare legată de maniera în care a dormit Manoilescu. Încă din acest punct, observăm că ceea ce ar fi trebuit să fie o cooperare este încălcat chiar de emiţătorul care, fără să acorde răgaz receptorului pentru a-i răspunde la întrebare, îşi construieşte singur răspunsul. Şi nu doar atât: oferă şi argumente pentru a şi-l susţine, dirijând astfel atenţia lui Manoilescu spre ceva dinainte stabilit. În fond, întrebarea nu este decât un pretext pentru a-şi putea construi, mai departe, replica, ajungând în punctul în care să

[5] POPESCU, Dumitru Radu, *Împăratul norilor*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1976, pp. 20-21.

producă efectul scontat asupra interlocutorului său. Fraza interogativă este urmată de două fraze enunțiative, unde, printr-un limbaj direct, într-o oarecare măsură jignitor, personajul romanului nostru realziează portretul fizic al lui Manoilescu, astfel încât întărește răspunsul la interogația adresată inițial: interlocutorul a dormit prost, fiind trădat de propriul aspect. Erau necesare toate aceste informații cuprinse de personaj în replica dialogului său? Răspunsul este nu: maxima cantității este încălcată în mod clar, el transmișând mai mult decât era necesar. La fel și maxima relevanței: informația transmisă nu este relevantă pentru întrebarea adresată, mai ales că răspunsul ar fi trebuit să aparțină receptorului. Putem considera că maxima calității este adevărată, dat fiind faptul că cele două personaje se cunoșteau, aspectele fizice menționate fiind adevărate, mai ales că nu vor fi contracarate, sub nicio formă, de către Manoilescu. Așadar, în mod indirect, se realizează o supralicitare a acestei maxime, dar și a maximei manierei, mesajul fiind clar. Acest R1 se încheie tot printr-o interogație, căreia, de data aceasta, nu îi mai oferă singur răspuns.

Astfel, se produce continuarea dialogului dintre Manoilescu și personajul anonim, răspunsul oferit de acesta caracterizându-se prin scurtime și claritate, începând o mai bună cooperare comunicațională între cei doi (R2). În acest punct al schimbului de replici, enunțurile lor sunt mai puțin elaborate din punct de vedere semantico-sintactic, însă maxima relevanței este în continuare încălcată. Enunțurile R3 și R4 dovedesc modul în care se realizează divagarea de la interogațiile inițiale, marcate în R1. Atât personajul anonim, emițător al R1, cât și lectorul textului așteaptă să devină receptorii unui răspuns clar, legat de acel *Ce mai e nou.*

Discuția dintre cei doi interlocutori se depărtează din ce în ce mai tare de scopul inițial al acesteia, marcat în prima replică, cea rostită de personajul anonim. De data aceasta, Manoilescu este cel care încearcă să-i schimbe cursul, răspunzând la o intrebare cu o altă întrebare, fără a respecta în totalitate principiul cooperării sau maxima relevanței. Enunțurile R3 și R4 devin sugestive în acest sens, ele putând implica două aspecte, în aparență distincte, dar în esență ce conduc către același punct de interes: fie Manoilescu nu dorește să răspundă la întrebarea colegului său de dialog, din diferite motive, fie el încearcă pur și simplu să dirijeze comunicarea, astfel încât aceasta să producă efectul pe care el și-l dorește, nu cel pe care personajul anonim l-a avut în vedere încă de la prima replică.

Acest schimb continuu de roluri dintre emițător și receptor, având la bază o încălcare evidentă a maximei relevanței și a celei a cantității și manierei, după cum ne dovedește replica R9, demonstrează supralicitarea maximei calității, mai ales că receptorul mesajului nu îl contracarează în vreun fel. Așadar, îl putem considera veridic. Abia în replicile R10, R11, R12, R13 aflăm un răspuns voalat, care, dacă s-ar fi respectat principiul cooperării și maximele stabilite de Grice, ar fi trebuit să survină imediat după R1. Pentru a conclude, suntem liberi să afirmăm că supralicitarea maximei calității este cea care domină dialogul dintre Manoilescu și personajul anonim, toate celelalte maxime fiind, rând pe rând, încălcate.

BIBLIOGRAPHY

GRICE, Paul, *Logic and conversation*, 1975, https://www.ucl.ac.uk/ls/studypacks/Grice-Logic.pdf.

POPESCU, Dumitru Radu, *Împăratul norilor*, București, Editura Eminescu, 1976.

ŞTEFĂNESCU, Ariadna, Conectori pragmatici, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

THE TYPOLOGY OF CONNECTORS IN DUMITRU RADU POPESCU'S *ÎMPĂRATUL NORILOR*

Ana-Maria Nicolescu
PhD Student, University of Pitești

Abstract: The aim of this paper is to realise a typology of the connectors. Starting from the connectors classification proposed by Romanian Language Grammar *from 2008, from that proposed by Ariadna Ștefănescu in the work entitled* Pragmatic Connectors, *and from the typology proposed in the Dictionary of Language Science, we intend to focus on the occurence of connectors at a syntactic and discours level, but we do not deny the pragmatic level of discourse, especially the argumentative connectors. We do not ignore either the theoretical studies in the domain of pragmatics, realised by Dominique Maingueneau, Jean-Michel Adam, Jacques Moeschler.*

Keywords: connector, discours, pragmatics, grammar, linguistic.

Jean Michel Adamși principiile *Lingvisticii textuale*

Potrivit lingvistului Jean-Michel Adam, conectorii[1] se încadrează în clasa de expresii lingvistice unde sunt prezente o serie de conjuncții coordonatoare, de tipul adversativului *dar*, a concluzivului *deci* sau lui *or* și *căci,* anumite conjuncții subordonatoare (*deoarece, cum),* anumite adverbe sau locuțiuni adverbiale – *într-adevăr, în consecință, orice-ar fi, astfel-*, și anumite grupuri nominale sau prepoziționale: *în ciuda acestui fapt* etc.

El împarte clasa conectorilor în trei subcategorii. Cea dintâi este reprezentată de concectorii argumentativi propriu-ziși, ea fiind urmată de organizatorii și mărcile textuale și de mărcile de asumare enunțiativă. Dintre aceste trei subcategorii, singura care ajută la structurarea textuală, dar care intervine și în asumarea enunțiativă și în orientarea argumentativă este cea a conectorilor argumentativi propriu-ziși.

Conectorii argumentativi cumulează o serie de funcții distincte, dintre care amintim: funcția de segmentare; funcția de asumare enunțiativă și funcția de orientare argumentativă a enunțurilor. În categoria acestor conectori intră atât cei argumentativi și concesivi (*dar, totuși, însă),* cât și conectorii explicativi și justificativi (*căci, pentru că, dacă, atunci)*. Lista această poate fi completată de un *dacă* ipotetic real și ficțional, un *când* ipotetic real și de mărcile simple ale unui argument: *chiar, de altfel, în plus.*

Conectorii argumentativi pot fi, la rândul lor, diferențiați în următoarele subcategorii:

- Conectorii argumentativi sau mărci ale argumentului: *deoarece, din moment ce, cum, chiar;* aceștia îndeplinesc două valori: de justificare și explicare și de operator de construire a lumii;
- Conectorii argumentativi sau mărci ale concluziei: *deci, atunci, în consecință;*
- Conectori contra-argumentativi sau mărci ale unui argument tare: *dar, însă, cu toate acestea;*
- Conectori contra-argumentativi sau mărci ale unui argument slab: *desigur, deși, în pofida, cu toate că.*

În ceea ce privește organizatorii textuali, Jean-Michel Adam îi definește ca fiind organizatorii care ordonează părțile reprezentării discursive, pe axele majore ale timpului și spațiului, dar care structurează și progresia textului, indicând diferitele sale părți.

[1] Cf. Adam, Jean Michel, *Lingvistică textuală,* Iași, Editura Institutul European, 2008.

Include aici:

- Organizatorii spațiali: *în față, deasupra de;*
- Organizatorii temporali: *ieri, pe urmă* etc;
- Organizatorii enumerativi care fragmentează și ordonează materia textuală, combinând uneori valoarea de ordine cu cea temporală: *apoi, pe urmă, în concluzie* etc;
- Organizatori care subliniază schimbarea de topic: *cât despre, în ceea ce privește* etc;
- Organizatori ca mărci de ilustrare și de exemplificare: *de exemplu, în special, mai ales,* ei având rolul de a introduce exemple, dând enunțului un statut de ilustrare a aserțiunii principale.

Cea de-a treia categorie stabilită de cercetător este reprezentată de mărcile de asumare enunțiativă, pentru care este stabilită următoarea tipologie:

- Mărcile de cadre mediatoare sau sursele cunoașterii: *conform, potrivit, după, cât despre*- ele ilsutrează cum o anumită parte a textului nu este asumată de vorbitor, ci este mediată de o altă voce;
- Mărcile de reformulare care marchează o reluare metaenunțiativă ce este, adesea, o schimbare a punctului de vedere (*adică, altfel spus, în alți termeni)* și/sau alătură acestei reluări un marcaj asemănător cu cel al mărcilor de integrare liniară concluzivă: *pe scurt, în fond, în concluzie, în fapt.*
- Mărcile de structurare a conversației: *bun, bine, păi, atunci;*
- Mărcile fatice: *știi, vezi tu, ăăă.*

Dominique Maingueneau *și* acțiunea asupra interlocutorului

Plecând de la strategiile pe care participanții la comunicare le folosesc în cadrul interacțiunii verbale, argumentația poate fi percepută ca modalitate de a acționa asupra interlocutorului prin discurs. Comunicarea argumentativă este, pentru Maingueneau[2], mai mult decât o artă a persuasiunii, așa cum era ea privită în perioada Antichității, implicând diverse tehnici și resurse necesare transmiterii mesajului scontat.

Maingueneau pleacă, în explicarea conceptului de conectori argumentativi, de la definițiile argumentației, citându-i pe Oswald Ducrot și J.-C. Anscombre, pentru care a argumenta semnifică *a prezenta un enunț E1 (sau un ansamblu de enunțuri) ca fiind menit să determine acceptarea unui alt enunț (sau ansamblu de enunțuri) E2 de către un interlocutor.* Studierea acțiunii argumentative derulate în cadrul actului comunicațional este strâns legată de categoria conectorilor lingvistici, elemente care leagă două unități semantice, dar care oferă un rol argumentativ unităților pe care le pun în relație. Acești conectori se diferențiază clar de cei logici, întrucât posedă capacitatea de a lega și unități eterogene: *un enunț și o enunțare, un fapt extralingvistic și un enunț, un element implicit și un element explicit.*[3]

Pentru cercetărorul francez, cei mai importanți conectori cu funcție de argumentare sunt: *dar,* cu variantele *însă, ci;* conectorul *ei bine* și conectorii *căci, pentru că, din moment ce (deoarece).*

Conectorul argumentativ *dar* apare, în studiile de specialitate, ca având două valori: o valoare de contradicție, echivalentă adversativului *ci* și o valoare de argumentativ. Spre deosebire de conectorul *dar,* conectorul *ci* posedă întotdeauna valoare de contradicție. În situațiile în care *dar* este însoțit de adverbul *desigur*, se poate vorbi de polifonie, căci locutorul introduce în discurs un locutor contrar, căruia îi atribuie un P, respins de punctul său de vedere în favoarea unui Q: *Desigur P dar Q.*

Analiza conectorului *dar* nu se opește însă aici. Ducrot stabilește pentru el două posibilități de folosire, în funcție de poziția pe care o ocupă la nivelul enunțului: se află fie în interiorul replicii locutorului (X: P dar Q) ; se află fie la începutul unei replici și introduce un Q explicit (X: dar Q);

[2] Cf. Maingueneau, Dominique, *Pragmatică pentru discursul literar,* Iași, Editura Institutul European, 2007.
[3] *Ibidem,* p. 79.

se află la începutul unei replici şi nu introduce un Q explicit (X: dar...). Atunci când se găseşte la începutul unei replici şi introduce un Q explicit, el poate continua o replică a unui alt locutor, marcând opoziţia dintre cei doi locutori (Y: P; X: dar P) în ceea ce priveşte actul de enunţare a lui Y care enunţă P, sau concluziile pe care Y le trage din P, chiar dacă X admite adevărul lui P, sau în ceea ce priveşte adevărul lui P.

O valoare specială pe care Maingueneau o atribuie conectorului *dar* este aceea de *dar* romanesc, dată fiind dificultatea cu care se stabileşte rolul său în articularea discursului romanesc. Acest *dar* nu ţine de argumente, ci de atitudinea personajelor, contrazicând aşteptările lectorilor. Tot în cadrul discursului romanesc, conectorul *dar* îndeplineşte rolul unui operator de tranziţie, care *facilitează trecerea de la un domeniu la altul, anulând impresia discontinuităţii.* (p. 92) Pentru a conclude, acest *dar* fie separă un spaţiu de altul, fie separă două descrieri succesive, fie separă două paragrafe.

Conectorul argumentativ *ei bine* este, din punct de vedere gramatical, o interjecţie care îndeplineşte, concomitent, dublă funcţie: fatică şi argumentativă. Atunci când el îndeplineşte o funcţie argumentativă, Maingueneau stabileşte că *subliniază în mod teatral pertinenţa enunţării pe care o introduce împotriva aşteptărilor unui destinatar care ar considera mai pertinentă o altă enunţare.* (p. 94)

În ceea ce priveşte conectorii argumentativi *căci, pentru că, din moment ce (deoarece),* Maingueneau consideră că ei nu se pot substitui reciproc, după cum o arată majoritatea studiilor de specialitate, acest aspect trebuind să ţină cont de funcţionările enunţiative distincte ale marcării raporturilor de cauzalitate. Într-o primă etapă, acesta stabileşte diferenţele dintre *pentru că* şi *căci, din moment ce:*

- *Pentru că* este singurul care poate introduce răspunsul la o întrebare de tipul *De ce...?;*
- *Pentru că* este singurul dintre cei trei conectori care poate sublinia emfaza, în structuri de tipul *doar pentru că mi-l doresc mi l-a cumpărat;*
- *Pentru că* este singurul care se poate folosi în interogaţii: *M-a sunat pentru că nu avea cu cine să vorbească? M-a sunat căci nu avea cu cine să vorbească,* de exemplu, ajunge să ofere alte conotaţii enunţului.

Aşadar, conectorul *pentru că* are rolul *de a explica un fapt P deja cunoscut de către destinatar,* pe când conectorii *căci* şi *din moment ce* presupun *două acte de enunţare succesive: se enunţă mai întâi P, apoi se justifică această enunţare spunând Q.* (p. 99) Conectorul *din moment ce* se aseamănă conectorului *căci* în ceea ce priveşte construirea a două acte de enunţare distincte, dar se diferenţiază de acesta prin faptul că *din moment ce* implică prezenţa polifoniei. Acesta stabileşte diferenţe între persoana care produce enunţul şi persoana care asumă acest enunţ, garantându-i valoarea de adevăr.

J. Verguin - *Prepoziţii, conjuncţii, relative*

Ipoteza de la care pleacă lingvistul francez J. Verguin în articolul *Prepoziţii, conjuncţii, relative*[4] este reprezentată de stabilirea statutului îndeplinit de prepoziţii şi conjuncţiile subordonatoare: constituie ele două clase distincte de moneme funcţionale? Pot fi cuprinse prepoziţiile în categoria conjuncţiei, deşi aceasta include atât elementele coordonatoare, cât şi pe cele subordonatoare? Verguin pleacă de la definiţia acordată de Marouzeau prepoziţiei, în lucrarea *Lexique de la terminologie linguistique:termen adverbial care este de obicei plasat, după cum numele o indică, dar nu întotdeauna, în faţa termenului pe care îl determină, pentru a exprima raportul în care se găseşte acest termen vizavi de restul enunţului. (*trad noastră).

Această definiţie este completată de cea a conjuncţiei subordonatoare, cea *care serveşte la marcarea unui raport de dependenţă între doi termeni.* (trad. noastră) Concluzia la care ajunge este că prepoziţia şi conjuncţia subordonatoare se încadrează în clasa monemelor funcţionale, la fel ca

[4] Cf. Verguin, J. *Prépositions, conjonctions, relatifs* în Linguistic Studies presented to André Martinet, On the Occasion of his Sixtieth Birthday, vol. 23, New York, 1967.

orice alt segment contingent care, odată introdus în enunț pentru a oferi specificitate unui segment preexistent, este un subordonat al acelui segment. Din acest motiv, în clasa monemelor funcționale, alături de prepoziție și conjuncție, putem încadra și relativele. În ceea ce le privește pe acestea, Verguin afirmă că ele apar ca un *monem funcțional, marcă a unui raport de determinare între o sintagmă cu predicat secundar și un substantiv.*[5]

O poziție distinctă o ocupă conjuncțiile coordonatoare care, potrivit lui Verguin, nu trebuie incluse în clasa monemelor funcționale, așa cum a definit-o André Martinet, întrucât acest tip de conjuncții realizează legături între termeni cu funcții comparabile la nivelul enunțului. De aceea, conjuncțiile coordonatoare vor fi incluse în clasa coordinativelor, termen propus tot de Martinet, în lucrarea *Eléments de linguistique générale,* a căror definiție este următoarea: *monemele coordinative sunt unități gramaticale care, într-un enunț, au rolul de a alătura segmente cu aceeași funcție, sau de a uni, sub aceeași curbă melodic, două enunțuri dintre care al doilea nu ar putea fi considerat ca o determinare a primului.*[6]

Conectorii și operatorii argumentativi în *Dicționarul de științe ale limbii*

Dicționarul de științe ale limbii stabilește definiții ale termenilor *conector* și *operator,* stabilind atât punctele comune dintre cele două noțiuni lingvistice, cât și distincțiile care trebuie marcate.[7]

Conectorul este privit din perspective multiple, el apărând, mai întâi, în domeniul logicii formale unde *desemnează o funcție care are ca argumente o pereche ordonată de propoziții, P și Q, și al cărei rol este de legare a acestor propoziții în vederea obținerii unei propoziții compuse.* Din punctul de vedere al logicii formale, conectorii care o caracterizează se pot împărți în patru categorii: de conjuncție (*și)*, de disjuncție (*sau),* de implicație (*dacă ... atunci);* de echivalență (*dacă și numai dacă).* Pentru domeniul sintaxei, conectorul este reprezentat de orice cuvânt sau locuțiune care îndeplinește funcția de legare sintactică și semantică a două unități de nivel prepozițional, asigurând și ierarhizarea lor din punct de vedere structural: cele două porpoziții pot avea fie același rang, dacă sunt legate prin conectori coordonatori, fie ranguri diferite, dacă sunt legate prin conetori subordonatori. Nivelul logic și sintactic este completat de nivelul textual, unde conectorul este ilustrat printr-un adverb, locțiune adverbială, conjuncție, locuțiune conjuncțională care asigură legătura formală și semantică dintre părțile unui discurs, asigurând coeziunea acestuia.

Operatorul este, pe de o parte, sinonim total sau parțial al conectorului, mai ales în limbajul logicii formale. În limbajele naturale, termenul de *operator* devine sinonim celui de *modalizator.* Pentru cercetătorii francezi Z. Harris și M. Gross, operatorii sunt verbele și adjectivele care au capacitatea de a forma structurile sintactice ale unei limbi, după ce, în prealabil, au primit argumente. Pentru aceiași cercetători, distincția *operator – conector* este mult mai clar stabilită și definită. Unitățile relaționale care leagă două entități semantice în interiorul aceluiași act de limbaj se numesc *operatori semantici.* Unitățile care pun în relație două acte de limbaj se numesc conectori argumentativi. Însă, un termen poate fi atât operator semantic, cât și conector argumentativ. Clasa căreia îi aparține se poate stabili doar prin contextualizarea enunțului în care apare și prin comprehensiunea valorii pe care o dă acestuia. Câteva exemple în acest sens îl constituie termenii *pentru că* și *doar.*

Criterii de clasificare a conectorilor argumentativi

Cea mai întâlnită tipologizare a conectorilor argumentativi este cea realizată conform criteriului semantic. Potrivit lui Halliday și Hassan[8], conectorii pot stabili patru clase de relații semantice:

- Cauzale: *astfel, deci, prin urmare, din această cauză, având în vedere;*

[5] *Ibidem,* p. 575.
[6] *Ibidem,* p. 577.
[7] Cf. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2005.
[8] Cf. Halliday, M.A.K., Hassan, R., *Cohesion in English,* Lourdes, Longman, 1976.

- Temporale: *apoi, în acelaş itimp, simultan, înainte de, imediat, de îndată ce, în acest timp;*
- Adiţionale: *şi, de asemenea, în plus, nici* etc;
- Adversative: *dar, însă, ci, iar mai degrabă, dimpotrivă, ba chiar* etc.

Criteriului semantic i se adaugă cel pragmatic, în cadrul căruia Marianne Shelling[9] stabileşte existenţa a două grupuri de conectori argumentativi:

- Cei care articulează doi constituenţi, dintre care unul este destinat să ducă la acceptarea celuilalt, primul având funcţie de argument, al foilea de concluzie: *deci, atunci, prin urmare, în concluzie* etc;
- Cei care articulează mai mult de doi constituenţi, mişcarea argumentativă in care se înscriufiind mai vastă: *în sfârşit, în orice caz, în fond* etc.

Cel de-al treilea criteriu de clasificare a conectorilor argumentativi este cel funcţional. El este strâns legat de actul comunicaţional, de modalitatea în care participanţii la comunicare aleg să-şi construiască discursul, să-i ofere coeziune şi forţă argumentativă, pentru a transforma schimbul de replici într-unul pertinent. În funcţie de scopul pe care îl au, interlocutorii oferă discursului diferite funcţii, marcate prin utilizarea de conectori distincţi, după cum subliniază Agnès Landre şi Edouard Friemel[10]. Conform acestora, funcţiile pe care un discurs le poate avea sunt următoarele:

- Funcţia de denotare a realului- prin relaţii temporale, spaţiale, de mod, de comparaţie, de identificare;
- Funcţia de exprimare a logicii lumii şi a evenimentelor sale- prin relaţii cauzale, condiţionale, finale;
- Funcţia de exprimare a subiectivităţii- exprimarea certitudinii, a îndoielii, intensitatea, probabilitatea, disjuncţia, negaţia;
- Funcţia de administrare a interlocuţiei- prin relaţii de opoziţie, de concesie, de acceptare.

***Dar, iar, însă, ci* în viziunea specialiştilor români**

În *Gramatica limbii române*, Dumitru Irimia împarte conjuncţiile coordonatoare în cinci categorii[11]:

- Conjuncţiile coordonatoare copulative: *şi, precum şi, nici, dar şi* etc;
- Conjuncţiile coordonatoare disjunctive: *fie, sau, ori;*
- Conjuncţiile coordonatoare adversative: *dar, iar, însă, numai că;*
- Conjuncţiile coordonatoare opozitive: *ci, şi nu;*
- Conjuncţiile conclusive: *deci, aşadar, prin urmare, va să zică.*

Gramaticianul explică folosirea conjuncţiilor adversative *dar, iar, însă*, remarcând existenţa unei relaţii între distribuţia acestor conjuncţii şi particularităţile planului semantic al coordonării. El ajunge astfel la următoarele concluzii:

- Conjuncţia adversativă *iar* se foloseşte atunci când termenii implicaţi sunt în opoziţie;
- Conjuncţiile adversative *dar* şi *însă* sunt folosite între termeni divergenţi din punct de vedere semantic;
- Raportul adversativ poate fi realizat şi printr-o construcţie infinitivală.

Pentru a explica excluderea lui *ci* din categoria conjuncţiilor adversative şi crearea unei noi clase de conjuncţii coordonatoare, opozitive, Irimia pleacă de la ideea că structurarea sintactică a unui text este rezultatul unei acţiuni care se derulează complementar pe trei niveluri: ontologic, logic şi lingvistic. Plecând de la aceste niveluri, el consideră că adversativul *dar* nu reprezintă realităţi care se opun reciproc în mod obiectiv, ci reprezintă realităţi opuse în mod subiectiv, din

[9] Cf. Shelling, Marianne, *Remarques sur le role de quelques connecteurs,* în *Cahiers de linguistique française,* nr. 5, 1983.
[10] *Cf.* Landre, A., Friemel, E., *Concession, restriction et opposition: l'apport cu québécois à la description des connecteurs français,* în *Revue québécoise de linguistique,* vol. 15, nr. 1, 1984.
[11] Cf. Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române,* Iaşi, Editura Polirom, 1997.

perspectivă ontologică. Spre deosebire de *dar, ci* exprimă realități care se opun în mod obiectiv și care nu pot să coexiste. Mai mult decât atât, opozitivul *ci* coordonează termeni aparținând aceluiași câmp lexical, în timp ce adversativul *dar* nu impune astfel de constrângeri lexicale. De asemenea, termenii coordonați de opozitivul *ci* se află, cel mai adesea, în raport de antinomie, situație neîntâlnită în cazul termenilor coordonați prin adversativul *dar*.

O altă cercetare a valorilor conjuncțiilor disjunctive în limba română, *dar, iar, însă, ci,* o realizează Doina Paula Spiță, în lucrarea *Les connecteurs en français et en roumain*[12]. Potrivit acesteia, cea dintâi funcție pe care o îndeplinesc conjuncțiile adversative este aceea de a lega propoziții sau părți de propoziție adversative, cea mai bogată în valori, din acest punct de vedere, fiind conjuncția adversativă *dar*.

Dar poate îndeplini atât funcție conclusivă, devenind sinonimă cu *deci, așadar, prin urmare*, fie exprimă nerăbdarea, dojana, încurajarea. Acest adversativ are și funcție emfatică, întărind sensul unui cuvânt care se repetă, atunci când este plasat înaintea sa. Marchează mirarea sau surpriza, intervenția unui fapt nou, neașteptat. Adaugă un fapt nou, la cele afirmate înainte, situație în care este sinonim cu *mai mult decât atât, cu atât mai mult.*

Conjuncția coordonatoare *însă* marchează, pe lângă valoarea sa adversativă, și trecerea de la o idee la alta, fiind sinonimă cu *pe de altă parte.* Conjuncțiile *dar* și *însă* exprimă aproximativ același grad de opoziție, mai mare decât cel al opoziției marcate de *iar*, dar mai slab decât cel al lui *ci*.

Conjuncția adversativă *ci*, aflată după o megație, marchează o opoziție puternică și echivalează cu *ba dimpotrivă.* Atunci când se află poziționat după o propoziție ipotetică sau condițională, este echivalentul lui *dar* și *însă.* Când este plasat la începutul unei propoziții imperative, el arată nerăbdarea; în acest caz, își pierde proprietățile conjuncționale. Uneori, poate avea și valoare conclusivă, devenind sinonimul lui *deci.*

În comparație cu *dar, însă, ci,* conjuncția *iar* este considerată cea mai puțin adversativă dintre toate. Pe lângă valoarea sa adversativă, ea poate avea valoare copulativă, atunci când introduce termenii unei enumerații.

Gramatica Academiei și tipologizarea conectorilor

În capitolul *Aspecte ale construcției discursului*[13], Gramatica Academiei explică noțiunea de conector, stabilind pentru acesta două categorii: frastici și transfrastici. Gramatica vorbește despre caracterul eterogen al clasei conectorilor, care îndeplinesc funcții în stabilirea relațiilor gramaticale și/sau pragmatice dintre diferitele părți ale unui discurs. În primul rând, această eterogenitate este dată de statutul lexico-gramatical al elementelor cu rol de conector: interjecții, construcții negramaticalizate, conjuncții, adverbe, continuând cu diferitele relații, gramaticale sau pragmatice, pe care le marchează, și cu valorile pe care le dobândesc în diferitele contexte în care apar.

Relațiile gramaticale, semantice și sintactice, se manifestă mai ales la nivel frastic, pentru nivelul transfrastic importante fiind relațiile pragmatice, evidențiate cel mai bine în cadrul dialogului. Și aceasta pentru că schimburile reciproce de replici între participanții la comunicare sunt bazate pe producerea de efecte asupra alocutorului, astfel încât dialogul să producă anumite schimbări sau să-și atingă scopurile inițial stabilite.

Gramatica Academiei include în clasa conectorilor, din punct de vedere sintactic, prepozițiile, conjuncțiile, relativele pronominale, adjectivale sau adverbiale.Din punct de vedere pragmatic, clasa conectorilor cuprinde atât elemente gramaticale specializate pentru construirea conexiunilor semnatico-sintactice (conjuncțiile și, în anumite situații, relativele), cât și elemente nespecializate: o serie de interjecții (*păi, a ei*), o serie de adverbe și locuțiuni adverbiale (*astfel, totuși, de altfel, de asemenea, de fapt*), anumite construcții negramaticalizate (*pe de o parte, pe de altă parte, altfel spus*), sau chiar propoziții (*Așa cum am spus înainte).*

[12] Cf. Spiță, Doina Paula, *Les connecteurs en français et en roumain,* Iași, Editura Institutul European, 2003.
[13] Cf. GALR II, Enunțul, București, Editura Academiei Române, 2008.

În ceea ce privește conectorii pragmatici, Gramatica include în această categorie, în primul rând, conectorii transfrastici. Aceştia au doar rolul de a marca distinctele relații semnatico-semantice care apar între propoziții, fără a se integra în structura acestora. De aceea, în această categorie nu sunt incluși relativii, decât atunci când ei arată existența de relații anaforice între enunțuri.

Cea mai importantă subcategorie de conectori pragmatici este reprezentată de conectorii conjuncționali coordonatori. Autorii gramaticii includ aici:

- *Și*-ul narativ, care indică o succesiune de: fapte, argumente, descrieri;
- *Or*, ce marchează raportul adversativ la nivel transfrastic;
- *Dar, însă, numai că*- marcatori ai raportului adversativ, dar care, spre deosebire de *or*, ei subliniază o contrazicere a aşteptărilor sugerate de anunțul sau enunțurile anterioare;
- *Ci* – conectorul adversativ al opoziției, presupunând un termen negat anterior;
- Conjuncțiile disjunctive *sau, ori* care indică excluderea, alternanța unor momente sau fapte.

Acestor conectori conjuncționali coordonatori li se adaugă și conectorii conjuncționali subordonatori care exprimă relațiile de cauzalitate: *căci, fiindcă, pentru că.* Conectorii menționați până în acest moment aparțin și clasei conectorilor frastici. Tot în clasa conectorilor frastici intră și adverbele care exprimă concesia (*totuși)*, acordul (*într-adevăr*), reformularea (*mai precis*), introducerea unei teme de discurs (*dimpotrivă, în schimb)*.

Aceeași Gramatică statuează și rolurile îndeplinite de conectorii pragmatici, frastici sau transfrastici. Prima dintre ele este stabilirea de conexiuni între două acte de vorbire, de tipul aserțiune vs întrebare, două aserțiuni, promisiune vs ordin, ordin vs amenințare. Tot conectorii pragmatici sunt cei care ajută la decodarea intențiilor cu care un mesaj a fost transmis de emițător către receptorul său, fapt ce se erijează în rolul argumentativ al conectorului:

- Confirmare: *așa, bun, într-adevăr;*
- Justificare: *pentru că, deoarece, fiindcă, de aceea, de aici;*
- Concesie: *dar, totuși, mă rog, cu toate acestea;*
- Rectificare: *dar, însă ci, de fapt, în fine, mai bine zis;*
- Obiecție: *dar totuși, însă, păi;*
- Dezacord: *din contră, dimpotrivă, în schimb, însă ,dar;*
- Reamintire: *așa cum ai văzut, după cum știi:*
- concluzie: *deci, așadar, în consecință, prin urmare, pe scurt.*

Ariadna Ștefănescu și *Conectorii pragmatici*

Premisa de la care pleacă Ariadna Ștefănescu în lucrarea *Conectorii pragmatici*[14]este următoarea: toate conjuncțiile limbii naturale pot fi considerate conectori pragmatici, dat fiind faptul că acestea poartă, pe lângă informația sintactică, și informație semnatică și pragmatică de tip circumstanțial, conversațional și procedural.[15] Din clasa conectorilor pragmatici se exclud prepozițiile, întrucât informația pe care o poartă este de tip semantic sau conceptual, statutul lor fiind reglementat doar gramatical. De asemenea, prepozițiile participă la constituirea sensului prepozițional, pe când mare parte dintre conjuncții participă la constituirea sensului frastic.

Tot în clasa conectorilor pragmatici, autoarea include și complementizatorii, adică acele conjuncții și prepoziții impuse de structura actanțială a verbului: *Știu când vei veni, Doresc să te sun, Depind foarte mult de tine.* Și în cazul acestora, componenta sintactică se îmbină cu componenta pragmatică, prin faptul că aceste conjuncții sau prepoziții indică fie adevărul subordonatei lor, fie arată intenția de a executa ceva.

[14] Cf. Ştefănescu, Ariadna, Conectori pragmatici, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.
[15] *Ibidem,* p. 18.

Complementizatorilor li se adaugă marcatorii discursivi, despre care putem afirma că, uneori, sunt omonimi cu conectorii sintactico-pragmatici, aceştia din urmă migrând dintr-o clasă în alta. Un marcator discursiv nu contribuie la asigurarea coeziunii sintactice a elementelor frazei, ci doar la joncţionarea diferitelor părţi ale discursului. Aşadar, ei nu sunt integraţi semantic şi sintactic, dar vor fi integraţi discursiv, participând la constituirea globală a textului.

Ariadna Ştefănescu notează nivelurile la care aceşti marcatori pot si întâlniţi[16]. Există situaţii în care ei indică relaţii între părţi ale enunţului, între vorbitor şi mesajul construit de el; între locutor şi interlocutor, principala lor caracteristică fiind aceea că nu există încă un inventar exhaustiv al marcatorilor discursivi, tipologiile şi exemplele oferite diferind de la cercetător la cercetător: Bruce Fraser, Fischer, Schiffrin, Levinson, Blakemore etc. Vom oferi câteva exemple de marcatori discursivi, care se încadrează în sublsasa marcatorilor pragmatici: *de asemenea, oricum, cu toate acestea, haide, mă rog, pe scurt, înainte de toate, sincer, gura, stai puţin, vai de mine, ce chestie; şi, dar, sau, ori, fie...fie* (pentru Pop).

Citându-l pe Fischer, autoarea noastră aminteşte definiţia dată de acesta marcatorilor discursivi: *elementele care leagă două segmente discursive- S1 şi S2-, în care fiecare segment codifică un mesaj complet, iar marcatorul semnalizează o relaţie care se susţine între ele.*[17]Potrivit lui Fischer, relaţiile care există între aceste segmente discursive sunt: de elaborare (centrată pe conectorul pragmatic *şi*); de contrast (conectorul pragmatic *dar*); de inferenţă (*totuşi, deşi, deci, în acest caz, mai exact, prin urmare* etc.); de temporalitate (*atunci, apoi, îndată, iniţial* etc.).

Clasa marcatorilor nu prezintă omonimii doar cu cea a jonctivilor semnatico-sintactici, dar şi cu subclasa adverbelor modalizatoare: *bineînţeles, probabil, posibil, din fericire, în plus, în esenţă, pe scurt,* marcând felul în care vorbitorul se raportează la conţinutul propoziţional al enunţului. De aici şi numele lor de adverbe de atitudine propoziţională.

Potrivit Gramaticii Academiei, adverbele modalizatoare exprimă trei tipuri de atitudine modală: epistemică, deontică şi apreciativă.

Atitudinea epistemică are, la rândul său, mai multe subcategorii de adverbe modalizatoare:

- de certitudine: *evident, desigur, fără îndoială;*
- de incertitudine: *poate, parcă, oare;*
- de evidenţialitate inferenţială: *pesemne, poate;*
- de evidenţialitate citaţională: *cică, chipurile;*
- de evidenţialitate perceptuală: *parcă, pesemne.*

Atitudinea deontică include adverbele care exprimă posibilul şi obligatoriul (*obligatoriu, recomandabil, necesar, permis),* iar atitudinea apreciativă se bazează pe adverbele care anunţă valoarea psihologică de evaluare afectivă.

În ceea ce priveşte clasificarea morfologică a conectorilor discursivi, se are ca model clasificarea conectorilor sintactici. Cu toate acestea, marcatorii discursivi depăşesc graniţele morfologice şi locuţionale, intrând în sfera idiomatismelor, încadrându-se categoriei sintactice de grup.[18]Ariadna Ştefănescu opinează că, în clasa marcatorilor discursivi intră şi conectorii sintactico-pragmatici doar dacă aceştia sunt prezenţi într-o construcţie slab integrată sintactic

BIBLIOGRAPHY

ADAM, Jean Michel, *Lingvistică textuală,* Iaşi, Editura Institutul European, 2008.

BIDU-VRĂNCEANU, Angela, CĂLĂRAŞU, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, MANCAŞ, Mihaela, PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, Dicţionar de ştiinţe ale limbii, Bucureşti, Editura Nemira, 2005.

DUMITRESCU, Suzana Carmen, Coordonarea prin joncţiune în limba română, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979.

[16]*Ibidem,* p. 26.
[17]*Ibidem,* p. 26.
[18]*Ibidem,* p. 35.

GALR I, Cuvântul, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.
GALR II, Enunţul, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.
HALLIDAY, M.A.K., HASSAN, R., *Cohesion in English*, Lourdes, Longman, 1976.
IRIMIA, Dumitru, *Gramatica limbii române,* Iaşi, Editura Polirom, 1997.
LANDRE, A., FRIEMEL, E., *Concession, restriction et opposition: l'apport cu québécois à la description des connecteurs français,* în *Revue québécoise de linguistique,* vol. 15, nr. 1, 1984.
MAINGUENEAU, Dominique*, Pragmatică pentru discursul literar,* Iași, Editura Institutul European, 2007.
SHELLING, Marianne, *Remarques sur le role de quelques connecteurs*, în *Cahiers de linguistique française*, nr. 5, 1983.
SPIȚĂ, Doina Paula, Les connecteurs en français et en roumain, Iași, Editura Institutul European, 2003.
ŞTEFĂNESCU, Ariadna, Conectori pragmatici, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.
VERGUIN, J., Prépositions, conjonctions, relatifs în Linguistic Studies presented to André Martinet, On the Occasion of his Sixtieth Birthday, vol. 23, New York, 1967.

ROMANIAN GRAMMAR BOOKS BETWEEN 1757 – 1789. A HISTORICAL PERSPECTIVE

Rucăreanu Alina Marieta
PhD Student, "Ovidius" University of Constanța

Abstract:The period between the years 1757-1789 is characterised by a substantial influence of the Enlightenment and its social and spiritual endeavours, which fascinate the representatives of the Romanian culture. This aspect is proven not only by the development of education through the establishment of new schools, but also by the process of linguistic revival, the Romanian culture being represented by valuable grammarians who wrote important grammar works, some of which remained as manuscripts, while others were printed.

Conceived as an instrument of communication in society, a language remains permanently anchored in the reality offered by society and it is forced to evolve together with the society that uses it, in order to create for itself certain approaches that can ensure its adjustment to the communicational implications of social interaction. Thus, one can detect two significant directions on the analytical trajectory: on the one hand, a language progresses along with the society that uses it, and, on the other hand, a careful analysis of the evolution of a language is required, in order to discover and highlight the intrinsic implications of the influence of the society.

Grounding their approach on the desire to demonstrate the Latin character of the Romanian language, important men of culture tried, through their original works, written with an obvious practical objective, to promote pertinent ideas from this point of view, and they are of relevance today as well. Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu, Paul Iorgovici, Constantin Diaconovic-Loga, Radu Tempea and other philologists analysed the possibility of creating one uniform and unified language, which could not disregard or neglect its Latin origin. After the replacement of the Cyrillic alphabet with the Latin one, it was necessary to elaborate certain orthographic principles that could sustain the unity of the literary Romanian language, at all levels – phonetic, morphological, syntactic, and lexical. Thus, many valuable grammar books were written, and they constitute the normative base and structural scaffolding of the current Romanian grammar.

Keywords: grammar, linguistic norms and principles, alphabet, history, language

Pornind de la „testamentul" lui Ienăchiță Văcărescu de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, prin care era lăsată ca o moștenire dezvoltarea limbii românești, limba intră pe un făgaș firesc al modernizării, fiind șlefuită asiduu de grămăticii noștri care au așezat un fundament trainic din care ni se trage seva lingvistică de astăzi.

Paradigma vechi-nou este prezentă în lingvistică, cu două posibile abordări: limba în evoluția ei istorică și teoria limbii. Se consideră că „limba română literară veche înseamnă limba română literară din perioada secolul al XVI-lea – secolul al XVIII-lea, limita superioară (admisă în regulă general) având ca reper temporal și valoric gramatica lui Samuil Micu și Gheorghe Șincai, cea dintâi gramatică a limbii noastre, începutul unui lung process de normare și unificare a exprimării culte". (Tamba Dănilă, 2004:15-16)

Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai –Deleanu, Paul Iorgovici, Constantin Diaconovici – Loga, V. Colosi și alți filologi au analizat posibilitatea creării unei limbi unitare unice, care nu putea face abstracție de originea latină a acesteia. După înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin, se impunea elaborarea unor principii ortografice care să determine unificarea limbii române literare pe toate palierele: fonetic, morfologic, sintactic și lexical.

Perioada menționată se caracterizează prin influența marcantă a iluminismului, ideologie al cărei demers spiritual și social încântă condeiul reprezentanților culturii române. La dezvoltarea învățământului prin înființări de școli, se adaugă procesul „de reînnoire spirituală fără precedent", cultura română fiind „dominată de scriitorii aparținând Școlii Ardelene". (Iordan, 1978: 18) Pornind de la dorința de a demonstra latinitatea limbii române, importanți oameni de cultură au încercat prin

lucrări originale, cu un evident scop practic, să avanseze opinii relevante în acest sens, opinii care şi-au probat relevanţa, fiind actuale şi astăzi.

Până să analizăm contribuţia lui Samuil Micu şi Gheorghe Şincai la constituirea doctrinei lingvistice, am considerat necesară o incursiune în manuscrisele primilor grămătici români, care şi-au pus amprenta pe procesul de modernizare a limbii române.

La sfârşitul secolului al XVII-lea, grămăticul muntean Staicu de la Şcoala de slavonie din Târgovişte reuşeşte o primă încercare de gramatică a limbii române. Acesta a avut ca model ***Gramatiki slavenskia pravilnoe sintagma***, publicată în anul 1619, de cărturarul rus Meletie Smotriţki. În această perioadă, timp de aproape două secole şi jumătate, scrierea a fost fără norme corecte, precise, s-au respectat doar anumite reguli impuse de unele bucoavne şi bucvare, apărute de-a lungul timpului. (Draica, 2010)

Lucrarea lui Staicu, *Tâlcuirea sau arătarea gramaticii slavoneşti*, deşi nu a fost propriu-zis o lucrare de gramatică, a avut ecou lingvistic în lucrările ulterioare, mai ales în gramatica lui Eustatie Braşoveanu, care a redactat prima gramatică românească, în 1757. „Autorul nu a urmărit să explice sistemul gramatical al limbii române, ci, prin intermediul limbii materne, să explice sistemul gramatical al unei limbi străine (slavona), din necesităţi didactice, nu lingvistice". (Butnariuc, 2006: 7)

Rolul grămăticului Staicu ne este relevat şi în Dicţionarul literaturii române: „Staicu Grămăticul, sec. al XVII-lea, traducător şi filolog. A fost vreme îndelungată (probabil între 1630-1670) dascăl şi grămătic la Mitropolia din Târgovişte. La «şcoala de slavonie» care exista la Târgovişte din timpul lui Matei Basarab, S. preda ucenicilor săi gramatica slavonă după manualul de gramatică al lui Meletie Smotriţky, în ediţia apărută la Evie, în apropiere de Vilno, în 1619. În scopuri didactice, între 1667-1669, el alcătuieşte, plecând de la gramatica lui Smotriţky, *Tâlcuirea sau arătarea gramaticii slavoneşti*, cu text bilingv, slavo-român, menit să faciliteze înţelegerea gramaticii slavone. Părăsind exemplele originalului slavon în ilustrarea normelor gramaticale, el introduce altele, adecvate limbii române. S-a făcut aici prima încercare de formulare a unei terminologii gramaticale româneşti" (Dicţionar, 1979: 804). Manualul lui Staicu se află la Biblioteca Academiei Române, fiind inclus în manuscrisul 312, nedatat şi nesemnat. Diomid Strungaru a identificat autorul în lucrarea „Gramatica lui Smotriţki şi prima gramatică românească" (*Romanoslavica*, IV, p. 297-300). Aşa se explică de ce în *Catalogul manuscriptelor româneşti* al lui Ion Bianu în 1907, acest manuscris apare ca anonim. Au existat şi alte încercări de constituire a unei gramatici în limba română, însă au fost fie traduceri parţiale din gramatica lui Smotriţki, fie traduceri din alte gramatici străine.

În 1699 apare cu binecuvântarea mitropolitului Atanasie al Ardealului, la Bălgrad, în ***Bucoavna românească***, avându-l ca tipograf pe Mihai Iştvanovici. Era o carte de rugăciuni, de opt pagini, consacrate alfabetului chirilic, silabelor şi prozodiei, după care urmau rugăciuni şi alte texte religioase; se mai vorbea despre slovele şi semnele diacritice, dar şi despre unele reguli ortografice folosite în scriere. Aceasta poate fi considerată *prima lucrare românească de ortografie*, destinată, în primul rând, învăţământului, este cea mai veche bucoavnă românească tipărită, cunoscută până astăzi. (Draica, 2010)

Demnă de menţionat poate fi şi lucrarea lui Dimitrie Cantemir, ***Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae***, prin pasajele consacrate unor aspecte importante ale gramaticii româneşti. Cantemir a descoperit importanţa articolului în limba română, însă cercetările sale nu avut influenţă asupra primelor gramatici româneşti, deoarece lucrarea, deşi finalizată în 1716, a fost tipărită abia în 1825. (Butnariuc, 2006: 8) Nagy Bela consideră că Dimitrie Cantemir ar fi putut scrie prima gramatică românească dacă nu ar fi murit de timpuriu, având în vedere că acesta „a făcut observaţii interesante comparând româna şi italiana, latina şi greaca, analizând variantele dialectale şi alternanţele fonetice". (1987: 58)

Urmărind să alcătuiască un sistem de norme care să sistematizeze o scriere unitară, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în 1757, Dimitrie Eustatievici Braşoveanul alcătuieşte lucrarea ***Gramatica rumânească***, fiind considerată *prima gramatică completă a limbii române*. Aceasta a rămas în manuscris, neavând o influenţă directă asupra evoluţiei ulterioare a gramaticii.

Elaborată după modele străine (gramatica slavonă a lui Smotriţki, izvoare greceşti şi *Elementa grammaticae latinae*, a lui Gregorius Molnar, publicată şi la Cluj, în 1735), lucrarea lui Eustatievici se caracterizează printr-o terminologie hibridă, definiţii greoaie şi o complicată organizare a materialului, este prima expunere asupra unui sistem alfabetic aplicat la limba română. (Draica, 2010)

Gramatica lui Dimitrie Eustatievici Braşoveanul a rămas în istoria lingvisticii româneşti sub forma manuscrisului 583, din 1 septembrie 1757 şi a manuscrisului 1716, din 1744, acestea fiind păstrate la Biblioteca Academiei Române. Al doilea manuscris este o copie a gramaticii, realizată de autor şi pusă la dispoziţia istoricului austriac Franz Joseph Sulzer. (Butnariuc 2006: 13) În 1969, N. A. Ursu a publicat textul acestei gramatici, însoţit de un studiu introductiv şi un glosar. Acesta a demonstrat că Dimitrie Eustatievici a alcătuit din proprie voinţă gramatica românească şi nu la porunca domnitorului iluminist Constantin Mavrocordat, aşa cum susţineau A.D. Xenopol şi C. Erbiceanu. Este drept că, în dedicaţia sa către domnitor, Eustatievici laudă politica culturală a fanariotului preocupat întotdeauna de dezvoltarea învăţământului, construind şcoli, plătind dascălii din vistieria domnească şi scutind de bir preoţii şi diaconii care învăţau carte. De asemenea, acest domnitor grec „a promovat ideea menţinerii şi consolidării limbii române în biserică, poruncind să se aducă în Moldova cărţi de cult româneşti din Muntenia, căci în Moldova erau pe atunci prea puţine cărţi de acest fel". (Ursu, 1969: X) Aşadar, această gramatică a fost concepută, aşa cum scria însuşi autorul, în precuvântarea către cititor, cu scopul de „a scoate în evidenţă bogăţia limbii române şi de a stabili regulile după care trebuie să fie scrisă, vorbită şi înţeleasă această limbă". (Ursu, 1969: XI)

Eustatie Braşoveanul ne-a transmis peste veacuri importanţa gramaticii:

> *Gramatica este începutul tuturor învăţăturilor, pentru că a te tinde cu priceperea şi cu silinţa către învăţătura ritoricii, filosófiei, teológhiei şi altor învăţături fără ştiinţa gramaticii a te folosi cum este trebuinţa nu vei putea şi te vei îndulci unde este amărăciune, şi te vei amări unde este dulceaţă, fără de ajutoriul acestui métodos nu vei putea dezlega nici un feli de period şi nu vei putea afla pre cunoştinţa şi pre adevărul cel ascuns întru period şi întru alte încheieri sintacticeşti, piiticeşti şi altele.", dar şi utilitatea cunoaşterii acesteia: „Adevărat cu înţelepciune luând aminte meşteşugul acesta mult folos va câştiga mintea ta adăpându-te întru acestea. Întâi vei cunoaşte osebirea fieştecăriia ziceri. A doao, vei cunoaşte desfătăciunea limbii rumâneşti cîtă este şi ce feli este. A treia, vei pricepe cu ce este dialectul rumânesc mai îndestulat sau mai neîndestulat decât alte dialecturi. A patra, vei avea cheia priceperii în scripturile cele bisericeşti şi întru cele dinafară. A cincea, vei avea unealtă mijlocitoare întru tălmăcirea altor dialecturi şi întru despărţirea fieştecăriia cuvântări rumâneşti sau streine, şi altele care pentru neîngreuierea iubitoriului de înţelepciune cititori le las.* (**Braşoveanul 1757**: 7)

Gramatica lui Eustatievici este alcătuită din „Cuvânt de afierotosire către prea blagocestivul, prea luminatul, prea înălţatul domn şi oblăduitori a toată Ungrovlahia, domnul Io Constandin Nicolaie Voievod, Înainte cuvântare cătră bine cinstitoriul şi iubitoriul de înţepciune cititor" şi următoarele capitole: „Pentru ortográfie", „Pentru tehnológhia ortográfiei", „Pentru etimológhie", „Pentru nume", „Pentru în loc de numele", „Pentru grai", „Pentru împărtăşire", „Pentru înainte-punere", „Pentru spregrăire", „Pentru în mijloc aruncare", „Pentru împreunare", „Pentru tehnológhia etimológhiei", „Pentru sintaxis", „Pentru închieierea numelor întru obşte", „Pentru încheierea în loc de numelor", „Pentru încheierea graiurilor", „Pentru încheierea împărtăşirilor", „Pentru încheierea înainte punerilor", „Pentru încheierea spregrăirilor", „Pentru încheierea în mijloc aruncărilor", „Pentru încheierea împreunărilor", „Pentru împodobitul sintaxis", „Pentru sintaxisul cel închipuitori", „Pentru rânduiala cea gramaticească", „Pentru tehnológhia sintaxisului", „Pentru prozódie", „Pentru stih", „Pentru ritm", „Pentru tehnológhia prosódiei".

Cu toate că a circulat sub formă de manuscrise, lucrarea lui Dimitrie Eustatievici Braşoveanul a avut o incontestabilă influenţă asupra evoluţiei ulterioare a gramaticii limbii române.

Folosind aceeaşi terminologie ca precedentele şi păstrată tot în manuscris, a fost scrisă o altă gramatică de proveniență moldovenească, ***Grammatica rumânească***, de către părintele arhimandrit Macarie. Manuscrisul se află la Biblioteca Academiei Române şi, aşa cum reiese din foaia de titlu a manuscrisului, a fost scris la Iaşi, la Schitul Sihla. Pobabil că părintele era călugăr la acest schit din

Moldova. Data nu a fost certă niciodată, Romulus Ionaşcu afirmând că datează „cam după 1757" (1914: 11), însă Costinescu Mariana, în teza sa de doctorat, „Normele limbii literare în gramaticile româneşti", afirmă că această gramatică a fost scrisă în anul 1772 (1979: 29).

Către sfârşitul secolului al XVIII-lea, apare o gramatică importantă pentru evoluţia limbii noastre literare, ***Institutiones linguae Valachicae***, prima gramatică a limbii române, scrisă în limba latină. A fost păstrată în manuscris sub cotele 760/1 şi 760/2, la Biblioteca Arhiepiscopală din Kalocsa (Ungaria) şi publicată în 2001 la Editura Academiei Române, cu o ediţie critică alcătuită de Gheorghe Chivu, revizia şi traducerea textului latinesc fiind alcătuite de Lucia Wald. Primul manuscris este intitulat „Institutionea linguae valachicae sive Gramatica compendio exhibita". Al doilea text românesc este intitulat „Lexicon compendiarum latino-valachicum complectens dictiones ac phrases latinas cum valachica earum interpretationes". Subtitlul gramaticii este „Gramatica compendio exhibita" („Gramatica expusă pe scurt") şi reflectă aspectul sintetic al acesteia.

Autorul a rămas necunoscut şi lucrarea este alcătuită din 11 capitole şi un appendix care conţine valorile şi modul de utilizare a slovelor-cifră în scrierea chirilică românească. Primul capitol, „De literis, earumque proprietatibus", prezintă noţiuni de ortografie şi de punctuaţie; capitolul II, „De nominibus substantivis" şi capitolul III, „De reliquis substantivorul affectionibus" prezintă morfologia substantivului ; capitolul IV, „De nominibus adjectivis", adjectivul; capitolul V, „De pronomine", pronumele; capitolul VI, „De verbo substantivo *sum*", capitolul VII, „De verborum conjugatione", capitolul VIII, „De verbis passivis", capitolul IX, „De verbis deponentibus" şi capitolul X, „De verbis impersonalibus", prezintă verbul; capitolul XI, „De partium orationis constitutione", prezintă 22 de *reguli* privind acordul şi/sau regimul sintactic al diverselor părţi de vorbire, inclusiv al prepoziţiilor (considerate mărci cazuale) şi al interjecţiilor. (Wald, 2001: 14)

Această gramatică prezintă aspectele gramaticale de bază ale limbii române şi, ceea ce este mai important, „afirmă explicit originea latină a limbii române şi latinitatea structurii ei gramaticale, autorul anonim făcând multe menţiuni cu privire la asemănările limbii române cu latina". (Butnariuc, 2006: 30) Deşi nu se poate vorbi despre o influenţă importantă asupra gramaticilor ulterioare, gramatica de la Kalosca reprezintă prima lucrare care afirmă latinitatea structurii gramaticale a limbii române, devenind astfel foarte importantă şi pregătind, fără nicio legătură cu Şcoala Ardeleană, apariţia gramaticii lui S. Micu şi a lui Gh. Şincai.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, reprezentanţii Şcolii Ardelene au militat pentru implementarea unor principii ortoepice şi ortografice în norme lingvistice, care au condus la elaborarea primelor gramatici.

Anul cu importantă relevanţă în acest demers lingvistic a fost 1780. Primele reguli fonetice ale limbii române au fost transpuse cu succes de către Samuil Micu şi Gheorghe Şincai, în ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae***, iniţiind un şir lung de cercetări despre structura latină a scrierii limbii române.

Prima gramatică tipărită a limbii române (1780 la Viena şi 1805 la Budapesta), ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae***, scrisă în limba latină de Samuil Micu şi Gheorghe Şincai, marchează începutul procesului de modernizare, răsărind în primul nucleu iluminist, *Şcoala Ardeleană*. Aceasta a fost o mişcare a păturii intelectuale din Transilvania de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea. „Activitatea socială şi culturală a Şcolii Ardelene a urmărit, în esenţă, două aspecte: afirmarea drepturilor legitime ale românilor aflaţi sub dominaţia Imperiului Habsburgic şi ridicarea spirituală a poporului român (luminarea) prin crearea unei culturi naţionale moderne". (Butnariuc, 2006: 41)

Pentru atingerea obiectivelor, reprezentanţii Şcolii Ardelene au alcătuit şi au redactat lucrări importante de limbă, în care au arătat importanţa originii latine a limbii noastre. Prin aceste lucrări, iluminismul a devenit o modalitate de a lupta pentru eliberare naţională şi socială a românilor de pretutindeni. Pentru iluminişti, gramatica era deosebit de importantă, considerată „un mijloc pentru dezvoltarea celorlalte ştiinţe, fiind situată la temelia acestora". (Grecu, 1973: 88)

În această gramatică găsim formulate, pentru prima dată, legile fonetice ale limbii române. Autorii fac o clasificare riguroasă a limbii române, văzută ca sistem. A fost structurată în patru capitole: „Despre ortografie", „Despre etimologie" (cu referire la morfologie), „Despre sintaxă", un *Apendice* cu un capitol „Despre formarea cuvintelor daco-romane din cele latinești" (inclus, în a doua ediție, în „Despre ortografie"), precedate de o *Prefață* și urmate de un „Vocabular românesc și latinesc" și câteva dialoguri („Forme de vorbit despre lucrurile cele ce mai adeseori viu în cuvîntare"). În a doua ediție apare o *Anexă*, „Despre prosodie".

Dacă în prefața primei ediții, cea din 1780, Gheorghe Șincai expune dorința înlocuirii alfabetului chirilic cu cel latin, schimbare impusă oarecum de o dezvoltare accentuată a învățământului românesc, în prefața celei de-a doua ediții, cea din 1805, acesta aduce lămuriri despre modificările aduse sistemului ortografic din prima ediție, pe care l-a simplificat, orientându-le spre fonetism. De fapt, prin această gramatică, autorii ne-au transmis primele elemente de fonetică și morfologie. (Butnariuc, 2006: 48, 50)

Făcând abstracție de erorile apărute, ***Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae*** ne-a oferit un model pentru gramaticile ulterioare, dar și contribuția ei la o cunoaștere aprofundată a noțiunilor de gramatică a limbii române, având drept consecință demonstrarea originii latine a limbii noastre și așezarea limbii în locul cuvenit între celelalte limbi romanice: „Friedrich Diez, întemeietorul filologiei romanice, a acordat limbii române locul cuvenit între celelalte limbi romanice în urma analizei gramaticii lui S. Micu și Gh. Șincai". (Butnariuc, 2006: 57)

Ienăchiță Văcărescu a scris prima gramatică românească tipărită, în limba română, ***Observaţii sau băgări dă seamă asupra regulelor şi orânduealelor gramaticii rumâneşti***, editată în același an, 1787, în două ediții, una apărută la Râmnic, alta la Viena. Această importantă lucrare reprezintă *prima încercare de simplificare a alfabetului chirilic* aplicat la limba română, autorul propunând *reducerea numărului de slove la 33*, chiar dacă în practică, el însuși a folosit 38 de semne (în prima parte a lucrării, *Păntru pronunţie şi ortografie,* paginile 109-119, reducea numărul literelor la 33, le clasifica, oprindu-se și asupra diftongilor (8), accentului, apostrofului și asupra semnelor de punctuație, definește pe *ă* și *î* și notează dublarea consoanelor, fenomen rar întâlnit la noi). De asemenea, a încercat ordonarea ortografiei chirilice, luptând împotriva alfabetului chirilic. (Draica, 2010)

Lucrarea cuprinde două cărți, fiecare carte fiind alcătuită din mai multe părți: **cartea dintîiu**: „Ce iaste Grammatica și păntru împărțeala slovelor și păntru părțile cuvântului (articol; nume; pronume; verbe; gerundiu și participie; propoziţiune; adverbiu – spre graiu; congiunţione sau legare; interiecţione)"; **cartea doi**: „Păntru pronunție, ortografie, păntru construcţione adică syndaxis și păntru poetică sau facere de stihuri", în care se descriu cele 33 de „litere" sau „slove" și „părțile de cuvânt" („cuvânt" = propoziție); „Păntru prosodie, frase, idiotisme"; „Păntru construcţione sau alcătuire și pentru poetică". Ediția de la Râmnic conține și o prefață în care se dezbat câteva probleme de limbă și o dedicație către mitropolitul Filaret.

Din *Predoslovie* aflăm că Ienăchiță Văcărescu nu aflase de celelalte gramatici apărute până atunci:

> *Ar fi lucru dă mirare și poate îl socoti fieștеș-cine, cum în vreame dă 1601 ani nu să află vre-un om ca să grijască să coprinză stara limbii prin mijlocul a vre-unii grammatici, și să adune termenii filosofii prin vre-un dicționaru, ca să poată tălmăci cu înlesnire cărțile dă știință în limba rumânească, și să nu mai pue în osteneală pă lăcuitorii acestor eparhii ce vor pohti să fie ştiutori dă știință și dă filosie, ca să învețe altă limbă streină, întru care să le afle acestea.* (**Văcărescu 1787**: 6)

Aspectul acesta a fost analizat de Șăineanu Lazăr, în lucrarea sa despre primii gramatici români. „Data publicațiunii *Observațiilor* lui Văcărescu este cu șépte anĭ posterióră aparițiuniĭ primeĭ Gramaticĭ românești în ordine cronologică, aceea a părintelui Samuil Klaĭn saŭ Micul, tipărită la Viena subt îngrijirea lui Șincaĭ, în 1780, sub titlul de *Elementa linguae Daco-romane sive Valachicae*. Dar influența eĭ pare a fi rĕmas isolată în Transilvania. E probabil, că Văcărescu n'a cunoscut-o de loc saŭ cel puțin va fi căpĕtat cunoscință despre dînsa cu mult maĭ târdiŭ. (...) Văcărescu avea tot dreptul să susție, că Gramatica sa e prima lucrare de acest fel în Țéra Românéscă". (1895: 93-94)

Demne de remarcat, versurile din *Predoslovie* „trebuie considerate cele dintâi poezii lirice românești. Nu întâmplător se roagă de muză autorul să-l învețe începutul: *Muză, putere dă, la graiurile mele./ Zi-mi, cum să-ncep?'n ce fel s-arăt gândirea mea prin ele.* ". (Manolescu, 1997: 106)

În viziunea lui Ienăchiță Văcărescu „rolul de a statorici limba literară le revine gramaticilor. Până la el, limbile în stare vorbită, nu sunt unitare". (Haneș, 1960: 82) În viziunea lui Văcărescu, gramatica „ar fi menită să ne deprindă cu scrierea de versuri înmeșteșugate", iar „definiția dată de el poeziei va rămâne în picioare vreme de optzeci de ani, până la Maiorescu: *cugetele frumoase, cu poetice faceri*". (Manolescu, 1997:106) Admirabilă pledoarie adusă gramaticii, expunerea din prefață asociază apariția cărților de gramatică cu realizarea unității și statornicirea limbii literare. *Dejghinarea* limbii noastre în diferite dialecte și subdialecte s-ar fi produs din cauza absenței unei gramatici, considerând limba românească –limbă literară, cum afirmă și Butnariuc, deși nu folosește termenul de limbă literară (2006: 66):

> *Eu pociu să zicu că limba rumânească dă la anul 1688 s-au începutu, măcar și dă era începută dă la 105 dă la Hristosu, adecă cu 1583 dă ani mai înnainte dă când s-au tălmăcit în limba noastră legea veche și legea noao, sau sfintele Biblii, dă către răpăosatul Șărban Prințipul Cantacozinul cel vrednic dă pomenire și dă laude Domn. (...) Unde eu pociu să zic (măcar că mă rog să-mi dea ertăciune veri câți mă vor auzi) că limba noastră au la 1688 au luat începutul cel dă al doilea, sau acum.* (**Văcărescu 1787**: 7)

Ienăchiță Văcărescuera persoană cu „spirit foarte fin, care, în pofida accentului moralizator din aceste poezii gramaticești, știe să o întoarcă la anevoie și pe umor. După ce indică la ce e bună gramatica, încheie glumeț: Siliți-vă a o-nvăța sau faceți cum vă place". (Manolescu, 1997:106) Tot Manolescu este cel care amintește sintagma lui Noica: *Cunoaște și fă ce vrei*, ce a apărut peste două secole.

Modelul primei gramatici a fost o gramatică italiană, „Lezioni di lingua toscana", de Girolamo Gigli, apărută la începutul secolului al XVIII-lea, iar modelul celei de-a doua a fost o gramatică grecească, a lui Antonio Catiforos, „Gramatică greacă completă", apărută în 1734. (Rosetti, 1971: 57)

Cu toate că i-a fost contestată valoarea științifică, gramatica lui Văcărescu a adus o evidentă notă de modernizare terminologică.

În 1789 Toader Școleriu publică la Iași ***Lecțione, adecă cuvîntare, scoase de la întîie parte a gramaticii... În tipografie ce politicească, În tîrgul Ieșului***. Această gramatică este structurată precum precedentele, având ca părți componente: **Prima parte** „Pentru ortografie", „Pentru etimologhiie", „Pentru nume", „Pentru locul de nume", „Pentru vorbă", „Pentru împărtășire", „Pentru avorbi", „Pentru prenume", „Pentru agiungire", „Pentru intrare". **A doua parte**: „Pentru adunare cuvintilor rusești și moldovenești".

Învățăturile din această carte sunt centrate nu atât pe aspecte distincte de gramatică a limbii române, cât pe intenția autorului de a transmite elemente de învățătură a limbii moldovenești. De aceea, observăm învățătura de la începutul cărții despre cum trebuie să se învețe această carte:

> *Întăe învățătură, celŭ ce va vrè să învețe ori una, ori alta dintru aceste doaâ limbi, au pentru limba, au pentru cunoștința de orănduelile grammaticiĭ, și vrându vre-unulŭ dinŭ Rossieni ca să înveți limba Moldoveniască, au și vre unulŭ din Moldoveni pentru cunoștința grammaticiĭ, să să apuce a luà sama întru acĭastă dintăĭ parte, de toate cele optŭ părți a cuvântăriĭ, întâi pentru nume, locŭ de nume, vorbă, înpărtășire a vorbiĭ, prepunire, agĭungire și intrare, și a vedè ce orănduĭală are fiiște care parte.* (**Școleriu 1789**: 3)

A doua jumătate a secolului al XVIII-lea, prin reprezentanții Școlii Ardelene, a reprezentat o perioadă importantă pentru domeniul lingvisticii. Aceștia au urmărit valorificarea unor principii ortoepice și ortografice și implementarea unor reguli distincte: fonetice, lexicale, morfologice și sintactice. Stabilirea normelor literare a facilitat elaborarea primelor gramatici. Este de necontestat rolul Școlii Ardelene în evoluția învățământului românesc, iar pe tărâmul lingvisticii, reprezentanții filologi au contribuit la o dezvoltare importantă a acesteia, din toate perspectivele.

BIBLIOGRAPHY

Bibliografia surselor

- **Brașoveanul 1757.** Eustatievici-Brașoveanul, Dimitrie, *Grammatica rumânească*. 1757. *Prima gramatică a limbii române,* ediție de N. A. Ursu, București, 1969.
- **Micu, Șincai 1780/1805.** Clain,Samuil Micu, Șincai, Gheorghe, *Elementa linguae Dacoromanae sive Valachicae,* Viena ; ed. Mircea Zdrenghea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980. (Viena, Kurzbock, 1780; Buda, Typis regiae Universitatis Pestanae 1805)
- **Şcoleriu 1789.** Şcoleriu, Toader, *Lecţione, adecă cuvîntare, scoase de la întîie parte a gramaticii... În tipografie ce politicească, În tîrgul Ieşului*, 1789.
- **Văcărescu 1787.** Văcărescu, Ienăchiță, *Observații sau băgări dă seamă asupra regulelor și orânduealelor grammaticii românești*, Viena și Râmnic, (Episcopia Râmnicului) 1787

Bibliografie generală

*** *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, 1979. București: Editura Academiei Române a R. S. R.

- Bela, Nagy, 1987, *Viața și activitatea lui D. Eustatievici*, Budapesta, Tankönyviado.
- Butnariuc, Geanina Cristina, 2006, *Istoria gramaticii românești*, București: fără editură.
- Costinescu, Mariana, 1979, *Normele limbii literare în gramaticile românești*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Graur, Alexandru, 1968, *Tendințe actuale ale limbii române*. București: Editura Științifică.
- Grecu, Victor V., 1973, *Şcoala Ardeleană şi unitatea limbii române literare*. Timişoara: Editura Facla.
- Haneş, P. V., 1960, *Gramatica lui Ienăchiţă Văcărescu*, în „Limbă şi literatură", IV, p.75-92.
- Ionașcu, Romulus, 1914, *Gramaticii români. Tractat istoric. Despre evoluțiunea studiului gramaticei limbei române de la 1757 până astăzi*, Iași: Editura Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefăniu & Co.
- Iordan, Iorgu (coord.), 1978, *Istoria lingvisticii românești*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Manolescu, Nicolae, 1997, *Istoria critică a literaturii române*. Ediție revizuită, București: Editura Fundației Culturale Române.
- Rosetti, Alexandru, Cazacu, Boris, Onu, Liviu, 1971, *Istoria limbii române literare, vol.I. De la origini până la începutul secolului al XIX-lea*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Strungaru, Diomid, 1960, *Gramatica lui Smotriţki şi prima gramatică românească*, „Romanoslavica", IV, p. 289-307.
- Șăineanu, Lazăr, 1895, *Istoria filologiei române, cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870-1895)*. Studii critice de…a doua ediţiune, București: Editura Librăriei SOCECŬ&COMP.
- Tamba Dănilă, Elena, 2004, *Vechi și nou în sintaxa limbii române.* Iași: Casa Editorială *Demiurg*.
- Ursu, N. A., 1969, *Modelul latin al gramaticii lui Dimitrie Eustatievici Braşoveanul*, „Limba română", XVI, nr. 5, p. 423-433.
- Wald, Lucia. (1969). *Progresul în limbă*, Editura Științifică, București.

Bibliografie online

- Draiga, Dumitru, 2010, „*Contribuţii la istoria ortografiei româneşti, în* Revista de Lingvistică și Cultură Românească, Oradea, Nr. 20, Cireșar, august, 2014.

https://limbaromana.org/revista/momente-din-istoria-ortografiei-romane%C5%9Fti/. Accesat la data de 16.07.2019.

THE UNIVERSAL LANGUAGE OF SPORTS

Elena Isabelle Tița
PhD Student, University of Bucharest

Abstract:Globalization is, by definition, a linguistic and extra linguistic reality of great proportions, with outcomes in the most diverse fields of the modern world that has gained traction in the past years, with post-communist Romania being a part of this phenomenon. The spectacular momentum of technology in the past years, the free movement and access to information are just a few aspects that have favored the entrance of linguistic units foreign to our space that have surprisingly enjoyed great success, some having been already assimilated and functioning as local elements, while others are in the process of language integration, and finally some are completely unassimilated.
Sports terminology is not just a specialized communication tool between sportsmen, coaches or referees, but it is also an instrument through which the public, an essential component, can decrypt the messages and take active part in sports. It is becoming clear that the public has become competent in terminology, and the feeling that these terms are neological has almost faded completely. In this situation, a good communication is essential in the hopes of achieving tasks assigned to and by the referees, sportsmen, coaches, representatives of different cultures and nations, the concept of international uniformity of constituent terms and the existence of an international sign system also being in discussion.

Keywords: linguistic globalization, sport language, terminology, universal language

În contextul globalizării lingvistice, un sector aparte îl ocupă limbajul sportiv, care susține tendința de internaționalizare a limbii, prin caracterul complex și divers al acestuia. Lucrarea de față își propune un demers descriptiv al limbajului sportiv, în încercare de a surprinde mecanismele folosite de sistemul limbii române în relația cu un fenomen internațional, ancorat la schimbările sociale, economice și politice. Acest ultim aspect definește fenomenul anglicizării ca fiind unul complex și imposibil de cuprins într-o analiză exhaustivă, având în vedere caracterul său relativ recent și dinamic. Asociat cu domeniul sportului, consider că acest fenomen poate fi relevant pentru schimbările resimțite la nivelul societății și reflectate în sistemul limbii.

Domeniul sportiv este într-o permanentă dezvoltare terminologică și redimensionare stilistică, aflat la îmbinarea dintre un anumit tip de „știință" și libertatea stilului publicistic, caracterizându-se prin creativitate, receptivitate și caracter internațional.

Fenomenul globalizării a căpătat în ultimii ani o deosebită amploare, iar România postdecembristă se înscrie și ea în acest fenomen. Din punct de vedere lingvistic, globalizarea a condus la o largă interferență cu limbile de circulație internațională, în mod particular cu limba engleză[1].

[1]Despre fenomenul globalizării și efectele sale asupra limbii române, vezi Voica Radu, *Limba română și globalizarea lingvistică*, București, Editura Palimpsest, 2013, autoarea trecând în revistă problema teoretică a împrumutului lingvistic, stadiul actual al cercetării împrumuturilor din engleză în limba română, statutul de „lingua franca a zilelor noastre" al limbii engleze etc.: „Globalizarea, concept controversat, îndelung dezbătut și analizat, reprezintă o coordonată constantă a prezentului, probabil și a viitorului, întrucât, cel puțin în plan economic și financiar, această nouă viziune este tot mai puternic conturată" (p. 188). De aceeași autoare, am consultat și *Limba engleză și globalizarea. Realități românești și romanice*, Timișoara, Editura Mirton, 2009. Recent, au fost publicate actele conferinței internaționale „Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives", Arhipelag XXI Press, editor: Iulian Boldea, 2014. Vezi și Cristina Călărașu, *Globalizare lingvistică și anglicizare*, în vol. *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), vol. II, București, Editura Universității din București, p. 323-336.

Este important de menționat că acest amplu fenomen nu a afectat doar societatea română sau alte câteva. Globalizarea este, prin definiție, o realitate lingvistică și extralingvistică de mari proporții, cu rezultate în cele mai diverse domenii ale lumii contemporane în ansamblul ei.

Sportul presupune existența unei industrii media foarte dezvoltate și este promotorul a numeroase produse conexe, ceea ce arată interesul continuu al publicului consumator de divertisment. Acest punct de vedere este susținut și în introducerea la *Marele dicționar de neologisme*, unde autorul afirmă că presa este „unul dintre canalele care, prin intermediul cuvintelor scrise, aduce la cunoștință cititorilor noutățile din diversele domenii, surprind <<pe viu >> schimbările din limbă”[2].

Terminologia sportivă preia multe elemente din anatomia umană, din elementele referitoare la spațiu și timp, păstrează numirile internaționale, are nume speciale pentru vestimentație și mobilier sportiv și are o triplă dimensiune: culturală, socială și politică. Aceasta trebuie să respecte particularitățile de limbă, să fie științifică și accesibilă, univocă, clară și în concordanță cu termenii internaționali, fiind descrisă, pe de o parte[3],

Așadar, nu este vorba doar de un instrument de comunicare specializată între sportivi (comunicare individuală), antrenori și arbitri, ci și un instrument prin care publicul, considerat o componentă esențială, reușește să decodifice mesajele (caracterul de comunicare de masă al limbajului sportiv rezidă în faptul că îi reunește pe adulți și pe copiii care practică un sport ca amatori, în regim de competiție sau recreațional) și să ia parte la actul sportiv. Este limpede că publicul a devenit competent în terminologie, iar sentimentul că acești termeni sunt neologici se relativizează până aproape de dispariție.

Fenomenul sportiv depășește granițele lingvistice și prin specificul său dacă avem în vedere mijloacele de transmitere a informațiilor. Putem aduce în discuție *semnele motrice* (mimică, gesturi, posturi), *grafice* (desene, fotografii, scheme), *verbale* (strigăte, cuvinte), dar și diferiți adjuvanți de tip obiecte (vestimentație, instrumente și mobilier sportiv)[4], fără să ignorăm importanța majoră a tonului.

Un alt aspect de notat ar fi aranjarea termenilor sportivi, care se face prin organizarea specifică limbajului oral și scris, în propoziții și fraze, cu impact imediat în competiție și unul prelungit în timp în terminologia antrenorilor și a comentatorilor științifici, care utilizează un limbaj explicit, univoc (sportiv/sportivi; arbitri/sportivi; public/sportiv; antrenor/sportivi)[5].

Un alt exemplu îl reprezintă salutul, al cărui ritual respectă o anumită ordine și care îmbină elemente verbale (în tenis) cu elemente paraverbale, motrice (arte marțiale, fotbal).

Caracterul internațional al limbajului sportiv se poate observa și în cazul comunicării între brigăzile de arbitri mixte, spre exemplu, desemnate pentru competițiile internaționale. În această situație, o bună comunicare este esențială în vederea îndeplinirii sarcinilor de către arbitri, a comunicării cu sportivii și cu antrenorii, reprezentanți ai diferitelor culturi[6] și națiuni, putând fi adus în discuție și conceptul de uniformizare internațională a termenilor constitutivi și existența unui sistem internațional de semne.

Acest fapt este posibil mai ales dacă ținem seama de impactul major pe care îl au cuvintele de origine străină, cu precădere împrumuturile din limba engleză. Avântul spectaculos al tehnologiei ultimilor ani, libera circulație și accesul la mijloace moderne de informare sunt doar câteva dintre aspectele care au favorizat pătrunderea și asumarea unor unități lingvistice străine spațiului nostru, dar care, surprinzător, s-au bucurat de un foarte mare succes, unele dintre ele fiind deja asimilate și funcționând ca elemente autohtone, altele fiind în curs de integrare în structura limbii, altele, în sfârșit, fiind total neasimilate. Acestea din urmă, folosite în mod inconștient și, în consecință, greșit, conduc la adevărate confuzii și inadvertențe de limbă. Asemenea cuvinte sunt folosite fie cu scopul de a epata, fie de a susține apartenența la o anume clasă sau grup, fie printr-o

[2] Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum, I.O., 2007 (în continuare MDN).
[3] Noemi Bomher, Nucu Antohi, *Nouă salturi prin terminologia sportivă*, Editura Demiurg, Iași, 2009
[4]Idem, ibid., p. 15.
[5]Idem, ibid., p. 17.
[6]Cultura influențează dezvoltarea sportului și contribuie la crearea unui anumit tip de viziune asupra actului sportiv.

opțiune personală etc. Cu mențiunea că presa este un domeniu creativ și permisiv, caracterul internațional al termenilor rămâne o caracteristică a terminologiei sportive. Acest fapt se datorează și contactului dintre sportivi de diferite naționalități care concurează la concursuri internaționale (campionate europene, campionate mondiale, cupe mondiale, jocuri olimpice etc.) unde se folosește un cod internațional cunoscut de către toți participanții și care ajunge să se impună printre termenii autohtoni datorită preciziei și economiei limbajului.

În presa postdecembristă, numărul anglicismelor stilistice a cunoscut o creștere spectaculoasă și o extindere a sferei de răspândire. Pentru a ilustra acest fenomen am ales să facem o trecere în revistă a celor mai întâlniți termeni din presa sportivă, alături de categoria gramaticală și de sensul acestora, urmat de etimologie.

Încă din veacul trecut, limba româna a împrumutat neologisme de origine engleză[7], însă aproape exclusiv prin intermediul limbii franceze. Așadar, așa cum le numea Theodor Hristea, avem de a face cu *pseudoanglicisme*, sau false anglicisme[8], reprezentând cuvinte create în limba franceză prin combinarea unor teme și elemente formative împrumutate din limba engleză.

Din categoria cuvintelor de origine engleză intrate în limba română și considerate cu etimologie multiplă (în mod particular, dublă: din engleză și franceză) amintim: *derby, fan, fotbal, golf, handbal, knockout, lider, meci, penalty, ring, rugbi, sprint, suporter, tichet* etc. multe dintre acestea explicate mai jos. Dintre acestea, în ciuda propunerii etimologice duble din partea dicționarelor, unele se explică numai din engleză, fără să mai fie necesară și originea franceză (vezi *derby, lider, penalty, tichet* etc.).

Întrucât lucrările lexicografice dedicate acestui domeniu sunt relativ puține și fac referire la aspecte generale ale terminologiei sau la alte subdomenii precum medicină, informatică, economie etc, am apelat la lucrări de specialitate din domeniul sportului, de unde am extras termenii, pentru ca, ulterior, să construiesc definițiile pe baza informațiilor oferite de către specialiști[9]. Exemplele care ilustrează termenii propuși au fost extrase din presa sportivă online. Corpusul prezentat își propune să ilustreze fenomenul anglicismelor în presa sportivă, ceea ce subliniază caracterul internațional al limbajului sportiv, fără a aduce în discuție și alte aspecte lingvistice precum dinamica sensurilor, relații semantice etc, fapt impus și de scopul actual al lucrării, dar și de dimensiunile acesteia.

assist s.n.„contribuţie a unui jucător la marcarea unui gol de către un coechipier” (din engl. a*ssist*)

„A fost ziua lui Neaga, care a bifat un hattrick și un assist cu călcâiul”.

comebacks.n. „reluare a unei activități sportive, muzicale, teatrale etc., după o perioadă de incapacitate; reapariția în prim-plan a unui nume care își pierduse popularitatea” (din engl. *Come-back*)

„Comeback de sezație în Liga 1! Ce transfer BOMBĂ pregătește Becali: vrea să transfere un fost golgheter al campionatului.”

corner *s.n.* „lovitură din colțul terenului se acordă atunci când mingea iese de pe suprafața de joc, după liniaporţii, fiind atinsă de un membru al echipei aflată în apărare. Aceasta se execută din colțul terenului de joc, din partea în care mingea a părăsit terenul” (din engl. corner). Sinonim frazeologic: lovitură de colț (după engl. corner kick)

„Atunci, în urma unui corner, Rică a ieșit neinspirat din poartă, iar Simionaș a marcat unicul gol al întâlnirii.”

[7] Multe dintre împrumuturile lexicale și frazeologice din engleză au ca sursă indirectă latina, ceea ce creează „paradoxul” întăririi caracterului latin originar al unei limbi prin aportul direct al unei limbi nelatine.

[8]Theodor Hristea, *Pseudoanglicisme de proveniență franceză în limba română*, în „Limba română”, XXII, nr.1, 1974, p. 61-71.

[9] Vezi Chiriac Manușaride, *„Regulamentul jocului de fotbal adnotat”* (1977), Mircea Rădulescu și Viorel Cojocaru, *„Ghidul antrenorului de fotbal – copii și juniori”* (2003), și site-ul oficial al Federației Internaționale de Fotbal.

derby s.n. „întrecere sportivă de mare importanță între două echipe, pentru stabilirea clasamentului". [Scris și: derbi (pl. derbiuri)] (din engl., fr. *Derby*)

„Timişoara a răpus „Zimbrii" în derbyul Superligii."

fan s.m. „admirator entuziast, pasionat, al unei vedete, aș unei mișcări artistice etc.; simpatizant" (din engl., fr. *Fan*)

„Lovin îşi cere scuze fanilor echipei Rapid!"

events.n. „performanța unei echipe de a câștiga în același sezon campionatul și cupa" (din engl. Event)

„În ciuda faptului că FCSB are un randament foarte slab în 2020, Bogdan Vintilă e singurul tehnician din Liga 1 care are șanse să facă eventul în acest sezon."

faults.n. „(La unele jocuri sportive) act nesportiv (lovire intenționată, trântire, împingere etc.) comis de un jucător asupra adversarului și sancționat de arbitru" (din engl. *Fault*)

„Minus și pentru Mihaela Mihalschi, care a încasat a treia oară pentru un fault dur, de neconceput pentru momentul când avea deja două eliminări."

gols.n. (la unele sporturi) „introducere a mingii în poarta echipei adverse; punct marcat astfel" (din engl. *Goal*)

„Alexandru Chipciu își bate și el joc de o ocazie de gol."

golgheters.m. „sportiv care marchează cele mai multe goluri în cursul unei competiții sportive" (din engl. *goal-getter*)

„În doar 15 minute, Tade a ajuns golgheterul României."

goalkeeper, s.m., Portar la jocul de fotbal. [Pron: golchipă și golcheper] Din engl. goalkeeper.

„Apără senzațional goalkeeperul României, după ce Lafferty a rămas singur, în 6 metri."

henț s.n. (a face sau a comite ~) „atingere nereglementară a mingii cu mâna de către un jucător de câmp în suprafața de joc, atrăgând după sine o penalizare" (din engl. *Hands*)

„Fostul manager general al campioanei recunoaște că a fost henț la golul lui Adi Popa, însă nu are nici o îndoială la faza penalty-ului la Nicușor Stanciu."

mecis.n. „întrecere sportivă disputată între două persoane sau între două echipe; întâlnire, partidă, joc; (pr. ext.) orice dispută între două persoane sau grupuri etc., făcută după reguli sportive" (din engl., fr. *match*)

„FC Botoșani a pierdut, la Cluj, primul meci, după 7 etape fără eșec, în Liga I."

ofsaid s.n. „împrejurare penalizată de arbitru, în care un jucător aflat în poziția mingii se găsește în zona pe care o formează linia ultimului jucător al echipei adverse și linia porții adverse" (din engl. *off-side*)

„Steaua a reușit să deschisă scorul în meciul cu Pandurii după o greșeală de arbitraj. Faultul în careu suferit de Breeveld a fost precedat de un off-side la Chipciu."

out/aut [pron *aut*, ortografiat, conform DOOM și DEX, *aut*] s.n., adj., adv. (Și substantivizat) În afara limitelor terenului de joc (la tenis, fotbal, handbal etc.); cuvânt prin care arbitrul unei întâlniri de box cere oprirea definitivă a luptei; (Despre minge, jucător) care este afară din joc"[10] (din engl. *Out*)

„Angelotti e out de la Real Madrid. Perez are trei nume uriașe pe listă! Pe cine vrea din sezonul următor."

tackling s.n.,Mijloc dur de deposedare a adversarului de minge, la fotbal. Blocare a mingii cu talpa sau cu partea inferioară a bocancului. [Pron: teclin], Din engl. *tackling*.[11]

„Pintilii se aruncă dur cu picioarele în față, la un tackling împotriva lui Baird."

[10] Conform *Dicționarului Enciclopedic*, Editura Enciclopedică, 1993-2003.
[11] Florin Marcu, *Dicționar de neologisme*, Editura Academiei din București, 1986. S.v.

O altă componentă importantă o constituie categoria anglicismelor frazeologice, întrucât aici putem integra denumirile oficiale ale competițiilor desfășurate la nivel mondial și însușite de toți vorbitorii, indiferent de limbă, cultură etc.

ATP(*Association of Tennis Professionals*, Asociația Tenismenilor Profesioniști)

„Rafa va coborî pentru prima oară în ultimii 10 ani mai jos de locul 6 ATP."

Challenge Cup, din engl. *Challenge Cup,* anglicism frazeologic creat în interiorul terminologiei sportive pentru a numi competiții sportive.

„*Eşec pentru Baia Mare în barajul Challenge Cup."*

Diamond League, din engl. *Diamond League*, sintagmă creată în interiorul terminologiei sportive cu ajutorul unui termen străin acestui domeniu, *diamond*, folosită pentru a numi competiții sportive, cu precădere din sfera atletismului.

„La etapa de Diamond League de la Doha, Justin Gatlin și-a corectat recordul personal la 100 m și a semnat cel mai bun timp mondial al sezonului."

fair-play s.n. acceptare loială a regulilor. (într-un sport, în afaceri), joc cinstit, din engl. Fair-play)[12]. Expresie proprie limbajului sportiv dar care a depășit de mult barierele acestuia, adaptându-se atît limbajului colocvial, cât și altor limbaje specializate, cu scopul de a caracteriza o actiune, un fapt, ca fiind cinstit, conform regulilor.

„Boris Becker șochează. El spune că fair-play-ul din sportul alb este unul de suprafață."

hat-tricks.n. performanță a unui jucător de fotbal sau hochei pe goluri pe gheață constând în înscrierea a trei goluri sau puncte consecutive în același meci.[13]

„În teorie, madrilenii chiar aveau de ce să se bucure, mai ales Cristiano Ronaldo, care tocmai reușise un had-trick perfect."e practicarea sportului de plăcere, de spiritul combativ și de cultivarea fair-play-ului."

Main Event, din engl. *Main event*, însemnând în limbajul sportiv o gală dedicată sportului, un eveniment important în care se vor întâlni doi sportivi sau două echipe de mare anvergură.

„Main event între campionii mondiali. Andrei Stoica, stăpânul din Superkombat, îl înfruntă sâmbătă la Sala Polivalentă pe Thomas Alizer, asul din muay-thay."

pole position s.f., Poziția cea mai favorabilă (la începutul unui concurs de viteza auto), [Pron: polpozișn] Din engl., *Pole Position.* Expresie proprie limbajului auto-moto, dar care se folosește și cu referire la alte sporturi, având tendința de a depăși inclusiv granițele terminologiei sportive.

„*În primele patru etape, în pole position s-a aflat colegul lui Rosberg de la Mercedes, britanicul Lewis Hamilton."*

Premier League, Competiție de fotbal profesionist; Prima Ligă a sistemului de fotbal englez. Din engl. *Premier League*. Sintagmă folosită doar în interiorul limbajului sportiv pentru a denumi liga I profesionistă de fotbal englez.

„*Un jurnalist de la Sunday Express susţine că transferul lui Gareth Bale de la Real Madrid la Manchester United este aproape făcut."*

play-off din engl. *Play-off,* Expresie folosită în interiorul limbajului sportiv cu scopul de a numi fazele finale ale unei competiții sportive.

„*Potaissa Turda şi CSM Bucureşti au eliminat în sferturile play-off echipele HC Odorhei, respectiv HCM Constanța."*

UEFA Champions League, Liga Campionilor Uniunii Asociaților Europene de Fotbal. Organism european care dirijează fotbalul european. Este responsabil mai ales de organizarea competițiilor intercluburi.[14] Abreviat după engl. *Union of European Footbal Association*, expresie

[12] Florin Marcu, *Op., Cit.*

[13] Florica Dimitrescu, *Dicționar de cuvinte recente*, Ediția a II-a , Editura Logos, București, 1997.

[14]Marcel D. Popa, Alexandru Stănciulescu, Gabriel Florin-Matei, Anicuța Tudor, Carmen Zgăvărdici, Rodica Chiriacescu, *Dicționar enciclopedic,* 1993-2009.

proprie limbajului sportiv, al fotbalului pentru a numi o competiție cu tradiție și caracter internațional

„Finala dintre Barcelona şi Juventus a configurat o parte a tabloului UEFA Champions League din sezonul următor."

Având în vedere cele prezentate, această încercare subliniază încă o dată importanța și dimensiunile fenomenului numit globalizare lingvistică, rezultatele ei fiind vizibile în cele mai diverse domenii, conducând la o largă interferență cu limbile de circulație internațională, cu precădere limba engleză.

Limbajului sportiv se poate caracteriza ca un amestec de termeni tehnici și expresii familiare, de calcuri sintactice și elipse lexicalizate, de strategii narative și descriptive ale relatării unui meci și se remarcă prin pitorescul inovațiilor de limbaj, printr-o veritabilă retorică a ornării și prin folosirea figurilor de stil, a jocurilor de cuvinte și prin expresivitate colocvială[15].

Vocabularul sportiv s-a consolidat în epoca dintre cele două războaie mondiale și este formată cu precădere din împrumuturi lexicale și frazeologice, la care se adaugă alte procedee de îmbogățire a vocabularului, asemenea calcului lingvistic.

O altă concluzie ar fi caracterul deschis și dinamic al acestui sector al lexicului, unde schimbările se produc frecvent, având în vedere ritmul alert cu care apar noi realități sportive, noi echipamente destinate desfășurarii acestor activități etc., la care se adaugă, desigur, unitățile lexicale menite să denumească faze de joc, reguli, penalizări, dar și unități lexicale care numesc competiții sportive de mare anvergură.

Influența engleză este o realitate contemporană, având impact asupra multor aspecte, atât lingvistice, cât și extralingvistice. Cu toate acestea, *sita vremii* este cea care va decide ce elemente lexicale rămân în vocabularul activ și ce elemente vor pieri, așa cum s-a dovedit de-a lungul anilor cu celelalte influențe străine manifestate pe spațiul românesc

Caracterul internațional al sportului este un aspect deosebit de important prin faptul că aceste denumiri sunt recunoscute la nivel european sau mondial, ceea ce, pe de o parte, aliniază societatea românească la direcția de evoluție a statelor dezvoltate, iar, pe de altă parte, facilitează contactele interculturale, ștergând bariera lingvistică între practicanții și iubitorii sporturilor.

BIBLIOGRAPHY

Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, București, Editura Universității din București, 2006;

Angela Bidu-Vrănceanu, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București, 2007.

Chiriac Manușaride, *„Regulamentul jocului de fotbal adnotat"*, București, Editura Sport-Turism, 1977.

Cristina Călărașu, *Globalizare lingvistică și anglicizare*, în vol. *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), vol. II, București, Editura Universității din București, p. 323-336;

Elena Ciobianu, *Cultura şi valorile morale în procesul de globalizare*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2008;

Florica Dimitrescu, *Dicționar de cuvinte recente*, Ediția a II-a , Editura Logos, București, 1997.

Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives, Arhipelag XXI Press, editor: Iulian Boldea, 2014;

Ioana Vintilă Rădulescu, *Sociolingvistică și globalizare*, Editura Oscar Print, București, 2004.

Ioana Vintilă Rădulescu, *Limbile statelor lumii*, Editura Merona, București, 2007.

[15]Rodica Zafiu, *Diversitatea stilistică în limba română actuală*, Editura Universității din București, 2001. http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/1.html.

Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum, I.O., 2007

Noemi Bomher, Nucu Antohi, *Nouă salturi prin terminologia sportivă*, Editura Demiurg, Iaşi, 2009

Theodor Hristea, *Pseudoanglicisme de proveniență franceză în limba română*, în „Limba română", XXII, nr.1, 1974

Marcel D. Popa, Alexandru Stănciulescu, Gabriel Florin-Matei, Anicuța Tudor, Carmen Zgăvărdici, Rodica Chiriacescu, *Dicționar enciclopedic,* 1993-2009.

Mircea Rădulescu și Viorel Cojocaru, *„Ghidul antrenorului de fotbal – copii și juniori",* București, Editura Axis Mundi, 2003.

Rodica Zafiu, *Diversitatea stilistică în limba română actuală*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001. http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/1.html.

Voica Radu, *Limba română și globalizarea lingvistică*, București, Editura Palimpsest, 2013

VoicaRadu, *Limba engleză și globalizarea. Realități românești și romanice*, Timişoara, Editura Mirton, 2009

www.gsp.ro

www.prosport.ro

www.frf.ro

REALITY AND FICTION, TEXT AND CONTEXT

Valentin Dragoș Biro
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract:Characterized by the dynamics of their own systems and subject to evolution, the language and culture cannot be perceived separately, between the two manifesting an interdependence connection in diachronicity: the language, viewed as the intersection of the paradigmatic axis with the syntagmatic one, is conditioned by the specific cultural context, while the culture is realized, transmitted and acquires historicity predominantly through the language. Both depend equally on the individual choices (in relation to the use of the language) of the speakers who, in their turn, support and extract their essences from the thought and from the social and cultural environment of manifestation, namely from the concrete reality.
Reality is the most complex functional set, which generates, contains and governs the existence and course of everything that has been, is and will be in one form or another. In the attempt to know the reality, the man analyzes, researches, compares or pays attention, in the general way, to what he can perceive, so only one aspect of the existing reality. By manipulating the role that language plays, the reality described in texts is no longer the concrete one, but a representation of reality, an exploitation and manifestation of subjectively selected models, extracted from the referential reality. However, the language does not cease to fulfill its purpose, the word cannot dilute its force with which it has been invested and it retains its potential for significance both in the space of creation, and in the space of reception.
Thus, reality and fiction, traditionally viewed in opposition, lose their antagonistic character in the textual plan as long as they are constituted in subjective ways of valorisation (situated either in the sphere of affirmation or in the sphere of denial) of the models that the referential reality establishes. Fiction becomes, from this point of view, a way of communicating about reality by capitalizing on freedoms and obeying the norms that language presupposes.

Keywords: Culture, Fiction, Reality, Text, Interdependence.

1. Realitate, limbă și cultură. În încercarea de a cunoaște realitatea, omul analizează, cercetează, compară sau supune atenției, la modul general[1], ceea ce *există*[2], deci o stare care, pe lângă faptul că este efemeră, fiind, în fapt, doar o etapă, nici nu poate fi sinonimă realității, câtă vreme exclude caracteristica esențială a *adaptării*[3]. Se definește astfel, prin *realitate,* un decupaj, un aspect cognoscibil și accesibil prin limbă al ansamblului succesiv și perpetuu existență–adaptare ce

[1] În legătură cu acest aspect, a se vedea Joanna Gavins, *Text World Theory – An introduction.*
[2] Realitatea reprezintă ansamblul funcțional cel mai complex, ce generează, cuprinde și guvernează existența și parcursul a tot ceea ce s-a aflat, se află și se va afla într-o formă sau alta . Existența reprezintă astfel o caracteristică a realității, căci ceea ce este real (în percepția comună) devine sinonim cu ceea ce există. Totuși, alături de existență, realitatea se caracterizează și prin adaptare, un proces continuu a cărui primă funcție este de a răspunde caracterului dinamic al realității (a se vedea, în acest sens, Gafton, Alexandru, Gafton, Emanuel, *Reality, Science, Method*, în GIDNI, IV, pag. 9-24).
[3] Condiția *existenței* este echilibrul stabil. Tendința și activitatea de obținere și de păstrare a stabilității acționează fără sincope la nivelul realității și implică ajustări structural – funcționale diferențiate ale părților componente ale întregului, cu consecințe asupra acestuia din urmă. Această stabilitate se referă la situația în care componentele realității au depășit etapele de obținere a echilibrului și se află în situația în care funcționează eficient și la adăpost de eventuale tensiuni care să le repună în situația de a-și căuta echilibrul. Într-o astfel de stare, energiile sistemului nu mai sunt orientate către căutarea modalităților de dobândire a stabilității, ci spre a profita de echilibrul tocmai dobândit, ceea ce determină, paradoxal, afectarea chiar a echilibrului în sine, acesta devenind o permanentă tendință – aspirație către ideal, o etapă premergătoare a dezechilibrului, și nu o caracteristică exclusivă a realității. Realitatea este astfel în mod constant lipsită de caracteristica staticului, deși se află în permanență în căutarea ei (asupra acestui aspect, a se vedea și Biro, Valentin Dragoș, *On the role of names and attributes in the construction of subjective perception of a lastingly dynamic reality*, JRLS 19, 2019).

se manifestă într-un punct stabil din punct de vedere temporal și spațial. Acest decupaj, căruia i se asociază restrictiv noțiunea de „realitate", este descris prin limbă, adică prin relația simbiotică dintre semnificat și semnificant. Semnul lingvistic se află orientat în același timp către realitatea care se dorește a fi percepută și descrisă (în cadrul raportului limbă – gândire) și către sistemul semiotic al limbii din care face parte (în cadrul raportului limbă – societate). Utilizatorul percepe ambele orientări în propria conștiință în procesul de emitere și receptare, adică de utilizare continuă și nemijlocită a limbii[4]. Astfel, limba este supusă unui proces de dublă definire: pe de o parte, prin atributul sistemului de realitate statică, datorată inerției la schimbare, și, pe de altă parte, prin caracterul de permanentă producere de acte de limbaj, prin vorbire.

Rezultă un caracter profund dinamic al limbii, dinamică existentă în limba reală, vorbită, uneori sedimentată în texte, manifestat fără întrerupere de la începuturile limbajului și până în prezent. Dinamica limbii însemnă, în principiu, schimbare. Limba care nu se schimbă este limba abstractă, care nu se află sub influența factorilor externi menționați anterior; limba reală, în existența ei concretă, se află într-un permanent proces de schimbare, căci nu poate fi izolată de influența nici a factorilor externi, nici interni, adică tot ceea ce se constituie în istoricitate și libertatea de expresie a vorbitorilor dintr-o comunitate lingvistică[5].

Limba constituie așadar principala modalitate prin care omul se raportează la realitate, prin care cunoaște, atât cât este posibil, realitatea și, într-o anumită măsură, prin care modelează această realitate, filtrând-o și prelucrând-o. Oamenii se raportează la mediul în care trăiesc în cel puțin două moduri fundamentale, perceptiv și cognitiv (mental). Stimulii din mediu sunt percepuți, însă realitatea este și filtrată, și prelucrată, gândirea operează cu noțiuni și semnificații care nu au în mod necesar și obligatoriu proprietatea existenței. Mai mult, gândirea poate să construiască și să opereze cu semnificații care nu au și nu au avut niciodată referent în realitatea existentă[6]. Semnificațiile sunt construite așadar pe baza interacțiunii sociale, se păstrează și se transmit prin limbă. Cuvântul denumește, iar calitatea sa denotativă sau conotativă se află în relație cu capacitatea, construită social și cizelată individual (prin limbă, gândirea face un efort către adecvarea la cerințele sociale[7]), de a coda și decoda semnificațiile sale.

Sub imperiul influențelor interne (modificări în propria percepție, evoluția, calibrări ale contextului în funcție de realitățile istorice, economice, sociale, lingvistice, gradul general și individual de educație) și externe (interacțiunea cu alte culturi de pe poziție dominată sau dominantă), existența culturală se caracterizează prin continuitate, în situația preponderenței

[4] Asupra acestui aspect, a se vedea și Biro, Valentin Dragoș, *Dynamics in language*, în *Revista Diacronia,* Nr. 9, 2019.

[5] Pe de altă parte, faptele sociale nu sunt exterioare indivizilor, ci sunt interindividuale, adică sunt individuale doar în măsura în care sunt *împreună cu alții.* Limba mai presus de toate celelalte fapte sociale nu îi este străină (cu sensul de exterioară) individului, nu îi este impusă, ci se realizează cu ajutorul individului prin participare, care o recunoaște ca fiind a sa în egală măsură în care el recunoaște că este și a altora[5]. Prin urmare, schimbarea nu este nici a individului vorbitor, dar nici nu îi este străină. Schimbarea se realizează cu individul, fără însă ca acesta să își propună să schimbe ceva. Limba înseamnă pentru un individ sistemul utilizat astfel încât să vorbească la fel ca ceilalți, ca parte a unei comunități lingvistice, act de vorbire ce utilizează modalități și reproduce modele anterioare pe care le-a găsit în comunitatea lingvistică din care face parte. Mecanismele dinamicii implică așadar actul de vorbire, de utilizare reală a limbii; limba se schimbă pentru că este o este o activitate creatoare, în care vorbitorul își formulează mesajul cu ajutorul unor tehnici anterioare depozitate în știința sa lingvistică, astfel încât el utilizează limba pe care a deprins-o pentru a-și manifesta libertatea de expresie în planul relațiilor sintagmatice (E. Coșeriu, apelând, la rândul său, la Dewey și Heidegger, afirmă: „Prin comunicare, ceva se convertește în ceva comun; mai exact spus, comunicarea există pentru că cei care vorbesc au deja ceva în comun, care se manifestă în vorbirea unuia cu celălalt. ").

[6] Așa cum se întâmplă, de exemplu, în cazul miturilor, care nu au o realitate existențială la care să se refere, dar cărora le sunt asociate semnificații determinate cultural pe baza unor analogii sau reproduceri mimetice ale unei realități existente și percepute subiectiv. Similar este și cazul structurilor epice complexe precum epopeea.

[7] A se vedea, pentru aceasta, A. Gafton, E. Gafton, *Puterea imaginii, dominația conceptului, forța cuvântului.* Se afirmă: „Datorită relației sale cu simțurile și cogitația, limbajul este un factor de influență în dezvoltarea mentalității umane și capacitatea de comunicare pe care o dezvoltă și o susține îl transformă într-un agent social decisiv. Limbajul este în esență un instrument, dar cu tendința sa naturală spre autonomie tinde să dobândească și caracterul unui organ; vine, pe de o parte, să comunice rezultatele gândirii și procesului cognitiv, iar pe de altă parte să devină o forță centripetală. La rândul său, gândirea are capacitatea de a impune - prin limbă - rezultatele propriilor procese, indiferent de rezultatele transmise de realitate - prin simțuri."

formelor tradiționale, și discontinuitate, în situația aculturației[8], ambele generând dinamica în cultură[9]. În manifestarea celor două, continuitate și discontinuitate, cultura care este adoptată nu își încetează practic existența, ci continuă în interiorul noii culturi, într-o formă modificată, diluată, dar cu rol activ în schimbările care au loc în interiorul culturii care adoptă. Discontinuitatea, văzută ca o ruptură, ca o dispariție totală a unei forme culturale, deci opusul continuității, este greu de imaginat, de argumentat și de demonstrat în aceste condiții, căci vechiul construct cultural, deși, poate, nu mai există în sine, a produs deja schimbări și se află depozitat în structurile mentale culturale care își continuă existența[10] prin limbă (nume, atribute etc.) și gândire.

Omul este o ființă hermeneutică[11]. În exercițiul tendinței sale de a supraviețui, el își caută, prin percepții, reflecție și acțiune, căile și instrumentele de acces la realitate. Interacționând cu realitatea, cu mediul și cu sine, omul și-a educat percepțiile și gândirea prin intermediul limbii și a creat mijloace și instrumente, valori și scopuri. Ca atare, în procesul de raportare la realitatea pe care dorește să o surprindă prin limbă, omul denumește și, prin aceasta, edifică un construct mintal, prin *numire* (cuvântul, conceptul sau gestul sunt în măsură să genereze realitatea sau efecte ale prezenței și manifestării acesteia, să o determine), *redenumire* (o continuă ajustare a numelui la o realitate reconsiderată), *interdicție* (relația dintre forța demiurgică a cuvântului și temerile omului concretizate sub forma tabu-ului lingvistic), *eufemism* (omul a căutat căi de a numi realitatea periculoasă, fără a încălca interdicțiile, adică fără a provoca astfel efectele imprevizibile și nedorite ale manifestării acelei realități), *porecle* (ce vin a adăuga trăsături numelui insuficient de elocvent în această privință. Porecla, fiind ulterioară numelui, este acordată ca urmare a existenței unui eveniment major ce devine, prin importanța cu care este perceput la nivel social, definitoriu pentru întreaga existență a individului. Cel puțin două aspecte trebuie reținute în legătură cu porecle și rolul acestora. În primul rând, ele sunt dobândite, câștigate, fiind atribuite cu scopul de a fixa în memoria colectivității fapta, gestul sau cuvântul ce merită să fie protejate de uitare. Astfel, în al doilea rând, porecla se adaugă numelui, pentru a le pune pe cele două în relație directă, sau, mai rar, înlocuiește numele, caz în care identitatea individuală este ștearsă de importanța evenimentului care a generat-o[12]) sau *atribute*, respectiv o caracteristică a realității care este numită[13]. Nivelul obiectual al organizării limbajului a presupus operarea cu atributele într-o paradigmă obiectuală, acestea fiind considerate caracteristici ale obiectelor. Între cele două, obiecte și atribute, există o relație de interdependență, astfel încât atributele obiectelor numite sunt gândite ca realități independente de acestea și, în același timp, obiectele nu au sens în afara atributelor prin care ele sunt definite și percepute. În consecință, obiectele sunt de fapt complexe de atribute, iar legătura dintre obiecte și atribute este obligatorie. Realitatea poate fi privită, percepută și gândită din perspectiva unui număr uriaș de atribute. De regulă, atunci când este utilizat numele de *atribut*, se face referire la atributele fizice, la culoare, masă, greutate etc. Orice caracteristică a realității reprezintă însă un atribut[14].

[8] A se vedea în acest sens și Biro, Valentin Dragoș, *Cultural continuity through names and attributes: a brief theoretical approach*, în JRLS nr. 18, 2019.

[9] În funcție de autoritatea culturii care adoptă și de gradul de rezistență sau de disponibilitate al culturii care este adoptată, profunzimea și aria de răspândire a modificărilor survenite sunt diferite. Cultura care adoptă va extrage și va asimila într-o mai mică sau mai mare măsură particularitățile culturii adoptate, în funcție de o serie amplă de factori obiectivi și subiectivi (deprinderea de a asimila, autoritatea manifestată, compatibilitatea structurilor, stabilitate, mărimea grupului social, contextul social, politic, economic etc.); tot astfel, cultura care este adoptată va furniza mai multe sau mai puține elemente culturii care adoptă, în funcție de o serie de factori specifici (rezistența la schimbare, autoritatea proprie manifestată, condițiile istorice în care se produce schimbul, mărimea grupului cultural, gradul de educație, conștiința apartenenței la o anumită cultură etc.).

[10] Discontinuitatea poate exista astfel doar în teorie, căci cultura, manifestată preponderent prin limbă și depozitată în texte, spuse sau scrise, dezvăluind mituri și conținând credințe, se caracterizează prin istoricitate.

[11] La Gafton, Alexandru, *Numele în Biblie,* 2005.

[12] Un bun exemplu în acest sens este cel al eroilor Horațius Cocles (Chiorul) și Mucius Scaevola (Ciungul) în interpretarea lui Georges Dumezil.

[13] Mă voi referi aici la atribute acordate, deci utilizate și acceptate cu semnificația lor într-un context social și cultural specific, astfel încât voi apela la clasificarea de ordin sociologic din lucrarea lui A. Bulai.

[14] În legătură cu acest aspect, a se vedea și Karl Bühler, *Theory of Language – The representational function of language*.

Mișcarea reprezintă și ea un atribut al obiectului, la fel ca forma, masa ori culoarea. La fel cum timpul, la rândul său, este și el un atribut al obiectelor. Obiect este prin urmare orice decupaj din realitate care este construit și este identificabil printr-o mulțime de atribute. În categoria obiectelor sunt incluși deci și oamenii, orice tip de entitate din lumea fizică, dar și din lumea socială, cum sunt, de exemplu, instituțiile sociale. Practic, poate fi obiect orice din realitatea existentă sau inexistentă care poate fi perceput, reprezentat sau gândit obiectual prin paradigma atributelor[15].

2. Limba – fundament și reflecție a culturii. Am văzut deja că în plan paradigmatic, limba se definește ca un sistem ce se folosește de o varietate virtuală de semne aflate în relație, pentru ca, în plan sintagmatic, semnele constituite în sistem să capete semnificație concretă prin alegerea liberă, voită, conștientă a vorbitorilor, alegere fundamentată pe interacțiunea anterioară cu membrii unei comunități lingvistice. Raportat la existența celor două planuri, devine imposibilă perceperea limbii ca fiind o realitate sieși suficientă, statică și indiferentă față de realitatea extralingvistică.

Deciziile pe care le ia vorbitorul față de utilizarea limbii sunt determinate de contextul cultural în care se manifestă, între cele două (limba și cultura) manifestându-se o relație de interdependență în diacronie: limba, privită ca intersectare a axei paradigmatice cu cea sintagmatică, este condiționată de contextul cultural specific, în timp ce cultura se realizează, se transmite și capătă istoricitate preponderent prin limbă. Mecanismul care determină și direcționează procesul de luare a deciziilor sunt de o complexitate generată de complexitatea organului care ia deciziile, creierul, și de conexiunile pe care acesta le realizează în luarea acestor decizii. La baza acestui mecanism de luare a unei decizii într-un sens sau altul stă presupunerea (a nu se confunda cu intuiția, care este pur întâmplătoare, în timp ce presupunerea reprezintă un mecanism mental ce are la bază date existente la un moment dat și cu care creierul operează apelând astfel, inițial, la certitudini și, ulterior, la analogii): creierul doar presupune că o alegere este mai bună decât alta, căci omul trăiește în prezent, deci decizia aparține prezentului, dar va produce efecte în viitor. Raportul cauză – efect se schimbă în permanență, cu fiecare decizie luată: trecutul reprezintă cauza, iar nevoia de a lua o decizie reprezintă efectul, pentru ca, ulterior, decizia să devină cauza, iar viitorul devine efect al fiecărei decizii din prezent. O decizie din punct de vedere lingvistic aparține prezentului, dar are la bază fapte de limbă sau cultura lingvistică, ambele anterioare, aparținând individului, dar aflate sub incidența contextului cultural, iar decizia individuală determină efecte (în funcție de o serie întreagă de factori interni și externi) la nivelul comunității din care individul face parte[16].

---

[15] Sunt identificabile următoarele categorii de atribute: *de acțiune* (primele atribute de acțiune însoțeau acțiunile pe care le desemnau, în sensul că erau utilizate în timpul acțiunii, și de aici posibilitatea de a statua și menține semnificațiile respective), *fizice* (realitatea existentă este alcătuită preponderent din astfel de atribute, căci obiectele numite sunt descrise, analizate și măsurate prioritar prin atributele lor fizice), *de stare* (se referă în primul rând la statutul de prezență, existență, într-un cadru social al unei realități), *temporale* (prin natura ei, realitatea inexistentă a permis apariția acestor atribute, care permit să se vorbească despre un obiect care a existat, sau despre o acțiune trecută ori despre obiecte sau acțiuni viitoare), *relaționale* (au asigurat premisa gândirii cauzale, pentru că ele presupuneau asociații între obiecte sau între obiecte și acțiuni ori stări, nefiind totuși vorba despre cauze, ci de simple tipuri de relații sau raporturi pe care obiectele le pot avea uneori sau ar trebui să le aibă), *cauzale* (au determinat apariția unui nou model al lumii, unul în care unele obiecte, acțiuni ori stări sunt cauzate de alte obiecte, acțiuni sau stări; altfel spus, un obiect poate fi cauză sau efect în raport cu un alt obiect), *afective* (au referent la nivelul afectivității, oamenii exprimându-și afectivitatea în cadrul interacțiunilor sociale; prin acestea a fost posibilă antropomorfizarea lumii, ceea ce a presupus un sistem de gândire al universului non-uman după caracteristicile celui uman și s-a ajuns astfel la proiecția unor atribute afective asupra unor entități non-umane), *sociale* (rolurile sociale, normele, calitățile sociale ale indivizilor, precum curajul, cinstea, înțelepciunea sau puterea), *teoretice* (această categorie se referă la atributele construite voluntar în cadrul modelării matematice și conceptuale ca parte a construcției obiectelor teoretice; matematica, filosofia sau științele sunt cele care operează prioritar cu asemenea atribute).

[16] Mai mult, omul nu doar presupune, ci construiește structuri mentale ce stau la baza presupunerilor, căci creierul, mai presus de voința individuală, interoghează în permanență (și, astfel, caută răspunsuri în ceea ce știe deja, adică în cultura proprie) și interpretează diferite contexte (culturale, lingvistice) folosind singurul instrument pe care îl are la dispoziție: cunoașterea oferită de limbă. Vorbitorul utilizează un anume cuvânt sau altul dacă el presupune că servește mai bine scopului ultim, respectiv transmiterea unui mesaj în cadrul procesului de comunicare. Decizia este luată la nivel cultural, căci experiențele individuale anterioare de relaționare lingvistică cu grupul au arătat dacă un cuvânt sau o formă emise sunt mai bine receptate de către ceilalți sau mai puțin. Dar preemțiunea unui cuvânt în fața altuia, sau a

Motivația pentru căutarea în permanență a unei decizii valide (în sensul de decizie validată social) este recompensa: conștiința apartenenței la grup și acceptarea de către grup reprezintă recompensa pe care creierul o caută pentru a lua o anumită decizie sau alta din punct de vedere lingvistic sau cultural, pentru a se poziționa pozitiv față de anumite aspecte culturale sau pentru a le nega, în totalitate ori parțial, pentru a utiliza anumite cuvinte sau altele. Dacă presupune că va fi recompensat (în cazul de față, recompensa este dată de gradul de integrare culturală sau lingvistică într-un grup: să îi înțeleagă pe ceilalți și să se facă înțeles), atunci creierul va lua o anumită decizie în baza respectivei presupuneri[17]. Astfel, limba reprezintă în egală măsură și fundament al culturii, și reflecție a sa, câtă vreme relația de dependență funcționează în ambele sensuri: cultura se transmite prin limbă (și valorifică în acest sens capacitatea de denotație și de conotație a cuvintelor), dar și modifică limba prin contextul cultural raportat la care individul vorbitor ia anumite decizii, face anumite alegeri, deci dă curs libertăților oferite de limbă, cu respectarea constrângerilor sistemice.

3. Mimesis. În încercarea de a cunoaște realitatea, omul analizează ceea ce există, mai exact un decupaj ce este descris prin instrumentele pe care limba le pune la dispoziție utilizatorului. Limba constituie principala modalitate prin care omul se raportează la realitate (direcționat fiind de impunerile sociale sau lingvistice și de posibilitățile individuale lingvistice și culturale), prin care cunoaște, atât cât este posibil, realitatea filtrată și prelucrată prin apanajul gândirii: ca atare, în procesul de raportare la realitatea pe care dorește să o surprindă prin limbă, omul denumește și, prin aceasta, edifică un construct mintal prin atribuirea de nume, porecle ori atribute[18]. Realitatea nu este exterioară indivizilor, ci este interindividuală, în sensul în care este individuală doar împreună cu alții. Se întâmplă aceasta pentru că limba mai presus de toate celelalte fapte sociale nu îi sunt străină (cu sensul de exterioară) individului, nu îi este impusă, ci se realizează cu ajutorul individului prin participare, care o recunoaște ca fiind a sa în egală măsură în care el recunoaște că este și a altora, astfel încât realitatea denumită prin limbă este și a unuia, dar și a celorlalți[19].

Rezultă din cele prezentate că dinamica realității impune dinamica limbii și a culturii, tot astfel cum limba și cultura, ambele individuale, dar aflate în relație de interdependență cu contextul cultural și lingvistic, modifică percepția realității. Întregul eșafodaj depinde de limba vorbită, căci numai aceasta își poate îndeplini menirea de a oglindi întregul construct cultural prin care se realizează raportarea la realitate. Trecerea de la limba vorbită la sedimentarea acesteia în texte, ulterior în texte scrise, presupune o fixare într-o formă ce nu se mai poate schimba, astfel încât textul devine purtătorul unei forme lingvistice înghețate, o manifestare sincronică ce dezvăluie, pe cale de consecință, un anume context cultural, și nu altul, o anume percepție a realității, și nu alta. A nu se înțelege de aici că imaginea realității reflectată în texte este realitatea însăși, căci aceasta se manifestă diacronic, în relație directă cu un anume context cultural și este dezvăluită, pe cât posibil,

---

unei forme, nu poate fi considerată o certitudine ante sau în momentul luării deciziei, pentru că decizia devine cauză pentru efectul asociat doar în momentul în care se transformă în realitate concretă: prezentului îi este asociată doar presupunerea, în funcție de gradul de cunoaștere, de reacțiile precedente ale celorlalți, de modul în care individul s-a raportat și se raportează la societate.

[17] Deciziile, alegerile individuale ale vorbitorului pe axa sintagmatică, validate atât de știința lingvistică individuală, cât și de cultura lingvistică a grupului, sunt în egală măsură impuneri pe axa paradigmatică, căci ambele modalități de validare (a individului însuși în relația cu societatea și a societății în raport cu individul) apelează la ceea ce s-a spus deja, astfel încât presupunerea inițială devine certitudine (pe care o conștientizează mai mult sau mai puțin) pentru individul vorbitor ce interacționează lingvistic și cultural cu societatea a cărei parte este.

[18] A se vedea în acest sens și Biro, Valentin Dragoș, *Language and culture - the metamorphosis of reality into texts*, în JRLS, nr. 20, 2020.

[19] Nu trebuie să se uite însă faptul că relația dintre semnificat și semnificant presupune în realizarea ei concretă intersectarea axei relațiilor sintagmatice cu cea a relațiilor paradigmatice. Intersectarea celor două axe reflectă raporturile strânse dintre sistem și structură, pe de o parte, și între limbă și vorbire în actul lingvistic real, în cadrul căruia se realizează procesul de semnificare, pe de altă parte: rezultă un caracter profund dinamic al limbii, dinamică existentă în limba reală, vorbită. Mecanismele dinamicii implică așadar actul de vorbire, de utilizare reală a limbii; limba se schimbă pentru că este o este o activitate creatoare, în care vorbitorul își formulează mesajul cu ajutorul unor tehnici anterioare depozitate în știința sa lingvistică, astfel încât el utilizează limba pe care a deprins-o pentru a-și manifesta libertatea de expresie în planul relațiilor sintagmatice.

de limba reală, vorbită, deci supusă în egală măsură tendinţelor inovatoare şi conservatoare. Dacă, aşadar, vorbirea se referă întotdeauna la anumite circumstanţe, la o anumită situaţie poziţionată concret în spaţiu şi în timp, textele, în special cele scrise şi mai cu seamă cele aparţinând literaturii, se raportează la un context diferit de realitate, un *univers al discursului* (în accepţiunea lui Eugen Coşeriu) care este totuşi, prin limba utilizată, tributar realităţii concrete. Textul devine astfel o reprezentare a realităţii, dar nu în sensul pe care Aristotel îl conferea termenului, de lucru *ce se poate întâmpla*, ci în sensul de lucru *ce este verosimil a se întâmpla* . Realitatea nu este copiată şi transpusă *ad literam* în texte[20], ci este percepută prin simţuri, filtrată prin gândire şi recreată, prin limbă, în contexte diferite. Se realizează în acest fel un *efect de real*, în sensul în care realitatea concretă îndeplineşte pentru text doar rolul de referent, însemnând aceasta că realitatea nu este transpusă, copiată în text, ci devine o *iluzie referenţială*. Cât timp textul prezintă o realitate coerentă, ce capătă sens prin raportare la realitatea referenţială, se îndeplineşte criteriul veridicităţii. Astfel, se stabileşte o diferenţiere între realitatea concretă (cu rol de referent faţă de text) şi realitatea veridică şi coerentă (pe care o conţine textul): ambele depind însă în egală măsură de limbă şi de capacitatea unică a acesteia de a descrie realitatea, oricare ar fi ea. Diferenţierea determină[21] şi opoziţia dintre reprezentare ca obiect (cu rol de referent: istoria, cultura, societatea, economicul etc.) şi reprezentare ca instrument cu care operează creatorul oricărui tip de text (rezultând de aici faptul că orice text, indiferent de specificul său literar sau non-literar intră în sfera creaţiei literare câtă vreme este spaţiul de manifestare subiectivă a unei realităţi veridice şi coerente).

4. Realitate şi ficţiune. Distincţia dintre realitate şi reprezentarea ei fiind făcută, deopotrivă şi diferenţierea dintre reprezentare percepută ca obiect (realitatea referenţială) şi reprezentarea ca instrument al demersului de concepere de texte, devine evident[22] faptul că textul nu se raportează în mod direct la realitatea concretă, nefiind astfel nici copiere[23], mimesis, nici deviere de la aceasta, ci se raportează la practic infinita ofertă de modele puse la dispoziţia intelectului de realitate şi la interacţiunile dintre aceste modele. Astfel, realitatea şi ficţiunea, privite tradiţional în relaţie de opoziţie, îşi pierd caracterul antagonic în planul textual câtă vreme ele se constituie în modalităţi subiective (situate ori în sfera afirmării, ori în sfera negării) de valorificare a modelelor pe care realitatea referenţială le instituie. Ficţiunea devine, din acest punct de vedere, o modalitate de a comunica prin limbă despre realitate. Oricum, transferul de semnificaţii se realizează la nivelul limbii, aceasta fiind în permanenţă conectată la realitatea pe care o denumeşte şi de care se serveşte în evoluţia ei continuă, simbolurile cuprinzând acele semnificaţii acordate, pe de o parte, şi descifrate, pe de altă parte, în funcţie de contextul cultural şi lingvistic caracteristic şi comun[24]. Sensul acordat şi semnificaţia potenţială dezvăluie importanţa limbii (şi interdependenţa acesteia cu contextul cultural în care se manifestă) în cele două situaţii, de reprezentare a modelelor decupate sau extrase din realitate în texte şi de receptare a acestora: sensul are atributul singularităţii, căci el aparţine unei forme lingvistice sedimentate, fiind o coordonată stabilă a textului, în timp ce semnificaţia se bucură de atributul pluralităţii, desemnând mutaţiile şi schimbările de accent în receptarea textuală.

---

[20] Apud Erich Auerbach, *Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature*.

[21] Apud Paul Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea.*

[22] O importantă contribuţie a avut-o în acest sens (delimitarea conceptuală privind relaţia realitate – text şi realitate – ficţiune) Wolfgang Iser, în *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response* (1980).

[23] Deşi, la Aristotel, în „Poetica", subiectul operei literare este văzut ca o „imitaţie a unor acţiuni", astfel încât să corespundă percepţiei conform căreia opera literară în sine reprezintă o imitaţie, cu ajutorul cuvintelor, a realităţii.

[24] Din acest punct de vedere, o altă distincţie esenţială cu care Wolfgang Iser operează este cea dintre reprezentare (ce aparţine creatorului de text) şi receptare. Între cele două există un decalaj, o poziţionare asimetrică, deoarece contextul cultural, lingvistic, istoric, social etc. este de obicei diferit între cele două instanţe, existând o zonă a ceea ce nu este rostit, ce rămâne neformulat, dar cu potenţial latent de exprimare în special în procesul de comprehensiune şi interpretare. Complexul constituit de ceea ce nu este exprimat, ceea ce este interpretabil şi ceea ce este exprimat poate fi surprins doar printr-o permanentă şi continuă ajustare în cadrul procesul de receptare a ceea ce a fost reprezentat prin utilizarea eficientă a mijloacelor pe care limba le pune la dispoziţia utilizatorilor.

Creatorul textului valorifică acele modele pe care realitatea referențială le pune la dispoziție și pe care le consideră a fi generatoare de semnificații, în timp ce în spațiul receptării aceeași realitate determină preponderent posibilele variante de stabilire a acestor semnificații[25]. Astfel, orice personalitate creatoare nu are decât două posibilități[26]: să valorifice într-un sens nou, personal, existența (optând pentru un model sau altul), sau să restaureze normele (alegând o altă realitate ca referent al textelor produse)[27]. Reprezentând alegeri ale creatorului de text, realitatea și ficțiunea devin modalități de raportare la realitatea referențială prin manipularea potențialului de semnificare a limbii, valorificând astfel capacitatea primă și esențială a acesteia, de a denumi și dezvălui realitatea concretă. La fel, receptorul își reprezintă realitatea cuprinsă în texte prin desprinderea semnificațiilor transmise prin limbă, căci și unul, și celălalt, creator și receptor, sunt utilizatori ai aceluiași sistem lingvistic, iar limba le aparține fiecăruia în parte doar în măsura în care le aparține ambilor, sub imperativul apartenenței la aceeași comunitate lingvistică[28]: semnul lingvistic se află orientat în același timp către realitatea care se dorește a fi percepută și descrisă (în cadrul raportului limbă – gândire) și către sistemul semiotic al limbii din care face parte (în cadrul raportului limbă – societate); utilizatorul percepe ambele orientări în propria conștiință în procesul de emitere și receptare, adică de utilizare continuă și nemijlocită a limbii[29].

La nivel cultural, aflându-se în strânsă legătură cu manifestarea miturilor, fantasticul valorifică în forme particulare modelele existente în esența pe care mentalul colectiv[30] o cunoaște și o recunoaște. Din punct de vedere lingvistic însă, textul vine a valorifica semnificațiile pe care limba le oferă la nivel individual și care sunt validate la nivelul comunității lingvistice. Prin manipularea rolului pe care limba îl are, realitatea descrisă nu mai este cea concretă, ci o reprezentare a realității, o valorificare și manifestare în texte a unor modele selectate subiectiv și decupate din realitatea referențială. Cu toate acestea, limba nu încetează a-și îndeplini menirea, cuvântul nu își poate dilua forța cu care a fost investit, astfel încât numele și atributele își păstrează potențialul de semnificare și în spațiul creației, și în spațiul receptării.

5. Concluzii. Deciziile pe care le ia vorbitorul față de utilizarea limbii sunt determinate de mediul cultural în care se manifestă, între cele două (limba și cultura) manifestându-se o relație de interdependență în diacronie: limba, privită ca intersectare a axei paradigmatice cu cea sintagmatică,

[25] Întregul complex de relații generate de raportul dinamic existent între spațiul creației și cel al receptării se stabilește între: (1) realitatea concretă, devenită realitate referențială pentru texte, (2) modelele extrase și valorificate și (3) textul însuși, pe de o parte, și modul în care, dintre multiplele posibilități de stabilire a semnificațiilor, receptorul se oprește asupra uneia sau alteia, pe de altă parte. Raportat la contextul cultural, social, politic, economic, istoric etc. și specificul individual, alegerile sunt tributare limbii care, în egală măsură, oferă și instrumentele lingvistice de transmitere a acestor semnificații (în funcție de alegerile individuale pe care creatorul textului le face pentru a servi nevoii de codare în procesul de utilizare a limbii), dar și de descifrare a lor (în funcție de posibilitățile pe care știința limbii, și ea individuală, le oferă receptorului textului în procesul de decodare a semnificațiilor).

[26] A se vedea, pentru aceasta, Eliade, Mircea (1939).

[27] Se întâmplă astfel în cazul miturilor: pentru Victor Kernbach, mitul este o narațiune care se naște în unghiul de incidență dintre planul cosmic și planul uman. Pentru Mircea Eliade, el este povestea unei faceri. Pentru Carl Gustav Jung, mitul înseamnă expresia subconștientului uman al colectivității. Bronislav Malinowski plasează mitul în sfera povestirii unei realități originare ca urmare a unei profunde nevoi religioase, în timp ce Levi-Strauss, antropolog francez, teoretician al structuralismului etnologic, îl privește ca pe un revelator al sentimentelor fundamentale ale unei societăți. În esență, toate aceste teorii se intersectează (unele până la identificare completă) și revelă trei aspecte fundamentale despre mit: este legat de origini, este expresia spiritului colectiv și este fundamentul gândirii spirituale ce se relevă prin artă, în general, și prin texte, în special.

[28] Mircea Eliade afirmă, în *Itinerariu spiritual*, că o cultură se caracterizează prin continuitate atât timp cât există atmosfera spirituală, dogmele din care aceasta a izvorât.

[29] Cum am arătat anterior, în procesul de raportare la realitatea pe care dorește să o surprindă prin limbă, vorbitorul denumește și, prin aceasta, edifică un construct mintal: prin cuvânt, omul își definește realitatea și o cunoaște, în același fel în care ceilalți o cunosc și o definesc, și nu altfel, căci cuvântul reprezintă numele real și esențial al respectivei realități. Cuvântul are ca scop denominarea, cunoașterea esenței lucrului revenind conceptului: numele și atributele vor servi aceluiași scop și își vor îndeplini menirea în procesul de utilizare a limbii, indiferent dacă realitatea dezvăluită nu este una concretă, ci realul sau fantasticul unui text ce valorifică anumite modele.

[30] În sensul dat de Carl Gustav Jung (2003).

este condiționată de contextul cultural specific, în timp ce cultura se realizează, se transmite și capătă istoricitate preponderent prin limbă[31].

În încercarea de a cunoaște realitatea, omul analizează, cercetează, compară sau supune atenției, la modul general, ceea ce poate percepe[32], deci doar un decupaj al realității existente. În exercițiul tendinței sale de a se adapta la contextul realității în care își derulează existența, omul își caută, prin percepții, reflecție și acțiune, căile și instrumentele de acces la realitate. Interacționând cu realitatea, cu mediul și cu sine, omul și-a educat percepțiile și gândirea prin intermediul limbii și a creat mijloace și instrumente, valori și scopuri[33]. Ca atare, în procesul de raportare la realitatea pe care dorește să o surprindă prin limbă, omul denumește și, prin aceasta, edifică un construct mintal prin numire, redenumire, interdicție și eufemism[34]. În același sens trebuie să fie percepute și poreclele, care vin a adăuga trăsături numelui insuficient de elocvent în această privință[35]. Adăugându-se numelor, uneori chiar înlocuindu-le sau fiind perceput cu un rol în totalitate diferit, atributul este în fapt o caracteristică a realității care este numită, realitate care se dezvăluie tocmai prin atributele asociate.

Am precizat anterior că limba reală, vie, dinamică – deci supusă schimbărilor și caracterizată prin istoricitate este limba vorbită, cea utilizată în procesul permanent de comunicare. Trecerea de la limba vorbită la sedimentarea acesteia în texte, ulterior în texte scrise, presupune o fixare într-o formă ce nu se mai poate schimba, astfel încât textul devine purtătorul unei forme lingvistice înghețate, o manifestare sincronică ce dezvăluie, pe cale de consecință, un anume context cultural, și nu altul, o anume percepție a realității, și nu alta[36]: „Scrisul, de fapt, este o invenție relativ recentă […] efectul pe care scrisul îl are la nivelul formei și dezvoltării limbii vorbite este extrem de redus." (trad. n.) (Bloomfield, Leonard, 1973). A nu se înțelege de aici că imaginea realității reflectată în texte este realitatea însăși, căci aceasta se manifestă diacronic, în relație directă cu un anume context cultural și este dezvăluită, pe cât posibil, de limba reală, vorbită, deci supusă în egală măsură tendințelor inovatoare și conservatoare. Dacă, așadar, vorbirea se referă întotdeauna la anumite circumstanțe, la o anumită situație poziționată concret în spațiu și în timp, textele, în special cele scrise și mai cu seamă cele aparținând literaturii, se raportează la un context diferit de realitate, la un univers al discursului. Textul devine astfel o reprezentare a realității, dar nu în sensul de *lucru ce se poate întâmpla*, ci în sensul de *lucru ce este verosimil a se întâmpla*. Realitatea nu este copiată și transpusă *ad litteram* în texte, ci este percepută prin simțuri, filtrată prin gândire și recreată, prin limbă, în contexte diferite. Astfel, realitatea și ficțiunea, privite tradițional în relație de

[31] Caracterizate deopotrivă de dinamica propriilor sisteme și supuse evoluției, limba și cultura nu pot fi percepute separat, între cele două manifestându-se o relație de interdependență în diacronie: limba, privită ca intersectare a axei paradigmatice cu cea sintagmatică, este condiționată de contextul cultural specific, în timp ce cultura se realizează, se transmite și capătă istoricitate preponderent prin limbă. Ambele depind în egală măsură de deciziile individuale care, la rândul lor, se sprijină și își extrag esențele din gândire și din mediul social și cultural de manifestare.

[32] „Nihil est in intellectu quod non prius fuerit in sensu".

[33] „Limbajul a fost mai degrabă produsul descoperirilor comportamentale, decât consecința acțiunii factorilor biologici. Schimbările biologice evolutive creaseră circumstanțele în care comportamentul lingvistic urma să capete forma pe care o cunoaștem: utilizarea canalului vocal- auditiv și învățarea prelungită – în contextul social din perioada copilăriei. Natura limbajului – ca sistem de comunicare simbolică – *a creat* spiritul uman capabil de organizare logistică și de planificare în toate mediile, apt să reifice concepte, să distingă între *noi* și *ei*, să inventeze supranaturalul, să încerce a-și înțelege propria funcționare și propriul trecut."[33] (William Noble & Iain Davidson, 1996)

[34] Procesul numirii nu are însă numai rolul definirii realității prin raportare obiectivă la aceasta sau prin filtrare subiectivă. Prin cuvânt, omul își definește realitatea și o cunoaște, în același fel în care ceilalți o cunosc și o definesc, și nu altfel, căci cuvântul reprezintă numele real și esențial al respectivei realități, iar evocarea lui în vorbire o poate crea, altera sau declanșa: cel care dă nume cunoaște esența lucrului denumit și îl stăpânește.

[35] În „Stăpânul inelelor", de exemplu, J.R.R. Tolkien conferă atributelor calitate definitorie, acestea suprapunându-se numelui și venind a stabili trăsături definitorii și, prin aceasta, demne de a fi reținute și invocate. La început Gandalf, personaj fantastic înzestrat cu puteri magice, este cunoscut ca *Cel Gri*, abilitățile sale fiind latente câtă vreme el este tributar existenței fizice limitate. Doar prin moarte și renaștere (printr-o rescriere a propriului destin) își poate atinge potențialul, devenind, în operă, *Cel Alb*, caracterizat printr-o existență spirituală eliberată de constrângerile ființei efemere.

[36] În original: „All writing, in fact, is a relatively recent invention […] the effect of writing upon the forms and the development of actual speech is very slight."

opoziție, își pierd caracterul antagonic în planul textual câtă vreme ele se constituie în modalități subiective, situate ori în sfera afirmării, ori în sfera negării, de valorificare a modelelor pe care realitatea referențială le instituie. Ficțiunea devine, din acest punct de vedere, o modalitate de a comunica despre realitate.

BIBLIOGRAPHY

-Adkinson, R. (2009). *Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere* (trad. Oana Zamfirache). Ed. Art, București.

-Alper, J. S., Lange, R. V. (1981). *Lumsden – Wilson theory of gene – culture coevolution*. Proc. Natl. Acad. Sci. USA, vol. 78.

-Aristotel (1965). *Poetica*. Ed. Academiei, București.

-Auerbach, E. (2000). *Mimesis. Reprezentarea realității în literatura occidentală* (trad. I. Negoițescu). Ed. Polirom, Iași.

-Berry, J. W. (1997). *Immigration, Acculturation, and Adaptation*, în *Applied Psychology: an International Review.*

-Bleiler, E. F. (1983). *TheGuide to Supernatural Fiction*, Kent State University Press.

-Bloomfield, L. (1973). *Language*, George Allen & Unwin LTD, Londra.

-Bühler, K. (2011). *Theory of Language – The representational function of language*, John Benjamins Publishing Company, USA.

-Compagnon, A. (2007). *Demonul teoriei*. Ed. Echinox, Cluj.

-Darmesteter, A. (2015). *Viața cuvintelor studiată în semnificațiile lor* (trad. și cuvânt înainte de Gafton A.). Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza Iași", Iași.

-Dumezil, G. (993). *Mit și epopee*, vol. I, II, III (trad. de Francisca Băltăceanu, Gabriela Creția, Dan Slușanschi). Ed. Științifică, București.

-Eliade, M. (2003). *Fragmentarium*. Ed. Humanitas, București.

-Eliade, M. (2003). *Itinerariu spiritual. Scrieri din tinerețe, 1927*. Ed. Humanitas, București.

-Flinn, M. V. (1997). *Culture and the Evolution of Social Learning*, în *Evolution and Human Behaviour*. Elsevier Science, New York.

-Fragaszy, D. M., Perry, S. (2003). *The Biology of Traditions: Models and Evidence*. Cambridge University Press, Cambridge.

-Gafton, A. (2017). *Nume și cunoaștere*,www.academia.edu.

-Gafton, A. (2016). *Știința colaborativă*, www.diacronia.ro.

-Gafton, A., Gafton, E. (2016). *Reality, Science, Method*, www.diacronia.ro.

-Gavins, J. (2007). *Text World Theory – An introduction*, Edinburgh University Press.

-Hays, G. D. (1993). *The Evolution of Expressive Culture*, în *Journal of Social and Evolutionary Systems*, No. 15.

-Iser, W. (1980). *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. Routledge & Kegan Paul and Henley, Londra.

-Jung, C.G. (2003). *Opere complete*. Vol. 1, *Arhetipurile și inconștientul colectiv* (trad. Dana Verescu și Vasile Dem Zamfirescu). Ed. Trei, București.

-Kernbach V. (1989). *Dicționarul de mitologie generală*. Ed. Științifică și Enciclopedică, București.

-Kull, K. (1992). *Evolution and Semiotics*, în *Biosemiotics– Approaches to Semiotics*. Mouton de Gruyter, Berlin.

-Laland, N. K. (2010). *Gene-culture coevolution*. University of Cambridge, UK.

-Noble, W., Davidson, I. (1996). *Human Evolution, Language and Mind*. Cambridge University Press, Cambridge.

-Richerson, P. J., Boyd, R. (2001). *Culture is Part of Human Biology*, în *Science Studies: Probing the Dynamics of Scientific Knowledge*, Bielefeld.

-Ricoeur, P. (2001). *Memoria, istoria, uitarea*, Ed. Amarcord, Timișoara.

-Tolkien, J. R. R. (2010). *Frăția inelului* (*Stăpânul Inelelor*, vol. I). *Cele două turnuri* (*Stăpânul Inelelor*, vol. II). *Întoarcerea regelui* (*Stăpânul Inelelor*, vol. III). Ed. RAO, București.

-Toma, P. (2004). *Gândirea romanului* (traducere de Mihaela Mancaș). Ed. Humanitas, București.

-Whiten A., van Schaik, C. P. (2007). *The Evolution of Animal cultures and social intelligence*, Royal Society Publishing.

MEDICAL SYNONYMS AS A SOURCE OF TERMINOLOGICAL VARIATION

Viorica Costin
PhD Student, USMF "Nicolae Testemiţanu", "Dimitrie Cantemir" State University

Abstract:Despite the fact that synonymy in common language is an indicator of expressivity, in medical terminology it is considered a deficiency, given the risk of the ambiguity of this phenomenon. On the other hand, terminological synonymy is treated like a natural lawfulness of the specialized language as an integral part of the language, generated by the technical –scientific development. In this work, the synonymy relationship between terms is elucidated, having as a landmark the (partial)difference between the synonymy of terms which is defined as a formal (partial) difference of lexical units, characterized by identity and semantic similarity, further determining the synonymy level: absolute or relative.

Keywords: medicine, terminology, terminological units, synonymy.

Synonymy, in general, is the result of concentrating the level of abstraction of the thinking process. It reflects the process of language development, diversification and enrichment, ensuring a plastic expression which is devoid of monotony and dull boring rhythm. However, in terminological language, in general, and in medical language, in particular, synonymy is regarded as an unfavorable phenomenon, given its ambiguous nature, which jeopardizes the well-defined status of the term, that, by definition, must be precise, stable, concise and neutral. From another standpoint, the terminological synonymy must be accepted as a natural regularity of the specialized language, generated by the technical-scientific progress and by the necessity to cover the gaps in specialized communication.

Ferdinand de Saussure defined synonymy as "the sign diversity corresponding to a unique meaning" (Saussure, 2004, p. 56), "the unity of idea in a diverse sign". The scientist pointed out two existences of the sign: *sign* versus *timedevelopment* and *sign, idea* versus *moment* (ibidem, p. 58): "… it is necessary to recognize a second existence of the sign, which manifests only when there is *a past and a present*, while the first existence is directly contained in the present". Therefore, three conditions can be identified which should be covered by lexemes, in order to be synonymous: a) the identity of the named object (referent); b) the concrete communication situation; c) the context.

Therefore, we aim to identify cases of synonymy in medical terminology, defining the synonymy of terms by the formal (partial) "difference" of lexical units, characterized by identity, as well as by semantic similarity, later determining the degree of synonymy, which is either absolute or relative. Terminological synonymy is focused on the ability of different terminological units to designate the same specialized notion and to supplement it, expressing various values in association with other terminological units. Usually, synonymy involves formal, derivational, etymological and functional differences.

According to the Russian linguist Iurie Stepanov (Степанов, 1975, p. 4599), there are two types of synonyms: a) **denotative synonyms** - "words that designate the same object, but name it differently" and b) **significant synonyms** (<lat. *significatus, a, um* "direction, hint") - "words used to indicate the same notion, being distinguished by certain characteristics (signs) within this notion"; in other words, it implies differences in significance: "... this semiotic classification of synonyms is correct", "because the terms" ideographic" and "stylistic" induce some confusion (Баласанян, 2014, p. 20-23), firstly, because it focuses on different levels; the first concerns the semantic level, while the second one – the use. Thus, a common landmark is needed to form the foundation of classification.

Secondly, the lexeme *idea* (<gr. *idea* "notion, concept") presents general notions about objects or phenomena, but synonymy entails meanings reflecting only certain characteristics of the concept. As far as stylistics is concerned, this is one of the four elements of connotation, always present, either implicitly or explicitly".

Denotative synonyms imply the coincidence (partial or complete) of notions, designated by certain linguistic units, while significant synonyms are determined at the level of logical-linguistic analysis of notions (concepts) and, especially, at the level of differential characteristics within the same notion (concept) (Mincu, 2016, p. 164-169).

Medical terms, formed on the basis of nouns, can form synonyms at the level of denotation and meaning. The functions of switching and specification have an important role in establishing the synonymy relationship.

In his article *Views on synonymy in terminology*, Constantin Mladin (Mladin, 2005, p. 161) advanced a classification of terminological synonyms. The linguist revealed: the definition by intensity, the definition by extension, equivalent procedures (use of examples - contextual definition, definition by denotation, definition by implication, definition by synthesis, indication of an encyclopedic context, indication of an explanatory or associative context, specification of lexical collocations, etc.).

There are various synonymous situations in medical terminology, as follows:
1. **Logo** versus **its developed form** (Cabré, 1998, p. 188): HDC - *congenital diaphragmatic hernia*; VSD - *ventricular septal defect*, etc.
2. **Term** versus **terminological definition** - either by using synonyms or equivalents in other languages (Kocourek, 1991, p. 173), or by using synonyms from the same language or by intralinguistic paraphrasing: *diaphragmatic hernia* = prominenceof organs or parts of the abdominal organs in the thorax through a hole in the diaphragm.

3. **Syntagmatic synonymy** implies the explanation of the terms in medical texts: "Diaphragmatic hernia is the penetration of the abdominal organs into the thoracic cavity" (PCN-29, 2008, p.42).
4. **Term** versus **scholarly word**, given that Latin is the "language of communication" par excellence in the study of medicine.

5. **Term** versus **Latin expressions**. Latin expressions already have a natural existence, infiltrating not only medical terminology, but also medical language: *leptomeninge = pia mater* (<lat. "compassionate, pious mother") "meningele intern"; *pahimeninge = dura mater* (<lat. "severe mother") " meningele extern" etc.
In the process of establishing synonymy relationship, both the "external" and "internal" terminologies have an important role.

The "external" terminology entails the linguistic description of the terms and refers to the problems of decoding and using the specialized meaning (Cabré, 1998, p. 259). **The "internal" terminology** is the terminology of specialists (Bidu-Vrănceanu, 2007, p. 20-23) and is focused on the adaptation and assignment of some scientific concepts. It is conceptual, systematic, and cognitive (Lerat, 1990, p. 61).

a) **Scientific name** versus **popular name / regionalism**: Sometimes a series of popular synonyms arefound: *psirozis = jigăraie; tuberculoză =oftică*; *pulmon = plămân, mai alb, bojoc, ficat.*

b) **Scientific name** versus **trade name.** This type of synonymy is present, in particular, in pharmacological terminology. Almost every drug has several trade names.

c) **Scientific name** versus **eponym**: The phenomenon of eponymy in medical terminology is considered quite difficult in the study of medicine: *hepatită virală = boala Botkin.*

"Scholarly" synonymy also implies a type of terminological synonymy, generated by "cultisms", lexical units of Greek-Latin origin, which are autonomous and non-autonomous.

A) Synonymy of terminological/ affixoid elements

Affixoids are lexical units of Greek-Latin origin, having initially a complete lexical meaning, but *in statu praesenti* they are constitutive elements of a compound word. In this context synonymy is determined by:

1) Order inversion (Druță, 2013, p.57). Sometimes an affixoid can be placed firstin relation to another affixoid, at times it is placed second; the word meaning is not affected in this case: *cardiotonic* = *tonicardiac* „a drug that stimulates cardiac function". This „game" modiffies frequently the term meaning: *uremie* „elevated concentrations of urea in the blood" and *hematurie* „the presence of red blood cells in the urine".

2) Semantic equivalents of affixoids. **Greek-Latin doublets**. The Greek-Latin doublets favor the presence of semantic relationships of synonymy between the lexical segments of medical terms, formed by juxtaposition of terminological elements:

a) synonymy relationships of the first word element: *adipurie* (< lat. *adipis* „fat" + < gr. *ouron* „urine") = *lipurie* (< gr. *lipos* „fat" + < gr. *ouron* „urine"); *angiografie* = *vasografie; galactoterapie* = *lactoterapie; histerografie* = *metrografie* etc.

In the same context, synonymy relationship can be mentioned between the elements acquired from the Romanian language: *crioterapie* = *frigoterapie*; *nămoloterapie* =*fangoterapie* etc.

b) synonymy relationships of the second word element: *glosalgie* (< gr. *glossa*, „tongue" + < gr. *algos* „pain") = *glosadenie* (< gr. *glossa* „tongue" + < gr. *dynia* „pain"); *hemoragie* (< gr. *haima* „blood" + < gr. *rrhagia* „rupture") = *hemoree* (< gr. *haima* „blood" + < gr. *rrhea* „drain").

3) Semantic equivalence between autonomous „scholarly" words. Sometimes the same notion is expressed by two terms: one formed byaffixoids of Latin origin, another – Greek origin. Thus, the bleeding process in the Romanian medical terminology is termed *hemoragie* (Greek) and *sangvinolență* (Latin) „bleeding caused by the rupture of a blood vessel"; these terms make a relatively distinct synonymy relationship in medical terminology.

Terminological elements *hipno-* < gr. *hypnos* and *somn(o)-*< lat. *somnus* have the same meaning „sleep" and they are synonyms: (the drug) *somnifer* „sleep carrier" or *hipnotic* „related to sleep". However, the substitution of the segment *somni-* from *somnifer* with *hipno-* is not admitted. In this case there is an incompatibility of origin: in the word *somnifer* both forming elements (*somnus* „sleep" + *ferre* „to carry") have Latin origin. The doublet elements< lat. *vita,ae, f* and < gr. *bios* „life" make terms which, are also involved in a synonymy relationship: *longevitate* (< lat. *longus, a, um* + < lat. *vita, ae, f* „long life") and *macrobie* (< gr. *makros* + < gr. *bios* „big life") „ exceptional life duration of a being" (Marcu, 2013, p. 589) etc.

B) Semantic equivalent elements (prefixes) inherited from Greek and Latin: prefixes that indicate the orientation to axes and fundamental plans of the body are included here.

Interiority	**Exteriority**	**Superiority**
intra- < lat. „ inside"	*extra-* < lat. „outside"	*supra-* <lat. „above"
intraorbital	*extrasistolic*	*suprarenal*
endo- < gr. „internal, interior"	*exo-* < gr. „outside", „from outside", „external"	*epi-* < gr. „above", „on"
endogen	*exogen*	*epidermic*

D)Terms of common origin. Ferdinand de Saussure stated: „When an event has occurred in the language, it is obviously that the condition of terms, one in relation to another, is not the same like before" (Dauzat, 1938, p. 222). The terms *prognostic, pronostic* and *prognoză* have a common origin. Dimitrie Cantemir provided an explanation: „prognostic (el) – knowing before".

Albert Dauzat indicated that the term *pronostic* had been used from the 13th century, being an adaptation of the Latin word *prognosticum* (*prognosticus* cf. gr. *prognostikon, prognostikos*).

The *Lexicograf* (, Dauzat, 1938, p. 592) also found the variants *pronostique* (1530); *prognose* (1860) gr. p*rognosis* „prevision, medical prognosis (1835), derived from the Greek word *prognostikos.*

Taken from Greek, the noun *prognostikon* (*prognostikos*, adjective) was latinized, namely, *prognosticum*/ *prognosticus*. Both variants are used in the Romanian language: *pronostic* and *prognostic.* Dictionaries give the following explanations: *prognostic s.n. v. pronostic* – DEX; in others (DOOM 2005, *Dicţionarul enciclopedic*) a differentiationis made**.** *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic* (DOOM): „*prognostic* – medical prognosis"; but „*pronostic* – prevision".

In *Dicţionarul enciclopedic* (V, 2004), the main meaning of *prognostic* is „the prevision of disease evolution …", and by extension, the second meaning is „the prevision of a fact or phenomenon evolution […]; but *pronostic*is „the hypothesis about the development and end of follow-up events, actions, competitions".*Prognoza* could be defined as a medical term– „ the prediction of a probable disease evolution". On the other hand, most dictionaries (DEX, DEXI, dictionaries of neologisms) accept both variants, regardless of the context. Medical terminology is abundantin synonymic series. The synonymic series of the term *medicament* is presented below, which is quite common in Romanian,revealing its difference (formal, derivative, etymological, functional levels etc.): *medicament* „a substance used to treat, to improve or to prevent diseases" = *doctorie, doftorie = leac = remediu = drog.*

The word *medicament* is of Latin origin *medicamentum* (< lat. *medico, āre* „to medicate" + -*mens, mentis* „mind" „treat with mind"). The Latin aphorism *Medica mente, non medicamentis/ Treat with the mind, not with drugs* refers to „the prescription" of a right treatment, being revealed, at the same time, the etymology of the term *medicament*. In Latin, *medicamentum, i, n* had such meanings as: „medicine", „poison", „ magic remedy", „spice" etc. (Dauzat, 1938, p. 624). Dimitrie Cantemir, in *Scara numerilor..*, attached to *Istoria Ieroglifică*, equated the notions *medicament* → *pharmacon* → *otravă*: „Antifarmac (el.) – Drug against poison".

The term *doctorie* is an aboriginal creation. There were not pharmacies in our country until the 16th century. The country rulers had to bring *doctors for the Royal court*, who treated and prepared medicines, named *doctor* + suf. *ie* (pop. *doftorie*). In *Alexandria chişinăuneană de la 1790*, the form *dohtorie* is found (Alexandria, 2016, p. 123).

The synonymy relationship between the terms *medicament* and *remediu*: *remedium, i,n* (< lat. *re* + *medeor, eri* „to treat, to help") (*ibidem*, p. 622) „medicine", „way to avoid", solution" (*ibidem*, p. 867) is present in Latin too: „Medicines [...] should not be considered as a panacea, but as auxiliary remedies in the therapeutic regimen" (Parii, 2006, p. 187).

The word *leac*, of Slavic origin *lekũ*, was attested in the 17th centurv. It forms several folk terms.

The etimology of the term *drog* is not clear. According to Friederich Diez theory, the etymon could be the Dutch word *droog* from *drage vate* „dry barrels". The substantivized adjective *droge* is used to designate the content: „dry products, drugs" (TLFi, 2004). The Dauzat' dictionary assigned Latin origin to the term *drogue* (from Medieval Latin *drogia*, 16th century) „dry object" (Dauzat, 1938, p. 257), a derived word from *draguerie* „ medical prescription" (1462). In 1469, the term was used with the meaning „an ingredient for tinctures", but in 1952 – „a remedy, pharmaceutical product". Since 1913, the meaning „drug" has been used (Frînculescu, p. 128).

In the Romanian medical terminology, the semantic meanings of the term *drog* are as follows:

a) „medicine":

„Never will I administer a poison drug to anybody when asked to do, nor will I suggest such a course." („The Hippocratic Oath").

b) „ingredients of a medicine"

There are frequent synonymic series in Romanian medical terminology, namely: *a (se) trata = a (se) lecui* = a (se) vindeca = *a (se) tămădui = a (se) îndrepta* and *tratament = lecuială = medicaţie = cură =îngrijire* (*medicală) = asistenţă (medicală)*.

The verb *a (se) trata*(<lat. *tracto, āre* „a take off, to pull") belongs to the synonymic series: = *a (se) lecui*[1](<sl. *leac* + the suffix *-ui*) „to undergo a medical treatment" = *a (se) lecui*[2] „to give or to take medicines"= *a (se) vindeca*(<lat.*uindicare* „ to save") „to get rid of a disease" = *a (se) tămădui* (<hung. *támadui*„to support", „to help") „to recover" = *a (se) îndrepta* (<rom. *în- + drept*) „to recover from an illness". The semantic difference is also distinguished by common users; the verbs *atrata, a lecui* refer to a progressive action , but *avindeca, a tămădui, a îndrepta* suggest a finished action.

The term*tratament*„the use of drugs, exercises , etc. to improve the condition of an ill or injured person, or to cure a disease" is the synonym of = *lecuială* (popular, pharmaceutical treatment = *cură* (<lat. *currare* „to take care ") „ medical treatment involving the use of therapeutic means" =*îngrijire*(<rom. *în- +grijă*) *(medicală)* = *asistenţă (*<lat. *assistens, ntis*) *(medicală)*„support, medical help" etc.

In conclusion, the synonymy relation between terms has as a landmark (partial) difference between the synonymy of terms being defined as a formal (partial) difference of the lexical units, characterized through identity and also through semantic similarity. This fact determines the synonymy level: absolute or relative; and the "susceptibility of the terminological in association with other terminological units to designate one and the same specialized notion, but which expresses different values defines terminological synonymy.

BIBLIOGRAPHY

1. *Alexandria chişinăuiană de la 1790: Un vechi manuscris românesc; studiu lingvistic*, fascimile şi ediţie de text de Galaction Verebceanu. Chişinău, 2016.
2. Bidu-Vrănceanu , A. *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, 2007.
3. Druţă, Inga. *Dinamica terminologiei româneşti sub impactul traducerii*. Chişinău, 2013.
4. Frînculescu, Iurie. *Aspecte ale terminologiei medicale româneşti de după 1990 – cu specială referire la limbaengleză*. Craiova, 2010.
5. Mincu, Eugenia. *Sinonimia în terminologia medicală românească* (2). în "Cercetări actuale de lingvistică română. *In memoriam* prof. Ion Dumeniuc, 80 de ani de la naştere. Materialele conferinţei cu participare internaţională", 12 mai 2016, Chişinău, CEP: USM, 2016, p. 164-169.
6. Marcu ,Florin. *Dicţionar actualizat de neologisme*. Bucureşti, 2013.
7. Mladin, Constantin. *Puncte de vedere în legătură cu sinonimia dinterminologie*www.uab.ro/ 2005.
8. Parii ,Boris. *et al.Medicamentul de la Adam până la Ştefan cel Mare şi Sfânt*. Chişinău, 2006.
9. PCN – 29.*Hernia diafragmatică congenitală la copil*. Chişinău, 2008.
10. Saussure, Ferdinand. *Scrieri de lingvistică generală*. Iaşi, 2004
11. Баласанян,Михаил. *Синонимиявсемиотике*în" Peer-reviewed materials digest (collective monnograph) published following the results of the XC International Research and Practice Conference and III stage of the Championship in Philology", London, 2014.
12. Степанов, Юрий. *Основы общего языкознания*. Москва, *1975.*
13. Cabré M. T. *La terminologie. Théorie, méthode et application.*. Ottawa,*1998.*
14. Dauzat Al. *Dictionnaire étymologique de la langue française*. Paris, 1938.
15. Kocourek R. *La langue française de la technique et de la science*. Oscar Brandstetter, 1991.
16. Lerat P. *L' hyperonymie dans la structuration des terminologies*, în Languages, 1990.

LES EMPRUNTS LEXICAUX ANCIENS ET RÉCENTS DE L'ARABE ENTRÉS DANS LA LANGUE ROUMAINE VIA LE FRANÇAIS, L'ESPAGNOLE, L'ANGLAIS, LE NÉO-GREC, L'ITALIEN ETD'AUTRES LANGUES À TRAVERS LES SIÈCLES

Anca-Steliana Mirea
PhD Student, "Valahia" University of Târgoviște

Abstract:The present work deals with the etymological study of the main Arab-derived words, explaining the way they entered into our language in the last centuries. We observe how old and new Arab words belonging to very different fields entered Romanian via French, Spanish, Turkish, Modern Greek or other languages and how these lexical elements from Arabian language and its dialects adapted to Romanian language lately, creating the words we are using nowadays.

Keywords: Arab-derived words, cultural, French influence, historical, Romanian language, Spanish, Turkish.

I. Considérations historiques sur le lexique de la langue roumaine et les emprunts d'arabe. Étant dans un processus de changement continu, le lexique de la langue roumaine a fait l'objet de plusieurs études qui ont tenté de répondre à certaines questions concernant les emprunts lexicaux anciens et récents de l'arabe[1]. Nous savons que, outre la dérivation et la composition, - qui représentent des moyens d'enrichir le vocabulaire ou les développements sémantiques internes, par exemple, beaucoup d'emprunts lexicaux ont été identifiés, en particulier, au cours des dernières décennies dans la presse roumaine, - dans les journaux, les magazines, le radio, la télévision et l'internet. Les mots qui viennent de l'arabe sont étroitement liés à la tradition et coutumes ou ils appartiennent aux domaines du tourisme ou de la gastronomie (qui se sont renforcés les dernières années et qui nous aident à découvrir d'autres territoires, la culture et la civilisation des peuples arabes, leurs traditions culinaires), ou ils font référence à des événements sociopolitiques du Moyen-Orient.

L'arabe fait partie de la branche sud des langues sémitiques avec l'arabe des inscriptions sud-arabes et avec les idiomes éthiopiens[2]. Aujourd'hui, l'arabe est parlé par environ 300 millions de personnes dans le monde. L'arabe est la langue officielle de 24 pays sur les continents asiatique et africain parmi lesquels: l'Irak, le Koweït, le Qatar, les Émirats Arabes Unis, le sultanat d'Oman, l'Arabie Saoudite, le Yémen, la Syrie, la Jordanie, l'Égypte, la Palestine, le Soudan, la Somalie, la Libye, la Tunisie, l'Algérie, le Maroc, etc.

Selon la théorie officielle, la langue roumaine vient du latin parlé par les conquérants romains et du fond lexical Géto-Dace existant au sud et au nord du Danube, une théorie qui n'est, cependant, pas unanimement acceptée par tous les linguistes. Mais nous parlons d'une combinaison du latin vulgaire avec la langue des Géto-Daces[3] à laquellle s'ajoute le contact prolongé avec les populations slaves; les étymons anciens slaves sont considérés comme étant à l'origine d'une partie importante du vocabulaire de la langue roumaine.

[1]Étant considéré comme l'une des grandes langues du monde, la langue arabe est devenue la langue de travail de l'O.N.U., de l'U.N.E.S.C.O. et d'autres organismes internationaux.

[2] DOBRIŞAN, Nicolae, Limba arabã contemporanã, p. 5.

[3] Les Daces {connus comme Gèto-Daces, - en grec Δάκης [Dákis] ou Ντακιάν [Dakián] au sing. et Δάκοι, Δάοι, Δάκαι au pl.; en latin Dacus au sing. et Daci au pl. est le nom donné par les romains aux tribus ayant peuplé le bassin du Bas-Danube (zone géographique où l'intérêt pour le commerce international a augmenté régulièrement pendant des siècles) dans l'Antiquité. Les Daces sont parfois identifiés aux Gètes, mais d'autres historiens considèrent qu'il s'agissait de deux peoples différents: les Daces de part et d'autre des Carpates et les Gètes le long du Danube. Les historiens roumains les appellent, donc, Gèto-Daces, ou Gètodaces. Ainsi, du nom des Daces dérive le nom romain de leur territoire, - la Dacie.

Au Moyen Âge et à l'époque pré-moderne, des mots turcs anciens, ottomans et grecs sont entrés dans la langue roumaine. La langue française a toujours eu une forte influence sur la langue roumaine, spécialement pendant le XIXe siècle.

Selon le lexicologue Jean Pruvost[4], après l'anglais et l'italien, l'arabe c'est la troisième langue vivante à laquelle le français a le plus emprunté des mots et, en roumain, nous avons une série de mots d'origine arabe qui sont entrés via le français, parmi lesquels: algorithme [en rou. *algoritm,* خوارزم[khawarizmia(tún)]; amiral {en rou. *amiral, en. ar.* أمير البحر [amīr al-báḥr]*},* alchimie {en rou. *alchimie*; en arabe الكيمياء [al-kīmiā], entré, lui aussi, via lat.}, algèbre (en rou. *algebrã* en arabe الجبر [al-jábr]*;* entré par fr. et lat.), almanach *(en rou. almanach;* via fr. et lat.*),* arsenal (en rou. *arsenal*), émir (en rou. *emir*), chiffre (en rou. *cifrã*), mohair {en rou. *mohair,* الموهير [(al) m(a)uhír(u)]}; nabab {en rou. *nabab*, en ar. نائب [nā'ib]}, *etc.*

Le roumain a, aussi, beaucoup de mots d'arabe entrés via turc: kebab {en rou. *chebab,* en ar. كباب [kabāb]}, alumette {en rou. *chibrit,* en ar. كبريت [kibrít]}, halva {en rou. *halva,* en ar. الحلاوة [(al) halaua(tu)]}, scandale {en rou. *mahala,* en ar. محلات [mahalāt(un)], forme de pl. et il est utilisé avec un sens péjoratif en langue roumaine; c'est un exemple d'emprunt sémantique, car en roumain il est entré avec le sens changé}, sorbet {en rou. *şerbet,*شربات [šarabat(un)]}, safran {en rou, şofran, en ar.زعفران [záfrn]} , tabiet {en fr. tabiet, en ar. تابت [tābat]} , etc.

La langue roumaine[5] c'est la langue maternelle de 24 millions de personnes qui vivent en Roumanie, en Ukraine, en Hongrie, en Serbie, en Bulgarie, Croatie, Slovénie, Slovaquie et Pologne. Et on ne doit pas oublier que le roumain[6] est parlé comme langue étrangère par les arabes du Moyen-Orient qui ont étudié en Roumanie. On estime que près d'un demi-million d'Arabes ont étudié en Roumanie dans les années 80 et, au présent, ils parlent la langue roumaine. Beaucoup d'entre eux se sont retournés en Roumanie et, ils ont, maintenant, leurs propres affaires.

Pendant des siècles, la langue roumaine est entrée en contact avec divers idiomes turcs, ottomanes, lorsque les terres roumaines étaient sous la suzeraineté de l'Empire ottoman et les relations entre la population roumaine et la population turque ont été directes et longues. On peut observer l'influence ottomane (il s'agit de la langue turque parlée sur le territoire de la Turquie d'aujourd'hui) sur le dialecte daco-roumain, le dialecte de la langue littéraire roumaine.

I.Brève analyse de quelques mots d'origine arabe, mots groupés par le domaines onomasiologiques les plus connus. Les mots arabes[7] les plus anciens sont entrés en langue roumaine par le turc, le persan ou via les langues slaves et les mots plus récentes sont entrés via néogrec, espagnol, français, italien, allemand, russe, etc.; ils appartiennent à plusieurs domaines onomasiologiques et on va analyser du point de vue sémantique seulement une partie des mos découvert comme étant communs à l'arabe, au roumain et aussi à d'autres langues, car on doit prendre en considération leur étymologie externe et, pas rarement, leur étymologie externe multiple:

♦ des termes désignant la maison, le logement ou les vêtements:

- alumette{en rou. *chibrit,* en arabe كبريت [kibrít]}, armoire {en rou. *dulap,* en arabe égyptien دُولاب [duláb], en néogr. ντουλάπα [dulápa]}, coton {en rou, *coton,* en arabe قطن [*qutún*]}, divan{en rou. *divan,* en arabe ديوان [diuánun]}, orange (la couleur){en rou. *portocaliu* (mais aussi, comme en français, *oranj),* en arabe البرتقالي [(al) burtukalíu], en néogr. Πορτοκάλι [portokáli]};

- tente, hameau {en rou. *cãtun* [cãtún]: groupe d'établissements paysans, village; en arabe algérien كاتون [kātwn]: tente de voyage et gourbi; en argot français on trouve encore *gouitune*[8]: tente, maisonnette. Pendant la guerre de (1914-1918), quand sur le champ de bataille de France se sont réunis des populations

[4]Jean Pruvost (né le 30 décembre 1949, à Saint-Denis) est un professeur et lexicologue français. Passionné par l'histoire de la langue française, il a été chroniqueur sur France Inter.

[5]Le roumain est aussi une des langues officielles de l'Union européenne (UE), depuis l'adhésion de la Roumanie (en 2007).

[6]Le roumain est langue officielle en: Moldavie, Roumanie, Serbie (Voïvodine) et Transnistrie il est reconnu comme langue minoritaire en Serbie, en Ukraine et en Hongrie.

[7]Dans cet étude, les mots communs aux langues roumain et arabe seront écrits en français premièrement et, puis, en parenthèses, en roumain et dans les autres langues [arabe, persan, néo-grec (néogr.), italien (it.), espagnol (esp.)] dans lesquelles nous les retrouvons à peu près les mêmes du point de vue phonétique; leur prononciation sera aussi notée pour faciliter la compréhension.

[8]DAUZAT, ALBERT, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, (voir le mot guitoune), p. 105 et DESONAY, Fernand, *La vivante histoire du français*, p. 46 et 49.

venues de plusieurs pays, le mot *kîtoun* est entré dans l'argot français, étant utilisé par les soldats des troupes nord-africaines. *Cãtun* est, sans aucun doute, l'un des mots les plus discutés dans le vocabulaire roumain; c'est un mot commun à toutes les langues balkaniques: *katunt* (var. katund(i), kotun): "village; maison de campagne"; en néogr. κατοῦνα: "tente, camp de tentes"; en sl. *katunĭ* "camp"; en serbe. *katun* «hameau de berger »; bg. *katun* "hutte", "hameau"; katunar: tente, katunište "camp de gitans nomades"; en romani *katuna* "tente". Densusianu a proposé le terme iranien *katun :* "habitation souterraine". Gerhard Rohlfs a pensé au turc (osmanli) *katan*, hypothèse qui coïncide avec celle de Lazãr Şãineanu. Cependant, l'origine de ce terme n'a pas pu être clairement expliquée. À la suite de mes recherches, plus détaillées, cherchant son origine dans d'autres contextes linguistiques, j'ai découvert que le mot roumain "cãtun" vient, donc, de l'arabe algérien};

- mohair {en rou. *mohair*, on le trouve en moyen français[9] "mocayart", en italien

"mocaiaro", il vient de l'arabe الموهير [(al) m(a)uhír(u)], مخير, [mukháyya] (choisi), donc c'est le participe passé de خار [khãr] (choisir)}, etc.

♦ des termes utilisés pour aliments et les boissons: baclava {en rou. *baclava*, en arabe

البقلاوة [(al)baklauá(tu)], en turc baklava, en néogr. μπακλαβά [baklavá], en it. baklava}, café {en rou. *cafea*, en arabe قوهق [káhua (tún)], en néogr. καφές [kafés], en it. caffè}, soupe {en rou. *ciorbã*, en arabe شورية [šórba], en turc çorba [tʃóɾˈba]), en persan شوربا [šórba]}, musaca {en rou. *musaca*, en arabe مسقعة[10] [msaká], en turc Musakka, en grec moderne μουσακάς [mousakás], en it. moussaka [musáka]; le terme est entré en roumain via turc et grec}, thé {en rou. *ceai*, en turc çay [céai], en arabe ياش [šái], en grec moderne τσάι [tsái], orange[11] {en rou. portocalã, en arabe برتقال [burtuqáal], en turc Portakál}, {en rou. *lamâie*, en arabe ليمون [limún], en persan ليمو [limú], en néogr. Λεμόνι [lemóni], en it. limone};

- sorbet[12] {en rou. *sorbet* (comme boisson) et *şerbet*; c'est important de faire la

distinction entre ces deux termes pour mieux comprendre leurs sens en roumain et on va les expliquer. Sorbet vient de l'arabe شربة [šárba] qui désigne une boisson; il est entré en roumain via le mot turc *şerbet*. Sorbet a, en rou., deux pl. *sorbeturi* et *sorbete*. *Şerbet,* le mot du rou., a le pl. *şerbeturĭ* et şerbete}. Sorbet est passé en rou. du turc. şerbet et d'arabe شربات [šarabat(un)], شراب [šarab(un), bãuturã], شرب [vb. šariba, a bea], du néogr. Σερμπέτι [serbéti], it. sorbetto, serbe шербет [šerbet], fr. sorbet}, etc.

♦ des termes qui se referent à la faune et à la flore spécifiques aux domaines botanique et zoologique:

- coyote {en rou. coiot, en arabe كايوتى [káywatã], en russe койот [koyot], en

portugais coiote, en persan كويوت [kuyot]}, dauphin {en rou. *delfin*, en arabe دولفين [dálfin], en néogr. Δελφίνι [delfíni]}, lilas {en rou. *liliac*, en arabe ليلك [láylaka], en turc léylák}, girafe {en rou. *girafã*, de l'arabe زرافة [zarãafa], en persan زرافه [zráfr], en portugais girafa [jiráfa], en espagnol jirafa [jírafa]; on observe comme l'acccent change en espagnol}, etc.

♦ des termes qui sont utilisés en topographie, géodésie[13], astronomie, mathématiques, chimie, navigation, ingénierie, cartographie, transport, cosmétique ou culinaire:

- algèbre {en rou. *algebrã*, en arabe الجبر [al-jábr] signifiant restaurer des pièces

cassées (voir "algorithme"), en référence à la méthode décrite par الخوارزمي Al-Kwarizmi, en espagnol algebrista};

---

[9] Le moyen français représente une variété historique du français qui était parlée à la Fin du Moyen Âge et à l'époque de la Renaissance (période "environ de 1340 à 1611" comme on lit dans ****Larousse dictionnaire du moyen français*, Paris, Larousse, 1992.)

[10]En arabe tunisien et algérien, *tajine msakaa* désigne un plat traditionnel du Moyen Orient et des Balkans, mais le plus souvent associé à la Grèce ou à la Turquie; il est composé d'aubergines grillées, d'oignons et de tomates. La version grecque du plat *musaca*, datant de 1910, contient aussi de la viande hachée de mouton.

[11]Le terme *orange* (substantif et adjectif) vient d'espagnol: naranja et d'arabe [nāranj] نارنج qu'on trouve en persan نارنج [nāranj]: orange amère; l'orange sucrée sera apportée de Chine par les Portugais au XVIe siècle. Le français a gardé le nom de l'ancien fruit.

[12]Le *sorbet* est une préparation à base de jus de fruit et de purée de fruit à laquelle on ajoute du sucre et, puis, on peut aussi la congeler. Comme boisson, il peut aussi contenir de la liqueur. Le terme arabe date du XIX XIIIe siècle et il désigne une préparation alimentaire à base de jus de fruit, de cacao ou de café, etc., bouillie avec du sucre jusqu'à l'obtention d'une pâte – et on se réfère ici au mot qui, en rou., désigne le terme *şerbet*.

[13]La période d'épanouissement maximal de la culture arabe en général et de la science en particulier (fin du Ier siècle jusqu'au début du IIe siècle après JC), a laissé des empreintes durables, y compris dans la terminologie scientifique des langues européennes.

- algorithme {en rou. *algoritm;* ce mot est issu du vieil terme français *algorisme* qu'on trouve en latin médiéval comme *algorismus*; en arabe خوارزمية [khawarizmia(tún)]; c'est une translittération de la forme arabe du nom du mathématicien persan al-Khwārizmī[14] {الخَوَارِزْمِيّ [al-ḵawārizmiy]};
- arsenal {en rou. arsenal, de l'arabe الصناعة [as-ṣināʿa]: atelier, de دار الصناعة [dār aṣ-ṣināʿa] dont le sens est d'"arsenal, maison de l'atelier"};
- azimut/azimuth {en rou. *azimut*; c'est un terme entré en roumain via l'espagnol: acimut ou azimut de l'arabe السمت [as-sámta] avec le sens de direction, chemin, orientation, terme spécifique aux plusieurs domaines: astronomie, navigation, ingénierie, cartographie et artillerie};
- chiffre {en rou. *cifrã*, mais en arabe صِفْر [ṣífr] est utilisé pour le mot "zéro"};
- erg {en rou. *erg*, d'arabe عِرْق [írq], désigne "des champs de dunes" (caractéristiques au Sahara) fixes dont le sable superficiel, dépourvue de végétation, est remodelé sans cesse par le vent; le mot est entré dans le langage géographique international};
- hammam {en rou. *hamam*[15], en arabe حمّام [himām(un)]: "bain d'eau chaude", appelé aussi "bain maure", car le syntagme fait référence à l'Espagne musulmane d'Andalus) ou "bain turc" par les Occidentaux; c'est un terme spécifique au domaine des constructions};
- nadir {en rou. *nadir*, de نضير السَمت [nudíru (as)-sámt] - désigne la direction opposée (au zénith), terme spécifique aussi au domaine de l'astronomie};
- alchimie/chimie {en rou. alchimie ou chimie, en arabe الكيمياء [al-kīmiā], provenant soit du grec, soit du copte selon plusieurs hypothèses des linguistes};
- zénith {en rou. *zenit*, de l'arabe سمت الرأس [samt ar-ra's]: direction de la tête ou zénith, opposé, donc, au "nadir"; terme spécifique au domaine de l'astronomie};
- amiral {en rou. *amiral* qui vient de l'arabe أمير البحر [amīr al-báḥr] dont le sens est de "l'émir/le prince de la mer" ou de أمير الرحال [amīr ar-rāḥl];
- émir {en rou. *emir*, en arabe أمير [amír(un)] avec le sens de "chef, la personne qui commande", en persan امیر [amír], en turc emir, en néogr. Εμίρης [emíris], en anglais emir};
- magasin {en rou. magazin, en ar. لماحم [Mahāl] qui, en arabe signifie "magasin" et en roumain "quartier périphérique", avec une signification négative, donc il a changé son sens
- nabab {en rou. nabab, il vient de l'arabe نائب [nā'ib], ayant le pluriel نواب - [nuwwāb]: magistrat(s); le mot est entré dans l'urdu: نواب [nuwwāb]: gouverneur ou vice-roi, donc sous la forme du pluriel};
- voyageur, "personne qui rend visite" {en rou. *musafir* [musafír], en arabe مسافر [musāfir(un)]: سَافَرَ [sāfára]: voyager; on peut bien observer que c'est un exemple d'emprunt sémantiquement modifié: en rou., *musafir* a le sens de "voyageur", se réfère aussi à une personne qui rend une visite et il a, de fois, un sens péjoratif; le mot *musafir* vient, également, de la langue turque};
- zéro {en rou. *zero*, en arabe صِفْر [ṣífr], voir le mot "chiffre"}, etc.

♦ des termes qui sont utilisés en désignant des toponymes ou des noms de famille ou de baptême:

- Banat {en rou. *Banat* [Banát], en arabe on trouve بنت [bint] signifiant "fille" au sg. et بنات [banāt(un)]: "filles"; le Banat est une province historique divisée aujourd'hui entre la Roumanie, la Serbie (Banat serbe) et la Hongrie (une partie à l'extrémité nord-ouest de l'ancien Banat};
- Buldan {en rou. Buldan [Buldán], avec les variantes Boldan [Boldán], Bâldan

[14]Abu Abdullah Muhammad bin Musa al-Khwarizmi (ou Muhammed ibn Musa Horezmi, en arabe دبع وبا lA égérba ,خوارزمي الـ سى مو ن بـ محمد الله-Horezmi) était un astrologue, scientifique et mathématicien persan [il est né en 780(?) à Horezmi, - l'actuelle Ouzbékistan et il est décédé vers 845 après JC]. Al-Horezmi a laissé des œuvres d'arithmétique, d'algèbre, d'astronomie, de géographie et calendrier, œuvres qui ont eu une influence considérable sur le développement futur des sciences. Son Manuel arithmétique contient l'algorithme qui porte son nom (en latin, *Algoritmi*). Dans son Traité d'algèbre [Al-Kitab al-mukhtasar fi hisab al-jabr wa'l-muqabala], il a traité la solution graphique des équations de second degré. Le changement d'orthographe (*-s->-th-*) a été influencé par le grec ancien non apparenté *ἀριθμός* [arithmós], d'où, on découvre que que le mot *algorithm* d'anglais a gardé *a-rithm*.

[15]Le hammam est un bain de vapeur humide ayant ses origines dans les thermes romains; il s'est développé dans l'Empire ottoman, de l'Afrique du Nord jusqu'au Moyen-Orient.

[Bâldán]; en arabe on trouve بلدان [buldán] qui signifie "pays" au pluriel et c'est un des pluriels du nom *pays*: en arabe البلد [(al)balad]. Il peut être trouvé comme un toponyme et nom de famille dans les différentes régions géographiques de l'Olténie et de la Munténie, etc.: *Boldanu* et signifie "colline", "élévation, bord conique au sommet" ou "prairie ronde en bordure" à Cârţişoara ou "lieu plus élevé" dans la région des monts Bucegi de la Roumanie};

- Dima, nom de famille en rou. {en rou. *Dima*, d'arabe tunisien ديما [dīma]: toujours; on le trouve comme ڈيما [Dema or Daema], nom f. en urdu: nuage de pluie};
- Dinu, Dina, prénoms m. et f. {en rou. *Dinu, Dina*, d'arabe دين [dīn(un)]: réligion};
- Sinaia {en rou. *Sinaia*[16], du copte[17] *sina*, d'arabe égyptien[18] سينا [sina], d'arabe moderne سيناء [sina'a] est une ville du comté de Prahova, en Munténie, - Roumanie. Sinaia tire son nom du Monastère de Sainte-Catherine et le Monastère de Sinaia a été nommé d'après le voyage que Mihai Cantacuzino a fait avec sa mère et sa sœur au Monastère de Sainte-Catherine, dans la Péninsule du Sinaï, en 1682};
- Jasmine, prénom féminin {en rou. *Iasmina/Yasmina* [Iasmína], d'arabe ياسمين [Yasmīna] avec la variante جازمين [Jazmīn], en en persan ou Afghan Farsi ياسمين [Yasmīn] ou nom désignant une fleure, jasmin (domaine botanique)};
- Raisa, prénom féminin {en rou. *Raisa* [Raísa], d'arabe رايسة [Ráisa], qui vient du nom arabe رئيس [rayīs(un)]: chef, président}.

III. Considérations finales. L'analyse de tous ces éléments lexicaux, principalement des noms, que l'on retrouve dans la langue roumaine parlée aujourd'hui, nous permet de conclure que certains mots ont, parfois, une forme presque identique dans ces deux langues et que le français a joué un rôle important dans l'augmentation et la modernisation du vocabulaire roumain comme le latin, le néo-grec, l'italien, l'anglais, etc. Dans certains cas, des arguments phonétiques évidents ont permis de corriger l'étymologie d'un terme ou d'un autre.

Dans la structure du vocabulaire représentatif roumain, il y a environ 400 mots à étymologie multiple, l'une des sources étant le français. Nous avons déjà montré que les lexèmes[19] qui viennent de l'arabe font partie de domaines d'activité très variés et, dans cet article, on a essayé d'analyser, brièvement, leur chemin parcouru depuis la langue d'origine, - la langue arabe, jusqu'à la langue emprunteuse, - le roumain.

À l'apogée de sa civilisation, l'arabe a emprunté de nombreux éléments de vocabulaire à d'autres langues telles que le persan, le turc, l'afghan, le kurde, l'ourdou, le grec, l'italien, le français, l'allemand, etc., toujours en contact avec eux, certains des mots étant ainsi transmis à la langue roumaine.

On a essayé de faire lumière dans le cas des emprunts sémantiques (comme chiffre), mais dans la plupart des cas, on constate que les lexèmes empruntés de l'arabe en roumain sont xénismes (mosquée, imam, etc., qui ont gardé leur sens dans toutes les langues et qui désigne des une réalité religieuse spécifique au islam dans ce cas), xénismes naturalisés (mots qui gardent leurs forme originale, mais qui finissent par désigner autres concepts dans la langue d'arrivée – et un bon exemple c'est le terme roumain "mahala": en arabe, il signifie "magasins" ou "shops", mais en roumain, on le traduit par "scandale") ou emprunts proprement-dits {comme *baclava*, *chimie*, *arsenal*, *magasin* (en rou. signifiant "magazin", etc., des mots qui ont gardé leurs sens primaire qu'ils avaient en arabe).

[16]Sinaia s'est développée avec cette région touristique et elle a été choisie comme résidence royale par Carol Ier, qui y a construit le Château de Peleş. Le monastère de Sinaia a été fondé (1690-1695) par Mihai Cantacuzino (1640–d.1716) qui était le grand commandant suprême de l'armée du pays (en l'absence du seigneur) des Pays Roumaines à la fin du XVIIe siècle.

[17]L'idiome copte est une langue morte depuis le milieu du XVIIe siècle. C'est une langue chamitique (qui fait partie des langues afrasiennes; elle a appartenu à l'Egypt ancien.

[18]L'arabe égyptien est le dialecte qui est parlé, aujourd'hui, en Égypte. C'est une variété d'arabe dialectal ayant plus de 78 millions de locuteurs en Égypte.

[19]Le lexème est une partie d'un mot ou un mot qui est porteur de sens lexical; il est, généralement, identifié comme étant la racine, le radical du mot.

La langue roumaine dispose de différents moyens pour créer des nouveaux termes et s'enrichir sans arrêt son fond lexical, mais à mesure que les nouvelles technologies se développent, l'emprunt lexical va toujours jouer un rôle majeur dans son l'évolution.

BIBLIOGRAPHY
(Documents publiés - dictionnaires, cours, articles, abréviations):

AITCHISON, Jean, *Language Change, Progress or Decay?* (Changement de langue, progrès ou décadence?), Cambridge University Press, 2001.

BARNHART, Robert K., The Barnhart Concise Dictionary of Etymology,
Hardcover, 1995.

BĂDICUŢ, Ilie şi **DRONDOE**, Stelian, Dicţionar român-arab; arab-român (Dictionnaire roumain-arabe; arabe-roumain), Édition Nemira,1997.

CAMPBELL L., *Historical Linguistics*, 2nd edition, MIT Press, 2004.

DAUZAT, Albert, *Dictionnaire étymologique de la langue française,* Paris, 1949.

DESONAY, Fernand, *La vivante histoire du français,* Éd. Baude, Bruxelles, 1946.

DOBRIŞAN, Nicolae, Limba arabã contemporanã (Langue arabe contemporain), vol. Ier, 3e édition, Pro Universitaria, 2014.

DUBOIS, Jean et al., *Dictionnaire de linguistique*, Paris, Larousse-Bordas, 2002.

GOGA, Mircea, LA ROUMANIE: CULTURE ET CIVILISATION, Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, 2007.

GRIGORE, George, *Postfață (*Épilogue), en *Canon Sell, Umayyazi și 'abbasizi*, Kriterion, 2002.

GRIGORE, George şi **DOBRIŞAN**, Nicolae, *Dicționar arab-român (Dictionnaire arabe-roumain)*, Teora, București, 1998 (cours universitaire).

HARPER, Douglas, Online Etymology Dictionary: http://www.etymonline.com/

KONDOGHIORGHI D., Eugen, STUPCA, Ştefan, *Dicţionar neogrec-român (Dictionnaire néo-grec – roumain)*, Editura Demiurg, Bucureşti, 2000.

*******_Larousse dictionnaire du moyen français_, Paris, Larousse, 1992.

LOŞONŢI, Dumitru, Toponime *românești care descriu forme de relief (Toponymes roumains décrivant des formes de relief)*, Clusium, Cluj Napoca, 2000.

*******_Oxford English Dictionary_. Ed. J.A. Simpson and E.S.C. Weiner., 2nd ed., Oxford,
Clarendon Press, 1989.

PRUVOST, Jean, *Nos ancêtres les Arabes. Ce que notre langue leur doit*, J.C. Lattès, 2017.

ROHLFS, Gerhard, *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti* (titre original: *Historische Grammatik der italienischen Sprache und ihrer Mundarten*), vol. 1-3, Piccola Biblioteca Einaudi, 1966.

ŞĂINEANU, Lazăr, *Influența orientală asupra limbii și culturii române (Influence orientale sur la langue et la culture roumaines)*, vol. I-III, București, 1900.

TARTLER, Grete, *Înțelepciunea arabă. Secolele V-XIV (Sagesse arabe. V-XIV siècles)*, Édition Polirom, 2002.

URIEL, W. et al., *Empirical Foundations for a Theory of Language Change*, in *Directions for Historical Linguistics*, Austin, London, University of Texas Press, 1968.

- O.N.U. – Organisation des Nations-Unies
- U.N.E.S.C.O. – Organisation des Nations pour l'éducation, la science et la culture
- ar. – arabe; esp. – espagnol; fr. – français; it. – italien; lat. – latin; néogr. – néo-grec; p. – page; rou. – roumain; sing. – singulier; pl. - pluriel.

LEXICO-SEMANTIC FIELDS SPECIFIC TO FOREST TERMINOLOGY

Simona Sandu (Pîrvulescu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Forest terminology, understood as the set of specialized terms that facilitate communication between specialists in the forestry field, is systematic in nature, being structured into lexico-semantic fields. The grouping of forest terms in lexico-semantic fields responds to the need for the correct understanding and use of the terms specific to the forestry field by identifying the common semes and the variable ones, as differentiating semes. The identification of common and variable semes is mediated by comparison and differentiation operations, by transposing the lexicographic definition into a semic definition.

Keywords: lexico-semantic field, definition, forest, seme, term

1. Introducere. Când o persoană decide ce meserie va practica în viață, își alegeliceul /facultatea de profil pe care o va urma pentru atingerea dezideratului său – acesta este punctul 0[1] al începutului procesului de achiziționare cognitivă, conștientă și voluntară a lexicului specializat, specific domeniului de activitate ales. Înțelegerea terminologiei de specialitate este facilitată de caracterul sistematic[2], organizat al lexicului de specialitate (parte a lexicului general / a vocabularului unei limbi). Persoana trebuie să înțeleagă „*legăturile semantice*”[3] stabilite între cuvinte, respectiv relațiile semantice, să cunoască ierarhizarea conceptelor specifice domeniului de specialitate – situații facilitate de „*analiza semantică a elementelor lexicale*”[4] care, la rândul ei, conduce „*la constituirea câmpurilor lexico-semantice*”[5]. Văzut atât ca „*un principiu de segmentare*”[6], cât și ca o *clasă/subansamblu/mulțime*[7] a „*ansamblului lexical al unei limbi*”[8], câmpul lexico-semantic „*grupează numai denumiri înrudite din punctul de vedere al sensului sau care au un denominator semantic comun.*”[9] Lexemele unui câmp dat sunt caracterizate prin prezența unor seme comune (arhisemem „*care poate fi materializat printr-un arhilexem*”[10]); aceste seme comune se constituie în „*proprietatea semantică comună*”[11] care, alături de semele variabile, distinctive, reprezintă condiția necesară în identificarea relațiilor de sens

[1] Punctul 0 poate fi reprezentat și de momentul interesului – sub formă de hobby – pentru un anumit domeniu (de exemplu, o persoană care devine interesată de acvacultură, va începe să caute informații de specialitate – moment în care persoana începe să achiziționeze, în mod conștient și voluntar, concepte specifice domeniului acvaculturii).
[2] Cf. Apresân, 1966: 44 („*Il y a d'ailleurs longtemps qu'en linguistique le but a été posé: représenter le lexique de la langue, ou plus exactement l'aspect sémantique de ce lexique, sous forme de système*.”). Pe parcursul aceluiași articol, Apresân prezintă evoluția analizei aspectului semantic al limbii, evidențiind necesitatea structurării vocabularului unei limbi în câmpuri semantice.
[3] V. Apresân, 1966: 46 („*Les psychologues soviétiques ont essayé d'élaborer une méthode objective de recherche des liens sémantiques entre les mots. Dans leurs expériences les mots s'unissaient en groupes déterminés (ou champs sémantiques) sur la base de la parenté sémantique établie expérimentalement (psychologiquement)*.)”
[4] Preda, 2018: 235.
[5] Ibid.
[6] Bidu-Vrănceanu, 2005: 145.
[7] Bidu-Vrănceanu, 2005: 144 - 145.
[8] Bidu-Vrănceanu, 2005: 144.
[9] Ibid.
[10] Bidu-Vrănceanu, 2005: 144.
[11] Cf. Bidu-Vrănceanu (2005: 147), acesta este primul criteriu de interpretare a unui câmp lexico-semantic, criteriu care constituie premisa constituirii corpusului câmpului lexico-semantic. Corpusul unui câmp lexico-semantic este alcătuit din cuvinte care aparțin aceleiași clase morfologice.

(echivalențe, identități și opoziții) existente între termenii unui câmp lexico-semantic. Dezideratul determinării relațiilor de sens (echivalențe, identități și opoziții) este realizabil prin „*operațiile de comparare (bazată pe componentele de sens comune) și de diferențiere (exprimată de componentele variabile, distinctive)*”[12].

Terminologia forestieră, parte integrantă a vocabularului, este constituită din concepte ale căror denominalizări sunt implicate în relații de sens identificabile prin analiza câmpurilor lexico-semantice în a căror componență sunt cuprinse. Gruparea termenilor forestieri în câmpuri lexico-semantice este o operație dificilă[13] care presupune identificarea corectă a hiperonimului și a hiponimelor corespunzătoare, respectiv identificarea corectă a referentului și a „acoliților” săi semantici.

2. Câmpuri lexico-semantice specifice terminologiei forestiere

Pădurea – ca ecosistem pre-existent factorului uman – a fost mediul propice atât pentru formarea și dezvoltarea a diverse forme de viață, cât și pentru întreținerea formelor de viață. Omul, ca formă superioară de viață, a avut și are multiple beneficii din partea ecosistemului forestier. Beneficiile oferite de ecosistemul forestier poartă denumirea de produse forestiere. O înțelegere cât mai corectă a acestor produse este realizabilă prin cunoașterea ierarhizării conceptelor implicate de sintagma *produse forestiere*. Relațiile de sens stabilite între termenii care denominalizează aceste concepte pot fi înțelese și însușite prin cunoașterea câmpului lexico-semantic al produselor forestiere.

În cadrul câmpului lexico-semantic al produselor forestiere, semele comune sunt „produs” + „forestier”. În baza semului definitoriu „lemnos” putem identifica două paradigme în cadrul acestui câmp: paradigma produselor forestiere lemnoase și paradigma produselor forestiere nelemnoase. Vom detalia paradigma produselor forestiere nelemnoase (paradigmă care rămâne deschisă datorită varietății de produse care pot fi incluse și a semelor comune și variabile care pot fi identificate ca urmare a actualizării paradigmei cu noi lexeme).

În cadrul paradigmei **produse forestiere nelemnoase**[14] („**non-wood forest products**”[15]) distingem semele comune: „produs” + „forestier” + „nelemnos”. Semul „forestier” induce prezența semului „pădure” ca trăsătură a mediului de viață specific lexemelor integrate în această paradigmă. În funcție de semele „animat” și „inanimat” se disting subclasele: produse forestiere nelemnoase animate și produse forestiere nelemnoase inanimate (de natură vegetală). În cadrul subclasei produselor forestiere nelemnoase animate sunt cuprinse lexeme aparținând faunei de interes cinegetic: mamifere, avifaună și ihtiofaună; arhilexemul clasei este *faună*. Subclasa produselor forestiere nelemnoase inanimate cuprind lexeme din flora spontană: fructe de pădure, semințe forestiere, ciuperci comestibile, plante medicinale și aromatice; arhilexemul clasei este *floră*.

Subclasa produselor forestiere nelemnoase animate își ordonează lexemele în funcție de următoarele sememe: „mamifer” + „sălbatic” + „mod de hrănire” + „talie”; „pasăre” + „migratoare/non-migratoare” + „talie” și „pește” + „apă de munte”. Relațiile de echivalențe (identități) sunt vizibile prin prezența semelor comune respectiv: „mamifer” + „sălbatic” + „vânat”

---

[12] Ibid.

[13] În cadrul terminologiei forestiere sunt utilizate concepte din domeniul biologiei (elemente de faună și de floră), din domeniul geografiei (elemente de pedologie, de relief, de climă), din domeniul ecologiei (factorii biotici și abiotici), din domeniul matematicii, al fizicii (exemplele pot continua); datorită caracterului interdisciplinar al terminologiei forestiere, mulți termeni forestieri pot actualiza variate ocurențe lingvistice în cadrul unor câmpuri lexico-semantice diferite, pot fi „membri” ai unui câmp semantic, pot fi arhilexeme în alte câmpuri lexico-semantice.

[14] În cadrul paradigmei produselor forestiere nelemnoase am făcut referiri strict la produsele existente în fondul forestier național. La nivel mondial, paradigma acestor produse cuprinde mai multe lexeme (în funcție de specificul vegetației forestiere al fiecărei țări).

[15] http://www.fao.org/3/x2450e/x2450e0d.htm#fao%20forestry (accesat în data de 30.03.2020). Acronimul pentru această paradigmă este NWFPs = non-wood forest products. FAO (The Food and Agriculture Organization) definește produsele forestiere nelemnoase astfel: ”*Non-wood forest products consist of goods of biological origin other than wood,derived from forests, other wooded land and trees outside forests*.", cu specificații ulterioare referitoare la originea produselor forestiere nelemnoase: ”*In the proposed definition, the term "product" corresponds to goods that are tangible and physical objects of biological origin such as plants, animals and their products”*. Se poate constata alinierea globală la denumirea de *produs forestier nelemnos* și la termenii afiliați acestui concept.

(pentru subclasa mamiferelor). Relațiile de opoziție sunt vizibile din prezența semelor: „talie” (pentru subclasa mamiferelor și subclasa avifaunei), „mod de hrănire” (pentru subdiviziunea mamiferelor), „migrator/non-migrator” (pentru subdiviziunea avifaunei).

Subclasa produselor forestiere nelemnoase inanimate este caracterizată de semele comune: „produs”/„organism” + „vegetal”; semele variabile privesc „utilizarea”[16] (în industria alimentară, farmaceutică, cosmetică, chimică, zootehnie, artizanat). Semul variabil luat în considerare, în cadrul acestei subdiviziuni, a fost „utilizare” (în industria farmaceutică, cosmetică, culinară – aromatică).

Vom prezenta, în tabelul următor, paradigma produselor forestiere nelemnoase cu subclasele și subdiviziunile menționate anterior:

Seme comune de paradigmă	Seme		Lexeme
„produs” + „forestier” + „nelemnos”	„animat” „non-uman”	„mamifer” + „sălbatic” + „talie mare” + „omnivor” + „vânat”	mistrețul
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mare” + „ierbivor” + „vânat”	cerbul comun
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mijlocie” + „ierbivor” + „vânat”	cerbul lopătar căprior muflon
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mijlocie” + „carnivor” + „vânat”	șacal
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mică” + „ierbivor” + „vânat”	iepure
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mică” + „omnivor” + „vânat”	vulpe viezure
		„mamifer” + „sălbatic” + „talie mică” + „carnivor” + „vânat”	jder de copac jder de piatră
		„pasăre” + „migratoare” + „talie mică” + „vânat”	prepelița sitar
		„pasăre” + „migratoare” + „talie mijlocie” + „vânat”	gâsca sălbatică rața sălbatică fazan
		„pasăre” + „non-migratoare” + „talie mică” + „vânat”	potârniche
		„pește” + „apă de munte”	păstrăv indigen păstrăv curcubeu păstrăv fântânel
	„inanimat” („origine vegetală”)	„fruct” + „comestibil” + „(utilizare) industria alimentară”	fructe de pădure: afine, zmeură, mure, cătină, măceșe, porumbe, fructe de păducel, fragi, alune
		„fruct” + „comestibil” + „(utilizare) industria farmaceutică”	fructe de pădure: afine, zmeură, mure, cătină, măceșe, porumbe, fructe de păducel, fragi, coarne

[16] Din punct de vedere botanic, semele variabile sunt mai multe începând de la clasarea fiecărei specii în parte și până la semele privind forma fructului/plantei, culoarea, gustul ș.a.m.d.

		„plantă” + „medicinală” + „(utilizare) farmaceutică”	coada șoricelului, creț‌işoara, leurdă, muș‌eț‌el, pelin, sunătoare, urzică, frunze de mesteacăn (seva de mesteacăn), muguri de pin, frunze și flori de păducel, flori de salcâm, soc, tei, cetină
		„plantă” + „medicinală” + „aromatică”	leurdă, muș‌eț‌el, soc, tei, cetină
		„plantă” + „medicinală” + „(utilizare) industria cosmetică”	muș‌eț‌el, tei, urzică
		„sămânță” + „forestieră” + „(utilizare) zootehnie” (bază furajeră)	semințe de arbori și arbuști, frunzare, cetină, ierburi, plante melifere
		„ciupercă” + „comestibilă” + „(utilizare) industria alimentară”	hribi, gălbiori, ghebe, trufe
		„plantă” + „(utilizare) industria chimică”	scoarță, rășini, frunze, cetină, muguri, conuri
		„plantă” + „(utilizare) industria de artizanat”	nuiele pentru împletituri, fibre liberiene, cetină, conuri, pomi de Crăciun

În sintagma „*fruct de pădure*” – definițiile lexicografice, cumulate, ale lexemelor „*fruct*” și „*de pădure*” ne prezintă cele două lexeme astfel: „*fruct”* este definit ca „*produs care apare și se dezvoltă din pistilul unei flori fecundate și care conține semințele*” (DEX: 452); existența unităților lexicale „*pistil*” și „*floare*” în definiția „*fructului*” sugerează informația referențială „*vegetal*”. Unitatea lexicală „*de pădure*”, locuțiune adjectivală, are sensul „*sălbatic*” (DEX: 867). Cumulate, semele sintagmei „fruct de pădure” sunt: „produs” + „vegetal” + „sălbatic” + „hrană” (semul „sălbatic” este înțeles aici ca fiind *parte din flora spontană, necultivat de om*). Prin analiza semică a unității *plantă* identificăm semele: „organism” + „vegetal” + „clorofilă” + „celuloză”; aceste seme sunt caracteristice întregii subdiviziuni de plante medicinale care sunt asociate vegetației forestiere.

Lexemul „*căprior*” necesită actualizare contextuală pentru dezambiguizare semantică[17], lexemul având ocurență și în cadrul paradigmei produselor forestiere lemnoase (desemnând un produs obținut prin prelucrarea lemnului, produs utilizat în construcții). Lexemele animate (mamiferele și termenii reprezentanți ai avifaunei) pot realiza opoziții dihotomice[18] (pot fi grupați și în funcție de semul „sex”, de exemplu: *căprior – căprioară, capră neagră – țap*). Lexemul „*corn*” necesită analiză contextuală pentru dezambiguizarea semantică: „*corn*” are formă omonimă care este lexem atât al câmpului lexico-semantic al animalelor sălbatice/al animalelor domestice, cât și al câmpului lexico-semantic care poate fi construit în jurul arhilexemului „*patiserie*” / „*panificație*”. Lexemul „*con*” poate actualiza ocurențe, cu forma omonimă, în câmpul lexico-semantic al corpurilor geometrice.

[17] V. Bidu-Vrănceanu, 1993: 20.
[18] V. Bidu-Vrănceanu, 2005: 153.

3. Concluzii. Identificarea câmpurilor lexico-semantice specifice terminologiei forestiere

reprezintă o operație dificilă deoarece, în aria semantică a acestei terminologii, interferează termeni interdisciplinari, utilizați și de alte terminologii – ne referim strict la terminologia botanică și la terminologia zoologică ai căror termeni devin membri ai paradigmei analizată pe parcursul acestei lucrări. Într-o astfel de situație, identificarea semelor comune și a semelor variabile trebuie realizată în funcție de specificul domeniului forestier. Existența unor lexeme care pot actualiza forme omonime în alte domenii științifice ne impune necesitatea dezambiguizării semantice care se poate realiza prin context. Prin intermediul operațiilor de comparare (realizată pe baza semelor comune) și de diferențiere (realizată pe baza semelor variabile), am reușit să identificăm relații de sens (echivalențe, identități, opoziții) între lexemele paradigmei produselor forestiere nelemnoase.

Analiza paradigmei produselor forestiere nelemnoase realizată pe parcursul lucrării rămâne deschisă, putând constitui un punct de plecare într-o analiză ulterioară a acestei paradigme în care să fie evidențiate și seme comune ale lexemelor din perspectiva domeniului botanic/zoologic. Utilitatea unui astfel de demers va fi observabilă în sprijinul cognitiv acordat vorbitorilor obișnuiți care vor să se „acomodeze" cu terminologia forestieră fie din motive profesionale, fie din motive personale (hobby).

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016.

Apresân, Ûrij Derenikovič, *Analyse distributionnelle des significations et champs sémantiques structures*, în *Langages*, 1e année, no 1, *Recherches sémantiques*, 1966, p. 44-74.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lectura dicționarelor*, Editura și Atelierele Tipografice „METROPOL", București, 1993.

Bidu-Vrănceanu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Limba română contemporană: lexicul*, Editura Humanitas Educațional, București, 2005.

Food and Agriculture Organization, *Towards a harmonized definition of non-wood forest products*, preluat de pe site-ul http://www.fao.org/3/x2450e/x2450e0d.htm#fao%20forestry (accesat în data de 30.03.2020).

Preda, Angelica, *The Lexico-Semantic Field of Textiles*, în *LITERATURE AS MEDIATOR. Intersecting Discourses and Dialogues in a Multicultural World*, no 6, secțiunea *Language and Discourse*, 2018, p. 235-240.

TRANSLATING THE CULTURAL DIMENSION OF TEXTS. A FEW KEY CONCEPTS

Marinela Popovici
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:In this day and age, when the emerging technologies make it easier than ever to travel and have contact with different languages, we are witnessing a renewal of the translation act. As of the XX century, the scholars and the translators have been interested in the cultural dimension of texts, without being limited to transplanting a text from one language into another. In light of that, the translation of intercultural elements should be further reconsidered, questioned, revised.
So, the following questions should be considered: the semantic units endowed with cultural significance are they translatable or not? What are the proper strategies to be followed by the translator? This paper aims, firstly, to present some key concepts regarding the translation of the cultural dimension of texts and the relevant translation strategies, along the lines of Michel Ballard's theory, and, secondly, to bring under the magnifying glass the leclézien book Poisson d'or (Paris, Gallimard :1997) and its Romanian version (Bucharest, Art:2009) for a critical reading of the translation of cultural aspects.

Keywords:interculturality, culture-specific terms, translation strategies, translation choice

Dans l'idéal, la traduction serait le produit d'un fin connaisseur de la langue et la culture de départ et de la langue et la culture d'arrivée. Si pour certains exégètes, la traduction des éléments culturels se heurte à l'idée d'impossibilité de la traduction qui vient du fait que ces éléments n'ont pas de correspondent d'une culture à l'autre, et pour d'autres spécialistes toute chose est traduisible, dans l'idée d'une culture universelle, la réalité contemporaine nous pousse à forger une troisième position : celle d'une transposition à travers la métamorphose.

Nous avons envisagé cette communication comme une synthèse théorique des concepts opératoires portant sur la traduction de la dimension culturelle. L'image du traducteur pianiste interprétant un morceau et en mettant tout soin à lui donner vie devant son auditoire proposée par Irina Mavrodin nous a inspirée nous pencher premièrement sur l'appareil théorique pour analyser les outils dont le traducteur se munit et les stratégies qu'il emploie dans l'acte de la traduction.

L'idée de « traduire la culture » se réfère au fait de traduire le côté culturel de tout texte dans la langue d'arrivée. Il sied ici de mentionner aussi le concept de « distance culturelle » appartenant à Jean-Pierre Richard qui propose la définition suivante : « Cette notion désigne généralement l'écart perçu entre la culture d'origine et la culture d'accueil »[1]. Plus cette distance est grande, plus le transfert de la dimension culturelle du texte source dans le texte cible est difficile. Une fois de plus, le dernier mot appartient au traducteur et à son degré de subjectivité, à sa façon d'interpréter le texte source et à ses choix traductifs.

D'ailleurs, il va sans dire que les faits propres à un groupe socio-culturel ne s'expriment jamais aussi bien que dans la langue du groupe en question, car la langue devient le résultat d'un processus progressif de fusion du vécu intime et collectif et des manières de le décrire par des mots. Dans son étude « La traduction littéraire : source d'enrichissement de la langue d'accueil », Françoise Wuilmart résume à ce propos : « Toute langue est l'avatar sonore et écrit d'une culture qui s'y décante dans de multiples strates : les plus évidentes étant la grammaire, les phonèmes, la

[1] Jean-Pierre Richard, « Traduire l'ignorance culturelle », *Palimpsestes N° 11. Traduire la culture*, Paris, Presses de la Sorbonne Nouvelle, 1998, p. 151

mélodie, les plus subtiles étant l'implicite, l'imaginaire collectif, la gestuelle révélatrice d'une attitude culturelle mentale commune. »[2].

Grand théoricien français de la traduction, Jean-René Ladmiral, fait dans son ouvrage *Traduire, théorèmes pour la traduction* la distinction entre la traduction linguistique, pratiquée par les sourciers – adeptes du privilège accordé à la traduction littérale, en utilisant les correspondants linguistiques les plus appropriés – et la traduction interprétative pratiquée par les ciblistes – adeptes d'une équivalence fonctionnelle, pour se concentrer strictement sur le message transmis. Ladmiral accorde une attention particulière à la dimension culturelle de la traduction, tout en soulignant le fait que la particularité et le caractère singulier de chaque texte en tant qu'œuvre est le vrai objet de la traduction : « En règle générale, on ne traduit pas des langues, ni de cultures, ni même de langues-cultures : on traduit des textes ! »[3].

Notre démarche d'analyser la dimension culturelle de la traduction nous impose de nous pencher sur les unités à charge culturelle car c'est au niveau de ces termes que s'opère le transfert culturel. Ces termes marqués du point de vue culturel font partie du vocabulaire de chaque langue et lorsqu'on produit un texte dans la langue maternelle, on les emploie sans s'en rendre compte. Majoritairement, les récepteurs du texte qui partagent la langue de l'auteur du texte n'auront pas des difficultés à distinguer et comprendre les termes culturels présents dans le texte. En revanche, dans le cas d'une traduction littéraire, les récepteurs qui ne partagent la même langue et donc la même culture que l'auteur ne disposent pas des connaissances nécessaires afin de comprendre ces mots et c'est au traducteur d'assurer la compréhension de ces termes, à l'aide des stratégies de traduction qui ont le but de favoriser leur compréhension.

Unité de traduction dont la taille est variable, qui ne se décompose pas et qui représente pour ainsi dire la partie visible de l'iceberg représenté par les réalités spécifiques à une culture donnée, le référent culturel impose des stratégies de traduction variées. Dans la traduction des unités porteuses d'informations à caractère culturel, il va sans dire que nous nous trouvons sur un terrain cahoteux, jonché de trous lexicaux. La capacité d'approfondir les connaissances joue un rôle décisif lorsqu'il s'agit de surmonter les défis du transfert culturel. Si l'on considère le texte comme une composition dont la signification précède l'ensemble des sens individuels de chaque mot, la compensation du manque d'éléments culturels équivalents dans la langue-culture d'arrivée est possible par l'intermédiaire de différents moyens. L'univers dans lequel agit le référent culturel doit être connu et reconnu afin qu'il accomplisse sa mission. Le traducteur se voit au carrefour de deux directions opposées dégagées par Michel Ballard (2005 : 125-153) : favoriser le sens et rompre les attaches avec le terme d'origine ou préserver le trait culturel original.

L'ouvrage *Poisson d'or* de J.M.G. Le Clézio, lauréat du prix Nobel en 2008, suit l'itinéraire erratique du personnage principal (« Le conte qu'on va lire suit les aventures d'un poisson d'or d'Afrique du Nord, la jeune Laïla » dit la quatrième couverture). Il faut aussi remarquer que l'auteur fait du personnage innocent, n'ayant pas subi l'influence de l'éducation imprimée par la famille et puis par l'école, une sorte de « réceptacle » pour sa propre vision sur la culture. Ce périple existentiel de l'héroïne est aussi l'un à travers des cultures, des coutumes et des mentalités différentes, ce qui va nous permettre une approche des éléments culturels et leur traitement dans la traduction.

Dans la lignée de Ballard, la première direction à prendre dans la traduction consiste dans la naturalisation du texte d'arrivée et vise le remplacement des unités porteuses d'informations culturelles de la langue source par d'autres unités dans la langue d'arrivée dans les cas où les deux référents sont équivalents du point de vue connotatif. Cette direction qui accorde la priorité au sens présente plusieurs conceptions, telles que « l'adaptation », « l'acclimatation », « les belles infidèles », permettant des remaniements au niveau du texte pendant le processus traductif. Au niveau de la traduction, elle s'opère par l'intermédiaire des stratégies comme la traduction du sens

[2]Wuilmart Françoise, « La traduction littéraire : source d'enrichissement de la langue d'accueil », RiLUnE, n. 4, 2006, p. 141-150.

[3] Jean-René Ladmiral, « Le prisme interculturel de la traduction », in *Palimpsestes N° 11. Traduire la culture*, Paris, Presses de la Sorbonne Nouvelle, 1998, [En ligne], 11 | 1998

de l'étymon, l'hyperonymisation, l'utilisation d'un équivalent culturel, l'adaptation ou bien le gommage du culturème (par omission ou substitution).

Poisson d'or	***Peștișorul de aur***
« Elles m'attifaient de robes longues, elles peignaient mes ongles en vermillon, mes lèvres en carmin, elles me maquillaient, dessinaient mes yeux au khôl. » (Le Clézio, 1997 : 43-44).	« Mă împopoțonau în rochii lungi, îmi făceau unghiile, mă dădeau pe buze cu carmin, mă fardau și îmi subliniau ochii cu kohol. » (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 30).

Ce bref fragment qui traite les rituels de beauté spécifiques à la culture arabe présente une charge culturelle qui, d'après nous, n'est pas suffisamment exploitée dans la traduction. En premier lieu, nous remarquons l'omission du terme « vermillon » dans la traduction. Cette omission génère un appauvrissement de l'image que le lecteur se fait sur les ongles en vermillon, d'un rouge éclatant tirant plus ou moins sur l'orange. Elle aurait pu être évitée par l'emploi du terme roumain équivalent « vermilion » qui renvoie au minéral rouge et à la couleur extraite de ce minérale. Quant à la traduction d'un autre terme du champ sémantique des substances utilisées comme des fards – « khôl » – le traducteur fait appel à l'équivalence, en employant le terme roumain « kohol ». Le sens donné par le dictionnaire « sulfure d'antimoine employée par les orientaux pour mettre en évidence la brillance des yeux »[4] respecte le message du texte, et le choix du traducteur d'expliciter le terme en remplaçant le verbe français « dessiner » par le terme roumain « souligner » ne fait que renforcer la transmission du sens.

La deuxième direction dans la traduction de la dimension culturelle se soucie de la préservation de l'étrangéité du référent culturel. En raison de l'unicité des référents culturels, les traducteurs ne les traduisent pas. La conservation du trait culturel original est comme une concession faite à l'étranger, aidant à la création de la couleur locale. Afin de ne pas s'éloigner de la précision de l'indication référentielle, la traduction des unités porteuses d'information se fait à l'aide des stratégies comme le « report pur et simple » ou le « report assorti d'une explicitation du sens » (Ballard, 2003 : 154-156). Cette explicitation peut prendre la forme d'une note en bas de page ou d'une insertion du contenu d'une note, d'une description ou d'un indice dans le texte traduit, à côté du référent culturel.

Le meilleur exemple de report pour l'ensemble de notre analyse est représenté par la traduction des noms propres : même le tréma du nom de l'héroïne est gardé dans la traduction. En faisant référence au rôle joué par les noms propres dans la traduction, Ballard employait la comparaison métaphorique suivante « on le conçoit comme une fleur apportant le parfum de l'étranger »[5]. Cette comparaison s'applique à la fonction des noms propres au sein de notre corpus, et des noms comme : Houryia, Fatima, Selima, Zoubeïda, Aïcha, Zohra, Tagadirt sont tous dépositaires du parfum culturel typique au monde arabe. Toutefois, nous nous devons de remarquer une adaptation phonétique de la forme du nom propre typique à la langue roumaine quand il s'agit des formes de datif ou génitif : « Je n'ai pas connu le mari de Lalla Asma » (*Poisson d'or,* Le Clézio, 1997 : 17) – *Nu l-am cunoscut pe soțul Lallei Asma* (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 11) ; ou encore : « J'ai dit à Houriya » (Le Clézio, 1997 : 102) – *I-am spus Houriyei* (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 71). Le rajout du suffixe spécifique aux noms propres féminins de la langue roumaine « -ei » pour des formulations au cas datif et génitif représente une adaptation qui peut s'expliquer par la volonté du traducteur d'adoucir le voyage du lecteur cible dans l'univers culturel inconnu.

Dans la traduction des toponymes, le traducteur fait toujours appel au report :

Poisson d'or	***Peștișorul de aur***
« Et puis je marchais dans tous ces quartiers : Bastille, Faidherbe-Chaligny, la Chaussée d'Antin, l'Opéra, la Madeleine,	« Mă mai plimbam prin cartiere ca Bastille, Faidherbe-Chaligny, Chaussée d'Antin, Opéra, Madeleine, Sébastopol,

[4] C'est nous qui traduisons ;
[5] Michel Ballard, *La traduction du nom propre comme négociation* in Palimsestes, *Traduire la culture,* 11, 1998, p. 199-223 ;

Sébastopol, la Contrescarpe, Denfert-Rochereau, Saint-Jacques, Saint-Antoine, Saint-Paul. » (Le Clézio, 1997 : 122).

Contrescarpe, Denfert-Rochereau, Saint-Jacques, Saint-Antoine, Saint-Paul. » (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 87).

L'emploi de la stratégie du report dans la traduction des noms propres et des toponymes ne suggère pas un échec en termes de traduction, car il s'agit plutôt des toponymes qui ne posent pas de problèmes d'interprétation, ayant franchi les frontières.

Comme nous l'avons déjà montré, le rôle du report des noms propres et des toponymes consiste dans la préservation de l'authenticité et dans la création des couleurs caractéristiques pour un certain univers culturel. Toutefois, nous verrons qu'il y a aussi des termes qui par leur nature ne peuvent être opérés que par le report. Nous envisageons ici les cas où le report vient compenser un manque au niveau linguistique, causé par l'absence dans la langue cible des termes appropriés pour désigner des réalités inconnues. En l'occurrence, l'utilisation du report ne peut plus se baser sur l'inexistence des problèmes d'interprétation, et le traducteur n'a rien d'autre à faire que supposer que le lecteur sera suffisamment avisé pour décoder le référent culturel.

Lors d'une telle incomplétude de la langue, le report en tant que tel risque de déterminer un effacement ou une mutation du sens original. Dans ce cas-ci, le traducteur peut faire appel au report accompagné par une explicitation du sens. Dans le texte écrit, cette explicitation peut apparaître à côté du report en deux formes : par la note ou par l'incrémentialisation.

Poisson d'or	« J'ai vu le masque dogon à la bouche furieuse, le masque songye, pareil à la mort, clouté de pustules, et les poupées ashanti, debout comme une armée de fantômes, et le long visage du dieu fang, les yeux clos, qui avait l'air de rêver. » (Le Clézio, 1997 : 158).	
Peștișorul de aur	« Am văzut o mască dogonă cu gura schimonosită de furie, o mască songye care semăna cu moartea, plină de pustule, păpuși ashanti drepte ca o armată de fantome, o mască a unui zeu fang, cu fața lungă și ochii închiși, părând că visează. » (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 115).	***Notes du traducteur** *« Dogonii alcătuiesc un grup etnic ce trăiește în regiunea Mopti din Mali » ; *« Songye – trib din Republica Democrată Congo » ; *« Ashanti – grup etnic numeros din Ghana » ; *« Fang – populație situată în Gabon și Camerun, cu un puternic cult al strămunilor». (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 115).

Ce passage est une mine d'or véritable pour ce qui est du traitement des référents culturels dans la traduction. Tout d'abord, il y a le référent culturel « masque dogon » que l'auteur a adapté en traitant le terme « dogon » en tant qu'adjectif désignant l'appartenance du masque au groupe ethnique des Dogons, chose qui est expliquée dans la note en bas de la page. Puis, les autres culturèmes « songyé », « ashanti », « fang » ont été reportés dans la traduction. Cette situation illustre la problématique abordée par Antoine Berman dans l'ouvrage *L'auberge du lointain* et nous constatons que le traducteur a choisi de conduire le lecteur vers l'auberge inconnue et a opté pour la préservation des référents culturels. Il a employé le report accompagné des notes en bas de la page comme stratégie de traduction et à travers les notes, le lecteur apprend que le masque dogon est propre au groupe ethnique de la région de Mali, que Songye est une tribu de la République de

Congo, qu'Ashanti est un groupe nombreux du Ghana, un pays d'Afrique occidentale, ou que Fang est une population située dans la région de Gabon, ayant un fort culte des ancêtres.

L'apport supplémentaire d'informations assuré par la note du traducteur peut être utile et nécessaire ou, au contraire, il peut s'avérer inutile, en fonction du bagage culturel du lecteur et de la situation de communication. Prenons l'exemple suivant :

Poisson d'or	« Elle habitait une petite maison avec un petit jardin, dans une petite rue, qui avait un nom bizarre, Butte-aux-Cailles. » (*Poisson d'or*, Le Clézio, 1997 : 172).	
Peștișorul de aur	« Locuia într-o căsuță micuță cu grădină, pe o străduță cu un nume bizar, Butte-aux-Cailles*. » (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 126).	***Note du traducteur** *« Movila-cu-prepelițe » (trad. Claudiu Komartin, 2009 : 115).

Dans ce cas-ci, à l'exception de l'effacement de l'effet sonore et visuel rendu par Le Clézio à travers la répétition de l'adjectif « petit » que nous ne pouvons pas ignorer, le toponyme reporté « Butte-aux-Cailles » est assorti d'une note du traducteur qui propose une traduction mot-à-mot du référent culturel. Cette décision pourrait s'expliquer par l'intention du traducteur d'expliciter d'où vient la bizarrerie du nom de la rue, mais nous considérons que l'addition de cette note n'est pas essentiellement obligatoire et que son manque n'aurait pas altéré la compréhension du message.

Notre réflexion nous conduit d'abord à considérer la traduction de Komartin comme étant fondée sur un processus de négociation. Afin de ne pas trahir l'identité culturelle visiblement déclarée tout au long du texte, le traducteur garde les termes à charge culturelle dans la traduction et recourt à des procédés d'explicitation ayant le rôle d'assurer le transfert de sens. De cette manière il fait pencher la balance du côté du gain au niveau sémantique mais aussi au niveau de la fidélité et de l'expressivité.

Aux noms propres et aux allusions culturelles à des réalités spécifiques à la culture arabe et africaine déjà citées et discutées, nous pouvons ajouter tout un arsenal de termes évocateurs de la culture universelle. Par exemple, nous avons signalé : des titres de chansons (« Ya Koudsou », « I put a spell on you », « On the roof »), des titres de publications (« Reader's Digest », « Historia »), des termes gastronomiques (« steaks », « gambas »), des noms d'auteurs (Camus, Gide, Voltaire, Dante, Pirandello, Julia Kristeva) gardés tous dans la traduction afin de rendre le parfum d'étrangéité imprimé au texte source.

En guise de conclusion

La dimension culturelle d'un texte révèle le défi et les dilemmes du métier de traducteur. Les notions de « culture » et de « traduction » se sont élargis grâce au phénomène de la globalisation et l'intérêt de notre démarche porte sur la spécificité des réalités qui se trouvent cachées derrière un référent culturel et qui représente un des pièges majeurs dans la traduction. Pour combler le trou lexical engendré par la présence des référents culturels, les acteurs de l'acte de traduction ont à leur portée des stratégies qui facilitent le transfert culturel. Quant à ces stratégies, notre communication a été organisée dans la lignée que le traductologue Michel Ballard propose dans un article qui a fait date dans l'histoire de la traduction : « Les stratégies de traduction des désignateurs de référents culturels » : la naturalisation du texte cible ou la préservation du trait culturel d'origine.

Nous ne saurions mieux conclure cette communication dédiée à l'étude de la traduction de la dimension culturelle que par une citation appartenant à Fortunato Israël :

> En effet, traduire, c'est choisir et adapter le propos à l'univers de référence du lecteur, lui donner un statut d'intelligibilité sans pour autant gommer l'altérité. Là réside en fait toute la difficulté, et peut-être le paradoxe, de cette pratique qui consiste à maintenir l'étranger dans le texte mais en le rendant accessible et donc en opérant un décentrement de l'original pour répondre aux exigences de la langue et du public cible. (Israël, 2002 : 30)

Cultiver sa curiosité pour d'autres cultures, pratiquer l'exercice de l'ouverture vers les différentes représentations de la même réalité et s'adonner à l'étude des codes linguistiques, c'est développer ses compétences interculturelles et devenir un meilleur connaisseur de sa propre culture. Étudier ces aspects de la perspective de la traduction devient une expérience transformatrice : à mesure que l'analyse avance se créent des liaisons, des perspectives nouvelles portant sur la réalité, telle qu'elle est « crayonnée » par les langues étrangères.

BIBLIOGRAPHY

Corpus :

LE CLÉZIO, J.M.G., 1997, *Poisson d'or*, Paris, Collection Folio, Éditions Gallimard ;

LE CLÉZIO, J.M.G., 2009, *Peştişorul de aur*, Bucureşti, Grupul Editorial Art, Trad. I. Komartin, Claudiu.

Références bibliographiques :

BALLARD, Michel, 2001, *Le Nom propre en traduction*, Paris : Ophyrs

BALLARD, Michel, 1998, *La traduction du nom propre comme négociation* in *Palimsestes,Traduire la culture*, 11,p. 199-223

BALLARD, Michel, 2003, *Versus : la version réfléchie. Repérages et paramètres*, Ophyrs, volume 1

BALLARD, Michel, 2005, « Les stratégies de traduction des désignateurs de référents culturels », *La traduction, contact de langues et de cultures (1). Etudes réunies par Michel Ballard*, Arras, Presses Universitaires d'Artois, p. 125-153

BERMAN, Antoine, 1984, *L'Épreuve de l'étranger*, Paris, Gallimard

BERMAN, Antoine, *La Traduction et la lettre ou l'Auberge du lointain*, Paris, Seuil

CORDONNIER, Jean-Louis, 2002, « Aspects culturels de la traduction : quelques notions clés » in *Meta, journal des traducteurs / Meta : Translator's Journal*, vol. 47, no. 1, p. 38-50

ISRAËL, Fortunato, 2002, « Les limites du transfert culturel en traduction », Actes du 1er colloque international de traduction *Aspects culturels de la traduction*, Université technique de Yildiz, p. 25-31

LADMIRAL, Jean-René, 1998, « Le prisme interculturel de la traduction », *Palimpsestes N° 11. Traduire la culture*, Paris, Presses de la Sorbonne Nouvelle, p. 15-30

LUNGU-BADEA, Georgiana, 2009, « Remarques sur le concept de culturème », in *Translationes N° 1. Traduire les culturèmes*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2009

RICHARD, Jean-Pierre, 1998, « Traduire l'ignorance culturelle » in *Palimpsestes N° 11. Traduire la culture*, Paris, Presses de la Sorbonne Nouvelle, p. 151-160

WECKSTEEN, Corinne, 2006, « La traduction des connotations culturelles : entre préservation de l'Etranger et acclimatation » in *Plume, 2-ème année, No. 4/2006*, p.111-138

WUILMART, Françoise, 2006, « La traduction littéraire : source d'enrichissement de la langue d'accueil », in *RiLUnE, n. 4*, 2006, p. 141-150

THE SEMANTIC AND ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF THE LEXICAL-SEMANTIC FIELD OF INTELLECTUAL TRAITS

Cristina Negru
Scientific Researcher, "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" Institute of Romanian Philology

Abstract: The study aims to determine the concept of semantic field that reflects a certain part of our world and reveals the semantic peculiarities of the lexical units. The structure of the lexical-semantic filed is complex, for example, one of the concepts in our analysis according to the filed principle is the arhilexem that is called the dominant that gives the field its name. The dominant forms the nucleus of the semantic filed. In this study we will analyze the microfiled of positive intellectual characteristics and the microfiled of negative intellectual characteristics.

Keywords: semnatic filed, dominant, characteristic, lexicon, nucleus.

Descrierea unor fenomene lexico-semantice poate fi adecvată numai în cazul dacă la realizarea ei se ţine cont de particularităţile esenţiale ale întregului sistem lexical. În lexic se reflectă toată varietatea obiectelor, fenomenelor, însuşirilor existente în lumea înconjurătoare. Desemnând diverse clase de obiecte şi fenomene, cuvintele se grupează în limbă în baza relaţiilor obiective stabilite între realii şi noţiuni, relevându-se grupuri de lexeme reunite atât prin sfera de utilizare, cât şi prin domeniul de aplicare. Cuvintele reunite în baza sferei de utilizare formează, de fapt, anumite grupuri lexico-semantice sau câmpuri lexical-semantice.

Una din problemele cele mai importante şi mai controversate ale lingvisticii contemporane este cea a originii şi evoluţiei lexicului însuşirilor intelectuale, utilizat pe larg în limbajul cotidian al tuturor vorbitorilor. Având în vedere importanţa capacităţilor intelectuale ale omului în procesul de studiere a caracterului individului, cercetătorii apreciază însuşirile intelectuale ale omului drept un organ foarte important de cunoaştere a sinelui şi a realităţii înconjurătoare.

În funcţie de metode, principii şi criterii, deosebim numeroase încercări de structurare a lexicului, una dintre acestea fiind analiza aspectului semantic al limbii în baza teoriei câmpurilor semantice. De fapt, cea mai extinsă şi mai plauzibilă formă de organizare a sistemului lexical al limbii pare a fi *câmpul,* chiar dacă mai persistă opinii că până în prezent câmpurile, pe de o parte, „sunt încă destul de puţine şi destul de prost cunoscute şi foarte puţine câmpuri au fost temeinic studiate din punct de vedere structural"[1], iar pe de altă parte, ele „nu sunt structurate după aceleaşi principii şi aceleaşi criterii" şi „sunt nu numai mult mai numeroase, ci şi mult mai variate decât alte paradigme"[2].

Prin urmare, *câmpul* devine acea modalitate de clasare a lexicului unei sau a mai multor limbi, interpretată şi aplicată de lingvişti în mod diferit, dar având întotdeauna ca rezultat descrierea unor arii sau domenii lexicale. Diversitatea interpretării câmpului, în opinia cercetătoarei A. Bidu-Vrănceanu, rezultă din încercarea de precizare a acestuia prin determinaţii: *lingvistic, lexical, semantic,* toţi în relaţie cu câmpul *conceptual*[3]. Câmpurile reprezintă modalităţi de clasificare a

[1] Coşeriu E. Vers une typologie des champs lexicaux, în Cahiers de lexicologie, 27, 1976, p. 30-51, p. 41.
[2] Bidu-Vrânceanu A. Observaţii privind câmpurile lexicale şi tipologia lor, în Studii şi cercetări lingvistice, 1979, nr.2, p. 143-149, p.145.
[3] Bidu-Vrânceanu, A., Călăraşu, C., Ionescu-Ruxăndoiu, L. Dicţionar de ştiinţe ale limbii, Bucureşti: Nemira, 2001, 673 p., p. 51.

cuvintelor dintr-o limbă, la o anumită etapă sau epocă de dezvoltare a acesteia, cuvinte care exprimă un sistem de idei.

Cel mai răspândit tip de câmp este cel semantic de tip paradigmatic, numit și *câmp lexical-semantic* (CLS), ale cărui unități sunt lexemele ce aparțin aceleiași părți de vorbire și sunt reunite printr-un sem categorial comun în semantica lor. În lingvistica românească, asemenea câmpuri deseori se mai numesc *paradigmelexicale*, definite ca „grupuri de cuvinte, reunite după comunitatea semantică, adică pe baza unui component semantic comun și opunându-se unul altuia printr-un singur sau mai mulți componenți diferențiali”[4], *grupuri lexical-semantice*, care reprezintă „totalitatea de cuvinte ale aceleași clase morfologice a căror semantică include un sem comun”[5] sau *câmpuri lexical-semantice*, concepute drept „fragmente (subansambluri, mulțimi) din ansamblul lexical al unei limbi, care grupează *numai denumiri înrudite din punctul de vedere al sensului* sau care au *un denominator semantic comun*”[6]. Cuvintele grupate împreună într-un câmp de acest tip au câteva seme comune, reprezentate într-un *arhisem*, care este materializat printr-un *arhilexem*. Termenii unui câmp lexico-semantic aparțin obligatoriu unei singure părți de vorbire (spre deosebire de alte tipuri de câmpuri), iar sensul lor lexico-gramatical poate fi considerat un alt sem comun[7].

Structura câmpului lexical-semantic este complexă și multidimensională, însă unele elemente tipice pentru mai multe categorii de câmpuri pot fi totuși conturate. În acest sens, conceptele care interesează în analiza după principiul de câmp sunt *sememul, arhisememul, lexemul* și *arhilexemul*. Astfel, *sememul* este purtătorul unui sens al cuvântului polisemantic, având drept corespondent formal *lexemul*. *Arhisememul* „definește semnificatul comun unei paradigme lexico-semantice (sau unor ansambluri mai vaste, cum ar fi *câmpul*, *microcâmpul* etc.), reprezentând semele comune tuturor membrilor” și fiind, astfel, „reuniunea sau intersecția tuturor sememelor dintr-un asemenea ansamblu lexical”[8], iar în planul expresiei acesta este reprezentat de un *arhilexem*.

Unitățile câmpului, de regulă, se organizează în jurul unui arhilexem care exprimă semnificația lui generală „în formă pură” (*arhisememul*). Aceasta este ***dominanta*** ce conferă și nume câmpului respectiv. *Dominanta* (denumirea câmpului) și anturajul ei apropiat formează ***nucleul*** câmpului semantic, constituit din lexemele cu cele mai simple și mai evidente sensuri. În ***centrul*** câmpului se grupează, de regulă, lexemele cu sensuri mai complicate, dar apropiate celui din nucleu, iar la ***periferie*** se plasează lexemele care exprimă arhisemul mai voalat și, de regulă, sunt în relație cu membrii câmpurilor adiacente. În legătură cu aceasta, specialiștii menționează că, de fapt, câmpurile lexical-semantice nu sunt niște entități absolut autonome, ele se află în relații semantice cu alte câmpuri adiacente, interacționează cu ele și chiar se suprapun parțial în sectoarele periferice.

Dimensiunile câmpului pot fi diferite, în funcție de scopul pragmatic și științific al autorului. Un câmp mai mare ca dimensiune (*macrocâmp*) poate include în sine un șir de microcâmpuri. Astfel, în componența câmpului lexical-semantic al însușirilor intelectuale, studiat în prezentul articol, intră 2 microcâmpuri:

- *microcâmpul însușirilor intelectuale pozitive;*
- *microcâmpul însușirilor intelectuale negative.*

Microcâmpul „Însușiri intelectuale pozitive” este constituit din următoarele lexeme: *abil, ager, capabil, competent, elevat, distinct, deștept, eminent, hâtru* etc.

Arhilexemul acestui microcâmp și dominanta lui este adjectivul ***inteligent***, definit în dicționarele explicative cu două referințe: una – la calitățile specifice omului: „înzestrat cu inteligență” (ca în exemplul: *E un om **inteligent** și serios, un bun soț și un bun tată de familie*) și

[4] Purice, V. Grupurile lexico-semantice ca manifestare a sistemului în lexic, în Limba și literatura moldovenească, nr.4, 1984, p.73.
[5] Vulpe A., Verbele creării în limba română. Analiză semantică și trăsături valențiale. Chișinău. 2002, p.12
[6] Bidu-Vrânceanu, A., Forăscu, N. Limba română contemporană. Lexicul, București. 2005, 178 p., p.144.
[7] Bidu-Vrânceanu, A., Forăscu, N. Limba română contemporană. Lexicul, București. 2005, 178 p., p.144
[8] Bidu-Vrânceanu, A., Forăscu, N. Limba română contemporană..Lexicul, București. 2005, 178 p., p.33.

alta – la însușirile unor obiecte, ale altor ființe etc.: „care denotă inteligență”[9] (de exemplu: *figură **inteligentă,** privire **inteligentă**, câine **inteligent***). Ambele sensuri trimit la substantivul *inteligență*, definit și el în dicționarele explicative drept „ capacitate de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a rezolva situații sau probleme noi pe baza experienței acumulate anterior”[10]. Lexemele în cauză sunt de origine latină și derivă din verbul *intellegere* „a înțelege”, adjectivul *inteligent* provenind din participiul prezent activ al acestui verb *intelligens* „care înțelege” și pătrunzând în limba română prin filieră franceză (*intelligent*)[11]. Sensul originar al lexemului *inteligent* este înregistrat în *Dicționarul* semnat de L. Șăineanu: „care înțelege iute și bine”[12]. Evoluția semantică ulterioară a adjectivului în cauză a avut drept consecință fixarea sensului actual de „înzestrat cu inteligență”, care apare ca un rezultat al capacității de „a înțelege” a omului. De exemplu: *După ani de studii a devenit un inteligent.*

Adjectivul *inteligent* se încadrează în nucleul câmpului „Însușiri intelectuale pozitive” alături de alte lexeme, între care și *deștept*.

Majoritatea dicționarelor prezintă adjectivul ***deștept*** cu trei sensuri: „1. Care vădește deșteptăciune; cu capacități intelectuale deosebite”. 2. (*iron.*) care se orientează cu pricepere în orice situație, trăgând foloase. 3. (*rar*) Care nu doarme”[13]. Dintre acestea, sensul al treilea nu reflectă vreo însușire intelectuală deosebită, de aceea îl vom ignora în analiza noastră. Primul sens poate fi încadrat cu certitudine în nucleul microcâmpului descris aici, iar sensul al doilea – figurat și ironic – își va găsi amplasarea sa în periferia apropiată a microcâmpului.

Cu toate acestea, trebuie să remarcăm că sensul originar din latină a cuvântului se reflectă doar în cel care face referință la trezirea din somn, Dicționarul explicativ făcând trimiterea la participiul *deexcitus*[14], care, în unul din sensurile sale, înseamnă „trezit din somn”. Evoluția semantică a acestui sens spre cel de „dotat cu capacități intelectuale deosebite” este neclară pentru noi și, fără îndoială, necesită o cercetare specială, ceea ce depășește cadrul lucrării noastre. Oricum, în limba română actuală, acest lexem apare cu sensul 1 în contexte ca: *Era **deștept** băiatul iscusit și numai spirit*”[15]. De asemenea, uneori este folosit și cu o nuanță peiorativă, cu sensul de *șiret, viclean, iscusit* și *rafinat*[16]. Acest sens apare în contexte ca: *Eu sunt **deștept**, pe câtă vreme el e un pârlit*”[17].

Lexemul ***deștept*** este redat prin multe proverbe și zicători românești, de exemplu:

- ✓ *a fi cu buche;*
- ✓ *a fi om cu carte;*
- ✓ *a fi ascuțit la minte;*
- ✓ *a fi copt la minte;*
- ✓ *a fi cu scaun la cap;*
- ✓ *a avea ferestre și prin vârful casei;*
- ✓ *a avea cap;*
- ✓ *a fi cu cap pe umere;*
- ✓ *a fi tare de cap;*
- ✓ *a fi ager la minte.*

[9] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inteligent

[10] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inteligenta

[11] Cioranescu A. Dicționarul etimologic al limbii române, București: Saeculum I.O., 2001. 1055 p., p. 428.

[12] Șăineanu L. Dicționarul universal al limbei române, ediția a VI-a, București, 1929. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inteligent

[13] Noul dicționar explicativ al limbii române, București: Litera Internațional, 2002. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/deștept

[14] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/deștept

[15] Ispirescu P. Legende sau Basmele românilor. – Vol. I. București: Gramar, 2007, 173 p., p.52.

[16] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/deștept

[17] Marin P. Întâlnirea din pământuri. București: Curtea veche, 2010, 445 p., p. 189.

Deștept apare în unele proverbe și zicători și cu sensul de ***prost***, de exemplu: *e **deștept** de bate cuie cu capul, **deștept** ca oaia.*

Un alt lexem al microcâmpului „Însușiri intelectuale pozitive" este adjectivul ***abil***.*Noul dicționar explicativ al limbii române* prezintă lexemul dat cu trei sensuri: „1. Care vădește agerime (în mișcări). 2. Care este făcut cu dibăcie și inteligență. 3. (*rar*) Care se orientează ușor în situații diferite"[18]. Lexemul în cauză este de origine latină, adjectivul *abil* provine din latinescul *habilis* și pătrunde în limba română prin filieră franceză (*habile*). Sensul de bază ne trimite la substantivul *abilitate,* definit de dicționarele explicative drept „capacitate de a acționa cu cu agerime, iscusință și dibăcie"[19]. Cel de al treilea sens este folosit și cu sens figurat, de exemplu: *Un individ **abil** care și-a păcălit colaboratorii.*

De remarcat că acest adjectiv poate avea, în contextele corespunzătoare, și conotație negativă, exprimând caracteristica de „șmecher", „șiret", „viclean", sensuri care îi asigură o poziție în microcâmpul însușirilor intelectuale negative.

Agereste un alt adjectiv, care provine din latinescul *agilis* și face parte din microcâmpul studiat aici. Conform *Dicționarului limbii române literare contemporane,* lexemul *ager* este definit în felul următor: „ despre persoane, uneori determinat prin <<la minte>> "[20].

Evoluția semantică a adjectivului o atestăm în contextele din literatura română, de exemplu în opera lui Mihail Sadoveanu, lexemul este folosit cu sensul de ***priceput***: *Deşi nu era prea **ager** întru înţelegerea sufletului semenilor săi, vistiernicul putea ceti cu destulă uşurinţă bucuria lui Ionuţ*"[21].

Alături de celelalte lexeme este și adjectivul ***capabil***, definit de *Dicționarul limbii române literare contemporane* în felul următor: „Care este în stare, care are posibilitatea de a săvârși ceva; care posedă însușirile cerute pentru a săvârși ceva, apt pentru ceva"[22]. Lexemul *capabil* provine din latinescul *capabilis* și pătrunde în limba română prin filieră franceză (*capable*). *Artiștii **capabili** au probat că, bine conduși, sunt de a sui răpide treptele artei dramatice.* (Vasile Alecsandri)

Competent, de asemenea, se încadrează în lexicul însușirilor intelectuale pozitive. Conform *Dicționarului limbii române literare contemporane,* adjectivul *competent* are două sensuri: „1. Care este bine informat (într-un domeniu, într-o problemă), care are o părere întemeiată pe cunoașterea adâncă a lucrurilor, este o autoritate (într-un domeniu), e priceput, e în măsură să... 2. Care are atribuția, căderea, autoritatea legală să facă (să judece, să hotărască) ceva; în drept, chemat, îndreptățit"[23]. Ambele sensuri trimit la substantivul *competență*, definit și el în dicționarele explicative drept „ capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în discuție; capacitate a unei autorități, a unui funcționar etc. de a exercita anumite atribuții"[24].

Lexemul *competent* pătrunde în limba română prin filieră franceză (*compétent*). În limba română actuală acest lexem apare cu sensul 1 în contexte ca: *Nefiind **competenți** în asemene materie, l-am crezut ușor*"[25].

Un neologism al microcâmpului „Însușiri intelectuale pozitive" este lexemul ***elevat.*** *Micul dicționar academic* definește adjectivul *elevat* prin trei sensuri: „1 (Învechit și rar) Care are o

[18] Noul dicționar explicativ al limbii române, Editura Litera Internațional, 2002. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/abil

[19] Dima E. Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: ARC : Gunivas, 2007, 2240 p. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/abil

[20] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. I. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/ager

[21] Sadoveanu M. Fraţii Jderi, Bucureşti : Cartea Românească, 1982, 686 p., 125 p.

[22] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. I. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/capabil

[23] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. I. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/competent

[24] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/competența

[25] Negruzzi C. Negru pe alb. Chișinău : Litera, 1996, 320 p., p. 69.

poziție înaltă. 2 (Învechit și rar) Care iese în relief. 3 (Despre stil, limbaj, oameni și manifestările lor) Rafinat”[26]. Adjectivul *elevat* pătrunde în limba română prin filieră franceză (*élevé*).

O altă însușire intelectuală pozitivă este redată de adjectivul ***distinct***. Conform *Dicționarului limbii române literare contemporane,* lexemul *distinct* are două sensuri: „1. Care nu poate fi confundat cu alte lucruri de același fel. 2. Care este ușor de înțeles”[27]. Primul sens în*Micul dicționar academic*face referință anume la însușirea intelectuală specifică omului: „Care se deosebește (de altceva sau de altcineva) prin anumite trăsături proprii”[28].Lexemul *distinct* provine din latinescul *distinctus* și pătrunde în limba română prin filieră franceză (*distinct*).

Alături de celelalte lexeme este și adjectivul ***eminent***. Majoritatea dicționarelor prezintă adjectivul ***eminent*** cu semnificația: „care se distinge prin calități (în special intelectuale) deosebite”; *Un* ***eminent*** *om de știință*[29]. Lexemul *eminent* provine din latinescul *eminens, -ntis* și pătrunde în limba română prin filieră franceză (*éminent*).

Hâtru,de asemenea, se încadrează în lexicul însușirilor intelectuale pozitive. Conform *Dicționaruuil explicativ al limbii române,* adjectivul *hâtru* are două sensuri: „1. Care se orientează cu pricepere în orice situație (trăgând foloase). 2. Care vădește inteligență. ♦ (Om) șiret, viclean”[30]. În literatură atestăm folosirea lexemului *hâtru,* cu sensul de *isteț, deștept.Era bărbat sprâncenat şi întunecos;* ***hâtru****, fără a zâmbi*[31]. Adjectivu *hâtru* este de origine slavă (*chytrŭ*)[32].

De cele mai multe ori însă, acest adjectiv își valorifică sensul peiorativ de „viclean, șiret”, derivat semantic din sensul 2, dar prezentându-se a fi încadrat în microcâmpul însușirilor intelectuale negative.

În opoziție cu *însușirile intelectuale pozitive* sunt cele *negative*. Microcâmpul „Însușiri intelectuale negative” este alcătuit din următoarele lexeme: *prost, incompetent, inapt, incapabil, nerod, tont, nătărău* etc.

Arhilexemul acestui microcâmp și dominanta lui este adjectivul ***prost***, definit în dicționarele explicative în opoziție cu *inteligent și deștept.* Lexemul în cauză este de origine slavă, provenind de la cuvântul *prostŭ.* Conform *Dicționarului limbii române literare contemporane,* lexemul *prost* are mai multe sensuri: „1. Lipsit de inteligență, fără minte, fără judecată; nepriceput. 2. (Învechit și arhaizant, în opoziție cu învățat) Lipsit de învățătură.♦ (În opoziție cu rafinat) Lipsit de rafinament, simplu. 3. Din popor, de jos, de rând. *Soldat* ***prost*** = ostaș fără grad; soldat. *Neam* ***prost*** . 4. Nepriceput, neîndemânatic într-o îndeletnicire, meserie, profesiune. *Cizmar* ***prost.*** *Doctor* ***prost***”[33].De exemplu:

1. *Ia, acum văd și eu că nu ești* ***prost***[34].
2. *Era acolo o mulțime de oameni, și mai învățați și mai* ***proști****, care de care mai vorbăreți*[35].
3. *După cum și norodul cel* ***prost*** *zice: vinul e bun și la bucurie și la scârbă*[36].

[26] Micul dicționar academic (ediția a II-a), Academia Română, Institutul de Lingvistică, Univers enciclopedic, 2010. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/elevat

[27] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/distinct

[28] Micul dicționar academic (ediția a II-a), Academia Română, Institutul de Lingvistică, Univers enciclopedic, 2010. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/distinct

[29] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/eminent

[30] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/hâtru

[31] Sadoveanu M. Hanul Ancuței, Bucureşti : Albatros, 1985, 194 p., p.98.

[32] Ciorănescu A. Dicționarul etimologic roman, Tenerife: Universidad de la Laguna, 1958-1966. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/hâtru

[33] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. III. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/prost

[34] Creangă I. Povești, amintiri, povestiri, Chișinău : Hyperion, 1992, 272 p., p. 54.

[35] Sadoveanu M. Zodia cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă, Bucureşti : Herra, 2001, 319 p., p. 26.

[36] Sadoveanu M. Zodia cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă, Bucureşti : Herra, 2001, 319 p., p. 159.

În urma analizei a mai multor dicționare de proverbe și zicători românești, putem spune că există numeroase proverbe și zicători, care au în componența lor dominanta microcâmpului „Însușiri intelectuale negative", de exemplu:

- ✓ a fi ***prost*** ca napul;
- ✓ a fi ***prost*** ca noaptea;
- ✓ a-și găsi ***prostul***-a-și găsi omul pe care să-l poată înșela ușor, pe care să-l poată duce de nas;
- ✓ a se întâlni doi ***proști*** la un tăciune-a se căsători sau a se întovărăși doi nevoiași; a trăi în mizerie, a o duce greu;
- ✓ a fi un ***prost*** și jumătate;
- ✓ a da în gropi de ***prost***;
- ✓ omul care-i ***prost*** n-are nici un rost;
- ✓ omul ***prost*** bun odor la casă a fost;
- ✓ omul ***prost,*** dacă nu e fudul, nu are nici un haz;
- ✓ omul ***prost*** tot de necaz a fost și va fi cât va trăi[37].

De asemenea, am atestatat proverbe și zicători care redau sensul arhilexemului acestui microcâmp, de exemplu:

- ✓ a fi trăsnit cu leuca;
- ✓ cap sec;
- ✓ tigvă goală;
- ✓ a fi sărac cu duhul;
- ✓ a fi puțin la minte;
- ✓ neajuns la minte;
- ✓ îi mămâncă câinii (sau rațele) din traistă (sau din buzunar);
- ✓ a fi fecior de babă;
- ✓ a fi bătut în cap;
- ✓ a o face pe chinezul;
- ✓ a nu avea grăunte (sau toate grăuntele) în cap;
- ✓ a judeca ca o cizmă;
- ✓ a fi teleleu Tănase;
- ✓ a fi lisit de vlagă;
- ✓ a fi lovit (sau bătut, trăsnit) cu leuca;
- ✓ a fi cu toane;
- ✓ a fi zăpăcit;
- ✓ a fi lovit cu mâneca tundrei;
- ✓ a avea minte de cocă;
- ✓ a avea minte de prunc;
- ✓ a avea mintea în vacanță;
- ✓ a avea mintea plecată cu sorcova;
- ✓ a avea igrasie la cap
- ✓ a fi într-o doagă;
- ✓ a avea capul ca dovleacul;
- ✓ a fi deștept de bate cuie cu capul;
- ✓ a fi deștept ca oaia;
- ✓ a nu ști nici de hăis, nici de cea;
- ✓ a crede că tot ce zboară se mănâncă;
- ✓ a-i lipsi o sâmbătă;
- ✓ a nu fi în toate sâmbetele;
- ✓ a nu fi în toate mințile;

[37] Botezatu G, Hîncu A. Dicționar de proverb și zicători românești, București-Chișinău: Litera Internațional, 2001. Disponibil: https://www.academia.edu/9802237/Dictionar_de_proverbe_si_zicatori_romanesti

- ✓ a fi cam pe o parte[38].

Incompetent, de asemenea, face parte din șirul însușirilor intelectuale negative, provenind din franceză de la lexemul *incompétent*. Sensul de bază al adjectivului în cauză se referă la o persoană care nu este competentă; fără competență și sensul secundar (despre organe de stat) Care nu are competența juridică de a rezolva anumite probleme[39].

O altă însușire intelectuală negativă este exprimată de adjectivul ***inapt***. Majoritatea dicționarelorîl prezintă cu două sensuri: „1. (Despre persoane) Care nu e apt pentru a face ceva, lipsit de puterea de a face ceva, nepotrivit pentru o anumită sarcină, slujbă etc., ca în exemplul: *Conform statutului, colectiviștii bătrâni, **inapți** pentru muncă, trebuie ajutați din fondul de ajutor*[40]. 2. Lipsit de putere, de forța (fizică) de a face ceva"[41]. Lexemul ***inapt*** poate fi inclus cu certitudine în periferia apropiată a microcâmpului studiat aici. Adjectivul *inapt* este de origine franceză și provine de la lexemul *inapte*.

Potrivit *Dicționarului limbii române literare contemporane,* lexemul ***incapabil*** se înscrie în microcâmpul „Însușiri intelectuale negative" șiare două sensuri: „1. Care nu poate, care nu este în stare să facă ceva;lipsit de aptitudinea de a face ceva. 2. (Jur.) Lipsit de capacitatea legală de a se bucura de anumite drepturi, de a ocupa o anumită funcție"[42]. În literatura română, lexemul este atestat mai mut cu primul sens, de exemplu: *Cu durerea asta sunt **incapabil** să scriu un rând măcar*[43]. Lexemul dat este de origine franceză, provenind de la adjectivul *incapable*.

Conform *Dicționarului limbii române literare contemporane,* unul din sinonimele arhilexemului acestui microcâmp este adjectivul ***nerod.*** Cele mai multe dicționoanare definesc acest lexem prin două sensuri: „1. (Persoană) care are mintea mărginită, care pricepe greu un lucru, care acționează fără să judece, ca în exemplul: *Cine e **nerod** să ardă în cărbuni smarandul rar*[44]*?* 2. Care aparține nerodului (1), care caracterizează pe nerod, nerozesc; care denotă, trădează prostie, prostesc; lipsit de sens, de rațiune"[45]. Originea lexemului *nerod* este limba bulgară și provine de la cuvântul *neroda*.

Majoritatea dicționarelor prezintă pentru lexemul ***tont***o serie de sinonime: bleg, nătăfleț, nătărău, nătîng, neghiob, nerod, netot, prost, prostănac, stupid, tontălău, (înv. și pop.) năuc, (pop. și fam.) haplea, (pop.) flaimuc, (înv. și reg.) nătîntoc, prostan, prostatic, prostănatic, (reg. și fam.) șui, (reg.) bleot, hăbăuc, mangosit, metehău, meteleu[46], care fac parte din lexicul însușirilor intelectuale negative. Prin urmare, *tont* se referă la persoane sau la manifestările lor, care vădesc lipsă de intelegență. Originea acestui lexem este necunoscută, însă unele dinționare îl prezintă de origine italiană, portugheză, spaniolă, provenind de la lexemul *tonto*[47].

---

[38] Botezatu G, Hîncu A. Dicționar de proverb și zicători românești, București-Chișinău: Litera Internațional, 2001. Disponibil: https://www.academia.edu/9802237/Dictionar_de_proverbe_si_zicatori_romanesti

[39] Noul dicționar explicativ al limbii române, Litera Internațional, 2002. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/incompetent

[40] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inapt

[41] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inapt

[42] Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inapt

[43] Caragiale I.L. Momente și schițe, Bucureşti : Adevărul Holding, 2011, 351 p., p. 259.

[44] Eminescu M. Călin (File din poveste), Craiova : Literatorul, 1991, 16 p., p. 7.

[45] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/nerod

[46] Seche M, Seche L. Dicționarul de sinonime al limbii române, București: Editura Academiei RSR, 1982. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/tont

[47] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/tont

Un alt lexem este adjectivul ***nătărău***, care provine din slavă, de la *nemoštĭnŭ* și semnifică (om) cu mintea mărginită, care pricepe greu un lucru, care acționează fără judecată[48]. În literatura română lexemul în cauză apare în unele context, de exemplu: *Şi, cu toată-a ei silinţă, beţişori de fân trăgea/ Sau vreo muscă* ***nătăraucă*** *prinzând, iute împungea*[49].

Atât microcâmpul însușirilor intelectuale pozitive, cât și microcâmpul însușirilor intelectuale negative cuprind e serie de calități, care pot fi divizate în calități înăscute, de exemplu: *apt, conștient, cultivat, curios, dezgheţat*, și calități dobândite din educație, de exemplu: *erudit, eugenic, genial, învăţat, sapient, doct, savant, ştiutor.*

Totalitatea proceselor cognitive ale omului determină intelectul său, deci însușirile intelectuale ale omului redau flexibilitatea, mobilitatea și profunzimea gândirii. În afară de aceasta, numeroase însușiri intelectuale sunt utilizate pe larg în limbajul cotidian al tuturor vorbitorilor la descrierea și caracterizarea unei persoane.

BIBLIOGRAPHY

1. Bidu-Vrânceanu A. Observații privind câmpurile lexicale și tipologia lor, în Studii și cercetări lingvistice, 1979, nr.2, p. 143-149.

2. Bidu-Vrânceanu A., Forăscu, N. Limba română contemporană. Lexicul, Bucureşti: Humanitas Educaţional, 2005, 178 p., p. 142.

3. Botezatu G, Hîncu A. Dicționar de proverbe și zicători românești, București-Chișinău: Litera Internațional, 2001. Disponibil: https://www.academia.edu/9802237/Dictionar_de_proverbe_si_zicatori_romanesti

4. Caragiale I.L. Momente și schițe, București : Adevărul Holding, 2011, 351 p.

5. Cioranescu A. Dicționarul etimologic al limbii române, București: Saeculum I.O., 2001. 1055 p.

6. Ciorănescu A. Dicționarul etimologic roman, Tenerife: Universidad de la Laguna, 1958-1966. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/hâtru

7. Coșeriu E. Vers une typologie des champs lexicaux În: Cahiers de lexicologie, 27, 1976, p. 30-51.

8. Creangă I. Povești, amintiri, povestiri, Chișinău : Hyperion, 1992, 272 p.

9. Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inteligent

10. Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. I. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957.

11. Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/deștept

12. Dicționarul limbii romîne literare contemporane, Vol. II. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957.

13. Dima E. Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: ARC : Gunivas, 2007, 2240 p. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/abil

14. Donici A. Fabule, Chișinău : Silvius Libris, 2008, 100 p.

15. Eminescu M. Călin (File din poveste), Craiova : Literatorul, 1991, 16 p.

16. Ispirescu P. Legende sau Basmele românilor. Vol. I. București: Gramar, 2007, 173 p.

[48] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/nătărău

[49] Doni A. Fabule, Chișinău : Silvius Libris, 2008, 100 p., p. 45.

17. Micul dicționar academic (ediția a II-a), Academia Română, Institutul de Lingvistică, Univers enciclopedic, 2010.

18. Negruzzi C. Negru pe alb. Chişinău : Litera, 1996, 320 p.

19. Noul dicționar explicativ al limbii române, București: Litera Internațional, 2002. Disponibil: https://dexonline.ro/intrare/deștept

20. Preda M. Întâlnirea din pământuri. București: Curtea veche, 2010, 445 p.

21. Purice, V. Grupurile lexico-semantice ca manifestare a sistemului în lexic, în Limba și literatura moldovenească, nr.4, 1984.

22. Sadoveanu M. Frații Jderi, Bucureşti : Cartea Românească, 1982, 686 p.

23. Sadoveanu M. Hanul Ancuței, Bucureşti : Albatros, 1985, 194 p.

24. Sadoveanu M. Zodia cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă, Bucureşti : Herra, 2001, 319 p.

25. Șăineanu L. Dicționarul universal al limbei române, ediția a VI-a, București, 1929. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/inteligent

26. Seche M, Seche L. Dicționar de sinonime, București: Litera Internațional, 2002.

27. Vulpe A., Verbele creării în limba română. Analiză semantică și trăsături valențiale. Chișinău. 2002.

THE ECOLOGICAL TERMINOLOGY IN THE ROMANIAN LANGUAGE: DEFINITION AND HISTORY

Dorina Macovei
PhD., Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu Hasdeu"

Abstract: Ecological terminology undergoes a historical evolution characterized by the appearance and the modification of the concept, definitions and terms. A term that is used at a given time in history can be modified, updated under the characteristic conditions of the given period. Starting from this premise, we try to present a unique historical aspect in the evolution of the ecological term since the ancient times till the present.

Keywords: terminology, evolution, ecology, term, diachrony.

Terminologia ecologică presupune o evoluție treptată în plan istoric, consemnându-se apariția și modificările de concept, definiții și termeni, în strânsă legătură cu dinamica acestei activități. Un termen care se utilizează la un moment dat se modifică, se actualizează și evoluează în condițiile caracteristice ale perioadei date. Pornind de la premisa respectivă, facem încercarea de a prezenta unele aspecte istorice în evoluția terminologiei ecologice. Astfel, vom demostra că termenii domeniului vizat își are originea în timpuri îndepărtate și vom demostra lipsa unor limite clare între terminologia domeniului ecologic și alte terminologii înrudite.

Ecologia ca ramură a biologiei nu are o istorie foarte lungă, însă primele dovezi ale gândirii ecologice datează încă din cele mai vechi timpuri, când oamenii au încercat să-și explice legile care guvernează Universul. Istoricii ne aduc argumente conform cărora precursorii ecologiei sunt filosofii și naturaliștii greci: Aristotel (384 – 322 î. Hr.) și Teofrast (372 – 287 î. Hr.), „deoarece ei au fost primii care au remarcat în scrierile lor legăturile existente între organismele vii și mediu" (Maxim, 2008).

În opinia academicianului Ion Dediu, ecologia a parcurs aceleași etape evolutive proprii unei științe, trecând prin două faze principale: 1. Etapa pre(ante)științifică, începând cu vânătorii-culegători… care utilizau resursele naturale din mediul în care trăiau, călăuza de siguranță fiindu-le cunoștințele empirice și cultura materială primitivă preistorică, inclusiv „tehnologia" mai întâi de piatră, apoi de metal, ulterior fiind aplicate și alte metode mai avansate, bazate pe matematică, astronomie, cunoașterea florei și domesticirea faunei. Cunoașterea legilor naturii era una strict empirică, transmisă din generație în generație. 2. Etapa științifică începe cu manuscrisele gânditorilor ionieni din Grecia antică: Tales, Anaximandros și Anaximenes (care au căutat să identifice și să explice elementele fundamentale ale Universului – apa, aerul, negura și pământul), precum și epopeile sanscrite indiene: Mahabharata (un fel de enciclopedie a cunoștințelor sacre și profane ale triburilor indo-europene) și Ramayana (Dediu, 2010).

Idei de bază care contribuie la formarea ecologiei ca știință atestăm și la biologii Antoine Lavoisier și Louis de Pasteur, care experimentează circulația materiei în natură, fenomene esențiale pentru înțelegerea proceselor ecologice. Cristalizarea ecologiei ca știință a fost influențată și de lucrările savantului englez Charles Darwin: „Originea speciilor" (1859) și „Descendența omului" (1871), prin care s-au scos în evidență idei fundamentale ale ecologiei moderne, inclusiv: „influența mediului asupra speciilor vii și apartenența speciei umane la lumea naturală" (Maxim, 2008). Bineînțeles că limbajul ecologiei la acea vreme necesita formarea unor termeni atât din fondul comun de cuvinte, cât și termeni specializați, creați din domeniile biologiei, zoologiei, botanicii și geografiei.

Până în a doua jumătate a sec. al XIX-lea ecologia nu avea o denumire specială. Prima definiție a *ecologiei* a fost dată de către eminentul biolog și filosof german, profesor universitar la Viena, Ernst Haeckel (1834-1919), care a rămas în istoria științei pentru renumita „lege a lui Haeckel – legea fundamentală a biogenezei". În lucrarea sa „*Morfologia Generală a Organismelor*"(1866), evoluționistul german dezvoltă concepția darwinistă asupra luptei pentru existență și introduce termenul de *ecologie*, definind-o ca „știință care se ocupă cu studiul relațiilor complexe, directe sau indirecte, cuprinse în noțiunea darwiniană a luptei pentru existență" (Fițiu, 2003). Din punct de vedere etimologic, termenul *ecologie* provine de la cuvintele grecești *oikos* (casă, gospodărie, loc de trai) și *logos* (cuvânt sau, în accepția modernă – discurs, știință), iar conform acestui sens etimologic, ecologia poate fi numită ca „știința despre gospodărirea naturii" sau „știința habitatelor, a modului în care trăiesc organismele" (Maxim, 2008).

De-a lungul timpului, au fost formulate o serie de definiții asemănătoare cu cea a lui Ernst Haeckel, dar niciuna nu a fost acceptată ca o definiție de bază. Atestăm, astfel, expuneri asupra termenului la cercetătorii din domeniul ecologiei: N. Botnariuc, A. Vădineanu, Ch. Chrebs, R. Dajos, M. Ghilarov, A. Ionescu, A. MacFayden, E. Odum, I. Puia, V. Soran, C. Sachi, P. Testard, B. Stugren etc. Cert este că obiectul de studiu al ecologiei este foarte complex și „este reprezentat de cunoașterea, înțelegerea și aplicarea în practică a tuturor legilor care determină relațiile dintre sisteme biologice și totalitatea factorilor de mediu" (Marin, 2010).

Dat fiind că vocabularul din domeniul ecologiei nu are are limite stricte și include și alți termeni din alte discipline înrudite cu terminologia studiată de noi, care ar putea genera discuții, considerăm util să enumerăm acei factori care influențează evoluția ecologiei, disciplinele și obiectivele ei de bază și, nu în ultimul rând, relațiile ecologiei cu alte discipline.

Printre obiectivele de bază ale ecologiei ca știință se enumeră cunoașterea, înțelegerea și aplicarea în practică a legilor care cauzează relațiile dintre sistemele biologice și totalitatea factorilor de mediu. Cu atât mai mult, în opinia cercetătorului T. Nicola, în abordarea problemelor legate de ecologie trebuie să se țină cont de anumiți factori care influențează evoluția și finalitatea ecologiei ca știință:

– economic – datorită pericolului epuizării resurselor naturale ale mediului;

– tehnico-ştiinţific – în vederea valorificării complexe, eficiente a resurselor;

– ecologic propriu-zis – priveşte echilibrul biologic natură-societate, în condiţiile poluării globale a mediului înconjurător;

– social-politic – legat de creşterea demografică, alimentaţie, strategii politice" (Marin, 2010).

Această influență a factorilor sus-numiți și întrepătrunderea mai multor domenii ne permite să acceptăm ideea că nomenclatorul ecologiei este unul vast și include termeni din mai domenii științifice.

Pentru început, ecologia a existat ca știință teoretică până la jumătatea sec. al XX-lea când specialiștii din diferite domenii au constatat că societatea industrială se confruntă cu probleme ce se regăsesc în principiile ecologiei. „Este vorba despre *retroacțiunea evenimentului*, idee fundamentală a ecologiei conform căreia orice acțiune a unui factor asupra sistemului ecologic produce o retroacțiune întârziată, uneori cu efecte catastrofale și ireversibile în același timp. O astfel de retroacțiune a fost găsită și în zona acțiunilor antropice asupra mediului (Maxim, 2008). Odată cu primul Raport al Clubului de la Roma (1972), au început să se ia măsuri împotriva deteriorării mediului înconjurător. Aici se demonstrează pentru prima dată importanța înțelegerii și controlului asupra poluării globale și s-au prezentat câteva scenarii pentru durabilitatea globală. Acest eveniment internațional a fost urmat și de altele la fel de importante, în care s-au discutat probleme majore legate de conservarea naturii, diminuarea poluării globale și utilizarea rațională a resurselor naturale. În prezent, această tematică se află în vârful clasamentului la conferințele și întrunirile desfășurate la nivel internațional. Odată cu dezvoltarea acestui subiect și extinderea lui spre alte sfere ale vieții sociale se generează noi concepte ce presupun implicarea cunoștințelor din diverse domenii.

Întrucât ecologia abordează probleme legate de sisteme biologice şi mediul lor de viaţă, este firească legătura interdisciplinară cu alte ştiinţe biologice. În opinia profesorului Doru Ioan Marin, ecologia stabileşte relaţii interdisciplinare cu următoarele ştiinţe:

– pentru studiul relaţiilor funcţionale dintre populaţii şi mediul lor sunt utilizate concepte, date şi metode din fizică (termodinamica etc.), biochimie (mecanismele moleculare ale schimburilor energetice), fiziologie (respiraţia, digestia, asimilaţia), microbiologie;

– pentru studiile taxonomice se folosesc informaţii de biochimie, morfologie, sistematică, genetică, evoluţionism, biogeografie etc.;

– pentru studiul influenţei factorilor fizici asupra organismelor ecologia se bazează pe cunoştinţele de climatologie, meteorologie, geografie, pedologie, geologie etc.;

– datele furnizate de geochimie sunt utilizate pentru explicarea migraţiei atomilor elementelor chimice prin ecosistem;

– matematica (statistica) şi informatica sunt utilizate în prelucrarea datelor;

– modelarea matematică permite simularea proceselor din natură, asigură prognozarea unor acţiuni practice legate de activitatea umană şi de gospodărire a unor ecosisteme naturale;

ceea ce accentuează încă o dată varietatea lexicului specializat al ecologiei.

Biologul Aurel Maxim susține ideea că „ecologia presupune cunoştinţe din diverse domenii: ştiinţele naturii, economie, sociologie etc. De aceea, ecologul trebuie să fie un enciclopedist; el trebuie să cunoască taxonomie, genetică, biochimie, anatomie, morfologie, fizică, chimie, economie, antropologie, etnologie, etologie etc., motiv pentru care se impune munca în echipă, cu diverse categorii de specialişti. Ecologul are nevoie de o gândire sintetică, de cunoştinţe deosebite, de imaginaţie şi anticipaţie. În societatea contemporană, este bine ca problemele de ecologie să fie tratate împreună cu cele de protecţia mediului. În felul acesta poate fi mobilizată o parte mai importantă din opinia publică în activităţile de protecţia mediului ambiant, sub egida unei ştiinţe (ecologie) şi a unor oameni de ştiinţă" (Maxim, 2008). La același autor găsim și părerea că ecologia este solicitată în elaborarea măsurilor de protecţie a mediului înconjurător, iar aceste două domenii se întrepătrund, însă este eronată sinonimia *ecologie - protecţia mediului*. Astfel, argumentăm complexitatea tezaurului terminologiei ecologice, care include termeni din mai multe ştiinţe înrudite ecologiei, dar şi alte domenii exacte.

Pentru înțelegerea corectă a terminologiei ecologice, caracterul şi evoluția termenilor, este necesar să menționăm ramurile ecologiei care se cuprind în trei categorii importante: sistemice, aplicative, specializate. Domeniile sistemice ale ecologiei ca disciplină sunt: *autecologia* – „studiază interacțiunea organismului vegetal sau animal cu mediul" (DEX, 2009), *sinecologia* – „se ocupă cu studiul asociațiilor organismelor vegetale sau animale" (DEX, 2009), *demecologia* – „studiu ecologic al structurii şi dinamicii populaţiilor" (DEX, 2009).Printre ramurile aplicative ale ecologiei se includ: *agroecologia* (ecologia agricolă), *ecopedologia* (ecologia solului), *ecologia silvică, ecologia umană, ecologia sistemelor naturale, ecologia aşezărilor umane* etc. Aceste ramuri ale ecologiei au drept scop furnizarea tehnologiilor ecologice care să protejeze sănătatea populației şi a mediului ambiant. Ramurile specializate au ca obiect de studiu grupurile taxonomice de organisme care rezultă din evoluția filogenetică: *ecologia plantelor, ecologia fungilor, ecologia bacteriană* etc. În funcție de criteriile ce vizează mediul de trai al viețuitoarelor, au apărut așa ramuri ca: *ecologia acvatică, ecologia terestră, ecologia mediilor subterane* etc., existența cărora nu este posibilă fără o nomenclatură bine definită.

Şi în spațiul românesc principiile şi metodele ecologice erau o preocupare prezentă în operele a numeroși cercetători geografi, agronomi, biologi, silvicultori, cu mult înainte ca ecologia să devină o disciplină științifică independentă, fapt confirmat de existența unui vocabular ecologic. Reprezentantul de bază al ecologiei românești, biologul Grigore Antipa, care a fost elevul lui Ernst Haeckel, a cercetat spațiul Mării Negre, al Dunării şi al zonei inundabile. El poate fi considerat un precursor al gândirii ecologice, care a influențat pătrunderea principiilor ecologice în România. Printre alți cercetători cu renume putem menționa: E. Racoviță, I. Prodan, Al. Borza, Tr. Săvulescu, P. Enculescu, N. Botnariuc, A. Vădineanu etc., studiile cărora rămân foarte importante pentru literatura de specialitate românească și constituie un adevărat tezaur de termeni ecologici. După cel

de al Doilea Război Mondial, cercetări de ecologie au fost efectuate de I. Dediu, E. Andriescu, N. Bercea, V. Decou, L. Munteanu, M. Olteanu, V. Simionescu, A. Penescu, A. Maxim, D. I. Marin etc. Cu siguranță, lista acestor nume ar continua deoarece, cum am menționat anterior, problematica ecologică este o temă foarte actuală, care capătă amploare în lumea contemporană.

În ultimele decenii, se intensifică studiile de ecologie modernă efectuate în diferite institute de cercetare în România și Republica Moldova, care au ca obiectiv studiul resurselor materiale ale biosferei sub impactul acţiunii umane. Rezultatele acestor studii constituie obiectul diferitor conferinţe naţionale care urmăresc stabilirea unor strategii de păstrare a echilibrelor ecologice.

După anul 1989, se înființează facultăţi şi secţii de ecologie în diferite centre universitare. În domeniul legislativ apar diverse legi ale mediului, iar ecologia este în atenţia diferitor partide politice, luând naştere Partidul Ecologist, Mişcarea Ecologistă (România), Partidul Verde Ecologist (Republica Moldova). Organismele politice şi administrative se integrează în diferite acţiuni organizate la nivel planetar, de exemplu, participarea la diferite forumuri şi simpoziumuri internaționale. În ultimii ani, pe râurile din România și Republica Moldova au avut loc inundaţii catastrofale fără precedent, datorate, în primul rând, despăduririlor masive. Faţă de aceste efecte dezastruoase ale acţiunii cauzate de oameni, se impun măsuri urgente de amenajări silvice şi hidrotehnice, care să reducă manifestarea acestor fenomene. Rezultatele și ideile care reflectă aceste atitudini sunt publicate în numeroase reviste de specialitate: *Buletin Ecologic, Mediul Ambiant, Revista Apelor, Cartea Roşie* etc.

Analizând ideile expuse mai sus și pornind de la faptul că orice fenomen își atestă dovada de durabilitate inclusiv prin pătrunderea sa în limbă, ținem să afirmăm că ecologia își creează propriul limbaj și este ușor de înțeles că terminologia care abordează la ora actuală domeniul ecologic este destul de diversă. Ecologia s-a îmbogățit constant cu noi termeni, dat fiind faptul că apariția continuă a noilor concepte a necesitat găsirea unor termeni care să corespundă acestei sfere. În linii generale, calea de afirmare a ecologiei ca știință a generat în paralel și crearea unui limbaj specific ei, iar acest limbaj terminologic este preluat atât de domeniile implicate în ecologie, cât și de alte sfere interdependente. Prin urmare, terminologia ecologică are un grad sporit de implicare a noțiunilor din toate domeniile participative.

BIBLIOGRAPHY

1. Dediu I. *Tezaurul terminologic al ecologiei*. Chișinău: Știința, 2010. 284 p.
2. *Dicţionar explicativ al limbii române*. Bucureşti: Academia Română, Univers Enciclopedic Gold, 2009. 1230 p.
3. Fiţiu A. *Ecologie şi Protecţia Mediului*. Cluj Napoca: Editura Academic Press, 2003. 155 p.
4. Marin D. I. *Ecologie și protecția mediului*. București, 2010. http://www.academia.edu/18681373/Ecologie_si_protectia_mediului_-_suport_curs_ID-_Doru_Ioan_MARIN.
5. Maxim A. *Ecologia și protecția mediului*. Cluj Napoca, 2008. http://documents.tips/documents/curs-de-ecologie-si-protectia-mediului.html.

THE AESTHETIC CATEGORIES OF THE METAPHOR IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Natalia Rotari
Scientific Researcher, Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu-Hasdeu"

Abstract: The study aims to determine the impact of metaphor in the realization of expressive discourse, with emphasis on its aesthetic value. In the light of aesthetic categories, metaphor obtains a function that exceeds the level of language and passes into the extralinguistic field. Viewed from a categorical perspective, the analysis of the functionality of the aesthetic-metaphor binomial gives the discourse a important value, which has the aim to emphasize the role of metaphor not only in language, but also in other artistic fields.

Keywords: binomial, category, aesthetics, language, metaphor, value.

„Lumea nu este justificabilă decât ca fenomen estetic"
(Nietzsche)

Utilizarea unui limbaj organizat, cursiv, expresiv constituie o premisă pentru realizarea individului la nivel estetic. *Metaforele* sunt indispensabile comunicării umane, or acestea, spun cercetătorii, au apărut odată cu facultatea umană de raționament și comunicare. Experiența generală estetică și cunoștințele acumulate permit oamenilor, în limbajul lor, să creeze diverse *metafore*, uneori, exprimate inconștient. Aceste *metafore* pot fi ierarhizate în funcție de categoriile estetice care urmează a fi cercetate și relevate în studiul ce urmează.

Referindu-se la operă, pot fi observate numeroase încercări de sistematizare a domeniului căruia i-ar aparține *metafora.* Pornind de la ideea că *metafora* este o transpunere de la un plan al realității la altul, de la un sistem de semne la altul, unii teoreticieni abordează *metafora* din punct de vedere al semioticii.[1]

Metafora este simultan poetică și științifică, plasticizantă și revelatorie, iar pe plan estetic, prin intermediul *metaforei* începe procesul de exprimare a esenței umane, a bogăției concretului din realitate ce îi corespund.

Se vorbește astăzi despre o *metaforă* în arta plastică, alta în muzică etc., prin referire la un material specific concret, și nu procedând la transferuri de semnificație – deci la producții noi de *metafore* – ca acelea care au stat la baza literaturizării muzicii sau picturii.

Dată fiind expresivitatea specifică a tropilor, sigur că nu este posibilă o demarcație în domeniul artelor. *Metafora* a reușit să depășească logicul, verosimilul, imediatul, devenind, din câmp de posibilități necesare, zona invenției infinite, iar grație polisemiei, arta s-a apropiat de sofism. Numeroși filozofi și esteticieni au intuit că fenomenul constituie o tranformare tabuizată, o *estetică* a obiectelor. Prin *metaforă* se realizează sporirea volumului revelației, înțelegerea laturii ascunse a obiectului.

Metafora deține informații despre realitate, provenite din tensiune sau conflict între două sensuri, și nu poate fi percepută decât o resursă a expresiei, deoarece numai în raport cu alte cuvinte, un cuvânt poate genera inconsistență semantică. Astfel, *metafora* creează conflictul, dar nu îl epuizează și, apoi, deschide sensul altuia, a afirmației metaforice însăși, care în virtutea propriei sale ordini și organizații interne poate fi capabilă să dezvăluie la infinit. Prin urmare, expresiile metaforice poartă un caracter estetic.

[1] Nadin, M. Arta de a trăi. Elemente de metaestetică. București: Eminescu, 1972, pag. 184

Această specificitate este prezentă în enunțuri metaforice în măsura în care acestea rezultă din afirmații simbolice care au una sau mai multe inconsecvențe semantice, or, *estetica* sau specificul estetic este conținut în *metaforă*, care este la rândul său, structura de convocare a sensibilității subiectului ca purtător al *esteticii*. Numai în acest sens este posibilă conceperea limbajului poetic ca un discurs organizat pentru a atinge un scop estetic, deoarece principiul organizator al promovării sensului, așa cum a declarat Ricoeur[2] urmărește să caute construcția unui nou sens pentru promovarea acestuia prin intermediul interpretării subiectului. În acest sens, *metafora* nu este inconsistența ca atare, ci principiul de organizare și ordinea pe baza căreia este susținută această inconsecvență.

Sigur că *metafora* face ca discursul să fie pluriinterpretabil și solicită destinatarul să-și focalizeze atenția asupra artificialului semantic care permite și stimulează această polisemie. Ea pare să prezinte astfel, cel puțin în formă minimă, cele două caracteristice pe care Jakobson le atribuie discursului poetic: ambiguitatea și autoreflexivitatea. Dar, la efectul poetic concură și fenomene tipice expresiei, ca ritmul, rima, valorile fonosimbolice.

Din punct de vedere metaforic nu există deosebiri între versurile lui Dante și traducerile lor, însă din punct de vedere poetic ele diferă cu siguranță (de exemplu, în multe traduceri se renunță la rimă).[3]Acest punct e important deoarece se obişnuieşte adesea să se abordeze *metafora* ca fenomen eminamente poetic şi estetic, în timp ce s-a văzut că o activitate metaforică e prezentă atât în gândirea ştiintifică, cât şi în limbajul cotidian. Aceasta nu înseamnă că o reflecţie semiotică asupra *metaforei* e lipsită de utilitate pentru *estetică*. Mai întâi - şi n-ar fi prima oară, cel putin de la Vico încoace - s-ar pune problema să se identifice o cotă de "esteticitate" prezentă până şi în *metaforele* cotidiene cele mai supuse uzurii. În al doilea rând s-ar putea explica de ce unele *metafore* apar mai originale, mai inedite şi mai "creatoare" decât altele - şi, în consecinţă, mai "frumoase".

În acest sens, este evident că *metafora* este un aspect semiotic al textelor poetice, deoarece afirmațiile estetice, tocmai pentru că sunt structurate prin *metaforă*, creează o structură opacă a sensului. În această privință: „*Metafora* este, în slujba funcției poetice, acea strategie a discursului prin care limba este dezbrăcată de funcția sa de descriere directă pentru a atinge nivelul mitic în care funcția de descoperire este eliberată.”[4]

În fața a ceea ce este frumos sau plăcut, sufletul se deschide, în timp ce, în fața urâtului, sufletul se „contrage”, se închide; frumosul „conține direct un sentiment de favorizare a vieții” fiind, prin urmare, „asociabil atracției”, pe când sublimul provine din sentimentul unei „blocări momentane a forțelor vitale” care fac sufletul să nu fie doar atras, ci „alternativ și mereu respins”. Toate aceste reacții sufletești vin însă după ce acordul a fost făcut și *judecata estetică* s-a profilat în minte. Ele sunt „efecte secundare” ale trăirii estetice, nu temeiuri prime. De aceea, pot exista la fel de bine *categorii estetice* pozitive și negative, ambele survenind după „legități constitutive” determinate și ambele implicând într-un anumit fel *satisfacția estetic*ă.

Obiectul universal al esteticii este *frumosul*. Deşi, în *estetică* avem de-a face şi cu opusul frumosului – cu *urâtul* – „este cu totul potrivit să ne menţinem la *«frumos»* ca *valoare estetică* fundamentală şi să îi subsumăm tot ceea ce e reuşit şi plin de efect în artă”.[5]

Frumosul este o *categorie estetică* fundamentală care desemnează obiectul *experienței estetice*. Reflecția asupra conceptului de *frumos* a cunoscut, de-a lungul secolelor, numeroase semnificații, dar abia în secolul al XVIII-lea a început să fie asociat în mod sistematic cu *estetica*, ca în secolul al XX-lea să nu mai apară deja în aproape niciuna din estetici.[6]Kant spunea că “*frumos*

[2] Ricoeur, P. La metáfora viva. Madrid: Trotta, 2001, page 29
[3] Eco, U. Limitele interpretării. Constanța: Editura pontică, 1996, pag. 183
[4] Romeu, V.L. Secreto y metáfora en la configuración estético-discursiva del arte: dos aspectos semióticos. En: Comunicação & Inovação, PPGCOM/USCS v. 16, n. 31 (7-26). México: Universidad Autónoma de la Ciudad de México, Departamento de Comunicación, 2016, pag.19
[5]Boboc, A. Categoriile Estetice în „Ontologia Critică” a lui N. Hartmann. În:Studii de teoria categoriilor, Bucureşti: Editura Academiei Române, 2018, pag.17
[6] Idem, pag.201

este ceea ce place fără concept şi fără niciun interes" distingând o frumuseţe liberă – în absenţa oricărei legi sau norme, şi o frumuseţe aderentă – care trimite la un anumit scop.[7]

Revenind la *valoarea estetică* a *frumosului,* în abordarea *metaforei,* s-ar cuveni de menţionat că scopul uzului de metafore este, preponderent, cel de a crea *frumosul,* de a reprezenta *frumosul* printr-un mod figurat, neobişnuit, iar limbajul uman conţine numeroase astfel de expresii. *Metaforele* sunt considerate o nouă viziune asupra tuturor artelor, or, sculptura, pictura, muzica, literatura este o metamorfoză spirituală. Înainte de a lărgi semnificaţia metaforicului în ideea de a desemna *categoria estetică a frumosului* vom analiza *metaforele* în accepţia generală a limbajului, unde sunt ierarhizate în două grupuri mare: *metaforele plasticizante* şi *metaforele revelatorii.*

Metafora plasticizantă este o tehnică compensatorie, ea nu e chemată să îmbogăţească faptul la care se referă, ci să completeze şi să răzbune neputinţa expresiei directe sau, mai precis, să facă de prisos infinitul expresiei directe. În metafora "cicoarea ochilor", referindu-ne la o persoană, încercăm să plasticizăm o expresie virtual infinită pentru culoarea anumitor ochi şi anume a ochilor de culoare albastră. Prin substantivul cicoarea, la *nivel estetic*, se încearcă atribuirea categoriei estetice a frumosului, accentuându-se frumuseţea culorii albastre. La fel cum e frumos şi profund albastrul cicorii, aşa este şi cel al ochilor albaştri.

Metaforele revelatorii provoacă un act revelator, care depăşeşte limita analogiei dintre termenii echivalaţi, având menirea de „a scoate la iveală ceva ascuns", de a revela un mister, sporind, astfel, semnificaţia faptelor. *Metafora revelatorie* valorifică semnificaţii noi ale obiectelor la limita „deschiderii" metafizice a „misterului", ele fiind manifestări ale unui mod superior de existenţă umană. Exemplu de *metaforă revelatorie*: „soarele, lacrima Domnului, cade în mările somnului".*Metafora* este, după expresia lui Tudor Vianu, „rezultatul exprimat al unei comparaţii subînţelese", o figură de stil care „trezeşte la o luciditate mai înaltă".

În procesul de metaforizare a limbajului, Tudor Vianu distinge între expresia tranzitivă (de comunicare obiectivă, imparţială) şi elementul reflexiv, care indică aportul subiectiv la expresia tranzitivă al celui care vorbeşte sau scrie. Ansamblul acestor notaţii reflexive, care se adaugă la comunicare şi care îi dau un fel de a fi subiectiv denumeşte, în fapt, stilul.

Pentru un om totul este limbaj, iar scriitorului îi revine misiunea de a deturna limbajul de la funcţia sa primară de a comunica la cea secundară, *estetică*.

Valorificarea frumosului în *metafore* nu trebuie limitată doar la utilizarea lexemului frumos întrucât, cuvintele presupun un întreg ansamblu de asociaţii de idei. Atunci când vorbim, spre exemplu, despre gravitaţie, cuvântul gravitaţie presupune un ansamblu de teorii ale fizicii care explică forţele de atracţie dintre corpuri. A te aştepta să găseşti un obiect numit gravitaţie este o eroare lingvistică: nu există *un lucru* care să poarte un astfel de nume, însă gravitaţia este, fără îndoială, un fenomen cât se poate de obişnuit. Fizica ne spune cum să integrăm acest concept în contextul limbajului nostru. Chiar şi atunci când folosim cuvântul gravitaţie într-un sens metaforic - când spunem, de pilda, „umorul ei s-a întâlnit cu gravitaţia" - metafora este construita pe ideea de atracţie a corpurilor şi pe cea de masa, însa ceea ce vrem să spunem este ceva de genul „ea nu priveşte cu destulă seriozitate subiectele importante". Unele utilizări ale conceptului de *frumos* seamană cu această situaţie; ele se sprijină pe anumite teorii, iar dacă nu mai acceptăm teoriile, va trebui să renunţăm şi la folosirea cuvântului ca atare.[8]

Metaforele sunt figuri de stil care permit unui cuvânt sau unei fraze să treacă de la sensul comun, previzibil, la o utilizare diferită. Propoziţia „David este vesel" foloseşte adverbul „vesel" în sensul în care ne aşteptăm să fie folosit. Indiferent la ce se referă, el descrie tipul obişnuit de lucruri care pot fi vesele. „Acest tablou este vesel" funţionează însă ca o *metaforă*. Picturile nu fac parte din categoria lucrurilor care au stări mentale, deci suntem preveniţi că acum se întâmplă ceva neobişnuit cu lexemul „vesel". Schimbarea esenţială este trecerea de la o aplicare a termenului controlată de obiectul la care el se referă (starea de spirit a lui David) la una care trebuie să-i implice pe vorbitor (persoana care descrie tabloul ca fiind vesel) şi pe auditor (persoana de la care

[7] https://sites.google.com/site/pop4tibi/
[8] https://www.scritub.com/arta-cultura/Estetica-si-limbajul-despre-ar65232.php

se asteaptă să înțeleagă ce anume este un tablou vesel). Într-o *metaforă*, vorbitorul nu mai poate dicta sensul utilizarării particulare a unui cuvânt, așteptându-se ca ascultătorul să știe dinainte ce tipuri de obiecte sunt descrise.

În opoziție cu ceea ce desemnează *frumosul*, categoria estetică a *urâtului* reflectă aspecte ale realității lipsite de armonie, diforme, respingătoare, provocând neplăcere. Pentru Sfântul Augustin *urâtul* nu există, el este pur și simplu absența sau privirea de frumos. Obsedați de frumusețea olimpiană a frumosului antichității greco-latine, clasicismul francez și german privea *urâtul* și *frumosul* drept o pereche corelativă. Abia în sec. al XVIII-lea, *urâtul* este considerat un fenomen estetic în sine, sub valențele sale artistice, și nu doar opus frumosului. *Urâtul* a început să fie separat de *frumos* în satira pictorului Bosch, în șarja artiștilor Bruegel, Goya sau în dramele și tragediile lui Shakespeare. Constribuția esențială la valorificarea *urâtului* a avut-o însă romantismul.[9]

Utilizarea *metaforelor* cu valoare estetică a *urâtului* nu prea este utilizată în limbaj, decât în literatură. Estetica *urâtului*, existentă la Baudalaire, cu care Arghezi are numeroase contingenţe, se realizează la poetul român într-o cuprindere mult mai vastă şi în mod pregnant. La Baudelaire se observă o îmbogaţire a mijloacelor poetice cu imagini neîngăduite până atunci în lirică, aşa cum se întâmplă într-o oarecare măsură şi la Macedonski. Dar, aceste imagini ale *urâtului* au o arie limitată: apariţia cadavrului, a locului de perdiţie, a scenei orgiace.

Interesul lui Tudor Arghezi pentru *urâtul* din viaţă devine o atitudine estetică, întâlnită şi la Dostoievski în amintiri din ***Casa morţilor***, la Tolstoi în ***Învierea***, la Gorlsi în ***Azilul de noapte***.

Volumul ***Cuvinte potrivite*** un debut editorial, apărut în 1927, se deschide cu poezia ***Testament***, care reprezintă o „ars poetică", definind crezul artistic al poetului în ceea ce priveşte *estetica urâtului*, ca dimensiune fundamentală a creaţiei lui Tudor Arghezi. În această poezie Arghezi a enunţat una din laturile complexei sale personalităţi poetice:

"Din bube, mucegaiuri şi noroi
Iscat-am frumuseţi şi preţuri noi."

Cu alte cuvinte, poetul a indicat una din valorile poetice noi, încetăţenite de dânsul şi anume, poetizarea trivialului. Poezia e născută din „bube, mucegaiuri şi noroi" şi ea trebuie să amintească întotdeauna care-i sunt izvoarele. Chintesenţa esteticii argheziene – întemeierea unei estetici noi, estetica urâtului, este inclusă în aceste versuri. Cu o forţă extraordinară de sugestie, Arghezi foloseşte aceste *metafore* ale treptei organice (bube), ale celei vegetale (mucegaiuri), ale celei minerale (noroi), şocând prin această referire la tot ceea ce vizează *grotescul* şi *urâtul*, motive preluate de la Victor Hugo şi Baudelaire.

„Mierea" presupune „veninul" şi poezia un conţinut purificabil prin care se ridică problema experienţei individului şi a tradiţiei, aceasta ducând la trecerea generaţiilor, la vărsarea oaselor, oasele la îngrozitoarea germinare universală, deci la viziunea cosmică:

"Făcui din zdrenţe muguri şi coroane,
Veninul stâns l-am preschimbat în miere,
Lăsând întreaga dulcea lui putere.
Am luat ocara ,şi torcând uşure
Am pus-o când să-mbie, când să-njure."

Rosenkranz a încercat să dea o definiție noțiunii de *urât*: „*Urâtul* nu poate fi conceput decât ca o medie între *frumos* şi *comic*. *Comicul* nu este posibil fără un ingredient de *urât*, pe care îl absoarbe şi îl recompune în libertatea *frumosului*. […] *Frumosul* trece prin *urât*, spre a ajunge la *comic*. […] *Frumosul* este, aşadar, la intrare, prima graniţă a *urâtului*; *comicul*, la ieşire, cea de a doua. *Frumosul* exclude de la sine *urâtul, comicul,* dimpotrivă, fraternizează cu *urâtul*, îl epurează însă totodată de elementele respingătoare prin aceea că lasă să i se vadă relativitatea şi nulitatea în raport cu *frumosul*".[10]

[9]Grati, A. Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar. Chișinău: Arc, 2018, pag. 514

[10]Rosenkranz, K. Estetica urâtului (Între frumos şi comic). București: Editura Meridiane, 1980, pag.32

Comicul este o categorie estetică care desemnează una din atitudinile esențiale ale spiritului uman față de viață și artă, care exprimă o gamă largă de emoții pozitive, de la zâmbet la râsul în hohote, provocate de ridiculizarea defectelor general-umane sau a absurdităților universale ale vieții și ale structurilor sociale. *Comicul* nu jignește și nu dăunează valorilor noastre, pentru Aristotel, ridicolul comicului este ceva urât, greșit și diform, care însă nu cauzează durere și daune.[11]

Comicul rezultă din nonconcordanţa dintre aparenţă şi esenţă, conţinut şi formă, parte şi întreg, valoare şi nonvaloare. O condiţie a efectului *comic* e lipsa de gravitate a contrastului, care nu trebuie să provoace neliniște, spaimă, oroare. Categorie estetică fundamentală, *comicul* își vădește disponibilitățile artistice mai ales în genul dramaturgiei, în comedie, specie literară care a cunoscut, de-a lungul timpului, o mare varietate de forme: comedia de caracter, de moravuri, de intrigă, tragicomedia, farsa tragică, drama comică etc.

Formele *comicului* sunt: umorul, ironia, sarcasmul, parodia, grotescul. Toate aceste forme se reduc la caricaturi, prin hiperbolizarea unui element până sparge canonul realității, până devine bizar. *Comicul* în muzică rezultă din îngroșarea tușelor, prin caricaturizarea unor parametrii sonori.[12]

În literatură cel mai relevant scriitor în valorizarea *comicului* este Ion Luca Caragiale în operele căruia ***comicul de limbaj*** este ilustrat prin intermediul ticurilor verbale: *„Ai puţintică răbdare”*, *„Curat...”*, tautologia: *„O soţietate fără prinţipuri, va să zică că nu le are”*, stâlcirea cuvintelor: *„momental”*, *„nifilist”*, *„famelie”*, clişeele verbale, negarea primei propoziţii prin a doua: *„Industria română este admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire”*, *„Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face deloc în ţara noastră”*.[13]

Limbajul este principala modalitate de individualizare a personajelor. Atât în literatură, cât și în vorbirea orală, prin *comicul de limbaj* se realizează caracterizarea indirectă. Vorbirea constituie criteriul după care se constituie două categorii de personaje: parveniţii, care își trădează incultura prin limbajul valorificat de autor ca sursă a comicului şi personajele „cu carte” (Tipătescu şi Zoe), ironizate însă pentru legătura extraconjugală.

Toate aceste tipuri de *comic* inspirate în operele lui Caragiale nu sunt altceva decât niște *metafore* născute în limbajul artistic, care ulterior au fost preluate și în vorbirea selectă cotidiană, prin intermediul cărora se desemnează trăsături de caracter, atitudini sau nonvalori. Încă o dată deducem faptul că pentru a face uz de comic, este necesară *experiența estetică.*

Umorul este o categorie estetică care aparține comicului, a cărei esență constă în sublinierea incompatibilității și absurdității laturilor unor situații considerate firești. Se spune despre cineva că are umor atunci când acesta are capacitatea de a sesiza, reține și sancționa prin râs ridicolul. Spre deosebire de ironie și sarcasm, *umorul* presupune spontaneitate, inofensivitate, bunăvoință, haz, veselie, simpatie și înțelegere superioară față de moravuri sau mici defecte de care râde.[14]

Freud conchide că libertăţile de care dispune scriitorul pentru reprezentarea stranietăţii sunt mari în rapport cu ceea ce întâlnim în viaţa cotidiană.[15]

La receptare, o sintagmă, o *metaforă*, un enunț poate fi identificat ca umoristic prin recunoasterea intenției sau/și prin producerea efectului. Cele doua condiții se pot asocia (în cazul fericit al unui act de *umor* reușit), dar pot funcționa și independent.[16]

Utilizarea *umorului* în caliatete de categorie estetică este rarefiată în literatură. Cel mai cunoscut umorist al timpului rămâne a fi Ion Creangă, care pe lângă perlele metaforice create, reușește să ofere valoare artistică și estetică sintagmelor metaforizate cu iz de umor. Elementele lexicale marcate stilistic au semnificații și valori expresiv-estetice contextuale pertinente, care nu

[11]Grati, A. Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar. Chișinău: Arc, 2018, pag.98
[12]Boldea, I. Estetică generală. Pentru uzul studenților. Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2007, pag.59
[13]http://elearning.masterprof.ro/lectiile/romana/lectie_56/sursele_comicului.html
[14]Grati, A. Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar. Chișinău: Arc, 2018, pag.512
[15]Boldea, I. Estetică generală. Pentru uzul studenților. Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2007, pag.64
[16] Zafiu, R. Evaluarea umorului verbal. În: Limba română – stadiul actual al cercetării. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2007, pag. 497

presupun doar conotațiile implicite cunoscute în oralitate, ci exprimă, în contexte bine organizate, diverse note de atitudine, emoție, stări de spirit momentane, ce conferă fluiditate și autenticitate textului crengian: *Când auzeam noi de masă,* ***tăbăram*** *pe dânsa, ş-apoi,* ***aţine-te, gură****! Vorba ceea:* ***De plăcinte râde gura, de vărzare, şi mai tare****. Ce să faci, că doar numai de două ori pe an este ajunul! Ba la un loc, mi-aduc aminte,* ***ne-am grămădit*** *aşa de tare şi am răsturnat masa omului, cu bucate cu tot, în mijlocul casei,* ***de i-am dogorit obrazul părintelui de ruşine****.*[17]

Cuvintele ***tăbărâm, grămădit****,* expresiile ***aţine-te, gură***; ***i-am dogorit obrazul părintelui de ruşine; de plăcinte râde gura, de vărzare, şi mai tare,*** creează o imagine ilară și încărcată de umor, sugerând, totodată, sentimente de nostalgie îmbinate cu o oarecare jenă pentru faptele descrise. În alt pasaj: ***Inca*** *ce rană-i pe dânşii,* ***sărmanii*** *băieţi! Cum i-a mâncat râia prin străini,* ***mititeii****! Şi după ce* ***ne-a căinat*** *şi ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, şi după ce ne-a dat demâncare tot ce avea mai bun şi* ***ne-a îndopat*** *bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un ulcior cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creştet până în tălpi şi apoi ne-a culcat pe cuptor la căldură. Şi tot aşa ne-a uns de câte două-trei ori pe zi cu noapte, până ce în Vinerea-Seacă ne-am trezit vindecaţi* ***taftă****,* cuvintele familiar-populare *sărmanii, mititeii, căinat, îndopat, taftă*, cu semnificații stilistice dintre cele mai colorate, în contextul respectiv, prin utilizarea lor, redau sentimente de gratitudine și duioșie pentru imaginea luminoasă a bunicii.

Este semnificativ faptul că, deși arsenalul lexical utilizat de Creangă este extrem de diversificat prin culoarea stilistică, totuși nu regăsim pe paginile lucrărilor sale elemente vulgare, triviale, care ar deranja bunul simț al cititorului sau ar compromite stilul de o rară pregnanță.

Grațiosul este o categorie estetică ce desemnează stadiul controlului deplin de către spirit al gestului cotidian sau artistic al trupului, exprimat prin continuitatea economică şi elegantă a mişcărilor şi durata optimă a desfăşurării lor. *Grațiosul* se naşte la confluenţa frumosului cu *sublimul* şi are drept caracteristici: unitatea realizată firesc, mişcarea uşoară şi suplă, delicateţea şi imaterialitatea, fineţea şi armonia.[18]

În literatură, *grațiosul* este prezent, de regulă, în operele despre natură, iubire, copilărie, în genere, în speciile miniaturale, cum sunt, de exemplu, poemele lui Eminescu: Floare albastră, Atât de fragedă sau Povestea teiului.[19]La Eminescu „floarea albastră” reprezintă metaforic viaţa, albastrul simbolizând infinitul, puritatea, idealul, iar floarea simbolizează iubirea, iubita, astfel viaţa însăşi prin *metafora* „Sufletul vieţii mele”.

Sufletul trebuie să fie pregătit pentru sublim, trebuie hrănit cu *sublimul*, fiind „ecoul măreţiei gândurilor”. Pentru a primi „donația”, sufletul este deschis și așezat într-o stare de așteptare, deschiderea interioară naște o vibrație, un ecou al reflexiei și propagării sentimentului de fericire în fața ideilor îndrăzneţe.[20]

În aforistica latină sunt cunoscute o multitudine de aforisme care desvăluie caracterul *sublim* al limbajului. *Metaforele* ***adjuvant Deo labor proficit*** (ajutându-l pe Dumnezeu se fac progrese); ***altissima quaeque flumina minimo sono labiuntur*** (râurile cele mai adânci curg cu cel mai puțin zgomot)*,* ***amare et sapere vix deo conceditur*** (să iubească și să rămână înțelept, chiar și un zeu ar putea cu greu) relevă atitudinea sublimă a gândirii antice și medievale. Autorii acestor sentințe încearcă, în mod metaforic, să ridice condiția de om la rang înalt de divinitate.

Tragicul este o categorie estetică fundamentală care desemnează dispariţia unor valori umane esenţiale, ce nu şi-au epuizat încă resursele potenţiale. Esenţa tragicului rezidă în

[17] Molea, V. Valorificarea expresiv-estetică a oralității în creația lui Ion Creangă. În: Limba română. Nr. 7-8, anul XXVIII, 2018, pag.162

[18]Chiriță, R. Estetica. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov, 2010, pag.148

[19]Grati, A. Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar. Chișinău: Arc, 2018, pag.214

[20]Nebert, R. Sublimul. De la teorie estetică la experienţă individual. Cluj-Napoca: Universitatea „Babeş-Bolyai”, 2019, pag. 196

contradicţia dintre posibilitate şi realitate, dintre hazard şi necesitate, dispariţia valorilor apărându-i cititorului sau spectatorului ca absurdă, cutremurătoare şi dureroasă, deoarece presupune negarea firescului, ruperea ordinii naturale a lucrurilor, prin instaurarea nonsensului sau a anormalităţii în logica universală.[21]

Sfera de desfăşurare a *tragicului* este tragedia antică, specie literară care pune în lumină lupta eroică a omului împotriva fatalităţii, a destinului impecabil împotriva injustiţiei şi a forţelor răului. Aristotel, în Poetica, defineşte tragedia ca „imitaţia unei acţiuni alese şi depline, cu o anume întindere, într-o limbă frumoasă, deosebită ca formă, potrivit diferitelor părţi ale tragediei, imitaţie făcută de persoane în acţiune, iar nu printr-o povestire şi care, stârnind mila şi frica, săvârşeşte modificări caracteristice unor asemenea emoţii."

Din primele versuri ale Maclei, poetul spune că mânia lui Ahile, care constituie punctul central al epopeii, este cauza morţii atâtor eroi şi „astfel împlinită fu voia lui Zeus". Personajele pe care le animă aezii ştiu ce amestec au zeii în nenorocirea lor; este ceea ce Priam îi spune Elenei: „Nu-mi eşti doar tu vinovată, ci singuri de vină sunt zeii care-mi aduseră amarnic război cu aheii..." Elena este la fel de convinsă de acest lucru şi, în Odiseea, îi declară lui Telemah venit din Sparta împreună cu Pisistrate, unul dintre fiii lui Nestor „Nălţate Menelaos şi voi fiii\ Vestiţilor viteji, de bună seamă,/ Ca unul care poate toate cele,/ (Zeus) dă foc bun şi rău pe lumea asta,/ Când unuia, când altuia[22] (Odiseea, IV, 330—333, trad., G. Murnu, ESPLA, 1956, p. 94).

În concluzie, *valorile estetice* conferă limbajului conceptual de azi valorile esenţiale. Valorile sunt valabile; ele nu sunt sursa realităţii, ci justificarea ei a priori; nu sunt „creaţii formale", ci „materii" (= conţinuturi, structuri sau modele), iar aprioritatea cunoaşterii lor „nu este intelectual-reflexivă, ci emoţional-intuitivă.

Înăuntrul frumosului, în genere, *sublimul* se opune faţă de un şir de *valori estetice* şi de varietăţi de valori: *graţios, fermecător, idilic, drăgălaş, amabil* etc. Fiecare contrar al *sublimului* constituie o întreagă grupă.

BIBLIOGRAPHY

1. Boboc, A. Categoriile Estetice în „Ontologia Critică" a lui N. Hartmann. În:Studii de teoria categoriilor, Bucureşti: Editura Academiei Române, 2018
2. Boldea, I. Estetică generală. Pentru uzul studenților. Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2007
3. Chiriță, R. Estetica. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov, 2010
4. Eco, U. Limitele interpretării. Constanța: Editura pontică, 1996
5. Grati, A. Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar. Chișinău: Arc, 2018
6. http://elearning.masterprof.ro/lectiile/romana/lectie_56/sursele_comicului.html
7. https://sites.google.com/site/pop4tibi/
8. https://www.scritub.com/arta-cultura/Estetica-si-limbajul-despre-ar65232.php
9. Molea, V. Valorificarea expresiv-estetică a oralității în creația lui Ion Creangă. În: Limba română. Nr. 7-8, anul XXVIII, 2018
10. Nadin, M. Arta de a trăi. Elemente de metaestetică. București: Eminescu, 1972
11. Nebert, R. Sublimul. De la teorie estetică la experienţă individuală. Cluj-Napoca: Universitatea „Babeș-Bolyai", 2019
12. Odiseea, IV (trad., G. Murnu). București: ESPLA, 1956

[21]Boldea, I. Estetică generală. Pentru uzul studenților. Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2007, pag.59
[22]Odiseea, IV (trad., G. Murnu). București: ESPLA, 1956, pag.94

13. Ricoeur, P. La metáfora viva. Madrid: Trotta, 2001
14. Romeu, V.L. Secreto y metáfora en la configuración estético-discursiva del arte: dos aspectos semióticos. En: Comunicação & Inovação, PPGCOM/USCS v. 16, n. 31 (7-26). México: Universidad Autónoma de la Ciudad de México, Departamento de Comunicación, 2016
15. Rosenkranz, K. Estetica urâtului (Între frumos şi comic). Bucureşti: Editura Meridiane, 1980
16. Zafiu, R. Evaluarea umorului verbal. În: Limba română – stadiul actual al cercetării. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2007

LEXICAL ELEMENTS AND STRUCTURES USED IN THE ARCHIVE DOCUMENTS THAT ENHANCE THE RULERS' SENTENCES

Iustina Burci
Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova

Abstract: Nowadays, the drafting of any official documents implies the existence of certain specific composition norms, both on addressing the content and its writing, according to the "case" it belongs to. The same regulation applies also to the older documents that were similarly enhancing, in their contents, certain points: the symbolic and verbal invocation, the entitling of the issuing person, the salutation, the intervention, the provision, the sanctioning etc. Moreover, there were used specific words and lexical structures that would enforce the ruler's decisions. They are to be the object of our analysis, throughout the present paper.

Keywords:*archive documents, ruler's decisions, structure, lexical elements, regulation*.

Redactarea unui act oficial – fie că este vorba despre un document legislativ, un raport tehnic, un proces-verbal, un comunicat de presă, un discurs etc. – urmează, pentru a fi cât mai clară și eficientă, și pentru a persuada rapid conștiința receptorilor, anumite norme prestabilite.

Scriitura juridică, spre exemplu, ca să ne poziționăm din start asupra domeniului pe care îl avem în vedere în paginile lucrării, este un „tip de scriitură tehnică, utilizată în domeniul dreptului de legiuitor, avocați, judecători, autori de texte legale și alți practicieni ai dreptului pentru a exprima analize legale făcute de aceștia, ori drepturi și obligații legale"[1]. Există astăzi, în spațiul respectiv, legi (la nivel de țară, dar și al Comunității Europene)[2] care reglementează modul în care aceasta trebuie să fie făcută, din punctul de vedere al structurării[3] și tehnoredactării materialelor/hotărârilor. Literatura de specialitate este una vastă, căreia i se adaugă, grație rețelei de internet, și consilierea on-line[4] în ceea ce privește realizarea documentelor din această sferă.

Rigoarea întâlnită la întocmirea actelor juridice, a actelor oficiale în general, nu este însă apanajul vremurilor noastre. Stau mărturie numeroasele înscrisuri aflate în arhive, cuprinse astăzi – în număr foarte mare – în diverse colecții de documente. Indiferent de categoria socială căreia îi aparțineau emitenții (boierii cu rang, călugări sau preoți, domnul – singur sau împreună cu divanul, înalți ierarhi, marea boierime, marii dregători, meșteșugari, mica boierime fără rang, militari, negustori, obștile sătești, orășenii, sătenii – când luau bani cu împrumut și se prezentau „chezași

[1] https://www.juridice.ro/835/despre-scrierea-legala.html (site accesat la data de 2.04.2020).
[2] *Ibidem*; https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/bb87884e-4cb6-4985-b796-70784ee181ce (site accesat la data de 2.04.2020).
[3] Iată doar un exemplu în care apar câteva dintre regulile aplicabile actelor normative; astfel, un act normativ „va avea titlu. Numărul, data și semnătura conducătorului instituției vor fi scrise în clar. Titlurile anexelor (sau ale actelor internaționale ce îl însoțesc) vor fi identice cu titlurile menționate în cuprinsul actului normativ. Dacă actul normativ cuprinde note de subsol, acestea vor fi în concordanță cu referirile din cuprinsul actului". (http://www.monitoruloficial.ro/RO/article--Condi%C8%9Bii_de_redactare--246.html – site accesat la data de 31.03.2020).
[4] De pildă, pe situl https://www.colorful.hr/totul-despre-contractul-de-donatie-acte-necesare-mod-de-incheiere-si-taxe-de-platit/ se găsesc modele de contracte de donație, în funcție de obiectul donat: casă/apartament, teren, autovehicul etc. (site accesat la data de 02.04.2020).

unii pentru alții”[5] sau când vindeau moșii ori chiar pe ei înșiși celor înstăriți – , țăranii liberi) și de tipologia lor (fie că erau *cărți domnești* – de moșie, de cumpărătoare, de schimb, de hotărnicie, miluitoare etc.), *„cărți de pace și răpaos”*[6], *urice* (acte vechi de cumpărare), *zapise* (contracte private de vânzare-cumpărare, schimb, împrumut de bani etc.), *răvașe* (acte domnești de desemnare a boierilor hotarnici, jurători, tocmelnici care erau delegați de către domnie pentru o anchetă în teritoriu și care realizau o judecată preliminară a speței)[7], *testamente*, *acte de donație*, *contracte de înfrățire pe moșie*, *cărți de afurisenie ori de blestem*, actele aveau, de regulă, o anumită formă protocolară și un anumit conținut, pe care îl vom prezenta și noi în continuare. Iată, așadar, pentru început, „cuprinsul” (ale cărui puncte sunt atinse total sau parțial, în funcție de natura) documentelor:

Invocația simbolică – crucea – prezentă în majoritatea actelor, simplă sau ornamentată (†).

Invocația verbală a Sfintei Treimi, întâlnită, de obicei, în testamente („În numele Tatălui și al Fiului și al Dfântului Duh, Treimea nedespărțită și de o ființă. Amin” – *DRH,* vol. XXX, doc. nr. 355, 20 decembrie 1645).

Intitulația – numele voievodului, titlul și devoțiunea („… Io Matei voievod și domn a toată Țara Ungrovlahiei” – *DRH,* vol. XXX, doc. nr. 32, 24 ianuarie 1645), urmate de filiație („nepotul marelui și preabunului, bătrânului, răposatului Io Basarab voievod” – *ibidem*). „În actele private, intitulația cuprindea numele emitentului, precedat de formula *adică eu* și urmat de calitatea emitentului, proveniența, descendența pe linie paternă sau, în cazul emitentelor, precizarea referitoare la soț” (*DRH*, vol. XXXII, p. XII; vol. XXXVIII, p. XI): „† Adică eu, diiaconul Gherghe și cu frate-meu Stanciului, nepoții Lupului cel mare ot Mâstănești…” (*DRH,* vol. XXX, doc. nr. 50, 25 februarie 1645). În schimb, dregătorii importanți încep prin a-și scrie direct numele și rangul: „† Stroe vistiiar scris-am și mărturisescu…” (*DRH,* vol. XXXVIII, doc. nr. 168, 20 august 1653).

Salutația – este întâlnită în poruncile domnești sau în scrisorile înalților dregători; ea cuprindea urări de bine sau de sănătate. Formula utilizată atât de către domn, cât și de ceilalți emitenți era *zdravie,* adică „sănătate”: „… Io Matei Basarab voievod și domn. Scriem domnia mea cinstitului și credinciosului dregător al domniei mele, jupan Spahiul mare ban al Craiovei, sănătate” (*DRH,* vol. XXXVIII, doc. nr. 185, 3 septembrie 1653).

Arenga – podoabă retorică a diplomaticii, mai rar întâlnită în documente: „Cea care din neființă în ființă toate le-a prefăcut, cele văzute și cele nevăzute, Treime fără de început, căreia într-o ființă de închinăm și cea slăvită în trei părți alcătuitoare… ființă fără de păcat, sfințenie neînțeleasă, putere neoprită, mare a bunătăților, unul Dumnezeu atotcuprinzător, care spunând Legea, a poruncit lui Moise să ridice cortul în care să se aducă rugăciuni și rugi pentru îmbunarea Lui, în înfățișare trupească a spus fruntașului apostol Petru: «Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica mea…»…” (*DRH,* vol. XXX, doc. nr. 52, 28 februarie 1645).

Intervenția – apare precizarea că actul este rezultatul solicitării cuiva: „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarab voievod și domn. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele slugii domniei mele, Iștfan stolnic din Câinești, din județul Vâlcea ca să fie volnec cu această carte a domnie mele să-ș ia un loc de livade de la Radul de aceia de sat, livade pentru livade, pentru că au venit Iștfan stolnic denpreună cu Radul aicea, naintea domni<i>i mele la divan, de s-au pârât de față pentru o livade” (*DRH,* vol. XXX, doc. nr. 36, 28 ianuarie 1645).

Dispoziția – emitentul justifică dispoziția luată prin invocarea autorității morale a instanțelor care se antepronunțaseră asupra cazului: „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarab… dă domnia

[5]*Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Țara Românească, vol. XXXVIII, 1653, volum întocmit de Oana Rizescu, Marcel-Dumitru Ciucă, Florina Manuela Constantin, Andreea Iancu, București, Editura Academiei Române, 2009, p. VIII. Informația utilizată în paginile de față a fost extrasă din lucrarea citată și din: *DRH*, vol. XXX, 1645, întocmit de Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998; *DRH,* vol. XXXII, 1647, volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2001; *DRH,* vol. XXXVI, 1651, întocmit de Oana Rizescu și Marcel Dumitru Ciucă, București, Editura Academiei Române, 2006; *DRH*, vol. XXXVII, 1652, întocmit de Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.

[6]*DRH,* vol. XXXVII, p. VII.

[7]*DRH,* vol. XXXVIII, p. VII.

mea această poruncă a domniei mele acestui om… ca să-i fie ocină în Poienărei … de peste tot hotarul și cu tot venitul cât se va alege, pentru că <este> veche și dreaptă ocină întocmită și aleasă de bătrânii satului Poienărei…" (*DRH*, vol. XXX, doc. nr. 10, 11 ianuarie 1645).

Sancțiunea materială – manifestată sub mai multe forme: lovirea de nulitate a unor acte și confiscarea lor, amenințarea cu „certarea domnească", bătaia în divan, ca pedeapsă pentru încercarea de a intra, prin înșelăciune, în posesia unei moșii, scoaterea din divan cu mare „scârbă și rușine" (un fel de supunere la oprobiul public urmată de dizgrație) și, nu în ultimul rând, pedeapsa capitală.

Pedeapsa spirituală – aparea sub forma blestemului, în variante mai dezvoltate sau mai restrânse; era prezentă atât în testamente, acte de donație, de înfrățire etc., cât și în hrisoavele domnești: „Și am pus și blestem [popa Vancea – n.n.], cene să va scula să spargă ac<ea>stă frăție a noastră, au den ruda noastră, au di frați cari au cu noi moșie, acela să fie anatema și afurisit de 318 otețe iji sut vi Nichei, păntru că i-am întrebat pre toți" (*DRH*, vol. XXX, doc. nr. 86, 6 aprilie 1645); „Şi am pus domnia mea şi blestem: în urma noastră, pe cine îl va alege Domnul Dumnezeu să fie domn şi stăpânitor al Ţării Româneşti ori din ruda noastră, ori din alt neam îl rog să înnoiască şi să întărească această carte a domniei mele de învoială, cum este mai sus scris. Pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească şi să-l păzească în domnia lui şi în viaţa viitoare, sufletul lui. Iar dacă nu va cinsti şi nu va întări, ci-l va călca, şi în uitare îl va lăsa, acela să fie de trei ori blestemat şi anatema de 318 părinţi care au fost la Nicheia şi să aibă parte cu Iuda şi cu Aria la un loc, amin" (*DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 13, 15 ianuarie 1651, Târgovişte). Uneori, este inclus însuși Hristos în rândul celor care vor aplica pedepse: „Iar dacă nu va cinsti și nu va înnoi și nu va întări această carte a domniei mele, ci o va călca și o va nimici, acela să fie de trei ori blestemat și anatema și afurisit de vlădica Hristos și de 318 sfinți părinți care sunt la Nicheia și să aibă parte cu Iuda și cu Arie la un loc, amin" (*DRH*, vol. XXX, doc. nr. 47, 20 februarie 1645, Târgoviște)".

Coroborația – puterea probatorie a unui act – era asigurată de formule consacrate, rezervate domnului, dar și de voința unor persoane private: „altă asupreală să nu fie" (*DRH*, vol. XXXII, p. XVI).

Subscrierile sunt reprezentate de iscăliturile (amprentele ori pecețile) martorilor prezenți la emiterea sau la scrierea actelor: „Şi pintru mai adevărată credinţa, am scris eu, cu mâna mea" (*DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 101, 1 iunie 1651); „Pentru credinţa mi-am pusu pecete şi iscălitura, ca să să creză şi să ‹să› ştie" (*DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 18, 22 ianuarie 1651); „Şi pentru credenţă, ne-am pus şi degetele în loc de peceţi" (*DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 14, 16 ianuarie 1651, Târgovişte).

Mențiunea scribului varia de la formule solemne până la formule tipice copiștilor de manuscrise sau altele care exprimă libera voință a grămăticului: „Și am scris eu, popa Sima ot Dragosloveni" (*DRH*, vol. XXXII, doc. nr. 49, 16 februarie 1647); „Și am scris eu, Stan grămătic, în cetatea de scaun în Târgoviște, luna mai 28 zile și de la Adam cursul anilor 7155 <1647>" (*DRH*, vol. XXXII, doc. nr. 156, 28 mai 1647, Târgoviște).

Conținutul documentelor este foarte variat, o multitudine de probleme de istorie socială, „dar și de antropologie istorică și de istorie a vieții cotidiene"[8] regăsindu-se în paginile lor.

Pe lângă sancțiunile materiale și spirituale care făceau parte din „arsenalul" menit să-i descurajeze pe toți aceia care nu recunoșteau hotărârile domnești, luate întotdeauna „ după dreptate și după legea lui Dumnezeu, împreună cu toți cinstiții dregătorii domniei mele…."[9], apar în documente și o serie de elemente și expresii lexicale auxiliare, care ajutau la securizarea poruncilor domnești din punctul de vedere al duratei „valabilității" deciziilor (ea se putea întinde pe o perioadă nedeterminată)[10] ori al eventualilor contestatari ai hotărârilor. Potențialii contestatari[11] se încadrau

[8] *DRH*, vol. XXXVII, p. XVI.

[9] *DRH*, vol. XXXVI, doc. 142, 2 iulie 1651, Târgoviște.

[10] Pe parcursul vieții receptorului, al copiilor, nepoților și strănepoților acestuia: „Iară domnia mea [Matei Basarab – n.n.] am dat boiariului domni<i>i mele, Lupului vornicul ca să-ş ție rumânii cu toată moșâia lor den Ionești cât se va alege, cu bună pace, cum l-am miluit domnia mea să-i fie moșâie *lui și feciorilor și nepoților și strănepoților*" (*DRH*, vol. XXX, doc. nr. 69, 14 martie 1645, Târgoviște); foarte des apare și mențiunea „în veci": „Și am vândut noi de a

atât în rândul consangvinilor (mai mult sau mai puțin apropiați) celor care dețineau diverse bunuri (mobile și imobile), dar și în rândul unor străini care revendicau, în general, anumite proprietăți. În documentele de arhivă, toți aceștia sunt adunați, de regulă, sub cupola unui singur cuvânt – pronumele negativ *nimeni*. El indică inexistența unei ființe, accepție potențată aici și de suprapunerea unui alt sens, cel al interdicției, pe care îl intuim, pentru vremea respectivă, în subsidiarul cuvântului. Pronumele *nimeni* este întâlnit în majoritatea covârșitoare a înscrisurilor domnești, de regulă „în compania" unuia sau mai multor apelative (după cum se va vedea în continuare); toate însoțite, la rându-le, de conjunctivul imperativ, forma negativă (*să nu aibă, să nu se clintească*), care contribuie, o dată în plus, la întărirea interdicției de a face altfel decât a fost stabilit prin „lege". Redăm mai jos aceste apelativele, identificate, în mare măsură, în componența unor structuri lexicale complexe. Menționăm, totodată, faptul că din multitudinea documentelor ne vom opri cu deosebire – constrânși și de spațiul tipografic – asupra celor emise de către domnitorul Matei Basarab. Iată termenii:

a m e s t e c – „intervenție într-o acțiune; participare (necerută sau forțată) în treburile sau relațiile altora"[12]: „Întru aceea, acești mai sus-ziși megiași așa s-au tocmit ca să țină aceste mai sus-spuse locuri Ion pe Neajlov. … Și a văzut domnia mea și cartea cinstitului dregător al domniei mele, jupan Dragomir mare vornic la mâna lui Ion, ca mai mult *treabă și* ***amestec*** Stan *să nu aibă*"[13];

b â n t u i a l ă – „(pop.) supărare, necaz, vătămare; expr. *fără nici o bântuială* – în bună voie, nesupărat de nimeni"[14]: „ …am dat domnia mea tuturor moștenilor satul Bălțații, tot satul și cu fiii lor ca să fie de acum înainte în pace și liberi de vecinie ei și fiii lor de către slugile domniei mele … *de către nimeni* ***bântuială*** *să nu aibă* … și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele"[15];

c l i n t i t (și sub forma *clătească*) / **n e c l i n t i t** – „a (se) mișca puțin din loc; a schimba; (fig.) a determina pe cineva să-și schimbe o hotărâre, o părere"[16]: „Pentru aceasta am dat și domnia mea [Matei Basarab – n.n.] cinstitului dregător al domniei mele, pan Costandin mare postelnic, ca să-i fie acești mai sus-ziși rumâni și ocinele din Zărnești și din Vârtoape de dedină și de ohabă fiilor și nepoților și strănepoților și *de nimeni* ***neclintit***, după zisa domniei mele"[17]; „Drept aceea și domniia mea însumi am dat cinstitului boierului domni<i>i mele jupan Drăgușin vel paharnic ca să-i fie lui moșia și rumânii care sânt pre rând mai sus-scrieși, de baștină și ohabnici feciorilor și nepoților și strănepoților și *dă nimeni* ***să nu să clătească*** după zisa domni<i>i mele"[18];

c o t r o p i r e – „ocupare prin violență a unui teritoriu străin; luare în stăpânire a ceva; uzurpare a unui drept"[19]: „De aceea, am dat domnia mea sfintei mănăstiri Tismana și lui Mihai Comis, ca să aibă a stăpâni satul Rogova, tot satul cu tot hotarul, pe hotarele și pe semnele pe care le-a stăpânit Buzescul de mai înainte vreme și pe unde le-au pus acum acești mai sus-ziși boieri. Și mai multă *tulburare și* ***cotropire****să nu aibă* în veci de la Broscoveni"[20];

g â l c e a v ă – „ceartă între două sau mai multe persoane manifestată prin vorbă multă, discuții aprinse"[21]: „Și am vândut eu [Dobre, feciorul Neculei – n.n.] de a mea bunăvoie, fără de nicio silă, cu știrea tuturor rudeniilor mele și a vecinilor demprejur și den sus și den jos, ca să-i fie dumnealui vii de moșie ohabnică, ca și viile clisiariului, pentru căci că ș-au dat dumnealui a lui

---

noastră bunăvoie, fără de nici o silă, ca să-i fie dumnealui de moșie și ohabnică coconilor în veci" (*DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 116, 8 aprilie 1652, Târgoviște).

[11] „Iar cine va strica sau va sparge această tocmeală ce am făcut eu, *veri judecător, veri rudă, veri ce om va fi*, să fie afurisit…" (*DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 78, 6 martie 1652).

[12] https://dexonline.ro/definitie/amestec (site accesat la data de 8.04.2020).

[13] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 11, 12 ianuarie 1645, Târgoviște. Toate sublinierile din citate ne aparțin.

[14] https://dexonline.ro/definitie/b%C3%A2ntuial%C4%83 (site accesat la data de 31.03.2020).

[15] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 39, 31 ianuarie 1645.

[16] https://dexonline.ro/definitie/clinti (site accesat la data de 07.04.2020).

[17] *DRH*, vol. XXXVIII, doc. nr. 201, 25 septembrie 1653, Târgoviște.

[18] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 60, 5 martie 1645, Târgoviște.

[19] https://dexonline.ro/definitie/cotropire(site accesat la data de 08.04.2020).

[20] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 57, 26 februarie 1652, Târgoviște.

[21] https://dexonline.ro/definitie/g%C3%A2lceav%C4%83(site accesat la data de 08.04.2020).

direpți bani, ca să-i poată fi moșie cu pace, *fără de nici o* ***gâlceavă*** în veac”[22]; „Şi o am vândut dumnii lui [Stanciului vataf ot Băşăneşti-n.n.] noi, de bunăvoie noastră, cu ştirea şi cu întrebăciunea fraţilor de ocină şi a tuturor megiiaşilor de sat, ca să hie dumni‹i›i lui moşie bună şi direaptă şi habnică, stătătoare. *Şi de nime* ***gâlcevit***”[23];

n e a t i n s – „din care nu s-a luat nimic; care nu a suferit nicio schimbare; intact, întreg, nevătămat ”[24]: „… De aceea, însumi am dat domnia mea acestor megiași din Petrești de Sus ca să le fie ocină în Petrești de Sus partea lor de ocină, dedină și de ohabă fiilor și nepoților și strănepoților și *de nimeni* ***neatins*** după porunca domniei mele”[25].

n e c ă j i t – „(om) care are o durere sufletească; supărat; trist; nemulțumit de ceva sau de cineva”[26]: „Drept aceea, i-am dat domnia mea [Matei Basarab] boierului domniei mele, lui Ivașcu vel armaș Ceparu, ca să-i fie lui ocine și rumâni, ce scriu mai sus moșie ohavnică, lui și feciorilor și nepoților și strănepoților lui până în veac și de *către nimeni* ***necăjit*** să fie prin zisa domniei mele”[27];

n e î n t o r s – „care nu s-a întors sau n-a fost întors, răsucit sau schimbat în altă poziție, care a rămas pe aceeași parte sau față ca la început”[28]: „Şi am dat însumi domnia mea boiarului domniei mele Moisii spatar, ca să-i fie lui această moşie de la Odobeani, hotărâtă şi împietrită pă semnele şi hotarăle ce s-au scris mai sus, de baştină şi ohabnică, lui şi feciorilor lui, nepoţilor şi strenepoţilor lui, în veac, … să-i fie lui de baştină şi în bună pace şi moşie *statornică şi* ***neîntoarsă*** niciodată. *Şi de nimenea să nu se clătească*, după zisa domniei mele”[29];

n e s u p ă r a t – „neturburat, lăsat în pace, liniștit”[30]: „De aceea, are să stăpânească spătarul Andreiu această moșie din Iași, cu tot hotarul și venitul, de moștenire și ohabnică în veci, atât el, cât și copi‹i›i, nepoții și strănepoții lui, ***nesupărați*** *de nimeni*, după porunca domni‹i›i mele”[31];

n e s c h i m b a t – „care își păstrează conținutul, forma, aspectul vechi, care n-a suferit vreo schimbare”[32]: „Şi iar a cumpărat Stoica şi Oprea o cânepişte de la Neagoe din Cârsteienești, pentru 55 de aspri gata cu zapis şi cu martori scrişi … de a lor bunăvoie… a domniei mele, toate zapisele în mâna lui Badea, de i-am dat însumi domnia mea lui Badea ca să-i fie aceste ocine moştenire fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi *de nimeni* ***neschimbat***, după porunca domniei mele”[33]; „De aceea, am dat însumi domnia mea [Matei Basarab – n.n.] boierului domniei mele, lui Buliga căpitan, ca să-i fie acești vecini și acești țigani *de stăpânire și de moștenire* și ***de neschimbat*** fiilor și nepoților și strănepoților”[34];

o p r e a l ă– „piedică în calea unei acțiuni; obstacol”[35]: „Iar să nu vor vrea să dea seau vor fugi şi vor îmbla cu alte minciuni, aşa cum am dat domniia mea cum să hie rumâni Niculii pârcălabului cu feciorii lor şi cu moşiia lor şi cu tot ce vor avea, să-i fie lui moşii şi feciorilor lui. Şi de către *nimeni* ***opreală*** *să n-aibă* înaintea cărții domn‹i›i mele”[36];

s t a t o r n i c – „care este mereu la fel, care nu se schimbă; invariabil; definitiv; care nu încetează; durabil, permanent, continuu, neîntrerupt; (despre așezări omenești, despre populații

[22] *DRH*, vol. XXXVIII, doc. nr. 90, 27 martie 1653, Târgoviște.
[23] *DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 172, 23 august 1651.
[24] https://dexonline.ro/definitie/neatins(site accesat la data de 08.04.2020).
[25] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 45, 10 februarie 1645, Târgoviște.
[26] https://dexonline.ro/definitie/nec%C4%83jit (site accesat la data de 07.04.2020).
[27] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 126, 23 aprilie 1645, București.
[28] https://dexonline.ro/definitie/ne%C3%AEntors (site accesat la data de 31.03.2020).
[29] *DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 116, 12 iunie 1651.
[30] https://dexonline.ro/definitie/nesup%C4%83rat(site accesat la data de 08.04.2020).
[31] *DRH*, vol. XXXVIII, doc. nr. 197, 20 septembrie 1653, Târgoviște.
[32] https://dexonline.ro/definitie/neschimbat(site accesat la data de 08.04.2020).
[33] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 96, 15 martie 1652, Târgoviște.
[34] *Ibidem*, doc. nr. 161, 10 mai 1652, Târgoviște.
[35] https://dexonline.ro/definitie/opreal%C4%83 (site accesat la data de 31.03.2020). Vezi și expresiile: *a scoate (pe cineva) din oprele* – a face (pe cineva) să-și piardă cumpătul, să se tulbure; *la deal cu opintele și la vale cu oprele* – greu la deal, greu la vale”.
[36] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 17, 15 ianuarie 1645.

etc.); care nu-şi schimbă locul; stabil, fix; temeinic, consolidat"[37]: „Şi am dat însumi domnia mea boiarului domniei mele Moisii spatar, ca să-i fie lui această moşie de la Odobeani, hotărâtă şi împietrită pă semnele şi hotarăle ce s-au scris mai sus, de baştină şi ohabnică, lui şi feciorilor lui, nepoţilor şi strenepoţilor lui, în veac, … să-i fie lui de baştină şi în bună pace şi moşie ***statornică*** *şi neîntoarsă* niciodată. *Şi de nimenea să nu se clătească*, după zisa domniei mele"[38];

s t ă t ă t o r–„care stă pe loc, care nu se mişcă; nemişcat, fix"[39]: „Şi i-o am vândut [o delniță den Corșori – n.n.], ca să-i fie moşie *stătătoare* lui şi feciorilor lui, în veac"[40]; „Şi o am vândut de a mea bunăvoie şi am întrebat toate rudele mele şi toţ fraţii de moşâie şi nemea n-au vrut să cumpere, fără numai ce s-au aflat Anania roşul şi cu fraţii lui, anume: Chirca şi Vlaicul, de au cumpărat derept bani gata ughi 60. Însă Anania au cumpărat jumătate şi fraţii lui, Chirca şi Vlaicul, altă jumătate, ca să le fie lor moşâie şi coconilor *stătătoare* şi în veci neclintită"[41];

t u l b u r a r e– „pierdere a limpezimii, a transparenței unui lichid (din cauza impurităților); (fig.) tumult, dezordine, răzvrătire, răscoală"[42]: „Pentru aceea am dat domnia mea lui Șerbu şi lui Manolie şi lui Efrem şi cu fiii lor, ca să fie de acum înainte pace şi slobozi de vecinie, ei şi fiii lor de către Muja monahul care este mai sus-scris şi de către fraţii lui şi de către fiii lui şi de către toate rudeniile lui, *de nimeni* ***tulburare*** *să nu aibă în veci*, şi *de nimeni neclintit*, după porunca domniei mele"[43];

v a l – „apă de mare, de râu sau de lac, agitată şi ridicată de furtună; fig. (înv. şi pop.) încercare grea; neplăcere, necaz"[44]: „Deci, domnia mea am judecat pre direpţ şi pre lege, împreună cu tot divanul, cum câţi stânjăni de ocină vor fi vânduţi şi zălojăţi, să şâ-i ţie Petru, iar rumâni şi câtă moşâie va fi nevândută şi nezălojătă, să şâ-i ţie boiariul domniei mele, Lăudat comis, şi cu jupâneasa lui, Ancuţa, cu bună pace, să le fie moşâie stătătoare în veci, *altu* ***val*** *să nu mai aibă*"[45];

v a l s a u b â n t u i a l ă – „Derept aceea, domnii mele am dat cinstitului dregătorului domn<i>i mele, jupan Dumitru dvornic şi fiiu-său, Radul logofăt, ca să-ş ţie satul Tătarul cu tot venitul, cu bună pace şi de *nimenilea* ***val sau bântuială*** *să n-aibă*"[46].

Pe baza informației prezentate, vom face câteva scurte observații.

Prima dintre ele se referă la beneficiarul documentului; astfel, prin intermediul actelor emise de către domnitor (şi nu numai de către acesta) puteau căpăta statutul de „inamovibilitate" atât persoanele: „Milostiiu Bojiiu, Io Matei Basaraba, voievoda i gospodin. … Deci am judecat domnia mea cum să-ş ţie *ei* ocinile cu bună pace şi cu tot venitul, din hotar până în hotar, iar *alt nimeni să nu să amestece a le intra în moşie*"[47], cât şi unele bunuri, mai specific, satele, moşiile, viile: „Iar, de nu-i va întoarce bani<i> ce va face partea lui până la câşlege la păresimi, şi de nu-ş va purta grija de acum înainte, să aibă a-şi plătirea ce-i va face partea de bir, iar boiarinul domni<i>i mele să fie volnic a o ţinerea şi să fie *moşie stătătoare* în veci…"[48]; „Direpţ aceea, domnia mea am dat boiarinului domni<i>i mele, lui Gorgan cliucer, ca să aibă a-ş ţinerea pintru aceşti bani, carii scriu mai sus, *satul Stoineştii cu toţ rumânii şi cu tot hotarul*, cu bună pace, să-i fie *stătători*"[49]. Consideraţi drept „bunuri" ale celor înstăriți, inclusiv ţiganii puteau fi de baştină, de ohabă sau stătători: „Deci se-au pârât Gherghi vistier de faţă cu Buzescul şi am judecat să-ş ia Gherghi vistier

[37] https://dexonline.ro/definitie/statornic (site accesat la data de 31.03.2020)
[38] *DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 116, 12 iunie 1651 (vezi nota 29).
[39] https://dexonline.ro/definitie/st%C4%83t%C4%83tor (site accesat la data de 08.04.2020).
[40] *DRH*, vol. XXXVIII, doc. nr. 150, 5 iulie 1653, Târgovişte.
[41] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 2, 3 ianuarie 1652.
[42] https://dexonline.ro/definitie/tulburare (site accesat la data de 07.04.2020).
[43] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 58, 3 martie 1645, Târgovişte.
[44] https://dexonline.ro/definitie/val (site accesat la data de 31.03.2020); de unde şi expresiile: *valurile vieții* (sau *lumii, lumești)* – greutățile, încercările prin care trece omul în viață; vicisitudinile vieții; *a face cuiva val* – a provoca cuiva neplăceri, a-i face greutăți; *a avea val* – a avea neplăceri, dificultăți; a trece printr-un pericol, printr-o cumpănă.
[45] *DRH*, vol. XXXVI, doc. nr. 65, 10 aprilie 1651.
[46] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 9, 10 ianuarie 1645, Târgovişte.
[47] *DRH*, vol. XXXVI, 17 august 1651, Târgovişte.
[48] *DRH*, vol. XXXII, doc. nr. 24, 15 ianuarie 1647.
[49] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 79, 6 martie 1652.

alți țigani și alte țigance de la Buzescul, căci că nu i-au vândut *țigani* buni și *stătători*, ca să-i poată fi moșie cu pace"[50].

Apoi, din punctul de vedere al formei pe care o îmbracă elemente lexicale utilizate cu scopul de a arăta irevocabilitatea hotărârilor[51] voievodale, remarcăm mai întâi faptul că pronumele negativ apare atât în variantă literară – *nimeni*, dar mai ales cu forme grafice vechi – *nimenilea, niminea, nimelea* – specifice unei perioade în care se afla în evoluție nu doar societatea, ci însăși limba română. Inventarul formelor se poate îmbogăți[52] dacă extindem aria cercetării. Astfel, în documentele emise de către persoane particulare întâlnim și variantele ***nime*** („… datu-mi-em moșia din Groșani cât mi se va veni parte mea de cătră altor frați, jumătate de pre uscat și den pădure și den apă și din câmp și din tot hotarul cât mi se va veni. De acum nainte trabă să nu mai aibă nici eu [Mănea Groșanul-n.n.], nici feciorei miei, nici *nime* den neamul mieu până va fi sfânta mănăstire, păntru căci am dat de bunăvoia mea, că m-au ajunsu legea ci divanu"[53]), ***nimea*** („Iar să nu vor vrea să dea seau vor fugi și vor îmbla cu alte minciuni, așa am dat domniia mea cum să hie rumâni Niculii pârcălabului … Și de cătră *nimea* opreală să n-aibă…"[54]), ***nimene*** („Deci aceste 3 pogoane de vie ci le-am cumpărat eu [jupâneasa Nedelia comisoaia – n.n.] le-am dat jupânului Costandin vel postelnic de mi-au dat toți banii gata, ughi 37 i pol, câți i-am dat și eu, ca să fie toate pre seama dumnealor. Și am dat dumnealui și zapisele vânzătorilor miei, ce scriu mai sus. Și le-am dat toate de bunăvoia mea, ca să fie dumnealor de moșie ohabnică și coconilor dumnealor, nepoților strănepoților, *de nimene cletit*"[55]) și ***niminimea*** („Iar alt *niminimea* treabă cu partea jupâneasei mele [jupân Dragomir vel vornic-n.n.] să n-aibă…"[56]).

Variante fonetice vechi apar și în cazul cuvintelor *(ne)clintit, a (nu se) clinti*, utilizate în documentele de arhivă și cu formele *(ne)clătit,* (*să nu se*) *clătească, cletit.*

Adverbul *nu*, prefixul negativ *ne-*, prepoziția compusă *fără de* și adjectivul pronominal *nicio* fac parte, de asemenea, dintre mijloacele gramaticale utilizate pentru a exprima interdicția încălcării actului: *nimineabântuialăsă* ***n****-aibă, de nimeni* ***ne****clintit,* ***ne****supărați de nimeni, de nimeni* ***ne****schimbat,* ***fără de nicio*** *gâlveavă* etc. În multe acte, sunt întrebuințate, pentru a potența valoarea hotărârii domnești, mai multe dintre elementele și expresiile lexicale citate în același loc: „…să-i fie lui de baştină şi în bună pace şi moşie *statornică şi neîntoarsă* niciodată. *Şi de nimenea să nu se clătească*, după zisa domniei mele" (vezi **neîntors**); „… *de către nimeni* ***bântuială*** *să nu aibă* … și *de nimeni neclintit*" (vezi **bântuială**).

În ceea ce privește categoria gramaticală, cei mai mulți dintre termeni aparțin clasei substantivelor și adjectivelor; din prima categorie fac parte apelativele *amestec, bântuială, cotropire, gâlceavă, opreală, tulburare, val*, iar din cea de-a doua, *neatins, neclintit, gâlcevit, necăjit, neîntors, nesupărat, neschimbat, statornic* și *stătător*. Acestora li se adaugă și verbul *clinti* din formula *de nimeni să nu să clintească / clătească*. Alături de expresia *și de nimeni neclintit,* formula citată anterior este „preferată" în foarte multe documente, cel puțin în materialul pe care l-am consultat. Cele două construcții au fost simțite, probabil, ca având și cel mai mare impact în conștiința celor care s-ar fi putut ridica „cu pără" împotriva deciziilor luate, prin asocierea dintre *nimeni* și *neclintit* / (*să nu se*) *clintească* cuvinte care creează imaginea interdicției absolute.

---

[50] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 34, 27 ianuarie 1645.
[51] Pe lângă stabilirea unor pedepse simbolice sau reale și a blestemului.
[52] Se poate îmbogăți, totodată, și numărul expresiilor lexicale. Iată doar un exemplu: într-un document din 15 august 1653, un anume Vasilie scria: „… Iar părintele, deca au văzut atâta ***val ce l-au învăluitu***, vrut-au de să-ș ia viile carii au fost date de vară-me, Stoică, carii sânt denainte casii mele, eu iar am căzutu cu rugăciune de m-am rugat la părintele Macarie și m-am prinsu denainte dumnelui, jupan Moisi spatar, ispravnicul orașului, cum de azi nainte, de voiu mai face părintelui Macarie sau altui egumen carii Dumnezeu i va aduce la ace sfântă mănăstire ***vreun val sau vreo gâlceavă***, eu să fiu datoru să dau judecătorului, ce va fi cu ughi 50 și să fiu pedepsit cu închisoare" (*DRH*, vol. XXXVIII, doc. nr. 166).
[53] *DRH*, vol. XXX, doc. nr. 82, 2 aprilie ante 1645.
[54] *Ibidem*, doc. nr. 17, 15 ianuarie 1645.
[55] *Ibidem*, doc. nr. 315, 24 octombrie 1645.
[56] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 78, 6 martie 1652.

Utilizarea tuturor acestor elemente și expresii lexicale (specifice epocii) ne conduc către ideea (general valabilă) că respectarea legii nu este o opțiune și că – din moment ce „aceasta v-am scris, într-alt chip să nu fie”[57], „după porunca domniei mele”[58] – , încălcarea ei atrage după sine sancțiuni materiale și spirituale.

BIBLIOGRAPHY

1. *Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXX, 1645, întocmit de Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998.

2.*Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXII, 1647, volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2001.

3. *Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXVI, 1651, întocmit de Oana Rizescu și Marcel Dumitru Ciucă, București, Editura Academiei Române, 2006.

4. *Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXVII, 1652, întocmit de Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.

5. *Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXVIII, 1653, volum întocmit de Oana Rizescu, Marcel-Dumitru Ciucă, Florina Manuela Constantin, Andreea Iancu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009.

SURSE ON-LINE

https://www.juridice.ro/835/despre-scrierea-legala.html (site accesat la data de 2.04.2020).

https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/bb87884e-4cb6-4985-b796-70784ee181ce (site accesat la data de 2.04.2020).

http://www.monitoruloficial.ro/RO/article--Condi%C8%9Bii_de_redactare--246.html – site accesat la data de 31.03.2020.

https://www.colorful.hr/totul-despre-contractul-de-donatie-acte-necesare-mod-de-incheiere-si-taxe-de-platit/ (site accesat la data de 02.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/amestec (site accesat la data de 8.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/b%C3%A2ntuial%C4%83 (site accesat la data de 31.03.2020).

https://dexonline.ro/definitie/clinti (site accesat la data de 07.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/cotropire (site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/g%C3%A2lceav%C4%83 (site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/neatins(site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/nec%C4%83jit (site accesat la data de 07.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/ne%C3%AEntors (site accesat la data de 31.03.2020).

https://dexonline.ro/definitie/nesup%C4%83rat (site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/neschimbat (site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/opreal%C4%83 (site accesat la data de 31.03.2020).

https://dexonline.ro/definitie/statornic (site accesat la data de 31.03.2020).

https://dexonline.ro/definitie/st%C4%83t%C4%83tor (site accesat la data de 08.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/tulburare (site accesat la data de 07.04.2020).

https://dexonline.ro/definitie/val (site accesat la data de 31.03.2020).

[57]*DRH*, vol. XXX, doc. nr. 85, 5 aprilie 1645.

[58]*DRH*, vol. XXX, XXXII, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, passim.

INDICES OF THE DIAPHASIC VARIATION IN THE RSSM SOVIET PRESS

Liliana Botnaru
PhD student, Centre of Linguistics, Institute of Romanian Philology „Bogdan Petriceicu-Hasdeu"

Abstract: From the perspective of the diaphasic dimension, the variation focuses on the report of the transmitter and the receiver, to whom the information is intended. Any transmitter's text is elaborated by a deliberate manipulation of the expression, requesting a certain attitude or a certain feedback from the receiver. For this reason, referring to the wooden language of the RSSM Soviet press and to the authors of political articles, intended for the public, we cannot speak precisely of an individual style or an individual variability, as the motivational factors of the transmitter are, in fact, political orders. They have a collective and ideological character, which „guide" the written discourse to correspond to these orders and to produce a certain attitude or interpretation on the part of the receiver.

Keywords: variety, variability, diaphasic variation, indices of diaphasic variation, wooden language.

Perioada regimului sovietic de după al doilea război mondial se caracterizează printr-o activitate asiduă a unui „creier" propagandistic centralizat atât în instituțiile administrative, cât și în cele culturale, de învățământ și religioase. Informarea în masă, moldovenizarea și sovietizarea se efectuau pe diferite filiere, un rol catalizator avându-l presa, care nu mai deținea o funcție exclusiv mediatică, ci căpătă și una politică, devenind un instrument de manipulare și de realizare a obiectivelor forțelor politice. Anume prin intermediul presei periodice, poporul basarabean era pus la curent cu organizarea socială „corectă", cu „adevărata" sa identitate, istorie și limbă, cu „bunăvoința" poporului rus și cu „beneficiul" comunismului asupra vieții lor sociale.

În anii 1944-1960, presa periodică promova agresiv ideologia comunistă, valorile sovietice și milita cu înverșunare pentru adevăr – adevărul comunist, pentru asigurarea ordinii interne și pentru „hărnicirea obștii".

Efectuând o analiză strict lingvistică sau, mai larg, semiotică a titlurilor din presa periodică a anilor 1944-1960, observăm că acestea, prin formele și strategiile de intitulare, reprezintă intențiile și obiectivele de partid, promovând teme de ordin cotidian, care ar trebui să constituie sfera de interes a publicului larg.

Nu putem afirma că din 1960 situația se schimbă considerabil. Elena Negru și Gheorghe Negru notează că „în preambulul hotărârii CC al PCM *Despre literatura care vine în republică din străinătate* din 1 februarie 1966 se arăta, printre altele, că în multe dintre publicațiile ce intrau în RSSM era falsificată realitatea, iar acest fapt „dezorienta oamenii muncii din republică", influența „negativ asupra formării unei concepții veridice despre lume în rândul populației republicii, mai cu seamă în rândul tinerilor", crea „confuzie în mințile lor", „dădea naștere dispozițiilor nesănătoase" (Negru 2019). În acest context, menționăm că limbajul presei periodice din 1944-1960 este un limbaj clișeizat, stereotip, care se precipită în jurul unor probleme ce vizau, mai ales, populația rurală și clasa muncitoare, iar din 1965, apar tot mai des discursuri ale liderilor de partid și de stat, precum și variate rapoarte ale congreselor, prin care autorii se arată îngrijorați și critică accentuarea problemei naționale de pe teritoriul basarabean. Pe lângă capacitatea de influențare a maselor, presa avea și o arie de răspândire mai mare decât oricare alt mijloc de difuzare a informației, promovând cu asiduitate valorile și ideile socialiste.

Variația prin prisma dimensiunii diafazice se axează pe raportul **emițător**, în cazul nostru autorul articolelor analizate și **receptor** (cel căruia îi este destinată informația). Emițătorul își

elaborează discursul, astfel încât mesajul pe care vrea să îl transmită să fie interpretat corect, corectitudinea vizând anume „**interpretantul final**", dacă e să apelăm la noțiunea cu care operează lingvista Lilia Răciulă (Răciulă 2010) (termen preluat, la rândul său, de la Ch. Pierce), care include atât „**interpretantul imediat**" (sensul denotativ sau invarianta semantică), cât și pe cel **dinamic**(sensul contextual). De fapt, suntem în acord cu afirmația lui Umberto Eco care susținea că libertatea interpretativă a receptorului este ghidată de către autor, acesta urmărind „a ne insera în mod liber într-un univers care totuși este întotdeauna cel voit de autor" (Eco 1969, p. 44), unul elaborat în funcție de **factorii motivaționali** ai emițătorului. Astfel, orice **text** al emițătorului este elaborat printr-o **manipulare** dibace **aexpresiei**, solicitând o anumită atitudine sau un anumit **feedback** din partea receptorului. Anume acest aspect diferențiază stilurile individuale ale autorilor, construind corelația dintre expresie și conținut, motivând alegerea unor variante combinatorii sintactice sau lexico-semantice în funcție de competențele lingvistice, psihologice și de creativitate ale autorului, dar, mai ales, de competențele de percepție și de interpretare ale receptorului, cel care devine „manipulat".

Din această perspectivă, referindu-ne la limba de lemn a presei comuniste și la autorii articolelor cu caracter politic, destinate publicului larg, nu putem vorbi tocmai de un stil individual al acestora sau de variabilitate individuală, căci factorii motivaționali ai emițătorului sunt, de fapt, niște ordine politice, cu caracter colectiv și ideologic, care „modelează" discursul scris astfel, încât să corespundă acestor ordine și să trezească o anumită atitudine sau interpretare din partea receptorului. În aceeași ordine de idei, Eugenia Bogatu consideră că „discursul ideologic trebuie să aibă o forță de seducție fundată nu numai pe elemente de ordin afectiv, ci și pe argumente logic-plauzibile", devenind astfel nu atât un instrument de informare sau instruire a cetățenilor, cât un mijloc de exercitare a puterii politice. În acest context, autoarea promovează termenul de **reprezentare socială**, care este „un «corpus organizat de cunoștințe», compus din noțiuni, valori și practici relative la obiecte, aspecte sau dimensiuni ale mediului social" (Bogatu 2005). Cercetătoarea insistă asupra faptului că reprezentările sociale se răsfrâng în comportarea oamenilor, dobândind o valoare funcțională, iar reprezentările sociale datorate ideologiei urmăresc realizarea unei intenții, „prin transpunerea unei semnificații dintr-un plan în altul, astfel fiind creat un dublu al realului perceput" (*ibidem*).

În secvențele de text analizate, excerptate din unele numere ale cotidianelor *Moldova socialistă* și *Tineretul Moldovei*, am identificat termenii și noțiunile-clișeu ale limbajului comunist sovietic: *egalitate, colectivitate, industrializare, progres, gospodărie obștească, construcție socialistă, activ de truditori etc.* Ideologia comunistă, prin intermediul autorului-emițător, care devine un instrument politic, este propagată maselor largi, insistându-se, în special, pe latura sensibilă a acestora, pe cea psihologică, discursurile reprezentând o combinație de argumente și de pilde emoționante. În această ordine de idei, cercetătorul Ioan Milică (2013, p. 38), referindu-se la limbajul presei din perioada regimului comunist de pe teritoriul României, atestă mecanismul de **tabuizare** a unorteme și concepții ideologice și de **totemizare** a unor semne, simboluri sau sloganuri cu mare încărcătură propagandistică. Astfel, conceptualizări precum munca și colectivitatea sunt dublate de aspectul revoluționar al comunismului, prin simbolul „armatei atotputernice" și al „progresului prin construcție". Iar autorii care aveau ceva de spus, mai mult decât permiteau limitele și rigorile impuse de partid, apelau la unele tertipuri, cum ar fi: inițial aduceau omagii și ridicau în slăvi sistemul socialist sau unele simboluri-toteme, iar în continuare mai „strecurau" câte un „adevăr", pe care voiau cu tot dinadinsul să-l spună, însă și acesta era voalat, astfel încât să fie acceptat pe paginile ziarului. De exemplu, în *Moldova socialistă* N° 242 din 14 octombrie 1965, am analizat un articol al scriitorului basarabean Vladimir Beșleagă, scris în pragul Congresului Scriitorilor și intitulat *Odă cuvântului*. Autorul definește noțiunea *cuvânt* și evocă puterea acestuia și perpetuarea sfântă în timp. La final de articol, Vladimir Beșleagă insistă însă asupra naturii cuvântului – „Dar sunt cuvinte între cuvinte. Unele ușoare, sunătoare, iar pe dinăuntru goale… Cuvintele minciunii. Altele colțuroase, grele, dar pline de dorul, bucuriile și durerile veții noastre – cuvintele înțelepciunii.", asupra efemerității unor „cărți de-o zi", scrise cu cuvinte „sunătoare, dar ușoare" și asupra dăinuirii „cărților peste vremi", atenționându-ne „să știm a

alege cuvîntul, care să înconjoare pămîntul". Astfel, autorul este conștient de starea lucrurilor de facto, însă pornirile volitive îi sunt restricționate de ideologia comunistă, de mecanismul de tabuizare a unor teme, de cenzură, or noțiunea de „tabuizare" a lui Ioan Milică este o reflecție a cenzurii comuniste, definită de către Emilia Șercan în felul următor: „acțiunea de eradicare a tuturor elementelor antitetice ideologiei comuniste, iar demersurile propagandei – ca un proces de cosmetizare a realității prin prezentarea versiunilor acceptate de către conducerea partidului comunist. (…) Scopurile propagandei și ale cenzurii erau identice, și anume obținerea și menținerea controlului social." (Șercan 2015).

Referindu-ne la limba de lemn a presei comuniste, suntem în tandem cu opinia autoarei Françoise Thom (1993) care susține că „trebuie deci să insistăm mai puțin pe sărăcirea vocabularului, cât pe extrema sărăcie a universului conceptual", căci anume panoplia săracă a conceptelor permise determină utilizarea unui anumit inventar de unități lexicale și excluderea altora ce se referă la universul conceptual-tabu. Astfel, cenzura trasează granițele limbajului, dirijează cu selecția anumitor mijloace de exprimare, autorii discursurilor politice și ai articolelor politizate se autocenzurau, impunându-și limite, suprimându-și opiniile sau ideile referitoare la realitate, la conducere, în virtutea rigorilor impuse de politica partidului. Despre acest aspect al scriiturii specifice presei comuniste ne aduce mărturii Emilia Șercan, prin intermediul unui fost ziarist al ziarului *Scânteia* din România anilor regimului comunist:

„Știai că nu ai voie să scrii despre dragoste, ci numai despre dragostea dintre mamă și fiică, nu despre Eros, erotică. Să eviți cuvântul «cimitir» – că pe tovarășul îl deranjează –, să eviți cuvântul «cruce», să eviți să lauzi prea mult o femeie – că naște invidia tovarășei. Adică lumea știa că erau niște tabuuri. Erau tabuuri de tematică, un întreg vocabular de cuvinte care nu plăceau, fără neologisme, împrumuturile astea străine. Exista o grilă, pe care se punea foarte răspicat accentul" (Șercan 2015).

În conjunctura sociopolitică creionată mai sus, limbajul presei din perioada regimului sovietic este un limbaj oficial, impus de sistemul de propagandă comunistă, un limbaj care gravitează în jurul cultului personalității liderului comunist. Acesta poate fi desprins atât din titlurile evocatoare ale ziarelor, cât și din articolele politizate, unele dintre ele, în număr destul de mare, fiind dedicate în totalitate portretizării liderilor comuniști, astfel fiindu-le legitimate acțiunile, deciziile și pronosticurile „nostradamice". Ioan Milică identifică o caracteristică dominantă a portretizării personalităților comuniste și anume, **maniheismul** – „pe cât de luminoasă și auroralĕ este figura tutelară a fondatorului, pe atât de întunecată și violentă este raportarea la părinții ideologiilor adverse" (Milică 2013, p. 42).

În articolul *Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*, selectat din *Moldova socialistă* (1946) a anilor 1946, liderul comunist I. V. Stalin este portretizat printr-o serie de metafore conceptuale clișeizate: **conducătorul** – *marele nostru* ***conducător*** *și* ***comandant*** *de oștiri, tovarășul Stalin; marele* ***conducător*** *și* ***comandant*** *de oștiri Iosif Vissarionovici Stalin;* **liderulînțelept** – ***Cuvîntarea istorică*** *a tovarășului Stalin dela 3 iulie 1941* ***a rîdicatputerile*** *estea nenumărate ale norodului sovetic;* ***Arătînd*** *toată* ***adîncimea primejdiei****, care amenința ființarea însăș a Patriei noastre; Datorită* ***politicii înțălepte*** *și* ***prevăzătoare*** *a partidului lui Lenin – Stalin;* **revoluționarul-geniu** – *chemarea conducătorului de a* ***reconstrui*** *toată munca lor* ***în chip nou****, așa cum cere vremea de război;* ***creatorul*** *jenial; marele Stalin –* ***creatorul jenial*** *al tuturor biruinților norodului sovetic;* **eroul** – *Pe dînșii îi însuflețea și-i* ***ducea la biruință marele Stalin****; izbăvitorul Patriei, însuflețitorul și* ***organizatorul biruinții*** *noastre istorice.* Din contextele enumerate, liderul comunist apare ca un zeu atotputernic, ce întrunește toate calitățile unui adevărat conducător, de cele mai multe ori numele său fiindînsoțit de adjectivul „mare". Astfel, constantele semiotice ale portretizării liderului de partid sunt metaforizarea și hiperbolizarea excesivă, acestea fiind figurile stilistice predilecte ale presei comuniste. În acest sens, Rodica Zafiu menționa că „varietatea stilistică e căutată, minimal, doar în substitutele (cvasi)sinonimice. Tiparele rigide ale unor «cuvântări» trebuiau să atingă obligatoriu şi în ordinea prestabilită câteva teme – pentru a încheia invariabil discursul autorităţii cu secţiuni privind organizarea, ideologia şi apoi politica externă, sau pentru a respecta, în «luări de cuvânt», succesiunea omagiu – adeziune – raport – angajament." (Zafiu 2007). În aceiași ordine de

idei, menționăm că articolul consultat întrunește în totalitate temele sus-amintite, organizarea, ideologia și politica externă, toate fiind ilustrate prin asocierea obligatorie cu personalitatea marcantă a liderului, ca rezultate ale acțiunilor înțelepte ale acestuia. Limbajul utilizat de autor este unul variat, însă doar în limitele repetițiilor redundante și ale substitutelor sinonimice cu care jonglează stângaci. Uneori cultul personalității conducătorului se contopește cu întregul partid comunist: *Uniunea Sovetică a biruit deatîta, că sforțările ei militare erau îndrumate de mîna puternică și încercată a partidului comunist, a partidului lui Lenin – Stalin;* sau măreția sa este reflectată prin Armata puternică și victorioasă: *armata noastră Roșie îi o armată contimporană de clasa întîi, care are armament pedeplin contimporan, comandiri cu practică și calități înnalte morale și de luptă.*

Urmărind succesiunea propusă de Rodica Zafiu, **omagiu – adeziune – raport – angajament**, ca o constantă a discursului politizat, conchidem că textul analizat conține indubitabil aceste semne specifice, omagiul adus liderului de partid generând adeziunea poporului, raportarea la situația ante- și postbelică, din perspectiva autorului, și angajamentul maselor în realizarea visurilor „însuflețitoare" ale conducătorului – *Cu iubire și recunoștință adîncă norodul nostru îl numește pe tovarășul Stalin izbăvitorul Patriei, însuflețitorul și organizatorul biruinții noastre istorice, creatorul ei jenial; pentru norodul nostru erou, norod truditor nu-s cetăți, pe care să nu le poată lua, nu-s greutăți, pe care să nu le poată birui, el îi gata să margă la orice lipsuri, la orice jertfe, el nu va lăsa niciodată din mînile sale drapelul de luptă.*

Registrul metaforic specific limbajului presei sovieto-comuniste cuprinde nu doar portretizarea conducătorului, ci și unele serii metaforice sau metonimice care pot fi grupate în:

- metafore și metonimii **„anatomice"**: *a crescutdin **sînul** norodului; îndrumate de **mîna** puternică și încercată a partidului comunist; în **fruntea** armatei noastre; fără a-și cruța **sînjele** lor; din **spatele** frontului* (*Puterile norodului sovetic sunt nesăcate (ibidem)*); *amprenta societății vechi, din **sânul** căreia a ieșit* (*Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului); autoritatea **pumnului** (Omul și legea. Minorul de alături);*

- metafore „**militare**": *țara s'a prefăcut într'un **lagăr** unic* (*Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*); *pășesc pe **prima linie** a construcției comuniste în țara noastră;în **avangarda** construcției economice și culturale (Omul și legea. Minorul de alături);*

- metafore **„surse de alimentare"** sau **„ale adăpării"**, așa cum le denumește R. Zafiu (2007): *Patriotizmul sovetic **dătător de veață; izvoarele** puterilor nesăcate ale norodului nostru* (*Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*); *uriașele bogății ale pămîntului să se transforme într'o **cupă a belșugului*** (*Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului);Să folosim toate **izvoarele** de acumulare a nutreturilor* (*Moldova socialistă, 30 iulie 1965, Nº 177*);

- metafore „**evolutive**" sau „**ale căii**": *Pe **calea** de un vac* (*Moldova socialistă*, 23 iulie 1946, Nº 143); *greutățile care stau în **calea** lui* (*Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*); *Pe **calea** socializmului* (*Moldova socialistă*, 4 aprilie 1965, Nº 79); *Pe glorioasa **cale** a comunizmului* (*Moldova socialistă*, 16 iulie 1965, Nº 167); *Concluzii... la început de **cale*** (*Moldova socialistă*, 16 iulie 1965, Nº 167); ***Drumul** Cărții* (*Moldova socialistă*, 14 octombrie 1965, Nº 242); ***Drum** spre inimi* (*Moldova socialistă*, 16 iulie 1965, Nº 167); *Un **pas** spre belșug* (*Moldova socialistă*, 30 octombrie 1965, Nº 256); *să pășască azi în **pas** cu veața societății* (*Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului);**calea** noastră spre o frumusețe profundă și cu adevărat umană* (*Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului);n'au pășit pe **calea** criminalității (Omul și legea. Minorul de alături);Ținem **calea** spre comunizm!* (*Moldova socialistă*, 28 iulie 1975, Nº 167);

- metafore și metonimii „**octombriste**", luna octombrie fiind un simbol-clișeu, cu referință la acel octombrie din 1944, la evenimentele de după Acordul Churchill-Stalin, la demararea procesului de sovietizare și de formare a „omului nou": *cei educați de **Octombrie*** (*Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului*);*În cinstea marelui **octombrie*** (*Moldova socialistă*, 15 octombrie 1965, Nº 243); *Ne luminează flacăra marelui **octombrie!*** (*Moldova socialistă*, 4 decembrie 1965, Nº 290) ș. a.

Variația lexicală prin prisma dimensiunii diafazice pendulează între diverse paralelisme lexicale, ce au la bază o concepție maniheistă, de exemplu, *progres – regres, lume nouă – lume*

veche, om nou – om vechi, socialism – capitalism etc. Unităţile lexicale ce conturează aceste antagonisme maniheiste distribuie indivizii-subiecţi într-o anumită tabără, fie în cea fidelă ideologiei sovietice – *societatea socialistă*, fie devin duşmani, adepţi ai *burghezimii capitaliste*. De cele mai multe ori, discursurile politice, care redau realitatea sovietică şi planificarea socială înfloritoare, sunt elaborate în baza acestor opoziţii, asumându-şi funcţia descriptivă, prin contrapunerea particularităţilor distincte ale acestor două realităţi contradictorii:

„Ca o cauză a lor vitală au primit oamenii sovetici planul stalinist de cinci ani al **restabilirii şi dizvoltării gospodăriei norodnice** a ţării noastre. Sarcinile, puse de peatiletca nouă, îs grandioase. În cinci ani om trebui nu numai să lichidăm **ruinările uriеşe**, **pricinuite de cotropitorii jermano-faşişti** industriei noastre, gospodăriei săteşti, transportului, oraşelor şi satelor noastre, nu numai să ajunjem la nivelul dinnaintea războiului al tuturor ramurilor gospodăriei norodnice, dar şi să-l întrecem cu mult” (*Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*) – orânduirea socialistă reprezintă „restabilirea şi dezvoltarea gospodăriei norodnice a ţării”, care şi-a stabilit drept scop lichidarea „ruinărilor uriaşe, pricinuite de cotropitorii germano-fascişti”;

„În virtutea faptului, că societatea socialistă eczistă relativ nu demult, în ea se mai menţin **rămăşiţe ale lumii vechi**. (…) Dar se întâmplă şi aşa, că vre-un tânăr, care n’a văzut nici odată un capitalist sau un moşier, se afundă în **mocirla filisterizmului** şi altor **rămăşiţe capitaliste** şi nu se poate descotorosi cu una, cu două de ele. (…) Primejdia, ce o prezintă **rămăşiţele capitalizmului** din conştiinţa oamenilor, constă anume în faptul, că ele sunt foarte viabile”; „Noi, cei educaţi de Octombrie, căliţi în munca construcţiei socialiste, reconstruim lumea, dezrădăcinăm ticăloşiea şi murdăriea **societăţii vechi**, traducem în fapt cele mai luminoase vise ale omenirii, făurim **lumea nouă**, lumea adevăratei fericiri umane – comunizmul” – societatea socialistă este lumea nouă, care trebuie construită conform noilor standarde ale ideologiei sovietice, eliminând „rămăşiţele lumii vechi”, „rămăşiţele capitaliste”, evadând din „mocirla filisterizmului” şi renunţând la „rămăşiţele capitalismului din conştiinţa oamenilor” (*Oamenii să fie liberi de rămăşiţele trecutului*).

În contextele amintite mai sus, termeni precum „burghezime”, capitalism” sunt resemantizaţi, căpătând conotaţii negative şi ilustrând „răul cel mare”. În acelaşi sens sunt utilizate şi unele expresii frazeologice, proverbe sau maxime: „Dar să nu uităm că «*într’o livadă părăjinită buruenile cresc în voe*». Deci, şi slăbirea influenţei ideolojiei socialiste poate duce la intensificarea influenţei ideolojiei burgheze”; „*luptînd împotriva răului, deseori rupem doar crenjile, lăsînd intacte rădăcinile”* sau„În lumea capitalului libertatea personală a omului se măsoară prin suma profiturilor. O astfel de «filozofie» îndreptăţeşte orice crimă” ş. a.

Ca o concluzie la cele discutate, menţionăm că inventarul lexical utilizat de autorii sovietici este foarte redus, aceştia jonglând, de obicei, cu aceleaşi lexeme-clişeu, ceea ce generează în mod inevitabil repetiţiile banale şi plictisitoare: „rămăşiţele” fiind fie „ale lumii vechi”, „ale capitalizmului”, „capitaliste”, fie, pur şi simplu, „ale trecutului”. Monotonia stilistică este evidentă, or autorii sovietici sunt încorsetaţi de dogma ideologică şi nu pot „accesa” unele teme sau probleme, deoarece acestea contravin principiilor socialiste propagate, devenind nişte prizonieri ai conţinutului ideologic şi ai mecanismului de manipulare impus de partid.

Astfel, limba română („limba moldovenească”) de pe teritoriul basarabean sovietic a fost supusă fenomenului variabilităţii, însă, având în vedere conjunctura sociopolitică din acea perioadă, variaţia s-a manifestat în limitele unui registru limitat de teme şi probleme abordate, stabilit prin cenzură şi manipulare ideologică. Particularităţi fonetice, morfo-sintactice şi, mai ales, lexicale specifice sunt valabile pentru perioada stalinistă, renunţarea la unele dintre ele fiind posibilă abia din 1967, când au fost actualizate normele ortografice şi ortoepice şi a fost recunoscut caracterul latin al „limbii moldoveneşti”. Totuşi, sub aspect lingvistic, nu putem vorbi despre diferenţe esenţiale, ci, mai degrabă, despre o revenire treptată la statutul firesc al limbii române de până la instaurarea comunismului sovietic. Actualmente limba română din Republica Moldova mai conservă o coloratură uşor învechită şi populară, însă la nivelul limbii vorbite, drept consecinţă a bilingvismului nesănătos şi silnic instaurat în perioada sovieto-comunistă. Însă chiar şi aceste fonetisme sau lexic regional sunt atestate tot mai rar şi mai mult facultativ, fiind specifice unui

anumit contingent de vorbitori, populației rurale sau celor cu un nivel de cultură și educație mai precar.

BIBLIOGRAPHY

1. NEGRU, E., NEGRU, Gh. *Autoritățile sovietice în război cu presa și literatura din Republica Socialistă România*. În: „Limba Română", Nr. 1, anul XXIX, 2019, p. 295-306. ISSN 0235-9111.
2. RĂCIULĂ, L. *Variabilitatea diafazică în cadrul unor serii stilistico-istorice*. Chișinău: Bons Offices, 2010, 189 p. ISBN 978-9975-80-322-9.
3. UMBERTO, E. *Opera deschisă. Formă și indeterminare în poeticile contemporane*. Trad. și prefață de Cornel Mihai Ionescu. București: Editura pentru Literatură Universală, 1969, 280 p.
4. BOGATU, E. *„Limba de lemn" la nivelul discursului politic* [online]. În: Moldoscopie, numărul 2 (29), 2005, p. 93. [citat 20.09.2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Limba%20de%20lemn.pdf
5. ȘERCAN, E. *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*. Iași: Editura Polirom, 2015, 264 p.
6. THOM, F. *Limba de lemn*. Trad. de Antohi Mona. București: Humanitas, 1993.
7. MILICĂ, I. *Lumi discursive. Studii de lingvistică aplicată*. Iași: Editura Junimea, 2013, p. 38.
8. ZAFIU, R. *Limbaj și politică* [online]. București: Editura Universității din București, 2007, 284 p. ISBN 978-973-737-307-6. [citat 17.09.2019]. Disponibil: http://essaydocs.org/rodica-zafiu-limbaj-si-politic.html

SURSE

1. *Puterile norodului sovetic sunt nesăcate*. În *Moldova socialistă*, 5 iulie 1946, N° 130.
2. *Oamenii să fie liberi de rămășițele trecutului*. În *Moldova Socialistă*, 18 decembrie 1965, N° 303.
3. *Omul și legea. Minorul de alături*. În *Moldova Socialistă*, 3 noiembrie 1976, N° 258.
4. Alte numere din cotidianul *Moldova socialistă* tipărit în perioada anilor 1946-1976.

WHEN HE WILL COME TO US IN TOO MANY FORMS (HOS. 6, 1-3): IMPLICATIONS FOR TRANSLATION

Constantin Răchită
Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The importance of contextualization in understanding and translating the biblical texts is well known in academic research. Unlike modern translations, where the meanings of lexical units are usually justified empirically, in translation of ancient texts interpretation plays a more important role. Many times, the decisions taken in the translation process depend on the ancient authors'/ translators' intentions, on a prior understanding of the socio-cultural milieu within which they lived and worked. The real difficulties appear when the context of writings is not so well known and the efforts of contextualization confront a poetic text, which involves idioms and metaphorical expressions. It is the case of Hosea 6, 1-3, verses that have long been discussed among commentators. Despite the proposed hypotheses, the meaning of the message remained unclear. The aim of this paper is to suggest alternatives for understanding the text.

Keywords: Biblical Exegesis, Ancient Translations, Prophetic Literature, Hosea 6, 1-3, Contextualization, Ludlul Bēl Nēmeqi.

Într-un studiu dedicat culturii religioase a popoarelor vest-semite, Niels Peter Lemche concluziona, în urmă cu aproape 30 de ani, că monoteismul iahvist este o creație târzie a cărților biblice istorice, inexistentă în textele inițiale ale cărților profetice[1]. În argumentația sa, Lemche cita textul de la Os. 6, 1-3 și susținea că speranța profetului într-o revenire a poporului israelit la cultul adecvat al lui Iahve nu a putut fi exprimată altfel decât în termeni „canaaniți" și că una dintre traducerile în limba engleză ale textului (*Revised English Bible*) are reale probleme în „a face dreptate" textului ebraic[2]. Problema „fidelității" față de textul sursă, pe care o reclamă Lemche în acest caz, are legătură (parțial) atât cu nivelul de precizie semantică al traducerilor literale în redarea metaforelor, despre care discuta James Barr încă de la primele studii indispensabile traductologiei biblice moderne[3], cât mai ales cu o problemă de contextualizare istorică și socio-culturală a textului. Mai precis, un text atribuit unui profet israelit din secolul al VIII-lea î.Hr., care trăiește și scrie într-o cultură canaanită, ce nu cunoaște încă noțiunea de monoteism, ar trebui tradus în conformitate cu specificul epocii sale, nu în funcție de prejudecățile moderne despre o divinitate unică.

Într-adevăr, dacă facem abstracție de observația lui Lemche, citim astăzi în traducerea textului ebraic de la Os 6, 1-3 un îndemn la cunoașterea adecvată a divinității, exprimate printr-un cumul de imagini poetice, ce pot fi încadrate cu ușurință în categoria „celor mai frumoase pagini din Biblie":

> «Haideți, să ne întoarcem la Domnul; că El este cel ce ne-a sfâșiat și El ne va vindeca; El ne-a lovit și El ne va bandaja. [2]După două zile ne va readuce la viață; în a treia zi ne va ridica, astfel încât să trăim înaintea Lui. [3]Să-L cunoaștem, să căutăm să-L

[1]Lemche 1991: 171: [...] *we never find a passage in the books attributed to pre-exilic prophets accusing the Israelites of worshipping the gods of Canaan, because no such 'gods of Canaan' ever existed. The accusations against the Israelites were invariably that they worshipped other gods or wrong manifestations of Yahweh, never that they worshipped the Baal or the El of the Canaanite peoples. Only in the historical books, where the fixation of the concept of Canaan had already taken place, are the Israelites acused of religious abuses which include the worship of foreign and Canaanite deities.*
[2] Lemche 1991: 171, n. 20.
[3] Barr 1979: 288-290; 314-315.

cunoaştem pe Domnul; sigur ca zorile este răsăritul Lui; va veni asupra noastră ca ploaia, ca ploile de primăvară ce udă pământul.» (*cf*. NRSV)

Observaţiile lui Lemche, ce vizează strict ultimul verset, rămân fără obiect în orice traducere modernă, pentru că ele se referă de fapt la o demitologizare a textului original. În ebraică, elmentele comparaţiilor, „zorile" (שַׁחַר) şi „ploaia" (גֶּשֶׁם), sunt manifestări cunoscute ale zeului Baal, cea mai importantă divinitate din panteonul canaanit. Dar ca să fie redate ca nume proprii într-o traducere modernă, textul ar trebui înţeles în aceeaşi manieră în care a făcut-o şi Lemche. Pentru el, textul îi aparţine profetului israelit Osea şi a fost scris în secolul al VIII-lea î.Hr., într-un mediu cultural israelit, ce nu făcea nicio diferenţă esenţială între cultul lui Iahve şi cel al lui Baal. În general, traducătorii se dispensează uşor de problema contextualizării, motivând că scopul unei traduceri este cel de a echivala lingvistic şi gramatical textul sursă, evitându-se pe cât posibil amestecul interpretării în procesul traducerii. Dacă o astfel de justificare îşi poate găsi de cele mai multe ori argumente, în cazul textelor vechi, unde gradul de polisemie al termenilor este mult mai ridicat, înţelegerea contextului în care a fost scris textul sursă dobândeşte o importanţă fundamentală. Nu de puţin ori, opţiunea semantică a traducătorului va depinde de înţelegerea intenţiei autorului, de mesajul pe care a dorit să-l transmită în contextul mai larg al scrierii. Cu toate acestea, textul de la Os 6, 1-3 ridică numeroase probleme ce ţin de datare, paternitate, gen literar, mesaj, transmitere, toate în măsură să influenţeze traducerea şi interpretarea.

Dacă textul de la Os 6, 1-3 a primit numeroase interpretări de-a lungul timpului şi a suscitat numeroase dezbateri în studiile biblice, cauza principală a acestui lucru nu poate fi alta decât „confuzia", intenţionată sau nu, dintre etapele de producere şi cele de transmitere ale textului păstrat astăzi. Din studiile academice serioase aflăm că autorul cărţii Osea ar fi trăit în Regatul de Nord al Israelului între anii 750-725 î.Hr., dar că din întreaga carte biblică doar capitolul al 3-lea i-ar aparţine cu adevărat, dat fiind contrastul dintre singurul capitol narat la persoana I (din perspectiva autorului) şi celelalte, compuse sub formă de monologuri, la persoanele I şi a III-a[4]. Realitatea este că niciunul dintre capitolele cărţii nu a fost menajat de redactorii cărţii din Iudeea, care s-au străduit să transforme experienţa personală a unui profet, căsătorit din poruncă divină cu o prostituată (*cf*. Os 1, 2-3), într-o metaforă teologică ce vizează relaţia contractuală dintre Iahve şi poporul său ales. Ceea ce deţinem noi astăzi este viziunea redactorilor de la Ierusalim, preocupaţi să transforme un text biblic într-o profeţie *post-factum* a prăbuşirii şi distrugerii Israelului. Nu ştim sigur dacă intenţia profetului Osea a fost cea de a-şi admonesta poporul pentru idolatrie; cert este că autorii *de facto* ai scrierii sunt redactori anonimi, care au urmărit să prezinte erorile politice ce au condus la distrugerea istorică a unui regat în cheie religioasă, punându-le pe seama idolatriei şi a încălcării legământului încheiat în trecut cu Iahve[5]. Interpolările certe ale textului sunt considerate în primul rând referinţele la Iudeea şi la soarta comună a celor două regate, pedepsite iniţial pentru adoptarea politeismului şi a ritualurilor canaanite, dar reabilitate ulterior, odată cu revenirea la monolatrie şi cu abandonarea sinceră a practicilor ilicite[6]. Deşi niciun cercetător nu contestă dovezile clare de redactare ale cărţii, petrecute în timpul sau după exilul babilonian (cca 587 î.Hr.), gradul de intervenţie asupra cărţii este judecat şi mai ales perceput diferit. Principalele direcţii de interpretare oscilează între o datare a cărţii în perioada asiriană, respectiv în cea babiloniană sau persană.

[4] Weiser 1966: 233-235.
[5] *Cf*. Day 2001: 571.
[6] Textul cărţii *Osea* este unul dintre cele mai corupte din Biblie, fiind binecunoscut faptul că în forma păstrată astăzi el nu constituie altceva decât opinia redactorilor de la Ierusalim. Observaţiile unei îndelungate tradiţii de cercetare vizează transformările textului, ce ar putea fi rezumate astfel: 1.Toate referinţele la Iudeea sunt inserţii târzii, efectuate de preoţi şi scribi; 2. Speranţele restaurării Israelului sunt incompatibile cu intenţia profetului Osea, care probabil nu şi-a propus altceva decât să atragă atenţia asupra unui dezastru iminent; 3. Textul conţine numeroase glose tehnice, istorice şi arheologice cu rol explicativ, inutile în contextul scrierii cărţii. Toate aceste elemente reorientează mesajul scrierii şi îi influenţează iremediabil interpretarea.

Cu siguranță, primii redactori ai cărții și-au dorit să păstreze atmosfera canaanită și, implicit, datarea cărții în perioada asiriană[7]. Alegoria căsătoriei dintre poporul israelit și Iahve continuă în cea a idolatriei imaginate ca adulter. Poporul își înșeală soțul divin cu „baali" sau cu amanți din panteonul canaanit, nimic altceva decât manifestări locale ale cultului lui Baal (TM-Os 2, 17; 11, 2). Zeu al furtunii și al fertilității în panteonul canaanit, despre Baal se credea în Antichitate că moare în timpul verii, provocând seceta și arșița, dar că odată cu sosirea ploilor învia și asigura fertilitatea ogoarelor. Mare parte din cartea Osea este dedicată acestei polemici împotriva cultului canaanit al fertilității[8]. Israeliții așteaptă să primească grâu, ulei, vin și alte produse ale naturii de la amanții canaaniți, fără să știe că adevărata sursă a fertilității este Iahve (*cf*. TM-Os 2, 5; 2, 8), soțul părăsit, numit exasperant de către oamenii din popor „Baal-ul meu" (TM-Os 2, 16). Textul de la Os 6, 1-3 a fost considerat partea finală a unei secțiuni mai largi, începută cu Os 5, 8, unde este descrisă judecata asupra ambelor regate ale Israelului și Iudeei. Cercetătorii care au urmărit să explice secțiunea istoric au considerat că ea este o referință la războiul siro-efraimit (733-731) și la cucerirea succesivă a celor două regate de către asirieni (731), permisă de către divinitate[9]. Israeliții se fac vinovați de încălcarea legământului cu Iahve și de încercarea de a încheia contracte de vasalitate cu regele Asiriei (Os 5, 13); prin metafore mitologice, precum „molia" și „cariul" (Os 5, 12) sau „leul" care își sfâșie prada (Os 5, 14), sunt anunțate pedepsele divine asupra întregului popor. Din Os 5, 15 aflăm că Iahve se va retrage din mijlocul poporului său, până când acesta se va căi, își va recunoaște „boala" și va dori din proprie inițiativă „să se întoarcă" și să-l caute. În strânsă legătură cu „întoarcerea" din acest ultim verset, urmează textul de la Os 6, 1-3, un citat ce implică ideea speranței și a restaurării ce va avea loc în viitor, dacă poporul celor două regate se va căi și va dori sincer să revină exclusiv la cultul lui Iahve. Textul a ridicat numeroase probleme de interpretare pentru că nu este clar cine este autorul enunțului (poporul israelit sau profetul Osea?), nu există un acord în privința imaginii oferite de acest text (o înviere din morți sau o vindecare?), respectiv nu este deloc facil de interpretat intenția pasajului, având în vedere că Iahve

[7]Principala preocupare a redactorilor cărții *Osea* a fost cea de a demitologiza textul original, reducând numele zeilor din mitologia canaanită la simple substantive comune. Întreg panteonul canaanit este depersonalizat și manifestările zeilor în natură sunt reduse la o suită de comparații și simboluri. Însuși textul în ebraică de la Os 2, 18-19 anunță o *damnatio memoriae* sistematică a numelor lui Baal, pe care o întâlnim bine analizată într-o monografie a lui Gerald Morris (1996), dar și în numeroase alte cercetări dedicate cărții biblice. Astfel, numele zeului canaanit 'Al, El sau Elyon dispare din Os 7, 16a și Os 8, 6, dar nu a mai putut fi evitat în Os 11, 7 (*cf*. Morris 1996: 128). Comparațiile lui Iahve cu leul (Os 13, 7), regele (Os 13, 10), plăgile și distrugerea (Os 13, 14) nu sunt altceva decât nume de zei canaaniți, reduși la simple simboluri (*cf*. Morris 1996: 129). Grâul (דגן), darul lui Iahve pentru poporul său, respectiv „vinul din Liban" (יַיִן לְבָנוֹן), comparația ce sugerează metamorfoza unui popor convertit (Os 14, 7), sunt ambele trimiteri directe la numele proprii ale zeilor Dagan(divinitatea semită a grânelor) și Iain din Liban (*cf*. Morris 1996: 129). Textul de la Os 14, 8b, care la sugestia lui Wellhausen trebuia citit „Eu sunt a sa Anat și a sa Așera", a fost transformat în „Eu i-am răspuns și l-am privit" doar pentru că verbele „a răspunde" (עָנָה) și „a privi" (שׁוּר) sunt asemănătoare fonetic cu numele celor două zeițe canaanite. Aluzii la elmente din cultul lui Baal sunt prezente în Os 4, 12-14: bucata de lemn și toiagul desemnează așa numitele *așere*, folosite în rabdomanție (Os 4, 12); Os 4, 13 face aluzie la sanctuarele improvizate în aer liber (ebr. *bamot*) și la poienile sacre ale zeiței Așera (ebr. *așerot*); în Os 4, 14 întâlnim o aluzie la prostituția sacră, strâns legată de ritualurile de fertilizare ale lui Baal (Day 2001: 574). Studiile arheologice indică, fără niciun dubiu, că în secolul al VIII-lea î.Hr., perioada în care se presupune că a fost scrisă cartea biblică, politeismul canaanit și ritualurile asociate zeilor responsabili cu prosperitatea, sănătatea și fertilitatea domină credințele populare din Israel și Iudeea (vezi, de pildă, Dearman 2001: 9-25, unde sunt aduse în discuție inscripțiile descoperite la Kuntillet Ajrud, datate între secolele IX-VIII, ce confirmă un cult politeist susținut de regii Israelului și practicat pe scară largă de întreaga populație). Studiile de mitologie comparată indică un sincretism religios în cadrul căruia iahvismul cărții *Osea* este de fapt identic cu baalismul (*vide* Wikander 2014: 125-126; 178; 233-234; 226-227; 256; 262, dar mai ales Smith 2002). În consecință, concluzia firească ar fi că întreaga cartea *Osea* este o polemică a redactorilor din Iudeea împotriva baalismului, al cărei mesaj original cu greu mai poate fi reconstituit.

[8]Unul dintre cele mai bune studii, ce interpretează întreaga carte din perspectiva polemicii împotriva lui Baal, a fost realizat de James S. Anderson (2015). Autorul aduce în discuție numeroase versete în care funcțiile fertilizatoare și acțiunile benefice ale zeului Baal îi sunt atribuite lui Iahve: TM-Os 2, 10; 2, 22-23; 6, 2; 8, 5-6; 9, 10; 9, 11-14; 11, 2-3; 13, 1-2; 13, 5; 14, 5 (Anderson 2015: 81-82).

[9]Deși ipoteza propusă de Albrecht Alt în 1953 a fost acceptată aproape în unanimitate de cercetarea ulterioară (*e.g*. Holt 1995: 82; Day 2001: 574; Zimran 2017: 15-18), argumentele împotriva ei sunt suficient de convingătoare (*vide* Bos 2013: 114-115).

este aşteptat să se reveleze ca o divinitate solară („sigur ca zorile este răsăritul Lui"), ce preia funcţiile fertilizatoare ale naturii, specifice mentalităţii orientale despre rolul zeului Baal („va veni asupra noastră ca ploaia, ca ploile de primăvară ce udă pământul"). Versetele imediat următoare din Os 6, 4-6 sunt o dezaprobare directă a textului, un solilocviu pus pe seama lui Iahve, fapt ce ridică mari semne de întrebare asupra sincerităţii mesajului şi permite interpretarea lui în cheie ironică, chiar dacă temele şi motivele pasajului sunt specifice cărţii Osea (*e.g.* „cunoaşterea" adecvată a divinităţii şi „fidelitatea" faţă de legământ sunt teme fundamentale ale cărţii[10]). Istoria interpretării textului ebraic este extrem de variată şi este imposibil să fie rezumată aici[11]. În general, citatul a fost considerat un cântec de penitenţă sau expresia liturgică a căinţei poporului, solicitată de versetul anterior. Împotriva interpretărilor care au sugerat că textul ar fi o exortaţie a lui Osea vorbeşte nu doar textul traducerii greceşti, care adaugă participiul participiul λέγοντες ca să facă mai clară dependenţa dintre Os 5, 15 şi Os 6, 1, ci şi textul ebraic: paronomaza dintre verbul „ei mă vor vedea" (Os 5, 15) şi substantivul „zori" (Os 6, 3), refăcută inclusiv în traducerea LXX (ὀρθριοῦσι - ὄρθρον), ar trebui să înlăture orice îndoială cu privire la subiectul citatului. În privinţa intenţiei pasajului, dacă penitenţa poporului este ironică sau nu, răspunsul este destul de clar. În conformitate cu forma iniţială a profeţiei, pasajul nu avea nici pe departe intenţii ironice; dar în forma pe care au construit-o redactorii din Iudeea, textul este cât se poate de ironic, făcând parte, probabil, din binecunoscuta contestare a sanctuarului de la Betel de către adepţii deuteronomişti ai centralizării cultului la Ierusalim. Cele mai multe studii i-au fost dedicate versetului de la Os 6, 2, unde speranţa reabilitării istorice a israeliţilor poate fi citită fie ca vindecare de boală, fie ca înviere din morţi[12]. Mai mult, textul foloseşte o expresie ebraică idiomatică (lit. „după două zile, în a treia zi"), echivalentă în limba română cu locuţiunea „după două-trei zile", nimic altceva decât o expresie temporală ce anunţă un eveniment iminent (*cf*. TM-2Rg 20, 5; 1Sam 30, 12), aşa cum apare şi în textele Noului Testament (*cf*. Lc 13, 32). Încă din Antichitate textul a intrat în sfera păguboasă şi ridicolă a polemicilor iudeo-creştine: primii au modificat versetul în traducerea Targumurilor[13], ceilalţi s-au grăbit să vadă în text profeţii mesianice[14], fără să ţină cont că, dacă aici ar fi vorba într-adevăr despre învierea vreunui personaj, ea este cea a zeului Baal, nu a lui Mesia. Interpretările moderne tind, într-o proporţie covârşitoare, să interpreteze pasajul în analogie cu mitologia lui Baal din textele descoperite în 1928 la Ugarit (Ras Şamra)[15]. Notabilă prin calitatea argumentelor este analiza lui Klaas Spronk, care consideră că textul polemizează subtil cu credinţa canaanită în învierea morţilor (*refaim*) de către Baal, pe care o întâlnim reiterată în aceeaşi carte (Os 11, 2-3), dar şi în numeroase alte contexte biblice (Is 14, 9-15; 26, 13-14; Ps 88, 5 şi 11; Ez 39, 11-16)[16]. Pornind de la asocieri lingvistice cu Dt 32, 29, ce face aluzie la soarta omului după moarte, Spronk consideră că textul este ironic, fiind formulat în termenii cultelor de fertilitate canaanite, în cadrul cărora se considera că Baal intră în fiecare an în împărăţia subpământeană a morţilor şi revine primăvara, aducând cu sine nu doar fertilitatea pământului, ci şi pe cei mai importanţi dintre cei

[10]*Cf*. Daniels 1990: 112-114.

[11]Sinteze excelente ale ipotezelor avansate în interpetarea textului pot fi consultate la Holt 1995: 81-84 şi Day 2002: 118-120.

[12]Problema de interpretare s-a născut din modul în care este citită imaginea poetică din Os 6, 2. Dacă este considerată o explicaţie pentru verbul רָפָא („a vindeca") din finalul versului anterior, atunci „readucerea la viaţă"/„revitalizarea" (תְּחַיֵּה) şi „ridicarea"/„înălţarea" (יְקִימֵם) ar putea fi înţelese şi ca imagine a revigorării unui om bolnav, care se ridică de pe patul de boală (*cf*. Is 6, 10; 30, 26; 57, 19; Ier 30, 17; 33, 6). Dacă, în schimb, imaginea poetică exprimă începutul unei noi idei, independente de paralelismul verbelor din Os 6, 1, atunci Os 6, 2 poate sugera metafora învierii şi a redevenirii unui popor întreg.

[13] Potrivit unor opinii avizate, targumul pare să limiteze intenţionat înţelegerea în sens creştin a textului, de vreme ce evită orice menţionare a celei de-a treia zi, deşi păstrează sensul eshatologic al pasajului: *He will give us life in the days of consolations that will come; on the day of the resurrection of the dead he will raise us up and we shall live before him* (Glenny 2013: 110-111).

[14]Primul autor creştin care şi-a imaginat profeţii mesianice într-un text cvasi-mitologic a fost retorul Tertulian (*Adversus Marcionem* IV, 43, 1; *Adversus Judaeos* XIII, 23), scriitor urmat fără discernământ şi de alţi autori bisericeşti.

[15]Ca să le menţionez numai pe cele relativ recente,*vide* Emmerson 1984; Spronk 1986; Holt 1995; Dearman 2001; Day 2002; Smith 2002; Anderson 2015.

[16]Spronk 1986: 270-272.

decedați (*refaim*). Textele de la Ugarit despre *rp'um*confirmă relația incontestabilă dintre textul biblic și mitologia canaanită[17]. O explicație ușor diferită se întâlnește la John Day, care spune că în miturile lui Baal de la Ugarit zeul coboară în lumea subpământeană însoțit de elemente naturale deificate, ploaia (Pidray) și roua (Tallay)[18]. Întoarcerea zeului pe pământ, exprimată prin metafora învierii, coincide cu sosirea primăverii și cu revenirea la viață a întregii naturi. Pentru John Day, Baal este zeul care moare și învie în textul biblic, dar profetul Osea modifică imaginea mitologică, atribuindu-i lui Efraim (simbol al poporului israelit) o moarte cauzată de idolatrie și o înviere iminentă, condiționată de penitență. Analogiile cu mitologia ugaritică se păstrează și în ideea siguranței cu care este așteptată „întoarcerea" lui Iahve („sigur ca zorile este răsăritul Lui"). În textele de la Ugarit termenul *Șahar* (*Šḥr*) desemnează divinitatea *Aurorei* sau a zorilor, care face pereche cu *Șalimu* sau *Șalem* (*Amurgul*), fiind nu de puține ori asociați cu Baal Hadad[19]. De asemenea, în aceeași cheie de lectură a culturii canaanite, „răsăritul" lui Iahve ține de ideologia monarhiilor orientale, unde soarele era simbolul regalității eterne; metaforele soarelui și ploilor fertilizatoare, ca simboluri pentru prosperitatea generată de monarhie, sunt puse în legătură în TM-Ps 72, 5-6. Limbajul imaginarului solar, întâlnit în textele orientale despre Baal Șamem și despre mulți alți zei mesopotamieni, are rolul de a-i asigura lui Iahve statutul mult râvnit de zeu național, simbolizat de discul solar înaripat, pe care îl descoperim pe numeroase sigilii și vase israelite din perioada monarhiei (*e.g.* Tel Lachiș).

Contextualizarea textului în perioada asiriană sau în cultura canaanită, așa cum se petrecea și în lectura lui Niels Peter Lemche, este una cât se poate de corectă și de justificată pentru mesajul originar, transmis poate de profetul Osea. Dar ea nu ține cont de evoluția acestui text în transmiterea lui sau, mai exact, de modificările pe care le-a suferit textul pentru a fi actualizat și folosit în perioade ulterioare, când însuși iahvismul nu a mai avut nevoie de luxurianta mito-teologie canaanită. Învierea metaforică a *refaim*-ilor a devenit vindecare, chiar dacă ascocierea rădăcinilor verbale *hyh* (חָיָה) și *qum* (קוּם) în alte texte bibilice indică o înviere din morți și nu o vindecare (Is 26, 14; 26, 19; Iov 14, 12; 14, 14), iar mesajul oferit de traducerile moderne intră în contradicție cu texte ce menționează clar ideea morții și a învierii din aceeași carte (*e.g.* Os 6, 5; 13, 1b; 13, 14a; 14, 2 ș.u.). Eliminarea teonimelor din panteonul canaanit și reducerea lor la elemente naturale atât în textul ebraic, cât și în traduceri, fără excepție, a avut rolul de a estompa complet fie o polemică împotriva ritualurilor de fertilizare canaanite, fie intenția ironică a pasajului, determinând astfel o reacție dezaprobatoare lipsită de sens din partea lui Iahve.

O altă direcție de interpretare, inițiată în a doua jumătate a secolului al XX-lea, a fost propusă de cercetători care au preferat să interpreteze textul de la Os 6, 1-3 ca pe o creație încheiată în perioada babiloniană și chiar persană[20]. Nici în acest caz nu vorbim despre datări sau interpretări identice, dar opinia lor comună este, în linii mari, aceea că textul are în centru ideea post-monarhică a unei „vindecări" metaforice a poporului israelit, privită ca reabilitare istorică petrecută după exilul babilonian. Fără să afirme întotdeauna explicit modificarea textului sau reorientarea mesajului său de către redactori[21], exegeții citesc textul într-un context mesopotamian mai larg, din care face parte

[17]Pentru detalii mai precise în această privință, se poate consulta articolul excelent al lui H. Rouillard din DDD, *s.v.Rephaim* (רִפְאִם): 692-700.

[18] Day 2002: 120-121; a se vedea și Wikander 2014: 226, n. 496.

[19] DDD, *s.v.Shahar* (חרשׁ): 754-755.

[20]Printe aceștia se numără Göran Eidevall, Hans W. Wolff, James L. Mays, Graham I. Davies, Andrew A. Macintosh *et alii*. Pentru ipotezele avansate în studii ceva mai recente, ce au adoptat această perspectivă, se pot consulta analizele efectuate de Buss 1969; Hong 2006 și Bos 2013.

[21]Pe baza diferențelor tematice și lingvistice dintre versete, Grace I. Emerson susține, ca mulți alți cercetători anteriori,că versetul de la Os 5, 15 este o creație a redactorilor de mai târziu, inserată în text cu scopul de a crea legături artificiale între pericopele de la Os 5, 8-14 și Os 6, 1-6, inițial fără nicio legătură între ele. Argumentul principal este acela că teriomorfismul din Os 5, 14, unde Iahve este imaginat ca un leu care își poartă prada neajutorată, este abandonat în Os 5, 15 (unde este inserată tema judecății), dar este reluat în Os 6, 1b („că El este cel ce ne-a sfâșiat și El ne va vindeca"). Procedeul redacțional este binecunoscut în studiile biblice: ligatura dintre Os 5, 14 și Os 5, 15 se creează pe baza repetiției unui termen cheie, în speță verbul *halak* (הָלַךְ), preluat de la sfârșitul versetului precedent (וְאֵלֵךְ) și inserat la începutul celui următor (אֵלֵךְ); *vide* Emmerson 1984: 72-73. Alți exegeți au contestat autenticitatea întregului pasaj cuprins între Os 5, 15 și Os 6, 3 din mai multe motive, printre care probabile sunt următoarele: 1. Textul

și cultura canaanită. Mai multe studii au adus în discuție similitudinea dintre imaginarul cărții Osea și literatura mesopotamiană a Orientului Apropiat, unde temele sunt mai vechi și tratate mult mai complex[22]. Privit din perspectiva unei redactări târzii în context asiro-babilonian, sensul textului de la Os 6, 1-3 se schimbă radical. Pe baza corespondențelor lingvistice dintre Os 5, 13-14 și Os 6, 1, unde întâlnim, într-adevăr, jocuri de cuvinte construite cu verbele „a se duce", „a veni" (הָלַךְ), respectiv „a se întoarce" (שׁוּב), s-a emis ipoteza că textele constituie o aluzie la deportările asiriene[23]. Imaginea devastării regatului Israel și a exilării locuitorilor săi ar fi sugerată și de comparația lui Iahve cu un leu care își poartă departe prada neajutorată, o sugestie ce apare devreme în text (TM-Os 1, 6c). De asemenea, verbele „a sfâșia" și „a vindeca" din Os 5, 13 sunt reluate în cuvintele israeliților de la Os 6, 1 ca să se indice o căință sinceră, o recunoaștere a vinovăției pentru care au fost pedepsiți, și speranța că „rana" pe care le-a provocat-o leul Iahve va fi vindecată[24]. Interpretat în context mesopotamian, mai precis babilonian, textul de la Os 6, 2 prezintă imaginea unui om bolnav, convins că după o perioadă scurtă de timp se va vindeca cu ajutorul lui Iahve[25]. Problema rădăcinilor verbale *hyh* (חָיָה) și *qum* (קוּם), care păstrează în alte contexte biblice sensurile de „a învia" și „a înălța", a fost explicată pe baza studiilor lui Michael Barré asupra textelor medicale mesopotamiene, unde aceste verbe au senurile de a vindeca pe cineva de o boală[26]. De aici s-a concluzionat că în Mesopotamia diferența dintre boală și moarte nu este atât de clar delimitată ca în gândirea modernă; perechile boală-moarte, vindecare-înviere sau însănătoșire-ridicare se află într-o relație similară celei dintre sensul literal și cel figurat al unui termen. Din acest motiv, literatura orientală oferă numeroase exemple în care zei vindecători, precum Ea, Gula sau Marduk, sunt considerați divinități care învie din morți și primesc epitete precum „stăpânul vieții", „dătătorul de viață" sau „mântuitorul"[27]. Tot în sfera influenței culturale mesopotamiene ar intra și analogia dintre încălcarea unui legământ și boală. Nerespectarea contractului cu un rege uman sau divin atrage cu sine impuritatea, boala, infertilitatea etc (*cf.* Dt 28, 15 ș.u.). De aici s-a emis și ipoteza că textul de la Os 6, 1-3 ar putea fi o rugăciune cu scop terapeutic[28], de vreme ce Iahve este considerat atât o divinitate care poate să producă bolile (*e.g.* Ex 15, 26), cât mai ales singurul care le poate vindeca (*e.g.* TM-Ps 6, 2; 30, 2; 107, 20). Vindecarea israeliților ar consta aici în restaurarea poporului israelit după exilul babilonian. Versetul următor este interpretat în legătură cu revenirea lui Iahve în mijlocul poporului, asemenea soarelui dimineața, ce ar sugera redobândirea sănătății și a fertilității asigurate numai de respectarea legământului. Printre sugestiile cercetătorilor se numără și interpretarea textului în analogie cu zeul solar și vindecător Șamaș, dar mai ales cu imaginea și cultul lui Marduk, zeul național al babilonienilor[29]. Din păcate, aceste sugestii nu sunt dezvoltate

---

ar întrerupe logica narativă dintre Os 5, 14 și Os 6, 4; 2. Versetele sunt asemănătoare lingvistic și tematic cu altele, despre care știm aproape sigur că sunt adaosuri târzii (*e.g.* Os 6, 11-7, 1 sau Os 14, 1-9); 3. Din punct de vedere lingvistic, limbajul este specific unei perioade mult mai târzii decât secolul al VIII-lea î.Hr., iar din punct de vedere tematic, textele reflectă evenimente istorice ulterioare exilului babilonian (*cf.* Harper 1905: 281).

[22] Metafora soțului divin și a soției, adaptată în relația dintre Iahve și „doamna" Israel (și reformulată ulterior de creștini în relația lui Hristos cu „fecioara" Biserică), se întâlnește frecvent în literatura mesopotamiană (Östborn 1956: 53; Bus 1969: 111). Același lucru se poate afirma și despre alte metafore inerente cărții Osea: relația dintre copil și părintele său, lipsa mântuitorilor, tema controversei dintre om și divinitate, judecata și distrugerea popoarelor, vânătorul divin și cursele pentru păsări (*e.g. Imn către Șamaș*; *cf.* ANET: 387-389). Nu lipsesc nici analogiile lingvistice; de pildă, verbul *hazaq* (חָזַק) din Osea 7, 15 și 11, 3, cu sensurile de „a întări", „a sprijini" un întreg popor, își găsește o analogie directă în textele oracolelor trimise de zei către regii mesopotamieni pe care îi agreează (*cf.* ANET: 450; Bus 1969: 110). Cu totul inedit și bine argumentat este studiul lui J. Wijngaards (1967: 226-239), care lecturează textul de la Os 6, 2 ca pe o metaforă direct dependentă de tematica și terminologia tratatelor de vasalitate ale regilor akkadieni și hitiți cu zeii lor protectori. În cheia politicii mesopotamiene și a rolului divinității în relația cu poporul său poate fi citită și metafora leului sau cea a vindecătorului atribuită lui Iahve (Zimran 2017: 1-19).

[23] Bos 2013: 115 și 117.

[24] *Cf.* Hong 2006: 150-151. Imaginea este reluată și în alte pasaje biblice (Is 1, 5-6; 53, 5), unde un aspect important de menționat este acela că nu se referă la deportările asiriene, ci la cele babiloniene (Bos 2013: 117).

[25] Bos 2013: 116. A se vedea și argumentele textuale aduse în Buss 1969: 108.

[26] Barré 1978: 129-141; Barré 1981: 241-245.

[27] Hong 2006: 45-47.

[28] Hong 2006: 150.

[29] *Vide* Buss 1969: 108 și 111.

mai mult, deşi imaginea lui Iahve din Os 6, 1-3 prezintă oarecare similitudini cu textul din *Enuma Eliş* IV, 18-26, recitat public la sărbătoarea Anului Nou (*Akitu*) din Babilon, mai ales în privinţa atributelor divine de zeu suprem, rege peste toţi ceilalţi zei, singurul în măsură să protejeze, să distrugă, să ofere viaţa în dar şi să-şi vindece adepţii. Interesant este că în studiile moderne se aduc în discuţie de multe ori texte din cartea Iov, pentru a fi argumentate diferite opţiuni semantice, însă fără a fi cercetată mai mult legătura cu textul profetic din Osea[30]. În opinia mea, similitudinile dintre pasajul profetic de la Os 6, 1-3 şi cartea Iov, ce ţine de literatura sapienţială, se explică prin faptul că ambele texte au fost redactate în exilul babilonian şi au avut la bază o sursă comună, anume poemul mesopotamian *Ludlul Bēl Nēmeqi* (*Îl voi lăuda pe Domnul înţelepciunii*)[31]. Intitulat de moderni şi *Poemul dreptului suferind*, poemul ridică aceeaşi problemă a teodiceei divine pe care o tratează şi cartea Iov, având în centru un personaj pedepsit pe nedrept cu diferite boli, dar vindecat în cele din urmă de către Marduk. Frapantă prin similitudine este natura divinităţii descrise în textul mesopotamian şi în cel biblic. Ca şi Iahve, Marduk este un zeu vindecător, a cărui imagine prezintă acelaşi contrast între severitatea pedepsei şi răsplată: dacă mânia sa este „ca o cumplită furtună", prezenţa sa este „plăcută ca adierea zorilor" (Tableta I, 6); pedeapsa pentru păcat este dură, vine neîntârziat şi străpunge trupul, dar în acelaşi timp „bandajele" sale vindecătoare sunt delicate şi îi redau viaţa muribundului (Tableta I, 21-22)[32]. Acestei imagini îi corespunde acţiunea lui Iahve din finalul versetului de la Os 6, 1, unde în cea mai veche traducerea grecească a textului ebraic descoperim un *hapax*,verbul μοτώσει (<μοτόω = „a bandaja"; „a pansa"), corectat prompt în revizuirea lui Symmachus prin verbul μαλαγματίζω, cu sensurile de „a alina", „a potoli" durerea provocată de răni metaforice[33]. Ca şi Iahve în textul de la Os 5, 15, Marduk se mânie pentru păcatele suferindului său şi, părăsindu-l, se retrage în lăcaşurile sale: „Dumnezeul meu m-a respins şi s-a urcat pe muntele său" (Tableta I, 43). Dar credinciosul părăsit îşi exprimă speranţa certă, certitudine similară cu cea din textul biblic (Os 6, 3: „sigur ca zorile este răsăritul Lui"), că salvarea şi reabilitarea sa va veni în curând din partea lui Marduk, comparat cu răsăritul soarelui în zori: „Cu siguranţă, în zori binele va veni asupra mea!/ Luna nouă va apărea, soarele va străluci!". Oscilaţia dintre înviere şi vindecare, pe care am discutat-o în textul biblic şi pentru care s-a propus echivalenţa, se întâlneşte şi în poemul mesopotamian într-un mod similar. În îndurarea sa, Marduk îi readuce la viaţă pe cei morţi (Tableta I, 38)[34], dar această înviere are în mod evident sensul unei acţiuni terapeutice: „Domnul meu m-a eliberat de povară./ Domnul meu mi-a pus un bandaj vindecător./ Domnul meu m-a iertat de păcate./ Domnul meu m-a înviat./ El m-a scos afară din groapă./ El m-a dezgropat din mormânt./ El m-a ridicat din ruină" (Tableta V, 1-7)[35]. Finalul capodoperei mesopotamiene ne oferă o sugestie interesantă pentru interpretarea textului de la Os 6, 3, care pare să vorbească tot despre o epifanie[36]. Textul mesopotamian, păstrat destul de fragmentar, pare să menţioneze că vindecarea bolnavului are loc în timpul epifaniei lui Marduk, în faţa celor 12 porţi ale templului său din Esagila, la sărbătoarea Anului Nou. Poporul babilonienilor îl aşteaptă pe

[30] Asemnările lingvistice dintre cartea Iov şi întregul pasaj cuprins între Os 5, 12 - 6, 3 sunt numeroase: metaforele atribuite lui Iahve, molia şi cariul din Os 5, 12, apar şi în Iov 13, 28; necesitatea căinţei pentru „a-L vedea" din nou pe Iahve din Os 5, 15 este identificabilă şi în Iov 8, 4-5; „întoarcerea către Iahve", cu sensul revenirii la preceptele legământului, este exprimată de Iov 22, 23; imaginea învierii/vindecării din Os 6, 2 se întâlneşte exprimată identic la Iov 14, 12 şi 14, 14, iar verbul „a ridica" din acelaşi context apare în Iov 24, 22; comparaţiile prin care este sugerată epifania lui Iahve din Os 6, 3, *i. e.* răsăritul soarelui şi ploile de primăvară, se regăsesc în Iov 9, 7 şi Iov 29, 23.

[31] Poemul scris în cuneiforme akkadiene, probabil între anii 1307-1282 î.Hr., a cunoscut în trecut cel puţin două traduceri în limba engleză (B. R. Foster în Hallo/Younger 2003: 486-492 şi W.G. Lambert în ANET 1969: 596-600), iar astăzi beneficiază de ediţii ale textului standard, însoţite de noi traduceri (Annus/Lenzi 2010 şi Oshima 2014). Am urmat în citarea capodoperei ultima ediţie, realizată de Takayoshi Oshima.

[32] Oshima 2014: 79.

[33] Field 1875, II : 948.

[34] Oshima 2014: 81.

[35] Oshima 2014: 107.

[36] Un indiciu preţios pentru această interpretare ne este oferit de emendările exegeţilor evrei la traducerea *Septuagintei*, realizate în Antichitate. La Os 6, 3b, unde LXX traduce ὡς ὄρθρον ἕτοιμον εὑρήσομεν αὐτόν („Îl vom găsi pregătit ca zorii zilei"), recenziile corectează traducerea pentru a fi înţeleasă ca epifanie: ὅτι ὡς ὄρθρος βεβαία ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ („că epifania Lui este la fel de sigură ca ivirea zorilor"); *cf.* Field 1875, II: 949.

Marduk în zorii zilei cu ofrande de grâu, vin și ulei, toate simboluri ale fertilității. Din informațiile pe care le cunoaștem despre sărbătoarea babiloniană știm că ea avea loc în primăvară (luna Nisan), odată cu sosirea ploilor, iar uneori era sărbătorită și toamna, în luna octombrie (Tișri)[37]. Aceeași sărbătoare a Anului Nou, cu semnificații proprii, strâns legate de ziua întronării lui Iahve și de ziua judecății sale[38], avea loc și în regatele Israelului și Iudeei. Cercetătorii cred, însă, că acestea aveau loc în perioade diferite: în Israel data sărbătorii coincidea cu cea babiloniană, *i.e.* pe 1 Nisan, odată cu sosirea ploilor primăverii, în timp ce în Iudeea avea loc în toamnă, în luna Tișri, odată cu primele ploi de care depindea recolta agricolă a anului[39]. Dacă citim textul de la Os 6, 3 în ebraică, aflăm că acolo se menționează, ca și în traducerea grecească a *Septuagintei*, că sosirea lui Iahve în mijlocul poporului său este așteptată ca ploile de primăvară (מַלְקוֹשׁ; gr. ὑετὸς ὄψιμος) și ca ploile de toamnă (יוֹרֶה; gr. ὑετὸς πρόιμος). Așadar, mai mult decât simple simboluri ale fertilității și prosperității, comparația cu ploile din textul biblic sugerează o epifanie divină, puternic influențată de sărbătoarea babiloniană celebrată în cinstea lui Marduk. Dacă această analogie cu poemul *Ludlul Bēl Nēmeqi* este corectă, atunci reacția dezaprobatoare a lui Iahve din Os 6, 4-6 rămâne deschisă interpretării. Cât de sinceră este penitența exprimată în Os 6, 1-3, de vreme ce Iahve nu este cu nimic diferit de Marduk și este perceput în același mod în care babilonienii își descriau și își sărbătoreau zeul național?

Așa cum ni s-a păstrat astăzi textul biblic, interpretarea în context babilonian are mai multe argumente textuale. Acest lucru este demonstrat nu doar de textul ebraic, ci și de traducerile grecești. Traducerea textului în *Septuaginta*, realizată probabil la jumătatea secolului al III-lea î.Hr., indică o înțelegere în context babilonian a textului, influențată de exegeza iudaică a vremii, dar ea nu face aici obiectul unei analize sistematice. Cu toate acestea, diferențele numeroase dintre textul ebraic și traducerea grecească se datorează unei contextualizări diferite a textului, relevante și pentru traducerile moderne, mult prea obișnuite să compare fel de fel de versiuni între ele și să opteze semantic în funcție de propria tradiție religioasă, chiar și atunci când gramatica textului le contrazice flagrant. De pildă, în metafora leului din Os 5, 14 și Os 6, 1 traducătorul a optat în traducerea verbului „a sfâșia” (טָרַף) pentru verbul grecesc ἁρπάζω, ale cărui sensuri principale în limba greacă sunt cele de „a fura”, „a prăda”, „a jefui” și mai puțin cele de „a smulge”, „a deșira”, care s-ar putea apropia de sensul rădăcinii verbale ebraice[40]. Contrar sensului pe care îl are verbul în limba greacă, unele traduceri moderne îl traduc prin „a sfâșia”, în conformitate cu imaginea metaforică din textul ebraic, fără a ține cont nici de lingvistică, nici de intențiile traducătorului. Or, în perioada elenistică, când a fost realizată traducerea, imperiul babilonian era distrus de mult timp de către perși, iar interpretarea standard în iudaismul vremii era aceea că exilul babilonian și jefuirea Templului de către aceștia a fost permisă de către Iahve ca pedeapsă pentru nerespectarea legământului. Din acest motiv, în traducerea grecească întâlnim de fapt o traducere explicativă a metaforei, interpretată în context babilonian, unde textul ἐγὼ ἁρπῶμαι καὶ πορεύσομαι καὶ λήμψομαι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος ar trebui tradus în mod firesc și perfect inteligibil în contextul unor evenimente trecute prin „eu *îi voi prăda*, îi voi duce și îi voi lua și nu-i va scăpa nimeni” (LXX-Os 5, 14). La fel, traducerea textului corespondent de la LXX-Os 6, 1 (ὅτι αὐτὸς ἥρπακεν καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, πατάξει καὶ μοτώσει ἡμᾶς), cu intervenții semnificative în privința timpurilor verbale, este logică pentru un traducător care dorește să sugereze că autorul se află încă în Babilon și care știe că suferințele poporului nu se vor sfârși odată cu întoarcerea acasă: „pentru că El ne-a prădat și ne va vindeca, ne va lovi și ne va bandaja”. Așadar, o analiză atentă a ambelor texte, ebraic și grecesc, indică pe de o parte înțelegeri diferite ale textului, dar și contextualizări diferite. Din rațiuni editoriale, nu voi insista asupra sensurilor discutabile pe care le primesc și unii termeni ebraici în traducerile moderne (*e.g.* verbulחָבַשׁ din Os 6, 1 se dorește a fi înțeles cu sensul de „a lega răni”, ca în traducerea grecească, deși sensurile sale reale trimit mai curând spre ideea de

[37] Frankfort 1948: 313-314.
[38] *Cf.* Mowinckel 2012: 87-89.
[39] Clines 1998: 427.
[40] Traducătorul *Septuagintei* procedează identic și deloc nesemnificativ, cum s-ar putea crede, ori de câte ori verbul *ṭarap* are legătură cu imaginea metaforică a leului (Am 1, 11; Mih 5, 7; Naum 2, 12; LXX-Ps 7, 2; 21, 13).

exil și de captivitate). Concluziile acestui studiu sunt suficient de evidente în privința importanței unei contextualizări corecte atât pentru înțelegerea, cât și pentru traducerea textelor biblice. Atunci când observații precum cele ale lui Niels Peter Lemche par să nu aibă obiect într-o lectură îngrădită de interpretări tradiționale, nu este exclus să ne fi format prejudecăți consistente în legătură cu o literatură care, din punct de vedere istoric, nu a încetat niciodată să evolueze.

BIBLIOGRAPHY

ANET = Pritchard, James B. (ed.) (1969), *Ancient Near Eastern Texts*, Third Edition with Supplement, Princeton University Press, Princeton/New Jersey.

DDD = van der Toorn, Karel; Becking, Bob; van der Horst, Pieter W. (eds.) (1999) *Dictionary of Deities and Demons in the Bible*, Second Edition, Brill, Leiden/Boston/Köln.

LXX = *Septuaginta. Editio altera* (eds. A. Rahlfs; R. Hanhart), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2006.

TM = *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (eds. K. Elliger; W. Rudolph), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1967/1977.

Anderson, Gary A. (1987), *Sacrifices and Offerings in Ancient Israel. Studies in their Social and Political Importance*, Harvard Semitic Monographs, No. 41, Scholars Press, Atlanta.

Anderson, James S. (2015), *Monotheism and Yahweh's Appropriation of Baal*, Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies, Vol. 617, Bloomsbury T&T Clark, London/New York.

Annus, Amar; Lenzi, Alan (eds.) (2010), *Ludlul Bēl Nēmeqi*: *The Standard Babylonian Poem of the Righteous Sufferer*, State Archives of Assyria Cuneiform Texts, Vol. VII, The Neo-Assyrian Text Corpus Project, Helsinki.

Barr, James (1979), „The Typology of Literalism in Ancient Biblical Translations", Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens, Vol. 15, No. 11, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.

Barré, Michael L. (1981), „Bullutsa-rabi's Hymn to Gula and Hosea 6:1-2", *Orientalia*, Vol. 50, 241-245.

Barré, Michael L. (1978), „New Light on the Interpretation of Hosea VI 2", *Vetus Testamentum*, Vol. 28, Issue 2, 129-141.

Bos, James M. (2013), *Reconsidering the Date and Provenance of the Book of Hosea. The Case for Persian-Period Yehud*, Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies, Vol. 580, Bloomsbury T&T Clark, London/New York.

Buss, Martin J. (1969), *The Prophetic Word of Hosea. A Morphological Study*, Beihefte zur Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft, Vol. 111, Verlag, Berlin.

Clines, David J. A. (1998), *On the Way to the Postmodern. Old Testament Essays 1967-1998*, Vol. 1, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 292, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Dearman, Andrew J. (2001), „Interpreting the Religious Polemics against Baal and the Baalim in the Book of Hosea", *Old Testament Essays*, Vol. 14, No. 1, 9-25.

Daniels, Dwight R. (1990), *Hosea and Salvation History*, Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft, Vol. 191, Walter de Gruyter, Berlin.

Day, John (2001), „Hosea" in John Barton; John Muddiman (eds.), *The Oxford Bible Commentary*, Oxford University Press, Oxford.

Day, John (2002), *Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan*, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 265, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Emmerson, Grace I. (1984), *Hosea. An Israelite Prophet in Judean Perspective*, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 28, Sheffield University Press, Sheffield.

Field, Frederick (1875), *Origenis Hexaplorum quae supersunt sive veterum interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum fragmenta*, vol. II, Oxonii e Typographeo Clarendoniano.

Frankfort, Henri (1948), *Kingship and the Gods. A Study of Ancient Near Eastern Religion as the Integration of Society and Nature*, The University of Chicago Press, Chicago.

Glenny, W. Edward (2013), *Hosea. A Commentary based on Hosea in Codex Vaticanus*, Septuagint Commentary Series, Brill, Leiden/Boston.

Hallo, William H.; Younger, Lawson K. (eds.) (2003), *The Context of Scripture. Canonical Compositions from the Biblical World*, Vol. I, Brill, Leiden.

Harper, William R. (1905),*A Critical and Exegetical Commentary on Amos and Hosea*,International Critical Commentary on the Holy Scriptures of the Old and New Testaments, C. Scribner's Sons, New York.

Holt, Else Kragelund (1995), *Prophesying the Past. The Use of Israel's History in the Book of Hosea*, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 194, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Hong, Seong-Hyuk (2006), *The Metaphor of Illness and Healing in Hosea and Its Significance in the Socio-Economic Context of Eighth-Century Israel and Judah*, Peter Lang, New York.

Lemche, Niels Peter (1991), *The Canaanites and Their Land*, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 110, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Macintosh, Andrew A. (1997), *A Critical and Exegetical Commentary on Hosea*, International Critical Commentary, T. & T. Clark, Edinburgh.

Morris, Gerald (1996), *Prophecy, Poetry and Hosea*, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series, Vol. 219, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Mowinckel, Sigmund (2012), *Religion and Cult. The Old Testament and Phenomenology of Religion*, tr. John F.X. Sheehan, ed. Kenneth C. Hanson, Cascade Books, Eugene.

Oshima, Takayoshi (2014), *Babylonian Poems of Righteous Sufferers: Ludlul Bel Nemeqi and the Babylonian Theodicy*, Orientalische Religionen in der Antike, Vol. 14, Mohr Siebeck, Tubingen.

Smith, Mark S. (2002), *The Early History of God: Yahweh and the Other Deities in Ancient Israel*, Second Edition, Eerdmans, Grand Rapids.

Spronk, Klaas (1986), *Beatific Afterlife in Ancient Israel and in the Ancient Near East*, Verlag & Kevelaer, Neukirchen-Vluyn.

Weiser, Artur (1961), *The Old Testament: Its Formation and Development*, Association Press, New York.

Wijngaards, John (1967), „Death and Resurrection in Covenantal Context (Hos. VI 2)", *Vetus Testamentum*, Vol. 17, Fasc. 2, 226-239.

Wikander, Ola (2014), *Drought, Death, and the Sun in Ugarit and Ancient Israel*, Coniectanea Bbilica, Vol. 61, Eisenbrauns, Winona Lake.

Zimran, Yisca (2017), „The Notion of God Reflected in the Lion Imagery of the Book of Hosea", *Vetus Testamentum*, No. 68, 1-19.

A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE ON PRISON AS "DIFFICULT TERRAIN"

Valentina Gabriela Hohotă
International Expert, Jiangxia University, Fujian, China

Abstract: The prison experience, which is at the centre of our proposal, is based on the individual's interaction with his environment and the status that the individual has in a „social situation" (Blanchet and all, 2013:25). A „total institution" (Goffman, 1968:41), the prison leads the person deprived of liberty to a loss of bearings and loss of self. These two elements, part of the prison daily life, form the backbone of our corpus consisting of the letters recovered from French and Romanian prisoners. The objectives of our contribution focus on understanding the reasons for writing in prison and putting into words the prison experience. In questioning the corpus, we will pay attention to the depictions that the detainee has about himself in his new social context, emotions, the family situation (the existence of children, the death of a parent), economic inequalities, the diversion of the rituals of the detainee and the lack of intimacy.

Keywords: prison experience, loss of landmarks, representations, ritualization of everyday life

Introduction

Notre démarche s'appuie sur l'observation que le statut de résidant dans une „institution totale" (Goffman, 1968: 41) impose au sujet communicant l'adaptation du discours au cadre social en question et sur le constat qu'il y a des éléments discursifs et extra discursifs qui rapprochent le discours carcéral du discours institutionnel. Des éclaircissements de sens se montrent nécessaires quant à cette notion pour le développement de notre argumentation. Au sens large, l'institution représente une forme d'organisation des rapports sociaux dont le fonctionnement s'appuie sur des normes imposées en fonction des particularités de chaque domaine d'activité. En s'identifiant à l'autorité donnée par des règlements arbitrairement établis, l'institution impose à la collectivité résidente certaines normes comportementales et discursives. Maingueneau renforce ceci en précisant que l'institution représente un „dispositif qui délimite l'exercice de la fonction énonciative, le statut des énonciateurs comme celui des destinataires, les types de contenus que l'on peut et doit dire, les circonstances d'énonciation légitimes pour un tel questionnement" (1991: 18).

Le placement d'un individu dans un cadre institutionnel permet de distinguer les statuts sociaux qu'il vit simultanément et la reconstruction de son idiolecte. En opposition avec les institutions standardisées, la prison en est une marginale au niveau socio discursif, où l'on enregistre, selon le témoignage d'un de nos répondants, une „perte de repères", au niveau de la ritualisation du quotidien et quant aux valeurs partagées. En paraphrasant Bourdieu (1982: 25), dans la perspective du caractère institutionnel donné au discours de la prison, nous partageons l'opinion que ce dernier signifie, d'une part, la concrétisation des moyens linguistiques à l'aide desquels le sujet communicant construit ses représentations mentales sur le milieu de réclusion et, d'autre part, l'autorité que ce milieu représente, donc la réalité qu'on lui impose, ainsi que la construction de la „façade sociale" (Goffman, 1973: 30 - 33).

Notre objectif est d'identifier des éléments permettant le développement d'une étude interdisciplinaire ayant le milieu carcéral comme terrain de recherche. Essentielle pour la présente contribution est la compréhension de la manifestation de l'hétérogénéité dans un terrain difficile, dans le cadre d'une étude comparée des milieux carcéraux français et roumain, à partir de l'observation des comportements de l'individu dans une „situation sociale" (Blanchet *et al.*, 2013: 91) différente de celle qu'il a connue à l'extérieur de la prison.

Corpus valorisé

Pour développer une recherche qui réponde aux exigences de la sociolinguistique, nous avons fait appel à une méthode permettant l'accès à des données authentiques ainsi que la reconstruction de la biographie linguistique et sociale de nos répondants. Étant donné que le système de détention roumain ne permet pas les enregistrements, nous avons conçu un questionnaire à questions ouvertes (distribué à 100 détenus français et roumains), moyen qui nous a permis d'arriver à des détails représentatifs sur la vie en prison. Les questions se concentrent progressivement sur cinq thèmes servant notre intérêt: présentation individuelle du détenu, milieu de détention, activités déroulées en prison, construction des relations intra carcérales et (le degré de) conservation des relations extra carcérales. Les répondants ont été donc suivis dans le cadre de la prison, prise comme „institution totale" (Goffman, 1968: 41), et de la cellule, vue comme „territoire situationnel" (Goffman, 1973: 28).

L'hétérogénéité, condition pour une vue sociolinguistique sur la prison

Une analyse comparée des milieux de réclusion français et roumain permet de remarquer que le comportement collectif génère la manifestation de l'hétérogénéité linguistique, discursive et identitaire. La „compétence de communication" (Kerbrat-Orecchioni, 1990: 48) du sujet communicant nous permet donc de découvrir des pistes de compréhension de l'hétérogénéité dans le milieu de détention.

Plusieurs aspects sont à envisager pour comprendre le terme. Nous prenons la parole libérée des détenus comme soubassement de la construction d'une identité discursive.Pour comprendre sa construction, deux discours constituant l'idiolecte du sujet communicant attirent notre attention, c'est-à-dire le discours pré carcéral (discours initial) et le discours carcéral (discours d'accueil). La période passée en prison, variable sociale de constitution de notre échantillon, permet un regard sur l'utilisation d'un des discours mentionnés. Les nouveaux reclus, qui dans leur quotidien mettent en avant le discours initial, nous donnent la possibilité d'identifier une identité discursive primaire. Pour (se) communiquer et créer des représentations sur eux-mêmes, leurs codétenus, le milieu de la prison et la société extra carcérale ceux-ci mettent en œuvre des compétences discursives acquises lors de la période pré carcérale.

Ils se situent ainsi entre les natures dénotative (expression) et connotative (expressivité) du discours: „Necunoaştearea[1] mediului de detenţie, deţinutilor din celulă, timiditatea. Pe faţa unui deţinut se vede dacă e căutat sau nu de cînd intră în cameră[2]" (Roumain[3], 30 ans, 24 ans de peine).

L'expression et l'expressivité en discours sont identifiables, progressivement, au niveau des facteurs linguistiques qui sont au centre des représentations mentales des sujets communicants. Nous envisageons dans cette situation les émotions qui sont à la base de l'expressivité positive dans les représentations mentales visant la famille, assimilée à son ancienne réalité sociale, et de l'expression négative visant la société extra carcérale „la première fois c'est tres dificile pour déja ma famille et l'angoisse que je recon" (Français, MA[4], pas d'âge indiqué, 4ème incarcération).

La présence du discours d'accueil est ainsi réduite pour ce qui est de la compréhension, voire absente au niveau de l'expression. Dans le cas de cette catégorie de détenus, l'identité discursive primaire se manifeste par un nombre limité de prises de parole lors des interactions verbales et par des sujets de conversation restreints avec leurs codétenus. La communication se montre limitée à cause du refus ou de l'incapacité à s'y adapter: „...une rupture sociale, sans repère et désespèrement violent, ce qui oblige une retenue des autres détenus et interlocuteurs" (Française, CD[5], 50 ans, 6 ans à purger).

En revanche, les détenus anciens (5 ans purgés et plus) se constituent plus facilement en sujets communicants. Ayant une réalité bien définie, construite autour de certains rituels, leurs représentations mentales nous conduisent vers l'identification d'une identité discursive appropriée.

[1]On reprend les témoignages en français et en roumain sans intervenir au niveau de l'orthographe et de la syntaxe.
[2] La méconnaissance du milieu de détention, des détenus de la cellule, la timidité. Dès qu'un nouveau venu arrive dans notre cellule, on se rend compte s'il est cherché ou pas.
[3]Tous nos répondants roumains purgent leurs peines au Pénitencier de Haute Sécurité de Craiova.
[4]Maison d'Arrêt (de Dijon)
[5]Centre de Détention (de Joux la Ville)

Le discours carcéral est devenu dominant lors des prises de parole du sujet communicant et son utilisation vise l'expression de la dominance et de la catégorisation des locuteurs „Jocurile de noroc. Informatorii (sifoanele) care dau în primire persoanele mai şmechere care mai deţin obiecte interzise[6]" (Roumain, 25 ans, 9 ans de peine).

Manifestant de l'équilibre lors des interactions verbales dans le nouveau contexte, le sujet communicant commence à exprimer sa „face" (Goffman, 1968: 15) en utilisant le discours de réclusion à fréquence de plus en plus élevée. Tout comme dans le premier type d'identité discursive carcérale, dans le cas de ce deuxième, nous portons attention aux représentations mentales que les prisonniers construisent. La prise de conscience de son nouveau cadre de vie mène le sujet communicant à évaluer sa réalité par la négation de la justice et des décisions de la société extra carcérale à son sujet. Dans le cas des personnes recluses qui n'ont plus le soutient de leurs proches, la famille apparait sous une double optique : liée à un statut/une réalité que la personne privée de liberté à perdu.e et faisant partie de la société extra carcérale „Nu mai am familie, de soţie m-am despărţit, copiii sunt la ea. Iar aceia care mia fost o bună mamă a decedat pe data de 2 martie 2008[7]" (Roumain, 50 ans, 18 ans de peine).

Il est important de retenir dans ce contexte la présence de l'élément gradation comme influençant la compréhension des notions évoquées ci-dessus et la reconsidération de la „face" (Goffman, 1968: 15) du locuteur en fonction du milieu où ce dernier se manifeste discursivement.

Une autre catégorie de détenus qui a retenu notre attention est représentée par ceux dont les compétences discursives et langagières sont remarquables. Les témoignages ont relevé parmi nos répondants la présence des reclus qui ont bénéficié d'une instruction élevée, avant d'intégrer le milieu de détention, et des détenus qui, sans en avoir une, influencés par la durée de la peine, ont dédié leur temps aux activités intellectuelles „Eu sunt înscris la mai multe activităţi educaţionale în afara faptului că prestez munca în fabrică la cusut pantofi şi prestez şi şcoală (clasa a IX-a) sâmbăta şi duminica[8]" (Roumain, 30 ans, 10 ans à purger).

Dans leur cas, la période passée en prison ne constitue pas un repère dans le processus l'intériorisation du discours carcéral, ceux-ci manifestant une identité discursive pré carcérale très bien conservée. Les activités à caractère intellectuel déroulées leur permettent un contact avec le discours de la prison plutôt au niveau de la compréhension „Plimbarea, munci în interiorul penitenciarului dar şi în exterior, dar şi cursuri sau programe socio-educative şi şcoală[9] " (Roumain, 35 ans, 23 ans de peine). Voilà des conditions qui font du milieu carcéral le cadre social dans lequel l' (auto) instruction permet une communication sociale sous le signe de l'équilibre discursif et des „contraintes rituelles" (Goffman, 1989: 22 - 23) diminuées et qui ouvrent notre argumentation à la compréhension des relations qui se développent en prison.

La construction de la face en prison et le procesus de socialisation

L'aspect social des relations intra et extra carcérales sera analysé dans la perspective de manifestation du discours et du groupe social, restreint ou élargi, en termes de conscience collective et de cohésion de groupe. Les prémisses de la socialisation en prison sont représentées par les privations que tout détenu rencontre dès qu'il intègre son nouveau milieu social et connait sa nouvelle réalité. En valorisant les idées de Sykes (1958: 73) au sujet des privations que le reclus subit pendant son parcours carcéral, nous en privilégions ici la perte de la liberté et les frontiers concrètes qui séparent le reclus de la société commune „apre j'ai le cafard où les idees noires, deprime et oui ont n'ai des êtres humain comme meme, detenus mais humain" (Français, CD, 44 ans, 8 ans à purger).

---

[6] Les jeux de hasard. Les informateurs (les mouchards) qui font moucharder les caïds auprès des surveillants, qui, des fois, détiennent des objets interdits.

[7] Je n'ai plus de famille, je suis séparé de ma femme, les enfants sont chez elle. Et celle qui a été ma douce mère est morte le 2 mars 2008.

[8] Moi, je suis inscrit à plusieurs activités éducatives et à part le fait que je pratique une activité dans la fabrique de chaussures je fais aussi de l'école (la IX ème) le samedi et le dimanche.

[9] La promenade, des travaux à l'intérieur du pénitencier, mais aussi à l'extérieur de celui-ci, mais aussi des cours ou des programmes socio-éducatifs et école.

La perte des biens „Dacă nu aş avea vizită (pachet) şi nici cumpărături ar fi foarte greu pentru mine ca femeie să-mi procur bunurile necesare gen: şampon, hârtie, săpun, pastă de dinţi, etc. […] penitenciarul dă un sapun care miroase groaznic, o hârtie igienică[10]" (Roumaine, 23 ans, 4 ans de détention) met en relation le détenu avec son entourage appartenant à la société extra carcérale. Le manque de services mentionné par Sykes est contredit par nos répondants qui évoquent, sans trop de détails, l'existence de certains services médicaux „[…] mais nous somme tout de même encadrer par les surveillants, médecin, psychologue qui nous sont présenter d'office pour nous faire comprendre le fonctionnement" (Français, MA, 30 ans, 36 mois de peine).

La prison représente un milieu où la socialisation impose d'autres coordonnées que celles connues lors de la socialisation en milieu extra carcéral. Dans le milieu de détention, le processus de socialisation, résultat d'un autre type d'„ordre social"(Digneffe, 1990: 57), se déroule du haut vers le bas, du personnel de l'institution vers les personnes incarcérées et des reclus autoritaires vers les moins autoritaires. Il convient de souligner la socialisation positive ou en coopération, situation où les détenus partagent les ressources avec leurs codétenus de statut équivalent ou avec les plus autoritaires pour avoir accès au groupe de ces derniers „Ne ajutăm cu ce putem în limita posibilităţii[11]" (Roumaine, 24 ans, 7 ans de détention) et „On s'aide materielement et moralement une à l'autre" (Étrangère, MA, 27 ans, 3 ans à purger).

En revanche, le milieu carcéral est marqué par la manifestation de la socialisation négative ou la socialisation comme compétition et conflit. Processus réalisé par menace ou manipulation, ce type de socialisation se matérialise dans des situations très courantes où les détenus autoritaires dominent les autres en les privant de leurs biens et de leurs aliments „ […] care nu ştiu să se descurce, le ia alţii bani, bunuri la jocuri de noroc, ori prin prostealã sau cu forţa[12] (Roumain, 38 ans, 22 ans de peine). Milieu restrictif qui impose le changement des habitudes et des comportements de la personne privée de liberté, la prison trace les coordonnées de la socialisation et nous permet d'observer les reclus en tant qu'acteurs sociaux.

La vie en commun, le changement forcé des rituels et le besoin de résister dans un milieu hostile détermine certains changements des comportements et des attitudes des reclus. Cela leur permet l'adhésion (non)volontaire à ce qu'on connait en tant que sous-culture carcérale. Ce sont des comportements et des attitudes qui se manifestent à côté des acquisitions précédentes que la société extra carcérale a transmises à l'individu et sont visibles suite à la négation des normes de la culture commune par les acteurs sociaux constituant la population carcérale.

L'appartenance à la sous-culture carcérale

L'analyse des questionnaires montre la nécessité de porter attention aux facteurs qui définissent la sous-culture carcérale des deux pays. Ce sont des éléments qui rapprochent et qui distinguent, en même temps, mais qui contribuent à la création de l'image complexe et complète du milieu de détention.

Transmis du détenu au détenu et enrichi suite à la migration permanente d'un pénitencier à l'autre, les habitudes et les comportements définissent une sous-culture carcérale commune à tous les pénitenciers d'un pays et une sous-culture carcérale individuelle, propre à chaque établissement pénitentiaire. Les questionnaires interrogés, ont mis en évidence des pratiques qui se montrent socialisantes, génératrices de discours et qui permettent à la fois l'amélioration de la vie en prison.

Le commerce de cellulereprésente une pratique quotidienne évoquée par nos répondants des deux pays „Deţinuţii discută între ei : unii vând haine alţii alimente, alţii telefoane mobile şi uite-aşa se formează aşa zisul comerţ la negru cu preţuri sub cele de la magazinul închisorii sau din

[10] Si je n'avais pas de visite (colis) et je ne faisais pas de courses ce serait très difficile pour moi en tant que femme de me procurer les biens nécessaires du genre: du shampooing, du papier, du savon, de la pate dentifrice etc. […]le pénitenciaire fournit un savon dont l'odeur est insupportable, du papier hygiènique.

[11]On s'entraide avec ce tout qu'on peut dans la limite de la possibilité.

[12] […] qui ne se débrouillent pas et les autres volent leur argent ou leurs biens en jouant des jeux de hasard, par des arnaques ou par la force.

libertate[13] (Roumain, 38 ans, 22 ans à purger) ou„J'ai eu du mal à m'habituer […] et surtout le commerce des produits interdits" (Français, CD, 64 ans, 12 ans d'incarcération). C'est une pratique mise en question par certains de nos témoins à cause des effets que cela pourrait entraîner une fois découverte par le personnel de la prison. De l'autre côté, l'existence du (petit) trafic permet aux reclus l'accès à des produits interdits : „En detention il y a beaucoup de traffic de stupéfiants les petites cahides menaces souvent les nouvau (arrivant) en leur disant quil pas balancer (raconter au surveillant ou au chef ce quil se passe)" (Français, CD, 35 ans, libérable en décembre 2013).

La socialisation en prison ne se fait pas seulement en face à face. En fonction du régime de détention, les personnes détenues sont forcées à inventer des formes de prise de contact avec leurs codétenus.Voilà pourquoi la communication entre cellulesse retrouve dans le discours de nos répondants français et roumains par l'évocation des mots comme *téléférique* et *caleaşcă* (*yoyo* dans le discours des prisonniers français) pour désigner „un élastique/une ficelle utilisé.e afin de faire passer un objet d'une cellule à l'autre"(les cellules se trouvant dans le même bâtiment, mais aux étages différents). Activité interdite par les règlements de la prison, la socialisation par des moyens en dehors des règles de la prison est évoquée par nos répondants français „ne pas faire de yoyo, - ne pas faire de trafic (drogue, médicament, autres), - venant des autres détenues, il s'agit d'éviter les nuisances" (Étrangère, MA Dijon, 32 ans, 4 ans de réclusion). C'est le discours des reclus roumains qui nous fait connaître aussi le terme *tramvai,* ce dernier désignant la même action, mais les cellules se trouvant dans des bâtiments et niveaux différents.

Le folklore de pénitencier est l'élément qui distingue les milieux carcéraux qui ont constitué notre terrain de recherche. Durant notre correspondance, les répondants français ont manifesté un certain recul au sujet de la nationalité du chercheur, fait qui les empêchés de nous confier des traces de ce type de folklore. C'est la raison qui se trouve à la base d'un certain manque d'émotion dans leurs écrits. Caractérisant de surcroît le milieu de détention roumain, le folklore est la création artistique définissant la sous-culture carcérale, représentant à la fois le patrimoine de la population détenue et de la prison, qui se concentre sur la description de tous les aspects de la vie au-delà des murs. Les poèmes choisis comme représentatifs pour la présente contribution seront analysés dans une perspective double, linguistique et littéraire, ce qui permettra de multiplier les regards quant aux émotions exprimées par les auteurs et au sujet du discours qui matérialise ces sentiments.

Ayant comme thème central le regard critique à l'adresse de la société extra carcérale, les chansons de prison que nous analyserons dans les lignes à suivre constituent la voix des reclus qui ne partagent plus les valeurs du groupe, voire de la communauté carcérale. L'utilisation d'un langage qui dépasse les frontières du langage poétique standardisé transforme les vers en un ensemble d'émotions: haine, regret, nostalgie, espoir.

Hoţilor combinatori /Tot voi şi informatori
Opriţi-vă din combinaţii/Şi din informaţii.
Staţi şi meditaţi[14]/Şi o să aflaţi
Ce faceţi nu-i bine/Este o ruşine.[15]

Les vers partent d'une catégorisation des personnes détenues, „combinatori", „informatori ", l'auteur choisissant de mettre en avant, dans un premier temps, le rejet qu'il ressent par rapport à sa réalité actuelle. Sa voix s'adoucit, dans un deuxième temps, l'attitude étant d'acceptation et de rapprochement de ses codétenus par le partage de la souffrance et par le vécu commun derrière les frontières concrètes (murs, barreaux). A part leur rôle d'isolement, les frontières se constituent en point de départ permettant le partage émotionnel et la création d'une existence commune.

Oare ce credeţi fârtaţi/Cu toţii suntem încuiaţi.
Râdem şi nu aclamăm/Pe voi doi bani nu dăm.

[13]Les détenus discutent : certains vendent des habits d'autres des produits alimentaires, d'autres des portables et voilà c'est comme ça que prend naissance le commerce dit au noir avec des prix moins élevés que ceux du commerce de la prison ou des commerces de dehors.
[14]Ces exemples sont le résultat de notre correspondence avec les détenus du Pénitencier de Craiova.
[15]Voleurs arnaqueurs/C'est toujours vous les mouchards/Arrêtez d'arnaquer/Et de moucharder./ Réfléchissez un instant/Et vous apprendrez/Que c'est pas bien ce que vous faites/Une honte.

Rămâneţi voi, tigri şi lei,/ A lumii interlope cloacă
Eu mă întorc/La casa mea pustie
Şi mă întorc bătrân/Cu ură şi durere
Să o mai văd…/Măcar o dată…[16]

L'isolement vécu en prison se retrouve par la mise au centre du discours de la première personne au singulier et au pluriel (nous-je). Deux points de vue se distinguent au sujet de cette mise en valeur. En utilisant la première personne au pluriel à côté du nom „fârtaţi", l'auteur exprime son appartenance au groupe social. La vie carcérale est une réalité qu'il veut épisodique, d'où un très court moment de transition du pluriel vers le singulier. C'est le moment où les vers deviennent un dialogue de l'auteur avec ses codétenus. La transition se réalise ainsi par l'accent sur la deuxième personne du pluriel „voi". Progressivement, la voix de l'auteur devient péjorative, l'utilisation du nom collectif „cloacă" indiquant ainsi la rupture et marquant de manière définitive le passage du collectif vers l'individuel. Le vécu carcéral se prolonge mentalement vers la réalité intime antérieurede l'individu, réalité reconstruite autour de la maison qu'il a quittée et qu'il espère retrouver un jour.

Le thème de la maison se retrouve dans un deuxième poème, cette fois-ci un poème-confession, situation dans laquelle l'auteur montre son côté méditatif. Trois plans du quotidien sont mis en avant par le détenu-poète. Le premier plan place l'humain dans un cadre nocturne, tableau qui a le rôle de recréer la solitude et l'isolement du détenu. Les verbes utilisés à la première personne du singulier à qui s'ajoute le syntagme „gândurile mele" (nom+adjectif possessif) viennent souligner le monde intérieur de la personne recluse en opposition avec le monde carcéral, un endroit où l'émotion de l'auteur ne se retrouve pas.

Stăteam de veghe/In noaptea de planton
Si mă plimbam parcă buimac/Eu şi gândurile mele.[17]

Le deuxième plan correspond à l'opposition entre les collègues de détention et l'auteur de ces vers. Des éléments du discours soulignent cette mise en face à face à rôle distinctif. Le renoncement progressif à l'idée de possession et le remplacement de cette dernière par l'adjectif qualificatif „adormite" marquent la distance qui se crée entre le monde carcéral représenté par les codétenus et le détenu-poète.

Deodată, privirea-mi fuge/Spre sufletele adormite
Ce duse par/Pe altă lume.
Visându-se la ei acasă/Făcându-şi planuri
Visând la libertate/Gândind, poate, ca mine.[18]

Toutefois, le côté humain de ce monde est dévoilé par l'évocation de l'état de rêve qui domine la nuit. Dans ce contexte, deux éléments unissent les codétenus: la maison, en tant qu'univers intime, perdu mais retrouvé une fois en état de rêve, et la liberté comme idéal et finalité de la souffrance commune.

La présence de la réalité carcérale, comme troisième plan de ces vers, se manifeste par la disparition brutale de la paix. Rien n'annonce cette rupture. Seul l'adverbe „deodată" vient faire le passage entre l'intérieur du „moi" et l'extérieur. Le détenu-poète passe dans un plan secondaire, la présence humaine domine le cadre par l'apparition du surveillant de la prison.

Deodată, liniştea dispare/S-aude gardianul
Cum strigă „deşteptarea"/Şi visele dispar.[19]

[16]Qu'en pensez-vous frangins?/Nous sommes tous ici menottés./Nous rions mais nous n'appaludissons pas/A nos yeux vous ne faites aucun sou/Ne quittez pas ce monde, vous, tigres et lions/La misère du monde des malfrats/Moi, je vais retrouver ma maison/Mais il n'y aura pas de lumière là-bas/Et moi, vieux, je la retrouve/ L'âme pleine de douleur et de haine/Je veux revoir ma maison/Au moins encore une fois.

[17] Je surveillais/La nuit de la sentinelle/Je marchais tout étourdi/Moi et mes pensées.

[18]Du coup, mon regard tombait/Sur les autres qui dormaient/Ils me semblaient/Ailleurs./En rêvant être chez eux/En faisant des plans,/En rêvant la liberté /En ayant peut-être les mêmes pensées que moi

[19]Mais du coup, la paix s'en va/On entend le gardien/ Crier „le réveil"/Les rêves s'en vont.

L'état de rêve et les émotions s'éloignent, la présence du jour est suggérée par la voix du surveillant devenue celle de la prison „s-aude" et „strigă". Suivant la progression des vers qui a permis le développement de la partie finale de notre argumentation et la découverte des trois plans de la vie de prison, nous pouvons remarquer la structure circulaire de ce poème. Les vers évoqués précédemment respectent les traits du folklore, ces créations transmises du détenu au détenu empruntent la voix de chacun d'eux manifestant ainsi un caractère éminemment oral, collectif et relativement instable au niveau du contenu.

Conclusions

Issue d'un travail de terrain dans les prisons de Roumanie et de France et en valorisant l'approche comparée, la présente contribution se propose une meilleure compréhension des comportements des adultes en situation de détention. Le terrain analysé et la réalité carcérale vécue au niveau individuel et/ou collectif nous permettent d'envisager l'argumentation des notions comme représentations discursives, expression et expressivité dans le discours des détenus. Dans une perspective empirique, la compréhension de toutes ces notions nous ont menée à comparer les deux milieux carcéraux en fonction des critères linguistiques (identité discursive pré carcérale /carcérale, communauté carcérale uni-/multilingue, communauté carcérale mono-/ multiculturelle) et non linguistiques comme, par exemple, les aspects économiques de la région, les régimes différents de détention en Roumanie et en France et la réalité carcérale vécue au niveau individuel ou collectif.

BIBLIOGRAPHY

Références bibliographiques

BLANCHET, Phillippe (2012), *La linguistique de terrain. Méthode et théorie. Une approche sociolinguistique de la complexité*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, Collection *Didactique Linguistique*.

BLANCHET, Alain *et al*. (2013), *Les techniques d'enquête en sciences sociales*, Paris, Éditions Dunod.

BOURDIEU, Pierre (1982), *Ce que parler veut dire. Économie des échanges linguistiques*, Paris, Éditions Fayard.

DIGNEFFE, Françoise (1990), *Acteur social et délinquance. Hommage à Christian Debuyst*, Bruxelles, Éditions Pierre Mardaga.

GOFFMAN, Erving (1968), *Asiles, études sur la condition sociales des malades mentaux*, Paris, Éditions de Minuit.

GOFFMAN, Erving (1973), *La mise en scène de la vie quotidienne. La présentation de soi.1*, Paris, Éditions de Minuit.

GOFFMAN, Erving (1989), *Les moments et leurs hommes. Textes recueillis et présentés par Yves Winkin*, Paris, Éditions du Seuil / Minuit.

KERBRAT - ORECCHIONI, Catherine (1990), *Les interactions verbales*, T.1, Paris, Éditions Armand Colin.

MAINGUENEAU, Dominique (1996), *Les termes clés de l'analyse du discours*, Paris, Éditions du Seuil.

MOSCOVICI, Serge (1984), *Psychologie sociale*, Paris, Éditions Presses Universitaires de France ;

MUCCHIELLI, Laurent (2000), *Familles et délinquances. Un bilan pluridisciplinaire des recherches francophones et anglophones*, CESDIP.

SYKES, Gresham (1958), *The society of captives. A study of a maximum security prison*, Princeton, Princeton University Press.

THE STRUCTURE OF THE SINGLE-MEMBER AND MULTIPLE-MEMBER TERMS IN THE FIELD OF THE ROMANIAN LIBRARY SCIENCE

Cristina Caterev
PhD., National Library of The Republic of Moldova

Abstract: In the present article we try to represent the identification of the evolution of terminology in the Romanian library field, of the grammatical, lexicographical techniques opportune for the complex research of the Romanian library language. The development stages in library terminology, the analysis of approaches and concepts in various monographic studies, dictionaries in which some historical and theoretical premises in the library field are described, are to be described. At the same time, we intend to perform a lexico-grammatical analysis, also from the perspective of the historical evolution, of the Romanian librarians' terminological language, as well as their frequency in various publications. Over the last decades, library terminology has been the subject of debate in various circles of specialists worldwide. Views on terminology as a scientific discipline vary considerably.

Keywords: *tablets, evolution of terms, history of libraries, collection of libraries, linguistic style, frequency of terms, library vocabulary*.

1. Introducere

În zilele noastre, persistă o diversitate de literatură în domeniul biblioteconomic, care trebuie cercetare din diverse aspecte privind evoluţia termenilor. Actualitatea subiectului abordat în cercetare este determinat de lipsa studiilor, cercetărilor referitoare la evoluţia terminologiei în domeniul biblioteconomiei de-a lungul timpului, precum şi puţinele dicţionare existente în limba română la acest capitol. Terminologia din domeniul biblioteconomic în evoluţia sa nu are un areal original al termenilor sau conceptelor, specialiştii s-au inspirat în toate perioadele de dezvoltare din alte spaţii de informare, cum ar fi studii de traducere şi traducerea noţiunilor din standarde sau dicţionarele din limbi străine.

Vocabularul domeniului biblioteconomic este incomplet, ceea ce limitează cercetarea termenilor începând cu cele mai vechi timpuri. Vocabularul trebuie să fie cercetat începând cu geneza biblioteconomiei, care trebuie să cuprindă mai multe spaţii geografice de dezvoltare, conceptele şi noţiunile trebuie să fie prezentate din punctul de vedere al lexicologiei, sintagmelor din diverse domenii de activitate ale biblioteconomiei, care sunt noţiunile cu care au activat în trecut şi activează specialiştii în prezent. La baza cercetării stau evoluţia istorică a dezvoltării lexicului biblioteconomic românesc, exemplele fiind selectate din cele mai relevante surse de informare, dicţionare ale autorilor din domeniul biblioteconomic care au pus fundamentul terminologiei respective româneşti. A scrie despre evoluţia termenilor biblioteconomici şi a nu descrie istoria apariţiei tăbliţelor, scrisului şi a hârtiei, cărţii ar fi ceva abstract şi obscur. În continuare prezentăm pe scurt fiecare etapă, prin care demonstrăm că „la început a fost biblioteca...” [1].

2. Înfățișare și caracter

Primele biblioteci au fost doar parțial biblioteci, fiind compuse o mare parte din înregistrări nepublicate, care erau de obicei privite ca arhive, nu ca biblioteci. Descoperirile arheologice din vechile state-oraș ale Sumerului au dezvăluit săli de templu pline cu tablete de lut în scenă cuneiformă. Aceste arhive erau alcătuite aproape complet din evidența tranzacțiilor comerciale sau a stocurilor, cu doar câteva documente care ating subiecte teologice, înregistrări istorice sau

legende. Lucrurile stăteau la fel în registrele guvernului şi în templele din papirus ale Egiptului antic.

Primii bibliotecari ai Antichităţi de la Biblioteca din Alexandria au fost cei care au pus bazele filologiei. Datorită acestor bibliotecari avem acces la o parte dintre opele literare şi filozofice ale Greciei Antice. Tot ei au inventat şi au aplicat primele tehnici ale filologiei. În Grecia Antică, literatura a precedat scrisul. Poemele homerice, au fost transmise pe cale orală multe de secole. Când alfabetul fenician a fost preluat şi adaptat de greci la jumătatea secolului VIII î.Hr., tradiţia orală era puternică şi a durat mult până când Pisistrate a cerut la Atena (secolul VI î.Hr.) scrierea celor două epopei.

Cărţile erau foarte rare până în secolul V î.Hr. când sunt câteva indicii că ar fi existat inclusiv comerţul cu carte şi că s-au constituit primele biblioteci private. Nu există însă dovezi ale existenţei unei Biblioteci publice. Se prespune că manuscrisele importante erau depozitate în arhivele statului. Însă, din secolul IV î.Hr. există dovezi că s-au înfiinţat instituţii academice, care aveau biblioteci proprii (Liceul lui Aristotel). Aceste biblioteci academice se pare că au fost modelul după care regele Egiptului Ptolemeu Filadelful, pe la 280 î.Hr. care a întemeiat Biblioteca de la Alexandria. Muzeul din Alexandria era considerat în acele vremuri, formal un „centru al muzelor". Practic, era un centru al unei comunităţi literare şi ştiinţifice în acea perioadă. Cea mai mare a fost Biblioteca din Alexandria, care conţinea peste 500000 de exemplare, a fost creată de Ptolemeu I după moartea lui Alexandru cel Mare în 323 î.Hr., a fost creată pentru a adăposti întreaga literatură greacă. Era remarcabilă cu bibliotecarii celebri: Demetrius, Zenodotus, Eratostenes, Apollonius, Aristofan, Aristarh şi Callimachus (310/305-240 î.Hr.), care erau consideraţi „*custozi ai învăţării*" [2].

Aceşti savanţi au o contribuţie semnificativă la culegerea şi catalogarea varietăţii mari de suluri din colecţia bibliotecii. Callimachus a fost cel care creat ceea ce este considerat a fi primul „*catalog de subiecte*" al exploataţiilor bibliotecii, numit „*pinaks"*. Termenul provine din greacă „*πίνακες*" plural „*πίναξ*", tradus din engleză „*tables*" „*pinaks*" apare în studiul modern al culturii Greciei antice şi Magna Graecia, înseamna o „tablă", tableta votivă din lemn pictat sau relief din teracotă, marmură sau bronz care a servit ca obiect votant. Colecţia de pini conţineau 120 de suluri dispuse în zece clase de subiecte fiecare clasă a fost apoi împărţită, enumerând autorii în ordine alfabetică după titluri [3].

Învăţaţii de la biblioteca din Alexandria sunt cei care au fundamentat filologia. Ei aveau rolul de stabili ce era corect şi ce era fals în exemplarele diferite ale aceluiaşi text, căci aveau acces la aceeaşi scriere a unui autor copiată de mai mulţi scribi. Au cercetat moştenirea secolelor anterioare cu trei mijloace - critica, gramatica şi hermeneutica. Dificultăţile pe care le întâmpinau ţineau de specificul manuscriselor în Antichitate: punctuaţie aproape inexistentă, rudimentară, lipsea despărţirea în cuvinte; multe dintre cuvinte erau prescurtate (mai ales pentru a intra cât mai mult text); sistemul de accentuare nu exista; alternarea interlocutorilor în textele dramatice era indicată rar; numele personajelor erau adesea omise; versurile lirice erau scrise în proză (se spune că Aristofan din Bizanţ ar fi inventat „*colometria*", unităţile metrice ale poeziei; i se atribuie şi îmbunătăţirea punctuaţiei şi inventarea sistemului de accentuare, 257-180 î.Hr.).

Bibliotecarii de la Alexandria aveau rolul de reconstituire a „originalului", a unei variante cât mai apropiate posibil de ceea ce autorul intenţionase să scrie, care se făcea în mai multe etape. Etapele reconstituirii textelor în deplinătatea lui formală, semnatică şi literară erau: prozodia accente corecte, pronunţia frazei, punctuaţiei; exegeza gramaticală simplă (aspectele morfologice); exegeza gramaticală stilistică (retorica); explicarea cuvintelor (glose, lexicografia); explicarea elementelor de realia, explicarea obiectivă a ceea ce se indică adesea prin „antichităţi"; explicarea etimologică a cuvintelor (sensul originar, evoluţia); cercetarea formelor analogice în morfologie; exegeza estetică a operei literare, inclusiv critica autenticităţii unei opere literare, iar la poezie - metrica etc. Această bibliotecă a fost distrusă şi a rămas una dintre cele mai mari pierderi ale umanităţii [4].

Materialele pe care se scria în trecut au constituit multă vreme o problemă. Papirusurile erau puţin rezistente, nu puteau fi scrise pe ambele feţe, erau greu de citit din cauza formei de sul şi se uzau relativ repede, mai ales dacă erau folosite des.

Pergamentul, mai rezistent, putând fi mai uşor de şters şi rescris, putând fi prins sub formă de codice, deci fiind mai uşor de manevrat şi de citit, a constituit un mijloc important de păstrare a operelor scrise. Chiar şi aşa operele scrise rămâneau accesibile puţinor oameni, neputând fi multiplicate decât în puţine exemplare.

De-abia odată cu descoperirea fabricării hârtiei s-au creat condiţiile unui acces mai larg la operele scrise, dar chiar şi aşa până la sfârşitul Evului Mediu, când au apărut primele universităţi, puţini erau cei care citeau, printre ei se numărau: preoţii, călugării, o parte dintre nobili, câţiva literaţi şi oameni de ştiinţă, scribii, numărul lor fiind redus şi de faptul că pentru a citi oamenii din acele vremuri trebuiau să cunoască limbile în care se scria greaca şi latină.

Odată cu apariţia universităţilor şi a necesităţii lecturii în Europa în secolul XI d.Hr., producţia de carte a cunoscut o expansiune deosebită şi lectura a devenit o activitate din ce în ce mai obişnuită în societate.

Printre formele de păstrare a documentelor în bibliotecile din trecut se enumeră:

Papirusul care era făcut din fâşii subţiri tăiate din măduva unei trestii care se creştea în Delta Nilului. A fost folosit curent până în secolul VII d.Hr., fiind înlocuit cu totul abia în secolul XI, când a început fabricarea hârtiei din bumbac. Putea fi scris doar pe o parte, textul fiind dispus în coloane. Se ţinea sul, având la un capăt, alteori la ambele capete, nişte bastoane de lemn sau os pentru a fixa sulul şi pentru a putea fi mai bine mânuit. Trebuia protejat cu o teacă pentru că nu era foarte rezistent sau erau confecţionate carcase din piele unde se păstrau exemplarele.

Pergamentul a fost inventat la Pergam (secolul II î.Hr.) unde exista o altă bibliotecă faimoasă a Antichităţii. Biblioteca din Pergam, în traducere „*citadela*", situată pe Acropole, a fost doua bibliotecă din Grecia antică. Este cunoscută mai ales datorită faptului că, odată cu sistarea exportului de papirus de către Dinastia Ptolemeilor, în mare parte datorită rezervei limitate şi a luptei economice, slujitorii Bibliotecii din Pergamon au inventat o materie nouă pentru codice, numită „*pergaminus*" sau „*pergamena*", după numele oraşului. Aceasta era realizată din piele fină de viţel, fiind un predecesor al calculului. Se mai spunea că biblioteca număra 200.000 volume, dăruite mai târziu Cleopatrei de către Marcus Antonius, ca un dar de nuntă.

Pergamentul era fabricat din piei de animale (oi, capre, viţei, antilopă etc.). Putea fi scris pe ambele părţi. Era mai rezistent, aşa că din secolele II-III d.H. a început să fie preferat papirusului. Iniţial, a fost folosit sub formă de sul, apoi de „*codice*" grup de fascicule prinse pe margine laolaltă. Era mai uşor de mânuit sub formă de codice şi putea cuprinde un material mai întins.

Palimpsestele sensul originar al cuvântului era „a zgâria" erau papirusurile sau pergamentele refolosite, care avuseseră iniţial un text pe ele şi datorită ştergerii avansate a cernelii, erau utilizate pentru scrierea altor texte. Refolosirea se făcea fie după spălarea, fie după raderea textului anterior.

Hârtia a început să fie folosită din secolele X-XI d.Hr., la început din bumbac, şi apoi, din secolul XII din zdrenţe de pânză. De prin secolul XIV s-a folosit doar cea fabricată din zdrenţe de pânză. De-abia din secolul XIX s-a făcut hârtie din celuloză (lemn, stuf). Hârtia fusese inventată de chinezi de prin secolul II î.Hr., dar a fost cunoscută de-abia în secolul VIII d.Hr. de restul lumii. În 751 d.Hr. la Samarcand chinezii prizonieri de război, în urma bătăliei de la Talas (între califatul arab Abbasid şi dinastia Tang din China), au divulgat secretul de fabricare a hârtiei arabilor pentru a-şi plăti răscumpărarea. Europenii au preluat ulterior tehnica de fabricare a hârtiei de la arabi. Cele mai vechi codice de hârtie datează din secolul IX pentru textele greceşti şi din secolul XIII pentru cele latineşti.

Dacă am crea o scară a evoluţiei apariţiei bibliotecilor şi evoluţia profesiei de bibliotecar, am clasa-o în felul următor: presistoria - înainte de Hristos; perioada antică; perioada Renaşterii (1300-1600); perioada iluministă (1715-1789); perioada modernă; perioada contemporană.

Perioada sumerienilor (2800-2400 î.Hr.) este considerată cea mai veche în care se atestă profesia de bibliotecar, iniţial era definită „*stăpâni ai cărţilor*" sau „*păstrători ai tăbliţelor*". Ei au

fost primii care au instruit funcţionarii pentru a ţine evidenţa conturilor din comerţ. Sumerienii erau cărturarii sau preoţii care au fost instruiţi să se ocupe de cantitatea şi complexitatea vastă a acestor înregistrări. Ştim despre cel puţin un „*deţinător al cărţilor*" care a fost angajat să supravegheze miile de tablete pe materiale sumeriene şi babiloniene, inclusiv texte literare; istorie; prevestiri astronomice; calcule; tabele matematice; tabele gramaticale şi lingvistice; dicţionare; şi înregistrări comerciale şi legi. Toate aceste tablete au fost catalogate şi aranjate în ordine logică după subiect sau tip, fiecare având o etichetă de identificare.

În secolul al VIII-lea î.Hr., Ashurbanipal, regele Asiriei, a fost cel care a creat o bibliotecă la palatul său din Ninive, în Mesopotamia. Ashurbanipal a fost primul individ din istorie care a introdus bibliotecarul ca profesie [5].

Cea mai mare a fost Biblioteca din Alexandria, care conţinea peste 500000 de exemplare, a fost creată de Ptolemeu I după moartea lui Alexandru cel Mare în 323 î.Hr., a fost creată pentru a adăposti întreaga literatură greacă. Era remarcabilă cu bibliotecarii celebri: Demetrius, Zenodotus, Eratostenes, Apollonius, Aristofan, Aristarh şi Callimachus (310/305-240 î.Hr.), care erau consideraţi „*custozi ai învăţării*".

Aceşti savanţi au o contribuţie semnificativă la culegerea şi catalogarea varietăţii mari de suluri din colecţia bibliotecii. Callimachus a fost cel care creat ceea ce este considerat a fi primul „*catalog de subiecte*" al exploataţiilor bibliotecii, numit „*pinaks"*. Termenul provine din greacă „*πίνακες*" plural „*πίναξ*", tradus din engleză „*tables*" „*pinaks*" apare în studiul modern al culturii Greciei antice şi Magna Graecia, înseamna o „tablă", tableta votivă din lemn pictat sau relief din teracotă, marmură sau bronz care a servit ca obiect votant. Colecţia de pini conţineau 120 de suluri dispuse în zece clase de subiecte fiecare clasă a fost apoi împărţită, enumerând autorii în ordine alfabetică după titluri. [6].

Dacă am porni de la istoria acestui termen care are origine din limba latină „*curator*" din lat. curator însemna „*a avea grijă*". Aproape de sfârşitul Republicii Romane şi începutul Imperiului Roman, era comun ca aristocraţii romani să deţină „biblioteci private" în casa lor. Mulţi dintre aceşti aristocraţi, cum ar fi Cicero, au păstrat conţinutul bibliotecilor lor private, lăudându-se doar cu enormitatea colecţiei sale. Alţii, precum Lucullus, au preluat rolul de a împrumuta bibliotecari prin împărtăşirea de suluri în colecţia lor.

Termenii din domeniul biblioteconomic din secolul XV şi XVI am putea afirma cu certitudine că sunt cu caracter religios, bazându-ne pe analiza lucrărilor vechi apar termenii preluați din colecțiile călugărilor și fețelor bisericești: *isagogie* (3), *iradea* (5), *irmologhion* (2), *ispisoc* (3), *istoriat* (4), *isoglosă* (7), *ison* (5), *iuft* (9), *izvod* (11), *interfoliaj* (3), *interim* (2), *incidit* (12), *incipit* (7) etc. Termenii respectivi erau preluați din alte domenii de ativitate, precum activitatea editorială, legătorie, arhivistică, activitățile specifice ale călugărilor erau de a curăța colecțiile pe care le păstrau în biserici, mănăstiri, chilii: *a arhiva*, *a păstra*, *a curăța*, *a copia*, *a închide*, *a ascunde*, *a ornamenta*.

3. Intenționalitate și aspirație

Termenii din domeniul biblioteconomic care apar în textele românești în a doua parte a secolului al XVII-lea și începutul secolului al XIX-lea nu au atras atenția cercetătorilor. Dovada era lipsa publicațiilor care tratau terminologia biblioteconomică românească. Primele publicații în domeniu au apărut la începutul secolului XIX, cea mai veche în domeniu publicată în 1936 a fost „*Biblioteca satului*", în care era descrisă activitatea bibliotecilor din sate.

În selectarea termenilor biblioteconomici ne-am bazat pe lista de termeni, sintagme elaborată personal, peste care am suprapus glosarul edițiilor de termeni biblioteconomici românești din diverse perioade.

Pornind de la ideea că o lucrare enciclopedică cu caracter general sau cu termninologie specializată conservă și reprezintă date, dar și descrie ce reprezintă cuvintele. Articolul are drept scop prezentarea statistică a termenilor din domeniul biblioteconomic românesc, de la origini până în prezent, de la cele mai vechi termeni și apariția celor mai recenți termeni. Cercetarea urmărește determinarea frevenței cu care apar termenii biblioteconomici, în dicționare și publicații de

specialitate, la care se va face referire în continuare, inlfluența împrumuturilor lexicale și alte căi de îmbogățire a vocabularului bibliotecarului.

Cele 7 dicționare și 46 publicații care includ termenii despre istoria cărții care au fost analizate, au fost grupate în 3 perioade editate de către cercetătorii din domeniul biblioteconomic românesc: (1918-1990, 1991-2000, 2001-2010, 2011-2019) considerate cele mai reprezentative pentru transformările prin care a trecut societatea biblioteconomică românească şi sistemul biblioteconomic.

Tabel nr. 1

Publicaţiile din domeniul biblioteconomic cercetate în 2018-2019

Nr. d/o	**Anul publicării**	**Autor, titlul publicaţiei**	**embru**	**embri**	**embri**	**embri**	**embri**	**,7 embri**
	1918	Tomescu, Mircea. Istoria cărţii româneşti de la începuturi pînă la. – Bucureşti : Editura Ştiinţifică, 1968. – 216 p.	14	01	03	4	7	1
	1938	GEORGESCU TISTU, N. Orientari bibliologice, Bucuresti, 1938. BSC Lupan	8	2	3	5	1	8
	1960	Avramescu, Aurel; Candea, Virgil. Introducere în documentarea ştiinţifică. – Bucureşti. – Edittura Academiei Republicii populare Române. – 516 p.	76	13	63	19	4	7
	1966	Vocabular de bibliologie. – Biblioteca Academiei Române R.S.R .	60	01	13	92	1	
	1968	Tomescu, Mircea. Istoria cărţii româneşti de la începuturi până în prezent. – Bucureşti: Editura Ştiinţifică. – 1968. – 216 p.	09	67	42	13		5
	1968	Studii şi cercetări de documentare şi bibliologie. – 1968. –	2	5	3	7	8	

		nr. 1. – 140 p.						
	1968	Studii și cercetări de documentare și bibliologie. – 1968. – nr. 2. – 138 p.	6	1	6	1	2	5
	1968	Studii și cercetări de documentare și bibliologie. – 1968. – nr. 3. – 139 p.	01	16	8	7	7	1
	1968	Studii și cercetări de documentare și bibliologie. – 1968. – nr. 4. – 156 p.	34	22	4	5	1	3
	1972	Theodorescu, Barbu. Istoria bibliografiei. — Bucureşti : Editura Enciclopedică Română, 1972. – 431 p.	5	4	2	7	8	1
	1972	GEORGESCU-TISTU, N. Cartea si bibliotecile. Studii de bibliologie. Bucuresti, Edit. Stiintifica, 1972. BSC Lupan	2	4	1	3	1	7
	1981	Simonescu, Dan; Buluţă, Gheorghe. Pagini din istoria cărţii româneşti. — Bucureşti : Editura Ion Creangă, 1981. – 192 p. : il.	24	31	2	7	1	9
	1984	Sperantia, Eugeniu. Cartea despre carte. Bucuresti, Edit. Stiintifica si Enciclop. – 1984. – 144 p.	5	2	1	7	8	7
	1985	Papacostea-Danielopolu, Cornelia; Demény, Lidia. Carte si tipar, în societatea românească si sud-est europeana (sec. XVII-XIX), Bucuresti, Edit.	2	4	2	1	8	2

		Eminescu, 1985. – 262 p.						
	1990	Probleme de biblioteconomie, bibliografie şi bibliologie. – Chişinău, 1990. – 141 p.	2	5	2	8	1	
	1990	Madan Ion. Dicţionar rus-român de bibliologie şi biblioteconomie	54	65	61	75	95	24
	1990	Abramov, K.I; Vaneev, A. N.; Skvorţov, V.V. Biblioteconomia : Curs general : Manual pentru instit. de culturalizare	13	41	7	2	8	4
	1992	Olteanu, Virgil. Din istoria şi arta cărţii : Lexicon. Vademecum pentru editori, ziarisri, tipografi, bibliotecari, librari, documentaristi, arhivisti, muzeografi, profesori şi studenţi. –	93	82	4	4		
	1994	Simonescu, Dan; Buluță, Gheorge. Scurta istorie a cărții românești. –Bucuresti, Edit. Demiurg, 1994. – 125 p.	5	2	5	7	9	1
	1996	Horvat, Săluc. Introducere în biblioteconomie. – București: Grafoart, 1996. – ISBN: 973-9054-06-4. – 223 p.	7	2	6	1	5	1
	1997	Ghid de biblioteconomie / Brigitte Richter; Colab. cu : Marcelle Menil şi Noe Richter Trad.de: Gheorghe Buluţa şi Silvia Nestorescu. – ISBN: 9975-61-024-2. – 318 p.	16	79	4	4	7	1
	1997	Stoica, Ion. Interferenţe biblioteconomice. – Constanţa : ExPonto. –	95	69	04	6	2	8

		1997. – 205 p. – 973-97953-1-5.						
	1999	Regneală, Mircea. Dicţionar de biblioteconomie şi ştiinţa informării român-englez	221	315	63	51	7	6
	1999	Regneală, Mircea. Dicţionar de biblioteconomie şi ştiinţa informării englez-român	114	242	61	13		6
	1999	Calenge, Bertrand. Politicile de achiziţie : constituirea unei colecţii într-o bibliotecă	27	64	5	2	3	9
	2000	Studia Bibliologica Valahica. – Târgovişte: Biblioteca, 2000. – ISSN: 15582-4322. – 120 p.	16	2	3	7	7	1
	2000	Euroreferenţial I & D : Referenţialul competenţelor profesioniştilor europeni în informare şi documentare	12	08	32	7		
	2001	Regneală, Mircea.Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării. – Vol. 1, Vol. 2.	118	107	82	31	15	
	2001	Banciu, Doina; Buluţă, Gheorghe; Petrescu, Victor. Biblioteca şi societatea.	04	5	2	5	1	
	2001	Enescu, Alexandra; Iepureanu, Viorica. Direcţii şi strategii de dezvoltare a colecţiilor în bibliotecile universitare	5	4	1	2	8	

	2004	Porumbeanu, Octavia-Luciana; Watson, W. Malcolm. Managementul informaţiei şi al bibliotecilor în mileniul III.	2	5	06	2	4	1
	2007	Ghinculov, Silvia.Managementul informaţional în instituţiile infodocumentare	0	2	3	2		
	2007	Buluţă, Gheorghe; Craia, Sultana; Petrescu, Victor. Biblioteca în societatea informaţiei	47					
	2007	Agache, Catinca. Biblioteconomie - valori tradiţionale şi moderne	03	16	2	7	2	6
	2007	Antonescu, S.M. Introducere în ştiinţa informării : Partea 1	03	16	2	7	2	6
	2008	Marinescu, Nicoleta. Dezvoltarea profesională biblioteconomică : culegere de interviuri, articole, comunicări, proiecte	29	35	08	1	3	2
	2010	Referinţe bibliografice : norme şi stiluri de citare : Ghid practic. – Biblioteca Ştiinţifică Centrală „A. Lupan”, 2010. – 129 p.	06	7	5	2	4	7
	2011	Butuc, Liviu. Compendiu de biblioteconomie	43	16	84	67	4	1
	2012	Managementul informaţiei şi al documentelor	21	34	9	2	3	
	2014	Dicţionar de biblioteconomie şi ştiinţe ale informării	72	17	23	31	3	1

	2015	Dicţionar online - **http://dic.andries.eu/**	1 82	91	14	5		
	2016	Tîrziman, Elena. Organizarea şi regăsirea informaţiei	2 05	76	09	4	2	8
	2018	Kulikovski, Lidia. Biblioteconomia modernă : Glosar de termeni uzuali	2 38	01	5	1	3	
	2018	Ştiinţa Deschisă în Republica Moldova : Studiu = Open science in the Republic of Moldova : Study – Chişinău : Institutul de Dezvoltare a Societăţii Informaţionale: (ipogr. „Print-Caro". – 2018 – 264 p. – ISBN 978-9975-3220-3-4; eISBN 978-9975-3220-4-1.	5 1	3	6	5	1	
	2018	Buletinul Bibliotecii Române : Studii şi documente româneşti. – Institutul Român – Biblioteca Română din Freiburg. – Freiburg, 2018. – Vol. V(XXVI). – 629 p. – ISSN : 0534-4085.	3 35	31	85	31	4	1
	2019	Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova: Studiu statistic 2017-2018. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – 2019. – ISBN: 978-9975-3361-6-1. – 59 p.	6 8	7	4	6	9	5

Primele dicționare de terminologie în biblioteconomie (în limba română)

Tabel nr. 2

Autor, Titlul dicţionarului	Anul editării	Numărul de termeni
Vocabular de bibliologie	1966	1674
Olteanu, Virgil. *Din istoria şi arta cărţii : Lexicon.*	1992	3000
Regneală, Mircea. *Dicţionar de biblioteconomie*	1999	5500

şi ştiinţa informării : Român-englez.		
Regneală, Mircea. *Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării*. Ed. a 2-a. Vol. 1. A-L.	2001	2395
Regneală, Mircea. *Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării*. Ed. a 2-a. Vol. 2. M-L.	2001	2395
Dicţionar de biblioteconomie şi ştiinţe ale informării : Ediţie enciclopedică.	2014	1978
Biblioteconomia modernă : glosar (L. Kulikovski)	2018	540

Deschid cercetarea cu o analiză a împrumuturilor de origine latină, greacă, neogreacă, germană, franceză, italiană, spaniolă, engleză, rusă ce alcătuiesc terminologia biblioteconomică și după care se inspirau specialiștii în domeniu prezentată în diagrama nr. 1. În limbajul vechi biblioteconomic românesc existau termeni și sintagme împrumutate din limba latină: indecimo *in aedibus*; *incizare*; *incunabul*; *infix*; *in extenso*. Alte formule care desemnează reproducerea unui text în întregime: *in folio*; *in memoriam*; *in octavo*; *in plano*; *inquatro*; *in trigesimo*; *secundo*;*incidit*; *permissu* - formulă care figurează pe foaia de titlu a cărţilor vechi şi rare certificând aprobarea dată o autoritate laică sau bisericească pentru imprimarea lucrării respective; *es-dono* - *ex-libris* care identifică o carte provenită din donaţie.

Alte sintagme extrase din publicații mai vechi în domeniul biblioteconomic: *cum privilegiis; cum permissu* - formulă care figurează pe foaia de titlu a cărţilor vechi şi rare certificând aprobarea dată o autoritate laică sau bisericească pentru imprimarea lucrării respective; *ex aedibus, ex bibliotheca, ex-libris, excusum - excudit, ex meus libris, ex museo, ex officina, ex typis - ex officina, ex-tipographia, in aedibus, in bibliopolo, in cuarto - format de carte, in folio - format de carte, in officina echivalen ex officina, in plano - format de carte* etc.

Pentru a realiza o cercetare mai amplă a termenilor din domeniul biblioteconomic, a fost necesară cercetarea sistemului terminologic biblioteconomic englez, care are o influență mai largă asupra termenilor înregistrați atât în dicționarele terminologice de specialiatte, cât și din publicațiile științifice biblioteconomice, acte de reglementare, legi, standarde etc. În urma cercetării termenilor excerptați respectiv din publicții se observă că limbajul biblioteconomic român are o proveniență din limba engleză de aproximativ 5500 de termeni, 50% din vocabularul de termeni, limba rusă 4600 de termeni, 42%, în limbile greacă, germană, franceză, spaniolă sunt atestați în publicațiile de specialitate mai puțini termeni și care apar foarte rar.

Termeni care au origini în limba greacă: *bibliotheke* - a capsa,*filada* - echivalent cu termenul ce provine din limba latină - *codex* care semnifică reunirea de tăbliţe cerate, foi de papirus sau de pergament, reprezentând cea mai veche formă de carte.

Termeni care au origini în limba neogreacă: *hartofilax* - bibliotecar sau arhivar al unei mănăstiri, în evul mediu.

Termeni care au origini în limba germană: *branzeichen - semn ars*; *bucherei - bibliotecă*; *buchhändlung - librărie*; *getrukt bei* - formulă care însoţeşte numele tipografului pe foaia de titlu a vechilor tipărituri; *in verlag bei*; *in der buchahandlung* - de vânzare la; *in komission* - de vânzare etc.

Termeni care au origini în limba *franceză: accès - acces*; *armoir - dulap; avec permission cu permisiunea*; *avec privileges - cu privilegiu*; *avec approbation - cu aprobare; bibliotheconomie - biblioteconomie; catalogue catalog;classement - clasament*; *périodique - periodic* etc. Asociația bibliotecarilor francezi au fost cei care au editat periodic manualul „*Le métier de bibliothécaire*”, în care biblioteconomia este definită domeniul care se ocupă „cu regulile de organizare și gestionare a bibliotecii”.

Termeni care au origini în limba italiană: *con licenza, con permiso, con privilegio* etc.

Termeni care au origini în limbaspaniolă: *con licencia*; *en la imprimenta del* - formulă care însoţeşte numele tipografului pe foaia de titlu a cărţilor vechi.

Termeni care au origini în limba engleză: *bookseller - librar*; *bookstore - librărie*; *bookshop - magazin de cărți*; *browsing*; *copyright - drept deautor*; *library - bibliotecă*; *printed - printat*; *software – soft* [7].

Termeni care au origini în limba rusă: careprecizează nuanţele semantice ale sintagmelor, indică astfel procesul, sensul, sfera de activitate: *библиотечная операция* (технологическая) - *operaţie bibliotecară* (tehnologică);*глубина фонда* (кронологическая) - *profunzimea fondului* (cronologică);*группа библиотеки* (организационая) - *grup al bibliotecii* (organizaţional);*алфавитные разделители* (на полке) - *separatoare alfabetice* (la raft).

Pentru unii termeni în limba română care au fost traduşi din limba rusă sunt propuse două şi mai multe sinonime, ţinând seama de tradiţii şi de aplicarea lor în practică: *азбука - abecedar, bucoavnă*;*воспоминания - amintiri, memorii*;*расстановка фонда - aranjarea, aşezarea colecţiilor*.

Întemeietorul învățământului economic românesc profesorul Nicolae Georgescu-Tistu, care coordoneaza și editează, în 1966, lucrarea „Vocabular de bibliologie", dă o ampla definiție biblioteconomiei: „Biblioteconomia - disciplină care sistematizează ca ramură a bibliologiei, toate preocupaările teoretice și practice având ca obiect biblioteca: organizarea ei ca unitate de sine stătătoare și ca verigă a unei rețele, strângerea fondurilor de cărți, depozitarea ordonată și prezentarea clară a lor în cataloage, servirea promptă a cititorului și servirea lor în lectură, propaganda cărții, prin care intră de asemenea, localul și mobilierul adecvat al bibliotecii" [8].

În continuare vor fi prezentate ponderea și frecvența termenilor din perioada medievală, care apar în cele mai vechi publicații în domeniul biblioteconomic: în revistele: „*Albina*", „*Boabe de grâu*", „*Biblioteca satului*", „*Studii și cercetări de documentare și bibliologie*", dicționare de specialitate etc.

Au existat termeni care defineau domeniile de activitate a bibliotecarului și care astăzi nu se mai utilizează în vocabularul biblioteconomic: *accidenţar* (11), *accidenţă* (8), *aristonim* (6), *armarium* (4), bibliotică (1), *bandotecă* (5), *bibliopepsie* (2), *bibliotehnia* (4), *cabinet de lectură* (34), *calcografie* (17), *carte acefală* (11), *cartecirculară* (24), *carte dohtoricească* (12), *carte epurată* (2), *carte expurgată* (15), *cartea orelor* (10), *carte prohibită* (17), *carte țircularnică* (4), *carte xilografiată* (8), *ceaslov* (26), *cartotecă* (114), *catalografie* (6), *ciclu* (41), *clasor* (44), *cleşte pentru nervuri* (16), *colaţionare* (11), *colaţiune* (16), *coliziune* (7), *coligat* (2), *colofon* (16), *colon* (13), *coloncifră* (5), *coloncifru* (7), *colontitlu*, (18) *colportaj* (8), *colportor de cărți* (22), *compilator* (2), *compilaţie* (6), *compresie de date* (18), *compresor* (15), *criptografie* (10), *cromolitografie* (2), *daghereotipie* (5), *dare de samă* (101), *depozitar* (118), *despuiere* (5), *doască* (3), *efemeride*(2), *efigie*(5), *egipţiană* (14), *erotocritul* (3), *escatologie* (2), *excerpt*(8), *falţ* (19), *fanion* (32), *fasonare* (15), *fălţuire*(11), *ferecătură*(8), *filigran* (8), *filadă* (15), *fişare* (218), *fişă cu apertură* (125), *fişă perforă* (113), *galvanoplastie* (13), *gherghef* (5), *gotice* (10), *gren din pastă* (16), *hartofilax* (14), *hebdomadar* (9), *hemerotecă* (5), *holograf* (3), *holografie* (7), *incipit* (5), *încapsulare*, *îndosariere* (117), *lăsătură* (56), *lectrium* (62), *lectura şpaltului* (21), *legătură cauciucată* (11), *legătură în pieptene* (15), *legea lotka* (8), *leucografie* (5),*ligator*(98),*ligatură*(112), *liminară* (4), *linogravură* (7), *linotipist* (8), *litograf* (25), *litografie* (43), *manifestare de masă* (215), *manşetă*(26), *marjă* (18), *margine franjurată* (18), *matriţă* (118), *mânuitor de cărți* (102), *mensual* (96), *meşină*(12), *metacronism* (11), *metalogravură* (21), *metoda monte carlo* (4), *migraţie acidă* (32), *monocromie* (56), *monotip* (95), *montură* (101), *mucava* (3), *muselină* (5), *năblâc*(2), *necrolog*(9), *neotomism* (13), *nervură* (9), *oblong* (5), *obsolescenţa colecţiilor* (3), *obsoleşcenţă digitală* (5), *octoih* (6), *ocurenţă* (2),*opis*(35), *opisul fişelor de gestiune*(63), *ornament prin ştanţare* (23), *paenula* (2), *palimpsest* (31), *papşer* (5), *pasarelă* (2), *paspartu* (76), *patrologie* (35), *pegamoid* (2), *pelur* (11), *pieloplastie* (23), *plan de lucru* (154), *poanţer* (2), *plug* (3), *presă pentru strângerea cotorului*(17), *proces de referare*(11), *propaganda cărții* (52), *putregai roşu* (12), *rafistolaj* (24), *răboj* (3), *răscoacere* (25), *rânduială* (94), *recto* (2), *reperare* (51), *referare selectivă* (21), *rototecă* (3), *saf* (1), *satinare* (3), *sbornic* (64), *scoarţă* (41), *scolie* (11), *scriitură* (22), *semn lapidar* (4), *serviciu de*

referare (76), *sigiliu de text*(95), *siglă* (132), *signatură* (98), *silenţiu* (8), *sinoipa* (13), *stationaria* (19), *stelaj* (109), *sul* (76), *şablon* (97), *şagrin* (15), *şanţ*(24), *şapirograf*(3), *şerfuire* (6), *şnit* (11), *şnuruire* (31), *şpalt*(43), *şpaltul autorului*(84), *ştanţare* (57), *ştimă* (3), *ştraif* (1), *tablă cerată* (25), *tablă de argilă* (16), *tabulatură* (21), *tăietură de aur* (64), *teletecă*(28), *termografie* (16), *text acefal* (12), *tetrad* (51), *teoreticon* (16), *tiporadiografie*(18), *tonetă* (6), *torsadă* (5), *tranşe* (7), *tremă* (25), *triere* (5), *trilogie* (18), *ultrafişă* (108), *uric* (7), *uricar*(34), *utrenier*(11), *vărgături* (6), *văl de mătase* (15), *velografie* (31), *velogravură* (15), *vertatur* (13), *versală* (64), *vinietă* (25), *xerografie* (38), *xilograf* (41), *zapis* (51), *zaţ tipografic* (17), *zbornic* (42), *zeţar* (13), *zeţărie* (18), *zincografie* (21), *zincogravură* (32)etc.

Primele documente apărute erau numite „*incunabile*”, tipărite înainte de anul 1500. Acest tip de document a apărut în faza de început a tiparului, perioadă în care forma cărţii a evoluat de la manuscris la tipăritură, mai apoi au fost introduse foaia de titlu şi ornamentele tipografice. Călugării din perioada medievală care se îndeletniceau cu legarea de manuscrise erau numiți „*ligatori*”.

Termenii selectați anterior din publicații redau stilul colecțiilor cu care erau achiziționate bibliotecile din acele timpuri, spre exemplu, în cadrul mănăstirilor se păstrau cărți religioase, respectiv terminologia avea delimitări din lexicul bisericesc, precum: *acatist*, *acatistier*, *carte duhovnicească*, *ceaslov*, *liturghier*, *miniat*, *minei*, *molitvelnic*, *testament olograf*, etc. „*Hartofilax*” era numit bibliotecarul care active pe lângă mănăstire în evul mediu.

O sintagmă utilizată în terminologia biblioteconomică utilizată în secolul XIX era ***înmagazinarea informațiilor***utilizată de cercetătoriîn revista*Studii şi cercetări de documentare şi bibliologie* din 1968.

În afara câmpurilor marginale ale fișei de tip A utilizate pentru *înmagazinarea informațiilor* codificate, fișa perforată marginal are o suprafață în care se mai pot înscrie și alte date care contribuie la redarea unei descrieri cât mai complete al publicației în secolul XIX. Elementele fișei perforate marginal erau: 1) unitatea editoare și adresa acesteia; 2) formatul și cota revistei din respectivul serviciu de bibliotecă; 3) paginația revistei, înțelegând prin aceasta precizarea dacă ficre număr sau fiecare voum sunt paginte separat; 4) numărul mediu de articole pe număr de revistă; 5) lungimea medie a articolelor publicate în revista respectivă. Asfel în evidența alcătuită duă acest sistem o revistă este caracterizată prin 16 criterii.

Fișa de tip B, pe lângă cele 10 elemente codificte mai sunt înscrise încă 7 și anume: 6) codul de referințță al „B.I.Ș., biologie” (vol. nr. an.); 7) codul de referință al revistei respective (vol. nr. an, lună) prelucrată în numărul corespunzător al B.I.Ș; 8) numărul de articole pe numărul respectiv de revistă; 9) numele traducătorului și cel al idexatorului; 10) cele 12 numere ale B.I.Ș. pe anul 1967; 11) cele 12 numere ale B.I.Ș. pe anul 1968; 12) cele 12 numere ale B.I.Ș. pe anul 1969 [9].

Catalogul tradițional și fișele erau scrise în perioada anilor 1948 în biblioteci de către bibliotecari manual, sau dactilografiate la mașini, respectiv erau aranjate pe șine în cutiile speciale, după domenii de cunoaștere, autori, titluri, puteau fi și după locul publicației, anul editării etc. În continuare prezentăm modele de evoluție a fișelor de catalog în bibliotecile românești.

Fișă veche de catalog Biblioteca Univesității „Regele Ferdinand I”, Cluj Napoca (scrise manual)

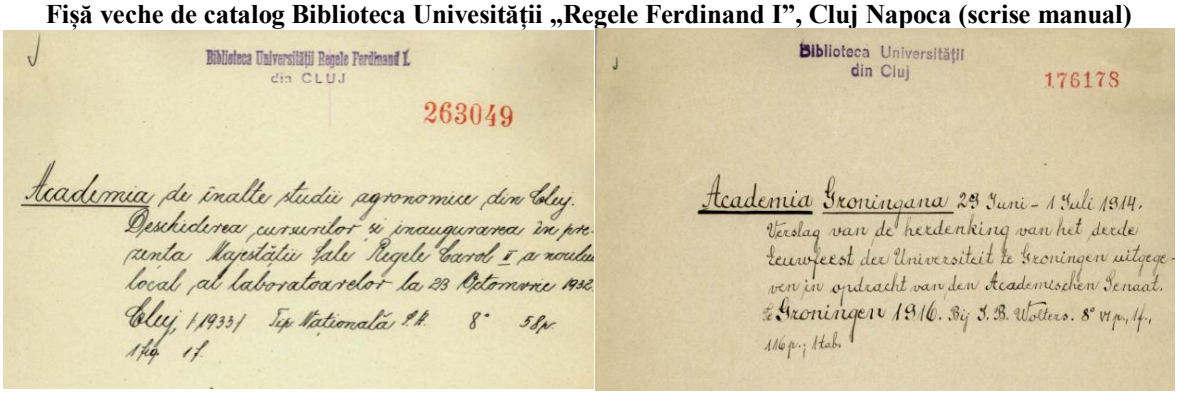
Biblioteca Universităţii Regele Ferdinand I.
din CLUJ
263049
Academia de înalte studii agronomice din Cluj.
Deschiderea cursurilor şi inaugurarea în pre-
zenta Majestăţii Sale Regele Carol II a noului
local al laboratoarelor la 23 Octomvrie 1932
Cluj 1/1933/ Tip. Naţională 8° 58 p.
Biblioteca Universităţii
din Cluj
176178
Academia Groningana 29 Juni - 1 Juli 1914.
Verslag van de herdenking van het derde
Leuvfeest der Universiteit te Groningen uitgege-
ven in opdracht van den Academischen Senaat.
te Groningen 1916. Bij J. B. Wolters. 8° VI p., 14.,
116 p.; Ilustr.

Sursa: https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cv/pdf/a/c/Acachie-Academiae.pdf [10].

Fișă cu șină

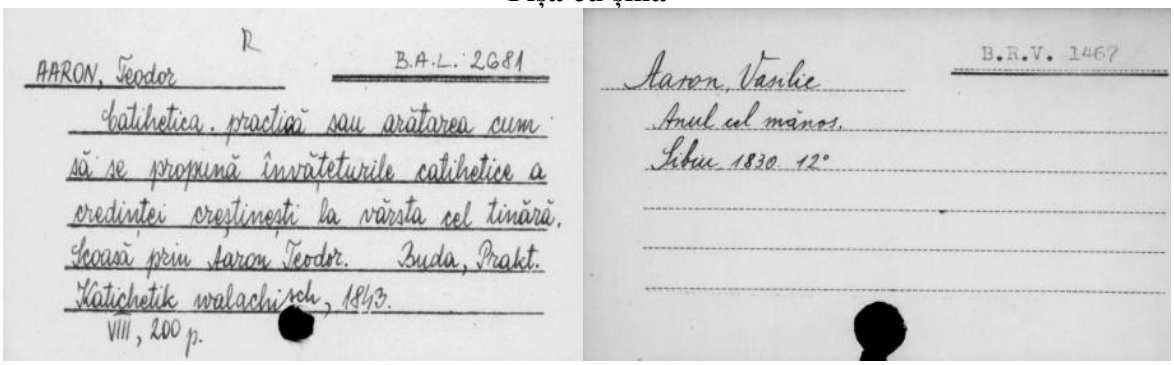

Sursa: https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cas/pdf/a/a/Aanderaa-Aaron.pdf

Fișă culeasă de mașina de dactilografiat

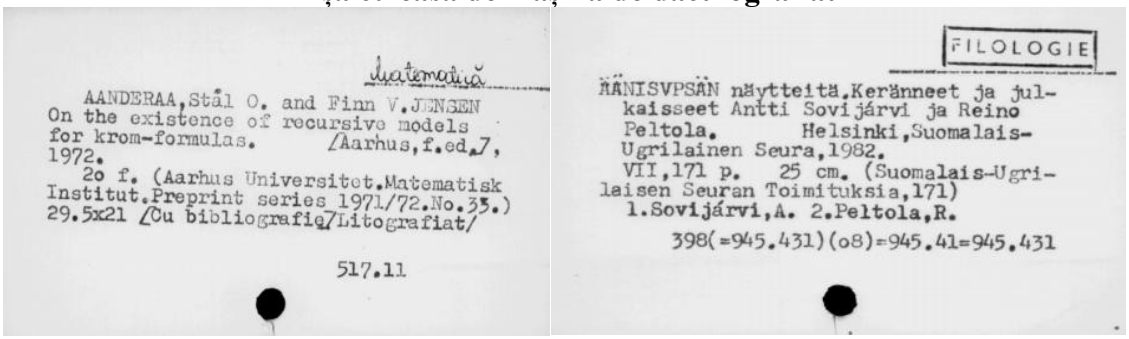

Sursa: https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cas/pdf/a/a/Aanderaa-Aaron.pdf[11].

Primul dicţionar în domeniul biblioteconomic românesc a fost cel de termeni în limba rusă şi română de bibliologie şi biblioteconomie, autor bibliologul, professor universitar, Ion Madan. Dicţionarul a apărut în anul 1990, care a fost editat de Biblioteca Naţională a Republicii Moldova. Acest dicţionar a fost introdus în activitatea bibliotecarului odată cu utilizarea limbii române ca limbă de stat în instituţiile de educaţie şi cultură, informare ştiinţifică de pe teritoriul Republicii Moldova. Dicţionarul a fost alcătuit bibliologul Ion Madan în colaborare cu specialiştii în domeniu de la Biblioteca Naţională şi conţine 3286 termeni de profil şi îmbinări de cuvinte. Toate articolele lexice sunt aranjate în ordine alfabetică a primului cuvânt fără a aplica inversia sau gruparea cuvintelor cu aceeaşi rădăcină [12].

La elaborarea dicţionarului au fost utilizate standardele de stat în vigoare ce ţin de informaţia ştiinţifică, activitatea de bibliotecă şi activitatea editorial, enciclopediile şi alte lucrări de referinţă, publicaţii ştiinţifice, didactice şi periodice de biblioteconomie, bibliografologie, bibliologie şi informatică. În continuare prezentăm grafic structura termenilor și sintagmelor din domeniul biblioteconomic monomembri, bimembri, trimembri și polimembri.

Diagrama nr. 1

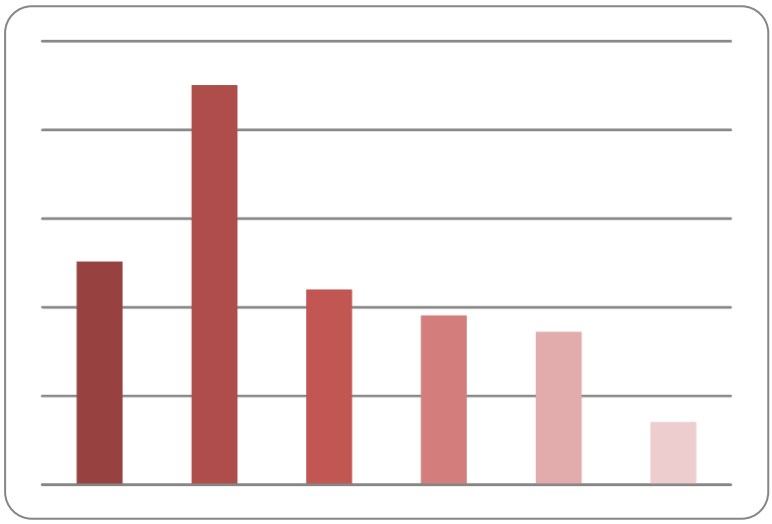

Datele extrase din publucații de specialitate

Exemple preluate din dicţionar: *авторский знак - semn de autor*;*авторский каталог - catalog de autori*;*авторский коллектив - colectiv de autori*; *авторский лист - coală de autor.*

Dicţionarul prezintă primele două sau mai multe cuvinte din articole care coincid fiind ordonate în ordinea alfabetică a celui de-al doilea cuvânt:

Exemple preluate din dicţionar: *библиография как область деятельности - bibliografia ca domeniu de activitate*;*библиография как система деятельности - bibliografia ca sistem de activitate*;*книга для слепых - carte pentru orbi*;*книга для чтения - carte de citire.*

Verbele sunt date la infinitiv:

De exemplu: *впится в книгу - a se cufunda într-o carte*; *пожирать книгу - a citi cu nesaţ.*

Evenimentele ce au avut loc în societate se reflectă asupra terminologiei din domeniul biblioteconomic. Împreună cu alte evenimente istorice din secolul XX, inclusiv cele două războaie care au avut loc, precum şi răsturnarea regimului comunist a lăsat amprente în biblioteconomia românească. Cea mai recentă transformare extraordinară a constituit-o sfârşitul dictaturii comuniste, democratizarea sistemului politic, introducerea unei economii de piață, liberalizarea culturală, deschiderea frontierelor şi o realiniere cu Occidentul.

În continuare vor fi prezentați termeni care au suferit modificări lexico-gramaticale pe parcursul evoluției societății informaționale, cât și a termenilor noi care apar în domeniul biblioteconomic.

Tabel nr. 3

Termeni până în 1950	Termeni din perioada 2000-2019
oamenii muncii	membrii comunității
clase dominante	utilizatori activi
gratuitatea bibliotecilor	servicii gratuite
deservirea bibliotecară a comuității	deservirea comunității
Culturalizarea poporului	Instruirea utilizatorilor
Alfabetizarea bibliotecarilor	Inițierea bibliotecarilor 2000 Instruirea bibliotecarilor
Cooperație	Colaborare
consfătuire	Discuții, dezbateri
autoinstruire	Autoinstruire
Instituții de culturalizare	Instituții de informatizare Instituții de informare
Propagatori ai cărții	Promotori ai cărții
propagare	Promovare

Cadre de bibliotecari	Resurse umane
activitate de culturalizare	activitate de informare
Servicii comunitare	
intermediar	Utilizator
Cunoaștere	Informare
Manipularea documentelor	Organizarea documentelor Coordonarea documentelor Managementul documentelor
Înregistrarea informației	Evidența colecțiilor, arhitectura informației
Controlarea informației	Verificarea colecțiilor
Resurse de memorizare	Resurse informaționale
Structuri documentare	Centre de informare

Evoluţia termenilor şi sintagmelor în domeniul biblioteconomic

Tabel. nr. 4

1990-1992	2000-2005	2010-2019
a folosi	*a utiliza*	*a utiliza*
a frecventa	*a vizita*	*a vizita*
apariţii editoriale	*noutăţi editoriale*	*achiziţii noi*
aranjamentul cărţilor	*aranjarea cărţilor*	*aranjarea cărţilor*
armarium (fr. armoir) (engl.book closed)	*dulap închis*	*dulap închis*
beneficiari	*cititori*	*utilizatori*
cabinet de lectură	*sală de lectură*	*sală de lectură*
caiet de lucru	*caiet de sarcini*	*caiet de sarcini*
colectura bibliotecilor	*serviciul achiziţii şi completarea colecţiilor*	*serviciul achiziţii şi completarea colecţiilor*
consumator de informaţie	*cititor*	*utilizator*
cooperare internaţională	*colaborare internaţională*	*colaborare internaţională*
custode	*bibliotecar de serviciu*	*bibliotecar de referinţe*
desiderată	*cereri neonorate*	*cereri neonorate*
efort în caz de eşec	*cereri neonorate*	*cereri neonorate*
emblemă	*logo*	*logo*
epurarea documentelor	*selecţia documentelor*	*selecţia documentelor*
expertiza documentelor	*evaluarea documentelor*	*evaluarea documentelor*
expoziţie de carte	*expoziţie de carte*	*expoziţie de carte*
faţetă	*indicator*	*indicator*
fond special	*colecţie specială*	*colecţie specială*
fonduri de bibliotecă	*colecţii de bibliotecă*	*colecţii de bibliotecă*
fonduri financiare	*colectare de fonduri*	*fundraising din engl.*
fonduri vechi de carte	*carte veche şi rară*	*carte veche şi rară*
formarea profesională	*instruirea profesională*	*instruirea*

		profesională
frecventarea bibliotecii	*vizitarea bibliotecii*	*vizitarea bibliotecii*
gazetă	*ziar*	*publicaţie serială*
liste de titluri	*achiziţii*	*achiziţii*
materii	*domenii*	*domenii de cunoaştere*
mijloace audio	*materiale audio*	*documente audio*
munca de referinţă	*serviciul de referinţă*	*info chioşc*
operaţie	*proces de activitate*	*proces de activitate*
periodice	*publicaţii seriale*	*publicaţii seriale*
plan de lucru	*plan de activitate*	*plan de activitate*
popularizarea colecţiilor	*promovarea colecţiilor*	*promovarea colecţiilor*
popularizarea fondurilor de carte	*promovarea colecţiilor*	*promovarea colecţiilor*
pregătire profesională perfecţionare	*orientare profesională,*	*instruire continuă*
protocol de colaborare	*acord de colaborare*	*acord de colaborare*
publicaţii seriale	*publicaţii seriale*	*publicaţii seriale*
pupitru	*catedră*	*info-chiosc împr. engl.*
refuz	*cerere neonorată*	*cerere neonorată*
schimb de cărţi	*schimb de publicaţii*	*schimb de publicaţii*
schimb de publicaţii cu parteneri străini	*schimb internaţional de publicaţii*	*schimb internaţional de publicaţii*
serviciu de colectură	*achiziţii*	*dezvoltarea colecţiilor*
societate informatizată	*societatea informaţională*	*societatea cunoaşterii*
statistică de bibliotecă	*indicatori de performanţă*	*indicatori de performanţă*
strădaniile bibliotecarilor	*încercările bibliotecarilor*	*încercările bibliotecarilor*
şcolarizarea bibliotecarilor	*instruirea bibliotecarilor*	*instruirea bibliotecarilor*
vizitatori virtuali	*vizitatori online*	*vizitatori online*

Pintre termenii utilizați în vocabularul biblioteconomic se observă ponderea englezismelor, la etapa actuală sunt utilizați următorii termeni: *advocacy*, *blog*, *blogger*, *blogging*, *blogosferă*, *brainstorming*, *design*, *ebook reader*, *facebook*, *feedback*, *firewall* (zid de flăcări), *flickr*, *flipchart*, *flyer*, *forward*, *fullscreen*, *gadget-gadgeturi* s. n., *gigabyte*, *gmail*, *google*, *grant*, *hacker*, *hackerspace*, *hardware*, *hyperlink*, *hub*, *ignite*, *joystick*, *kilobyte*, *kit*,*know-how*, *lego*, *link- login*, *makerspace*, *management*, *marketing*, *metoda 6-3-5 (brainwriting)*, *mouse*, *networking*, *off-line*, *on-line (prezenţă)*, *outreach*, *pixel*, *powerpoint*, *powtoon*, *prezi*, *puzlle*, *router*, *software*, *tag*, *trainer*, *training*, *voxel*, *web 2.0*, *webex*, *webliografie*, *webologie (webology)*, *widget*, *wikipedia*, *wictionary*, *wireless*, *word*, *y-modem*, *zip (arhivă)*, *zoom (lupă)* etc.

Termeni din limba engleză care au corespondent în limba română:*activity-activitate*; *inovation-inovaţie*; *journal-jurnal*; *librarian-bibliotecar*; *active file- fişier curen*t; *active record-*

dosar activ; *active stock-fond activ*; *added copy-exemplar suplimentar, duplicat*; *added entry-descriere complementară, intrare secundară*; *vedetă secundară*; *addition-adaos* etc.

O altă serie de termeni de origine engleză din domeniul biblioteconomic, excerptaţi din publicaţiile de specialitate, au în componenţa lor elementul lexical *text*: *blog**text***-blog, jurnal; *cha**text***-chat, sporovăială, taifas, discuţie; *copytext-copy*, a copia; *cyber**text***-ciber, conducere, legare, comenzi; *digi**text***-digi[t], digital, online, virtual, sin.: e-*text, hypertext, webtext*; *e-**text**-electronic*, sin.: *hypertext, digitext*; *electro-**text***; *euro**text***; *exi**text***; *full-**text***; *gender**text***; *giga**text***; *hiper**text***-hyper, peste, excesiv de ..., deaspura, sin.: *intertext, hypertext*; *hypertext-hyper* - peste, excesiv de ..., deaspura, sin.: *cybertext, supertext, e-text*; *marke**text***; *master**text***; *media**text***; *multi**text***-redactor multitext; *name**text***; *navi**gatext***; *number**text*** etc.

Termeni cu elementul lexical *google* care nu pot fi traduși, au aceeași formă:*googleacademic*; *googledoc; googlesearch*; *googlescholar*; *googlecarp* etc.

Termeni cu elementul lexical e-: *e-biblioteca - e-biblioteci*; *e-prezentare - e-prezentări*; *e-print - e-printuri*;*e-text - e-texte*;*e-carte - e-cărți*;*e-comunicare - e-comunicări*; *e-comunitate - e-comunități***;** *e-learning - e-learning(s)*;*e-lectură - e-lecturi*;*e-guvernare - e-guvernare*;*e-comerț - ecomerț*; *e-mail - emailuri*; *e-serviciu - e-servicii*etc.

Termeni cu elementul lexical *web* care sunt la numărul singular și plural: *webportofoliu - webportofolii*; *webliografie - webliografii*; *webometrie - webometrie*; *webspațiu - webspații*; *website - websituri*; *webinar - webinare*; *webology - webologies* etc.

4. Încheiere

Stilul lingvistic al termenilor din domeniul biblioteconomic este influenţat în primul rând de dezvoltarea tehnologiilor informaţionale şi de comunicare pe plan mondial. Pentru a fi un specialist bine informat în acest domeniu, bibliotecarul trebuie să cunoască un set de termeni specificaţi pe diverse ramuri ale biblioteconomiei. Crearea de *conţinuturi digitizate* şi *e-texte*, actualizarea noilor *reţele de socializare*, *promovarea online* a serviciilor de bibliotecă sunt cele mai importante sintagme utilizate în limbajul specialiştilor din perioada contemporană.

Îmbogățirea vocabularului cu termeni specifici biblioteconomici este un proces esenţial şi inevitabil, în condiţiile schimbărilor care au loc permanent în societatea umană, dezvolatrea noilor tehnologii informaţionale. Astfel, în domeniul biblioteconomiei, se atestă un număr al termenilor împrumutaţi din limba engleză cu tangenţe din informatică, managementul proiectelor naţionale şi internaţionale, arhitectura informaţiei, care sunt integraţi în vocabularul specialiştilor.

Terminologia biblioteconomică, ca disciplină, cuprinde un sistem organizat tematic al unităţilor lexicale ale ştiinţei informării împrumutate din limba engleză. Toate schimbările care au evoluat pe parcursul ultimelor ani în acest domeniu se datorează dezvoltării tehnologiilor informaţionale pe plan internaţional şi al progresului tehnico-ştiinţific. Sistemul denumirilor şi rolul terminologiei biblioteconomice este caracterizat prin apariţia neologismelor şi a sintagmelor noi create de specialiştii în domeniu la etapa actuală.

BIBLIOGRAPHY

1. Virginia Popa, *La început a fost biblioteca*... – online citat [2.05.2020]. – Disponibil pe: http://www.bcu-iasi.ro/docs/biblos/biblos16/8-meridian.pdf, 4p.
2. Kevin Guinagh, *The President, the Professor and the College Library*. *The Kubraruab's Role in Society*. În: The Challenge: Sixth Annual Mary C. Richardson Lecture, May 3, 1963. New York. – 1963. 88 p.
3. Richard E. Rubin, *Foundations of Library and Information Science*. Neal-Schuman Publishers, 2010, p. 36-39.
4. Ioana Costa, *Papirus, pergament, hîrtie : Începuturile cărţii.* – Bucureşti : Humanitas, 2011. – 180 p. – ISBN: 978-973-50-2945-6. – online citat [2.05.2020]. – Disponibil pe: https://stroke.ro/?p=2434.

5. *Pergam*. – online citat [29.04.2020]. – Disponibil pe: https://ro.wikipedia.org/wiki/Pergam.
6. MUKHERJEE, A. K. *Librarianship: Its Philosophy and History*. Asia Publishing House, 1966. – P. 75.
7. Virgil Olteanu, *Din istoria şi arta cărţii: Lexicon*. Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1992, pp. 87-203.
8. Nicolae Georgescu-Tistu, *Vocabular de bibliologie*. București, 1966, p. 22.
9. *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*. București, 1968, nr. 1. – Vol. 10, p. 52.
10. **Biblioteca Univesității „Regele Ferdinand I", Cluj Napoca.** – online citat [9.05.2020]. – Disponibil pe: https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cv/pdf/a/c/Acachie-Academiae.pdf.
11. **Biblioteca Univesității „Regele Ferdinand I", Cluj Napoca.** – online citat [9.05.2020]. – Disponibil pe: https://www.bcucluj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cv/pdf/a/c/Acachie-Academiae.pdf.
12. *Ion Madan, Dicţionar rus-român de bibliologie şi biblioteconomie*, Chişinău : B.N.R.M., 1990, 136 p.

CULTURAL DIALOGUE IN TURKISH-GERMAN CINEMA

Cecilia-Iuliana Vârlan
Lecturer, PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: The present paper offers an overview of the relationship between two cultures (German and Turkish) that came into closed contact starting from the 1960s, as it was reflected in cinematography. The cultural clash between the two cultures had been anticipated by some politicians, as the negotiations with Turkey for the recruitment of workforce were started by West-Germany. The problems Turkish guest workers faced living in a foreign country began to be also addressed in the artistic manifestations of the time, especially in literature and film. In cinematography, a new term had been coined - Turkish-German cinema - and became a very well established term for historians and theoreticians of the field.

Keywords: cultural dialogue, Turkish-German cinema, majority/minority

At the beginning of the 1960s the West German government concluded the recruitment negotiations with Turkey, which, among other nations, was to provide temporary workforce to a country with a severe labour shortage following the World War II. Germany's "economic wonder" of the 1950s needed then to be sustained by a formal programme that allowed the recruitment of guest workers (*Gastarbeiter*) to work in the industrial sector in jobs that required few qualifications. The then Secretary of State for Employment in the German government opposed the agreement with Turkey as he held the opinion that the cultural gap between the two countries would be too large. The expectation at the time on the part of both the West German and the Turkish governments was that working in Germany would be only "temporary." The migrants, mostly male, were allowed to work in Germany for a period of one or two years before returning to their home country in order to make room for other migrants. The agreement with Turkey ended in 1973 – by that time Turks comprised the largest contingent of immigrants in West Germany[1] - but only few workers returned to their home country since there was a shortage of good jobs in Turkey. Instead they brought in wives and family members and settled in ethnic enclaves[2]. By 2010 there were about 4 million people of Turkish descent in Germany.

Today, the term *Gastarbeiter* is no longer accurate, as the former guest worker communities, insofar as they have not returned to their countries of origins, have become permanent residents or citizens, and therefore are in no meaningful sense "guests". However, despite the fact that many of the former "guest workers" have now become German citizens, the term *Ausländer* ("foreigner") is still colloquially applied to them as well as to their naturalised children and grandchildren. *Menschen mit Migrationshintergrund* ("people with immigration background") is now used especially by German politicians to include both immigrants and those who have been naturalized.

The clash of the cultures anticipated by some politicians before closing the recruitment negotiations with Turkey really happened. The problems Turkish guest workers faced living in a foreign country began to be also addressed in the artistic manifestations of the time, especially in literature and film.

[1] *Cf.* "Migrationsgeschichte in Deutschland", webpage of the Bundesbeauftragte für Migration (Federal Commissioner for Migration), https://www.integrationsbeauftragte.de/Webs/IB/DE/Themen/DatenUndFakten/Daten/daten_node.html (22.05.2018).

[2] Gottfried E. Volker, "Turkish Labour Migration to Germany: Impact on both Economies," in: *Middle Eastern Studies*, January 1976, Vol. 12 Issue 1, pp. 45-72.

In the analysis of the relationship between the two cultures as it was reflected in cinematography, a new term had been coined: Turkish-German cinema, which, according to the Australian Germanist Roger Hillman, also renowned for his work in film studies, became a very well established term for theoreticians and researchers of the field[3], as it describes movies directed in Germany by filmmakers with Turkish origins. Yet, it is still debatable whether it should also cover the movies made by German directors that addressed the problems of the Turkish immigrants working and living in a German-speaking environment.

Beyond ethnical differentiation, the term in question is seen as a very complex one in today's literature, from the viewpoint of its evolution. Nevertheless, it is clear that the Turkish immigration is somewhat involved in it, in terms of theme, subject, character, or the origin of the filmmaker.

Ultimately, this designation should merely remain a tool that allows researchers in the film studies to describe the new phenomenon brought in onto the German cultural scene in the 1990s by filmmakers with Turkish origins.

There are two roughly distinguishable periods of development in the evolution of Turkish-German cinema. The first one can be dated in the 1970s and 1980s and is endorsed by a very few productions of German filmmakers who explicitly addressed the problem of "foreignness" or "otherness", for example Friedrich Zimmermann's*Frau Kutzer und andere Bewohner der Naunynstraße* („Mrs Kutzer and other residents in the Naunynstreet", 1973) - based on a poem written by Aras Ören - which is considered to be the first work of a Turkish author who succeeded in drawing the attention of the German literary scene upon him. The topics addressed here included various immigration motifs, such as anxiety, desire, or integration problems[4]. The 1980s foregrounded the topic of opression in film, especially with Turkish women as victims, as in Tevfik Basher's *40 qm Deutschland* ("40 Square Meters of Germany"). The film features

> „*the story of an immigrant, Turna, who is brought by her husband Tursun to Hamburg and locked inside their appartment. She is shown as being powerless [...] and isolated in a foreign land that she knows only from looking out the window.*"[5]

The paradigm changes in the 1990s when the second generation of German filmmakers with Turkish background (men and women as well) emerged and dominated the representation of the Turkish minority in the German film. The topic of immigration is no longer a focal point, but a mere perspective in one's history, generating flashbacks often regarded with a humorous attitute. Such attitude never existed before in the Turkish-German cinema, till then impregnated with very serious approaches of topics such as alienation and the life "between two cultures". But the descendants of the former Turkish guest workers have been able to embrace both their Turkish background and their present lives in Germany. Thus a new subgenre was established in the modern German cinema, the "Culture-Clash-Comedy". An illustrative example is Yasemin Şamdereli's*Almanya - Willkommen in Deutschland* ("Almanya - Welcome to Germany", 2011) based on a script written by the director together with her sister, Nesrin Şamdereli. The tragic comedy dramatizes the question of identity and belonging for former Turkish guest workers and their descendants. The film is a combination of the struggles such a family faces living in Germany and of flashbacks from their past, which the two sisters drawn from their own memories of childhood[6].

---

[3] Roger Hillman, "Fassbinder kam nie nach Istanbul", in: *Humboldt Kosmos.* 13. Juli 2007.

[4] Dietz-Rüdiger Moser, Hermann Kunisch, *Neues Handbuch der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur seit 1945*, dtv Verlag 1993.

[5] filmportal.de, *From "40 Square Meters of Germany" to "40 Square Meters of Istanbul,* https://www.filmportal.de/en/topic/from-forty-square-meters-of-germany-to-forty-square-meters-of-istanbul (21.02.2018)

[6] filmportal.de, *Catalogue of the 61. Internationale Filmfestspiele Berlin*,https://www.filmportal.de/en/movie/almanya-willkommen-in-deutschland_780cc75bfb1ae05ae040007f01001bcf (21.03.2020).

Since the late 1990s, movies began to display a more complex relationship between Germans and non-Germans (Turks in this case) who try achieving mutual understanding. Unfortunately, this is shown as possible when the individuals involved are members of lower social classes or social outsiders. Hark Bohms's intercultural love story *Yasemin* (1988) has German characters who strive to demonstrate their respect and tolerance for Turkish values. In *Anam* ("My Mother, 2011), a German cleaning lady helps her Turkish co-worker find her son. *Wenn der Richtige kommt* ("When the Right One Comes Along", 2003) also has a cleaning lady falling in love with a Turkish man. In Tevfik Basher's *Abschied vom falschen Paradies* ("Farewell to False Paradies", 1989), a Turkish woman, in prison following the killing of her tyrannical husband, befriends the German inmates.

In the 1990s the second generation of immigrants – those born in Germany – began to direct films about their generation's dreams, troubles, and hopes. These movies contrasted with the feature films of the 1970s and 1980s, in which primarily German directors portrayed their parents' lives.

Of course, it has taken decades for films by first- and second-generation immigrants to achieve diversity and self-sufficiency. This second-generation cinema started out with documentaries like Serap Berrakkarasu's *Töchter zweier Welten* ("Daughters of Two Worlds", 1990), which portrays a confident young Turkish-German woman and her more traditionally oriented mother. And it has continued since, with films made by Turkish-German directors like Fatih Akin (*Kurz und Schmerzlos*, "Short Sharp Schock"), Thomas Arslan (*Geschwister – Kardesler*, "Brothers and Sisters – Kardesler") , or Züli Aladag (*Elefantenherz* – "Heart of an Elephant"), joined by female directors like Buket Alakus (*Anam*, "My Mother) and Ayşe Polat (*EnGarde*").[7]

With all their stylistic differences, these films demonstrate the new self-confidence of the second generation. The last years also witness a new phenomenon within Turkish-German cinema: the involvement of German filmmakers with Turkish background in film productions in Turkey.

Turkish-German cinema has demonstrated considerable diversity with its distinctive orientations, styles, genres and subjects. The development of a Turkish-German cinema is not only part of the international phenomenon of "Cinema du métissage" but also a sign of the new, self-confident "intrusion" of Turks onto German cultural scene. One of its most important tendencies is the gradual emancipation of the film maker from the stereotypes of generations before them, especially from those deriving from their ethnical origin, but also in terms of the relationship between the German majority and the Turkish minority.

BIBLIOGRAPHY

Hillman, Roger, "Fassbinder kam nie nach Istanbul", in: *Humboldt Kosmos*. 13. Juli 2007.

Moser, Dietz-Rüdiger, Kunisch, Hermann, *Neues Handbuch der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur seit 1945*, dtv Verlag 1993.

Volker, Gottfried E., "Turkish Labour Migration to Germany: Impact on both Economies," in: *Middle Eastern Studies,* January 1976, Vol. 12 Issue 1, pp. 45-72.

Bundesbeauftragte für Migration (Federal Commisssioner for Migration), *Migrationsgeschichte in*

[7] filmportal.de, *Cinema and Immigration in the Federal Republic of Germany*, https://www.filmportal.de/en/topic/cinema-and-immigration-in-the-federal-republic-of-germany (19.02.2020).

Deutschland,https://www.integrationsbeauftragte.de/Webs/IB/DE/Themen/DatenUndFakten/Daten/daten_node.html (22.05.2018).

filmportal.de, *Catalogue of the 61. Internationale Filmfestspiele Berlin*,https://www.filmportal.de/en/movie/almanya-willkommen-in-deutschland_780cc75bfb1ae05ae040007f01001bcf (21.03.2020).

filmportal.de, *Cinema and Immigration in the Federal Republic of Germany*, https://www.filmportal.de/en/topic/cinema-and-immigration-in-the-federal-republic-of-germany (19.02.2020).

filmportal.de, *From "40 Square Meters of Germany" to "40 Square Meters of Istanbul*,https://www.filmportal.de/en/topic/from-forty-square-meters-of-germany-to-forty-square-meters-of-istanbul (21.02.2020).

INTEGRATED ACADEMIC STRATEGIES: WRITING, PROJECT WORK, AND STUDY SKILLS

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD
Department of Modern Languages,
University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania

Abstract

The approaches and guidelines in this article derive from extensive personal teaching experience as well as expertise, and are meant to help students review the steps of their writing process so as to become ever more proficient in view of their future employment. Writing without active reading skills cannot exist. In order to be able to produce a text, students first need to be capable of explaining what a writer does at each step of content generation. Learners correlate the previously acquired information on how each specific correction or addition improves a writer's work.

Key words: academic strategies, study skills, writing for enhanced employability, projects for team work

Although the academic writing steps are listed in sequential order, students may find that in actual practice they should combine steps or even overlap them. For example, students realise that thinking about the questions listed in the *revise* step, may help them find things to include as they complete the *write a first draft* step. Writing templates and the process vary with the purpose, and variations occur in the planning phase of the *prewriting* step for the different kinds of texts. Students may choose to adapt the techniques shown, or, as appropriate, they can use other techniques like drawing, making charts, and brainstorming. Elements learners come up with as they write and revise will also vary with the type of writing.

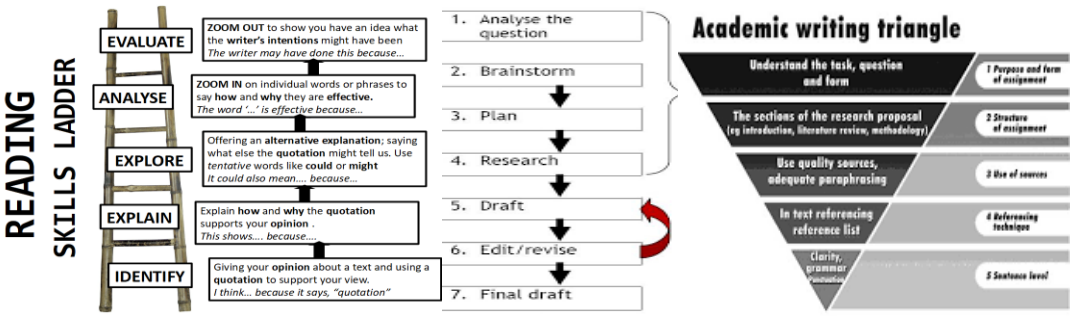
READING SKILLS LADDER
EVALUATE
ANALYSE
EXPLORE
EXPLAIN
IDENTIFY
ZOOM OUT to show you have an idea what the writer's intentions might have been
The writer may have done this because...
ZOOM IN on individual words or phrases to say how and why they are effective.
The word '...' is effective because...
Offering an alternative explanation; saying what else the quotation might tell us. Use tentative words like could or might
It could also mean..., because...
Explain how and why the quotation supports your opinion .
This shows.... because...
Giving your opinion about a text and using a quotation to support your view.
I think... because it says, "quotation"
1. Analyse the question
2. Brainstorm
3. Plan
4. Research
5. Draft
6. Edit/revise
7. Final draft
Academic writing triangle
Understand the task, question and form
The sections of the research proposal (eg introduction, literature review, methodology)
Use quality sources, adequate paraphrasing
In text referencing reference list
Clarity, grammar
1 Purpose and form of assignment
2 Structure of assignment
3 Use of sources
4 Referencing technique
5 Sentence level

Fig. 1. Reading and writing skills intertwined cf. Lea, *Student Writing in Higher Education* OUP 2000

The next list has the writing features students are likely to implement at academic levels.

A. Informational writing should include:

• paragraphs with clearly stated main ideas

• interesting details that support each main idea and are arranged in an order that makes sense

• any important events, organized in sequence

• separate paragraphs showing comparisons or contrasts, if appropriate

• clearly stated causes and effects, if applicable

• adequate notes gathered from several sources, an outline, an interesting introduction, paragraphs organized around the outline, smooth transition between paragraphs, a conclusion that summarizes the main idea, and bibliography

B. Descriptive writing should include

• an opening sentence that introduces the topic and captivates the reader's attention

• exact words and figurative language to help the readership form clear pictures

• comparisons and contrasts, if appropriate

• carefully selected details shown via the five senses, that support the writer's point of view, and are arranged in a logical order

C. Persuasive writing should include

• a clearly stated opinion

• a series of supporting reasons, chosen for a specific audience and listed in an effective order

• facts or details that will interest and convince the reader

• strategies that persuade the reader (citing precedents, anticipating & answering readers' objections, appealing to the reader's sense of fairness, or stating the consequences of supporting/rejecting ideas)

• exact and polite language

D. Personal narrative or story should include:

• a beginning that catches the reader's interest

• clearly stated, clearly connected events

• details that help the reader picture characters and events

• dialogue, if appropriate, to add interest and to show what the characters are like

• a satisfying ending that leaves the reader with something to think about

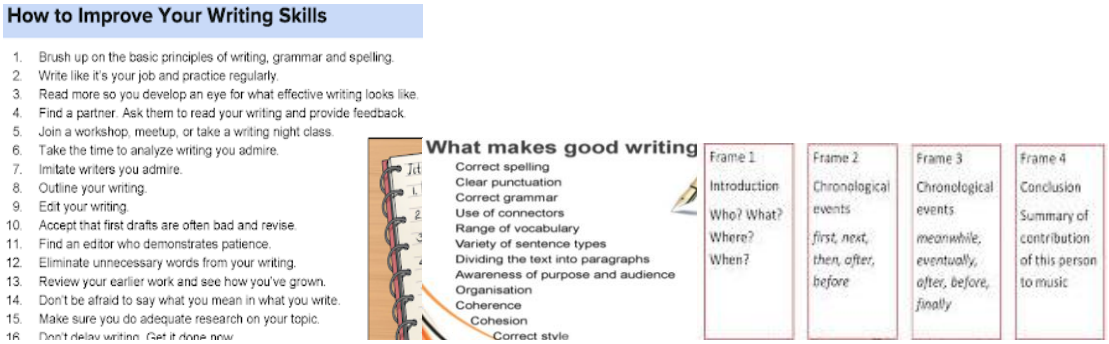
How to Improve Your Writing Skills
1. Brush up on the basic principles of writing, grammar and spelling.
2. Write like it's your job and practice regularly.
3. Read more so you develop an eye for what effective writing looks like.
4. Find a partner. Ask them to read your writing and provide feedback.
5. Join a workshop, meetup, or take a writing night class.
6. Take the time to analyze writing you admire.
7. Imitate writers you admire.
8. Outline your writing.
9. Edit your writing.
10. Accept that first drafts are often bad and revise.
11. Find an editor who demonstrates patience.
12. Eliminate unnecessary words from your writing.
13. Review your earlier work and see how you've grown.
14. Don't be afraid to say what you mean in what you write.
15. Make sure you do adequate research on your topic.
16. Don't delay writing. Get it done now.
What makes good writing
Correct spelling
Clear punctuation
Correct grammar
Use of connectors
Range of vocabulary
Variety of sentence types
Dividing the text into paragraphs
Awareness of purpose and audience
Organisation
Coherence
Cohesion
Correct style
Frame 1
Introduction
Who? What?
Where?
When?
Frame 2
Chronological events
first, next, then, after, before
Frame 3
Chronological events
meanwhile, eventually, after, before, finally
Frame 4
Conclusion
Summary of contribution of this person to music

Fig. 2. Writing skills improvement, cf. Crème, *Writing at University*, OUP1997

When learners revise the writing process, need to discuss additions or changes with a listener. The goal of the challenge projects is to encourage and develop reading & writing independence, the experience that supports reading for information and for pleasure. Test results and observation will ascertain drafting progress made even by average readers with a record of task commitment and independence. Students who meet these criteria may be channelled toward the comprehensive, self-directed activities. The challenge projects are based on the *enrichment triad model* (Renzulli, 1977), a program for enrichment activities for advanced students. This model has three types of activities:

- Type 1 *General Exploratory Experiences* are designed to expose students to new topics. Many selections containing high interest elements are chosen for each level
- Type II *Group Training Activities* are designed to involve students in process training and thinking skills. For such activities, learners are involved in process training as they are about to finish their projects. This training includes both advanced content exposure and thinking-skills training. Students will also be required to use critical thinking, advanced research skills, and planning or decision-making skills.
- Type III *Independent & Small-Group Projects* help students develop the ability to apply process skills to problems/questions that are of interest to them. The project suggestions, instructions, and questions help students pursue independent or small-group advanced tasks.

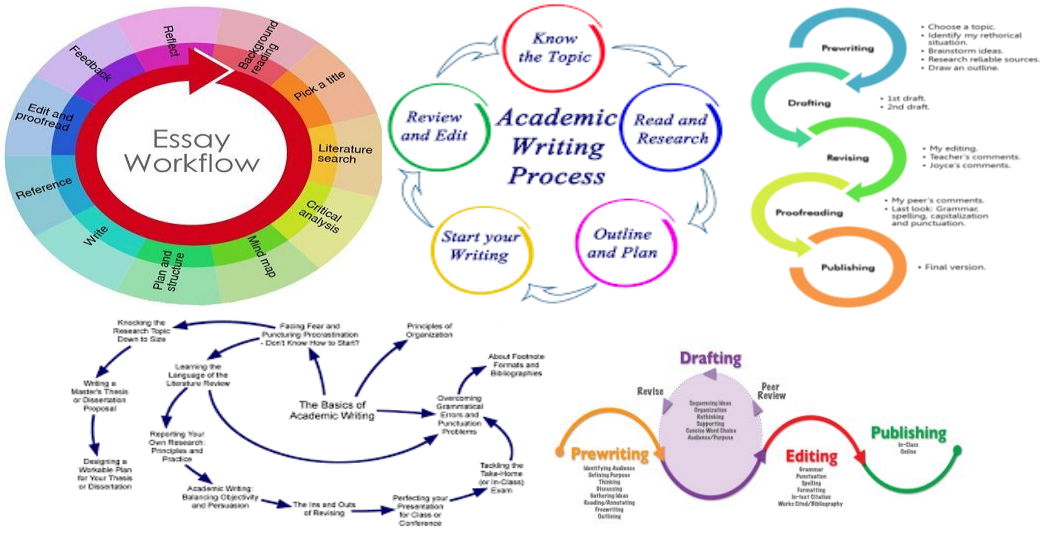

Fig. 3. Academic writing processes and the essay workflow, cf. Mills, *Writing in Action*, Routledge, 1996

The topic areas and the types of projects need to be field-tested with advanced students to ensure their interest and success. The challenge projects cover the general content areas and many high-interest, specific topics such as map making, computer graphics, computer design, and wildlife management. Types of products students may develop include booklets, shows, virtual reality, scrap books, short stories, itineraries, and interest centres. Such projects are designed to require minimal assistance once they have been started by students. The following suggestions will be used by the teacher to guide the capable students previously selected on best performance basis as they proceed:

1. Meet selected learners to provide overviews of the projects & the completion procedure. Discuss the ongoing nature of the projects and emphasize task commitment. Tell students that time will be reserved for them to work on their projects during each unit of study. Project duration will vary but is expected to take several weeks.

2. Help each student choose one project of interest to him/her from a previously mutually agreed list. When a choice has been made, ask the student to read the related reading selections.

3. Distribute the chosen challenge project booklets. Suggest to students that they read the directions carefully two or three times. Then encourage them to begin working independently.

4. Encourage students to delve into outside sources to complete their work. If needed, suggest that they seek extra resources in libraries, or by writing for information to another source.

5. Encourage students to keep brief records/logs of their challenge projects in notebooks. Professors may use the notebooks to check on students' progress and anticipate their needs.

6. Praise and encourage task commitment so students will want to stay involved. These self-selected projects are intended to go well beyond routine assignments and stimulate students to work hard.

7. Encourage independence and self-directed learning at an advanced level. For students who have never started an independent project, be prepared to offer extra guidance.

8. Work with students to set high standards for finished products. Make sure they understand that sloppy or inferior work is not acceptable.

9. Help students locate audiences for superior work when it has been completed. Audiences are often suggested in the projects.

10. Encourage students to evaluate their own completed projects. Suggest that they seek peer-review to help them in their evaluation.

As students finish their chosen projects, give opportunities for accomplishment recognition and allow them to select new projects. If time permits, help them get started on their new projects or encourage them to do alternative advanced reading & writing. Students get ideas for fictional stories by using techniques that writers use, such as keeping a journal, noting memories, and observing what other writers do. They practise writing in the 1st & 3rd person and then make a collection of story starters to develop a complete narrative, which they may submit to magazines. The process skills implied are creativity (originality, imagery, association) and writing to communicate. Students may plan a newscast to reflect what the world will be like in fifty years. They begin by analyzing present-day newscasts, then they list the kinds of stories they think will be presented and brainstorm ideas for story contents. Learners may plan commercials, may decide on how the news will be presented, and coordinate the broadcast. Then they show plans in a storyboard display/dramatize it as a real newscast. The process skills involved are creativity (originality, comparison), planning a presentation and speaking to communicate. Students may choose to recreate a famous entrepreneur and his/her pioneering work, weaving the information into a one-person show where they play the individual. Shows are practised, memorizing the narration and quotations. Students may create video or slide-shows of their performance or combine them with others. The process skills are creativity (brainstorming), decision-making and information prioritization. Students get acquainted with field work and environment studies, selecting convenient observation areas and maps of the habitat. They conduct their field study by determining locations, types of soil and vegetation, agri-tourism business opportunities, by collecting & charting data, and by reporting results. The process skills practised are collecting data, preparing charts and reporting results. In addition learners opt for a topic they wish to research about their community/town/region. They use primary sources such as old newspapers, census records, letters, or photographs to answer their questions. They may also use oral history techniques to interview people with first-hand data on the topic. Finally, students share their information

with others using research materials and using oral history techniques. Students can collect local folklore about important events, unusual experiences, old fashioned remedies, and true stories of work and courage. They do background research and interview senior citizens. Then they compile the information and words of the interviewees and write their material as a book of anecdotal accounts or stories. It requires planning, interviewing, and organizing information. On the other hand, students may conduct an ethnographic survey; they find out about three techniques used to conduct ethnographic research which is research about a culture: observation, documentation, and interviewing. They use one or more such techniques to find information on a research topic focusing on their own community, neighbourhood, or university. They look for themes in the information and are encouraged to report the findings of their study in an interesting way. The process skills required are using research materials, observing, interviewing and understanding inter-connected themes. Here follow assessment grids for such projects, with advice on enhancing writing skills.

How to Improve Your Business Writing Skills
The most essential success skill in business is communication. Learn how to harness the power of words to engage, educate, and encourage action.
#1 Know Your Audience
#2 Set a Goal
#3 Plan a Logical Flow
#4 Follow Basic Rules
#5 Spice it Up
6 Cut it Down
#7 Keep it Simple
#8 Seek to Learn
ContentSparks.Com/BizWriting

Aspects	Information	Score
Writing Authenticity	- Very original	5
	- Original	4
	- Fairly Original	3
	- Less Original	2
	- Not Original	1
Content accordance with the title	- Content is very in accordance with the title	5
	- Content is in accordance with the title	4
	- Content is fairly in accordance with the title	3
	- Content is in less accordance with title	2
	- Content is not in accordance with the title	1
Text harmony	- Harmony of text is very precise	5
	- Harmony of text is precise	4
	- Harmony of text is quite precise	3
	- Harmony of text is less precise	2
	- Harmony of text is not precise	1
Vocabulary selection	- Vocabulary selection is very appropriate	5
	- Vocabulary selection is appropriate	4
	- Vocabulary selection is quite appropriate	3
	- Vocabulary selection is less appropriate	2
	- Vocabulary selection is inappropriate	1
Grammar options	- Selection of grammar is very proper	5
	- Selection of grammar is proper	4
	- Selection of grammar is quite proper	3
	- Selection of grammar is less proper	2
	- Selection of grammar is improper	1
Vocabulary Writing	- Vocabulary writing is very precise	5
	- Vocabulary writing is precise	4
	- Vocabulary writing is quite precise	3
	- Vocabulary writing is less precise	2
	- Vocabulary writing is not precise	1
Writing Tidiness	- Writing is neat and easily readable	5
	- Writing is untidy but easily readable	4
	- Writing is neat but not easily readable	3
	- Writing is untidy and hardly readable	2

Fig. 4. Business writing evaluation rubrics cf. Johnson, *Improve Writing Skills*, Manchester Clifton Press, 1995

WRITING CRITERIA	STANDARDS: No or Limited Proficiency - Unacceptable (1)	Developing Proficiency - Beginning (2)	Adequate Proficiency – Competent (3)	Superior Proficiency – Skilled (4)
PURPOSE: Appropriateness to assignment, Clarity of purpose, Extent of focus	No clear statement of purpose OR purpose bears little relationship to the assignment OR purpose may be stated but paper lacks overall focus – many digressions	Some attempt at stating a purpose OR purpose is somewhat but not strongly related to the assignment; Paper is somewhat focused but there are distracting departures	Purpose is clearly stated and is related to the assignment; Focus is for the most part maintained throughout, with some departures	Purpose is clearly stated and appropriate to the assignment; Paper's focus on purpose is well-maintained throughout
TOPIC: Development, Extent of support	Topic is largely undeveloped or simplistically developed; Little or no support provided in the way of ideas or details	Some attempt at development; Some support provided in the way of ideas and details, but it is insufficient	Topic is satisfactorily developed with a sufficient amount of supportive details and ideas	Topic is very well and thoughtfully developed; Richly supported throughout with ideas and details
CRITICAL THINKING: Information synthesis; Insight, creativity	Little or no attempt to synthesize information presented; Conclusions drawn are neither insightful nor creative	Some attempt at synthesizing information; Conclusions drawn evidence limited insight or creativity	Satisfactory attempt at synthesizing information and drawing insightful or creative conclusions	Highly effective synthesis of information; Conclusions drawn are highly insightful and creative
ORGANIZATION: Cohesiveness; Coherence; Topic sentences; Transitions; Introduction, body and conclusion	Writing lacks cohesiveness and coherence; Ideas may be arranged illogically; Overall lack of focus; Introduction, body and/or conclusion, if present, are insufficient – difficult to distinguish	Writing shows some attempts at cohesiveness and coherence; Some minimal attempt at focus; Introduction, body, and/or conclusion are present but lack sufficient development or logical arrangement	Writing demonstrates reasonable coherence and cohesiveness; There is a clear and logical focus, with orderly progression from introduction to body to conclusion	Writing demonstrates strong coherence and cohesiveness; Paragraphs provide a clear and logical structure; Introduction, body and conclusion are very well-developed
TONE – VOICE: Appropriateness to audience; Extent to which tone is engaging and personal voice is evident	Tone is inappropriate for target audience and lacks the ability to engage; Little or no sense of personal style or voice	Some attempt at developing an appropriate tone and articulating with a personal style or voice, but attempt is largely mechanical and inconsistent	Tone is consistent and appropriate for target audience; Good attempt at communication using personal voice	Tone demonstrates strong sense of audience awareness and is engaging; Personal voice is strongly evident.
SYNTAX – FLUENCY Sentence structures, Vocabulary, Presentation flow	Limited, vague , or inappropriate vocabulary; Use of simplistic and/or repetitive sentence structures; Disjointed presentation of ideas	Vocabulary is slightly varied; Some use of inappropriate vocabulary; Limited attempts at more complex sentence structures; Some awkward transitions	Vocabulary use is appropriate and adequately varied as are the types of sentence structures used; Presentation of ideas mainly flows smoothly	Sophisticated vocabulary, varied and complex sentence structures; Consistently smooth transitions and presentation of ideas
LANGUAGE - MECHANICS: Grammar, Punctuation, Spelling	Numerous errors in grammar, punctuation, and/or spelling which greatly distract from readability	Several errors in grammar, punctuation, and/or spelling which somewhat disrupt overall readability	Occasional errors in grammar, punctuation, and/or spelling, but not enough to significantly interfere with readability	Few or no errors in grammar, punctuation and/or spelling thereby greatly enhancing readability

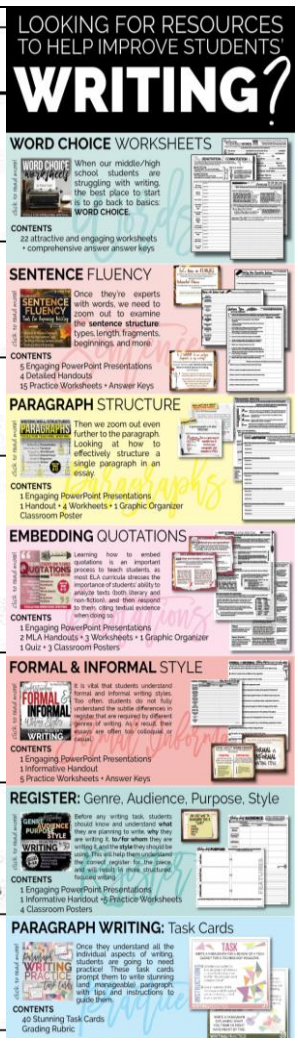

Fig. 5. Assessment criteria, cf. Kress, *Literacy in the New Media Age*, London Routledge, 2003

Teaching the Mechanics of Academic Writing:

- ***Vocabulary reviewing pre-taught words***

Display the vocabulary words from the excerpt. After each word is identified, call on volunteers to use the word in an oral sentence. Display the next words and definitions. Ask students to match each word to its appropriate definition.

- ***Topic/Main Idea***

A well-written paragraph has, among other things, a topic and a main idea. Readers find the topic and the main idea of a group of paragraphs to better remember the data in such selections. The topic of a paragraph is the issue that all/most sentences are about; the main idea, whether stated directly or implied, is a sentence that sums up what all the sentences say on the topic; supporting details give information on the main idea. The topic of a group of paragraphs is found from the topic of each paragraph analysed to decide on what unique idea all those paragraphs discuss.

- ***Key Words***

Key words help in the following tasks: locating information for answering questions & researching topics; and using an encyclopaedia or an index in a reference source.

- ***Word Categories***

Sometimes the first step in understanding a new word is to decide which category it belongs to. If students are unfamiliar with individual items, knowing that they illustrate a category is helpful in grasping a sentence. Good practice is to identify the one odd out (the word in each group that does not belong with the majority listed with it).

- ***Word Roots***

Knowing word roots will help students grasp new lexis. Display the groups of words and the list of word roots; have students identify the root that each group has in common; next, display the various root meanings. Have students decide what the root in each three-word group means by determining the similar thread of meaning that runs through each, then match it with a listed meaning. Remind students that understanding the meanings of certain frequently used prefixes can help them decode the meanings of new words. Show prefixes &meanings and the sentences that follow. Have students write a definition of the underlined word in each sentence, using the prefix list as a reference.

- ***Denotation and Connotation***

The denotation of a word is its dictionary definition, while the connotation is the body of ideas and feelings associated with that word. Learners clearly distinguish between denotation & connotation. In paragraphs presenting factual information writers avoid words with strong emotional associations as they want to convey data, not feelings. Connotations may vary from culture to culture, and from individual to individual. They may also differ based on a person's background. In exercises, students face sets of sentences that include one word used just for its denotation, or straightforward meaning, and words used for their connotations, or emotional associations.

- ***Literary Effective Language***

Various types of language are used by writers to obtain believable, interesting stories. Artists may use formal language (appropriate for a serious story), informal language (everyday speech), archaic language (words no longer in common use), or dialect (character's accent or regional expressions).

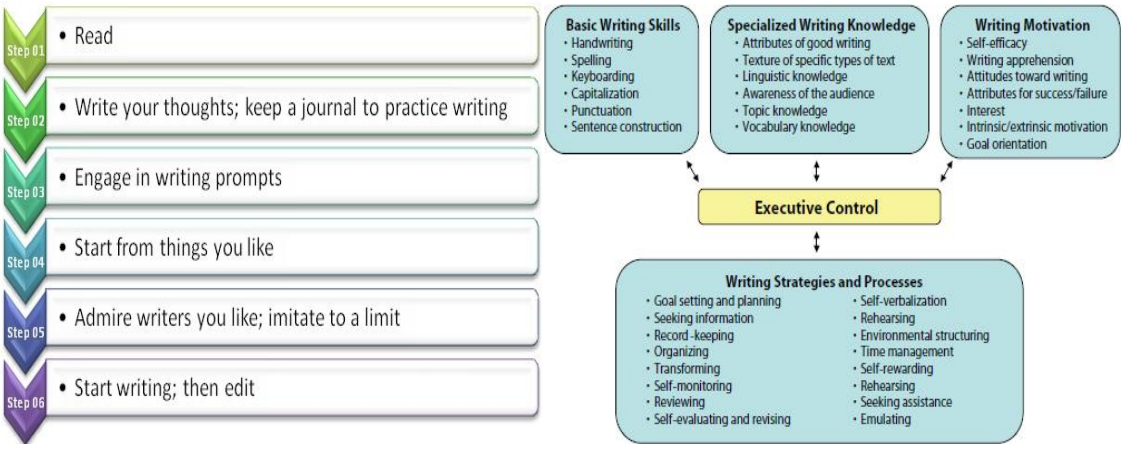

Fig. 6. Steps in student writing for enhanced employability,

cf. Hartley, *Designing Instructional Text*, London: Kogan Page, 1994

- ***Figurative Language***

Students identify the figure of speech being used in each excerpt. They also name which two things are being compared and what the effect of the comparison is.

- ***Types of Paragraphs***

Depending on the kind of information authors want to give, they use different types of paragraphs: authors compare or contrast ideas or objects to show how they are alike or different; they show the cause and effect of events or processes. Identify paragraphs that compare, paragraphs that contrast, or paragraphs that show cause & effect. Tell learners to be certain they can justify their answers; for example, by indicating clue words. Writers organize their ideas according to the point they wish to make. There are four ways in which authors organize ideas in paragraphs.

1. **Sequence** paragraphs contain events in the order they happened (soon after, meanwhile, then, when). To signal the sequence of events the writer inserts consecutive dates.
2. **Compare and contrast** paragraphs use certain key words to compare things, or show how they are similar, and contrast them, or show how they are different. The word *both* signals a comparison, the phrase *on the other hand* and the word *while* signal differences.
3. A **cause-effect** paragraph tells how one thing affects another and causes a certain outcome to occur. Writers use key words to signal cause-effect relationships. Like *because,* the word *since* at the beginning of a sentence indicates cause. The phrase *as a result* shows effect.
4. In a **persuasive paragraph** the writer attempts to influence the reader to share his/her idea about something. Here the author will include only words, phrases, and facts that support his/her opinion, and exclude those supporting differing viewpoints. Such paragraphs should be examined carefully by readers: facts should be checked and other points of view considered.

- ***Making Generalizations & Assumptions***

Review with students the meaning of generalization*:* a global rule fitting a number of specific cases. It is helpful to generalize as a way of drawing a conclusion; however, if additional, conflicting data become available, it may be necessary to change their generalization. An assumption is a statement taken for granted, or accepted as being true, although no proof can be given at the time it is made. It is important for readers to recognize assumptions, and not to mistake them for fact. Being able to recognize assumptions will help students in critical reading and thinking.

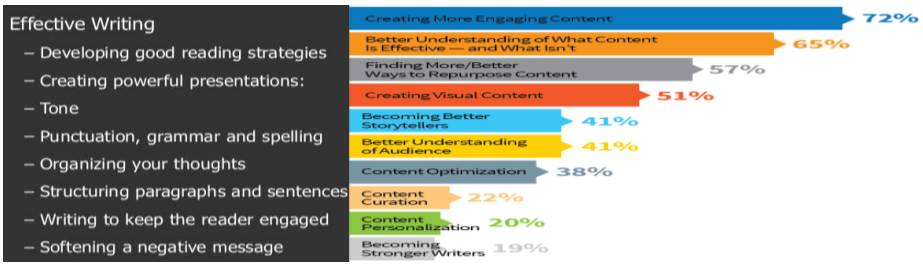

Fig. 7. Effective writing impacts, cf. Gaur, *Literacy and the Politics of Writing*, Bristol: Intellect, 2000

Reference and Study Skills:

- ***SQRRR***

It stands for *Survey, Question, Read, Recite, and Review.* Display a fragment and have learners survey the passage by reading the headings to get a general idea of the content and by noting terms that they will be responsible for learning. Then apply the second step of this study strategy by forming questions from the subheading of each paragraph. Have several students tell the questions they formed. Next, have students practise the 3rd step by reading to find answers to their questions. Have volunteers tell their answers. Remind students that they would ordinarily do the *Recite* step by reciting their answers to themselves. Then direct them to do the *Review* step silently by re-reading the headings and thinking about the answers they found to the questions they formed. Point out that the *Review* step is meant to be repeated. Then have them review the whole lesson/fragment. SQRRR strategy is very helpful in studying informational material and it should be use whenever possible.

- ***Outlining***

Being able to outline an informational article will help students understand and remember what they read. Outlining makes it clear to them how ideas are related and understanding the relationships will enable them to remember the ideas more easily. Students can also use an outline to review the info given in the article. Ask students to return to the previous skill (SQRRR) and outline the passage. Using one student's work as an example, discuss with the class how best to outline the passage. ***Outlining Notes*** is organizing notes; students will need to identify general topics, sub-topics, and supporting details. Display sets of notes,

ask students to read them; decide on main topics, subtopics, supporting details and then outline the data. If students need help display an incomplete outline.

- ***Taking Notes***

It is a skill that will be useful in all the subject areas they study. Review the following points:

• When taking notes, it is important to pick out the main ideas and supporting details.

• Notes should be as brief as possible, yet contain enough information to make sense later.

• Record only important information, not details that do not apply to the main ideas.

• Except for important quotes, which should be recorded word for word, notes are in the note taker's own words, not changing the author's meaning. For note-taking practice, have students get a library book on a given topic, tell them to think of four questions on their topics, and have them choose partners and exchange papers. Then take notes from their partners' books to answer the questions.

- ***Organizing Notes***

An important step in writing is planning it. The planning stages include making a working outline, taking notes on note cards, and making a final scheme from which the assignment can be written. After reading a general reference source, you should make a *working outline* of the main topics and subtopics to be covered in the assignment. You will use it as a guide in taking notes on information researched; the data may include details for the main topics and subtopics. Index cards of the same size are best for taking notes, as they can be arranged/rearranged easily. Once the working outline is completed, the next step is to select sources and make a *bibliography card* for each research source. Bibliography cards are considered a *working bibliography,* to be used in compiling the bibliography later. It is a list of all references and is presented at the end of the assignment. After selecting the sources, the next step is to actually take notes, using index cards as note cards. Each note card identifies the source of the notes and the page number where the detail appears; the source can be indicated by writing the author's name or the number of the bibliography card. The key word/phrase in the upper right hand corner of a note card tells the subject of the note and it is called a slug. The slug may be a main topic or sub-topic of the working outline. The slugs will be used to organize the notes later. Other things to remember about taking notes:

• Limit the content of a card to one subject.

• Take notes in your own words; abbreviate a lot, still keeping meaning clear.

• Use quotation marks whenever quoting the author's exact words.

• Write down your own thoughts as you take notes, using a star or other symbol to identify them.

Identify the steps for organizing the notes in logical order: use the slugs to group subjects together; arrange each subject according to the main topics or sub-topics of the working outline; arrange data to follow the main topics and sub-topics they support. Making the final outline is expanding the working outline by adding main topics/sub-topics as needed, inserting supporting data and making changes required by research. Students should compare the final outline to the working outline and note the additions and refinements, pointing out the use of parallel entries. Each subtopic is listed as a noun, which helps make the relationships among ideas clearer. Once the final outline is completed, the next step is to write the assignment and assemble the bibliography.

- ***Visual Study Aids***

Charts, graphs, and maps are often used to demonstrate information in a clearer, more concise way than can be done by written material. Such visual study aids can be found in many types of written material, such as books, encyclopaedias, almanacs, magazines, newspapers, and computer programs. Visual study aids might appear in scientific articles. A chart is a drawing that uses words, pictures, and symbols to show organization, relationships, and ideas. The text will probably take a paragraph to explain what the chart presents clearly in a small amount of space. Graphs are drawings that present numerical information clearly. Circle graphs show how parts are related to a whole. Help students contrast the information in the line graph with the information in the circle graphs. Maps are flat drawings that represent all/part of the earth surface; the scale of distance on a map shows the relationship between the distance on the map and the actual distance on the surface of the earth. Political maps show the boundaries of states/counties/provinces; physical maps show geographical land features; and road maps show major highways, roads, and various points of interest. In a nutshell, drawings that give numerical information are graphs, drawings that show organization, sequence, or relationships with words, pictures, and symbols are charts, and drawings that represent all or part of the earth surface are maps. Some kinds of information can be more easily understood and remembered when they are presented graphically. It is important to determine which graphic aids work best with different kinds of information. When you buy a model kit, it usually contains parts of the model that need to be assembled, a set of directions, and graphic aids. Directions alone might be very confusing to follow, so kit makers usually include labelled drawings to show how the various parts of the model fit together, so diagrams will be used. A timeline is a typical graphic aid in history textbooks, summarising events so that the reader can quickly see how the events occurred chronologically. A table will best essentialise figures and quantities, to enable effective comparison.

- ***Skimming***

It is a way of getting an overview of a selection and its organization. To skim a book or an excerpt, first read the title, the sub-heads, and the key words in boldface or italic type; and then read all of the first paragraph and the first sentence or two of the remaining paragraphs.

- ***Scanning***

It is a way of locating specific information such as the answer to a specific question; a specific entry in an index, table, or other list; or a definition in a glossary/dictionary. When scanning, you move your eyes quickly over a page until you find the information you are looking for, and then read carefully. Remind students that they need to intentionally vary their reading rate according to the material and their purpose for reading it. Scanning is used to quickly locate specific information without reading the entire selection or page. Review with students the following points about scanning: it is used to locate information quickly in a list, a table, or a paragraph; before scanning, a reader should decide what s/he wants information about and in what form the data will probably appear; key words can be used to find information quickly when scanning; when scanning, a reader should ignore all information that is unrelated to what the reader is looking for.

- ***Summarizing***

Writing a summary is a good way to remember important material. Before you write a summary, re-read the material carefully to determine the main idea and the key details. A summary will include important points that support the main idea. Use general terms to convey ideas in a few words; do not include a lot of details. Make a rough draft before you write your final summary. Summarizing paragraph by paragraph is generally not a good strategy, as each paragraph includes details that may relate only to the topic of the paragraph and not to the whole passage. Look for important points that support the main idea and write them in brief statements to begin your rough draft. The statements cover the important points in the part you just read. Complete your rough draft by including the key points in the rest of the passage. Substitute broad terms with several specific terms. Combine data in different paragraphs if appropriate. Use the draft to write the final summary. You now eliminate repetition and unimportant information. Be sure to use general terms instead of details.

This article aimed at presenting writing strategies and study skills in a combined approach, since it is visibly what our students lack, either as know-how or proficiency, and it deeply impacts the quality of their learning and their subsequent employability.

Bibliography:

[1]. Alred GJ et al, *The Professional Writer*, New York St Martin's Press, 1992

[2]. Anderson, J, Poole, M, *Thesis and Assignment Writing*, London: John Wiley, 1994

[3]. Baron, NS, *How Written English Evolved, Where It's Heading*, London/New York: Routledge, 2000, p.316

[4]. Barrass, R, *Guide to Better Writing in Coursework and Examinations*, London: Routledge, 1995, p.194

[5]. Barrass, R, *A guide to better writing in administration, business & management*, Routledge, 2002, p.201

[6]. Bell, J, *Doing Research Projects: Guide for Researchers*, Buckingham Open University Press 1993, p.176

[7]. Billingham, J, *Editing and Revising Text*, Oxford: Oxford University Press, 2002, p.144

[8]. Butcher, J, *Cambridge Handbook for Editors, Authors, Publishers*, Cambridge University Press, 1992, p.471

[9]. Clancy, J, Ballard, B, *Write Essays: A practical guide for students*, Longman Cheshire, 1983

[10]. Kehrwald Cook, C, *Line by Line: How to improve your own writing*, Houghton Mifflin, 1986 p. 219

[11]. Crème, P, *Writing at University: a guide for students*, Buckingham: Open University Press, 1997, p.152

[12]. Evans, H, *Essential English for Journalists, Editors, Writers*, London: Random House, 2000, p.296

[13]. Gach G, *Every Writer's Guide to Online resources&Opportunities*, Rocklin, Prima Publishing 1997 p.374

[14]. Gaur, A, *Literacy and the Politics of Writing*, Bristol: Intellect, 2000, p.188

[15]. Greenfield T (ed), *Research Methods: guidance for postgraduates*, Arnold, 1996.

[16]. Hartley, J, *Designing Instructional Text*, London: Kogan Page, 1994, p.183

[17]. Hicks, W, *Writing for Journalists*, London Routledge, 2002, p.159

[18]. Howe, PM, *Answering Examination Questions*, Collins, 1983

[19]. Johnson, R, *Writing Essays: guidance notes for students*, Manchester: Clifton Press, 1996, p.104

[20]. Johnson, R, *Improve Writing Skills*, Manchester Clifton Press, 1995, p.137

[21]. Kellogg, RT, *The Psychology of Writing*, New York Oxford University Press, 1994, p.253

[22]. Kress, G, *Literacy in the New Media Age*, London Routledge, 2003, p.186

[23]. Lea MR, *Student Writing in Higher Education: New Contexts*, Buckingham, OUP 2000 p.205

[24]. Mills, P, *Writing in Action*, London: Routledge, 1996, p. 224

[25]. Mounsey, C, *Essays & Dissertations*, Oxford University Press, 2002, p. 128

[26]. Northedge, A, *The Good Study Guide*, Buckingham: The Open University, 1990, p. 248

[27]. Ong, WJ, *Orality and Literacy*, London: Routledge, 2002, p. 204

[28]. Parker, D, *Tackling Coursework: assignments, projects, reports, presentations*, DP Publications, 1994.

[29]. Peelo, M, *Helping Students with Study Problems*, Open University Press, 1995

[30]. Pirie, DB, *How to Write Critical Essays: a guide for students of literature*, London: Routledge, 1985, p.139

[31]. Provost, G, *101 Ways to Improve your Writing*, Mentor Books, 1985

[32]. Robinson, A, *The Story of Writing*, London: Thames & Hudson, 1995, p. 224

[33]. Seely, J, *The Oxford Guide to Writing and Speaking*, Oxford: Oxford University Press, 2005, p. 310

[34]. Sharples, M, *How We Write: Writing as Creative Design*, London: Routledge, 1999, p. 224

[35]. Strunk, W, White, EB, *The Elements of Style*, Boston: Allyn and Bacon, 1979, p.92

[36]. Swales J, *Academic Writing for Students: tasks&skills*, Ann Arbor, University of Michigan Press 1994 p264

[37]. Turabian, KL, *Student's Guide for Writing College Papers* University of Chicago Press, 1987, p.256

[38]. Turk, C, *Effective Writing: improving scientific, technical and business communication*, E & FN Spon, 1989

[39]. Yateendra J, *Communicating in Style*, New Delhi The Energy and Resources Institute, 2003, p.250

[40]. Wells, G, *Writers' Questions and Answers*, London Allison & Busby, 2001, p.143

[41]. Williams, J, *Style: Ten Lessons in Clarity and Grace*, New York Addison Wesley, 1999, p.309

[42]. *** *The Economist Style Guide*, London: Economist Books, 2001, p.172

READING COMPETENCE FOR TERTIARY STUDY SKILLS: COMPREHENSION FOR LEARNING AND DOWNPLAYING PROPAGANDA

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD
Department of Modern Languages,
University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania

Abstract

This article discusses reading competences at academic levels for our students nowadays, focusing, of course, on precise and enriched lexis, correct grammar, adequate register use, but first and foremost on decoding figurative language as a way to turn reading into learning. As well as this, the current approach highlights SQRRR as a study strategy and investigates reading comprehension generated by recognizing typical writing techniques, and by the means artists implement to make their stories more interesting and memorable. A consistent subsequent section centres on comprehension paths that can downplay propaganda schemes. The article ends with a plea for critical thinking & reading, a key component in intellectual survival.

Key words: tertiary reading competence, decoding figurative language, turn reading into learning, SQRRR as a study strategy, typical writing techniques, downplay propaganda, critical thinking and reading

Clear minds generating logical, constructive approaches communicate in precise and diverse lexis; hence, as professors, we cultivate students' skills of reading in order to open their minds, so that they will use contexts to grasp new meanings and to correct faulty logics when words have been incorrectly defined or misused for confusing/deceiving audiences. Didactic schemes prompt learners to rewrite each statement until it becomes true. In this process students implement new phrases as synonyms/antonyms to reveal further ideas. Meanings are derived by exploiting context clues and the senses of surrounding word parts, or by using dictionaries to pin the exact idea. If the part of speech is identified, the search is faster and yields better results. Each listed dictionary entry for that part of speech should be read in order to decide which meaning makes most sense in the context. Word meaning can be inferred from the context clues that may come before &after the new concept. If the context does not assist with the sense of an important but unfamiliar word, the meaning may be given in a footnote, printed at the bottom of the page

on which the reference to them occurs. When reading, students see many pronouns such as *it, he, her, they, that,* which refer to people, places, or things that have been evoked earlier in the selection. The context points to their identity. Certain adverbs, such as *here* and *there,* refer to places usually mentioned before the adverb. The adverb *then* refers to a time that has been mentioned previously. Figurative language is used by artists to make writing more clear, vivid, and enjoyable for the reader. Among the most commonly used figures of speech, learners encounter similes (comparisons of two unlike things connected by *like/as).* The sentence is richer and more vivid with the use of a simile, which is very effective in descriptions. A metaphor is a comparison of two unlike things without the use of *like/as,* stating that one thing *is* another. Personification gives human traits to items that are not human.

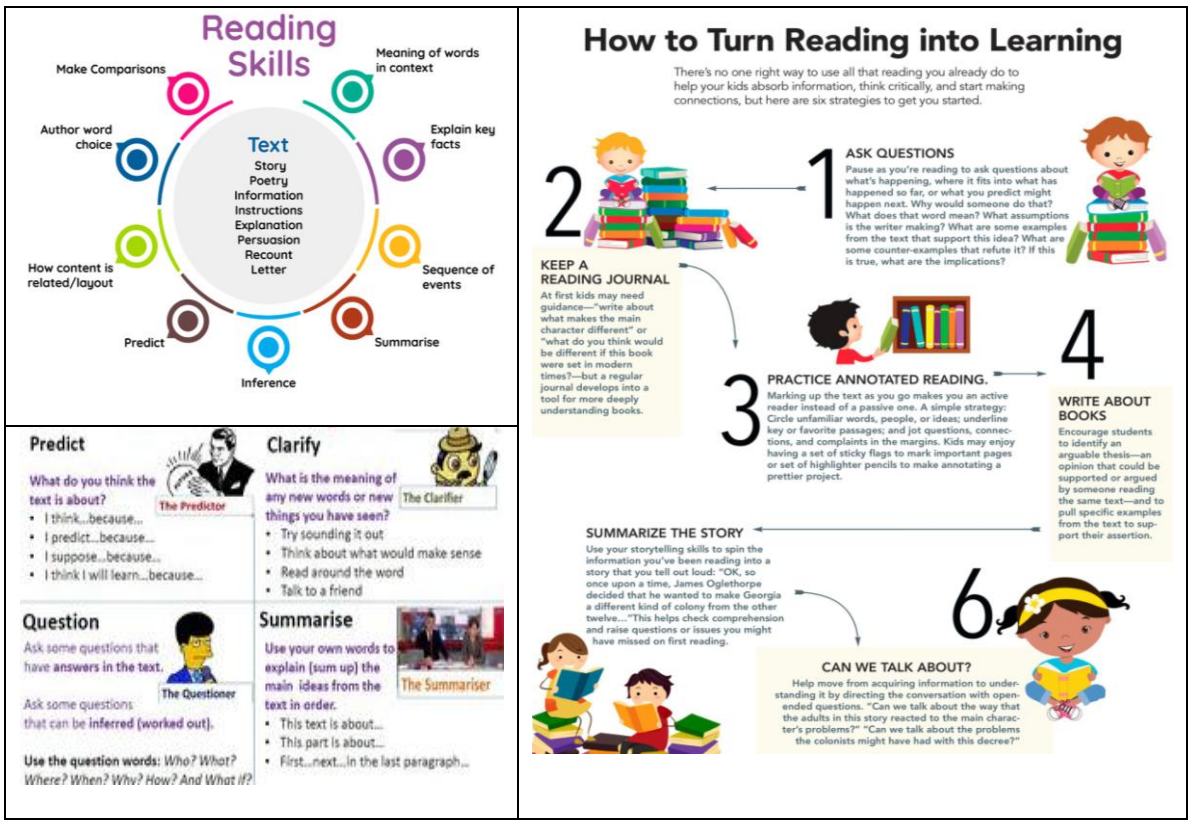
Reading Skills
Make Comparisons
Meaning of words in context
Author word choice
Explain key facts
Text
Story
Poetry
Information
Instructions
Explanation
Persuasion
Recount
Letter
How content is related/layout
Sequence of events
Predict
Summarise
Inference
Predict
What do you think the text is about?
I think...because...
I predict...because...
I suppose...because...
I think I will learn...because...
The Predictor
Clarify
What is the meaning of any new words or new things you have seen?
Try sounding it out
Think about what would make sense
Read around the word
Talk to a friend
The Clarifier
Question
Ask some questions that have answers in the text.
Ask some questions that can be inferred (worked out).
Use the question words: Who? What? Where? When? Why? How? And What if?
The Questioner
Summarise
Use your own words to explain (sum up) the main ideas from the text in order.
This text is about...
This part is about...
First...next...In the last paragraph...
The Summariser
How to Turn Reading into Learning
There's no one right way to use all that reading you already do to help your kids absorb information, think critically, and start making connections, but here are six strategies to get you started.
1 ASK QUESTIONS
Pause as you're reading to ask questions about what's happening, where it fits into what has happened so far, or what you predict might happen next. Why would someone do that? What does that word mean? What assumptions is the writer making? What are some examples from the text that support this idea? What are some counter-examples that refute it? If this is true, what are the implications?
2
KEEP A READING JOURNAL
At first kids may need guidance—"write about what makes the main character different" or "what do you think would be different if this book were set in modern times?—but a regular journal develops into a tool for more deeply understanding books.
3 PRACTICE ANNOTATED READING.
Marking up the text as you go makes you an active reader instead of a passive one. A simple strategy: Circle unfamiliar words, people, or ideas; underline key or favorite passages; and jot questions, connections, and complaints in the margins. Kids may enjoy having a set of sticky flags to mark important pages or set of highlighter pencils to make annotating a prettier project.
4 WRITE ABOUT BOOKS
Encourage students to identify an arguable thesis—an opinion that could be supported or argued by someone reading the same text—and to pull specific examples from the text to support their assertion.
SUMMARIZE THE STORY
Use your storytelling skills to spin the information you've been reading into a story that you tell out loud: "OK, so once upon a time, James Oglethorpe decided that he wanted to make Georgia a different kind of colony from the other twelve..."This helps check comprehension and raise questions or issues you might have missed on first reading.
6
CAN WE TALK ABOUT?
Help move from acquiring information to understanding it by directing the conversation with open-ended questions. "Can we talk about the way that the adults in this story reacted to the main character's problems?" "Can we talk about the problems the colonists might have had with this decree?"

Fig. 1. How to turn reading into learning,

cf. Longo, *Using Writing & Study Skills to Improve Reading Comprehension* Perspectives 27.2, 2001: 29-31

SQRR, a study skill and strategy, stands for:1. Survey 2. Question 3. Read 4. Recite 5. Review

When learners read a short story, they may need to read it only once to understand what the story is about. When reading information such as that found in textbooks, they need a study strategy to help in understanding &retaining the data presented. This study strategy is well suited to textbook study.

1. Survey: look over the article to get a general sense of how it is organized, and inspect follow-up questions to get a sense of the important points the article is making.

2. Question: turn each heading into a question.

3. Read: read to answer the questions formed from the headings. Reading for specific purpose helps focus data and retain information.

4. Recite: repeat the answers to the questions to help fix the information in your mind.

5. Review: look again at each heading and recite the answer to each question.

The first step of the SQRRR study strategy is to survey the article. When students read the whole article they look at the title, introduction, headings, pictures &captions, and discussion questions to follow it. The second step is to focus on each heading, identify and reword it as a question. They read the paragraph under the heading to find the points that answer the question. Then they recite the points that answer the question. After implementing SQRRR steps for each article section, learners review the article by looking at each heading again and reciting the answer to each question.

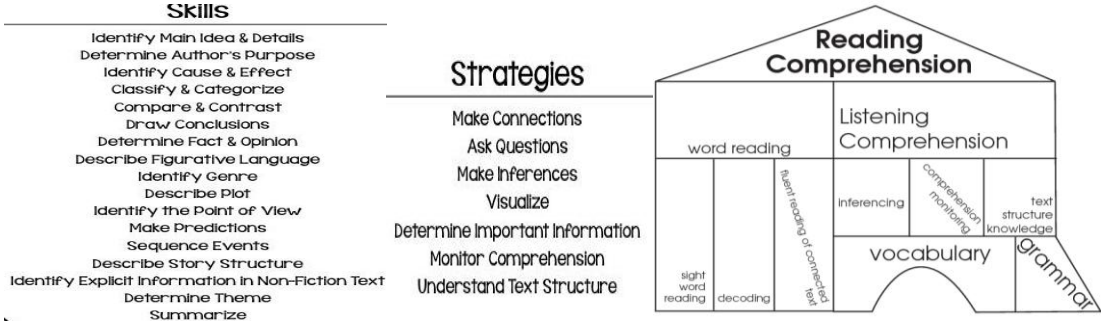

Fig. 2. Skills and strategies for reading comprehension, cf. Ong, *Orality and Literacy*, Routledge, 2002

Recognizing Writing Techniques

Point of view, foreshadowing flashback, these are three techniques that fiction writers use. Recognizing these techniques will help readers understand and appreciate what they read.

1. ***Point of View*** It is the position from which a story is told and is identified by a set of questions, asked after students have read the paragraph silently. When the person telling the story is one of the characters, the story is being told from the first-person point of view. In a story told from that point of view, the narrator can present only his/her own thoughts & feelings, not those of other characters. When the scene is the same, but it is written from the third-person point of view, and the narrator is unidentified, the paragraph differs from the one written from the first-person perspective, revealing the thoughts and feelings of more than one character.

2. ***Foreshadowing*** It is used to indicate/imply what is to come in a story, by means of clues hinted or foreshadowed. Before reaching the last chapters of a book, the reader can guess how the story will end.

Writers often include clues that help readers predict what will occur. Such clues in stories combine with what one knows from their own experiences to predict what will happen. The ending of a well-written story follows logically from the events and details the author tells about. Even if a story has elements of surprise or some turn of events, readers usually realize at the end of the story that there were clues to its outcome throughout the story. The predictions a reader makes may have to be changed as new information is introduced. Sometimes an author will give misleading clues to cause the reader to expect a particular outcome, when in fact something entirely different is going to happen. It is likely to occur in a mystery story.

3. ***Flashback*** is an interruption in the current action/story to mention what had happened earlier

Fig. 3. Reading to enhance learning in tertiary education, cf. www.columnfivemedia.com

To fully grasp the complexity of the text yet another study skill is enforced: adjusting the reading rate. Most of what students read is either narrative or expository. Such materials require different reading rates, depending on excerpt purpose &difficulty. Narrative materials tell a story. It may be fiction or non-fiction and is often read only for enjoyment. It is read at a fairly quick rate as it is often similar to the familiar patterns of everyday speech. Expository materials present data on science, history, or politics. It is more difficult to understand and remember the idea because it frequently contains factual & technical details, so it needs a slower rate of reading than the narrative material. When expository material is presented as a chart or table, students need to adjust their reading rate according to the purpose. If they just locate a few facts, they can do that by quickly looking over the chart or table to find what is needed and then read the information more slowly; but if they have to know all the information presented, they need to read the material slowly. Exciting and suspenseful stories could be read at a fairly quick rate. But for facts in the text a fairly slow reading rate is adequate. A table one must memorize is read fairly slowly, but a chart with only two important entries is read fairly quickly at first and then more slowly.

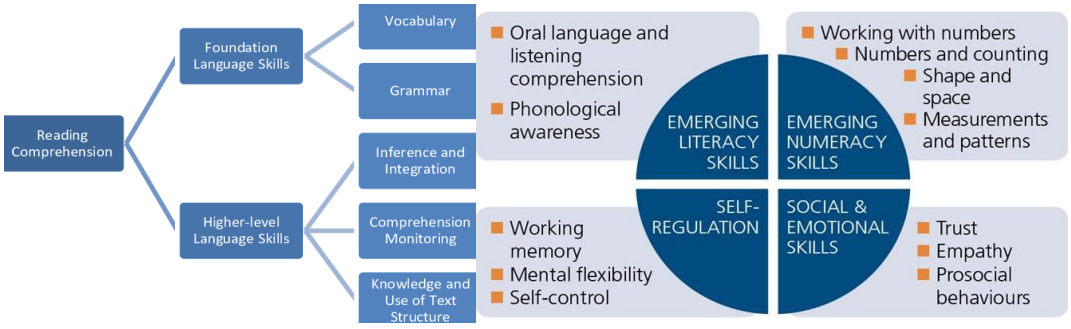

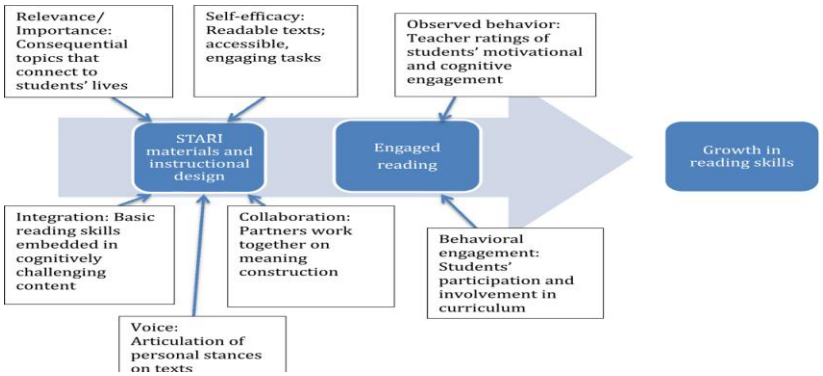
Relevance/ Importance: Consequential topics that connect to students' lives
Self-efficacy: Readable texts; accessible, engaging tasks
Observed behavior: Teacher ratings of students' motivational and cognitive engagement
STARI materials and instructional design
Engaged reading
Growth in reading skills
Integration: Basic reading skills embedded in cognitively challenging content
Collaboration: Partners work together on meaning construction
Behavioral engagement: Students' participation and involvement in curriculum
Voice: Articulation of personal stances on texts

Fig. 4. Literacy skills and the reading-learning process,

cf. Cunningham, Stanovich, *What Reading Does for the Mind*. American Educator 22.1&2 1-8.

Techniques writers use to make their stories more interesting and memorable.

Mood is the general feeling a writer creates to get readers involved in the story. Artists make mood by describing the setting, by noting how characters act & feel, and by using vivid images or symbols. It is generated by the author via sensory words and images. Mood is the overall feeling a piece of writing conveys and is given by the writer's choice of words, images, figures of speech, and sensory words appealing to the reader's sight, smell, touch, hearing, and taste; these are mood-setters. Mood helps readers experience feelings that are appropriate to the emotional register of the story.

Authors use ***formal & informal language*** when they write. The former is used in most textbooks, and is appropriate for serious stories. The latter is the idiom of dialogues & personal narratives. Two special types of informal language are the *archaic language* and the *dialect.*

Irony is used to create two levels of meaning (a real meaning and a stated one). The simplest form of irony is *sarcasm,* in which one thing is stated but the opposite is implied.

Humour is another way authors enliven/add interest to their stories, using exaggeration, repetition, puns, and satire. Artists use irony to create humorous contrast. Humour stems from puns (words that have more than one meaning) or from deliberately misusing words. Satire pokes fun at a person, an idea, or a custom. Repetition, exaggeration, riddles, and jokes focus ideas and satirize some attitudes.

Symbolism uses an object/concept to stand for something else. Writers of fiction may use universal symbols, which almost everyone can recognize, or literary symbols whose meanings come from the way they are used in a particular story. Objects, characters, or incidents can be symbols. Weather is often used as a universal symbol reflecting characters' mood in step with the setting.

Elements of a mystery in books, movies, TV shows have 3 elements in common: suspense, clues, and revealing details. Suspense is the feeling of not knowing the solution. To help the reader solve the mystery, a writer will offer clues. To keep suspense, some clues are deliberately misleading.

Story Elements: Characters Setting and Plot are found in stories and movies. The important people, animals, or other figures in movies/stories are the main characters. The first scene in a movie often helps the audience identify the setting: the time and the place for the movie. The setting of a story is appropriate to the characters, events, and time period depicted. The plot of a story/film is the series of events and actions that move it along.

Relating Plot and Sequence. In order to follow the plot or series of events in a story, the reader will pay attention to the sequence of those events. There is a close relationship between the plot and the sequence of events. Seeing the sequence is key to understanding plot development in a mystery/ detective story where the conflict is usually a crime discovery. After being revealed, the action may then shift back and forth in time as the event is reconstructed and suspects are questioned. Readers must be alert to time shifts in order to appreciate what is happening. The actual order of the events is called the *sequence* and to understand a story it is important to know the true sequence of events. Writers not always tell the events of a story in the order in which they happened.

Conflict & Theme interact. Conflict is a problem requiring resolution by the main character and sets in motion the action of the story. The protagonist may be under pressure to do something that s/he knows is wrong or foolish. Conflict creates suspense and holds the reader's interest. The theme is the underlying message or idea of a story and is usually not stated directly but revealed through the characters' actions, thoughts, and words. It becomes more obvious when the conflict in which the main character is engaged reaches its climax. At this point, the main character takes action, accepts a situation, or develops a new outlook. The theme is often the lesson the main character learns as s/he resolves the conflict. The general theme of most stories is deciding to do what is right despite opposition and arguments from within oneself and from those around. The theme is clarified when the conflict is resolved. The main character in a story faces the conflict.

Character Development Authors use narrative and dialogue, conflict, and main & minor characters to develop protagonists in a story. Character development is the way the heroes are revealed as the story unfolds. The way a main character confronts the conflict shows the character's progress. Minor characters are used to sketch the traits of the main character and to move the plot along. Narratives develop characters by describing their thoughts, feelings, and actions. Dialogues develop characters by their conversations with others and the conversations of others speaking about them. The plot is developed through the use of major and minor characters. Major characters play important parts in solving the conflicts that arise. The plot includes a series of events: the conflict, or problem, the rising action that builds

to a climax, and the end. Authors use dialogues & statements about people's thoughts and narratives to advance the plot. The passages may contain both narrative and dialogue.

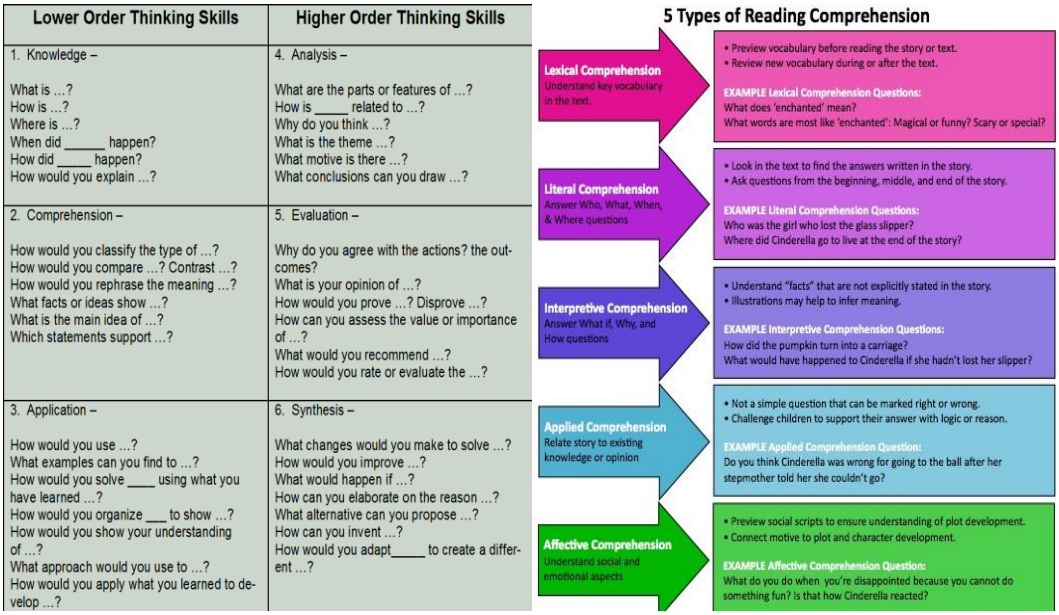

Lower Order Thinking Skills	Higher Order Thinking Skills
1. Knowledge – What is ...? How is ...? Where is ...? When did _____ happen? How did _____ happen? How would you explain ...?	4. Analysis – What are the parts or features of ...? How is _____ related to ...? Why do you think ...? What is the theme ...? What motive is there ...? What conclusions can you draw ...?
2. Comprehension – How would you classify the type of ...? How would you compare ...? Contrast ...? How would you rephrase the meaning ...? What facts or ideas show ...? What is the main idea of ...? Which statements support ...?	5. Evaluation – Why do you agree with the actions? the outcomes? What is your opinion of ...? How would you prove ...? Disprove ...? How can you assess the value or importance of ...? What would you recommend ...? How would you rate or evaluate the ...?
3. Application – How would you use ...? What examples can you find to ...? How would you solve ____ using what you have learned ...? How would you organize ___ to show ...? How would you show your understanding of ...? What approach would you use to ...? How would you apply what you learned to develop ...?	6. Synthesis – What changes would you make to solve ...? How would you improve ...? What would happen if ...? How can you elaborate on the reason ...? What alternative can you propose ...? How can you invent ...? How would you adapt_____ to create a different ...?

5 Types of Reading Comprehension
Lexical Comprehension
Understand key vocabulary in the text.
• Preview vocabulary before reading the story or text.
• Review new vocabulary during or after the text.
EXAMPLE Lexical Comprehension Questions:
What does 'enchanted' mean?
What words are most like 'enchanted': Magical or funny? Scary or special?
Literal Comprehension
Answer Who, What, When, & Where questions
• Look in the text to find the answers written in the story.
• Ask questions from the beginning, middle, and end of the story.
EXAMPLE Literal Comprehension Questions:
Who was the girl who lost the glass slipper?
Where did Cinderella go to live at the end of the story?
Interpretive Comprehension
Answer What if, Why, and How questions
• Understand "facts" that are not explicitly stated in the story.
• Illustrations may help to infer meaning.
EXAMPLE Interpretive Comprehension Questions:
How did the pumpkin turn into a carriage?
What would have happened to Cinderella if she hadn't lost her slipper?
Applied Comprehension
Relate story to existing knowledge or opinion
• Not a simple question that can be marked right or wrong.
• Challenge children to support their answer with logic or reason.
EXAMPLE Applied Comprehension Question:
Do you think Cinderella was wrong for going to the ball after her stepmother told her she couldn't go?
Affective Comprehension
Understand social and emotional aspects
• Preview social scripts to ensure understanding of plot development.
• Connect motive to plot and character development.
EXAMPLE Affective Comprehension Question:
What do you do when you're disappointed because you cannot do something fun? Is that how Cinderella reacted?

Fig. 5. Types of reading comprehension by thinking skills,

cf. Tierney, R, Readence, R, *Reading Strategies & Practices Compendium*. New York: Pearson, 2005.

Comprehension Issues:

Fact/Opinion Sentences given as facts can be proved true while opinions are statements of personal belief that cannot be proved as true. Students able to see the difference between facts and opinions can critically evaluate a reading selection.

Bias Biased writing is slanted to persuade the reader to share the writer's viewpoint on a subject. It makes use of emotional words and only those facts & details supporting a certain opinion are given.

Recognizing bias can help learners critically evaluate what they read.

Cause-Effect connections are often indicated by clue words such as *for, so that, since, therefore, because, consequently, thus,* or *as a result.* Some are often implied, with clue words not used as signal. When reading a story, one can tell that something will happen because something else has occurred first. It is the *cause-effect relationship* among events that enables the reader to figure out the next events. Thus readers' interest may be increased. If there are no clue words, one must use the data given to infer what event caused another to emerge. In case of no clue word to signal the second cause-effect relationship the reader deduces it. Sometimes effect is revealed before the cause.

Assumptions To be critical readers, students must be able to assess information as they read and recognize facts that can be proved, opinions and assumptions that are not supported by facts, and assumptions based

on facts that can be checked. Certain statements are given as fact, which can be proved /disproved by checking. Other statements convey opinions, but no facts are given in support. The words *it feels* and *I think* signal that an opinion is being expressed. An opinion is impossible to prove or disprove. Sometimes an assumption is presented as fact, but no supporting information is supplied. An assumption may be presented with or without supporting evidence.

Analogies are relationships between items that are similar in some ways but different in others: book-library. An analogy is a kind of comparison in which the relationship among words and ideas is emphasized. An analogy often appears in shortened form. Writers sometimes use analogies to clarify complicated ideas in written material. One type of analogy expresses a producer-product relationship. Others include part-whole (head-body), synonyms (cruel-harsh), antonyms (hate-love), example-group (apple-fruit), and cause-effect (cloud-rain)

Noting Details When reading to find the answer to a specific question, students should first choose key words noting important details. The key word helps picking the detail that answers the question. Next, learners should scan the material, looking for the key word, until they find that detail. Then they should read that passage carefully. If reading to find the answer to a set of questions, students should process the relevant details slowly.

Visualizing Students can create mental pictures of characters, setting, events, or situations in a story. Such pictures, created by the words in the story and the reader's own knowledge/experience, help learners fully grasp the reading selection and appreciate the mood and descriptions. The technique is called visualizing. Fiction writers use strong descriptive lexis and sensory images to make audiences 'see' characters, settings, and actions in a story. Different readers form different images of heroes and settings, depending on their previous knowledge and experience.

Predicting Outcomes of a story can occur in the following ways: carefully reading the facts, using readers' own knowledge or experience, and understanding the character's feelings. It involves trying to figure out how a story will end or what is going to happen next. Students' enjoyment of many types of stories increases if they try to figure out what will occur by noticing clues given along the way by the author. Sometimes details helpful in predicting outcomes are given as simple facts, but often the clues are indirect.

Drawing Conclusions is the reader's privilege as the writer does not always state things directly. Being able to use the clues/details provided in the text, together with what they already know from their own experience and other reading will help students draw their own conclusions.

Inference-Narrative Writers expect readers to have certain inferencing skills (the ability to draw conc1usions, predict outcomes, and determine cause-effect relationships). All good readers possess such basic deductive skills. They are based on the information and clues a writer supplies combined with

readers' own knowledge and experience. Three skills that involve inferencing are *drawing conclusions, predicting outcomes, and determining cause-effect relationship.*

Recognizing Text Organization-Outlines In order to understand and retain the data read in articles, students need to organize that information. One of the best ways to do that is to make an outline, which contains *Subject of Outline, Main Topic, Subtopic, Supporting details, Additional details*. The model outline has clear indentation of the different parts with a sequence of Roman numerals, capital letters, numbers, and letters. An outline may include any number of those parts, but each subtopic must relate to or explain the main topic under which it is listed, and each supporting detail must clarify the subtopic under which it is listed. The main topic is indicated by a Roman numeral, but the other entries need to be properly capitalized, indented, and labelled. In teaching this issue, a completed outline can be shown for convenience. Learners spot main topics, subtopics, and details, which guide them in preparing the outline. Students must be able to state the purpose of an outline and explain its role as an aid to comprehension. It is practice for higher order thinking skills.

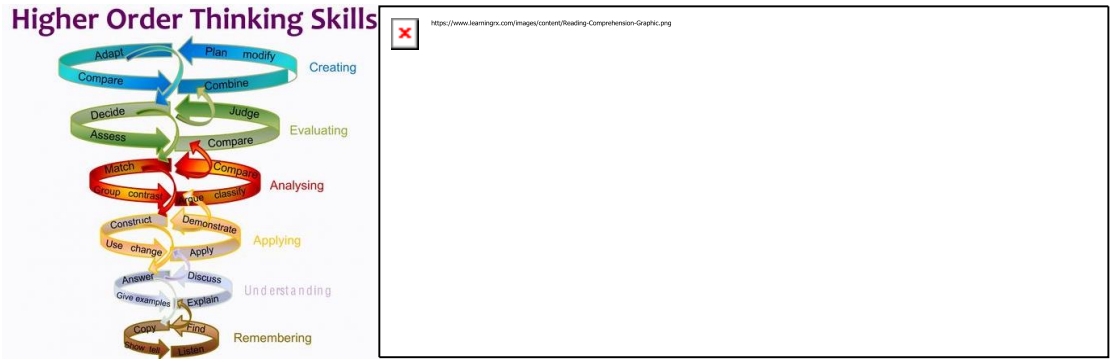

Fig. 6. Higher order thinking skills in reading,

cf. Sanders, *Impediments to Reading Comprehension*, Perspectives 27.2 (Spring 2001): 5-8

Propaganda is the spreading of ideas, information, or rumours in the purpose of influencing people. It is important to be able to recognize propaganda in order to decide whether or not to be influenced by it. *Persuasion* paragraphs attempt to convince the reader of an idea or a belief; often persuasion is subtle, using emotional words.

Propaganda techniques are used by writers to influence readers. Types of propaganda techniques:

• *bandwagon,* a technique that implies that everyone is doing or buying something

• *testimonial,* a technique in which a well-known person endorses a product

• *repetition,* a technique that advertises something by repeating a key word or phrase

• *emotional words,* a technique in which words are used to appeal to the senses or feelings

• *faulty cause-effect,* a technique that presents what appears to be a cause followed by an effect, when no logical relationship actually exists

• *compare and contrast,* a technique that compares and contrasts two or more similar products or services to show that one is superior to another

• *transfer,* a technique in which a writer hopes readers will transfer their admiration for the people named or pictured to what is advertised

• *name calling* uses derogatory words for depicting persons/objects to influence people against them

Newspaper Organization is important to analyse, as students must be aware of which parts contain mostly facts and which contain mostly opinions. A daily newspaper contains news articles about the most recent local (city or town), state, national, and international events. The most important news articles appear on the first few pages, and a summary of the important news events often appears on either the front page or the second page. An article is a *news summary.* It is brief and gives only the facts: what happened, where, when it happened, and who did it. News summaries, as well as longer *news articles* report factual information in a straightforward manner. Even if news analysis includes factual information, its main purpose is to express opinions about a news event. Speculations by interviewed people are examples of opinion. News analyses are usually signed. The reporter may include own opinion in the analysis. Certain sections of a newspaper are primarily concerned with presenting opinions: the arts section contains reviews of movies, plays, concerts, art exhibits, and books; the financial/business, section includes signed columns with opinions on various aspects of the economy; the op-ed (opinion-editorial) pages contain editorials expressing the opinions of the newspaper owner(s) and editors regarding current events. Also found on these pages are opinion columns by various writers and letters to the editor from readers. In a nutshell, the editorial and the letters to the editor have mostly opinions, the news summary (factual information), the op-ed (many opinions), the movie review (mostly opinions) and the news analysis (both facts and opinions).

News Article-Organization is an important source of factual information and includes the following sections: headline, dateline, by-line, lead paragraph. The headline is the title, and highlights the key information in the article. The size of the type is determined by the importance the newspaper editors attach to the news event. The by-line gives the name of the reporter. Not all news articles have by-lines. The dateline tells where and when the news event was reported. News articles about events in the city where the newspaper is published do not have datelines. The initials in parentheses indicate the name of a *wire service* a company that covers news events around the world and sends articles to newspapers that pay for the service. The lead/opening paragraph, gives a brief summary of the key facts: *who, what, where,*

when, and sometimes *how* and *why* of the news event. The other paragraphs give additional data. News writers may (deliberately or not) show bias or give opinion.

Reference and Study Skills: Thinking & Reading Critically

Students should use the four-step plan for critical thinking and reading while looking for positive or negative bias, assumptions, mixed facts& opinions and propaganda techniques. Analysed statements let students decide whether the author's opinion is positive or negative. There are certain techniques that authors use to try to persuade readers and influence their thinking. Biased writing shows the author's feelings either for or against a subject. In each paragraph the author takes a stand either for or against the people who want to take a course of action. The author supports the actions of the people, which is seen in contrasting emotional words in the paragraphs. When reading a biased article, one should look for information that gives another point of view before accepting what the author says, paying particular attention to assumptions – statements accepted as true without being proved. Students recall advertisements using the testimonial technique in propaganda. A writer who uses the *transfer* technique tries to influence people by associating a product or idea with something or someone the reader already feels positive toward. This technique differs from a testimonial because the famous person is shown with the product but does not endorse it. When a writer contrasts similar products or ideas to convince the reader that one is better, s/he uses the *compare and contrast* technique. Students should ask themselves two questions when they read propaganda: *What is the writer trying to persuade me to think?* and *How is that being done?* Authors sometimes combine fact and opinion in their writing in order to get readers to accept their opinions. Being aware of that can help readers decide for themselves whether an author's opinion is valid.

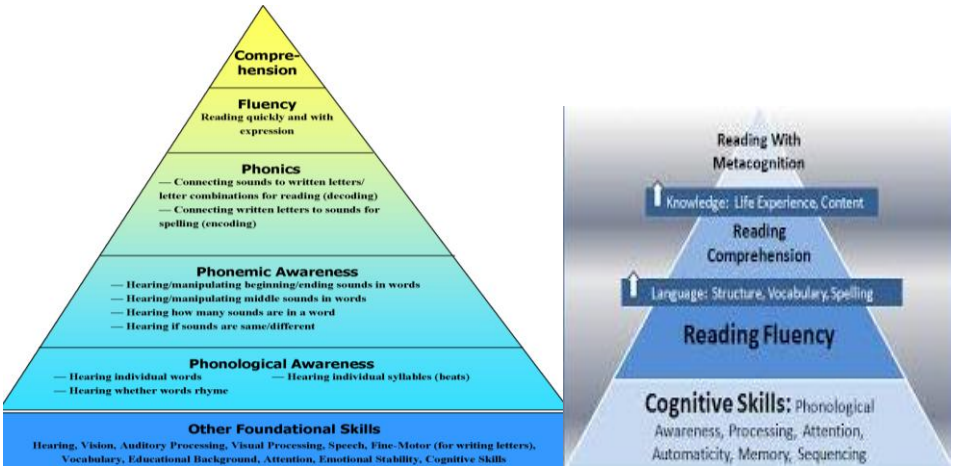
Compre-
hension
Fluency
Reading quickly and with expression
Phonics
— Connecting sounds to written letters/ letter combinations for reading (decoding)
— Connecting written letters to sounds for spelling (encoding)
Phonemic Awareness
— Hearing/manipulating beginning/ending sounds in words
— Hearing/manipulating middle sounds in words
— Hearing how many sounds are in a word
— Hearing if sounds are same/different
Phonological Awareness
— Hearing individual words
— Hearing individual syllables (beats)
— Hearing whether words rhyme
Other Foundational Skills
Hearing, Vision, Auditory Processing, Visual Processing, Speech, Fine-Motor (for writing letters), Vocabulary, Educational Background, Attention, Emotional Stability, Cognitive Skills
Reading With Metacognition
Knowledge: Life Experience, Content
Reading Comprehension
Language: Structure, Vocabulary, Spelling
Reading Fluency
Cognitive Skills: Phonological Awareness, Processing, Attention, Automaticity, Memory, Sequencing

Fig. 7. Reading skills pyramid and steps to reading proficiency cf. www.atlantareads.org Dite Bray 2013

There is a **Four-Step plan for Critical Reading,** consisting of the following steps:

Step 1: Try to get a general idea of what the author is saying and trying to persuade you to think.

Step 2: Ask yourself if the writer has shown bias, used propaganda, or combined facts &opinions

Step 3: Compare the info you are reading to what you already know and with data in other sources

Step 4: Use what you have learned in Steps 1 and 3 to evaluate what you read.

In conclusion, the reader needs to have additional information before accepting what an author says. It is important to know when a writer is combining fact and opinion so that you can decide for yourself whether his or her opinion is valid. In order to read and think critically, you *need to look closely at what a writer is saying*.

Plea for Thinking & Reading Critically and Evaluating an Author's Qualifications

When researching material, students must be able to evaluate own sources critically in order to write an accurate assignment. Recognize bias, assumptions, and propaganda, and distinguish fact from opinions. Use critical reading skills in the four-step plan to assess an author's qualifications. Before reading an article, students should consider the following questions:

• Does the author have thorough knowledge of the subject he or she is writing about?

• Has the author done sufficient research on the subject?

• Is the author giving facts or trying to persuade readers to accept his/her opinions or assumptions?

There are many ways to evaluate whether an author is qualified to write on a subject. There are reference works that list authors' credentials; information given on book jackets, book reviews may convey writers' qualifications; forewords/prefaces that accompany books/articles may be helpful; radio &TV interviews with the author also provide useful information. After one has evaluated an author's qualifications, one can then evaluate what s/he has written, then deciding whether to accept it, withhold judgment until obtaining more information, or reject it.

This article analysed reading competences at academic level focusing on decoding figurative language as a way to turn reading into learning. This approach showed SQRRR as a study strategy and investigated reading comprehension generated by recognizing typical writing techniques, and by the means artists implement to make their stories more interesting and memorable. A consistent section centred on comprehension paths that can downplay propaganda schemes, with a plea for critical thinking and reading, a key component in intellectual survival nowadays.

Bibliography:

[1]. Bartholomae, D, Petrosky, AR, *A Basic Reading and Writing Course for the College Curriculum.* Facts, Artifacts and Counterfacts. Portsmouth: Boynton/Cook, 1986
[2]. Bean, JC, *Helping Students Read Difficult Texts* Engaging Ideas. San Francisco: Jossy-Bass, 2001
[3]. Cunningham, AE, Stanovich, KE, *What Reading Does for the Mind*. American Educator 22.1&2 1-8.
[4]. Early, M, Ericson, B, *The Act of Reading.* Literature in the Classroom: Readers, Texts, Contexts 1988 31-44
[5]. Goen, S, Gillotte-Tropp, H, *Integrated Reading & Writing, Response to the Basic Writing Crisis,* Journal of Basic Writing 22.2 (2003): 90-113
[6]. Kutz, E, Groden, S, Zamel, V, *Discovery of Competence Teaching & Learning with Diverse Student Writers.* Portsmouth: Bonyton/Cook, 1993
[7]. Longo, AM, *Using Writing & Study Skills to Improve Reading Comprehension* Perspectives27.2, 2001: 29-31
[8]. McCormick, K, *The Culture of Reading in the Teaching of English*. Manchester UP, 1994
[9]. Miller, M, Veatch, N, *Literacy in Context: Choosing Instructional Strategies,* Boston, Allyn & Bacon, 2012
[10]. Salvatori, M, *Correlations between Reading and Writing Patterns*. College English 45.7,657-666.